Bundel van de Commissie Ruimte 2018-2022 van 4 september 2019

Agenda bijlagen

Agenda commissie Ruimte 4 september 2019

Concept-besluitenlijst commissie Ruimte 4 september 2019

1 Opening, beëdiging nieuw commissielid en vaststellen agenda

1.a Beëdiging mevrouw Marga Dunnink als commissielid (SP)

1.b Vaststellen agenda

2 Inspraak

Gelegenheid voor inwoners om zich tot de commissie te richten over geagendeerde en niet-geagendeerde onderwerpen die tot de competentie van de commissie behoren.

Insprekers:
1. Mevr. G. ten Brinke inzake Zonnepark Ooy
2. Dhr. N. van Balveren (namens bewoners) inzake agendapunt 11: "Burgerbrief n.a.v. voorgenomen besluit van de gemeente tot het wijzigen van de verkeerssituatie in buurtschap De Bem"; een aanvullende brief is hierbij gevoegd.

Inspreektekst Commissie Ruimte 040919 mevr. Ten Brinke/dhr. Krompkamp Zonnepark Ooy

190904 Aanvullende brief betr. inspraak cie. Ruimte 040919 vBalveren wijziging verkeerssituatie buurtschap De Bem

3 Vaststellen besluitenlijst vorige vergadering

De commissie wordt gevraagd de besluitenlijst van de vergadering van 19 juni 2019 vast te stellen.

Concept-besluitenlijst commissie Ruimte 19 juni 2019

4 Vaststellen raadsplanning en lijst toezeggingen en moties

De commissie wordt gevraagd de bijgevoegde raadsplanning en de lijst toezeggingen en moties vast te stellen.
De toezeggingen en moties zijn op de website en in het raadsinformatiesysteem in iBabs te raadplegen onder overzichten bij “Toezeggingen” en “Moties”.

Raadsplanning Zevenaar september 2019

5 Raadsvoorstel Jaarstukken 2018 Gemeente Zevenaar (Z/19/336576)

De raad wordt voorgesteld om:
1. De jaarstukken 2018 vast te stellen;
2. Kennis te nemen van het accountantsverslag van Stolwijk & Kelderman en de reactie van het college op dit verslag;
3. Het voordelig resultaat 2018 toe te voegen aan de algemene reserve.
Portefeuillehouder: gehele college

Dossier 1664 voorblad

Raadsvoorstel en raadsbesluit Jaarstukken 2018 Gemeente Zevenaar

Behandelschema Jaarstukken 2018 t.b.v. commissiebehandeling

Bijlage 1 Jaarstukken 2018 Gemeente Zevenaar

Bijlage 2 Accountantsverslag Jaarstukken 2018 gemeente Zevenaar

Bijlage 2a Controleverklaring Jaarstukken 2018 gemeente Zevenaar

Bijlage 3 Reactie accountantsverslag 2018

190902 Antwoord op 19-249 TV Lokaal Belang Jaarstukken 2018 Gemeente Zevenaar

Aanvullend Antwoord d.d. 05-09-2019 op 19-249 TV Lokaal Belang Jaarstukken 2018 Gemeente Zevenaar (cie's september)

6 Raadsvoorstel Vaststellen Geharmoniseerde Bouwverordening Zevenaar 2019 (Z/18/318362)

De raad wordt voorgesteld om:
1. De Bouwverordening Zevenaar 2019 vast te stellen.
2. De voorgestelde leden tot benoemen tot de commissie ruimtelijke kwaliteit.
Portefeuillehouder: wethouder Winters

Dossier 1661 voorblad

Raadsvoorstel en raadsbesluit Vaststellen geharmoniseerde Bouwverordening Zevenaar 2019

Bijlage 1 20180417 ledenbrief wijziging-bouwverordening per 1 juli 2018

Bijlage 2 Bouwverordening Zevenaar 2019

Bijlage 3 Overzicht verschillen Bouwverordening gemeente Zevenaar 2019

Bijlage 4 Voordracht samenstelling CRK Zevenaar

7 Raadsvoorstel Esthetisch Programma van Eisen (EPVE) Overnachtingshaven Spijk (Z/19/327573)

De raad wordt voorgesteld om het Esthetisch Programma van Eisen vast te stellen als aanvulling op de huidige welstandsnota gemeente Rijnwaarden.
Portefeuillehouder: wethouder Winters

Dossier 1655 voorblad

Raadsvoorstel en raadsbesluit EPVE overnachtingshaven Spijk

Bijlage 1 Esthetisch Programma van Eisen overnachtingshaven Spijk

8 Raadsvoorstel Begroting ODRA 2020 (Z/19/333662)

De raad wordt voorgesteld om kennis te nemen van en een zienswijze in te dienen bij de begroting ODRA 2020.
portefeuillehouder: wethouder Koers-de Graaf

Dossier 1630 voorblad

Raadsvoorstel en raadsbesluit Begroting ODRA 2020

Bijlage 1 Begroting ODRA 2020

Bijlage 2 Reactie op begroting ODRA 2020

Bijlage 3 Dashboard ODRA

Bijlage 4 Zienswijze begroting ODRA 2020

9 Raadsinformatiebrieven Woonruimteverdeling (2019-059) en Raamovereenkomst prestatieafspraken 2020-2024 (2019-075)

Beide raadsinformatiebrieven zijn ter bespreking geagendeerd op verzoek van de fractie van Sociaal Zevenaar tijdens de raadsvergadering van 3 juli jl.
Hierbij is door de fractie de volgende toelichting gegeven: "Ïn het afgelopen jaar zijn er diverse bijeenkomsten geweest over huisvesting in de gemeente Zevenaar. Tijdens deze bijeenkomsten is diverse keren door diverse fracties aangegeven dat we graag oplossingen zien voor het huisvestingsprobleem voor jongeren / starters. In de gemaakte prestatieafspraken lezen we niet dat daar enige actie is op ondernomen door de betrokken partijen. Graag zouden we in de commissie met de diverse fracties van gedachten wisselen hoe hun standpunten hierin zijn en de wethouder hierop bevragen. Aan de hand van de standpunten en de antwoorden kunnen we ons dan over eventuele vervolgstappen beraden."

RIB 2019-059 Woonruimteverdeling Gemeente Zevenaar

RIB 2019-075 Raamovereenkomst prestatieafspraken Zevenaar 2020-2024

10 Burgerbrief n.a.v voorgenomen besluit van de gemeente tot het wijzigen van de verkeerssituatie in buurtschap De Bem

Deze brief is ter bespreking geagendeerd op verzoek van de fracties van D66 en de VVD tijdens de raadsvergadering van 3 juli.

Burgerbrief: reactie op het voorgenomen besluit van de gemeente Zevenaar tot het wijzigen van de verkeerssituatie in buurtschap De Bem

Toelichting D66 betreffende agendering burgerbrief nav voorgenomen besluit tot wijziging verkeerssituatie buurtschap De Bem

Nieuwe verkeerssituatie De Bem (kaart)

11 Stand van zaken project rijkswegen A15 / A12

Vanwege de importantie en impact van dit ruimtelijke project staat dit onderwerp als terugkerend onderdeel op de agenda. De portefeuillehouders informeren de commissie op hoofdlijn over de ontwikkelingen, voor de commissie is er gelegenheid tot het stellen van vragen en het voeren van onderling overleg.
Portefeuillehouder: wethouder Koers-de Graaf

12 Stand van zaken duurzaamheid

13 Punten van orde commissie

De leden van de commissie kunnen agendaverzoeken aan de commissie voorleggen.

14 Mededelingen portefeuillehouders

Gelegenheid voor de portefeuillehouders om korte actuele en urgente mededelingen te doen.

15 Rondvraag

De leden van de commissie kunnen vragen stellen aan de portefeuillehouders.

19-251 RV SZ vervoersproblematiek Rijnwaarden

16 Sluiting

Zevenaar, 13 augustus 2019.
Namens de Agendacommissie,
Ellen Hondelink-Rinsma, commissiegriffier

*Z038F0796
C4*

GEMEENTE ZEVENAAR

commissie | agenda

Voor de openbare vergadering van de raadscommissie Ruimte van de gemeente Zevenaar op **woensdag 4 september 2019** in het gemeentehuis (patio).

Aanvang: **19:30 uur**

1. **Opening, beëdiging nieuw commissielid en vaststellen agenda**
   1a. Beëdiging mevrouw Marga Dunnink als commissielid (SP)
   1b. Vaststellen agenda

2. **Inspraak**
   Gelegenheid voor inwoners om zich tot de commissie te richten over geagendeerde en niet-geagendeerde onderwerpen die tot de competentie van de commissie behoren.

3. **Vaststellen besluitenlijst van de vorige vergadering**
   De commissie wordt gevraagd de besluitenlijst van de vergadering van 19 juni 2019 vast te stellen.

4. **Vaststellen raadsplanning en lijst toezeggingen en moties**
   De commissie wordt gevraagd de bijgevoegde raadsplanning en de lijst toezeggingen en moties vast te stellen. De toezeggingen en moties zijn op de website en in het raadsinformatiesysteem in iBabs te raadplegen onder overzichten bij "Toezeggingen" en "Moties".

5. **Raadsvoorstel Jaarstukken 2018 Gemeente Zevenaar (Z/19/336576)**
   De raad wordt voorgesteld:
   1. de jaarstukken 2018 vast te stellen;
   2. kennis te nemen van het accountantsverslag van Stolwijk & Kelderman en de reactie van het college op dit verslag;
   3. het voordelig resultaat 2018 toe te voegen aan de algemene reserve.
   Portefeuillehouder: gehele college

6. **Raadsvoorstel Vaststellen Geharmoniseerde Bouwverordening Zevenaar 2019 (Z/18/318362)**
   De raad wordt voorgesteld om:
   1. De Bouwverordening Zevenaar 2019 vast te stellen.
   2. De voorgestelde leden tot benoemen tot de commissie ruimtelijke kwaliteit.
   Portefeuillehouder: wethouder Winters

7. **Raadsvoorstel Esthetisch Programma van Eisen (EPVE) Overnachtingshaven Spijk (Z/19/327573)**
   De raad wordt voorgesteld om het Esthetisch Programma van Eisen vast te stellen als aanvulling op de huidige welstandsnota gemeente Rijnwaarden.
   Portefeuillehouder: wethouder Winters

8. **Raadsvoorstel Begroting ODRA 2020 (Z/19/333662)**
   De raad wordt voorgesteld om kennis te nemen van en een zienswijze in te dienen bij de begroting

ODRA 2020.
Portefeuillehouder: wethouder Koers-de Graaf

9. **Raadsinformatiebrieven Woonruimteverdeling (2019-059) en Raamovereenkomst prestatieafspraken 2020-2024 (2019-075)**
Beide raadsinformatiebrieven zijn ter bespreking geagendeerd op verzoek van de fractie van Sociaal Zevenaar tijdens de raadsvergadering van 3 juli jl.

10. **Burgerbrief n.a.v voorgenomen besluit van de gemeente tot het wijzigen van de verkeerssituatie in buurtschap De Bem**
Deze brief is ter bespreking geagendeerd op verzoek van de fracties van D66 en de VVD tijdens de raadsvergadering van 3 juli jl.

11. **Stand van zaken project rijkswegen A15/A12**
Vanwege de importantie en impact van dit ruimtelijke project staat dit onderwerp als terugkerend onderdeel op de agenda. De portefeuillehouders informeren de commissie op hoofdlijn over de ontwikkelingen, voor de commissie is er gelegenheid tot het stellen van vragen en het voeren van onderling overleg.
Portefeuillehouder: wethouder Koers-de Graaf

12. **Stand van zaken duurzaamheid**
Vanwege de importantie en impact van duurzaamheid staat dit onderwerp als terugkerend onderdeel op de agenda. De portefeuillehouders informeren de commissie op hoofdlijn over de ontwikkelingen, voor de commissie is er gelegenheid tot het stellen van vragen en het voeren van onderling overleg.
Portefeuillehouder: wethouder Koers-de Graaf

13. **Punten van orde commissie**
De leden van de commissie kunnen agendaverzoeken aan de commissie voorleggen.

14. **Mededelingen portefeuillehouders**
Gelegenheid voor de portefeuillehouders om korte actuele en urgente mededelingen te doen.

15. **Rondvraag**
De leden van de commissie kunnen vragen stellen aan de portefeuillehouders.

16. **Sluiting**

Zevenaar, 13 augustus 2019

Namens de Agendacommissie,
Ellen Hondelink-Rinsma, commissiegriffier

*Z039DC4F075
*

GEMEENTE ZEVENAAR

commissie Ruimte | Besluitenlijst

Datum 5 september 2019
Locatie Gemeentehuis Zevenaar, patio

Aanwezig	
Voorzitter:	dhr. H.T.W. Visser
Commissiegriffier:	mevr. E.H. Hondelink-Rinsma
Leden:	dhr. E.R. van Essen (Lokaal Belang); mevr. T.J.E.M. Riswick-Keultjes (Lokaal Belang); dhr. E.G.B.M. Buil (Lokaal Belang); dhr. F.B.M. Evers (CDA); dhr. B.J.F.M. van der Kroon (CDA); dhr. M.R.A. Lap (PvdA); dhr. W.J. Snelders (VVD); mevr. M. Dunnink (SP); dhr. E. Verkampen (D66); dhr. H.L.M. Meijer (Sociaal Zevenaar); dhr. M.C. Wikkerink (GroenLinks)
Collegeleden:	mevr. B.M. Elfrink; mevr. C.M. Koers-de Graaf; dhr. J.W.H. Winters
Overige aanwezigen:	Mevr. G. ten Brinke en dhr. N. van Balveren (insprekers)
Afwezig met kennisgeving:	Dhr. H.A. Bulten (Lokaal Belang); dhr. A.M. Meijer (CDA)

1. Opening, beëdiging nieuw commissielid en vaststellen agenda

De voorzitter opent de vergadering om 19.30 uur en heet iedereen van harte welkom.

1a. Beëdiging mevrouw Marga Dunnink als commissielid (SP)
Het commissielid mevr. M. Dunnink legt in handen van de voorzitter ten overstaan van de commissie de belofte af. De voorzitter en de overige commissieleden feliciteren mevrouw Dunnink met haar benoeming.

1b. Vaststellen agenda
In verband met de inspraak van vanavond op agendapunt 10 stelt de voorzitter voor dit agendapunt naar voren te halen en te bespreken na agendapunt 2 (inspraak). De commissie stemt in met het voorstel en de agenda wordt met deze wijziging vastgesteld.

2. Inspraak

Algemeen: de inspreekteksten van alle insprekers bij de diverse agendapunten zijn in iBabs en op de website toegevoegd aan de agenda van deze vergadering bij het agendapunt "inspraak".

1.
Mevr. G. ten Brinke spreekt in over het onderwerp Zonnepark Ooy.
De fracties stellen enkele vragen aan inspreker over het ontbreken van een beleidsvisie en kaders en of men bereid is hierin mee te denken.

College
Het college laat weten dat duurzaamheid (ook zonneparken) nog niet voldoende in de omgevingsvisie is opgenomen. Er zijn verschillende afwegingskaders. De informatieve raadsbijeenkomst van 30 oktober a.s. zal gebruikt worden voor een participatieavond over het thema duurzaamheid in relatie tot de omgevingsvisie met raad, initiatiefnemers, LTO en dorpsraden.

2. Dhr. N. van Balveren spreekt namens bewoners in op agendapunt 10: "Burgerbrief n.a.v. voorgenomen besluit van de gemeente tot het wijzigen van de verkeerssituatie in buurtschap De Bem"
Er wordt één vraag aan inspreker gesteld ten aanzien van de waardevermindering van de eigen woning.

10. Burgerbrief n.a.v. voorgenomen besluit van de gemeente tot het wijzigen van de verkeerssituatie in buurtschap De Bem

De brief is ter bespreking geagendeerd op verzoek van de fracties van D66 en de VVD tijdens de raadsvergadering van 3 juli. De fractie van D66 heeft aangegeven van mening te zijn dat de verbinding tussen De Bem en De Stede niet noodzakelijk en zeer ongewenst is en wil daarom dit onderwerp in deze commissievergadering bespreken om ook te horen hoe de andere fracties tegen dit onderwerp aankijken.

College
Het college geeft een korte inleiding op het onderwerp. College laat weten dat een en ander nog in de voorbereidende fase zit en dat er nog geen bestemmingsplanwijziging in gang gezet is over de definitieve inrichting. 23 mei was er een informatieavond voor bewoners en de suggesties en inbreng van die avond worden meegenomen. Ook zijn er nog gesprekken met de school over schoolwoningen. Formele zienswijzen kunnen ingediend worden na de zomer van 2020. Het college heeft tijdelijke maatregelen moeten nemen vanwege het vele verkeer en het verbeteren van de doorstroming.

Commissie
De fracties maken opmerkingen en stellen vragen over onder meer:
- het al dan niet samenvoegen van de buurtschappen
- de vraag waarom er nu een inspraak is terwijl volgens het college alles nog in de voorbereidende fase zit
- hoe ver we in de procedure zitten en wat het vervolgtraject is
- de locatie van de parkeerplaats (kan ook elders)
- de overweging om voor een doorsteek te kiezen
- het succes van de school in relatie tot de verkeersveiligheid
- de participatie van de inwoners en het gezamenlijk tot een oplossing komen

3. Vaststellen besluitenlijst vorige vergadering

De besluitenlijst van de vergadering van 19 juni 2019 wordt ongewijzigd vastgesteld.

4. Vaststellen termijnagenda en toezeggingen en moties

De raadsplanning en de overzichten toezeggingen en moties worden ongewijzigd vastgesteld.

5. Raadsvoorstel Jaarstukken 2018 Gemeente Zevenaar (Z/19/336576)

De raad wordt voorgesteld om:
1. De jaarstukken 2018 vast te stellen;
2. Kennis te nemen van het accountantsverslag van Stolwijk & Kelderman en de reactie van het college op dit verslag;
3. Het voordelig resultaat 2018 toe te voegen aan de algemene reserve.

Commissie
De fracties maken opmerkingen en stellen vragen over onder meer:
- brug Eltenseweg/fietspad ter plekke en bebording
- de uitgifte van gronden erfpacht in relatie tot het Regionaal Programma Werklocaties (RPW)
- risico's voor de gemeente ten aanzien van de PAS (Programma Aanpak Stikstof)-uitspraak
- druk op de begroting voor wat betreft de vooruitgeschoven kosten
- stand van zaken duurzaamheid/energiebesparing
- FairTrade gemeente
- co-financiering routekaart
- het moment van aanbieding en bespreking van de jaarrekening volgend jaar
- status Economische Visie en samenwerking hierin met buurgemeenten
- het feit dat er onterecht een positief financieel beeld wordt geschetst, dat een stuk minder positief is als je het in de tijd legt
- uitvoeringsdocument bruisend maken centrum
- tijdstip van oplevering oude gemeentehuis
- bestemmingsplan buitengebied Zevenaar Noord

College
Het college beantwoordt de gestelde vragen en doet de volgende toezeggingen:
- het college gaat kijken of de borden bij de brug Eltenseweg beter geplaatst kunnen worden en neemt de suggestie mee om ze dichter bij de versmalling te plaatsen
- er komt nog een antwoord op de vraag wat de gevolgen voor het RPW (Regionaal Programma Werklocaties) zijn van in erfpacht uitgegeven gronden
- het college zal de stand van zaken van de Economische Visie gemeente Montferland melden in de eerstvolgende vergadering van de commissie Ruimte (25 september a.s.)

Conclusie
Het onderwerp wordt als BESPREEKSTUK doorgeleid naar de raadsvergadering.

6. Raadsvoorstel Vaststellen Geharmoniseerde Bouwverordening Zevenaar 2019 (Z/18/318362)

De raad wordt voorgesteld om:
1. De Bouwverordening Zevenaar 2019 vast te stellen.
2. De voorgestelde leden tot benoemen tot de commissie ruimtelijke kwaliteit.

De commissie heeft geen vragen of opmerkingen.

Conclusie
Het onderwerp wordt als HAMERSTUK doorgeleid naar de raadsvergadering.

7. Raadsvoorstel Esthetisch Programma van Eisen (EPVE) Overnachtingshaven Spijk

De raad wordt voorgesteld om het Esthetisch Programma van Eisen vast te stellen als aanvulling op de huidige welstandsnota gemeente Rijnwaarden.

Commissie
De fracties maken opmerkingen en stellen vragen over onder meer:
- gevolgen voor de overnachtingshaven i.v.m. de PAS (Programma Aanpak Stikstof)
- doortrekking fietspad Spijk-Tolkamer
- de te verwachten uitspraak ten aanzien van de ingediende bezwaren
- gevolgen fietspad naar Westervoort
- impulsen voor het verbeteren van de leefbaarheid in het hele gebied, niet alleen voor de overnachtingshaven (horeca bijv.)
- camperplaats
- oversteekplaatsen
- onlogische situering prullenbakken

College laat weten dat de overnachtingshaven een erg lang proces heeft doorlopen, dat er met vele partijen over is gesproken, ook in de voormalige gemeente Rijnwaarden en dat toen ook de leefbaarheid voor het gebied aan de orde is geweest.

Omdat de fractie van de PvdA de mogelijkheden voor het verbeteren van de leefbaarheid in het hele gebied nog wil bespreken binnen de fractie wordt het onderwerp als BESPREEKSTUK doorgeleid naar de raadsvergadering.

8. Raadsvoorstel Begroting ODRA 2020 (Z/19/333662)

De raad wordt voorgesteld om kennis te nemen van en een zienswijze in te dienen bij de begroting ODRA 2020.

Commissie
Er wordt een vraag gesteld of we als gemeenten ook dingen zelf kunnen doen, zoals eenvoudige milieucontroles. *College* laat weten dat dit niet mogelijk is.

Conclusie
Het onderwerp wordt als HAMERSTUK doorgeleid naar de raadsvergadering.

9. Raadsinformatiebrieven Woonruimteverdeling (2019-059) en Raamovereenkomst prestatieafspraken 2020-2024

Beide raadsinformatiebrieven zijn ter bespreking geagendeerd op verzoek van de fractie van Sociaal Zevenaar tijdens de raadsvergadering van 3 juli jl. Hierbij is door de fractie de volgende toelichting gegeven: "*in het afgelopen jaar zijn er diverse bijeenkomsten geweest over huisvesting in de gemeente Zevenaar. Tijdens deze bijeenkomsten is diverse keren door diverse fracties aangegeven dat we graag oplossingen zien voor het huisvestingsprobleem voor jongeren / starters. In de gemaakte prestatieafspraken lezen we niet dat daar enige actie is op ondernomen door de betrokken partijen. Graag zouden we in de commissie met de diverse fracties van gedachten wisselen hoe hun standpunten hierin zijn en de wethouder hierop bevragen. Aan de hand van de standpunten en de antwoorden kunnen we ons dan over eventuele vervolgstappen beraden.*"

College
Aan de hand van uitgedeelde sheets geeft het college een korte inleiding op het onderwerp. De sheets zijn als bijlage aan deze besluitenlijst toegevoegd.

Commissie
Sociaal Zevenaar laat weten blij te zijn met de gehouden enquête, maar is van oordeel dat er ook een onderzoek zou moeten plaatsvinden naar de wensen van zittende jongeren. De fractie vraagt aan de overige fracties of er een eigen initiatief neergelegd kan worden bij het college om ontwikkelingen voor betaalbare woningen in gang te zetten, bijvoorbeeld tiny houses. Daarbij kan ook gekeken worden naar combinatie jongeren en ouderen, bijvoorbeeld door het opzetten van een sociale wijk.
In het debat maken de fracties opmerkingen en stellen vragen over onder meer:
- sturing sociale huur
- locatie Vestersbos
- woningbouwontwikkelingen in Aerdt
- mogelijkheden voor middenuur (net boven sociale huur) voor bijvoorbeeld studenten
- differentiatie: ontwikkelingen breder trekken waarbij niet alleen naar jongeren wordt gekeken
- het in beweging zetten van de woningmarkt
- subsidie voor huisvesting statushouders
- locaties voor arbeidsmigranten (niet alleen Mercurion)
- huisjesmelkers/beleggers die woningen opkopen
- het ontbreken van goedkope bouwlocaties
- in gesprek gaan met jongeren over diverse projecten
- sturing leefbaarheid in kleine kernen

College
Het college beantwoordt de gestelde vragen en gaat in op de gemaakte opmerkingen. College laat weten dat er een woningmarktonderzoek komt voor dit soort doelgroepen en stelt de commissie voor dit onderzoek af te wachten. Toegezegd wordt om nog na te gaan of de gemeente Zevenaar gebruik maakt van de landelijke subsidie voor huisvesting statushouders.

Conclusie
De fractie van Sociaal Zevenaar neemt de input vanuit deze vergadering mee terug naar de fractie en onderzoekt de mogelijkheid voor het eventueel indienen van een motie of initiatiefvoorstel hierover.

11. Stand van zaken A15/A12

Vanwege de importantie en impact van dit ruimtelijke project staat dit onderwerp als terugkerend onderdeel op de agenda. De portefeuillehouders informeren de commissie op hoofdlijn over de ontwikkelingen, voor de commissie is er gelegenheid tot het stellen van vragen en het voeren van onderling overleg.

Het *college* doet de volgende mededelingen ten aanzien van het project ViA15 (doortrekken A15, verbreden A15 en A12):
- de Woordvoeringslijn ADC-toets is in het raadsinformatiesysteem (RIS) in iBabs geplaatst; eind van dit jaar wordt uitspraak Rijkswaterstaat verwacht
- aanbestedingsprocedure gaat gewoon door, eind van het jaar is de aannemer bekend
- Arnhemseweg en parkeerplaats Hengelder is klaar; fiets- en voetgangerstunnel is in februari klaar

Commissie:
Het invoegen vanaf de Methen richting het politiebureau zou beter kunnen, verloopt niet erg handig; de portefeuillehouder neemt de suggestie mee.

13. Stand van zaken duurzaamheid

Vanwege de importantie en impact staat dit onderwerp als terugkerend onderdeel op de agenda. De portefeuillehouders informeren de commissie op hoofdlijnen over de ontwikkelingen, voor de commissie is er gelegenheid tot het stellen van vragen en het voeren van onderling overleg.

Het *college* doet de volgende mededelingen:
- concept-startnotitie RES (Regionale Energie Strategie): 10 september is de einddatum voor het inbrengen van een reactie
- commissie wordt via een raadsinformatiebrief meegenomen in de CO2-prestatieladder/2025 energieneutraal
- eind van het jaar worden de resultaten met de raad gedeeld voor wat betreft de haalbaarheidsstudie warmtenet stad Zevenaar (enquêtes/marktverkenning) ; we zitten in de 2e fase verdiepende verkenning

Commissie
Er wordt een vraag gesteld of de gemeente Zevenaar nog op het traject is voor wat betreft de 7,5% energiebesparing bij bedrijven. Het college laat weten de exacte aantallen/percentages niet paraat te hebben en zegt toe hier nog op terug te komen.

13. Punten van orde commissie

Er zijn geen punten van orde ingediend.

14. Mededelingen portefeuillehouders (college)

Het college doet enkele mededelingen over:
- windmolens Duiven: onderzoek is uitgevoerd. Cijfers blijven ruim binnen gestelde normen. De windmolens hebben geen significant invloed op de luchtkwaliteit. Het proces en de burgerparticipatie daarin blijft een aandachtspunt. Zevenaar blijft in overleg met het Waterschap en de gemeente Duiven.
- fileproblematiek A12: Rijkswaterstaat heeft al enkele maatregelen genomen om de problematiek te verminderen d.m.v. verkeersregelinstallaties. Er is een expertmeeting fileproblematiek A12 geweest met diverse stakeholders en een Amerikaanse expert. De suggesties en voorstellen zijn opgenomen in een concept-notitie. Het college zegt toe deze notitie aan de raad te doen toekomen.
- de luchtvaartnota (herziening luchtruim en Lelystad); PAS compliceert het. Alle gemeentes van de Provincie Gelderland hebben zienswijzen ingebracht voor wat betreft de hoogte van de vliegroutes en de overlast etc. Er komt nog een raadsinformatiebrief over de ingediende zienswijze.

15. Rondvraag

Commissie
De fracties stellen vragen over onder meer:
- Evaluatie ten aanzien van de harmonisatie afvalinzameling.
- Stand van zaken glasvezel buitengebied
- Handhaving ten aanzien van het fietsen in de Weverstraat
- OV-kaart traject Zevenaar-Emmerich
- Streekvervoer Rijnwaarden/Spijk (vooraf schriftelijk ingediend)

College
Het college beantwoordt de gestelde vragen. Toegezegd wordt de evaluatie harmonisatie afvalinzameling aan de raad toe te zenden. *(is inmiddels aan de raad toegezonden d.m.v. RIB 2019-090)*

3. Sluiting

De voorzitter sluit onder dankzegging de vergadering om 22.15 uur.

Datum, 28-08-2019

Betreft: **Omgevingsvergunning aanvraag Zonnepark Ooy**
Leuffenseweg ongenummerd
6905 (HZ_WABO-2019-0915)

Geacht college van Burgemeester en wethouders en leden van de commissie ruimte,

Nu voor de meesten van ons de vakantie er op zit, willen wij de draad weer oppakken mbt. het Zonnepark Ooy.
Sinds onze inspraak van 22 Mei jl. hebben wij contact gehad met respectievelijk, beleidsmedewerkers A. Sannes en J. van Wijk, buurtavond met omwonenden, ontwikkelaar Tomorrow Energy incl. Initiatiefnemer dhr. E. Bomers, Wethouder H. Winters en Dhr. Geurts, Dorpsraad Ooy en afgelopen dinsdag een informatieavond met Wethouders H. Winters, C. Koers en beleidsmedewerker A. Sannes.

Van deze gesprekken hebben wij diverse nieuwsbrieven doen uitgaan naar de buurtbewoners teneinde hen te informeren mbt. de stand van zaken.

Al deze gesprekken hebben de onrust en bezwaren niet weg kunnen nemen, mede omdat er nog geen beleidsvisie mbt. duurzame energie opwekking is.
Op dit moment geldt de beheers verordening buitengebied Zevenaar en is het "nieuwe bestemmingsplan" Buitengebied Zevenaar Noord (2018) nog in de ontwerpfase .

Van de wethouder H. Winters hebben we begrepen dat alle concept aanvragen "on hold" staan. Echter de definitieve aanvraag van Tomorrow energy is in behandeling.

Onze bezwaren welke wij in onze zienswijze (20-05-2019) hebben kenbaar gemaakt staan nog steeds overeind waarbij het verloren gaan van het landschap en landbouwgrond wel de belangrijkste zijn.
Ook baart ons de voorgenomen hoogte van 2.40 mtr van de zonnepanelen ons zorgen.
Het beoogde zonnepark zal omgeven worden door een "struweelhaag" om de zonnepanelen aan het zicht te onttrekken. Een "struweelhaag" stopt niet met groeien als de 2.40 mtr bereikt is en kan wel door groeien tot 4 – 5 mtr.

Ter illustratie hebben wij u een serie foto`s van zichtlijnen vanuit tuinen van direct aanwonenden toegestuurd. Enkele daarvan hebben wij van een "struweelhaag" voorzien teneinde een indruk te geven hoe het er straks misschien gaat uitzien.

Inmiddels hebben we ook begrepen dat de grondeigenaren aan de andere kant van de Leuffenseweg ook benaderd zijn door de ontwikkelaar voor fase 2.
Tevens zijn aan de andere kant van de gemeentegrens (Duiven) ook grondeigenaren benaderd.

De buurt is bang zich straks door een decor van glas en hagen te moeten begeven.
Naar wij hebben begrepen is in het verleden veel moeite gedaan de versnipperde glastuinbouw in de Liemers te verplaatsen en te concentreren, gaan we nu wederom de landbouwgrond volleggen met glas?

De omgevingsvergunning aanvraag voor het zonnepark behelst een periode van 25 jaar. Nu worden er in den lande veel zonneparken (tegelijk) ontwikkeld welke over 25 jaar allemaal weer (tegelijk) verwijderd moeten worden.

Worden afgedankte zonnepanelen straks het asbest van de toekomst?

De grond keert na die periode weer terug naar landbouw, maar het zal daarna nog jaren duren eer de grond geschikt is om gewassen op te telen.
Maar als het er ligt, ligt het er voor 25 jaar, en wie zegt niet dat er over 24 jaar een nieuwe aanvraag wordt gedaan. Dan worden de panelen vervangen en zitten we er weer jaren aan vast.

In de media klinken steeds meer geluiden van politici, overheden en organisaties dat de Nederlandse landbouwgrond volleggen met zonnepanelen niet de manier is.
De spelregels om te komen tot duurzame energie veranderen in snel tempo door inzicht, wetgeving en regelgeving.

Landbouwgrond komt op de ROV ladder (zonneladder), welke ook door minister Olongren omarmt wordt , op de één na laatste plaats voor natuurgebieden.

Hoewel de buurt niet tegen het opwekken van duurzame energie is,

is er **geen draagvlak bij de omwonenden voor deze locatie.**

Wij willen U allen graag uitnodigen de beoogde locatie in ogenschouw te nemen.
Dat kan op eigen gelegenheid maar ook met uitleg van iemand van het "actiecomité zonnepark Ooy"
In het laatste geval kunt u contact opnemen met het "actiecomité zonnepark Ooy"

Bert Kromkamp
Leuffenseweg 3
6905SB Zevenaar
06-50885158
zonneparkooy@gmail.com

Geachte commissie,

Als aanvulling op de ingezonden brief wil ik namens de bewoners een toevoeging op deze brief doen.

Als ouder van twee kinderen maak ik me ernstig zorgen over het voorgenomen plan. Nu de woningen aan het Woonpad gerealiseerd zijn wordt pijnlijk duidelijk hoe de verkeerssituatie gaat worden als het voorgenomen plan wordt gerealiseerd. Er is vanuit het hofje geen duidelijk zicht op naderend verkeer. Dit betekent voor mij dat ik mijn kinderen zonder toezicht niet meer vrij kan laten spelen. Ik maak me ernstig zorgen over de veiligheid. Ik wil jullie uitnodigen om de situatie ter plekke te bekijken.

*Z036254F9
1C*

GEMEENTE ZEVENAAR

commissie Ruimte | Besluitenlijst

Datum 19 juni 2019
Locatie Kulturhus De Borg te Babberich

Aanwezig	
Plv. Voorzitter:	dhr. R.A. Teunissen
Commissiegriffier:	mevr. E.H. Hondelink-Rinsma
Leden:	dhr. E.R. van Essen (Lokaal Belang); mevr. T.J.E.M. Riswick-Keultjes (Lokaal Belang); dhr. E.G.B.M. Buil (Lokaal Belang); dhr. H.A. Bulten (Lokaal Belang); dhr. F.B.M. Evers (CDA); dhr. J. de Nooij (CDA); dhr. A.M. Meijer (CDA); dhr. M.R.A. Lap (PvdA); dhr. W.J. Snelders (VVD); dhr. E.R. van der Schaft (SP); dhr. E. Verkampen (D66); dhr. H.L.M. Meijer (Sociaal Zevenaar); dhr. M.C. Wikkerink (GroenLinks)
Collegeleden:	dhr. N. van Dellen; mevr. B.M. Elfrink; mevr. C.M. Koers-de Graaf; dhr. J.W.H. Winters
Overige aanwezigen:	Insprekers: dhr. F. de Hair (voorzitter Zwik 2.0); mevr. S. Croes (Liemers++); dhr. I. Gelsing (Recron); dhr. E. Metz (Dorpsraad Lathum); dhr. B. Kagei (AB-lid Reinigingsdienst De Liemers)
Afwezig met kennisgeving:	dhr. H.T.W. Visser (voorzitter); dhr. B.J.F.M. van der Kroon (CDA)

1. Opening en vaststellen agenda

De vergadering wordt geopend. In verband met de inspraak van vanavond op agendapunten 5 (deze staat al vooraan) en 9 stelt de voorzitter voor agendapunten 8 (Economische visie de Liemers 2040 en opstellen Economische Agenda Zevenaar) en 9 (Beleidskader Vrijetijdseconomie) naar voren te halen. Omdat er een samenhang is tussen agendapunten 8 en 9 waarbij agendapunt 8 als eerste behandeld dient te worden, wordt ook agendapunt 8 naar voren gehaald. Beide onderwerpen worden dan besproken nà agendapunt 5. De commissie stemt in met het voorstel en de agenda wordt met deze wijziging vastgesteld.

2. Inspraak

Algemeen: de inspreekteksten van alle insprekers bij de diverse agendapunten zijn in iBabs en op de website toegevoegd aan de agenda van deze vergadering bij het agendapunt "inspraak".

De heer Metz, voorzitter van de Dorpsraad Lathum, spreekt namens de inwoners van Lathum in over het voornemen van het Waterschap Rijn en IJssel om 2 windturbines te plaatsen bij de AVR op Innofase Duiven. Hij laat weten dat de inwoners op zich niet tegen het plaatsen van windturbines zijn, maar niet op de beoogde locatie vanwege het feit dat er een gevaar voor de volksgezondheid dreigt omdat de turbines vlakbij de schoorsteen van de AVR komen te staan en dientengevolge de rook van de schoorsteen sneller naar de grond komt richting de woningen. Er zijn door de inwoners ook alternatieve locaties aangedragen. De gemeenteraad van Duiven heeft een ontwerpverklaring van geen bedenkingen aangenomen.

De fracties stellen enkele vragen aan inspreker over:
- het verloop van de gesprekken tussen Dorpsraad Lathum en de colleges van Duiven en Zevenaar

- de toezeggingen over de locaties
- het oordeel van de Dorpsraad over de verstuurde brief van Zevenaar naar Duiven
- de vraag of er minder weerstand is indien gekozen wordt voor de alternatieve locaties
- de bereidheid van de Dorpsraad om met andere Dorpsraden breder mee te denken over energiemaatregelen als windturbines, zonnevelden etc.
- de wijze van participatie in de keuze voor de locatie

Inspreker spreekt de wens uit naar de commissie dat Zevenaar een zienswijze indient en zich inzet voor alternatieve locaties (bijv. plaatsing iets ten oosten van de zuivering tegen het industrieterrein). Ook roept inspreker de gemeente op om de GGD uit te nodigen om een gezondheidsonderzoek te doen.

Het CDA laat weten dit binnen de fractie te bespreken.

College
College laat weten in gesprek te zijn met de Dorpsraad. Er zijn al gesprekken geweest met het Waterschap en er komt nog een vervolggesprek. College zegt eveneens bezorgd te zijn wat de volksgezondheid betreft en laat weten dat het uitvoeren van een gezondheidsonderzoek door de GGD een goede suggestie is. Het college zegt toe om hierover met de GGD in gesprek te gaan. In antwoord op de vraag of Zevenaar ook een zienswijze gaat indienen, laat het college weten eerst te willen afwachten wat het Waterschap precies gaat doen en wat de uitkomst van het onderzoek is. College wil een heroverweging doen als er een goede alternatieve locatie is. Mocht het nodig zijn een zienswijze in te dienen dan zegt het college toe dat deze binnen de vastgestelde termijnen en op tijd ingediend zal worden en dat de raad hierover dan geïnformeerd zal worden.
Verder laat het college nog weten dat er in oktober een brede bijeenkomst georganiseerd zal worden over het beleid ten aanzien van de omgevingswet/omgevingsvisie/duurzaamheid met de gemeenteraad, de dorpsraden en overige partijen (o.a. het Waterschap).

3. Vaststellen besluitenlijst vorige vergadering

De besluitenlijst van 22 mei 2019 wordt ongewijzigd vastgesteld.

4. Vaststellen termijnagenda en rappellijst toezeggingen en moties

De VVD vraagt naar aanleiding van de rappellijst (nrs. 2019-05 en 2019-012) waarom de nieuwsbrieven Solidiam zo lang op zich laten wachten. Daar is al meerdere malen om gevraagd. College laat weten dat de eerste nieuwsbrief inmiddels eerder deze week verstuurd is en dat in overleg met de griffie de nieuwsbrief vandaag in het raadsinformatiesysteem is geplaatst. Het CDA wil graag dat in de agendacommissie van gedachten wordt gewisseld over het "op tijd informeren van de raad". De voorzitter zegt toe dit mee te nemen naar de agendacommissie. De termijnagenda en rappellijst toezeggingen en moties wordt ongewijzigd vastgesteld.

5. Raadsvoorstel verzakking van en scheurvorming aan woningen in Zevenaar als gevolg van de droogte in 2018

De raad wordt voorgesteld kennis te nemen van de ondernomen stappen ter uitvoering van de raadsmotie van 7 november 2018 en in te stemmen met de voorstellen ter ondersteuning van getroffen inwoners en daarvoor een budget beschikbaar te stellen van 125.000 euro en dit te onttrekken aan de algemene reserve.

De heer De Hair spreekt namens Zwik 2.0 in op dit onderwerp. Hij laat weten dat er nog steeds veel onrust onder de gedupeerden is en verzoekt om aanvullende maatregelen voor de toekomst om herhaling van verzakking en scheurvorming te voorkomen. Inspreker verzoekt om een nadere invulling van het huidige voorstel door de regeling voor het afkoppelen van het hemelwater te verhogen van 250 naar 500 euro (vergelijking met gemeente Monferland) en door het college op te dragen met concrete maatregelen/onderzoek te komen ten aanzien van vegetatie (bomen), de legeskosten voor gedupeerden te reduceren, te kijken naar de eerdere regeling voor gedupeerden uit 2006, maatregelen te nemen om het grondwaterpeil van voor de droge periode van de zomer 2018 te waarborgen (waterbekkens) en in gesprek te blijven met gedupeerden en hen te blijven betrekken bij het vervolg.

De fracties stellen enkele vragen aan inspreker over:
- taxaties bij de gedupeerden
- het door het college informeren van gedupeerden over de WOZ-waarden

Commissie
De fracties maken opmerkingen en stellen vragen over onder meer:
- de schuldvraag: gemeente hoort borg te staan voor de veiligheid van de inwoners ook al ligt de schuld niet bij de gemeente
- de mogelijke "rek" in de tegemoetkoming voor gedupeerden ten aanzien van het afkoppelen van het hemelwater
- beleid maken ten aanzien van het op peil blijven van de grondwaterstand; overleg met Waterschap hierover en afspraken maken; de grondwaterstand moet blijvende aandacht van het college houden, zeker gelet op de voorspelling dat de droogte nog lang niet voorbij is
- de ernst van de schade die is ingeschat op een bepaalde klasse; niet erger maken dan het is
- of gedupeerden een renteloze lening kunnen krijgen als ze geen herfinanciering voor elkaar krijgen bij hogere herstelkosten
- de subsidie voor gedupeerden die wel in het gedupeerde gebied zitten maar geen claim hebben ingediend.
- het water in de bergbezinkleiding
- regentonnen voor inwoners
- wat inwoners zelf kunnen doen met regenpijpen en het informeren van inwoners hierover (informatie Montferland)
- het opnemen van veel water door eikenbomen/het rooien van bomen
- het versneld instarten van het afkoppelen van regenwater zoals vermeld in de Watervisie
- een financiering voor mensen met een kleine portemonnee
- de houdbaarheid van het riool

Het CDA laat weten het voorstel te steunen.

College
Het college laat weten dat er volgens hen een mooi aanbod ligt en dat Zevenaar verder gaat dan andere gemeenten in de tegemoetkoming voor gedupeerden en dat er een goed contact is onderhouden met het Zwik en dan ook enigszins verrast te zijn door de inspraak. Er is alleen gekeken naar gedupeerden die zich gemeld hebben en die echt iets aan hun woning willen doen. Heeft anders veel gevolgen voor de begroting. Montferland heeft andere financiering/begroting. Er is momenteel een onderzoek naar klimaatadaptatie en dat is een terugkerend thema bij alle projecten.
Het college zegt toe:
- nog contact met de gemeente Montferland op te nemen over het pakket van maatregelen ten aanzien van wat inwoners zelf kunnen doen.
- na te kijken wat er met het water in de bergbezinkleiding gebeurt

Conclusie
Het onderwerp wordt als BESPREEKSTUK doorgeleid naar de raadsvergadering.

8. Raadsvoorstel Economische visie de Liemers 2040 en opstellen Economische Agenda Zevenaar (Z/19/330129)

De raad wordt voorgesteld de concept Economische visie de Liemers 2040 vast te stellen en de benodigde middelen voor uitvoering van de bijbehorende uitvoeringsbegroting bij behandeling van de Kadernota integraal af te wegen en toe te kennen.

Commissie
De fracties maken opmerkingen en stellen vragen over onder meer:
- de hoge ambities van de groei van de werkgelegenheid die in het voorstel genoemd is en de vraag of deze wel haalbaar is
- het ontbreken van ambitie/cijfers ten aanzien van de groei van werkgelegenheid voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt
- het verschil van ongeveer € 7.000 in de bedragen (€ 45.000 genoemd in het raadsvoorstel en € 52.016 in de concept-uitvoeringsbegroting)
- de hoge kosten voor de programmamanager (€ 50.000); budget kan nuttiger ingezet worden
- de verschillen tussen de gemeenten, Zevenaar centrumgemeente
- het gebruik maken van de natuur, de ligging (grens Duitsland), boerencampings en kleine boerenbedrijven
- het ontbreken van speerpunten op het terrein van duurzaamheid en de werkgelegenheid op dit vlak
- bereikbaarheid van de Liemers niet alleen via asfalt, maar ook door andere alternatieven
- het risico van onderlinge concurrentie tussen de gemeenten, de samenwerkingsbereidheid
- het verstrekken van veel achtergrondinformatie bij het voorstel
- focus té veel op toerisme, te weining op de maakindustrie
- het feit dat de ambitie gericht moet zijn op betaald werk en geen vrijwilligerswerk

College
College beaamt dat de programmamanager een forse investering is maar dat er diverse prijsopgaves zijn opgevraagd. College gaat kijken of er samenwerking gevonden kan worden wat de maakindustrie betreft. Er is vertrouwen in de samenwerking met de andere gemeenten. Duurzaamheid wordt meegenomen in

de regionale visie. Wat bereikbaarheid betreft doet EMZ (Emmerich, Montferland, Zevenaar) een logistiek onderzoek waarin dit thema wordt meegenomen. Uitkomst is in oktober.College beaamt dat de werkgelegenheidsambitie van 5% hoog is, maar dat deze gemonitord en geëvalueerd wordt. De raad zal hiervan op de hoogte gehouden worden.

Het college zegt toe:
- dat er een antwoord komt op de vraag waar het verschil van € 7.000 in zit ten aanzien van de genoemde bedragen (€ 45.000 genoemd in het raadsvoorstel en € 52.016 in de concept-uitvoeringsbegroting).
- het bedrag voor de programmamanager terug te nemen en hier nog kritisch naar te kijken
- de vraag te beantwoorden hoe het precies zit met het bedrag van 1 euro per inwoner voor de oprichting Liemerse Ambassade (wijze van budgettering en of dit bedrag alleen geldt voor Zevenaar of voor iedere gemeente)

De fractie van de VVD stelt de vraag aan de overige fracties of het indienen van een amendement ten aanzien van de kosten voor de programmamanager een optie is.
De fracties van CDA en Lokaal Belang laten weten dit mee terug te nemen naar hun fracties.

Conclusie
Het onderwerp wordt als BESPREEKSTUK doorgeleid naar de raadsvergadering.

9. Raadsvoorstel Beleidskader Vrijetijdseconomie (Z/19/321789)

De raad wordt voorgesteld het Beleidskader vrijetijdseconomie Zevenaar 2030 vast te stellen en de benodigde middelen voor uitvoering van het Beleidskader vrijetijdseconomie Zevenaar 2030 bij behandeling van de Kadernota integraal af te wegen en toe te kennen.

Mevrouw Croes spreekt namens Liemers ++ in op dit onderwerp. Inspreekster stelt voor:
- het beleidskader vast te stellen onder het voorbehoud dat de prioritering van de conclusies en daarmee de inzet van de middelen in de herfst zal plaatsvinden zodat de klankbordgroep de gelegenheid krijgt zich te buigen over de nadere invulling van de taakvelden en de eindconclusies.
- de toeristenbelasting voor 2020 niet te verhogen; andere delen van de vrijetijdseconomie dan verblijfsrecreatie ook te laten bijdragen aan de kosten; kiezen voor bedragen op basis van reële overnachtingen
- de mogelijkheid te verkennen om aan te haken bij Achterhoek Toerisme

De fracties stellen enkele vragen aan inspreekster over:
- de participatie van de klankbordgroep
- de toeristenbelasting nu inzetten om de sector te ondersteunen
- het eventueel vaststellen van het beleidskader in oktober
- de vraag of de ambitie wel gerealiseerd wordt als de toeristenbelasting verlaagd wordt

De heer Gelsing spreekt namens Recron in op dit onderwerp. Inspreker laat weten dat de uitwerking niet besproken is met de klankbordgroep; bij de hoofdlijnen is men wel betrokken geweest. Hij vraagt zich af of het nodig is om zoveel onderzoek te doen en vraagt zich af wat de grondslagen zijn voor de genoemde bedragen in tabel 2. Men is bereid een steentje bij te dragen, maar niet in deze omvang en in dit tempo.

Men wenst een scherpere focus op de financiën in het stuk en een aangepaste begroting/goede financiële onderbouwing in oktober waarbij goed gekeken dient te worden naar de doelen.

De fracties stellen enkele vragen aan inspreker over:
- de oorzaak van het ontbreken van het vertrouwen van inspreker in het verdere traject
- de manier waarop de basis breder getrokken kan worden , bijv. door ook horeca-ondernemers, ondernemers Outlet en dagrecreatie mee te laten betalen en niet alleen de ondernemers met overnachtingen.

Commissie
De fracties maken opmerkingen en stellen vragen over onder meer:
- de participatie en samenwerking met Liemerse partijen
- of het voorstel ook in oktober op de agenda kan komen
- de mogelijkheid voor differentiatie in de toeristenbelasting (deze vraag wordt schriftelijk ingediend)
- de toerekening van de toeristenbelasting
- waarom Doesburg niet hierin meegenomen is
- de mogelijkheid om het verhaal ten aanzien van de dekking (kosten/baten) via een amendement uit het voorstel te halen
- of er bij de financiering rekening gehouden is met mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, het gaat hier om seizoensgebonden werk en de ambitie op dit vlak is wel laag (1,8%) (de vragen hierover worden schriftelijk ingediend)

College
Er is bewust gekozen voor 2 fases. De eerste is de analyse-fase, deze fase is de uitvoeringsagenda n.a.v. de input die opgehaald is. Het is de bedoeling om de uitvoeringsagenda nog op te pakken met insprekers en andere partijen/stakeholders. Er is nog geen prioritering opgenomen. Pijnpunt zit in het drukken van de toeristenbelasting op de verblijfsrecreatie. Westervoort en Duiven gaan ook meebetalen.
Het college zegt toe nog te kijken naar het vermelde bedrag van € 80.000,00 in de tabel, dit bedrag correspondeert niet met het genoemde bedrag in de Kadernota

Conclusie
Het onderwerp wordt als BESPREEKSTUK doorgeleid naar de raadsvergadering.

6. Raadsvoorstel Alternatieve locatie voor de vestiging van een metaalhandel op BusinessPark 7Poort

De raad wordt voorgesteld om kennis te nemen van de alternatieve locatie voor de vestiging van een metaalhandel op BusinessPark 7Poort en in te stemmen met de realisatie van de infrastructuur, benodigd voor de ontsluiting van deze alternatieve locatie en daarvoor een budget beschikbaar te stellen van 240.000 euro en dit ten laste te brengen van de grondexploitatie Zevenaar Oost

Commissie
De fracties maken opmerkingen en stellen vragen over onder meer:
- het aanzien van BusinessPark 7Poort
- de ruimte in de GREX hiervoor (deze vraag wordt schriftelijk ingediend)

- de verplaatsing naar de achterkant
- de effecten in de toekomst wat de infrastructuur betreft
- wat de consequenties/mogelijk nadelige gevolgen voor de verkoop van de gronden zijn bij een mogelijk faillissement (deze vraag wordt schriftelijk ingediend)
- wat er gebeurt als er zich weer een soortgelijk bedrijf aanbiedt; niet meer op diezelfde plek een gelijksoortig bedrijf
- relatie met de Outlet

Vanuit de commissie is er behoefte aan juridisch advies op dit vlak, dit verzoek kan via de griffie ingediend worden. Er wordt nog een technische vraag ingediend over een soortgelijk bedrijf in het buitengebied.

Sociaal Zevenaar laat weten in te kunnen stemmen met het voorstel.

College
College laat weten dat er geïnteresseerde partijen zijn voor de gronden van het metaalbedrijf. Het effect voor de toekomst moet nog blijken. Een en ander heeft geen effect op andere bedrijven. Het is een minder-zicht locatie met veel "warehouse". College kijkt naar de risico's en hoe dit in de toekomst aangepakt kan worden in bijv. bestemmingsplannen/milieuvergunningen. Bij het aanpassen van beleidskaders komt het college in de raad hierop terug.

Conclusie
Het onderwerp wordt als HAMERSTUK doorgeleid naar de raadsvergadering.

Raadsvoorstel Kadernota 2020-2023 (Z/19/329940)

De raad wordt voorgesteld in te stemmen met de inhoud en de voorstellen zoals deze zijn opgenomen in de Kadernota 2020-2023 en de Kadernota 2020-2023 vast te stellen.

Commissie
De fracties maken opmerkingen en stellen vragen over onder meer:
- of dit wel het juiste moment is om de Kadernota vast te stellen en dit niet beter over de zomer heen getrokken kan worden
- het niet inzichtelijk zijn van de keuzes/denkrichtingen; het college dient zelf keuzes te maken om tot een sluitende begroting te komen
- op naar aardgasvrij 2040; moet pilot Riverparc nog wel gestart worden?
- aandacht voor het tekort aan betaalbare sociale huurwoningen en starterswoningen
- het stimuleren van de Duitse taal op scholen
- de hoogte van de groei van de werkgelegenheid in de recreatieve sector en de realiteit van deze groei
- schoonmaken toeristische infrastructuur
- stand van zaken energietransitie en CO2-reductie en moeten we hier nog wel aan vasthouden gelet op de bezuinigingen
- de door de uitspraak van de Raad van State inzake stikstof-uitstoot veroorzaakte vertraging voor de verbreding van de A12,de doortrekking van de A15 en de ontwikkeling van de bedrijven op 7Poort en andere alle bedrijven
- het omruilen van de inrichting van het Raadhuisplein voor het herinrichten Markt en Muldershof

- de vermindering van regeldruk voor het midden- en kleinbedrijf
- de afschrikkende werking van de verhoging van de toeristenbelasting en hoe dit zich verhoudt met de rest van de regio
- stand van zaken Carvium Novum
- vervanging atletiekbaan: levensduur toplaag sandwich
- het al dan niet in evenwicht zijn van de Zevenaarse bijdrage aan de GR streekarchief E-Depot met de bijdrage van de andere deelnemers
- verbeteren routestructuur Oud-Zevenaar en De Breuly
- verhogen van het budget voor stedenbanden
- het al dan niet realiseren van het 2e viaduct 7Poort, gelet op de huidige financiële situatie
- of het verstandig is om het marketingplan stad Zevenaar pas op te stellen nà de herinrichting van het centrum, ook in combinatie met de ontwikkeling van de Outlet op 7Poort
- de commissie op de hoogte te houden van ontwikkelingen betreffende Fairtrade (bv. bij de stand van zaken duurzaamheid)
- het aantrekken van jeugd door betaalbare starterswoningen te bouwen of een pilot goedkoop bouwen te starten
- het ontbreken van beleid ten aanzien van het Warmtenet
- uitwijkhaven Spijk/Giesbeek
- de data-analyse ten aanzien van tekorten jeugdzorg/Wmo

Nb. de ter vergadering gestelde technische vragen die niet ter vergadering zijn beantwoord, zullen schriftelijk ingediend worden.

College
Het college laat weten dat wethouder Winters - vanwege zijn kennis over informatisering (ICT en datagedreven sturing) en het feit dat hij een grotere afstand tot de de materie en de medewerkers heeft - tijdelijk de taak op zich neemt om met oplossingen te komen voor de financiële opgave binnen het sociaal domein, Jeugd en Wmo .Wethouder Van Loon blijft beleidsinhoudelijk verantwoordelijk voor Jeugd en Wmo.
In september zullen de keuzes aan de raad voorgelegd worden

De SP geeft aan in de raadsvergadering terug te komen op deze mededeling.

Het college zegt toe:
- het overzicht toeristenbelasting van andere gemeenten aan de raad toe te sturen
- na de zomer ontvangt de raad de evaluatie ten aanzien van de VANG-doelstelling
- er volgt binnenkort een update ten aanzien van het viaduct 7Poort

Conclusie
Het onderwerp wordt als BESPREEKSTUK doorgeleid naar de raadsvergadering.

10a. Raadsvoorstel jaarrekening 2018 en begroting 2020 Reinigingsdienst De Liemers (Z/19/330325)

De raad wordt voorgesteld een zienswijze in te dienen op de jaarrekening 2018 en de begroting 2020 van Reinigingsdienst De Liemers om de kostenstijging in de begroting 2020 geen effect te laten hebben op de ophaalfrequentie van het restafval.

10b. Stukken AB-vergadering Reinigingsdienst De Liemers 26 juni 2019

Conform de gedane toezegging zijn de AB-stukken van de RDL geagendeerd voor de commissie Ruimte. De commissie kan de AB-leden input meegeven.

10c. Locatiekeuze aanbiedstation

De locatiekeuze aanbiedstation (7Poort of Matjeskolk en andere overwegingen) komt aan de orde in de AB-vergadering van de RDL op 26 juni a.s. Het onderwerp is geagendeerd op verzoek van de heer B. Kagei, AB-lid van de RDL.

Punt 10b en 10c:
De heer Kagei geeft aan de hand van uitgedeelde hand-outs ter vergadering een korte uitleg over de excursie naar de DAR en verneemt graag de gevoelens/wensen vanuit de commissie/fracties ten aanzien van de locatiekeuze van het aanbiedstation. Besluit wordt genomen door de RDL. Tot 26 juni a.s. hebben de commissieleden nog de tijd om hun standpunten in te dienen.

Commissie
Iedere fractie geeft zijn standpunt ten aanzien van de locatiekeuze van het aanbiedstation:
- SP: voorkeur gaat uit naar de beste locatie met de minste kosten
- Sociaal Zevenaar: voorkeur voor het beste systeem voor de laagst mogelijke prijs (overlast? pasjes?)
- PvdA: stipt enkele punten aan die van belang zijn voor de locatiekeuze: scheiden vracht- en personenverkeer, verkeersproblematiek Edisonstraat: voldoende oprijruimte bij de gekozen locatie, aandachtspunt is de verkeersafwikkeling op zaterdag in combinatie met Outlet, eerlijk en goed tarief
- CDA: voorkeur voor 7Poort; goede bereikbaarheid/verkeersstromen
- VVD: aandacht voor inwoners Spijk, Matjeskolk dan wel erg ver weg; in stand houden aanbiedstation Lobith om zwerfafval en dumpingen te voorkomen
- Lokaal Belang: geen voorkeur; toestroom- en parkeerprobleem van belang; voorlopig handhaven aanbiedstation op Gelders Eiland
- D66: voorkeur voor 7Poort, Maatjeskolk niet geschikt wat aanvoerstromen betreft
- GroenLinks: voorkeur voor 7Poort, locatie is centraler voor de randdorpen; financieel is de discussie ten aanzien van de tarieven (liever per kilo dan per kuub) interessant

Punt 10a:
Commissie
De fracties maken opmerkingen en stellen vragen over onder meer:
- de taal- en rekenfouten in het voorstel, komt niet professioneel over
- of er nog wat te verdienen valt aan de inkomenskant (ijzer?)
- welke maatregelen er genomen zijn ten aanzien van de hoge verwerkingskosten van grote hoeveelheden aangeboden autobanden en klein chemisch afval

- de ophaalfrequentie: gaat het restafval wel goed gescheiden worden bij een ophaalfrequentie van 4 weken? Eerst onderzoek september afwachten. Over de ophaalfrequentie zijn de meningen van de fracties verdeeld.
- opheldering van de kosten van € 64.000
- het ontbreken van een oplossing voor luier-scheiding
- het handhaven van de duobakken

College
College gaat kijken hoe het precies zit met de hogere wordende verwerkingskosten van autobanden en klein chemisch afval. College laat weten eerst de evaluatie af te wachten vóórdat de ophaalfrequentie wordt gewijzigd. Het streven is om het aanbieden van afval te verlagen, maar ook dat kost geld.
Het college zegt toe nog na te gaan of de vermelde cijfers in het voorstel wel kloppen.

Conclusie
Het onderwerp wordt als HAMERSTUK doorgeleid naar de raadsvergadering.

11. Raadsvoorstel Verordening Toekomstbestendig Wonen Gelderland, gemeente Zevenaar

De raad wordt voorgesteld om:
1. de Verordening Toekomstbestendig wonen Gelderland, Gemeente Zevenaar vast te stellen;
2. gelijktijdig met het vaststellen van de Verordening Toekomstbestendig Wonen Gelderland, gemeente Zevenaar, de Verordening Duurzaamheidslening 2019 in te trekken en het bijbehorende revolverend fonds (totaal 1.020.000 euro) over te hevelen naar de Verordening Toekomstbestendig Wonen Gelderland, gemeente Zevenaar;
3. het revolverend fonds met een bedrag van 500.000 euro te verhogen tot een totaalbedrag van 1.520.000 euro voor de uitvoering van de Verordening Toekomstbestendig Wonen Gelderland, gemeente Zevenaar.

Commissie
De fracties maken opmerkingen en stellen vragen over onder meer:
- het feit dat hiermee een veel grotere groep burgers bereikt wordt om de energiedoelstelling 2040 te halen
- asbestsanering (is achterhaald) en de dekking van de € 500.000; 1e Kamer is niet akkoord gegaan
- iedere lening is toch een lening

College
Het college stelt vast dat met dit voorstel voor iedere portemonnee toch een mogelijkheid is om in het eigen huis te investeren.

Conclusie
Het onderwerp wordt als HAMERSTUK doorgeleid naar de raadsvergadering.

12. Stand van zaken A15/A12

Vanwege de importantie en impact van dit ruimtelijke project staat dit onderwerp als terugkerend onderdeel op de agenda. De portefeuillehouders informeren de commissie op hoofdlijn over de ontwikkelingen, voor de commissie is er gelegenheid tot het stellen van vragen en het voeren van onderling overleg.

Het college geeft een korte terugkoppeling over de positieve feedback van bewoners over de communicatie ten aanzien van het afsluiten van de Arnhemseweg. Er zijn veel files op de A12 en er zijn momenteel diverse expertmeetings hierover met bijv. een expert uit Amerika. Zodra daar een verslag van is zal het college dit aan de raad sturen.

13. Stand van zaken duurzaamheid

Vanwege de importantie en impact staat dit onderwerp als terugkerend onderdeel op de agenda. De portefeuillehouders informeren de commissie op hoofdlijnen over de ontwikkelingen, voor de commissie is er gelegenheid tot het stellen van vragen en het voeren van onderling overleg.

Het college laat weten dat de informatiekaarten van de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden ten aanzien van de Energietransitie in de duurzaamheidsmap in Ibabs zijn gezet. Hierin kan de commissie lezen wie wanneer aan de lat staat wat de energietransitie betreft en ze roept de commissie op deze kaarten te raadplegen. Eventueel kan men hierover met de portefeuillehouder in gesprek gaan. In oktober vindt hierover een brede participatiebijeenkomst met diverse partijen plaats zoals eerder in dit verslag vermeld.

14. Punten van orde commissie

Er zijn geen punten van orde ingediend.

15. Mededelingen portefeuillehouders (college)

Gelegenheid voor de portefeuillehouders om korte actuele en urgente mededelingen te doen.
Mededelingen:
- Huize Mathena is 12 juni jl. verkocht aan Solidiam en college gaat met hen in gesprek over de staat van het gebouw
- Het persbericht inzake de gunning van de afvalverwerking regio Arnhem aan het bedrijf Attero wordt voorgelezen. Het persbericht zal nog aan de raad beschikbaar worden gesteld.
- De omgevingsvergunning Outlet is onherroepelijk geworden. In de vakantieperiode zal met de bouw begonnen worden.
- Met het Waterschap is gesproken over de eigendomsrechten ten aanzien van een fietsveilige verbinding Spijk. Waterschap wil niet spreken over het overdragen van eigendommen naar de gemeente, maar wil wel constructief meedenken over een tijdelijke voorziening voor de fietsveiligheid. Een en ander is lastig in verband met de PAS (overnachtingshaven), maar college gaat ermee aan de slag.

16. Rondvraag

De leden van de commissie kunnen vragen stellen aan de portefeuillehouders.De fracties stellen vragen over:
- een brief op de lijst ingekomen stukken inzake de koppeling tussen de Bem en de Stede; college is in gesprek met de school en de omgeving
- de woningmarkt/woningcontingenten: de aantallen voor het bouwen en de vraag daarbij of een en ander nog past in onze aantallen en of we binnen de afspraken blijven; college laat weten vast te houden aan de afspraken die er zijn en die zijn gericht op het contingentenbeleid. Er is wel een opgave in Zevenaar, het staat dus wel ter discussie. College komt hierop terug bij de bespreking van raadsinformatiebrief "2019-059 Woonruimteverdeling Gemeente Zevenaar" hierover in de commissie Ruimte van september die op verzoek van de fractie van Sociaal Zevenaar zal worden geagendeerd.
- glasvezel buitengebied: één partij heeft al 50%. Wat gebeurt er als een andere marktpartij 30% heeft? College laat weten dat marktpartijen moeten voldoen aan randvoorwaarden, het is geen inkooptraject. College wil niet vooruit lopen op strategieën.

17. Sluiting

De voorzitter sluit onder dankzegging de vergadering om 23.15 uur.

PLANNING RAAD

Planning	Onderwerp	Commissie	Type stuk	Portefeuillehouder	Status / intern
September					
Vervallen	*Krediet vrijgeven advies en planvorming project A15/A12*	*Ruimte*	*Rv*	*Koers-De Graaf*	*Planning aangepast van 5 juni 2019 naar 3 juli 2019 September 2019* ***d.d. 06-08-2019: Vervallen. Voorstel tot vrijgeven krediet wordt opnieuw ingepland.***
Vervallen	*Krediet vrijgeven coördinatie en regie infrastructurele projecten in de uitvoering*	*Ruimte*	*Rv*	*Koers-De Graaf*	*Planning aangepast van 5 juni 2019 naar 3 juli 2019 September 2019* ***d.d. 06-08-2019: Vervallen. Voorstel tot vrijgeven krediet wordt opnieuw ingepland.***
Vervallen	*Krediet vrijgeven monitoring geluid, fijnstof en trillingen A15/A12*	*Ruimte*	*Rv*	*Koers-De Graaf*	*Planning aangepast van 5 juni 2019 naar 3 juli 2019 September 2019* ***d.d. 06-08-2019: Vervallen. Voorstel tot vrijgeven krediet wordt opnieuw ingepland.***
Vervallen	*Kaders aanbesteding doelgroepenvervoer*	*Ruimte/Samenleving*	*Rv*	*Koers-De Graaf*	*Na vaststelling van deze verordening moeten in 2019 nog de subsidies voor 2020 worden aangevraagd door de maatschappelijke organisaties en vastgesteld door de gemeente, zodat de maatschappelijke organisaties in 2019 nog weten waar zij aan toe zijn in 2020. De kaders voor de aanbesteding doelgroepenvervoer zijn nog niet bestuurlijk vastgesteld. Zodra deze besluiten zijn genomen (voorstel is 4 juli 2019 in de BC) wordt een raadsvoorstel voorbereid. De verwachting is dat dit voorstel in september op de agenda staat. Hiermee is de planning aangepast van juli 2019 in de raad naar september.* ***d.d. 06-08-2019: De raad wordt via een raadsinformatiebrief over de kadervorming in relatie tot de aanbesteding.***
18-sep-2019	Jaarstukken 2018 Gemeente Zevenaar	Alle cie's	Rv	Gehele college	Gestreefd wordt naar oplevering in september 2019, doch uiterlijk in oktober 2019. d.d. 06-08-2019: Oplevering voor raad 18-09-2019 is gerealiseerd. De uitvoeringsrapportage GREX is in de raad van 03-07-2019 al definitief vastgesteld. De resultaten van de GREX 2018 zijn verwerkt in de jaarstukken 2018.
18-sep-2019	Opiniërend conceptnota en overgangsregeling subsidies 2020 en verlengen OZB regeling voor 2020 (consultatie)	Samenleving	Rv	Van Dellen	Planning voor subsidieverordening aangepast. Nu in september betreft het besluitvorming over de overgangsregeling en opiniërend conceptnota en conceptverordening subsidies.
18-sep-2019	Bouwverordening	Ruimte	Rv	Winters	
18-sep-2019	Actualisatie Algemene Plaatselijke Verordening Zevenaar	Middelen	Rv	Van Riswijk	Omwille van de agenda is dit naar achteren (na de zomer) verschoven.
18-sep-2019	Esthetisch Programma van Eisen (EPVE) Overnachtingshaven Spijk	Ruimte	Rv	Winters	
18-sep-2019	Begroting ODRA 2020 (Zienswijze)	Middelen	Rv	Koers-De Graaf	
	Subsidiebeleid 2020	Samenleving	Consultatie	Van Dellen	
	Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs Zevenaar	Samenleving	Consultatie	Van Dellen	
Oktober					
9-okt-2019	Wegsleepverordening	Ruimte	Rv	Koers	Planning aangepast van september naar oktober 2019
9-okt-2019	Verordening BRP	Middelen	Rv	Winters	Planning aangepast van september naar oktober 2019
9-okt-2019	Drank- en Horecaverordening	Middelen	Rv	Van Riswijk	Planning aangepast van september naar oktober 2019

9-okt-2019	Verkeersvisie Zevenaar	Ruimte	Rv	Koers-De Graaf	Planning van juli naar ~~september~~ oktober 2019.~~-~~Verkeersvisie is in concept klaar, maar voorbereiding voor besluitrijp maken van het voorstel vergt meer tijd.
9-okt-2019	Speelautomatenhallenverordening	Middelen	Rv	Van Riswijk	
9-okt-2019	Verordening Wmo Gemeente Zevenaar 2019	Samenleving	Rv	Winters	Bij uitwerking is gebleken dat er veel verschillen in beleid zijn tussen bestaande beleidsstukken van de voormalige gemeenten. De verordening en beleidsregels en het financieel besluit kunnen pas aangeleverd worden als deze geharmoniseerd zijn. Het harmoniseren van de verordening [wmo] heeft vertraging opgelopen. De verordening zal waarschijnlijk in de raad van september ter besluitvorming op de agenda staan.
9-okt-2019	Verordening Jeugdwet Gemeente Zevenaar 2019	Samenleving	Rv	Winters	Bij uitwerking is gebleken dat er veel verschillen in beleid zijn tussen bestaande beleidsstukken van de voormalige gemeenten. De verordening en beleidsregels en het financieel besluit kunnen pas aangeleverd worden als deze geharmoniseerd zijn. Het harmoniseren van de verordening [jeugd] heeft vertraging opgelopen. De verordening zal waarschijnlijk in de raad van september ter besluitvorming op de agenda staan.
9-okt-2019	Verordening Kwaliteit Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH)	Ruimte	Rv	Winters	
November - MJB					
6-nov-2019	Meerjarenbegroting 2020-2024	Alle cie's	Rv	Gehele college	
November					
27-nov-2019	Integraal Huisvestingsprogramma (IHP) Onderwijs	Samenleving	Rv	Van dellen	Planning toegevoegd.
27-nov-2019	Vaststellen Warmtevisie	Ruimte	Rv	Koers-De Graaf	d.d. 18-4-19: Van 5 juni 2019 naar 27-11-2019: Vanwege zorgvuldig betrekken van de reacties van inwoners en het organiseren van een 2e consultatieronde.
27-nov-2019	Harmonisatie van tarieven Sportaccommodaties Rijnwaarden en Zevenaar	Samenleving	Rv	Van Dellen	
27-nov-2019	Verordening op BIZ centrum Zevenaar	Ruimte	Rv	Elfrink	
27-nov-2019	Winkeltijdenverordening	Middelen	Rv	Elfrink	
27-nov-2019	Huisvestingsverordening Zevenaar 2019	Ruimte	Rv	Winters	De verordening wordt in mei ter inzage gelegd voor consultatie. Dit betreft een regionaal traject.
December					
18-dec-2019	Vaststelling Algemene subsidieverordening Zevenaar	Middelen	Rv	Van Dellen	
18-dec-2019	Aangepassing Begroting Veilig Thuis	Samenleving	Rv	Van Riswijk	
18-dec-2019	Besluit Algemeen Belang i.h.k.v. Wet Markt en Overheid inz. Hal 12	Middelen	Rv	Van Dellen	**d.d. 06-08-2019: Doorgeschoven naar raad 9 oktober 2019.** **d.d. 12-08-2019: In verband met verloop van procedure.**
18-dec-2019	Belasting- en legesverordeningen 2020	Middelen	Rv	Van Dellen	
18-dec-2019	Harmonisatie beleidsstukken ruimtelijk domein (bulkbesluit)	Ruimte	Rv	Winters	
Vervallen	*Parkeerverordening (Harmonisatie)*	*Middelen*	*Rv*	*Van Dellen/Koers*	*Planning aangepast van q3 naar q4 --> Bulkbesluit*
Vervallen	*Verordening selectieve Toegang*	*Ruimte*	*Rv*	*Koers-De Graaf*	*Planning aangepast van q3 naar q4 --> Bulkbesluit*
Vervallen	*Brandbeveiligingsverordening*	*Ruimte*	*Rv*	*Van Riswijk*	*Planning aangepast van q3 naar q4 --> Bulkbesluit*
Q4 2019	Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs Zevenaar 2019	Samenleving	Rv	Van Dellen	Planning aangepast van q3 naar q4
Q4 2019	Startnotitie Regionale Energiestrategie Arnhem Nijmegen	Ruimte	Rv	Koers	
Q4 2019	Voorstel paracommercie	Middelen	Rv	Van Riswijk	
Q4 2019	Evenementenbeleid	Middelen	Rv	Van Riswijk	

Q4 2019	Parkeerverordening grote voertuigen	Ruimte	Rv	Koers	
Q4 2019	Beleidsplan Openbare Verlichting	Ruimte	Rv	Winters	
Q4 2019	Verordening op de participatieraad	Samenleving	Rv	Winters	
Q4 2019	Verordening financiële gelijkstelling onderwijs Zevenaar 2019	Samenleving	Rv	Van Dellen	
Q4 2019	Groenbeleidsplan	Ruimte	Rv	Koers	
Q4 2019	Garantiebeleid	Middelen	Rv	Van Dellen	
2020					
31-mrt-2020	Vaststellen bestemmingsplan Buitengebied Zevenaar	Ruimte	Rv	Winters	Ontwerp wordt in september 2018 ter inzage gelegd. Vaststelling zal daardoor plaatsvinden in Q1 2019. Inmiddels doorgezet naar ~~Q2 2019 (raad 3 juli)~~ Q3 2019 ivm afhandeling zienswijze. **06-08-2019: In verband met de PAS-uitspraak zijn er gevolgen voor de vaststelling van het bestemmingsplan Buitengebied. De planning voor de vaststelling is uitgesteld naar maart 2020.**

Commissie Ruimte 2018-2022

Dossiernummer	1664
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	4 september 2019
Agendapunt	5
Omschrijving	Raadsvoorstel Jaarstukken 2018 Gemeente Zevenaar (Z/19/336576)

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Ruimte 2018-2022	4 september 2019

Toelichting

tbv raad september 2019

*Z037F87B5
BE*

Raadsvoorstel

Onderwerp	Jaarstukken 2018 Gemeente Zevenaar
Zaaknummer	Z/19/336576
Documentnummer	INT/19/911728
Portefeuillehouder	Nanne van Dellen
Portefeuille	Financiën
Behandelend ambtenaar/afdeling	F. Schepers/Afdeling Financiën
Telefoon	0316-595323
E-mail	f.schepers@zevenaar.nl

1. Samenvatting

Hierbij ontvangt u ter vaststelling de jaarstukken over 2018, de eerste jaarstukken in het bestaan van de nieuwe gemeente Zevenaar. Een jaar dat in het teken heeft gestaan van de opstart en harmonisatie van beleid en processen. Daarnaast waren het inrichten en het kwalitatief op orde brengen van de organisatie belangrijke taken/onderdelen.

De jaarstukken zijn opgesteld in het eerste kwartaal van 2019 en geven inzicht in realisatie van de activiteiten uit de begroting 2018. De status van de activiteiten gebaseerd op de informatie en kennis per ultimo 2018. Voor een uitgebreide toelichting op de activiteiten verwijzen wij u naar de jaarstukken.

Deze jaarstukken sluiten met een voordelig resultaat van € 3.782.000. Het geraamde voordelige resultaat na wijziging was € 207.000. Ten opzichte van de begroting na wijziging is dus sprake van een voordelig verschil van € 3.575.000. In de voorliggende jaarstukken wordt op dit verschil een toelichting gegeven.

2. Raadsvoorstel

Wij stellen u voor om:

1. De jaarstukken 2018 vast te stellen;
2. Kennis te nemen van het accountantsverslag van Stolwijk & Kelderman en de reactie van het college op dit verslag;
3. Het voordelig resultaat 2018 toe te voegen aan de algemene reserve.

3. Waarom naar de raad

Op grond van artikel 197 van de Gemeentewet legt het college van burgemeester en wethouders over elk begrotingsjaar aan de raad verantwoording af over het gevoerde beleid, onder overlegging van de jaarstukken bestaande uit de jaarrekening en het jaarverslag. Het vaststellen van deze stukken is, op grond van artikel 198 van de Gemeentewet, een bevoegdheid van de gemeenteraad. Daarbij hoort ook de bestemming van het resultaat. De jaarstukken van ieder jaar moeten vóór 15 juli van het daaropvolgende jaar zijn vastgesteld om te kunnen voldoen aan de eisen van tijdige indiening.

Door het niet-inschrijven van accountantskantoren op onze aanbesteding is laat een controlerend accountant gevonden die pas in juni 2019 is gestart met de controle van de jaarstukken 2018. Bij brief van 12 juni jl. honoreerde de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties ons uitstelverzoek.. Gezien de herindeling, de krappe accountantsmarkt en de ingezette acties kregen wij eenmalig uitstel voor de aanlevering van deze jaarstukken tot uiterlijk 30 september 2019 (RIB 2019-081 Toestemming uitstel indien jaarstukken 2018).

4. Doelstelling en beoogd resultaat

Voldoen aan de Gemeentewet en de eisen van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en de raad invulling te laten geven aan de kaderstellende en controlerende taak.

5. Argumenten en alternatieven

Argumenten

De jaarstukken bestaan uit de jaarrekening en het jaarverslag met bijlagen en hebben als doel:

1. Verantwoording per programma over het gevoerde (financiële) beleid en beheer;
2. Financiële verantwoording voor de accountantscontrole over de getrouwheid en rechtmatigheid.

De jaarstukken zijn een instrument om de gemeenteraad te ondersteunen bij haar kaderstellende, budgetbepalende en controlerende taken. De jaarrekening is ingedeeld volgens de Begroting 2018 en bestaat uit de verantwoording over de realisatie van de diverse programma's en de financiële rekening. Per programma wordt inzicht geboden in de mate waarin de doelstellingen zijn gerealiseerd, de wijze waarop getracht is de beoogde maatschappelijke effecten te bereiken en in relatie tot de gerealiseerde baten en lasten. In de toelichting zijn de afwijkingen tussen de 'begroting na wijziging' en de realisatie nader verklaard. Deze afwijkingen zijn per programma en taakveld weergegeven. In de financiële rekening wordt inzicht geboden in de algemene dekkingsmiddelen en de onvoorziene lasten.

<u>Accountantscontrole.</u>

De jaarstukken 2018 zijn gecontroleerd door de accountants van Stolwijk & Kelderman. Naar aanleiding van deze controle hebben de accountants een 'accountantsverslag' opgesteld. Dit verslag is bij de vergaderstukken gevoegd, evenals de reactie van ons college hierop. Het controleprotocol is voor meerdere jaren vastgesteld en wordt alleen bij belangrijke wijzigingen geactualiseerd. Dit protocol vormt de basis voor de accountantscontrole over 2018.

Op grond van artikel 213 van de Gemeentewet wordt door de accountant naast een getrouwheidsonderzoek ook een rechtmatigheidsonderzoek voor de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties uitgevoerd. Dit betekent dat sprake is van één controleverklaring met twee aspecten, te weten getrouwheid en rechtmatigheid. Voor een totaaloverzicht van de accountantscontrole en bevindingen verwijzen wij u naar de samenvatting en kernpunten op pagina 5 van het accountantsverslag.

<u>Verantwoording over het gevoerde beleid en beheer</u>

Getrouwheid

De verantwoording over het (financieel) gevoerde beleid en beheer vindt plaats in de programmaverantwoording. De belangrijkste oorzaken die tot het bereikte jaarresultaat hebben geleid, zijn als volgt.

Het totale voordeel van € 3.575.000 wordt voornamelijk veroorzaakt door de volgende afwijkingen (groter dan € 250.000) ten opzichte van de ramingen waarbij is aangegeven of deze incidenteel of structureel zijn.

Omschrijving	bedrag x € 1.000	I of S
Herziening van de grondexploitaties en het bijstellen van de verliesvoorzieningen	5.200	I
Zorgkosten voor de Jeugd, Wmo,Hulp bij het Huishouden (HbH) en WMO Begeleiding (BG)	- 1.950	S
Bijdrage aan de Gemeenschappelijke Regeling BVO DRAN (Doelgroepenvervoer)	-490	S
Lagere subsidie aan de peuterspeelzalen	370	I
Hogere leges voor de omgevingsvergunningen	350	I
Lagere eigen bijdragen van zorgcliënten via het Centraal Administratiekantoor	-320	I

Voor een meer uitgebreide toelichting op de boven vermelde posten, maar ook op de overige ontwikkelingen gedurende 2018, wordt verwezen naar de programmaverantwoordingen in de jaarrekening.

Rechtmatigheid
Zoals u in de controleverklaring en het accountantsrapport kunt lezen is er over 2018 een beperking voor de rechtmatigheid afgegeven. De toelichting op dit onderdeel is opgenomen op pagina 7 van het accountantsverslag. Wij besteden in onze reactie expliciet aandacht aan dit onderdeel.

Weerstandsvermogen
Het weerstandsvermogen na voorgestelde toevoeging van het resultaat bedraagt 2,3. De beschikbare en benodigde capaciteit zijn nader toegelicht in de paragraaf weerstandsvermogen en risicomanagement.

Alternatieven
Niet van toepassing.

6. Hoe gaan we dat bereiken en is evaluatie nodig?
Deze jaarstukken maken onderdeel uit van de Planning en Controlcyclus. Door middel van tussentijdse rapportages en deze jaarrekening wordt verantwoording afgelegd over het gevoerde beleid, de mate waarin doelen zijn behaald, de bereikte resultaten en financiële overschotten en tekorten. Structurele effecten die voortvloeien uit deze jaarstukken worden meegenomen in de volgende documenten in de cyclus.

7. Klimaat en duurzaamheid
Niet van toepassing.

8. Communicatie
De digitale van deze jaarstukken 2018 zullen op de portal van de gemeente Zevenaar https://zevenaar.pcportal.nl worden gepresenteerd. Bij dit raadsvoorstel treft u de jaarstukken in pdf-formaat aan, zodat u ook op deze wijze kennis kunt nemen van de inhoud. In dit format treft u op meerdere plaatsen een herhaling van teksten aan. Dat is een technisch gevolg van het werken met een website.

9. Kosten, baten en dekking
Alle financiële ontwikkelingen over 2018 zijn verwerkt en toegelicht in de jaarrekening en de overige beschikbaar gestelde documenten.

10. Bijlagen
De volgende bijlagen horen bij dit voorstel:

Volgorde	Documentnummer	Naam
1.	INT/19/914151	Jaarstukken 2018
2.	INT/19/912557	Accountantsverslag jaarstukken 2018
3.	INT/19/912540	Reactie accountantsverslag 2018

Burgemeester en wethouders van Zevenaar

De secretaris	De burgemeester
Michel Tromp	Lucien van Riswijk

Raadsbesluit

Onderwerp	Jaarstukken 2018 Gemeente Zevenaar
Zaaknummer	Z/19/336576
Documentnummer	INT/19/911728

De raad van de gemeente Zevenaar;

overwegende dat de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties bij brief 12 juni 2019 eenmalig uitstel heeft verleend om de jaarstukken 2018 in plaats van uiterlijk 15 juli 2019 deze uiterlijk 30 september 2019 aan te leveren;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van Zevenaar:

Gelet op de artikelen 197,198 en 200 van de Gemeentewet .

besluit:

1. De jaarstukken 2018 vast te stellen;
2. Kennis te nemen van het accountantsverslag van Stolwijk & Kelderman en de reactie van het college op dit verslag;
3. Het voordelig resultaat 2018 toe te voegen aan de algemene reserve.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Zevenaar,
gehouden op.

De griffier

De burgemeester
L.J.E.M. van Riswijk

Behandelschema Jaarstukken 2018 t.b.v. commissiebehandeling

Commissie Samenleving – 3 september

Programma's

4. Onderwijs
5. Sport, cultuur en recreatie
alleen de alinea's die betrekking hebben op sport en cultuur komen in deze commissiebehandeling aan de orde*
6. Sociaal Domein
7. Volksgezondheid en duurzaamheid
alleen de alinea's die betrekking hebben op volksgezondheid komen in deze commissiebehandeling aan de orde*

Commissie Ruimte – 4 september

Programma's

2. Verkeer, vervoer en waterstaat
3. Economie
5. Sport, cultuur en recreatie
alleen de alinea's die betrekking hebben op recreatie komen in deze commissiebehandeling aan de orde*
7. Volksgezondheid en Duurzaamheid
alleen de alinea's die betrekking hebben op duurzaamheid komen in deze commissiebehandeling aan de orde*
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Paragrafen

Grondbeleid

Commissie Middelen – 5 september

Programma's

0. Bestuur en ondersteuning
1. Veiligheid

Paragrafen

Lokale heffingen
Weerstandsvermogen en risicobeheersing
Onderhoud kapitaalgoederen
Financiering
Bedrijfsvoering
Verbonden Partijen

Financiën

Resultaat
Overzicht van baten en lasten
Overzicht van baten en lasten per taakveld
Overzicht van algemene dekkingsmiddelen
Overzicht van incidentele baten en lasten
Begrotingsrechtmatigheid
Wet Normering Topinkomens (WNT)
Balans en de toelichting

* i.v.m. de vervlechting van de portefeuilles/onderwerpen die tot dit programma of thema behoren, is het niet mogelijk dit programma op pagina-niveau op te knippen

Jaarstukken 2018

GEMEENTE ZEVENAAR

6 augustus 2019

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave **2**

Algemeen **3**
Voorwoord 4
Bestuurlijke hoofdlijnen 4
Financiële hoofdlijnen 4
Leeswijzer 6

JAARVERSLAG **8**

Programma's **9**
0.Bestuur en ondersteuning 10
1.Veiligheid 27
2.Verkeer, vervoer en waterstaat 31
3.Economie 41
4.Onderwijs 50
5.Sport, cultuur en recreatie 59
6.Sociaal domein 70
7.Volksgezondheid en duurzaamheid 85
8.Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing 96

Paragrafen **105**
Lokale heffingen 106
Weerstandsvermogen en risicobeheersing 114
Onderhoud kapitaalgoederen 120
Financiering 126
Bedrijfsvoering 134
Verbonden partijen 138
Grondbeleid 151

JAARREKENING **158**

Financiën **159**
Resultaat 160
Overzicht van baten en lasten 175
Overzicht van baten en lasten per taakveld 177
Overzicht van algemene dekkingsmiddelen 182
Overzicht van incidentele baten en lasten 184
Begrotingsrechtmatigheid 186
Wet Normering Topinkomens (WNT) 189
Balans en de toelichting 190

Bijlagen **218**
Kerngegevens 218
Kredietoverzicht 219
Overzicht reserves 230
Overzicht voorzieningen 231
Overzicht langlopende geldleningen 232
Overzicht grondexploitaties 233
Overzicht gewaarborgde geldleningen 234
Single information, Single audit (SiSa) 235

ALGEMEEN

VOORWOORD

BESTUURLIJKE HOOFDLIJNEN

Voor u ligt de jaarrekening 2018 van de gemeente Zevenaar; de eerste rekening in het bestaan van de nieuwe gemeente Zevenaar.
In 2018 heeft de gemeente op verschillende manieren vorm gegeven aan haar ambitie om samen met inwoners, bedrijven en organisaties plannen voor de gemeente te maken en om hun ideeën en initiatief daarvoor zo veel mogelijk ruimte te geven. Daarvoor zijn leidend geweest de Meerjarenbegroting 2018-2022 en de Kadernota 2018-2022. Als gevolg van de gemeentelijke herindeling was de Meerjarenbegroting 2018-2022 nog vooral een beleidsarm document. De vertaling van het coalitieakkoord "Vernieuwend Verder" heeft plaatsgevonden in de in juli 2018 vastgestelde Kadernota 2018-2022.
Daarin zijn de zes belangrijke thema's uit het coalitieakkoord verder uitgewerkt in ambities, doelstellingen en uiteindelijk concrete activiteiten. De thema's uit het coalitieakkoord zijn participatie, sociaal domein en leefbaarheid, economie en vrijetijdseconomie, duurzaamheid, mobiliteit en bereikbaarheid en verbeteren van de bestuurscultuur.
Daarnaast richten de inspanningen in de eerste jaren na de gemeentelijke herindeling zich vooral op het op orde krijgen van de basis en "in control" komen.
Hoewel na de vaststelling van de Kadernota 2018-2022 de resterende tijd voor het opstarten van nieuwe activiteiten in het verslagleggingsjaar 2018 beperkt bleef, zijn we erin geslaagd toch al een aantal betekenisvolle stappen te zetten. Voor meer informatie verwijzen wij naar het overzicht verderop in dit document. De betaalbaarheid van het sociale domein blijft zorgen baren. Ook de komende jaren zijn de rijksbudgetten ontoereikend, waarmee Zevenaar inteert op haar eigen vermogen. Er worden stappen gezet om het tij te keren en daarnaast blijft de lobby richting het Rijk voor meer financiële ondersteuning bij de grote sociale opgaven onverminderd van kracht.
Een positieve ontwikkeling in de jaarrekening 2018 valt te melden als het gaat om de grondexploitatie. De economische groei zorgt voor een aantrekkende woningmarkt en versnelde uitgifte van bedrijventerreinen.

FINANCIËLE HOOFDLIJNEN

Inleiding
Resultaat
(-/- is een nadeel, + is een voordeel)

De jaarstukken 2018 sluiten met een voordelig resultaat van € 3.782.000. Het geraamde voordelige resultaat na wijziging is € 207.000. Ten opzichte van de begroting na wijziging is dus sprake van een voordelig verschil van € 3.575.000.

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting	Na wijziging	Realisatie	Verschil
Baten	109.827	143.354	153.046	9.691
Lasten	107.850	143.147	149.263	-6.116
Resultaat 2018	**1.979**	**207**	**3.783**	**3.575**

Toelichting op hoofdlijnen

Het totale voordeel van € 3.575 wordt voornamelijk veroorzaakt door de volgende afwijkingen (groter dan € 250.000) ten opzichte van de ramingen waarbij is aangegeven of deze incidenteel of structureel zijn.

Omschrijving	bedrag x € 1.000	I of S
Herziening van de grondexploitaties en het bijstellen van de verliesvoorzieningen	5.200	I
Zorgkosten voor de Jeugd, Wmo,Hulp bij het Huishouden (HbH) en WMO Begeleiding (BG)	- 1.950	S
Bijdrage aan de Gemeenschappelijke Regeling BVO DRAN (Doelgroepenvervoer)	-490	S
Lagere subsidie aan de peuterspeelzalen	370	I
Hogere leges voor de omgevingsvergunningen	350	I
Lagere eigen bijdragen van zorgcliënten via het Centraal Administratiekantoor	-320	I

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Weerstandsvermogen is de relatie tussen de weerstandscapaciteit en de risico's die zich binnen onze gemeente kunnen manifesteren. De weerstandscapaciteit zijn de middelen en de mogelijkheden waarover een gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken. Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, wordt de benodigde weerstandscapaciteit (risico's) afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{28.000.000}{12.000.000} = 2{,}3$$

De nu berekende ratio duidt op een uitstekend weerstandsvermogen om de risico's af te dekken.

LEESWIJZER

Inleiding
Door de jaarstukken leggen wij als college verantwoording af aan uw raad over het gevoerde beleid. Tevens zijn deze jaarstukken een instrument om uw raad te ondersteunen bij de kaderstellende en controlerende taken. De jaarstukken hebben wij ingericht op basis van de voorschriften (Besluit Begroting en Verantwoording hierna BBV). Verder hebben wij nadrukkelijk gekeken naar de informatieve waarde voor u als raad. De komende jaren willen wij hierin in overleg met u nog verdere stappen zetten.

De jaarstukken bestaan uit het jaarverslag en de jaarrekening. Het jaarverslag is opgebouwd uit de verschillende programma's en de paragrafen. In de programma's presenteren wij ons gemeentelijke beleid op hoofdlijnen. De paragrafen richten zich op het beleid ten aanzien van relevante beheersaspecten, zoals de bedrijfsvoering, het weerstandsvermogen, onze kapitaalgoederen en de lokale heffingen. De financiële jaarrekening gaat vooral in op de financiële positie van onze gemeente.

Thema's
In het coalitieakkoord zijn enkele belangrijke speerpunten benoemd waar wij ons de komende jaren op richten. Wij hebben deze speerpunten vertaald naar thema's in het collegeprogramma. Deze thema's en de activiteiten die wij betreffende deze onderwerpen uitvoeren, monitoren wij gedurende onze collegeperiode. Wij hebben ze daarom een plaats gegeven in de reguliere planning & control cyclus. Het gaat hierbij om de volgende thema's:
1. Participatie
2. Sociaal domein en leefbaarheid
3. Economie en vrijetijdseconomie
4. Duurzaamheid
5. Mobiliteit en bereikbaarheid
6. Verbeteren bestuurscultuur

Op de website hebben we de thema's opgenomen en niet in de fysieke jaarstukken. In onze digitale jaarstukken presenteren wij ook de activiteiten die binnen het betreffende thema vallen. Bij de programma's zijn alle activiteiten opgenomen.

Programma's
Bij de programma's komen de zogenaamde 3 W-vragen terug:
1. Wat wilden we bereiken?
2. Wat hebben we gedaan?
3. Wat heeft het gekost?

Op programmaniveau hebben wij ook de vastgestelde beleidskaders opgenomen. U kunt deze digitaal direct openen. Hiermee hebt u per programma het meest relevante vastgestelde beleid direct beschikbaar.

Per programma maken wij onze doelstellingen (Wat wilden we bereiken?) inzichtelijk. Hierbij presenteren wij u ook de verplichte beleidsindicatoren vanuit het Besluit Begroting en verantwoording.

Bij het onderdeel 'Wat hebben we gedaan?' staan de activiteiten die wij in 2018 in het kader van autonome ontwikkelingen, actualisatie van bestaand en nieuw beleid uitgevoerd hebben. Over onze reguliere taken informeren wij u alleen indien hier aanleiding voor is. Bij deze jaarstukken leggen wij hier verantwoording over af. Wij presenteren ook op hoofdlijnen informatie over de verbonden partijen die een bijdrage hebben geleverd aan de uitvoering van ons beleid. Uitvoerige informatie over de verbonden partijen is opgenomen in de betreffende paragraaf.

Per programma presenteren wij ook financiële informatie (Wat heeft het gekost?). Hier hebben we de ontwikkelingen aangegeven en de toelichting op deze ontwikkelingen. Op grond van de voorschriften (BBV) presenteren wij de financiële informatie ook op taakvelden. Indien van toepassing bieden wij u ook inzicht in de incidentele baten en lasten per programma. Hetzelfde geldt voor de mutaties in de reserves en voorzieningen per programma.

JAARVERSLAG

PROGRAMMA'S

0.BESTUUR EN ONDERSTEUNING

Omschrijving
Dit programma gaat over de beleidsvelden bestuur, gemeentelijke organisatie, dienstverlening en belastingen.

Wat willen we bereiken?
We willen een faciliterende netwerkgemeente zijn. We willen open staan voor initiatieven van onze inwoners, organisaties en bedrijven. We richten ons op digitale dienstverlening en persoonlijke contacten.
We willen dat onze inwoners onze dienstverlening als goed en betrouwbaar ervaren. Onze gemeenteraad en college richten zich op integer, democratisch bestuur, waarbij het ons doel is transparant en open te zijn als bestuur.

Beleidskaders
- Besturingsfilosofie
- Dienstverleningsvisie
- Inkoop- en aanbestedingenbeleid 2017 Liemerse gemeenten en SDL
- Coalitieakkoord 2018-2022 (2018)
- Collegeprogramma 2018-2022 (2018)
- Financiële verordening Zevenaar 2018 (2018)
- Notitie participatie, een kijk op de samenwerking tussen inwoners en gemeente (2018)

WAT WILDEN WE BEREIKEN?

0.1 Goed bestuur

Inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers voelen zich optimaal betrokken bij de totstandkoming van ons beleid en zijn tevreden over de kwaliteit van ons bestuur.
We willen dat voor inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers inzichtelijk is wat we als bestuur doen en waar we het gemeenschapsgeld voor inzetten. Betrokkenheid en betrouwbaarheid zijn kenmerkend voor onze gemeenteraad en college.

Beleidsindicatoren (verplicht)

Naam	Jaar meting	Gelderland	Zevenaar	Begroting 2018	Werkelijk 2018	Verschil
Apparaatskosten (in € per inwoner)	2018		621,00	468,00	621,00	153
Toelichting	De formatie is in de loop van 2018 uitgebreid als gevolg van besluitvorming Kadernota 2018-2022. Dit heeft een stijging tot gevolg bij salarissen, inhuur, I&A, intern beheer en P&O-uitgaven.					
Bezetting (aantal Fte per 1.000 inwoners)	2018		6,55	5,36	6,55	1,19
Toelichting	De bezetting is eind 2018 267 fte. Het afgelopen jaar is de bezetting met eigen medewerkers toegenomen. We hebben afscheid genomen van inhuurkrachten en externen, zodat de opgebouwde kennis in de organisatie wordt behouden.					
Externe inhuur (kosten in % totale loonsom en inhuur externen)	2018		25,00	7,14	25,00	17,86
Toelichting	Het gaat hier om de werkelijk inhuurlasten als % van de begrote loonsom; landelijk komt deze in onze gemeentegrootteklasse uit op ± 17%. Onze doelstelling is om niet boven het landelijk gemiddelde te scoren. In 2018 komt de externe inhuur uit op 25%, te verklaren als					

gevolg van de afronding van de herindeling, andere grote projecten en vacature-ruimte die is ingevuld met inhuur van derden.

Formatie (aantal Fte per 1.000 inwoners)	2018	7,23	6,76	7,23	0,47

Toelichting
De formatie zoals die is vastgesteld ten behoeve van de begroting voor het jaar 2018 bedraagt 292 fte. Zie ook de paragraaf bedrijfsvoering uit de begroting 2018. Door uitvoering van de activiteiten zoals besloten in de Kadernota 2018-2022 heeft in de loop van 2018 een uitbreiding in de formatie plaatsgevonden naar 311 fte. Per 1.000 inwoners is het aantal fte's per 31-12-2018 gestegen tot 7,23 fte.

Overhead (in % van totale lasten)	2018	9,96	11,37	9,96	1,41

Toelichting
Het totaal van de loonkosten, ICT, P&O, facilitaire zaken, huisvesting en overige overhead wordt uitgedrukt in een % van de totale lasten. De berekening van overhead sluit aan bij het taakveld 0.4 overhead.
De totale lasten zijn exclusief mutaties in de reserves.

0.2 Dienstverlening en gemeentelijke organisatie

We willen een optimale dienstverlening realiseren door ons te richten op de drie focuspunten 'Service op Maat, Verbindend en Gastvrij' uit onze dienstverleningsvisie 'Samen Sterker'. We maken dit concreet door meetbare doelstellingen te bepalen en willen onze dienstverlening aan de hand hiervan meten en verbeteren. Het is ons doel onze dienstverlening de komende jaren verder vorm te geven en te versterken. Wij willen onze gemeentelijke organisatie op orde hebben, moderniseren en vernieuwen.

0.3 Financieel beleid

We willen een gezonde en solide financiële positie en huishouding. Dit betekent een begroting die structureel en reëel sluitend is en waarbij risico's zijn afgedekt.

WAT HEBBEN WE GEDAAN?

0.1 Goed bestuur

0.1.1 Verbeteren bestuurscultuur

Jaar realisatie 2020

We verbeteren de bestuurscultuur en samenwerking om er zo optimaal mogelijk te kunnen zijn voor onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Daarbij streven we naar een meer open en transparante samenwerking tussen raad, college en ambtelijke organisatie. We werken als eenheid met duidelijkheid over eigen rollen.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Bijsturing raad

Informeren en kennismaken
In maart 2018 hebben we een eerste bijeenkomst georganiseerd rondom de verbetering van de bestuurscultuur. Belangrijkste uitkomsten hiervan zijn dat het belangrijk is dat de rolverdeling helder is tussen raad, college en organisatie en dat het goed is dat we elkaar kennen. Om die reden hebben wij u bij diverse activiteiten (bijvoorbeeld de zomermarkt, Zevenaar Academie etc.) uitgenodigd om deel te nemen. Daarnaast zorgden we voor meer ambtelijke vertegenwoordiging bij commissie- en raadsvergaderingen. We stimuleerden contacten tussen medewerkers en raadsleden met als doel dat dit de besluitvorming en onderlinge verhoudingen ten goede komt. Op 7 juni 2018 was er een informatiemarkt voor u rondom het sociaal en ruimtelijk domein. In het najaar is er een raadsconferentie geweest, dat voor een groot deel in het teken stond van de verbetering van de bestuurscultuur. Als conclusie is er een aantal uitgangspunten,

suggesties voor verbetering en afspraken gemaakt, dat door allen is onderschreven.

Ontwikkelagenda voor sterk Zevenaar
Vanuit het proces van de herindeling is door de beide gemeenteraden gevraagd om een gedegen evaluatieonderzoek over de bestuurskracht van de nieuwe gemeente. De afgelopen periode is dit met de provincie verder besproken. Raadsleden zijn benaderd om deel te nemen aan de werkateliers om tot een "Ontwikkelagenda voor een sterk Zevenaar" te komen. In 2019 geven we hier, met alle geledingen van de bestuurlijke en ambtelijke organisatie en sleutelfiguren uit de samenleving, verdere uitwerking aan.

0.1.2 Groeien naar een verbindende gemeente

Jaar realisatie 2022

We staan voor een gemeente die weet wat er leeft in de samenleving en in de verschillende kernen van de gemeente. We zetten in op nabijheid. Dit betekent korte lijnen met onze inwoners, verenigingen, dorps- en wijkraden, ondernemers en maatschappelijke organisaties. We ontwikkelen nieuwe vormen van participatie waarbij initiatief vanuit inwoners centraal staat. Vanuit het programma 'Zevenaar Verbindt' zetten wij in op het verder versterken van de verbinding met de inwoner, de verbinding tussen bestuur en organisatie en de verbinding binnen de organisatie.

We werken vanuit de focuspunten: gastvrij, verbindend en service op maat. Daarbij hebben we een ja, mits....houding.

- Nieuw beleid ontwikkelen we samen met inwoners. We betrekken hen in een vroeg stadium.
- Bij nieuwe (ruimtelijke) ontwikkelingen worden initiatiefnemers verantwoordelijk om in een vroeg stadium met de omgeving te overleggen. We faciliteren waar nodig.
- We delen goede voorbeelden van participatie met elkaar en met onze samenleving.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Volgens plan

Contacten met dorpen en wijken
Vanaf 1 juni 2018 zijn 3 contactpersonen voor dorps- en wijkraden aan de slag gegaan. Samen met de contactpersonen hebben we de afgelopen tijd geïnvesteerd in de contacten met de dorpsraden en hebben we alle dorpen bezocht. Voor de wijken in Zevenaar is een start gemaakt met het opbouwen van overlegstructuren door zoveel mogelijk aan te sluiten op initiatieven uit de samenleving. Daarnaast hebben we een bijeenkomst georganiseerd voor alle dorps- en wijkraden voor een nadere kennismaking en het verder opbouwen van een gezamenlijk netwerk. Deze bijeenkomsten vinden twee keer per jaar plaats.

Spreekuur burgemeester
Vanaf maandag 2 juli 2018 kunnen inwoners van Zevenaar eens in de twee weken in gesprek gaan met onze burgemeester. Dit spreekuur is goed bezocht. Eind 2018 is een evaluatie gemaakt van het spreekuur met een advies voor de nieuwe burgemeester over een mogelijk vervolg.

Inwonerpeiling en inwonerpanel
In april 2018 hebben we een inwonerpeiling gehouden onder onze inwoners. In dit onderzoek zijn inwoners uitgenodigd om deel te nemen aan een inwonerpanel, ruim 170 inwoners hebben zich hiervoor aangemeld. Eind 2018 zijn we gestart met het inwonerpanel Zevenaar Verbindt, op dat moment was het inwonerpanel gegroeid naar ruim 200 personen. Alle inwoners van Zevenaar kunnen hieraan meedoen. Het inwonerpanel kent een eigen website waar de inwoners zich kunnen aanmelden en waar ook de resultaten worden gepubliceerd (www.zevenaarverbindt.nl). De eerste peiling onder het inwonerpanel Zevenaar Verbindt betrof het onderwerp Toezicht en handhaving. De resultaten van deze peiling nemen we mee in het nieuw op te stellen programma Handhaving.

Krachtlokaal
Het Krachtlokaal bevordert de sociale samenhang en leefbaarheid door initiatieven van inwoners te ondersteunen. In 2018 is erop ingezet om het Krachtlokaal ook meer bekendheid te geven in de kernen van het Gelders Eiland. Er is in oktober o.a. een postercampagne uitgevoerd, waarin mensen die zich inzetten voor de samenleving hun bijzondere verhaal vertellen. Daarnaast zijn de dorpsraden geïnformeerd over de

mogelijkheden van het Krachtlokaal.

Visie (burger)participatie
Participatie van inwoners is onze nieuwe standaard. Daarom is in 2018 nieuw beleid rondom participatie opgesteld. In december 2018 heeft u de visie (Notitie participatie- een kijk op de samenwerking tussen inwoners en gemeente) ter kennisgeving aangenomen.

0.1.3 Invullen bestuurlijke rol als samenwerkingspartner — Jaar realisatie 2022

Voor de uitvoering van een aantal taken werken we samen in verbonden partijen. Meer dan voorheen gaan wij ons als samenwerkingspartner inzetten om binnen de samenwerkingsverbanden de gezamenlijk bepaalde doelstellingen te halen. Dat kan door posities in te vullen binnen het dagelijks bestuur of door een trekkersrol binnen een portefeuilleoverleg of bestuurscommissie te vervullen. Dit vraagt de inzet van meer ambtelijke en bestuurlijke capaciteit. In een nog op te stellen kadernota Verbonden partijen stellen we medio 2018 een afwegingskader voor over het aangaan van samenwerkingsverbanden. Ook geven we aan hoe we de positie van de gemeenteraad ten aanzien van die verbonden partijen kunnen versterken.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Volgens plan

Wij hebben meer regie in de samenwerkingsverbanden genomen. Dit met als doel om te komen tot meer efficiency en betere kwaliteit in de uitvoering van de doelstellingen van de samenwerkingsverbanden. Dat is in 2018 de inzet van Zevenaar in de bestuurlijke overleggen van de verbonden partijen geweest.
Wij hebben eind 2018 de nota verbonden partijen aan u aangeboden. Deze nota moet leiden tot nieuwe en werkbare afspraken over een betere sturing van de verbonden partijen.

0.2 Dienstverlening en gemeentelijke organisatie

0.2.1 Afronden lopende projecten voor start nieuwe projecten — Jaar realisatie 2022

We willen de basis op orde hebben. Dit betekent dat we lopende projecten afronden, voordat we met nieuwe projecten beginnen. We willen 'in control' zijn. Deze gedachte past binnen de professionalisering van het planmatig werken, dat een onderdeel is van het programma organisatieontwikkeling. Binnen dit programma worden de komende jaren vele activiteiten en projecten opgezet en uitgevoerd. Eén daarvan is de genoemde professionalisering. Dit traject draagt bij aan de verbetering en groei van onze kernwaarden: Resultaatgericht, Klantgericht en Samenwerkingsgericht.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Volgens plan

In 2018 is een vijftal aantal trainingen verzorgd dat bijdraagt aan de gewenste professionalisering van het planmatig werken. Aan deze trainingen hebben ruim 80 medewerkers deelgenomen. Ook is een project procesgericht werken gestart, waarbij het de bedoeling is een goede basis te leggen voor het beter en gestructureerd in beeld brengen van de werkprocessen. In 2018 is een drietal pilots uitgevoerd, te weten inkomende subsidies, KCC Zorg en passende zorg en ondersteuning. De ervaringen en resultaten van de inspanningen zijn geëvalueerd en er zijn afspraken gemaakt over de activiteiten die in 2019 worden ondernomen. Hiermee wordt bijgedragen aan een verdere groei van onze kernwaarden.

0.2.2 Datagedreven sturen als vernieuwende sturingspraktijk — Jaar realisatie 2020

Datagedreven sturen

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Volgens plan

Landelijk blijkt dat datagedreven sturen de meerwaarde vergroot die gemeenten hebben voor inwoners, bedrijven en instellingen. Door de voortschrijdende technische ontwikkelingen is datagedreven sturen steeds

beter bruikbaar voor gemeenten en kunnen wij niet meer om deze ontwikkeling heen. In 2018 leerden we van pilots, hielden we inspiratiebijeenkomsten en begonnen we met ontwikkeling van dashboards (onder ander rond zorggebruik, HRM en dienstverlening). Ook stelden we een plan van aanpak op om de gemeentelijke organisatie die datagedreven stuurt systematisch vorm te geven. Hierbij betrokken we leerervaringen uit genoemde experimenten. Wij kozen voor de positie van "slimme volger". Vanaf het begin besteden we ook aandacht aan de vraag hoe we omgaan met ethische vraagstukken bij het verzamelen en gebruik van data.

0.2.3 Harmoniseren gemeentelijke regelingen — Jaar realisatie 2019

Eind 2018 is er een nieuwe planning voorgelegd aan het college. Begin 2019 is de gewijzigde planning ook gedeeld met de raad. Per kwartaal zal via het managementoverleg bekeken worden hoe het staat met de voortgang. Eventuele afwijkingen zullen gerapporteerd worden richting college en via de P&C cyclus ook richting de raad.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Niet geheel volgens plan	Volgens plan

De planning is geactualiseerd. Per kwartaal wordt bekeken worden hoe het staat met de voortgang. Eventuele afwijkingen zullen gerapporteerd worden richting college en via de P&C cyclus ook richting de raad.

0.2.4 Ontwikkelen naar een moderne en professionele organisatie — Jaar realisatie 2022

We zijn een aantrekkelijke en professionele werkgever en mensen werken graag bij ons in Zevenaar. Medewerkers zijn toegerust om in steeds veranderende contexten hun werk te doen. Ze zijn goed opgeleid, flexibel in hun gedrag en communicatie. We zijn in staat het werk af te stemmen op de uitdagingen in de samenleving. We nemen medewerkers mee in veranderingen en toekomstige ontwikkelingen. Zij zijn zelf actief in hun eigen loopbaanontwikkeling. We volgen de resultaten van ons HR-beleid. Er is een veilig werkklimaat waarin we transparant en open zijn. Onze processen en werkafspraken ondersteunen dit.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Volgens plan

Kadernota HR
We zijn gestart met het opstellen van een nieuwe kadernota HR, waarin voor de komende jaren (2019-2022) onze ambities worden weergegeven. De aanbevelingen uit de raadsenquête worden hierbij betrokken.

Medewerkerstevredenheidsonderzoek
In juni 2018 hebben we een medewerkerstevredenheidsonderzoek uitgezet onder alle medewerkers, 83% heeft hieraan deelgenomen. 78% van de deelnemers geeft aan tevreden te zijn over het werken bij de organisatie. Natuurlijk zijn er ook aandachtspunten uit naar voren gekomen, zoals taakduidelijkheid en werkdruk. De resultaten van het onderzoek zijn in het najaar met de medewerkers in de afdelingen besproken. Dit heeft geresulteerd in plannen van aanpak met organisatie-brede en specifieke maatregelen per afdeling.

Teambuilding
Als nieuwe gefuseerde organisatie is het belangrijk om te werken aan goede samenwerking tussen de medewerkers. Alle afdelingen hebben in 2018 een teambuildingstraject gevolgd. Deze sessies stonden in het teken van elkaar en jezelf beter leren kennen om de samenwerking te versterken.
Werving en selectie
Door de herindeling was er sprake van een vacaturestop en daardoor veel inhuur. Vanaf begin 2018 is gestart met het invullen van vacatures. Hiervoor hebben we op vernieuwende wijze de arbeidsmarkt benaderd en actief sociale media ingezet. Dit levert een positieve bijdrage aan het imago van de gemeente als werkgever. In totaal zijn 52 nieuwe medewerkers (44,9 fte) aangetrokken in 2018. Al deze nieuwe medewerkers hebben een introductieprogramma gevolgd.

Zevenaar Academie
Op 22 mei 2018 is de Zevenaar Academie gestart. Het doel is om medewerkers te stimuleren zich te blijven ontwikkelen en hun kracht en talent optimaal in te zetten zodat goed ingespeeld kan worden op de ontwikkelingen in de samenleving. Ook raads- en commissieleden kunnen deelnemen aan de academie. Met de Zevenaar Academie maken we effectiever gebruik van het opleidingsbudget, faciliteren we meer ontmoeting tussen collega's en benutten we de aanwezige talenten in onze organisatie. In 2018 heeft 40% van de medewerkers een training gevolgd, er zijn 37 verschillende trainingen gegeven en de trainingen zijn gemiddeld met een 8 beoordeeld. Daarnaast is er actief gebruik gemaakt van de mogelijkheid om online te leren. Het opleidingsbudget is in 2018 volledig benut.

Veilig werkklimaat
Het Handboek wederzijds respect is geactualiseerd en onder de aandacht gebracht bij medewerkers en bezoekers. De medewerkers die veel klantcontacten hebben volgden in 2018 een training omgaan met agressie.

Gesprekkencyclus
In 2018 is 79% van de planning-, voortgangs- en resultaat-gesprekken gevoerd. Samen met een afvaardiging van de medewerkers en leidinggevenden is een nieuwe opzet ontwikkeld voor de gesprekkencyclus. Medewerkers voeren zogenaamde POWER-gesprekken en krijgen hiermee meer eigen regie. POWER staat voor Persoonlijke Ontwikkeling, Werkplezier, Eigenaarschap en Resultaat. Iedere medewerker voert vanaf 2019 jaarlijks minimaal een gesprek met een leidinggevende en daarnaast ook met een collega of maatschappelijk partner.

0.2.5 Verbeteren dienstverlening aan inwoners en ondernemers Jaar realisatie 2022

We onderzoeken manieren om onze inwoners en ondernemers beter van dienst te kunnen zijn en ontwikkelen hiervoor passende middelen. De drie focuspunten uit de Dienstverleningsvisie 2018-2022 'Samen Sterker': service op maat, verbindend en gastvrij zijn hiervoor de basis. Met de Monitor Dienstverlening meten we onze dienstverlening en brengen we ambities, doelstellingen en resultaten in beeld en kunnen we gericht onze dienstverlening verbeteren. In 2018 ligt hierbij de focus op de basis op orde te krijgen.

Service op maat
We zorgen voor een optimale bereikbaarheid door extra capaciteit in te zetten op piekmomenten aan de telefoon en aan onze balies. In 2018 willen we dat 60% van de telefonische oproepen in het KCC wordt opgenomen binnen 20 seconden en dat 60% van de contactverzoeken binnen 2 werkdagen worden afgehandeld. In 2021 moeten beide percentages minimaal 80% zijn.

We werken digitaal waar het kan en persoonlijk waar het nodig is. We verhogen onze digitale volwassenheid door aan te sluiten op landelijke voorzieningen en steeds meer formulieren digitaal en met DigiD beschikbaar te maken. We geven uitvoering aan het plan 'doorontwikkeling digitale dienstverlening' zodat we voldoen aan wet- en regelgeving zoals eIDAS (elektronische identificatie voor ondernemers) en onze digitale volwassenheid verhogen. In 2018 maken we een inhaalslag en is het doel om maximaal 5% onder het landelijk gemiddelde te zitten. In 2020 zitten we op het landelijk percentage digitale volwassenheid.

Verbindend
We nodigen klanten uit om hun ervaring met ons te delen in de (spreekwoordelijke) reis die ze maken tijdens de oriëntatie, aanschaf en het gebruik van een product of dienst bij de gemeente. Dit noemen we een klantreis. Verbeteracties die hieruit voorkomen pakken we direct op. In 2018 vragen we 4.000 inwoners naar hun mening over de gemeente in de inwonerpeiling van waarstaatjegemeente. We onderzoeken hoe we de tevredenheid van inwoners verder kunnen verbeteren en voeren verbeteracties uit. In 2018 voeren we een 0-meting uit, en in 2021 willen we hier 5% boven scoren.

Gastvrij
We verbeteren de vaardigheid om klantgericht en gastvrij te werken bij alle medewerkers door hier trainingen voor aan te bieden in de Zevenaar Academie.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Volgens plan

Om de dienstverlening aan inwoners en ondernemers te verbeteren ontwikkelden we afgelopen jaar de Monitor Dienstverlening. We brengen hiermee onze ambities, doelstellingen en resultaten op het gebied van dienstverlening in beeld. Om de kwaliteit van onze dienstverlening te verbeteren stelden we onszelf concrete doelen voor 2018 en verder. Na de herindeling zorgden we ervoor dat we de basis op orde hadden. De meeste doelen die we onszelf voor 2018 stelden behaalden we, en we legden de basis voor structurele groei komende jaren.

Service op Maat
Om service op maat te bieden werkten we aan een optimale bereikbaarheid. In 2018 werd 63% van de telefonische oproepen in het klant contact centrum opgenomen binnen 20 seconden.

Wanneer het klant contact centrum de vraag van de inwoner niet direct kan beantwoorden, maken we een contactverzoek aan zodat er kan worden teruggebeld. In 2018 werd 61% van de aangemaakte contactverzoeken afgehandeld binnen 2 werkdagen.

We werkten in 2018 aan onze digitale volwassenheid. We sloten aan op de BerichtenBox van MijnOverheid en we zorgden ervoor dat inwoners hun aanvragen steeds meer digitaal en met DigiD kunnen indienen. Afgelopen jaar voegden we 26 e-formulieren toe waarvan 22 met DigiD. We sloten aan op de meldingenapplicatie FIXI zodat inwoners zelf direct een melding openbare ruimte kunnen doen. Ongeveer 38% van het totaal aantal meldingen openbare ruimte werd door de inwoner zelf gedaan via de website of de app.

Met een digitale volwassenheid van 67% zaten we volgens de Monitor Doelgerichte Digitalisering van de VNG 9% onder het landelijk gemiddelde van 76%.

Verbindend
In april 2018 vroegen we onze inwoners naar hun mening over de gemeente Zevenaar in de inwonerpeiling van waarstaatjegemeente.nl. Uit deze peiling is gebleken dat onze inwoners onze directe dienstverlening met een 6,7 waarderen. Onze digitale dienstverlening kreeg een 6,8. Deze resultaten zijn ongeveer gelijk aan de rest van Nederland. In 2018 hebben ook we een start gemaakt met het in beeld brengen van klantreizen, maar zijn hier nog geen concrete acties uit voortgekomen.

Gastvrij
In 2018 bood de Zevenaar Academie de trainingen Klantgericht telefoneren en Klantgerichte brieven en e-mails schrijven aan. 19 medewerkers volgden een van deze trainingen.

0.2.6 Opstellen integraal huisvestingsplan (IHP)

Jaar realisatie 2019

Voor de uitvoering van het vastgoedbeleid voor alle gebouwen van de gemeente stellen wij een IHP op. Een IHP draagt bij aan het op peil houden van voorzieningen en daarmee ook aan de leefbaarheid in Zevenaar en de dorpen. Het beslaat meerdere accommodaties die ook meer beleidsvelden raken. Naast gemeentelijke gebouwen heeft het IHP ook betrekking op sport-, onderwijs-, sociaal-maatschappelijke en culturele accommodaties.
Het IHP is een strategisch plan dat aangeeft welke accommodaties wij willen behouden en welke wij op korte of lange termijn willen afstoten. Dit plan is een sturend instrument dat op termijn leidt tot besparingen op onderhoudsinvesteringen. Wij hebben dan grip op de middelen om onze gemeentelijke accommodaties goed, duurzaam en veilig te beheren en onderhouden. Om verwarring te voorkomen met het IHP onderwijs gaan wij nu uit van het opstellen van een Integraal Accommodatieplan (IAP)

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken

Niet geheel volgens plan | Volgens plan

Omdat het Integraal Huisvestingsplan (IHP) een ingeburgerde term voor sector onderwijs is en het in dit geval alle accommodaties van de gemeente Zevenaar betreft, hebben wij de werknaam gewijzigd in Integraal Accommodatieplan (IAP).
In 2018 zijn de voorbereidingen getroffen om in 2019 tot vaststelling van het IAP over te kunnen gaan

0.3 Financieel beleid

0.3.1 Uitvoeren Planning & Controlcyclus

Jaar realisatie 2022

Wij geven uitvoering aan de planning- en controlcyclus door het opstellen van een kadernota, begroting, voortgangsrapportage en jaarstukken. Beschikbare middelen zijn integraal afgewogen bij de kadernota en de begroting. In 2019 gaan wij extra investeren in de doorontwikkeling van de P&C-cyclus. In 2019 voeren wij daarnaast een project 'Financiële basis op orde' uit. Binnen dit project brengen wij het financieel beheer op orde, verbeteren wij de kwaliteit van het budgetbeheer, de budgetten en de financiële informatievoorziening.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Volgens plan

De planning- en control cyclus is in 2018 doorlopen. U heeft de Jaarstukken van de voormalige gemeenten Rijnwaarden en Zevenaar op 4 juli 2018 vastgesteld. Vervolgens is de Kadernota 2018-2022 op 5 juli, de Voortgangsrapportage 2018 op 24 oktober en de Meerjarenbegroting 2019-2022 op 7 november 2018 vastgesteld. Met ingang van de P&C-cyclus 2018 hebben wij alle stukken ook in digitale vorm gepresenteerd. Dit betekent voor u eenvoudiger navigeren en zoeken, meer informatie en de mogelijkheid tot het maken van aantekeningen. Bovendien heeft u alle stukken, dus ook uw aantekeningen, altijd beschikbaar.
De nota Reserves en voorzieningen heeft u op 19 december 2018 vastgesteld. Eind 2018 is gestart met de eerste voorbereidingen voor het project 'Financiële basis op orde.'

WAT HEEFT HET GEKOST?

Baten en lasten per programma

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting	Na wijziging	Realisatie	Verschil
Baten	81.074	85.765	85.768	3
Lasten	21.839	25.413	25.681	-268
Resultaat voor bestemming	**59.235**	**60.352**	**60.087**	**-265**
Mutaties reserves				
Baten	110	17.995	17.831	-164
Lasten	1.602	19.049	19.101	-52
Totaal mutaties reserves	**-1.491**	**-1.054**	**-1.269**	**-215**
Resultaat na bestemming	**57.744**	**59.298**	**58.818**	**-480**

Verschillenanalyse

0. Bestuur en ondersteuning

0.10 Mutatie reserves Betreft een toevoeging aan de algemene reserve van de niet bestede gelden in 2018 voor Hal12. In 2019 zal dit bedrag weer worden onttrokken.	-52.000	N	I
0.10 Mutaties reserves Betreft een lagere onttrekking aan de Algemene Reserve door het verschuiven naar 2019 van: Budget € 54.000 voor het invoeren van de Wet Normalisering rechtspositie ambtenaren; Budget € 25.000 voor de aanschaf van GIS apparatuur Resterend budget van € 108.000 voor het invoeren van de Omgevingswet Het restant betreft overige kleine verschillen.	-163.000	N	I
0.11 Resultaat Door wijziging van de BBV voorschriften wordt het resultaat van de baten en lasten onder dit programma opgenomen. Na wijziging resteert een begroot voordelig saldo van € 207.000. Het werkelijk voordelige resultaat van de jaarstukken 2018 bedraagt € 3.782.604 zodat een bedrag resteert van € 3.575.604 om te verklaren in de programma's 0 tot en met 8.	207.000	V	I
0.4 Afschrijvingen Hogere afschrijvingslasten van investeringen leiden tot een nadeel van € 268.000. Een verschil van € 298.000 heeft geen effect op het resultaat van deze jaarstukken. Het betreft de volgende afwijkingen waar respectievelijk herindelingsgelden voor worden ontvangen van het rijk (Arhi-gelden) en een onttrekking uit een reserve tegenover staat (zie analyse afschrijvingen): - ICT-plan herindeling (uit ARHI-gelden) € 272 N - ICT-Samenwerking Liemers € 26 N	-268.000	N	I
Overige kleine verschillen die wel een effect resulteren op het saldo € 30 V			
0.4 Overhead Doorbelastingen hebben binnen dit programma een voordelig effect van € 76.000. Echter elders in de jaarrekening hebben de doorbelastingen een tegengesteld nadelig effect, dus per saldo geen effect.	76.000	V	I
0.4 overhead Personeelslasten en inhuur derden resulteren binnen dit programma in een nadeel van € 189.000. De totale afwijking over alle programma's van de personeelslasten komt uit op een voordeel van € 112.000. De toelichting vindt u centraal bij het onderdeel Financiën, Resultaat, Analyse personeelslasten.	-189.000	N	I
0.5 Treasury Het renteresultaat op Treasury is € 56.000 voordelig ten opzichte van de raming na wijziging. Het betreft het verschil van de per saldo berekende door te rekenen rente aan de taakvelden en de werkelijke rente. Het restant betreft overige kleine verschillen.	58.000	V	I
Voordeel in de directe lasten op dit programma is per saldo € 59.000 V De toelichting van deze afwijking van € 59.000 is als volgt: 0.3 Beheer overige gebouwen en gronden Gemeentelijke gebouwen € 77.000 V Als gevolg van de relatief zachte winter is minder gas verbruikt. Door preventief onderhoud uit te voeren, zijn de kosten voor het dagelijks onderhoud van de gemeentelijke gebouwen lager. Het opstellen van de energielabels is voordeliger uitgevoerd dan begroot. Beheer gemeentelijke gronden € 108.000 V Het grootste deel van de afwijking is het gevolg van eenmalige vergoedingen voor vestiging recht van opstal Liander in verband met het verleggen kabels en leidingen als gevolg van de verbreding A12. Verder is € 25.000 bedoeld voor aanschaf GIS-apparaten niet uitgegeven in 2018. De aanschaf vindt plaats in 2019. Er is meer voorbereidingstijd	59.000	V	I

nodig om hierin de juiste keuze te maken.

0.8 overige baten en lasten
Post voor onvoorziene uitgaven voordeel € 116.500 V
De raming voor onvoorziene uitgaven in de gemeentelijke begroting is niet volledig ingezet. Daarom is een voordeel zichtbaar van € 116.500.

0.4 overhead
Advieskosten juridisch - € 65.000 N
In de voortgangsrapportage 2018 is al aangegeven dat een overschrijding werd verwacht. Deze hield verband met de afhandeling van een aantal oude personeelsdossiers met een juridische procedure, af te handelen WOB-verzoeken en juridisch advies Onderwijshuisvesting aan de Platanenlaan. Het budget is in de voortgangsrapportage 2018 verhoogd van € 60.000 naar € 100.000. Opnieuw melden wij een overschrijding van € 65.000, toe te rekenen aan de procedures Onderwijshuisvesting, Aanbestedingsprocedure revitalisering Giesbeek, De Boskuul en Stichting Popmuziek.

Informatisering & Automatisering - € 238.000 N
Er zijn kosten verantwoord van zogenaamde Maatwerkprojecten, van Squit en Burgerzaken. In eerdere jaren zijn de (project)kosten op kredieten geboekt die nog beschikbaar waren. Vanaf 2018 komen de kosten echter in de exploitatie terecht, zodat we in 2019 en verder de structurele kosten moeten bijramen. Er zijn hogere personele lasten bij de RID gemaakt, met name voortkomend uit een aantal noodzakelijke uitbreidingen ten behoeve van informatiebeveiliging en applicatiebeheer die in de begroting 2019 en verder structureel zijn aangevraagd en geraamd. Echter nu in 2018 leiden de uitbreidingen tot een incidenteel financieel nadeel. Verder is sprake van een stijging van het onderhoud van de applicaties. De raming voor I&A in de begroting 2018 van de nieuwe gemeente Zevenaar is een samengevoegde 1+1 raming. Destijds was er nog niet voldoende onderbouwing om de begroting te verhogen.

0.7 Algemene uitkering nadeel - € 77.000 N
De belangrijkste oorzaken voor het nadeel zijn enerzijds een daling van het accres doordat het Rijk in 2018 minder heeft uitgegeven door lagere loon- en prijsontwikkelingen dan aanvankelijk werd geraamd. Daarnaast treedt echter ook een aanzienlijke daling van het accres op doordat gemeenten meer gebruik maken van de mogelijkheid om BTW te compenseren dan eerder verwacht; de hiervoor aangewende rijksgelden worden verrekend met het gemeentefonds. Anderzijds ontvangen we een hogere rijksbijdrage ten behoeve van het sociaal domein. Het ministerie geeft helaas geen nadere toelichting op deze aanpassing. Uit onderliggende gegevens kan echter worden afgeleid dat deze verhoging waarschijnlijk een gevolg is van een stijging van het aantal huishoudens – en daarbinnen met name een hoger aantal ouderen – met een laag inkomen in onze gemeente.

Overige diverse verschillen € 7.500 V

Baten en lasten per taakveld

Exploitatie per taakveld (bedragen x € 1.000)		Primitieve begroting	Na wijziging	Realisatie	Verschil
Baten					
0.1	Bestuur		1.795	2.068	273
0.2	Burgerzaken	782	782	772	-10
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	391	1.435	1.471	36
0.4	Overhead	3.072	2.017	1.897	-120
0.5	Treasury	912	740	753	13
0.61	OZB woningen	6.132	6.221	6.266	45
0.62	OZB niet-woningen	3.841	3.457	3.392	-65
0.63	Parkeerbelasting	1.221	1.221	1.269	48
0.64	Belastingen overig	2.700	2.700	2.701	1
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	61.763	64.545	64.467	-78
0.8	Overige baten en lasten	260	851	712	-139
Totaal baten		**81.074**	**85.764**	**85.768**	**4**
Lasten					
0.1	Bestuur	1.988	4.096	4.347	-251
0.2	Burgerzaken	816	794	836	-42
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	1.341	1.866	1.597	269
0.4	Overhead	15.440	13.853	14.190	-337
0.5	Treasury	1.327	1.545	1.495	50
0.61	OZB woningen	358	369	365	4
0.62	OZB niet-woningen			5	-5
0.63	Parkeerbelasting	-1	-1	3	-4
0.64	Belastingen overig	227	313	326	-13
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-11			
0.8	Overige baten en lasten	355	2.578	2.516	62
Totaal lasten		**21.840**	**25.413**	**25.680**	**-267**
Saldo voor bestemming					
0.1	Bestuur	-1.988	-2.301	-2.280	21
0.2	Burgerzaken	-34	-12	-63	-51
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-951	-431	-126	305
0.4	Overhead	-12.368	-11.836	-12.293	-457
0.5	Treasury	-415	-805	-743	62
0.61	OZB woningen	5.774	5.853	5.901	48
0.62	OZB niet-woningen	3.841	3.457	3.387	-70
0.63	Parkeerbelasting	1.222	1.222	1.266	44
0.64	Belastingen overig	2.473	2.387	2.375	-12
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	61.774	64.545	64.467	-78
0.8	Overige baten en lasten	-95	-1.727	-1.804	-77
Totaal saldo voor bestemming		**59.233**	**60.352**	**60.087**	**-265**

0.10 Mutaties reserves

Baten	110	17.995	17.831	-164
Lasten	1.602	19.049	19.101	-52
Totaal mutaties reserves	**-1.491**	**-1.054**	**-1.269**	**-215**
Resultaat na bestemming	**57.744**	**59.298**	**58.818**	**-480**

Incidentele baten en lasten

Het is van groot belang voor de interne toezichthouders (provinciale staten/gemeenteraad) als voor de externe toezichthouders (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties/Provincies) helder inzicht bestaat in de financiële positie op korte en langere termijn. Zo is in de BBV artikelen 19- c en 28-c bepaald dat in de toelichting op het overzicht van baten en lasten bij de begroting en bij de jaarrekening, een overzicht van incidentele baten en lasten wordt gevoegd. In de toelichting bij het BBV staat dat voor een nadere invulling van het begrip incidenteel kan worden gedacht aan baten en lasten die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Het gaat er bij de bedoelde voorschriften echter vooral om inzicht te krijgen in de variabele posten in de begroting en meerjarenraming. In dat kader kunnen tijdelijke geldstromen die (nog) langer lopen dan drie jaar dus ook relevant zijn.
Het verschil tussen incidenteel en structureel is niet altijd even scherp te trekken. Structurele baten en lasten zijn in elk geval die baten en lasten die in beginsel jaarlijks in de begroting, meerjarenraming en jaarrekening zijn opgenomen. Indien de structurele lasten worden gedekt door de structurele baten is er sprake van 'materieel' begrotingsevenwicht.
Deze gegevens zijn ontleend aan de Notitie van 2012.
De nieuwe notitie structurele en incidentele baten en lasten geldt vanaf 2019 en verduidelijkt het onderscheid tussen de incidentele en structurele baten en lasten. De opzet van het overzicht zal anders zijn door "stellige uitspraken" die leidend zijn en "aanbevelingen" die steun en richting geven voor een transparant inzicht in de financiële positie.
De incidentele lasten en baten zijn toegelicht op de programma's. De toelichtingen van de afwijkingen op de reserves zijn vermeld bij de analyse van de reserves onder resultaat.

Lasten (x € 1.000)	Omschrijving	Primi-tieve begroting	Na wijziging	Realisatie	relatie met baten
Programma 0					
Voorziening pensioenen wethouders	Toevoeging aan de voorziening voor de pensioenen	71	100	154	
Voorziening wachtgelden vm wethouders	Toevoeging aan de voorziening voor wachtgelden	210	210	210	
Raadsondersteuning	Rekenkameronderzoek	0	6	6	
Herindelingsbudgetten	Hiervoor wordt een rijksuitkering ontvangen	0	2.068	2.068	ja
Suppletie belastingdienst 2017	Betreft suppletie voorm. gemeente Rijnwaarden	0	0	92	ja
Dotatie aan voorziening dubieuze debiteuren	Betreft dubieuze debiteuren 2016 t/m 2018	0	777	777	
Totaal		281	3.161	3.307	

Baten (x € 1.000)	Omschrijving	Primi-tieve begroting	Na wijziging	Realisatie	relatie met lasten
Programma 0					
Verkoop gem eigendom	Verkoop van Huize Rijck	0	350	350	
Verkoop gem eigendom	Verkoop Dorstraat	0	120	120	
Verkoop gem eigendom	Verkoop voormalig gemeentehuis Rijnwaarden	0	540	541	
Suppletie belastingdienst	Betreft suppleties 2013 t/m 2016	0	485	463	ja
Afdeling Ruimtelijke ontwikkeling	Provinciale subsidie JOGG 2018	3	3	0	
Herindelingsbudgetten	Betreft Rijksuitkering (ARHI-gelden)	0	2.068	2.068	ja
Totaal		03	3.566	3.542	

Gesaldeerde mutaties reserves (x € 1.000)	Omschrijving	Primitieve begroting	Na wijziging	Realisatie	Ver-schil
Mutaties reserves Progr. 0	zie toelichting bij analyse reserves	-1.491	-1.054	-1.269	-215

Reserves en voorzieningen

Algemene reserve

Nummer	Naam	Beginstand 01-01-2018	Toevoeging 2018	Onttrekking 2018	Eindstand 31-12-2018
9000	Algemene reserve	17.572	22.065	3.915	35.723

De algemene reserve is een buffer om onverwachte tegenvallers en fluctuaties in de exploitatie op te kunnen vangen. Daarnaast is de algemene reserve bedoeld als dekking voor risico's. Het gedeelte van de algemene reserve dat niet nodig is als bufferfunctie of voor het afdekken van risico's is vrij aanwendbaar voor bestuurlijke ambities.

Toevoeging: In 2018 is in totaal € 22.065.000 toegevoegd aan de algemene reserve. Een bedrag van € 17.770.000 komt voort uit de besluiten in de nota reserves en voorzieningen. Het betreft voor € 16.681.00 de overboeking van de afzonderlijke reserve voor risico's naar de algemene reserve. Het resterende bedrag uit de nota reserves en voorzieningen betreft het opheffen van diverse bestemmingsreserves die niet meer nodig zijn. Naast de besluitvorming uit de nota reserves en voorzieningen is € 2.583.000 vanwege uitbreiding van de grondexploitatie Zevenaar Oost conform raadsbesluit aan de algemene reserve toegevoegd. De overige toevoegingen zijn: meeropbrengst Huis Rijck (€ 51.000), correctie middelen Hal 12 (€ 108.000) en vrijval van de reserve Sociaal domein (€ 310.000).

Onttrekking: In 2018 is in totaal € 3.915.000 aan de algemene reserve onttrokken. Het grootste deel hiervan bestaat uit de aanvulling van diverse kapitaallastenreserves. Conform de nota reserves en voorzieningen is daarvoor een bedrag van € 2,7 miljoen onttrokken. Twee grote onttrekkingen zijn: achterstallig onderhoud wegen € 430.000 en het amendement voor de zachte landing van de OZB niet-woningen € 245.000. Het restant bestaat uit diverse kleinere onttrekkingen.

9011	Algemene reserve - risico's	16.681	0	16.681	0

In 2014 is in de gemeente Zevenaar een aparte risicoreserve gevormd toen de ratio weerstandsvermogen onder de 1,0 was gekomen. Deze risicoreserve moest op termijn voldoende zijn om alle risico's af te dekken. Inmiddels is de ratio weerstandscapaciteit ruim boven de vereiste 1,0 en is de noodzaak voor een aparte risicoreserve vervallen. De risicoreserve kan vervallen en worden samengevoegd met de algemene reserve.

Toevoeging

Onttrekking In 2018 is het saldo van deze risicoreserve van € 16.681.000 overgeboekt naar de algemene reserve. Dit is conform de nota reserves en voorzieningen 2018. De reserve vervalt per 31 december 2018.

Totaal algemene reserve	**34.253**	**22.065**	**20.596**	**35.723**

Bestemmingsreserves				
Nummer Naam	**Beginstand 01-01-2018**	**Toevoeging 2018**	**Onttrekking 2018**	**Eindstand 31-12-2018**
9009 Fricties bezuinigingen vernieuwingskosten	**503**	**0**	**0**	**503**

Deze reserve is ingesteld om noodzakelijke vernieuwingskosten in het kader van eerder genomen efficiencymaatregelen (Zevenaar van Morgen) te kunnen doen. In de Nota reserves en voorzieningen 2018 is deze reserve herbestemd voor een viertal projecten uit de Kadernota 2018-2022; ondersteuning Wet normalisering ambtenaren (€ 54.000), doorontwikkeling Planning & control (€ 50.000), Project "basis op orde" (€ 75.000) en ondersteuning invoering veranderen grondslag WOZ (€ 50.000). Na besteding voor deze projecten wordt het restant van de reserve in 2020 toegevoegd aan de algemene reserve (raming € 220.000)

Toevoeging

Onttrekking In 2018 was een onttrekking aan de reserve begroot van € 54.000 voor ondersteuning invoering Wet normalisering ambtenaren. Hiervoor zijn nog geen uitgaven gedaan waardoor het bedrag niet aan de reserve is onttrokken.

9023	**Opleiding personeel**	**12**	**0**	**12**	**0**

Deze reserve komt vanuit voormalig gemeente Rijnwaarden en dient ter egalisatie van kosten van opleidingen van personeel.

Toevoeging

Onttrekking Conform besluitvorming in de Nota reserves en voorzieningen is het saldo van deze reserve (€ 11.861) in 2018 toegevoegd aan de algemene reserve en is de reserve eind 2018 opgeheven.

9024	**Automatisering**	**152**	**0**	**25**	**127**

Deze reserve is ingesteld in de voormalige gemeente Rijnwaarden en werd gebruikt ter egalisatie van de kosten voor automatisering. In Zevenaar werd niet met een egalisatiereserve gewerkt.

Toevoeging

Onttrekking Wij hebben conform begroting € 25.000 onttrokken voor uitgaven datagedreven sturing. De begrote uitgave voor aanschaf van GIS-apparatuur heeft nog niet plaatsgevonden en is daarom nog niet aan de reserve onttrokken.

9025	**Collegeprogramma**	**91**	**0**	**91**	**0**

Bij de vaststelling van de begroting 2015-2019 van de gemeente Rijnwaarden heeft de raad besloten een reserve voor uitvoering van het collegeprogramma 2014-2018 te vormen.

Toevoeging

Onttrekking Het restant van deze reserve is in 2018 besteed aan diverse onderdelen van het collegeprogramma van de voormalige gemeente Rijnwaarden. Het betreft o.a. uitgaven voor handhaving milieu in Lobith, praktijkondersteuning huisartsen en toeristische ontwikkeling. Voor het onderdeel handhaving milieu is € 49.000 onttrokken aan de reserve collegeprogramma. Na aftrek van de daarvoor in 2018 gemaakte kosten van € 18.000 resteert op het taakveld milieubeheer een voordeel van € 31.000. De reserve heffen wij eind 2018 op.

9033	Organisatieontwikkeling	7	0	7	0

Deze reserve komt vanuit voormalig gemeente Rijnwaarden en dient ter egalisatie van kosten van organisatieontwikkeling.
Toevoeging

Onttrekking Conform besluitvorming in de Nota reserves en voorzieningen is het saldo van deze reserve (€ 7.004) in 2018 toegevoegd aan de algemene reserve en is de reserve eind 2018 opgeheven.

9040	Besteding jaarrekeningresultaat	282	0	282	0

De raad van de gemeente Rijnwaarden heeft bij de vaststelling van de jaarrekening 2016 besloten een deel van het jaarrekeningresultaat (€ 925.000) te besteden aan het afronden van diverse projecten om in de overgang naar de nieuwe gemeente "schoon door de poort" te gaan.
Toevoeging

Onttrekking In 2018 is € 240.000 overgeboekt naar de reserves afschrijvingslasten voor aanleg fietspad Geitenwaard, herinrichting Tengnagelwaard en speelvoorzieningen voor kinderen met een beperking. € 42.305 is gebruikt voor uitgaven in de exploitatie voor Mantelzorg, ICT-steunpunten, praktijkondersteuners en bijdrage Cultuurpact.

9041	Onderzoekscommissie P&O-beleid	35	0	35	0

De reserve dient als dekking van de onderzoekskosten van de P&O-enquete. Alhoewel het onderzoek is afgerond, heeft de onderzoekscommissie aangegeven de reserve beschikbaar te willen houden voor eventueel kosten die nog komen gaan.
Het onderzoek is in 2016 gestart en in 2017 afgerond.
Toevoeging

Onttrekking Conform besluitvorming in de Nota reserves en voorzieningen is het saldo van deze reserve in 2018 toegevoegd aan de algemene reserve omdat geen kosten meer verwacht worden. De reserve is per eind 2018 opgeheven.

9042	Aanpassing patio	31	0	31	0

In 2017 is een claim op de algemene reserve omgezet in een aparte reserve aanpassing patio.

Toevoeging

Onttrekking In 2018 is € 31.000 aan deze reserve onttrokken voor uitgaven van de aanpassing van de patio. De reserve is per eind 2018 opgeheven.

9044	Extra kosten herindeling	17	0	17	0

Deze reserve is ingesteld voor de dekking van de kosten van het herindelingkrediet van de vorige herindeling met de gemeente Angerlo. Het krediet is enkele jaren geleden afgesloten.
Toevoeging

Onttrekking Conform de Nota reserves en voorzieningen 2018 hebben wij het saldo van deze reserve van € 16.159 toegevoegd aan de algemene reserve. De reserve is daarna opgeheven.

9045	ICT-samenwerking Liemers	26	0	26	0

De reserve is in 2008 gevormd ter dekking van de projectkosten van de oprichting van de Regionale ICT Dienst (RID), in totaal geraamd op € 693.000. In 2018 wordt het restantkrediet ingezet voor de bekostiging van maatwerkprojecten.
Toevoeging

Onttrekking In de Nota reserves en voorzieningen 2018 is het restant van deze reserve ad € 26.105 bestemd voor dekking van de kosten van maatwerkprojecten. De uitgaven zijn in 2018 gedaan en onttrokken aan de reserve. De reserve is per eind 2018 opgeheven.

9047	Onderhoud gebouwen	108	0	0	108

In 2017 is het restant van de voorziening onderhoud gebouwen Rijnwaarden overgeboekt naar de bestemmingsreserve onderhoud gemeentegebouwen, omdat er voor groot onderhoud gebouwen geen actueel onderhoudsplan meer was.
De reserve is bedoeld voor groot onderhoud van de gebouwen van de voormalige gemeente Rijnwaarden.
Toevoeging

Onttrekking

9048	Rekenkameronderzoek informatieveiligheid	7	0	7	0

Reserve dient ter dekking van de kosten van het krediet rekenkameronderzoek informatieveiligheid.

Toevoeging

Onttrekking In 2018 is € 6.388 aan de reserve onttrokken voor uitgaven i.v.m het rekenkameronderzoek. Het restant van de reserve (€ 1.012) is daarna overgeboekt naar de algemene reserve. De reserve is per eind 2018 opgeheven.

Totaal bestemmingsreserves	1.271	0	533	738

Bestemmingsreserve afschrijvingslasten

Nummer	Naam	Beginstand 01-01-2018	Toevoeging 2018	Onttrekking 2018	Eindstand 31-12-2018
9007	**Werkzaamheden gemeentehuis**	505	0	0	505

De reserve is ingesteld voor de dekking van de jaarlijkse afschrijvingslasten van de investering.

Toevoeging

Onttrekking

9027	**Balansverkorting**	230	0	27	203

In een bezuinigingsronde in 2011 van de gemeente Rijnwaarden is structurele budgettaire ruimte gecreëerd door het afboeken van investeringen (balansverkorting), waardoor de afschrijvingslasten vervielen. Voor investeringen met een economisch nut moet dit volgens de BBV-regels bruto verantwoord worden door tegenover de investering een zelfde bedrag aan reserves te vormen.
Toevoeging

Onttrekking In de Nota reserves en voorzieningen is geconstateerd dat de reserve € 9.773 te hoog was. Dit bedrag is overgeboekt naar de algemene reserve. daarnaast is conform begroting € 17.466 onttrokken ter dekking van afschrijvingslasten.

Totaal bestemmingsreserve afschrijvingslasten	735	0	27	708

Voorzieningen					
Nummer	Naam	Beginstand 01-01-2018	Toevoeging 2018	Onttrekking 2018	Eindstand 31-12-2018
8001	**WW verplichtingen (ambtenaren)**	166	0	166	0

Voorziening dient er dekking van kosten van mobiliteitstrajecten een drietal oud-medewerkers van de voormalige gemeente Rijnwaarden.
Toevoeging

Onttrekking De kosten van mobiliteitstrajecten van drie oud medewerkers zijn in 2018 ten laste van de voorziening gebracht. Voor deze medewerkers zijn er nu geen verplichtingen meer zodat deze voorziening is opgeheven.

8002	**Pensioenen wethouders**	1.905	154	92	1.967

Voor de huidige en voormalige wethouders van de (voormalige) gemeente Zevenaar en de voormalige gemeente Rijnwaarden die nog niet de pensioengerechtigde leeftijd hebben bereikt, is een voorziening gevormd. Eén van de grondslagen die gehanteerd wordt bij de berekening van het benodigd doelvermogen van de pensioenvoorziening is de zogenaamde rekenrente, welke gebaseerd is op de marktrente.

Toevoeging Conform de begroting is in 2018 € 100.000 toegevoegd aan de voorziening. Op basis van nieuwe actuariële berekeningen bleek een extra toevoeging aan de voorziening nodig van € 54.000.

Onttrekking Aan pensioenen van voormalige wethouders is in 2018 € 92.000 uitgekeerd en onttrokken aan de voorziening.

8004	**Onderhoud gebouwen**	595	245	145	695

Deze voorziening is bedoeld voor de egalisatie van kosten van groot onderhoud aan gemeentelijke gebouwen conform het meerjarenonderhoudsplan.

Toevoeging Conform de begroting is een bedrag van € 244.601 aan de voorziening toegevoegd.

Onttrekking Voor het opstellen van een integraal huisvestingsplan hebben wij € 50.000 onttrokken aan deze voorziening. Daarnaast is € 95.000 aangewend voor onderhoud gebouwen.

8013	**Wachtgelden wethouders**	294	210	283	221

Na het aftreden van burgemeester en wethouders hebben bestuurders recht op een wachtgelduitkering. Hiertoe is bij de jaarrekening 2017 een voorziening gevormd. Om aan de verplichtingen te kunnen voldoen, wordt jaarlijks bekeken of een aanvulling nodig is in de voorziening.

Toevoeging In de tweede voortgangsrapportage is de benodigde toevoeging aan de voorziening geraamd op € 210.000.

Onttrekking De kosten van wachtgelden van voormalige wethouders bedroegen in 2018 € 283.000 en zijn ten laste van de voorziening gebracht.

Totaal voorzieningen		**2.961**	**609**	**687**	**2.883**

1.VEILIGHEID

Omschrijving
Dit programma gaat over brandweerzorg, crisisbeheersing en integrale veiligheid.

Wat willen we bereiken?
Een gemeente waarin inwoners, ondernemers en organisaties zich veilig voelen in hun eigen woon- en werkomgeving.

Beleidskaders
- Kadernota Integrale Veiligheid gemeente Zevenaar 2016-2019 (2016)
- Handhavingsnota 'Een zaak van afwegen' Zevenaar
- Handhavingsbeleid Rijnwaarden
- Beleidskader Jeugd en Maatschappelijke ondersteuning 2018 en verder (2018)
- Jaarplan Integrale Veiligheid 2018 (2018)

WAT WILDEN WE BEREIKEN?

1.1 Beperken en bestrijden van branden, rampen en zware ongevallen
Het voorkomen en op een goede manier bestrijden van branden, rampen en zware ongevallen.

1.2 Bewaken van de openbare orde en veiligheid
Onze inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en bezoekers zijn en voelen zich veilig in onze gemeente.

Beleidsindicatoren (verplicht)

Naam	Jaar meting	Gelderland	Zevenaar	Begroting 2018	Werkelijk 2018	Verschil
Diefstal uit woningen (aantal per 1.000 inwoners)	2018	2,70	1,60	2,10	1,60	0,5
Toelichting	Het aantal diefstallen uit woning is lager dan verwacht. Hiermee voldoen we aan de doelstelling.					
Geweldsmisdrijven (aantal per 1.000 inwoners)	2018	4,00	2,80	2,50	2,80	0,3
Toelichting	Ten opzichte van 2016 ligt het cijfer iets hoger. Ten opzichte van 2012 is er een alsnog een mooie daling te zien.					
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte) (aantal per 1.000 inwoners)	2018	3,60	2,80	4,55	2,80	1,75
Toelichting	Het aantal neemt de laatste jaren af, maar schommelt rond de 4 à 5 de afgelopen jaren. Voor Rijnwaarden was de score in 2007 nog 6,4, in 2016 was dit afgenomen tot 4,1 vernielingen of beschadigingen per 1.000 inwoners. Voor Zevenaar bedroeg de score in 2007 nog 10,8, in 2016 was dit gedaald naar 4,8. Gemiddeld betekent dit voor 2016 een score van 4,60. Landelijk is er duidelijke dalende trend te zien, wij denken dat in Zevenaar, mede op basis van de activiteiten in het kader van de uitvoering van de Integraal Veiligheidsplan, het aantal de komende jaren nog iets gaat dalen. De cijfers die gebruikt zijn voor de meting in 2018 zijn voorlopig, er kan nog een correctie plaatsvinden.					
Verwijzingen Halt (aantal per 10.000 jongeren)	2018		37,50	45,00	37,50	7,5

Toelichting	Het aantal doorverwijzingen is lager dan verwacht. We voldoen hiermee aan de doelstelling.					
Winkeldiefstallen (aantal per 1.000 inwoners)	2018	1,70	0,60	1,30	0,60	0,7
Toelichting	Het aantal diefstallen is lager dan verwacht. Hiermee voldoen we aan de doelstelling.					

WAT HEBBEN WE GEDAAN?

1.1 Beperken en bestrijden van branden, rampen en zware ongevallen

1.1.1 Verbeteren eerste hulpverlening in alle kernen

Jaar realisatie 2022

Wij stimuleren inwonerinitiatieven die ontstaan om het Zevenaarse AED-netwerk te vergroten. Wij zorgen voor scholing van vrijwilligers.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Volgens plan

In 2018 hebben we kunnen zien dat meerdere buurten/wijken crowdfundingsacties hebben opgezet om hun leefomgeving te voorzien van een AED.

In samenwerking met de VGGM is in 2018 onderzocht op welk vlak de gemeente haar faciliterende rol zou kunnen pakken op het gebied van het vergroten van het AED-netwerk.

De punten die hierin naar voren kwamen waren:
- communicatiecampagne om bedrijven en particulieren te bewegen hun AED aan te melden bij HartslagNu.
- scholing van burgerhulpverleners
- collectieve verzekering AED's via de gemeente
- nazorg na verrichten reanimatie.

Bovenstaande onderdelen zullen in 2019 worden opgestart.

1.2 Bewaken van de openbare orde en veiligheid

1.2.1 Bestrijden ondermijning

Jaar realisatie 2022

We nemen preventieve en repressieve maatregelen om vermenging van de onderwereld met de bovenwereld tegen te gaan. Het ondermijningsbeeld voor Zevenaar leverden we in 2018 op. Naar aanleiding van dit beeld stellen we een plan van aanpak op en voeren we de eerste acties uit. Verder verwachten wij een toename van de inzet van burgemeestersbevoegdheden voor het bestrijden van ondermijning.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Volgens plan

De burgemeester stelde in december 2018 het plan van aanpak ondermijning vast. Vanaf september begonnen we actief met de aanpak van ondermijning door criminele inmenging te voorkomen. Zo actualiseerden we het Bibob- beleid in oktober 2018 en passen we dit structureel toe in de organisatie. Ook zijn er integrale overlegstructuren om signalen uit te wisselen en de aanpak per casus af te stemmen. De burgemeester sloot in 2018 vijf keer een pand op basis van het 13b Opiumwetbeleid. In alle gevallen is er hennep aangetroffen.

1.2.2 Vergroten veiligheid in de gemeente

Jaar realisatie 2021

We zetten in op en ondersteunen initiatieven van inwoners zoals buurtpreventie in de vorm van Buurtpreventie WhatsApp-groepen. We willen in het kader van buurtpreventie de WhatsAppgroepen verder professionaliseren. Hierbij brengen we beheerders uit verschillende groepen met elkaar in contact, waardoor een groter netwerk ontstaat, waarin beheerders van elkaar kunnen leren. De groepen op het Gelders Eiland moeten hiervoor nog een inhaalslag maken. We ondersteunen, bestendigen en faciliteren minimaal 6 nieuwe inwonersinitiatieven op het gebied van sociale veiligheid.
Vanuit de gebiedsteams zorgen we voor een zorgvuldige en adequate hulpverlening bij huiselijk geweld en

overlastgevende personen. De verbinding tussen zorg en veiligheid is hierin van cruciaal belang.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Volgens plan

Het gaat goed met de Buurtpreventie Whatsappgroepen. We hebben er in onze gemeente meer dan zestig. Er komen nog steeds aanmeldingen binnen voor nieuwe initiatieven. De doelstelling van zes initiatieven behaalden we. De inhaalslag voor groepen op het Gelders Eiland slaagde. Er is daar nu een beheerdersgroep en we organiseerden bijeenkomsten voor beheerders.
We werkten aan de implementatie van de programmatische aanpak voorkoming van escalatie (AVE). Doel hiervan was om de zorg- en veiligheidsketen beter op elkaar te laten aansluiten zodat de samenwerking gestructureerd verloopt. Ook startten we een overleg Zorg & Veiligheid.

WAT HEEFT HET GEKOST?

Baten en lasten per programma

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting	Na wijziging	Realisatie	Verschil
Baten	72	72	66	-6
Lasten	2.844	2.946	2.905	41
Resultaat voor bestemming	**-2.772**	**-2.875**	**-2.838**	**37**
Mutaties reserves				
Baten				
Lasten				
Totaal mutaties reserves				
Resultaat na bestemming	**-2.772**	**-2.875**	**-2.838**	**37**

Verschillenanalyse

1. Veiligheid

1.1 Crisisbeheersing en brandweer Op het product "preventieve maatregelen" is de raming voor onderhoud brandkranen niet ingezet hetgeen in een voordeel resulteert op het programma Veiligheid.	30.000	V	I
1.2 Openbare orde en veiligheid Op het product integraal veiligheidsbeleid is het integraal veiligheidsbudget niet volledig nodig gebleken. Het overschot heeft te maken met het budget van de Veiligheidsmonitor. De Monitor is vervroegd in 2017 uitgevoerd, als opmaat naar de herindeling. Daarnaast is het budget voor advieskosten voor het bestrijden van ondermijning, waarmee we in september 2018 zijn gestart, niet volledig ingezet.	20.000	V	I
Diverse kleine verschillen, worden niet nader toegelicht	-13.770	N	I

Baten en lasten per taakveld

Exploitatie per taakveld (bedragen x € 1.000)		Primitieve begroting	Na wijziging	Realisatie	Verschil
Baten					
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	16	16	13	-3
1.2	Openbare orde en veiligheid	56	56	53	-3
Totaal baten		**72**	**72**	**66**	**-6**
Lasten					
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	2.472	2.394	2.354	40
1.2	Openbare orde en veiligheid	372	552	551	1
Totaal lasten		**2.844**	**2.946**	**2.905**	**41**
Saldo voor bestemming					
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-2.488	-2.378	-2.340	38
1.2	Openbare orde en veiligheid	-316	-496	-498	-2
Totaal saldo voor bestemming		**-2.860**	**-2.874**	**-2.838**	**36**
0.10 Mutaties reserves					
Baten					
Lasten					
Totaal mutaties reserves					
Resultaat na bestemming		**-2.860**	**-2.875**	**-2.838**	**37**

Incidentele baten en lasten

Lasten (x € 1.000)	Omschrijving	Primi-tieve begroting	Na wijziging	Realisatie	relatie met baten
Programma 1					
Integraal veiligheidsbeleid	Uitvoeren Veiligheidsmonitor	9	9	11	

2.VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT

Omschrijving
Dit programma gaat over verkeer en vervoer (wegen, openbare verlichting e.d.), parkeren en openbaar vervoer.

Wat willen we bereiken?
Wij willen een goede en veilige bereikbaarheid van de kernen en buitengebied voor alle verkeersdeelnemers. Het is ons doel een verkeersveilige gemeente te zijn met een goede bereikbaarheid en doorstroming van zowel het personen- als vrachtverkeer. Een optimale bereikbaarheid over de weg is een voorwaarde voor een gezonde economische structuur, onze aantrekkelijkheid voor de transportsector en daarmee voor het versterken van het logistieke profiel van Zevenaar. Ook de bereikbaarheid over water (onder andere laad- en losplaats) is hier onderdeel van. Deze optimale bereikbaarheid willen wij voor onze gemeente realiseren. De nieuwe ontsluiting van de gemeente op het rijkswegennet (A12 en A15) en de aanpassing van het onderliggende wegennet hierop, waaronder het mogelijk doortrekken van het Witte Kruis, zijn hiervoor van cruciaal belang. Als afgeleide van de infrastructuur voor het gemotoriseerde verkeer willen we een fietsvriendelijke en -veilige gemeente zijn. We beoordelen daarvoor de bestaande fietsvoorzieningen en maken inzichtelijk waar schakels niet voldoen, niet veilig zijn of ontbreken.

Beleidskaders
- Structuurvisie Zevenaar 2012-2030 (2013)
- Verkeer- en vervoersplan Zevenaar (2000)
- Tracébesluit A15/A12
- Wegenbeleidsplan Zevenaar en Rijnwaarden
- Beleidsplan openbare verlichting 2016 - 2025 Zevenaar
- Beleidsplan Openbare verlichting 2015 - 2023 Rijnwaarden
- Omgevingsvisie Gelders Eiland 2030 (2017)

WAT WILDEN WE BEREIKEN?

2.1 Verkeer en vervoer
In het kader van een goede bereikbaarheid streven wij naar goede ontsluitingen van onze kernen. Wij willen een goede verbinding naar de verbrede A12 en de doorgetrokken A15 realiseren en het onderliggende wegennet hier goed op aansluiten. Wij streven naar een directe verbinding van het Gelders Eiland op de hoofdwegenstructuur (A12), waarbij er aandacht is voor de leefbaarheid in de kernen. Om het fietsgebruik te stimuleren en de fietsveiligheid te waarborgen, zorgen wij voor een goed netwerk van fietsvoorzieningen en -fietspaden. In de stad Zevenaar, tussen de kernen onderling en naar de omliggende gemeenten.

2.2 Parkeren
Wij willen de parkeerdruk in het centrum van de stad Zevenaar door middel van betaald parkeren blijven reguleren.

WAT HEBBEN WE GEDAAN?

2.1 Verkeer en vervoer
2.1.1 Aanleggen 2e viaduct 7Poort — Jaar realisatie 2021
Bereikbaarheid van onze gemeente en de bedrijventerreinen in Zevenaar is belangrijk. Wij stimuleren de uitgifte van de kavels op 7Poort volop (zie programma 3). Een belangrijke bijdrage hieraan levert het aanleggen van een 2e viaduct.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Volgens plan

In de raadsvergadering van 26 september 2018 hebt u een besluit genomen over de aanleg van het 2e viaduct.

2.1.2 Brengen en houden lokale wegennet op goed onderhoudsniveau Jaar realisatie 2019

Uitvoeren noodzakelijk achterstallig onderhoud
De raad heeft het gewenste onderhoudsniveau op beeldkwaliteit van de openbare ruimte vastgesteld. Het is noodzakelijk dat wij op diverse wegen achterstallig onderhoud uitvoeren. Deze wegen zijn nu verkeersonveilig en uitstel van onderhoud is niet langer te verantwoorden. Wanneer wij geen maatregelen nemen, vallen de wegen onder de norm van wettelijke aansprakelijkheid en zijn schadeclaims te verwachten.
In 2018 hebben wij op de volgende wegen een nieuwe asfaltverharding aangebracht:
- de fietspaden langs de Pannerdenseweg, Batavenweg, Berghoofdseweg, Oliemolen;
- Barlestraat;
- Zwalmstraat.
Verder hebben wij op diverse 30 km/u wegen slijtlagen aangebracht waardoor de levensduur van deze wegen met 10 jaar is verlengd.

Vervangen brug Eltenseweg
Op basis van uitgevoerde constructiemetingen en de daaruit blijkende slechte conditie van de brug mogen zware vrachtvoertuigen (> 40 t) geen gebruik meer maken van deze brug. Deze tijdelijke maatregel kan tot claims lijden van diverse transportbedrijven, doordat ze ongeveer 10km moeten omrijden. Het overige vrachtverkeer hebben we moeten beperken door eenrichtingsverkeer in te stellen. We kunnen de brug nu met een noodmaatregel (een extra pijler aanbrengen) weer toegankelijk maken voor al het vrachtverkeer. De begrote kosten hiervan bedragen ongeveer € 50.000. Deze kosten dekken wij uit het krediet (€ 650.000) van de 'vervanging brug Eltenseweg' welke aangevraagd is in de Kadernota 2018-2022. Door deze tijdelijke maatregel kan het restant krediet (€ 600.000) doorschuiven van 2019 naar 2022. Dit uitstel geeft mogelijkheden om samen met Kreis Kleve (D) een integraal plan te maken om het gebied verder in te richten, waardoor er mogelijk kosten bespaard kunnen worden en een meer passende oplossing mogelijk wordt.

Reconstructie Halve Maan Lobith
Het projectgebied 'reconstructie Halve Maan ' omvat het gebied tussen de rotonde Batavenweg en Herwensedijk. In dit projectgebied realiseren wij een fietsverbinding en vervangen wij ook alle verhardingen en renoveren we het grootste gedeelte van het openbare groen. Verder wordt er op de Halve Maan geparkeerd op de rijbaan. Na de herinrichting kan er alleen nog geparkeerd worden in de parkeervakken. Dit project schuift door naar 2019.

Herinrichting Kop van Tolkamer
De aanleiding voor de projecten is de achterstand in onderhoud openbare ruimte (verpaupering). De Kop van Tolkamer onderscheidt zich van de omgeving. Door de kwaliteitsimpuls en het opknappen van de openbare ruimte ontstaat in de Kop van Tolkamer een toeristische meerwaarde, het zet de Kop van Tolkamer op de kaart. Dit project schuift door naar 2019.

Stand van zaken

2e VGR	**Jaarstukken**
Niet geheel volgens plan	Volgens plan

Uitvoeren noodzakelijk achterstallig onderhoud
Op diverse wegen hebben wij slijtlagen aangebracht om de wegen weer veilig te maken. Het budget voor 2018 hebben wij volgens plan besteed. In 2019 hebben we alle asfalteringswerkzaamheden afgerond.

Vervangen brug Eltenseweg
Het onderzoek naar tijdelijke maatregelen om de brug Eltenseweg weer open te stellen voor vrachtverkeer hebben wij afgerond met een positieve conclusie. Deze conclusie houdt in dat met behulp van tijdelijke maatregelen begin 2019 de brug weer toegankelijk gemaakt wordt voor al het verkeer inclusief het zware vrachtverkeer.

Reconstructie Halve maan Lobith
Het plan hebben wij voorbereid en verder hebben wij diverse voorbereidende onderzoeken uitgevoerd. Deze onderzoeken hebben o.a. betrekking op asfalt, de bodemgesteldheid, kabels en leidingen en verkeersstructuur.

Herinrichting Kop van Tolkamer
In november 2018 heeft u een voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld. Daar hebben wij diverse onderzoeken voor uitgevoerd.

Wegenlegger
Wij hebben in 2018 extern opdracht gegeven om de wegenlegger op te stellen. De afronding vindt plaats in 2019.

2.1.3 Infrastructuur voorbereiding en uitvoering — Jaar realisatie 2022

De komende vier jaar (en verder) worden bestaande wegen heringericht en voeren we planstudies uit naar nieuwe (rand-)wegen. Er is een krediet nodig voor capaciteit, onderzoek en uitvoering.
De investering heeft betrekking op de volgende projecten:
·Coördinatie en regie infrastructurele projecten in de uitvoering
·Project A15/A12
·Aanpassing Arnhemseweg en weg Hengelder (waaronder Herinrichting parkeerplaatsen sportvelden Hengelder, Oversteek Douwe Dekkerstraat en onvoorziene werken)
·Planvorming herinrichting Edisonstraat
·Planvorming herinrichting Mercurion
·Planvorming herinrichting Doesburgseweg
·Spoorverdubbeling Zevenaar-Didam
·Herinrichting Babberichseweg
·Planstudie Noordelijke Randweg
·Planstudie doortrekking Witte Kruis/MER
·Monitoring geluid, fijnstof en trillingen
·Onderzoeken akoestische maatregelen onderliggend wegennet
·Effecten realisatie Vliegveld Lelystad voor Zevenaar

Stand van zaken

2e VGR	**Jaarstukken**
Volgens plan	Volgens plan

Alle projecten lopen op schema of moeten nog worden opgestart. Onderstaand een korte samenvatting:

- Coördinatie en regie infrastructurele projecten
Doel van het overleg is om de verkeersoverlast tijdens de uitvoering in Zevenaar te beperken. In het overleg stemmen we (tijdelijke) afsluitingen en omleidingen op elkaar af. Er vindt afstemming plaats tussen verantwoordelijke partijen die betrokken zijn in het ruimtelijk domein en dan specifiek de uitvoering van de projecten in en rondom Zevenaar. De betrokken partijen zijn de gemeente Zevenaar, buurgemeenten, provincie, RWS, Prorail en uitvoerende aannemers. Wij hebben een website 'opweginzevenaar' gelanceerd en een app waar de laatste informatie te vinden is over de werkzaamheden en afsluitingen en omleidingen.

- Project A15/A12
Wij hebben overeenkomsten gesloten met RWS en de provincie en Waterschap Rijn en IJssel. In de overeenkomsten staan afspraken over de uitvoering van de werkzaamheden en de leges.

- Aanpassing Arnhemseweg
Wij hebben concept plannen uitgewerkt in definitieve plannen en diverse onderzoeken uitgevoerd. Er hebben voorbereidende werkzaamheden plaats gevonden zoals het verwijderen van de bomen en verleggen kabels en leidingen. Ook is de aanbesteding gestart met als resultaat een gunning in 2018. Wij hebben de omgeving via diverse kanalen geïnformeerd en de communicatie opgezet ter voorbereiding van de uitvoering. De capaciteit en organisatie voor de uitvoering is voorbereid en op orde gemaakt. Per kwartaal stellen wij een voortgangsrapporage op over de stand van zaken. Deze zijn toegevoegd in de digitale map A15/A12.

- Aanpassing weg Hengelder
Wij hebben concept plannen uitgewerkt in defintieve plannen en diverse onderzoeken uitgevoerd. De aanbesteding is opgestart. Wij hebben met het Waterschap Rijn en IJssel een gebiedsvisie ontwikkeld voor

het gebied Hengelder/Edisonstraat. Met RWS en het Waterschap is een financiële compensatie overeengekomen voor deze gebiedsvisie. De capaciteit en organisatie voor de uitvoering is voorbereid en op orde gemaakt. De scope van het project hebben wij uitgebreid met drie projecten: herinrichting parkeerplaats sportveld Hengelder, Gebiedsvisie Hengelder en oversteek Douwe Dekkerstraat. U heeft hiervoor geld beschikbaar gesteld. Per kwartaal stellen wij een voortgangsrapportage op over de stand van zaken. Deze zijn toegevoegd in de digitale map A15/A12.

- Planvorming Edisonstraat
Wij hebben de herinrichting van de weg afstemd met de realisatie van de snelfietsroute F12. Wij zijn begonnen met een variantenstudie om de Edisonstraat te verbinden met het bedrijventerrein Mercurion.

- Planvorming Mercurion en Doesburgseweg
Beide projecten staan 'on hold'. Aanpassing van beide wegen/gebieden kan pas plaatsvinden nadat de Griethse Poort gesloten is.

- Spoorverbetering Zevenaar-Didam
De voorbereiding is in 2018 gestart en ProRail heeft de aannemer geselecteerd.

- Herinrichting Babberichseweg
Als gevolg van de spoorverbetering wordt de spoorwegovergang Babberichseweg heringericht. Wij pakken dit op na afronding van de spoorverbetering in 2020. Wij hebben met de bewoners van de Poelwijkerlaan en het restaurant en partijen zoals ProRail, Landgoed en crematorium één sessie gehouden over de ontwkkelingen die in het gebied plaatsvinden.

- Planstudie Noordelijke Randweg
De basis voor deze weg ligt in het op te stellen Verkeers- en Vervoersplan. In 2018 zijn wij hiermee gestart. Deze is in concept gereed en wordt in 2019 aan u ter beschikking gesteld.

- Monitoring van geluid en fijnstof.
De ODRA heeft een Plan van Aanpak opgesteld en is gestart met de uitvoering.

- Effecten van vliegveld Lelystad
Wij hebben samen met Duiven mogelijke gevolgen van het project in beeld gebracht en beoordeeld. Wij zijn bij diverse (informatie)bijeenkomsten van het Rijk en de provincie geweest.

2.1.4 Investeren in veilige wegen — Jaar realisatie 2019

Bij de uitvoering van groot onderhoud en grootschalige reconstructies is de verkeersveiligheid een vast onderdeel van de weginrichting. Daarnaast zijn de volgende specifieke verkeersveiligheidsmaatregelen voorbereid:

Heilige Huisjes/Zuiderlaan
Bewoners wensen verkeersremmende maatregelen in Heilige Huisjes/Zuiderlaan. De lange rechte weg nodigt uit tot een hoge rijsnelheid. De bewoners ervaren dit als onveilig. Uit verkeersmetingen blijkt dat er inderdaad te hard wordt gereden. De weg is onvoldoende ingericht als een 30 km/u zone. Er is gekeken naar verschillende typen maatregelen. Vanwege het verkeersaanbod stellen wij voor drempels aan te leggen. Bewoners staan positief tegenover deze plannen. Het definitieve ontwerp is in 2018 afgerond met instemming van de buurt.

Fietsoversteek rotonde Landeweerdijk
De Landeweerdijk, Ringbaan Oost en Babberichseweg in Zevenaar zijn met elkaar verbonden door een rotonde (hierna: rotonde N336). Rotonde N336 heeft voor vele weggebruikers een belangrijke functie. De rotonde vormt de verbinding tussen de nieuwbouwwijk Groot Holthuizen en het centrum van Zevenaar. Maar ook vervult rotonde N336 een belangrijke rol in de verbinding tussen Zevenaar en de middelbare school het Liemers College. Rotonde N336 is ruim opgezet, wat kan uitnodigen tot verkeerd gebruik. Zo wordt er met enige regelmaat tegen de richting in gefietst. Er is behoefte aan het creëren van een veiligere situatie. Een veilige oversteek is van belang, onder meer door de grote snelheidsverschillen (80 km/u vs. 20 km/u). Wij willen aan de noordzijde van de rotonde een fietsoversteek in twee richtingen maken. De voetgangers op de oversteek moeten net als nu voorrang geven aan het kruisende verkeer. Een dubbele oversteek voorkomt

tegen de richting in fietsen en maakt de verkeerssituatie daarmee veiliger. Ook vormt een dubbele oversteek een logische verbinding tussen de wijk Groot Holthuizen en Zevenaar. Wij stellen voor om de zuidelijke oversteek aan de rotonde te verwijderen.

Aanpassing Dorpstraat/Babberichseweg
Op aandringen van aanwonenden heeft de provincie een plan opgesteld om de verkeersveiligheid van deze verkeerssituatie te verbeteren. Uit het onderzoek is gebleken dat de doorstroming van de provinciale wegen goed is, maar dat de verkeersveiligheid op een aantal punten verbeterd kan worden. Deze plaatsen zijn: fietsstrook langs de N811, oversteek Schutterspad over de N336 en insteek N812 ter hoogte van het Baborgaplein. Tussen provincie en onze gemeente is een kostenverdeling van respectievelijk 75% en 25% afgesproken. Voor fietsoversteek Bettestraatje is nog nader onderzoek nodig. In 2018 is vooral gewerkt aan het optimaliseren van de ontwerpplannen. Voor de fietsoversteken op de Babberichseweg (Bettestraatje en Uiversweg) zijn twee varianten ontwikkeld die nadere uitwerking behoeven.

Stand van zaken	**2e VGR**	**Jaarstukken**
	Volgens plan	Volgens plan

In 2018 zijn wij gestart met de voorbereidende werkzaamheden. De planning verloopt volgens schema en kan in 2019 uitvoering vinden

Heilige Huisjes/Zuiderlaan
In 2018 hebben wij verschillende bijeenkomsten gehouden met aanwonenden en belanghebbenden over de inrichting van de Zuiderlaan en de Heilige Huisjes. Wij starten na de winter met wegonderhoud. Hierin nemen we de aanpassingen aan de Heilige Huisjes mee.

Fietsoversteek rotonde Landeweerdijk
De aanpassingen aan de rotonde N336 voeren wij in de eerste helft van 2019 uit De exacte startdatum is nog niet bekend omdat ondernemers wensen dat de werkzaamheden aan de Babberichseweg weg zoveel mogelijk gebundeld worden uitgevoerd.

Aanpassing Dorpstraat/Babberichseweg
We zijn in 2018 gestart met de voorbereiding van de werkzaamheden. De provincie is leidend voor de werkzaamheden in Babberich en verwacht voor de zomer van 2019 klaar te zijn.

2.1.5 Verbeteren en verduurzamen openbare verlichting — Jaar realisatie 2019

Onze gemeente kent nog een aanzienlijk aantal verouderde lichtmasten met energieverslindende armaturen. In de huidige beleidsplannen Openbare Verlichting zijn voor het hele grondgebied van onze gemeente budgetten beschikbaar voor vervanging naar duurzame armaturen en materialen. Om een impuls te geven aan de wens om de openbare verlichting verder te verduurzamen stellen wij voor de bestaande verouderde en energieverslindende lichtmasten versneld te vervangen. De masten zijn economisch, en grotendeels ook technisch, afgeschreven. Vervanging leidt op termijn tot besparingen in het energieverbruik. In het vierde kwartaal 2018 zijn wij gestart met de vervanging. De vervanging ligt op schema.

Stand van zaken	**2e VGR**	**Jaarstukken**
	Volgens plan	Volgens plan

Wij hebben opdracht verleend voor levering van duurzame masten en armaturen. In 2018 zijn wij gestart met het vervangen van een deel van verouderde verlichting in duurzamere verlichting. De vervangingen worden in 2019 afgerond.

2.1.6 Opstellen Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP) — Jaar realisatie 2019

Gelet op het toenemende belang van de bereikbaarheid van onze gemeente in relatie tot de toenemende verkeersdrukte gaan wij in 2019 een gemeentelijke visie op verkeer en vervoer opstellen.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Volgens plan

Om invulling te geven aan uw raadsopdracht rondom de noordelijke randweg, zijn wij gestart met het opstellen van een Gemeentelijk Verkeers- en VervoersPlan (GVVP). Hierin benoemen we structuren voor verkeer, waarmee we de noordelijke randweg een plek kunnen geven in de verkeersstructuur van onze gemeente. Het GVVP verwachten we in het eerste kwartaal van 2019 inhoudelijk af te ronden, waarna we dit aan u ter vaststelling aanbieden.
Voor Witte Kruis loopt een studie, met als doel na te denken over de verbinding van het Gelders Eiland naar de hoofdwegenstructuur. Dit raakt het GVVP en de daarin uit te werken verkeersstructuren. Het Plan van Aanpak is gereed en er is overeenstemming met de provincie. Het Pan van Aanpak zal ter besluitvorming aangeboden worden aan het college van de gemeente en provincie.

2.2 Parkeren

2.2.1 Verbeteren parkeervoorzieningen

Jaar realisatie 2019

Parkeerautomaten
De aanbesteding voor de parkeerautomaten is voorbereid en begin januari 2019 gepubliceerd. We verwachten na de zomer van 2019 de nieuwe parkeerautomaten te kunnen plaatsen. Deze nieuwe parkeerautomaten werken volgens de nieuwste technieken, waardoor meer onderhoud op afstand kan plaatsvinden.

Pollers (zuilen automatische afsluiting)
Het groot onderhoud aan de centrumafsluiting is inmiddels uitgevoerd. Er is een start gemaakt met een meer jaren onderhoudsplan en een meer jaren begroting.

Pilot achteraf betalen parkeren
Vanwege wisselingen in het centrummanagement is de pilot achteraf betaald parkeren nog niet uitgevoerd. Het plan was bedoeld om de voordelen van achteraf betalen voor het parkeren te belichten. Onderdeel van dit PvA is een pilot waarin iedereen die gebruik maakt van belparkeren (ook stadspasparkeren) het tweede uur parkeren gratis te geven. Wij gaan onderzoeken of de pilot in combinatie met plaatsing van nieuwe parkeerautomaten uitgevoerd kan worden.

Digitaliseren van de parkeervergunningen
In 2018 hebben wij een voorstel voor het digitaliseren van de parkeervergunningen opgesteld. Vanwege andere prioriteiten en beperkte inzet op het beleidsgebied parkeren blijft dit voorstel nog even op de plank liggen. Het uitrollen van dit project heeft namelijk een grote impact op de stad. Voor de invoering moeten we goed voorbereid en bezet zijn.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Volgens plan

Parkeerautomaten
De aanbesteding voor de parkeerautomaten hebben wij in 2018 voorbereid. We verwachten na de zomer van 2019 de nieuwe parkeerautomaten te kunnen plaatsen. Deze nieuwe parkeerautomaten werken volgens de nieuwste technieken.

Pollers (zuilen automatische afsluiting)
Het groot onderhoud aan de centrumafsluiting hebben wij in 2018 uitgevoerd. Verder hebben we een start gemaakt met het opstellen van een meerjarenonderhoudsplan.

Pilot achteraf betalen parkeren
Vanwege wisselingen in het centrummanagement hebben wij in afstemming met de centrumondernemers de pilot achteraf betaald parkeren nog niet uitgevoerd. De pilot was bedoeld om de voordelen van achteraf betalen voor het parkeren te belichten. Met deze pilot willen wij iedereen die gebruik maakt van belparkeren (ook stadspasparkeren) het tweede uur parkeren gratis geven. We onderzoeken of we de pilot samen met de plaatsing van de nieuwe parkeerautomaten uit kunnen voeren in 2019.

Digitaliseren van de parkeervergunningen
In 2018 hebben wij voorbereidingen getroffen voor het digitaliseren van de parkeervergunningen.

WAT HEEFT HET GEKOST?

Baten en lasten per programma

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting	Na wijziging	Realisatie	Verschil
Baten	52	64	264	200
Lasten	4.378	5.071	4.984	87
Resultaat voor bestemming	**-4.326**	**-5.007**	**-4.720**	**287**
Mutaties reserves				
Baten	1	958	975	17
Lasten		491	508	-17
Totaal mutaties reserves	**1**	**467**	**467**	**0**
Resultaat na bestemming	**-4.325**	**-4.540**	**-4.253**	**287**

Verschillenanalyse

2. Verkeer, vervoer en waterstaat

0.10 Mutaties reserves - Actualisatie nota reserves — N I
Op basis van de nota Reserves en voorzieningen is er een mutatie voorgesteld binnen de reserve wegen. Per saldo is deze budgettair neutraal. De mutatie geeft een negatief saldo bij de toevoegingen en een positief saldo bij de onttrekkingen van € 16.500. Per saldo is dit € 0,-

2.1. Verkeer en vervoer - Openbare verlichting — 23.000 V I
Voordeel op de lasten van € 23.000 wordt verklaard door een voordeel op de kosten aan electriciteit en dat er minder is uitgegeven aan innovatiekosten dan begroot wegens het geven van prioriteit aan achterstallig onderhoud.

2.1. Verkeer en vervoer - Verkeersbeleid — 21.000 V I
De gemeentelijke eigen bijdrage voor de subsidieaanvraag kwaliteitsverbetering Openbaar Vervoer is door vertraging van werkzaamheden niet uitgegeven. De werkzaamheden worden in 2019 uitgevoerd. Dit betekent een voordeel van € 21.000 in 2018.

2.1. Verkeer en vervoer - Verkeersmaatregelen — 40.000 V I
Er is een voordeel behaald op de kosten van verkeersmaatregelen van € 40.000. Dit is met name toe te wijzen aan het feit dat de kosten voor klein onderhoud in dit jaar zijn meegevallen.

2.1. Verkeer en vervoer - Wegen BOR — 145.000 V I
Op het product wegen is een voordeel behaald van € 145.000. Dit is met name te wijten aan een voordeel van € 100.000 op uitbestede diensten en op een voordeel op de afschrijvingslasten van € 70.000 wegens uitgestelde investeringen. Er staan wat kleine diverse nadelen tegenover voor zo'n € 25.000.

2.2 Parkeren - Parkeerbeheer — 17.000 V I
Parkeerbeheer laat een voordeel zien van € 17.000 op de begrote lasten. Dit is voornamelijk toe te wijzen aan twee factoren.
Er zijn in 2018 voor € 20.000 meer kosten gemaakt voor het onderhoud van de parkeerautomaten dan begroot. Deze parkeerautomaten worden in 2019 vervangen. In de begroting zijn de huurkosten van het parkeerterrein van de NS voor een heel jaar opgenomen. De huur is echter pas per 1 november 2018 ingegaan. Hierdoor zijn de kosten eenmalig € 33.000 lager

2.2. Parkeren - Parkeergarage 21.000 V I

De parkeergarage Masiusplein heeft een voordeel van € 21.000 op de begrote lasten. Het voordeel komt voort uit een besparing op klein onderhoud en electriciteitskosten in 2018.

Diverse kleine verschillen, worden niet nader toegelicht. 20.000 V I

Baten en lasten per taakveld

Exploitatie per taakveld (bedragen x € 1.000)		Primitieve begroting	Na wijziging	Realisatie	Verschil
Baten					
2.1	Verkeer en vervoer	52	64	264	200
Totaal baten		**52**	**64**	**264**	**200**
Lasten					
2.1	Verkeer en vervoer	3.391	4.043	3.998	45
2.2	Parkeren	968	1.010	972	38
2.5	Openbaar vervoer	18	17	14	3
Totaal lasten		**4.378**	**5.070**	**4.984**	**86**
Saldo voor bestemming					
2.1	Verkeer en vervoer	-3.391	-3.979	-3.734	245
2.2	Parkeren	-968	-1.010	-972	38
2.5	Openbaar vervoer	-18	-17	-14	3
Totaal saldo voor bestemming		**-4.326**	**-5.006**	**-4.720**	**286**
0.10 Mutaties reserves					
Baten		1	958	975	17
Lasten			491	508	-17
Totaal mutaties reserves		**1**	**467**	**467**	**0**
Resultaat na bestemming		**-4.325**	**-4.540**	**-4.253**	**287**

Incidentele baten en lasten

Gesaldeerde mutaties reserves (x € 1.000)	Omschrijving	Primitieve begroting	Na wijziging	Realisatie	Verschil
Mutaties reserves Progr. 2	zie toelichting bij analyse reserves	1	467	467	

Reserves en voorzieningen

Bestemmingsreserves

Nummer	Naam	Beginstand 01-01-2018	Toevoeging 2018	Onttrekking 2018	Eindstand 31-12-2018
9002	Betaald parkeren	182	0	0	182

Deze reserve is in 2010 gevormd en bedoeld ter dekking van de jaarlijkse tekorten van betaald parkeren.

Toevoeging

Onttrekking

9003	Visie en planvorming station Zevenpoort	32	0	0	32

In 2013 en 2014 is in totaal € 70.000 beschikbaar gesteld voor visie en planvorming station Zevenpoort.

Toevoeging

Onttrekking

9032	Wegen	387	375	0	762

In 2016 is deze reserve in de voormalige gemeente Rijnwaarden gevormd vanuit de voorziening wegen. Deze voorziening wegen moest volgens de BBV-voorschriften worden opgeheven, omdat er geen actueel beheersplan meer aanwezig was. Na vaststelling van een beheersplan wegen van de nieuwe gemeente Zevenaar wordt deze reserve weer overgeboekt naar de voorziening wegen.

Toevoeging Conform de begroting is het jaarbudget voor onderhoud wegen van de voormalige gemeente Rijnwaarden in de reserve wegen gestort. Daarnaast is een bedrag van € 16.447 vanuit de reserve volkshuisvesting in deze reserve gestort voor inrichting van de openbare ruimte rondom de woningbouwlocatie Graaf Reinaldstraat in Lobith.

Onttrekking

Totaal bestemmingsreserves	602	375	0	976

Bestemmingsreserve afschrijvingslasten

Nummer	Naam	Beginstand 01-01-2018	Toevoeging 2018	Onttrekking 2018	Eindstand 31-12-2018
9004	Plankosten en voorbereiding A15/A12	67	24	11	79

Deze reserve is ingesteld in 2015 om de eerste plankosten en voorbereiding A15/A12 te dekken.

Toevoeging In 2018 is het in de 2e VGR 2018 aangepaste bedrag van € 24.093 uit de algemene reserve toegevoegd aan deze reserve afschrijvingslasten.

Onttrekking In 2018 is € 11.427 aan de reserve onttrokken ter dekking van afschrijvingslasten.

9012	Snelfietsroute F12	383	0	163	221

In 2015 heeft de raad besloten tot de aanleg van een snelfietsroute F12. Van de totale kosten van € 3.110.000 resteert na cofinanciering een bijdrage van de gemeente Zevenaar van € 376.000. Inclusief rente is hiervoor een reserve gevormd van € 383.490 ter dekking van de afschrijvingslasten. In de nota reserves en voorzieningen 2018 is de reserve verlaagd met € 162.162 omdat de reserve hoger dan noodzakelijk was om de toekomstige afschrijvingslasten te dekken.

Toevoeging

Onttrekking In 2018 is conform de Nota reserves en voorzieningen een bedrag van € 162.162 aan de reserve onttrokken en aan de algemene reserve toegevoegd. De reserve was hoger dan noodzakelijk om de jaarlijkse afschrijvingslasten te dekken.
Daarnaast is een bedrag van € 735 onttrokken voor afschrijvingslasten.

9021	Onderzoek randweg nabij A15	0	150	0	150

In de raad van 26 januari 2017 is een krediet beschikbaar gesteld voor verkenning van de haalbaarheid van de Noordelijke Randweg.

Toevoeging In 2018 is conform begroting een bedrag uit de algemene reserve van € 150.000 in deze reserve gestort.

Onttrekking

9036	Fietspad Geitenwaard	0	100	0	100

In 2017 heeft de raad als onderdeel van de bestedingsvoorstellen jaarrekeningresultaat 2016 een bedrag van € 100.000 beschikbaar gesteld voor aanleg van een fietspad in de Geitenwaard. In 2018 is dit bedrag overgeboekt van de reserve bestedingsvoorstellen naar de reserve fietspad Geitenwaard ter dekking van de toekomstige afschrijvingslasten.

Toevoeging Conform begroting is in 2018 een bedrag van € 100.000 uit de reserve besteding rekeningresultaat 2016 overgeboekt naar deze reserve ter dekking van de afschrijvingslasten van de investering in het fietspad Geitenwaard.

Onttrekking

9037	Herinrichting Tengnagelwaard	0	55	0	55

In 2017 heeft de raad van de gemeente Rijnwaarden als onderdeel van de bestedingsvoorstellen jaarrekeningresultaat 2016 een bedrag van € 55.000 beschikbaar gesteld voor de herinrichting van de Tengnagelwaard in Lobith. In 2018 is dit bedrag overgeboekt van de reserve bestedingsvoorstellen naar de reserve herinrichting Tengnagelwaard ter dekking van de toekomstige afschrijvingslasten.

Toevoeging Conform begroting is in 2018 een bedrag van € 55.000 uit de reserve besteding rekeningresultaat 2016 overgeboekt naar deze reserve ter dekking van de afschrijvingslasten van de investering in de herinrichting van de Tengnagelwaard.

Onttrekking

Totaal bestemmingsreserve afschrijvingslasten		450	329	174	605

Voorzieningen

Nummer	Naam	Beginstand 01-01-2018	Toevoeging 2018	Onttrekking 2018	Eindstand 31-12-2018
8005	ANWB-bewegwijzering	9	0	9	0

In de voormalige gemeente Rijnwaarden is deze voorziening ingesteld om de kosten groot onderhoud van ANWB-bewegwijzering te bekostigen. In Zevenaar zijn deze kosten opgenomen in de exploitatie.
Toevoeging

Onttrekking Conform de nota reserves en voorzieningen 2018 is het saldo van deze voorziening (€ 8.819) toegevoegd aan de algemene reserve. De jaarlijkse toevoeging aan de voorziening is toegevoegd aan het budget verkeersmaatregelen. De voorziening is eind 2018 opgeheven.

8006	Openbare verlichting	158	26	0	184

Deze voorziening dient om schommelingen in de kosten van het periodieke onderhoud aan de openbare verlichting op te vangen.
Toevoeging In 2018 hebben wij conform de begroting en gebaseerd op het meerjarenonderhoudsplan € 25.700 aan de voorziening toegevoegd.
Onttrekking

8007	Wegen	301	1.716	1.804	213

Afdekken van verplichtingen en om schommelingen in het wegenonderhoud op te kunnen vangen. Het groot onderhoud aan de wegen is opgenomen in een meerjarenonderhoudsplanning. Na het vaststellen van de geharmoniseerde meerjarenonderhoudsplanning wordt de reserve wegen van de voormalige gemeente Rijnwaarden naar deze voorziening overgeheveld.
Toevoeging Conform begroting is een bedrag van € 1.482.000 toegevoegd aan de voorziening. Dit is inclusief € 400.000 voor achterstallig onderhoud. Daarnaast is € 213.000 aan vergoedingen straatwerk en aan subsidie voor infrastructuur Ringbaan-Oost aan de voorzieningen toegevoegd.
Onttrekking Aan gepland en achterstallig onderhoud is in totaal € 1.804.000 ten laste van de voorziening gebracht.

8008	Bruggen	52	18	37	32

Deze voorziening is bedoeld voor de egalisatie van kosten van groot onderhoud aan bruggen conform het meerjarenonderhoudsplan.
Toevoeging In 2018 is conform begroting en conform het meerjarenonderhoudsplan € 17.500 toegevoegd aan deze voorziening.
Onttrekking Aan onderhoud bruggen is in 2018 € 37.000 besteed.

Totaal voorzieningen		520	1.759	1.850	429

3.ECONOMIE

Omschrijving
Dit programma gaat over economische ontwikkeling, werklocaties, regelingen voor ondernemers en promotie van de gemeente.

Wat willen we bereiken?
Het behouden en versterken van de bestaande economische structuur. Vraag en aanbod op de arbeidsmarkt en het onderwijs zijn op elkaar afgestemd. We behouden de lokale en regionale werkgelegenheid en het voorzieningenniveau.

Beleidskaders

- Recreatie & Toerisme in Rijnwaarden 2010-2020 (2010)
- Rijnwaarden: 't Gelders Eiland, Visie vrijetijdseconomie en impactstudie overnachtingshaven (2013)
- Beleidsnota Horeca als nevenfunctie in het buitengebied (2014)
- Zevenaar: de koers van recreatie en toerisme 2013-2018 (2013)
- Masterplan Hal12 (2016)
- Herindelingsadvies 2016 (2016)
- Omgevingsvisie Gelders eiland 2030 (2017)
- Structuurvisie gemeente Zevenaar 2030 (2012)
- Centrumvisie Zevenaar 2015 - 2025 (2015)
- Economisch beleidsplan gemeente Zevenaar 2008 – 2020 (2008)

WAT WILDEN WE BEREIKEN?

3.1 Versterken economische ontwikkeling

Het versterken van de economische structuur, waarbij de focus ligt op logistiek, de maakindustrie, riviergebonden bedrijvigheid en vrijetijdseconomie.

Beleidsindicatoren (verplicht)

Naam	Jaar meting	Gelderland	Zevenaar	Begroting 2018	Werkelijk 2018	Verschil
Functiemenging (%)	2017	52,80	45,90	46,00	45,90	0,1
Toelichting	Het percentage functiemenging geeft de verhouding weer tussen het aantal banen en het aantal woningen. In Zevenaar zijn iets meer woningen dan banen (functiemenging <50). De verwachting is dat het percentage functiemenging iets toeneemt, door een verwachte sterkere stijging van het aantal banen dan de bouw van het aantal woningen. De stijging van banen en vestiging van bedrijven is niet alleen het gevolg van de aantrekkende economie. Lokale en regionale activiteiten om de economie te versterken en het beter promoten en verbinden van wat Zevenaar toeristisch en recreatief gezien te bieden heeft, worden ingezet om zodoende de werkgelegenheid in de gemeente te vergroten.					
Vestigingen (van bedrijven) (aantal per 1.000 inwoners 15 t/m 74 jaar)	2017	115,50	100,60	101,00	100,60	0,4
Toelichting	De stijgende trend die we zien, is gelijk aan die in Gelderland. Het verschil is te verklaren uit het relatief grote aandeel ouderen van de Zevenaarse bevolking.					

3.2 Ruimte bieden voor ondernemen

Het bieden van voldoende en kwalitatief goede werklocaties, waarin ruimte is voor nieuwvestiging en uitbreiding van bestaande bedrijven.

3.3 Dienstverlening aan ondernemers

Een goede waardering van onze dienstverlening door ondernemers.

3.4 Gebiedsmarketing

Wij willen de naamsbekendheid van onze gemeente vergroten en economische groei realiseren. Economische groei zorgt voor behoud van het bovenlokale voorzieningenniveau. Het is ons doel de toeristische en recreatieve kwaliteiten van onze prachtige gemeente te promoten en bezoekersaantallen te verhogen. We willen ondernemers aantrekken door hen bekend te maken met het positieve vestigingsklimaat voor bedrijven in onze gemeente.

WAT HEBBEN WE GEDAAN?

3.1 Versterken economische ontwikkeling

3.1.1 Bijdragen aan Logistiek Innovatiehuis Achterhoek Liemers

Jaar realisatie 2019

In 2017 is door de Liemerse gemeenten besloten bij te dragen aan het Logistiek Innovatiehuis Achterhoek Liemers. Deze vereniging is onderdeel van Logistics Valley. De A12 regio is hierin 1 van de 3 hotspots.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Volgens plan

De bijdrage voor 2018 is voldaan. Het Lila heeft in 2018 de logistieke hotspot de Liemers vertegenwoordigd in Logistics Valley en heeft de brede lobby gevoerd om de logistieke sector als positieve economische drager op de kaart te zetten.

3.1.2 Ondersteunen aanleg snelle en betrouwbare internetvoorziening in buitengebied

Jaar realisatie 2019

Het buitengebied van de Zevenaar is nog niet voorzien van snel en betrouwbaar internet. In oktober 2018 hebben de gemeenten uit de regio Arnhem-Nijmegen de samenwerking afgerond, omdat de mogelijkheden om glasvezel in het buitengebied aan te laten leggen inzichtelijk waren gemaakt. Twee marktpartijen hebben onafhankelijk van elkaar interesse getoond in de aanleg van glasvezel in het buitengebied.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Volgens plan

Wij hebben in 2018 gesprekken gevoerd met verschillende marktpartijen die geïnteresseerd zijn om in het buitengebied glasvezel aan te leggen. Deze gesprekken lopen nog.

3.1.3 Opstellen economische visies Liemers en Zevenaar

Jaar realisatie 2019

In 2018 wordt een Economische visie Liemers opgesteld. Aansluitend hierop werken we een visie met uitvoeringsplan uit voor de gewenste economische ontwikkeling in onze gemeente.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Volgens plan

De Economische visie Liemers is in concept gereed. In aansluiting hierop hebben wij gewerkt aan de Zevenaarse visie, met name de positionering van Zevenaar in het economische speelveld en een stakeholderanalyse. Deze is opgesteld in samenwerking met de ondernemers. Dit is de basis voor de nog vast te stellen economische agenda Zevenaar.

3.1.4 Uitvoeren en monitoren Regionaal Programma Werklocaties (RPW)

Jaar realisatie 2021

Om vraag en aanbod naar werklocaties (bedrijventerreinen, kantoorlocaties en perifere detailhandel) in de regio voor 2021 in balans te brengen, is het RPW opgesteld en door de provincie vastgesteld en juridisch verankerd in de provinciale omgevingsverordening. Dit RPW moet nu worden uitgevoerd. Hiervoor is een werkplan, met een werkorganisatie, opgesteld, dat de komende jaren wordt uitgevoerd. De kosten hiervoor zijn begroot op € 95.000 op jaarbasis. Dit is geaccordeerd in het regionaal portefeuillehoudersoverleg EZ en de kosten worden door de regio doorberekend aan de deelnemende gemeenten. Deze bijdrage is afhankelijk van het aantal inwoners.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Volgens plan

In september is de jaarlijkse Monitoring RPW opgeleverd. Naar aanleiding hiervan is besloten dat in de volgende monitor de doortrekking van de A15 en de verbreding van de A12 wordt meegenomen. Bovendien is gewerkt aan het opstellen van de Ruimtelijke Uitwerking RPW, waarin staat aangegeven waar en hoeveel m2-ers werklocaties er geschrapt moet worden per 1 januari 2021.

3.2 Ruimte bieden voor ondernemen

3.2.1 Bruisend maken centrum Zevenaar - activiteiten 2018

Jaar realisatie 2018

In 2017 is het Inspiratiedocument opwaardering openbare ruimte centrum Zevenaar opgesteld. Op basis hiervan wordt een aantal maatregelen voorgesteld om het centrum toekomstbestendig te maken. Voor 2018 zetten we in op het opruimen van onnodige obstakels, handhaving van uitstallingen en reclame, het vergroenen van stegen en het fietsparkeren.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Gerealiseerd

Wij zijn gestart met het opruimen van overtollige paaltjes, het handhaven op de uitstallingen en reclame en het vergroenen rondom de kerk. In het inrichtingsontwerp wordt het fietsparkeren, het verder vergroenen van het centrum en het opwaarderen van het straatmeubilair opgenomen.

Voorstel raad

Deze activiteit loopt over in de activiteiten voor 2019. Deze staan in een afzonderlijke activiteit.

3.2.2 Bruisend maken centrum Zevenaar - activiteiten 2019

Jaar realisatie 2019

In 2017 is het Inspiratiedocument opwaardering openbare ruimte centrum Zevenaar opgesteld. Op basis hiervan wordt een aantal maatregelen voorgesteld om het centrum toekomstbestendig te maken. Hieraan wordt gefaseerd uitvoering gegeven. In 2019 richten we ons op het planten van beeldbepalende bomen bij de entrees van het centrum, het verder opwaarderen van de stegen en het structureren van het fietsparkeren.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Niet gestart	Niet gestart

Deze activiteiten zijn gepland voor 2019.

3.2.3 Bruisend maken centrum Zevenaar - Herinrichten Raadhuisplein

Jaar realisatie 2020

In 2019 wordt het voormalig gemeentehuis aan het Raadhuisplein herontwikkeld door de eigenaar. In aansluiting hierop richten wij het plein opnieuw in, waarbij wij de uitgangspunten van het Inspiratiedocument opwaardering openbare ruimte centrum Zevenaar toepassen. De voorbereiding van het ontwerpproces voor de inrichting het Raadhuisplein is gestart in 2018, waarbij wij ook de discussie voeren over het wel of niet realiseren van een semi-permanente overkapping over het plein.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Niet geheel volgens plan	Volgens plan

Conform projectplan zijn de wensen en behoeften van verschillende betrokken partijen geïnventariseerd. In de kadernota is een totale investering voor dit project opgenomen voor een bedrag van € 690.000 in het jaar 2019. Onderdeel van deze investering is het voorbereidingskrediet van € 40.000. Dit budget is nog niet volledig benut. De eerste sessies om wensen en ideeën van betrokkenen op te halen hebben plaatsgevonden.

3.2.4 Bruisend maken centrum Zevenaar - Herinrichten Markt en Muldershof

Jaar realisatie 2022

In 2017 is het Inspiratiedocument opwaardering openbare ruimte centrum Zevenaar opgesteld. Op basis hiervan wordt voorgesteld om de Markt en Muldershof te herinrichten om deze pleinen toekomstbestendig te maken.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Niet gestart	Niet gestart

We hebben nog geen start gemaakt met de planvoorbereiding.

3.2.5 Herstructureren bedrijventerreinen

Jaar realisatie 2022

Om de economische waarde van bedrijventerreinen te behouden, knappen we verouderde bedrijventerreinen op. Dit gebeurt op logische momenten. De bedrijventerreinen die we als eerste herstructureren zijn Tatelaar in Zevenaar en Halve Maan in Lobith. We kunnen nog niet aangeven wanneer we hiermee starten, omdat we eerst belangrijke verkeerskundige maatregelen moeten nemen. In de economische visie en het uitvoeringsprogramma die we opstellen is herstructurering van bedrijventerreinen een thema.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken

Niet gestart Niet gestart

We zijn nog niet gestart met de uitwerking. Deze is afhankelijk van het uitvoeringsprogramma van het nog op te stellen economisch beleidsplan, de verkeerskundige aanpassingen rondom de ontsluiting van de A12 en de ontwikkelingen op de Halve Maan. De Zevenaarse economische agenda is nog niet gereed.

3.2.6 Invullen gebouw Raadhuisplein 1 Jaar realisatie 2019

Wij gaan diverse activiteiten uitvoeren in en om het gebouw Raadhuisplein 1. De warmte koude opslag wordt afgedicht en het voormalige gemeentehuis zal deels worden gehuurd voor de functies: openbaar toilet, fietsenstallen en kantoorruimte voor de marktmeester en evenementen.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Volgens plan

Conform planning. De WKO is gedicht en de studie naar het Freulebos is uitgevoerd. De sloop van het pand is gestart, maar heeft vertraging opgelopen vanwege onverwacht aanwezige asbest in het pand en vanwege te verwachten claims van omwonenden voor verzakkingen als gevolg van de bouw. De asbest is in 2018 verwijderd. Er liggen geen afspraken vast over de planning. De ontwikkelaar is in dit proces leidend. De rol van de gemeente is beperkt.

3.2.7 Ontwikkelen bedrijventerrein BusinessPark 7Poort Jaar realisatie 2021

We gaan tot en met 2021 de nog circa 40 hectare beschikbare gronden op BusinessPark 7Poort uitgeven. Hiervoor zijn versnellingsmaatregelen in gang gezet. Dit zijn onder andere de herinrichting van de Wal Masqué, het aanleggen van de hoofdlaan 7Poort en het (inter)nationaal op de kaart zetten van 7Poort door actieve marketing, acquisitie en de aanleg van een 2e viaduct (zie activiteit 2.1.1).
De kosten en opbrengsten zijn verwerkt in de GREX Zevenaar Oost.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Volgens plan

We zijn in 2018, en uiteraard ook nu nog, volop met gesprekken en onderhandelingen bezig. Begin 2019 heeft dit geleid tot overeenstemming over de uitgifte van de 19 ha kavel. Afgelopen jaar zijn de voorbereidingen gestart voor de aanpak van de Wal Masqué, de waterpartijen en de aanleg van de resterende infrastructuur. De realisatie hiervan start medio 2019 en zal doorlopen tot medio 2020.

3.2.8 Ontwikkelen van de Fashion Outlet Zevenaar (FOZ) op BusinessPark 7Poort Jaar realisatie 2021

Het ontwikkelen van de FOZ op BusinessPark 7Poort is in de 'voorbereidingsfase'. Dat betekent dat we werken aan de planuitwerking, de omgevingsvergunning en de voortgang van het Actieplan (convenant).

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Volgens plan

Nadat in 2017 het bestemmingsplan is vastgesteld en de koopovereenkomst met de ontwikkelaar is getekend zijn de plannen voor de Fashion Outlet in 2018 verder uitgewerkt. Begin 2019 heeft de ontwikkelcombi de aanvraag omgevingsvergunning ingediend. De verwachting is dat de ontwikkelcombi in de tweede helft van 2019 gaat starten met de realisatie. De grond wordt dan ook geleverd.

3.2.9 Ruimte geven aan agrarische sector Jaar realisatie 2019

We geven agrarische bedrijven in het bestemmingsplan binnen de wettelijke mogelijkheden de ruimte om te ontwikkelen en ondernemen. Dit betekent dat de bouwregels het mogelijk maken grotere bouwvolumes te hanteren en nevenactiviteiten te ontwikkelen, in het bijzonder op het gebied van recreatie en toerisme, natuur en landschap en agrarisch verwante activiteiten. Mogelijkheden voor bestemmingswijziging bij beëindiging van het agrarisch bedrijf worden ook in het bestemmingsplan opgenomen. Hierbij hanteren we als uitgangspunt, dat ruimte krijgen voor ondernemen gepaard gaat met verantwoordelijkheid nemen naar de omgeving.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken

Niet geheel volgens plan | Volgens plan

Een actueel planologisch kader is opgenomen in het ontwerpbestemmingsplan buitengebied Zevenaar. Het ontwerpbestemmingsplan is december 2018 ter inzage gelegd. Dit is een vertraging van 6 maanden op de planning. De raad heeft voor het Gelders eiland de nota van uitgangspunten vastgesteld. In 2019 volgt het voorontwerpplan.

3.3 Dienstverlening aan ondernemers

3.3.1 Inkopen bij lokale Liemerse bedrijven

Jaar realisatie 2019

'Kansen voor lokale ondernemers' is één van de aandachtsvelden van het (Liemers) inkoopbeleid. We leggen hier meer focus op, zodat de kansen van lokale ondernemers vergroot worden.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Volgens plan

Medio 2018 zijn via een raadsinformatiebrief stappen aangekondigd om de bekendheid van het inkoopbeleid bij gemeentelijke inkopers te versterken. Dat is gebeurd. Inmiddels is op de website www.inkoopapp-deliemers.nl een lijst van verwachte onderhandse aanbestedingen gepubliceerd. Regionale ondernemers kunnen hun belangstelling voor zo'n aanbesteding kenbaar maken.

Uit de meest recente spend-analyse, over 2017, blijkt dat de Liemerse gemeenten 67,6 miljoen euro besteedden aan beïnvloedbare uitgaven. Daarvan is 28,5 miljoen besteed in de regio, dat wil zeggen bij bedrijven binnen een straal van 25 kilometer. Dat is 42,1%. Dit cijfer is niet vergelijkbaar met cijfers in raadsinformatiebrief over inkoopbeleid van medio 2018 (nummer 2018-063). Cijfers over 2018 zijn nog niet beschikbaar.

3.3.2 Stimuleren start-ups

Jaar realisatie 2022

We stimuleren startende bedrijven om de werkgelegenheid in onze gemeente te verhogen. Wat de beste manier is om dit te doen zal blijken uit de nog op te stellen economische visie Zevenaar. In de economische visie Zevenaar gaan we bepalen welk resultaat we nastreven met deze maatregel.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Niet gestart	Niet gestart

Na afronding van de Zevenaarse Economische Agenda starten we met de uitvoering van deze activiteit.

3.3.3 Verminderen regeldruk voor midden- en kleinbedrijf (MKB)

Jaar realisatie 2022

Wij willen overbodige regels voor het MKB verminderen. De inventarisatie van regels waarvan de meerwaarde niet duidelijk is, gebruiken we als startpunt voor het formeren van een 'paarse krokodillenbrigade'. Hierin gaan wij samen met ondernemers op zoek naar mogelijkheden om processen te vereenvoudigen en regeldruk te verminderen.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Volgens plan

De ondernemerspeiling 2017 is de basis geweest voor het voeren van gesprekken met ondernemersverenigingen over overbodige regels. Regeldruk is één van de thema's binnen het uit te werken economisch beleidsplan.

3.4 Gebiedsmarketing

3.4.1 Opstellen en uitvoeren marketingplan stad Zevenaar

Jaar realisatie 2022

We stellen een marketingplan voor de stad Zevenaar op, omdat wij moeten concurreren met andere gemeenten als het gaat om financiers, bewoners, bedrijven en recreanten. Deze doelgroepen zoeken een passende, relevante omgeving voor hun activiteiten. Die omgeving is de optelsom van locaties, voorzieningen en andere factoren. City marketing richt zich op het beïnvloeden van keuzes ten aanzien van ruimtelijk gedrag. In het marketingplan bepalen we welke gemeente we willen zijn in de toekomst. De basis voor het marketingplan ligt in de nog op te stellen economische visie voor Zevenaar.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Niet gestart	Niet gestart

Na afronding van de Zevenaarse Economische Agenda starten we met de uitvoering van deze activiteit.

3.4.2 Verbeteren toeristische informatievoorziening en promotie Jaar realisatie 2019

We bepalen hoe en met welke partners we onze inwoners en toeristen op adequate wijze informeren over en enthousiasmeren voor het toeristisch aanbod in onze gemeente.
We blijven de regiocampagne 'De Liemers Helemaal Goed' (DLHG) ondersteunen. Daarmee wordt het merk Liemers gebruikt en verder versterkt voor de interne branding van het gebied. Dit leidt tot meer trots op hun woonomgeving bij de eigen bewoners, die ook ons visitekaartje en onze ambassadeurs zijn.
Daarnaast zoeken we, samen met het Regionaal Bureau voor Toerisme Arnhem-Nijmegen (RBT KAN), het Toeristisch Informatiecentrum 't Gelders Eiland (TIC), de diverse VVV-punten en DLHG, naar een optimale structuur en samenwerking op het gebied van toeristische informatievoorziening en het stroomlijnen van de marketing van ons toeristisch product (gebied, routes, points of interest, accommodaties). Dit betreft zowel de digitale als de fysieke kant. Hierin wordt ook de relatie met Hal12 en de Fashion Outlet Zevenaar gelegd.
Waarop (op welke thema's en doelgroepen) de toeristische promotie zich in de nabije toekomst vooral zal richten (welke poppen zetten we vooral in de etalage), bepalen we bij de totstandkoming van het beleidsplan vrijetijdseconomie.

Stand van zaken

2e VGR	**Jaarstukken**
Volgens plan	Volgens plan

In 2018 hebben wij - net als de jaren ervoor - de regiocampagne De Liemers Helemaal Goed (DLHG) gefinancierd. De opdracht voor het Regionaal Bureau voor Toerisme Arnhem-Nijmegen (nu Visit Arnhem Nijmegen) is in 2018 doorgelopen. Net zoals de subsidie voor het Toeristisch Informatiecentrum (TIC) in Tolkamer. TIC heeft uitdrukkelijk de opdracht gekregen niet alleen het Gelders Eiland, maar ook de rest van Zevenaar te bedienen. Met deze drie partijen (DLHG, Visit Arnhem_Nijmegen en TIC) zijn wij in 2018 op de oude voet verder gegaan in afwachting van de bredere ontwikkelingen en discussie die wordt gevoerd op provinciaal niveau hoe gastheerschap van de toekomst eruit komt te zien. De (mogelijke) invulling van "informatie & inspiratie" in Hal12 en de FOZ nemen we daarin mee.
We zijn gestart met het opstellen van het beleidsplan vrijetijdseconomie. Toeristische informatievoorziening en promotie maken daar onderdeel van uit.

WAT HEEFT HET GEKOST?

Baten en lasten per programma

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting	Na wijziging	Realisatie	Verschil
Baten	3.150	1.145	2.998	1.853
Lasten	3.127	1.397	1.196	201
Resultaat voor bestemming	**23**	**-253**	**1.802**	**2.055**
Mutaties reserves				
Baten		122	80	-42
Lasten				
Totaal mutaties reserves	**0**	**122**	**80**	**-42**
Resultaat na bestemming	**23**	**-131**	**1.882**	**2.013**

Verschillenanalyse

3. Economie

0.10 Mutaties reserves - economie — 42.000 N I

In programma 3 Economie zijn een aantal onttrekkingen uit de algemene reserve geraamd om exploitatiekosten te dekken. Het gaat bijvoorbeeld om uitgaven voor de invulling van het Raadhuisplein, het opstellen van een Economische visie Liemers, ontwikkeling van de Fashion Outlet op 7Poort. In 2018 zijn de kosten lager uitgevallen, waardoor er ook minder uit de algemene reserve wordt onttrokken.

3.2 Fysiek bedrijfsinfrastructuur - Grondexploitatie Zevenaar Oost: Bedrijven — 2.030.000 V I

Ten behoeve van de jaarlijkse herziening van de grondexploitaties heeft een integrale doorrekening plaatsgevonden. Een en ander op basis van actuele marktontwikkelingen en een uitgangspuntennotitie welke in 2019 door het college is vastgesteld. Deze jaarlijkse herziening is vervat in de uitvoeringsrapportage grondexploitaties 2018. In deze uitvoeringsrapportage is het verwachte resultaat voor Zevenaar Oost Bedrijven becijferd op € 80.000 negatief, op basis van Netto Contante Waarde per 01-01-2019. Ten opzichte van de situatie in de jaarrekening 2017 is dit een verbetering van het resultaat van € 2.030.000 Netto Contante Waarde waarmee de reeds gevormde verliesvoorziening kan komen vrij te vallen. Voor deze verbetering kunnen de volgende oorzaken worden aangewezen:

1. In februari 2019 is een koopovereenkomst gesloten met een ontwikkelaar voor de levering van 19 hectare bedrijventerrein. Deze kavel zal naar verwachting in de 2e helft van 2019 in erfpacht worden uitgegeven. Deze levering levert - ten opzichte van de tot heden vigerende gronduitgifte van 2 hectare per jaar- een aanzienlijk rentevoordeel op. De looptijd van de grondexploitatie wordt hierdoor immers korter. In de overeenkomst omtrent deze kavel zijn ook rentebetalingen en erfpachtvergoedingen overeen gekomen welke niet waren geraamd.

2. Toekomstige geraamde opbrengststijgingen zijn naar beneden bijgesteld hoofdzakelijk doordat de uitgifte van de 19 hectare-kavel een snellere uitgifte betekent waardoor de opbrengststijgingen wegvallen. Dit heeft een nadelig effect. Het omgekeerde geldt voor toekomstige kostenstijgingen. Door verkorting van de looptijd worden deze lager wat een voordelig gevolg heeft.

3. De gehanteerde rente is van 2,42% naar 2,28% verlaagd. Voor de deelgrondexploitaties met een hoge boekwaarde betekent deze verlaging een reductie in de rentekosten gedurende de resterende looptijd. Dit heeft een voordelig effect.

Diverse kleine verschillen, worden niet nader toegelicht. — -60.000 N I

Baten en lasten per taakveld

Exploitatie per taakveld (bedragen x € 1.000)		Primitieve begroting	Na wijziging	Realisatie	Verschil
Baten					
3.1	Economische ontwikkeling	62	62	62	
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	2.589	590	2.453	1.863
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	44	44	39	-5
3.4	Economische promotie	454	448	444	-4
Totaal baten		**3.150**	**1.144**	**2.998**	**1.854**
Lasten					
3.1	Economische ontwikkeling	218	440	410	30
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	2.589	590	423	167
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	123	133	117	16
3.4	Economische promotie	198	234	246	-12
Totaal lasten		**3.127**	**1.397**	**1.196**	**201**
Saldo voor bestemming					
3.1	Economische ontwikkeling	-155	-378	-347	31
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur			2.030	2.030
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-78	-89	-78	11
3.4	Economische promotie	257	214	198	-16
Totaal saldo voor bestemming		**23**	**-253**	**1.803**	**2.056**
0.10 Mutaties reserves					
Baten			122	80	-42
Totaal mutaties reserves		**0**	**122**	**80**	**-42**
Resultaat na bestemming		**23**	**-131**	**1.882**	**2.013**

Incidentele baten en lasten

Lasten (x € 1.000)	Omschrijving	Primi-tieve begroting	Na wijziging	Realisatie	relatie met baten
Programma 3					
Economische zaken	Plan van aanpak opwaardering openbare ruimte	0	8	8	
Economische zaken	Uitgaven centrummanagement	0	35	35	ja uit reserve
Totaal		0	43	43	

Baten (x € 1.000)	Omschrijving	Primi-tieve begroting	Na wijziging	Realisatie	relatie met lasten
Programma 3					
Economische zaken	Zandwinning Carvium	63	63	63	
Economische zaken	Zevenaar- Oost : Bedrijven	0	0	2.030	
Totaal		63	63	2.093	

Gesaldeerde mutaties reserves (x € 1.000)	Omschrijving	Primi-tieve begroting	Na wijziging	Realisatie	Ver-schil
Mutaties reserves Progr. 3	zie toelichting bij analyse reserves		122	80	-42

Reserves en voorzieningen

Bestemmingsreserve afschrijvingslasten					
Nummer	Naam	Beginstand 01-01-2018	Toevoeging 2018	Onttrekking 2018	Eindstand 31-12-2018
9005	Centrummanagement	140	0	35	105

In de raadsvergadering van 25 januari 2017 heeft de gemeenteraad uit de algemene reserve een bedrag van € 280.000 beschikbaar gesteld voor centrummanagement. Het doel is het behoud van de economische vitaliteit van het centrum als bovenlokaal winkelgebied en het daarbij versterken van de leefbaarheid.

Toevoeging

Onttrekking In 2018 is een bedrag van € 35.000 voor kosten van Centrummanagement (voorschot subsidie) aan deze reserve onttrokken.

9006	Revitalisering Tatelaar fase 2	500	0	0	500

Deze reserve is ingesteld om de afschrijvingslasten voor Revitalisering Tatelaar fase 2 te dekken.

Toevoeging

Onttrekking

Totaal bestemmingsreserve afschrijvingslasten		640	0	35	605

4.ONDERWIJS

Omschrijving
Dit programma gaat over alle onderwijszaken, zoals het openbaar onderwijs, huisvesting van scholen en leerlingzaken (leerlingenvervoer, kinderopvang, volwasseneneducatie, onderwijsachterstandenbeleid).

Wat willen we bereiken?
We willen dat alle kinderen en jongeren opgroeien in een kansrijke omgeving met kwalitatief goed onderwijs.

Beleidskaders

- Beleidsplan Onderwijs en Jeugd Zevenaar 2015-2019 (vastgesteld in 2015)
- Beleidsregels Handhaving Wet kinderopvang en kwaliteitseisen 2014 (Liemers) (vastgesteld in 2014)
- Integraal Huisvestingsplan 2014-2024 (vastgesteld in 2014)
- Kansen voor Morgen visiedocument Lokaal onderwijsbeleid Rijnwaarden 2016-2018 (vastgesteld in 2016)
- Visiedocument 'De verbinding van onderwijs en jeugd in de Liemers' (2015) (vastgesteld in 2015)
- Visiedocument 'Ouderbetrokkenheid: 1+1=3' OOGO De Liemers 2015 (vastgesteld in 2015)
- Beleidsnota Harmonisatie Kinderopvang Peuterspeelzalen gemeente Zevenaar 2018 e.v. (vastgesteld in 2018)
- Beleidskader Jeugd en Maatschappelijke ondersteuning 2018 en verder (2018)
- Verordening materiële financiële gelijkstelling onderwijs 2015 en Beleidsregel 2015 gemeente Zevenaar (vastgesteld in 2015)
- Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Zevenaar 2015 (vastgesteld in 2015)
- Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Rijnwaarden 2015 (vastgesteld in 2015)
- Nota Vastgoedbeleid gemeente Zevenaar (2016)
- Beleidsregel bekostiging lokalen bewegingsonderwijs (2015)
- Verordening leerlingenvervoer Zevenaar 2018

WAT WILDEN WE BEREIKEN?

4.1 Onderwijs

Het is ons doel dat onze kinderen en jonge inwoners minimaal een startkwalificatie behalen om hun kansen op een goede toekomst, participatie aan de samenleving en hun economische onafhankelijkheid te vergroten. We willen daarom een goede toegankelijke (pedagogische) infrastructuur voor scholen in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs met een doorgaande lijn voor 0- tot 23-jarigen in onze gemeente. Hierbij zoeken wij voortdurend samen met het onderwijs naar nieuwe verbindingen, in zowel de lokale gemeenschap als in het bedrijfsleven.

Beleidsindicatoren (verplicht)

Naam	Jaar meting	Gelderland	Zevenaar	Begroting 2018	Werkelijk 2018	Verschil
Absoluut verzuim (aantal per 1.000 leerlingen)	2017	2,28	1,13		1,13	
Toelichting	Van absoluut verzuim is sprake als leerplichtige jongeren tussen de 5 en 16 jaar of een jongeren van 16 of 17 jaar die valt onder de kwalificatieplicht niet is ingeschreven op school en ook niet is vrijgesteld van de inschrijvingsplicht. De waarden hebben betrekking op het schooljaar 2016-2017. Het aantal leerplichtigen met absoluut verzuim, op basis van de waarden www.waarstaatjegemeente.nl ligt beneden het provinciale maar ook landelijke niveau (1,75). Het jaarverslag van het Regionaal Bureau Leerlingzaken Midden-Gelre, 2017-2018 meldt dat het absolute verzuim 6 is. Het genereren van verzuimcijfers is altijd een momentopname. Voortijdig Schoolverlaten (VSV) is vrijwel nooit het gevolg van					

één enkele gebeurtenis of situatie. Het integrale beleid (samen met de samenwerkingspartners)
streeft naar een haalbaar doel van de reductie van het percentage VSV-ers: de landelijke norm (1,75%)

Relatief verzuim (aantal per 1.000 leerlingen) 2017 21,73 30,56 23,95 30,56 6,61

Toelichting

Het aantal leerplichtige leerlingen waarbij sprake is van meer dan 16 uur ongeoorloofd verzuim gedurende 4 opeenvolgende lesweken is 30,5% (144 leerlingen). Landelijk is het verzuimpercentage 26,58%
Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is (per 1.000 inwoners leeftijd 5-18 jaar) laat een wisselend beeld zien.
In Zevenaar lijkt er sprake van een stijging. Doordat de verzuimmeldingen beter worden geregistreerd door de onderwijsorganisaties krijgen we een steeds beter beeld bij het relatief verzuim van leerlingen.

Het jaarverslag 2017-2018 van het Regionaal Bureau Leerplichtzaken geeft een gedetailleerd overzicht van de afhandeling dan wel herplaatsing van de verzuimende leerling. Voor Leerplicht is totaal 268 maal (11%) een verzuimmelding van een Zevenaarse leerling door het RBL in behandeling genomen. Daarvan is in 67 gevallen regelmatig schoolbezoek hervat.

Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers) (% deelnemers aan VO en MBO) 2017 1,70 1,55 1,55

Toelichting

De landelijke norm voor het aantal voortijdig schoolverlaters (VSv) per onderwijssoort is voor het schooljaar 2016-2017 door het ministerie vastgesteld op 1,75%.
De gemeente Zevenaar maakt deel uit van de RMC-regio Arnhem-Nijmegen. De RMC-regio laat een lichte stijging zien van het aantal VSV-ers van 1,79% naar 1,84%.
Met een percentage van 1,55 % ligt het Zevenaarse aantal voortijdig schoolverlaters beneden het provinciale percentage en de landelijke norm.

	15/16	16/17	deelnemers	VSv-ers
Zevenaar	1,51	1,55	3.422	53
VO	0,38%	0,34%	2.379	8
MBO	4,16%	4,31%	1.043	45

Bron voor de actuele VSV-kengetallen is www.waarstaatjegemeente.nl en de regionale VSV-analyse 2016-2017.
De voorlopige landelijk VSV jaarcijfers 2017-2018 worden door OCW eind maart 2019 bekend gemaakt

4.2 Kinderopvang

Peuters, vanaf 2 jaar, krijgen toegang tot een kwalitatieve peutervoorziening binnen de kinderopvang. Een betekenisvolle speelleeromgeving stimuleert de ontwikkeling van peuters. Daarmee leggen we voor alle peuters een sterke basis voor een goede start in het onderwijs.

4.3 Natuur- en Milieueducatie (NME)

Wij willen dat inwoners, waaronder kinderen, in staat zijn om bewuste keuzes te maken ten aanzien van een duurzame en leefbare samenleving.

WAT HEBBEN WE GEDAAN?

4.1 Onderwijs

4.1.1 Opstellen integraal huisvestingsplan (IHP) Onderwijs

Jaar realisatie 2019

Met het opstellen van een Integraal Huisvestings Plan (IHP) Onderwijs anticiperen wij op het onderwijs van de toekomst. We borduren voort op de harmonisatiemaatregelen in de voorschoolse voorzieningen. Het IHP is intercategoriaal (primair onderwijs, buitengewoon basisonderwijs en voortgezet onderwijs) en integraal (onderwijs- en aanpalende welzijnsvoorzieningen). Het realiseren van een kindcentrum maakt onderdeel uit van het IHP. Daarnaast vertalen wij onze ambities met betrekking tot duurzaamheid in het IHP. De verwachte activiteiten ter uitvoering van het IHP hebben wij opgenomen bij de activiteit: 'Bouwen kwalitatief goede schoolgebouwen'.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Niet geheel volgens plan	Volgens plan

In 2018 is verder gewerkt aan het IHP 2020-2036 samen met de schoolbesturen van de nieuwe gemeente Zevenaar.

4.1.2 Bouwen kwalitatief goede schoolgebouwen

Jaar realisatie 2022

We bouwen kwalitatief goede schoolgebouwen en waar mogelijk een Kindcentrum. De schoolgebouwen worden gebouwd op basis van het nog op te stellen IHP. We reserveren al middelen voor de onderwijshuisvesting, waarvan wij verwachten dat deze vanaf 2018 nodig zullen zijn. Het gaat hierbij om investeringen voor basisscholen en voor aanpassingen van de locaties van het Voortgezet Onderwijs.
Bij het beoordelen van de ingediende aanvragen voor schoolgebouwen nemen we duurzaamheidsaspecten in overweging.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Bijsturing raad	Volgens plan

In 2018 hebben we verder gewerkt aan het opstellen van het IHP 2020-2036 met de schoolbesturen van het Primair (PO) en Voortgezet Onderwijs (VO). Het concept programma 2019 en concept overzicht 2019 met daarin de benodigde investeringen in 2019 zijn door het college vastgesteld.

4.1.3 Beleid maken huisvesting voortgezet onderwijs

Jaar realisatie 2019

We gaan de huisvesting van het voortgezet onderwijs herzien. Dit is nodig vanwege de daling van leerlingenaantallen en wijziging van het onderwijsconcept. In overleg met het schoolbestuur van het Liemers college en de gemeenten Duiven en Montferland gaan wij bepalen welke voorzieningen wanneer gerealiseerd moeten zijn. Wij dragen voor ongeveer 40% bij in de totale kosten van de investeringen. Om in 2020/2021 aanpassingen te kunnen realiseren, hebben wij in 2019 een investering in de begroting opgenomen.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Niet geheel volgens plan	Volgens plan

In 2018 heeft het schoolbestuur een start gemaakt met de herhuisvesting.
Vanaf het schooljaar 2018-2019 gaan de HAVO en VWO-leerlingen (brugklassers) naar de locatie Heerenmäten.

4.1.4 Organiseren brede basisvoorziening voor jongste kinderen

Jaar realisatie 2019

Met de wettelijke harmonisatie van de kinderdagopvang, peuterspeelzalen en voor- en vroegschoolse educatie (VVE) streven wij naar een kwalitatieve peutervoorziening met 100% bereik. Stimuleren van het jonge kind vormt de kern van het onderwijsachterstandenbeleid. We geven de kinderen een stevige basis mee voor hun verdere schoolloopbaan en het functioneren in onze maatschappij. Dit doen we door in te zetten op gerichte en speelse stimulering van de ontwikkeling op jonge leeftijd. Zo krijgen alle peuters de kans op een goede start in het onderwijs. In 2019 bieden wij peuters met risico op onderwijsachterstand extra ondersteuning door deelname aan een kwalitatief VVE-programma.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Volgens plan

4.1.5 Bevorderen van lezen en tegengaan van taalachterstand

Jaar realisatie 2021

We streven ernaar dat meer inwoners in de gemeente Zevenaar de reken- en taalbasisvaardigheden beheersen zodat zij beter mee kunnen doen in onze samenleving. Het draagt bij aan inclusie, aan een betere gezondheid, een betere financiële positie en meer kansen op de arbeidsmarkt. Het draagt ook bij aan de ontwikkeling van hun kinderen. Een taalrijke thuisomgeving verlaagt het risico op laaggeletterdheid op latere leeftijd en is daarmee een belangrijke factor in preventie. Naast de doorontwikkeling van de netwerksamenwerking binnen het Taalhuis blijft het gemeentelijk (preventieve) beleid t.b.v. lees- en taalstimulering, een aanjager voor het bewustwordingsproces dat Lezen Loont!

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Volgens plan

Wij hebben de verplichting om op regionaal niveau samen te werken op het gebied van volwasseneneducatie. In dat kader stelde het Portefeuillehoudersoverleg Onderwijszaken het Regionaal Educatie Programma Midden-Gelderland 2018 vast.

Lokale (en regionale) organisaties bundelen binnen het Taalhuis hun krachten, kennis en kunde om een sluitende infrastructuur rondom (digi)taal en rekenen te creëren en het diverse educatieaanbod op elkaar af te stemmen. Met de netwerkpartners hebben we in 2018 stilgestaan bij waar we nu staan en waar we in de komende jaren naar toe willen werken. De algemene constatering was dat laaggeletterden met Nederlands als moedertaal zijn ondervertegenwoordigd in de educatieve trajecten. Subthema's die daar daarbij sterk naar voren kwamen zijn: het bereiken van de doelgroep en de verbinding met het sociale domein. Ook is duidelijk geworden dat de participerende gemeenten, de beleidsaccenten uit het Regionaal Educatie Programma, meer op lokale behoefte gaan inzetten.

In het kader van het uitvoeringsprogramma Taalhuis 2018 werd met inzet van de regionale subsidieregeling non-formele educatie Midden-Gelderland, het project Sterk door Taal! uitgerold en de Zomerschool 2018 voor ouder en kind georganiseerd. Ook de pilot Koken binnen je budget, kon in november 2018 van start gaan.
Ook startte het Taalhuis een uniforme manier van screenen om een eenduidige werkwijze te ontwikkelen. Daardoor sluit het proces van aanmelding en doorverwijzing naar een passend traject beter (regionale pilot). Caleidoz Welzijn (Sterk door Taal!) en Kunstwerk! de Bibliotheek Liemers (BoekStart-coach) zijn in november 2018 binnen hun projecten een intensieve samenwerking gestart; de verwachting is dat daardoor het aantal deelnemende opvoeder(s) met lage taalvaardigheden aan educatietrajecten substantieel stijgt.
In 2018 schoolde en ondersteunde Rijn IJssel 12 vrijwilligers die actief zijn in het educatieaanbod: (digi)taal en rekenen.

4.2 Kinderopvang

4.2.1 Toegang bieden tot kinderopvang

Jaar realisatie 2022

Wij zetten in op een kwalitatieve voorschoolse voorziening voor alle jonge kinderen. Dit geldt voor het aanbod voor peuters van ouders die recht hebben op Kinderopvangtoeslag en ouders die gebruik maken van een gesubsidieerde peuterplek. De uitvoering van de wettelijke taken gericht op Toezicht (Inspectie en Handhaving) registreren wij in het Landelijk Register Kinderopvang, waardoor we de uitvoering ook kunnen toetsen volgens de wettelijke kaders.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Volgens plan

Vanaf 2018 zijn er door de verschillende kinderopvangorganisaties subsidies aangevraagd en volgens de wettelijke regelingen toegekend tot een bedrag van € 372.678.
Alle kinderopvangorganisaties zijn geregistreerd in het Landelijk Register kinderopvang.

4.3 Natuur- en Milieueducatie (NME)

4.3.1 Voorlichten over voeding, beweging en gezondheid in relatie met natuur en milieu

Jaar realisatie 2018

De NME geeft mede invulling aan thema's voeding, beweging en gezondheid. Binnen de NME worden inwoners, waaronder kinderen, voorzien van kennis, inzicht en vaardigheden op het gebied van natuur en milieu. Gecombineerd met een goed ontwikkeld waardebesef wordt er een basis gelegd om bewuste keuzen te maken ten aanzien van een duurzame en leefbare samenleving.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Gerealiseerd

We hebben in 2018 gekeken naar de toekomst van de NME. In het in 2017 uitgebrachte rapport aangaande kinderboerderij Rosorum en de NME werd nog uitgegaan van een samenvoeging van deze 2 partijen. Omdat de NME een onderdeel van de gemeentelijke organisatie is bleek deze samenvoeging niet mogelijk. Dit omdat een onderdeel van de gemeentelijke organisatie niet kan fuseren met een vrijwilligersorganisatie.

De NME heeft zich in 2018 bezig gehouden met het verzorgen van lesprogramma's en voorlichting op het gebied van Natuur en Milieu. Met het oog op de toekomst en de beoogde overgang naar de afdeling Ruimtelijke Ordening hebben we ons daarbij naast het speerpunt Natuur vanuit het speerpunt Milieu meer gericht op Duurzaamheid.

Voorstel raad

Wij stellen u voor de activiteit af te sluiten

WAT HEEFT HET GEKOST?

Baten en lasten per programma

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting	Na wijziging	Realisatie	Verschil
Baten	251	324	473	149
Lasten	5.316	5.340	4.817	523
Resultaat voor bestemming	**-5.065**	**-5.017**	**-4.344**	**673**
Mutaties reserves				
Baten	38	2.366	2.344	-22
Lasten	3	2.290	2.290	
Totaal mutaties reserves	**36**	**76**	**54**	**-22**
Resultaat na bestemming	**-5.029**	**-4.940**	**-4.290**	**650**

Verschillenanalyse

4. Onderwijs

4.2 Onderwijs - huisvesting primair onderwijs In 2018 zijn weinig kosten gemaakt voor het herstel van schades als gevolg van vandalisme, weersinvloeden e.d. (1x kosten als gevolg van schade door vandalisme en 1x kosten door stormschade).	50.000	V	I
4.3 Onderwijs - Leerlingenvervoer De kosten voor het Doelgroepenvervoer, ondergebracht bij de gemeenschappelijke regeling BVO DRAN voor het onderdeel leerlingenvervoer, en het vervoer in natura zijn beduidend lager. Voor de kosten van de gemeenschappelijke regeling, voor het vervoer in het kader van de wmo, jeugdzorg en begeleiding, wordt verwezen naar de verschillenanalyse onder programma 6 'Sociaal Domein'.	201.000	V	I
4.3 Onderwijs - Onderwijsachterstandenbeleid/Lokaal onderwijsbeleid Een deel van de kosten voor het lokaal onderwijsbeleid/gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid (voor de onafhankelijk voorzitter LEA en de extra doelgroepplaatsen) die opgenomen zijn in het gemeentelijk budget voor onderwijsbegeleiding, zijn ondergebracht bij de specifieke regeling onderwijsachterstanden (middelen van het rijk).	35.000	V	I
4.3 Peuterspeelzalen - Subsidie Er is minder subsidie aangevraagd dan begroot. We halen nog niet de uitgesproken ambitie om 100% van alle peuters te bereiken. Hierop investeren wij opnieuw in 2019 in samenspraak met alle kinderopvangorganisaties, het consultatiebureau en basisscholen. Screening van 2 jarigen en verbetering van de communicatie worden ingezet als nieuwe activiteiten.	372.000	V	I
Diverse kleine verschillen, worden niet nader toegelicht.	-7.600	N	I

Baten en lasten per taakveld

Exploitatie per taakveld (bedragen x € 1.000)		Primitieve begroting	Na wijziging	Realisatie	Verschil
Baten					
4.2	Onderwijshuisvesting	1	1		-1
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	250	323	473	150
Totaal baten		**251**	**324**	**473**	**149**
Lasten					
4.1	Openbaar basisonderwijs	3	9	9	
4.2	Onderwijshuisvesting	2.910	2.902	2.854	48
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	2.402	2.430	1.955	475
Totaal lasten		**5.315**	**5.341**	**4.818**	**523**
Saldo voor bestemming					
4.1	Openbaar basisonderwijs	-3	-9	-9	
4.2	Onderwijshuisvesting	-2.909	-2.900	-2.854	46
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-2.152	-2.108	-1.482	626
Totaal saldo voor bestemming		**-5.064**	**-5.017**	**-4.345**	**672**
0.10 Mutaties reserves					
Baten		38	2.366	2.344	-22
Lasten		3	2.290	2.290	
Totaal mutaties reserves		**36**	**76**	**54**	**-22**
Resultaat na bestemming		**-5.029**	**-4.940**	**-4.290**	**650**

Incidentele baten en lasten

Lasten (x € 1.000)	Omschrijving	Primi-tieve begroting	Na wijziging	Realisatie	relatie met baten
Programma 4					
Huisvesting primair onderwijs	Onderhoud leegstaande onderwijslocaties	50	50	41	
Gesaldeerde mutaties reserves (x € 1.000)	**Omschrijving**	**Primi-tieve begroting**	**Na wijziging**	**Realisatie**	**Ver-schil**
Mutaties reserves Progr. 4	zie toelichting bij analyse reserves	36	54	54	

Reserves en voorzieningen

Bestemmingsreserves					
Nummer	Naam	Beginstand 01-01-2018	Toevoeging 2018	Onttrekking 2018	Eindstand 31-12-2018
9008	Verhuizing peuterspeelzaalwerk	24	0	0	24

In 2017 is een claim op de Algemene reserve voor de verhuizing van het peuterspeelzaalwerk omgezet in een aparte reserve.

Toevoeging

Onttrekking

Totaal bestemmingsreserves		24	0	0	24

Bestemmingsreserve afschrijvingslasten					
Nummer	Naam	Beginstand 01-01-2018	Toevoeging 2018	Onttrekking 2018	Eindstand 31-12-2018
9028	Onderwijshuisvesting	84	249	14	319

In 2006 is in de gemeente Rijnwaarden geïnvesteerd in onderwijshuisvesting. Deze investering is destijds gedekt met eenmalige middelen. Daarom is conform de BBV-regels een reserve afschrijvingslasten gevormd. In de Nota reserves en voorzieningen is deze reserve in 2018 vanuit de algemene reserve aangevuld met € 248.661 zodat de reserve nu op het juiste niveau is om de gehele afschrijvingslast van de investeringen in onderwijshuisvesting te kunnen dekken.

Toevoeging Op basis van de Nota reserves en voorzieningen is deze reserve in 2018 vanuit de algemene reserve aangevuld met € 248.661 zodat de reserve nu op het juiste niveau is om de gehele afschrijvingslast van de investeringen in onderwijshuisvesting te kunnen dekken.

Onttrekking Conform begroting is een bedrag van € 13.750 onttrokken voor de jaarlijkse afschrijvingslast van onderwijshuisvesting

9029	Basisschool 't Scathe	512	1.738	62	2.187

In 2012 is de investering in de bouw van de basisschool 't Scathe in Pannerden voor een bedrag van € 650.000 gedekt met eenmalige middelen. Daarom is conform de BBV-regels een reserve afschrijvingslasten gevormd. Op basis van de Nota reserves en voorzieningen 2018 is de reserve in 2018 aangevuld met € 1.737.809 waardoor nu de gehele afschrijvingslast gedekt wordt uit deze reserve afschrijvingslasten.

Toevoeging Conform de Nota reserves en voorzieningen is de reserve afschrijvingslasten 't Scathe vanuit de algemene reserve aangevuld met een bedrag van € 1.737.809.

Onttrekking Conform begroting is een bedrag van € 62.482 onttrokken voor de afschrijvingslasten van de basisschool.

9034	De Cirkel/De Duim	41	562	0	603

In 2017 heeft de raad van de voormalige gemeente Rijnwaarden uit de reserve bestedingsvoorstellen jaarrekening 2016 € 280.000 beschikbaar gesteld voor de verbouwing van de Cirkel en de verhuizing van jeugdsoos de Duim. In 2018 is hiervoor een reserve afschrijvingslasten gevormd. Conform de Nota reserves en voorzieningen 2018 is de reserve in 2018 aangevuld met € 281.651 om de reserve op het juiste niveau te brengen om de gehele afschrijvingslast van de investering te dekken.

Toevoeging In 2018 is 280.000 uit de algemene reserve overgeboekt naar deze reserve voor de verbouw en verhuizing van de Cirkel/de Duim. Daarnaast is op basis van de Nota reserves en voorzieningen de reserve vanuit de algemene reserve aangevuld met € 281.651 zodat de reserve nu op het juiste niveau is om de gehele afschrijvingslast van de verbouwing/verhuizing te kunnen dekken.

Onttrekking

Totaal bestemmingsreserve afschrijvingslasten		637	2.548	76	3.109

Voorzieningen					
Nummer	Naam	Beginstand 01-01-2018	Toevoeging 2018	Onttrekking 2018	Eindstand 31-12-2018
8003	Onderwijsachterstandbeleid	22	0	22	0

Deze voorziening is ingesteld bij de jaarrekening 2015 (voormalige gemeente Zevenaar). Het betreft gelden van het rijk die ingezet kunnen worden voor het gemeentelijk deel van het onderwijsachterstandenbeleid. De betreffende middelen voor onderwijsachterstandsbeleid over de periode 2011-2014 van het rijk zijn in 2015 afgerekend. Het doel is om, het resterende deel, in de komende jaren in te zetten voor ontwikkeling van 'Brede Scholen'.

Toevoeging

Onttrekking Volgens het besluit over de nota reserves en voorzieningen 2018 is het saldo van deze voorziening toegevoegd aan de algemene reserve. De voorziening is vervolgens eind 2018 opgeheven.

Totaal voorzieningen	22	0	22	0

5.SPORT, CULTUUR EN RECREATIE

Omschrijving
Dit programma gaat over de beleidsvelden sport, kunst en cultuur, erfgoed, media (bibliotheek), openbaar groen en vrijetijdseconomie.

Wat willen we bereiken?
We willen een gemeente zijn waar inwoners prettig wonen en waar voldoende mogelijkheden zijn om te sporten, culturele activiteiten te ontplooien of hieraan deel te nemen en te recreëren.

Beleidskaders
- Beleidsnota Sport 2013-2020
- Cultuur en erfgoedpact de Liemers 2017-2020 (2017)
- Projectplan ZO Zevenaar (2016)
- Notitie kunstbezit
- Camperplaatsenbeleid Rijnwaarden (2014)
- Recreatie & Toerisme in Rijnwaarden 2010-2020 (2010)
- Rijnwaarden: 't Gelders Eiland, Visie vrijetijdseconomie en impactstudie overnachtingshaven (2013)
- Beleidsnota Horeca als nevenfunctie in het buitengebied (2014)
- Omgevingsvisie Gelders eiland 2030 (2017)
- Zevenaar: de koers van recreatie en toerisme 2013-2018
- Beleidsnotitie Jeugd en Maatschappelijke ondersteuning 2018 e.v. (2018)
- Beleidsplan IBOR (integraal beheer openbare ruimte) Zevenaar (2018)
- Bomenbeleidsplan Zevenaar 2016-2026 (2016)
- Groenbeleidsplan Rijnwaarden 2016-2026 (2016)
- Structuurvisie gemeente Zevenaar 2030
- Cultuurhistorische waardenkaart Rijnwaarden 2013
- Cultuurhistorische waardenkaart Zevenaar 2013
- Een visie op het erfgoed 2015-2019 (Zevenaar)
- Erfgoedverordening Zevenaar 2018
- Subsidieverordening monumenten Zevenaar 2018
- Beleidsplan Stedelijk Groen 2006-2016

WAT WILDEN WE BEREIKEN?

5.1 Sport

Het is ons doel is dat alle inwoners in een leefbare en gezonde samenleving elkaar in de eigen omgeving kunnen ontmoeten en (gezamenlijk) kunnen sporten en bewegen, mede gericht op een gezonde levensstijl.

Beleidsindicatoren (verplicht)

Naam	Jaar meting	Gelderland	Zevenaar	Begroting 2018	Werkelijk 2018	Verschil
Niet sporters (%)	2016	46,80	50,40	50,00	50,40	0,4
Toelichting	Op dit moment zijn er geen actuele metingen beschikbaar. Waarschijnlijk vindt er weer een onderzoek plaats in 2020.					

5.2 Kunst en cultuur

Wij willen een divers cultureel en educatief aanbod, dat kwalitatief sterk is en voor inwoners gemakkelijk toegankelijk en dat bijdraagt aan welbevinden, creatief denken en plezier. Daarbij is cultuur belangrijk om de aantrekkingskracht van onze gemeente verhogen. Ons doel is dat cultuur bijdraagt aan het versterken van leefbaarheid, zelfredzaamheid, ontmoeting en verbinding.

5.3 Cultuurhistorisch erfgoed

We willen ons erfgoed behouden voor toekomstige generaties. Ook willen we het draagvlak voor behoud van ons erfgoed onder onze inwoners vergroten, door het meer te promoten en te vermarkten. Onze monumenten en cultuurhistorisch landschap dragen bij aan het versterken van de vrijetijdseconomie.

5.4 Vrijetijdseconomie

Vrijetijdsbesteding van Nederlandse en buitenlandse gasten draagt bij aan de Zevenaarse economie en daarmee ook aan de werkgelegenheid in de regio. Daarnaast heeft vrijetijdseconomie een positief effect op de leefbaarheid in onze gemeente. Wij streven naar een toename van het aantal banen in de sector recreatie-toerisme ten opzichte van het totaal aantal banen in onze gemeente stijgt van 6,6% in 2016 naar 6,8% in 2022.

WAT HEBBEN WE GEDAAN?

5.1 Sport

5.1.1 Harmoniseren subsidiebeleid

Jaar realisatie 2019

Vanaf 2018 harmoniseren wij het subsidiebeleid. We koppelen dit aan activiteiten en prestaties die bijdragen aan doelstellingen van onze gemeente op de diverse beleidsterreinen. Sport, culturele en welzijnsverenigingen en organisaties betrekken we actief bij de totstandkoming van het nieuwe subsidiebeleid. De discussie rondom de OZB wordt meegewogen. Het nieuwe subsidiebeleid wordt van toepassing op subsidies die we verlenen vanaf 2020.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Niet geheel volgens plan

In 2018 hebben we alle betrokken partijen en verenigingen geconsulteerd. De doorlooptijd van het harmonisatieproces is langer dan verwacht. Besluitvorming vindt na de zomer 2019 plaats. Dit is op tijd om het subsidiebeleid per januari 2020 in te laten gaan. Wij hebben belanghebbenden op de hoogte gebracht van dit uitstel. Zij kunnen hun aanvragen voor 2020 later indienen en we behandelen deze in het vierde kwartaal van 2019.

Voorstel raad

De raad wordt voorgesteld de planning aan te passen.

5.1.2 Ondersteunen samengaan sportverenigingen

Jaar realisatie 2022

Verenigingen zijn belangrijk voor de sociale contacten en leefbaarheid binnen een stad, wijk, dorp of gemeenschap. We zien echter dat verenigingen steeds meer onder druk komen te staan. We sporten steeds meer, maar minder in verenigingsverband. Initiatieven van sportverenigingen om samen te gaan dienen nadrukkelijk vanuit de verenigingen zelf te komen. We ondersteunen en begeleiden hierin om de plannen ook daadwerkelijk uit te kunnen laten voeren. We stellen vrijwilligers bij verenigingen in staat om met vernieuwing aan de slag te gaan. Onze verenigingsverbinder speelt hier een belangrijke rol in.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Volgens plan

De verenigingsverbinder in onze gemeente is aanspreekpunt voor de verenigingen. Onze opdracht is verenigingen vitaler en toekomstbestendig maken. Het persoonlijke en warme contact met verengingen is hiervoor de basis. Het verbeteren, vernieuwen en verbinden van verenigingen heeft centraal gestaan. We stimuleren de verenigingen hun maatschappelijke verantwoordelijkheid te nemen, samen te werken en kennis te delen.

In 2018 heeft u de motie 'Ondersteunen samengaan sportverenigingen' unaniem aangenomen. Begin 2019 zal er gestart worden met een draagvlakonderzoek onder de sportverenigingen in de gemeente Zevenaar, ter verkenning van de wensen en mogelijkheden voor samenwerking. Dit om op de langere termijn een gevarieerd sport- en beweegaanbod in de gemeente te behouden.

De gemeente Zevenaar werkt samen met "Sportcontact Zevenaar". Gezamenlijk gaan we in gesprek met de verenigingen.

5.1.3 Onderzoeken compensatie OZB voor verenigingen

Jaar realisatie 2018

Wij onderzoeken de mogelijkheid om een subsidieregeling voor verenigingen en stichtingen van de voormalige gemeente Rijnwaarden in te stellen in verband met OZB verhoging naar aanleiding van de gemeentelijke herindeling. Deze regeling betreft het belastingjaar 2018 en 2019. De nieuwe subsidieregeling waarin de effecten worden meegewogen treedt volgens planning met ingang van 2020 in werking.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken

Volgens plan Gerealiseerd

De verordening voor compensatie van OZB maatschappelijke objecten in de voormalige gemeente Rijnwaarden 2018-2019 heeft u vastgesteld. Wij zijn gestart met de uitvoering van de regeling.
Eventuele voortzetting van de regeling vanaf 2020 nemen wij in 2019 mee in het traject harmonisering subsidiebeleid.

Voorstel raad

De raad wordt voorgesteld deze taak af te sluiten

5.1.4 Realiseren Beachveld

Jaar realisatie 2018

De korfbal-, volleybal- en handbalverenigingen willen gaan sporten op een beachveld. Hiervoor hebben zij samen met Ataro een aanvraag ingediend. Voor deze aanvraag is uitgegaan van een beachveld van 35x50 meter. Met deze afmetingen is multifunctioneel gebruik mogelijk en kan er ook competitie worden gespeeld. De initiatiefnemers vragen onze gemeente om een gedeelte te financieren voor de aanleg van dit multifunctioneel beachveld.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Gerealiseerd

De Zwaluwen (korfbal), OBW (handbal) en Labyllov hebben samen met Ataro B.V. bij de accommodatie van korfbalvereniging De Zwaluwen een multifunctioneel beachveld van 33 x 44 meter aangelegd. Het veld voldoet hiermee aan de A-status. Met deze afmetingen is het mogelijk om verschillende beachsporten op competitieniveau te spelen.
Het plan is gerealiseerd en het veld aangelegd. Wij stellen u voor deze activiteit af te sluiten.

Voorstel raad

Wij stellen u voor de activiteit af te sluiten.

5.2 Kunst en cultuur

5.2.1 Beheren en behouden kunstcollectie

Jaar realisatie 2019

Wij mogen trots zijn op ons kunstbezit. Voor een gemeente hebben wij een bijzonder kunstbezit. Hier is meer mee mogelijk dan tot nu toe bereikt wordt. Door het beheer te intensiveren kan de tentoongestelde kunst in ons gemeentehuis twee maal per jaar vernieuwd worden. Dit komt het behoud van de werken ten goede en biedt tegelijkertijd afwisseling en prikkeling voor de medewerkers en bezoekers. Door meer in te zetten op toegankelijkheid en communicatie neemt de bekendheid toe. Hierdoor wordt de kunst als het ware het visitekaartje voor onze gemeente, kunnen inwoners de kunst beter ervaren en kan deze haar oorspronkelijke grandeur van art in the factory weer tonen.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Niet geheel volgens plan

Wij hebben de overeenkomst met Kunstwerk! het Liemers museum voor het beheer van de kunstcollectie vernieuwd. In 2018 is het niet gelukt de kunstcollectie in het gemeentehuis tweemaal te vervangen. Dit heeft geleid tot een onderbesteding op het budget subsidie.
Het onderhoud van de kunstwerken in de openbare ruimte is voor 2018 conform het vierjaarlijkse onderhoudsplan afgerond. Twee werken zijn aanvullend gerestaureerd.

Voorstel raad

De raad wordt voorgesteld om de planning aan te passen, om in 2019 te kunnen monitoren op de toepassing van kunst in Hal 12.

5.2.2 Ondersteunen verenigingen

Jaar realisatie 2018

Wij bieden (waar mogelijk) maatwerk voor verenigingen waar het gaat om drank- en horecabeleid, evenementenbeleid en subsidiebeleid. Verder gaan wij een vast ambtelijk aanspreekpunt voor het verenigingsleven inrichten. Dit aanspreekpunt wordt de schakel tussen de verenigingen en onze gemeente.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Gerealiseerd

Er is een verenigingsondersteuner aangesteld binnen de gemeente Zevenaar.
In 2018 zijn voor verenigingen meerdere themabijeenkomsten georganiseerd (o.a. AVG, Veilig sportklimaat

en toekomst ontwikkelingen)
Ook is er een enquête Sport en Cultuur uitgezet om de behoefte in dit kader te onderzoeken.

Voorstel raad
Wij stellen u voor deze activiteit af te sluiten

5.2.3 Ondersteunen culturele activiteiten — Jaar realisatie 2020

Wij zetten in op een divers en kwalitatief sterk cultureel aanbod en het behoud van een breed en hecht verenigingsleven. Dit verhoogt de aantrekkingskracht van onze gemeente. We stimuleren het maken, delen en ontmoeten door culturele festivals te ondersteunen. Hiermee dragen we ook bij aan de profilering van onze gemeente en de kernen in het bijzonder. Samen met de gemeenten Duiven en Westervoort en de provincie investeren we met het Cultuur- en Erfgoedpact 2017-2020 in de Liemers € 480.000 in kunst, cultuur en erfgoed (bestaand beleid). Inwoners, verenigingen en organisaties voeren samen de activiteiten en projecten uit. Dit draagt bij aan een sterke, trotse en leefbare regio.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Volgens plan

Vanuit het Cultuur- en Erfgoedpact zijn in 2018, naast de doorlopende projecten, stimuleringssubsidies voor 25 kleine initiatieven verstrekt. Alle activiteiten vallend onder het Cultuur- en Erfgoedpact zijn te volgen via de website Leven in de Liemers.
Aan Muziekstad is voor 2018 een aanvullende garantiesubsidie van € 10.000 verleend, conform motie M12 2018. Voor 2019 is budget voor deze aanvullende subsidie openomen in de begroting.
Wij hebben aanvullende subsidieaanvragen voor Buitenblik en Kulturhus Giesbeek afgewezen.

5.2.4 Ondersteunen Meer Muziek in de Klas — Jaar realisatie 2018

Samen met basisscholen, muziekverenigingen, Pabo en Artez hogescholen, Kunstwerk! en de Liemerse gemeenten stimuleren we de komende jaren muzieklessen op school. Muziek maken en luisteren draagt bij aan het welzijn van kinderen en stimuleert creativiteit en sociale vaardigheden. Dankzij 'Meer Muziek in de Klas' bereiken we alle basisschoolleerlingen. Dit doen we zoveel mogelijk met bestaande middelen.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Gerealiseerd

De samenwerkingspartners hebben op 27 juni 2018 in het bijzijn van koningin Maxima een convenant ondertekend. Een stuurgroep is gevormd. Vanaf de start van het nieuwe schooljaar 2018-2019 rolt Kunstwerk! samen met muziekverenigingen en de basisscholen Meer Muziek in de Klas verder uit. Steeds meer verenigingen haken aan. Wij hebben deze uitrol in 2018 ondersteund met een impulssubsidie.

Voorstel raad
Wij stellen u voor de activiteit af te sluiten

5.2.5 Ondersteunen organisatie Kunstwerk! — Jaar realisatie 2019

Cultuur is de smaakmaker van onze gemeente en een gezonde culturele infrastructuur vormt de basis van een bloeiend cultureel leven. Kunstwerk!, de fusie van de vier Liemerse professionele culturele organisaties het Musiater, Bibliotheek de Liemers, het Liemers museum en de Volksuniversiteit voor Zevenaar e.o., vormt hier een belangrijk onderdeel van.
Wij subsidiëren het op elkaar afgestemde productaanbod op het gebied van kunst en cultuur, erfgoed, muziekonderwijs, lezen en literatuur, debat en educatie dat Kunstwerk! biedt. Middels prestatieafspraken zorgen wij er voor dat de producten van Kunstwerk! bijdragen aan identiteitsvorming, ontmoeting en ontplooiing. We zorgen dat Kunstwerk! actief de samenwerking met verenigingen zoekt.
De wettelijke educatie-taken van Bibliotheek de Liemers zijn volop in ontwikkeling. Wij zorgen er voor dat deze (het volgen van) goed onderwijs, het vinden van een baan of het aangaan van sociale contacten ondersteunen. Het betreft onder meer lees- en taalbevorderingsactiviteiten, doorlopende leerlijnen en burgerschapsvorming.
Omdat de culturele infrastructuur in de Liemers over de gemeentegrenzen heen ligt, stemmen we in deze af met de gemeenten Duiven, Westervoort en Montferland.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Niet geheel volgens plan

Met Kunstwerk! zijn wij in 2018 nieuwe prestatie afspraken overeengekomen. Deze zien toe op de te leveren prestaties van Kunstwerk! op het gebied van kennis en informatie, ontwikkeling en educatie, lezen en literatuur, cultuurhistorie en kunst en muziek en podiumkunsten. De gemaakte afspraken vormen de basis voor de prestaties voor de komende jaren. Wij volgen de ontwikkeling van Kunstwerk! bestuurlijk en ambtelijk, in afstemming met de andere Liemerse gemeenten.

Voorstel raad

De raad wordt voorgesteld om de planning aan te passen, om blijvend te kunnen monitoren.

5.2.6 Ontwikkelen Hal 12

Jaar realisatie 2019

Hal 12 biedt straks naast de publieksbalies van onze gemeente en de Regionale Sociale Dienst, producten en diensten op het gebied van cultuur, cinema, media, educatie en erfgoed. Geconcentreerd onder één dak ontstaat een gevarieerd aanbod voor een breed publiek, waarbij ontmoeten, ervaren en beleven centraal staat. Hal 12 wordt daarmee een podium voor samenwerking en biedt een belangrijke impuls voor het centrum.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Niet geheel volgens plan

De verbouwing van Hal 12 is in 2018 gestart en verloopt conform planning. Op het gebied van de governance, de exploitatie, programmering en dienstverlening en de horeca zijn in 2018 concrete stappen gezet. Hiermee is een stevige basis gelegd om Hal 12 in 2019 te kunnen openen.

Het beschikbare krediet is door ontwikkelingen (met name bouwkundig en m.b.t. de advieskosten) niet meer toereikend. In 2019 wordt hiertoe een voorstel aan uw raad voorgelegd zodat het project ook financieel goed afgerond kan worden.

5.3 Cultuurhistorisch erfgoed

5.3.1 Zorgdragen voor historisch erfgoed

Jaar realisatie 2022

We ontwikkelen beleid om de verduurzaming van monumenten te bevorderen. Het archeologisch beleid is in 2019 10 jaar oud. We moeten dit herzien. Hierbij brengen we WOII archeologie in kaart. De archeologische kaarten van de voormalige gemeenten Rijnwaarden en Zevenaar stemmen we op elkaar af. De archeologische restanten van de Romeinse Limes worden mogelijk Unesco Werelderfgoed. We gaan het in ieder geval beschermen door het aan te wijzen als monument. De Limes wordt meegenomen in het VTE-beleid.

In het kader van harmonisering wordt het niveau van bescherming van monumentale objecten in de voormalige gemeente Rijnwaarden vanaf 2019 op het niveau gebracht van de oude gemeente Zevenaar, door inventariseren, onderzoeken en mogelijk aanwijzen als gemeentelijk monument.

Steeds meer monumentale kerken komen leeg te staan. Samen met de kerken en samenleving ontwikkelen we beleid om te kijken hoe we de kerken toekomstbestendig maken.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Niet gestart	Volgens plan

We hebben u een harmonisatievoorstel voorgelegd voor de Erfgoedverordening Zevenaar 2018 en de Subsidieverordening monumenten Zevenaar 2018. U heeft de geharmoniseerde verordeningen vastgesteld.

Limes: Ten zuiden van Herwen is uit een archeologisch vervolgonderzoek gebleken dat er resten liggen van drie opeenvolgende Romeinse militaire kampen. Dit terrein wordt met daaromheen een beschermende bufferzone opgenomen in het Nominatiedossier van de Nedergermaanse-Limes - de Romeinse rijksgrens langs de Rijn.

5.4 Vrijetijdseconomie

5.4.1 Investeren in speelvoorzieningen

Jaar realisatie 2019

Kwaliteit van de speelplekken is van groot belang voor het gebruik. Met name de ondergrond van trapveldjes heeft het bij intensief gebruik zwaar te verduren. Hierdoor gaan kinderen er geen gebruik meer van maken. Vooral in de nabijheid van scholen kan een kunstgrasveld in de wijk uitkomst bieden. Zowel de kinderen uit de buurt als van de school kunnen er gebruik van maken. Wij hebben goede ervaringen opgedaan met het Cruijff Court in Zevenaar. Kinderen gaan weer naar buiten en bewegen.

Wij verwijzen hierbij naar de uitvoeringsagenda jeugd en maatschappelijke ondersteuning in het kader van kansrijk opgroeien. Hierin zijn activiteiten opgenomen voor het creëren van een kindvriendelijke omgeving en het bevorderen van een gezonde levensstijl.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Volgens plan

De voorbereiding voor het vervangen van de Cruyff Court hebben wij in samenwerking met de Cruyff foundation gestart. Uitvoering vindt plaats 1e kwartaal 2019.

5.4.2 Oppakken kansen recreatie en toerisme

Jaar realisatie 2022

Recreatie en toerisme is een van de speerpunten van onze gemeente. Ter uitvoering hiervan stellen wij samen met de sector een beleidsplan vrijetijdseconomie op.
Lopende projecten, onder andere in het kader van de subsidie Sterk Bestuur, handelen wij eerst af, zoals redoute Geuzenwaard, de augmented reality app met een route langs de redoutes. Zie ook de activiteit 5.4.3 Verder ontwikkelen toeristische infrastructuur.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Volgens plan

De activiteit loopt volgens planning:

- Op 23 april 2018 hebben we de augmented reality app rondom de redoutes gelanceerd.
- Redoute (hoornwerk) Geuzenwaard is op 24 juni 2018 feestelijk geopend in het bijzijn van gedeputeerde Schouten.
- Voor de nieuwe redoute Revensweert is de zoektocht gestart naar de beste locatie.
- We hebben een projectvoorstel ingediend en gehonoreerd gekregen bij de provincie voor het zichtbaar en beleefbaar maken van de Romeinse Limes.
- We hebben een projectvoorstel ingediend en gehonoreerd gekregen bij de provincie om tot een overkoepelend 'verhaal' te komen van cultuurhistorische linies in Zevenaar (e.o.).
- We zijn gestart met het opstellen van het beleidsplan vrijetijdseconomie.
- Bij de ontwikkeling van de nieuwe Oranjefietsroute door Gelderland is ervoor gezorgd dat deze méér door Zevenaar loopt dan aanvankelijk het plan was.

5.4.3 Verder ontwikkelen toeristische infrastructuur

Jaar realisatie 2020

We zorgen dat de basis op orde komt en maken af waar we aan begonnen zijn, waaronder een aantal projecten vanuit de subsidie Sterk Bestuur. Zo maken we het wandelkeuzenetwerk af en realiseren vier klompenpaden. Ook brengen we de toeristische bebording op orde. Het ruiter- en menroutenetwerk breidt zich uit. In het kader van Rivierklimaatpark onderzoeken we de mogelijkheden van een fietsbrug over de IJssel. We onderzoeken of de paardensport ook van deze fietsbrug gebruik kan maken.
We kijken of we samen met Stadt Emmerich en de Euregio de fietsverbinding tussen Lobith (bruggetje over Oude Rijn) en Elten kunnen verbeteren.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Volgens plan

Betreffende deze activiteit zijn de volgende zaken te melden:

- Wandelkeuzenetwerk: we zijn na de zomer van 2018 gestart met de volgende fase om te komen tot het wandelkeuzenetwerk. Eind 2018 zijn betrokken partijen geïnformeerd over de stand van zaken.
- Klompenpaden: het Rijnstrangenpad is in het vierde kwartaal van 2018 opgeleverd. We zijn gestart met de ontwikkeling van overige klompenpaden (Pannerdense Waard, Babberich en Angerlo (Bingerden)).
- Toeristische bebording: er is een aantal groene nostalgische toeristische borden aangepast. We zijn in 2018 nog niet gestart met harmonisatie van de toeristische bebording.
- Ruiter- en menroutenetwerk: het grootste deel op het Gelders Eiland is in 2018 afgerond.
- Onderzoek naar fietsbrug over de IJssel: de in het kader van het project Rivierklimaatpark beoogde opdracht aan een bureau voor het opstellen van een economische visie voor Rhederlaag is niet doorgegaan. Dit geldt ook voor het onderzoek, wat er misschien zou komen naar de mogelijke effecten van een brug over de IJssel op de gebieden Veluwe en Rhederlaag. De brug is nog wel opgenomen in één van de twee varianten voor Rivierklimaatpark.
- Doordat besloten is de brug Eltenseweg met behulp van tijdelijke maatregelen in 2019 weer toegankelijk te maken, is er ruimte om verder met Emmerich en de Euregio te gaan bekijken of we de fietsverbinding tussen Lobith en Elten kunnen verbeteren.

5.4.4 Vergroten verblijfsmogelijkheden in gemeente

Jaar realisatie 2022

We gaan in gesprek met toeristisch-recreatieve ondernemers over hoe zij hun aanbod kunnen verbeteren en welke rol de gemeente daarbij speelt. Dit onderwerp nemen wij ook mee in de ontwikkeling van het beleidsplan vrijetijdseconomie en wordt in 2019 vervolgd met concrete maatregelen.
We actualiseren en harmoniseren het camperplaatsenbeleid.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Volgens plan

In contact met toeristisch-recreatieve ondernemers spreken we regelmatig over het verbeteren van hun aanbod. Dit is een doorlopende activiteit, zoals bijvoorbeeld bij bedrijfsbezoeken.
In het vierde kwartaal van 2018 zijn wij gestart met het opstellen van het beleidsplan vrijetijdseconomie. Toeristisch-recreatief aanbod maakt daar onderdeel van uit.

5.4.5 Goed en netjes onderhouden openbaar gebied

Jaar realisatie 2018

Verbeteren beeldkwaliteit openbare ruimte (onderhoudskwaliteit)
Uit de monitor kwaliteit openbare ruimte kwam naar voren dat de kwaliteit gemiddeld laag tot basis scoort. Met name het vele onkruid in het openbaar groen en op verhardingen leidt tot een lage waardering. Ook de kwaliteit van de wegen scoort gemiddeld laag. Een kwaliteitsimpuls is nodig. We willen de beeldkwaliteit van de openbare ruimte verhogen. We stellen voor om voor het centrum, de begraafplaatsen, de hoofdwegen en accentplekken het niveau hoog voor de beeldkwaliteit na te streven. Voor de woonwijken, parken en bedrijventerreinen stellen we het niveau basis voor. Daarnaast willen we oude beplantingen renoveren om de kwaliteit van de woonomgeving te verbeteren.

Vervangen en verbeteren gemeentelijk bomenbestand
Beide voormalige gemeenten hebben recent een bomenbeleidsplan opgesteld. De plannen zijn op elkaar afgestemd. We zetten in op het behoud van het groene karakter van onze gemeente. We versterken dit door bomen aan te planten en te streven naar een duurzaam bomenbestand. We verbeteren of vervangen de bestaande structuren en realiseren nieuwe structuren. Ziekten, zoals essentaksterfte brengt de vervanging van een aantal boomstructuren in een versnelling.

Invoeren beheerpakket openbare ruimte
De Liemerse gemeenten hebben besloten te gaan werken met een integraal beheerpakket openbare ruimte. In dit pakket zijn alle onderdelen van de openbare ruimte opgenomen. Dit pakket is noodzakelijk voor het verstrekken van correcte informatie aan bestuur, organisatie en inwoners. Ook is dit pakket essentieel voor het maken van correcte beheerbegrotingen op basis van vastgestelde onderhoudsniveaus. Het heeft de voorkeur om dit systeem in één keer te vullen met data om snel de kwaliteitsslag te kunnen maken. Het vullen van het systeem is tijdrovend en kan niet binnen met de huidige formatie in eigen beheer geschieden.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Gerealiseerd

Verbetering beeldkwaliteit openbare ruimte(onderhoudskwaliteit)
We hebben onderhoudsbestekken omgezet naar beeldkwaliteitsbestekken volgens vastgesteld beleid.

Vervangen en verbeteren gemeentelijk bomenbestand
De groeiplaatsen van bomen langs de hoofdgroenstructuur zijn verbeterd.

Invoeren beheerpakket Openbare Ruimte
Wij hebben het Product Openbaar groen ingevoerd in beheersysteem Kikker en opgeleverd.

Voorstel raad
We stellen u voor om de activiteit te sluiten.

WAT HEEFT HET GEKOST?

Baten en lasten per programma

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting	Na wijziging	Realisatie	Verschil
Baten	1.103	1.636	1.046	-590
Lasten	7.933	9.472	8.812	660
Resultaat voor bestemming	**-6.830**	**-7.835**	**-7.767**	**68**
Mutaties reserves				
Baten		639	601	-38
Lasten		107	107	
Totaal mutaties reserves	**0**	**531**	**494**	**-37**
Resultaat na bestemming	**-6.830**	**-7.304**	**-7.273**	**31**

Verschillenanalyse

5. Sport, cultuur en recreatie

5.2 Sportaccommodaties - Overige baten De dienstverleningsovereenkomst tussen gemeente en het Sportbedrijf Ataro B.V. is beëindigd. In 2018 zijn door Ataro nog maar een beperkt aantal diensten (ureninzet van personeel in dienst van de gemeente t.b.v. Ataro) afgenomen bij de de gemeente.	-63.000	N	S
5.7 Sport, cultuur en recreatie - Onderhoud groen Afgelopen najaar zijn er minder bomen gesnoeid en zijn er minder bomen vervangen. Dit is veroorzaakt doordat de visuele boomcontrole nog niet was uitgevoerd. Dit kon niet eerder omdat de gegevens in het beheersysteem 'Kikker' nog niet beschikbaar waren. Daarnaast zijn de kosten voor het maaien van de bermen in het Gelders Eiland lager uitgevallen doordat een deel door eigen dienst is uitgevoerd.	40.000	V	I
5.7 Sport, cultuur en recreatie - Speelvoorzieningen In 2018 zijn minder speeltoestellen vervangen. De inspecties gaven hiertoe geen noodzaak. In 2018 is de herinrichting van enkele speelplaatsen opgestart. De uitvoering hiervan is gepland in 2019.	34.000	V	I
Diverse kleine verschillen, worden niet nader toegelicht.	20.007	V	I

Baten en lasten per taakveld

Exploitatie per taakveld (bedragen x € 1.000)		Primitieve begroting	Na wijziging	Realisatie	Verschil
Baten					
5.2	Sportaccommodaties	675	610	555	-55
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	347	347	344	-3
5.4	Musea	34	34	35	1
5.5	Cultureel erfgoed	20	20	18	-2
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	28	626	94	-532
Totaal baten		**1.104**	**1.637**	**1.046**	**-591**
Lasten					
5.1	Sportbeleid en activering	495	906	909	-3
5.2	Sportaccommodaties	2.436	2.504	2.490	14
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	1.270	1.318	1.304	14
5.4	Musea	216	222	234	-12
5.5	Cultureel erfgoed	122	112	106	6
5.6	Media	585	590	593	-3
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.808	3.819	3.176	643
Totaal lasten		**7.932**	**9.471**	**8.812**	**659**
Saldo voor bestemming					
5.1	Sportbeleid en activering	-495	-906	-909	-3
5.2	Sportaccommodaties	-1.761	-1.894	-1.935	-41
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-923	-971	-960	11
5.4	Musea	-182	-188	-199	-11
5.5	Cultureel erfgoed	-102	-92	-88	4
5.6	Media	-585	-590	-593	-3
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-2.780	-3.193	-3.082	111
Totaal saldo voor bestemming		**-6.830**	**-7.834**	**-7.766**	**68**
0.10 Mutaties reserves					
Baten			639	601	-38
Lasten			107	107	
Totaal mutaties reserves		**0**	**531**	**494**	**-37**
Resultaat na bestemming		**-6.830**	**-7.304**	**-7.273**	**31**

Incidentele baten en lasten

Lasten (x € 1.000)	Omschrijving	Primitieve begroting	Na wijziging	Realisatie	relatie met baten
Programma 5					
Openbaar groen	Privatisering De Breuly	0	16	16	

Baten (x € 1.000)	Omschrijving	Primitieve begroting	Na wijziging	Realisatie	relatie met lasten
Programma 5					
Sportbedrijf	Dienstverleningsovereenkomst Technische dienst	54	54	6	
Gesaldeerde mutaties reserves (x € 1.000)	**Omschrijving**	**Primitieve begroting**	**Na wijziging**	**Realisatie**	**Verschil**
Mutaties reserves Progr. 5	zie toelichting bij analyse reserves		531	494	-38

Reserves en voorzieningen

Bestemmingsreserves					
Nummer	Naam	Beginstand 01-01-2018	Toevoeging 2018	Onttrekking 2018	Eindstand 31-12-2018
9039	Inrichtingskosten jeugdsoos de Duim	0	8	8	0

In de jaarrekening 2017 heeft de raad van de gemeente Rijnwaarden besloten uit het resultaat 2017 een bedrag van € 7.500 te storten in een bestemmingsreserve voor een bijdrage aan jeugdsoos de Duim voor inrichtingskosten van de verbouwde multifunctionele accommodatie de Cirkel.

Toevoeging Vanuit het resultaat 2017 van de gemeente Rijnwaarden is het bedrag van € 7.500 toegevoegd aan deze reserve.

Onttrekking In 2018 is € 7.500 onttrokken voor de inrichtingskosten van de Duim.

9043	Privatisering sportaccommodaties	397	0	397	0

Op 25 oktober 2017 heeft de gemeenteraad van voormalig Zevenaar besloten eenmalig een bedrag van € 397.000 beschikbaar te stellen aan vv Angerlo Vooruit voor de renovatie/nieuwbouw van de accommodaties in het kader van privatisering.

Toevoeging

Onttrekking De privatisering heeft in 2018 plaatsgevonden en het bedrag is beschikbaar gesteld. Hierdoor kan de reserve per 31 december 2018 worden opgeheven.

Totaal bestemmingsreserves		397	8	405	0

Bestemmingsreserve afschrijvingslasten					
Nummer	Naam	Beginstand 01-01-2018	Toevoeging 2018	Onttrekking 2018	Eindstand 31-12-2018
9035	Sportvelden RKPSC	120	7	26	102

In 2017 heeft de raad van de voormalige gemeente Rijnwaarden € 120.350 beschikbaar gesteld voor een investering in de drainage en het vernieuwen van de toplaag van de sportvelden van RKPSC. De reserve dient ter dekking van de afschrijvingslasten.

Toevoeging In 2018 is vanuit de algemene reserve € 7.448 gestort in deze reserve om de reserve op het juiste niveau te brengen. Dit is besloten in de Nota reserves en voorzieningen.

Onttrekking In 2018 is een bedrag van € 25.560 onttrokken voor afschrijvingslasten sportvelden RKPSC.

9038	Speelvoorzieningen kinderen met beperking	0	85	0	85

In 2017 heeft de raad als onderdeel van de bestedingsvoorstellen jaarrekeningresultaat 2016 een bedrag van € 85.000 beschikbaar gesteld voor speelvoorzieningen voor kinderen met een beperking. In 2018 is dit bedrag overgeboekt van de reserve bestedingsvoorstellen naar deze reserve speelvoorzieningen ter dekking van de toekomstige afschrijvingslasten.

Toevoeging In 2018 is € 85.000 vanuit de reserve bestedingsvoorstellen jaarrekeningresultaat 2016 overgeboekt naar deze reserve ter dekking van toekomstige afschrijvingslasten.

Onttrekking

Totaal bestemmingsreserve afschrijvingslasten	120	92	26	187

Voorzieningen

Nummer	Naam	Beginstand 01-01-2018	Toevoeging 2018	Onttrekking 2018	Eindstand 31-12-2018
8012	Aanspraken overstromingen Riverparc	117	2	0	119

Deze voorziening dient om de aanspraken op schades van derden die het gevolg zijn van eventuele overstromingen in Riverparc te financieren. Als de Stichting Woonbelangen Zevenaar (SWR) de hoogte van de oever aanpast aan de norm of als de oever door andere omstandigheden voldoet aan de norm, wordt de bijdrage inclusief de opgebouwde rente terugbetaald aan de SWR.

Toevoeging In 2018 is conform de begroting € 2.340 rente toegevoegd aan de voorziening.

Onttrekking

Totaal voorzieningen	117	2	0	119

6.SOCIAAL DOMEIN

Omschrijving
Dit programma gaat over de beleidsvelden maatschappelijke ontwikkeling, jeugd, arbeidsparticipatie, leefbaarheid en wijkgericht werken, vrijwilligers- en mantelzorgbeleid. Samen vormen deze beleidsvelden het Sociaal Domein. Hier rekenen we ook natuur- en milieueducatie toe. Voor het realiseren van de opgaven in het Sociaal Domein nemen we ook onderdelen uit de beleidsvelden sport, cultuur, veiligheid, ruimtelijke ordening en volkshuisvesting, gezondheid en onderwijs mee die bij andere programma's zijn ondergebracht.

Om de doelstellingen op het gebied van jeugd en maatschappelijke ondersteuning te bereiken hebben en de zorg in onze gemeente beter te organiseren, hebben we 10 integrale ontwikkelroutes opgesteld. Hiermee kunnen we inzet van duurdere zorg voorkomen en kostenbesparingen in maatwerkvoorzieningen realiseren. De 10 ontwikkelroutes zijn:

1. Vergroten van opgroeikansen
2. Bevorderen gezonde leefstijl van inwoners
3. Versterken samenwerking tussen zorg en veiligheid
4. Bevorderen regie woonsituatie van kwetsbare inwoners (beschermd wonen)
5. Bevorderen zelfstandig wonen ouderen
6. Versterken van samenwerking maatschappelijke partners
7. Vergroten van ruimte voor initiatieven
8. Vergroten toegankelijkheid van informatie, advies, ondersteuning en zorg
9. Vergroten grip op kosten en flexibiliteit om in te spelen op innovatie inkoop en initiatieven van inwoners en andere partners
10. Versterken van het tellen, luisteren en vertellen om ontwikkelingen in het sociaal domein te volgen (verhalen inwoners, cliëntervaring, kwantitatieve informatie).

Wat willen we bereiken?
Wij willen de kansen en mogelijkheden van (kwetsbare) inwoners vergroten.

Beleidskaders

- Visie 'Frisse wind in de wijk' (2013)
- Visie op een krachtige en samenhangende aanpak op het sociale domein in de regio Arnhem (2013)
- Beleidsnota 'Meedoen in tijden van schaarste' (2013)
- Visiedocument 'Verbinding Jeugd en Passend Onderwijs in de Liemers' (2015)
- Convenant Schoolveiligheid (Financiële en inhoudelijke onderlegger: Samenwerkingsagenda Veilig en Zorgzaam Schoolklimaat)
- Beleidsplan onderwijs en jeugd 2015-2019
- Visie Vrijwillige inzet en Mantelzorg 2016-2020 Zevenaar (2016)
- Notitie mantelzorgersbeleid Rijnwaarden 2016-2019 'Rijnwaarden in actie voor mantelzorgers' (2016)
- Kaders professioneel welzijnswerk 2016-2019 gemeente Rijnwaarden (2016)
- Radar-rapport behorende bij raadsvoorstel 'Toekomst uitvoering participatiewet' (vastgesteld: raad Rijnwaarden 27-6-2017 en raad Zevenaar 6-7-2017)
- Agenda werk en economie (april 2018)
- Businesscase RSD (mei 2018)
- Beleidskader Jeugd en Maatschappelijke ondersteuning 2018 en verder (2018)
- Regiovisie huiselijk geweld en kindermishandeling 2015-2019 (2015)

WAT WILDEN WE BEREIKEN?

6.1 Structuurversterking (overkoepelend) incl. toegang

Het versterken van de sociale structuur én de 'basis op orde' in onze gemeente. Het gaat hier om het geheel van inwoners, organisaties, diensten en voorzieningen. De essentie is de samenhang tussen de mensen te versterken, de leefbaarheid te vergroten en de participatie in de stad, dorpen en wijken te bevorderen. Wij versterken deze structuur onder andere door inwoners en organisaties te faciliteren bij initiatieven, hen daarbij te ondersteunen en te positioneren. Daarbij investeren we in ontmoeting dichtbij onze inwoners en maatschappelijke partners. Als regisseur stellen wij ons actief op om verbindingen te initiëren en te stimuleren. Het gaat tot slot ook om grip op de kosten en flexibiliteit ten aanzien van inkoop en

verantwoording binnen het sociaal domein te versterken.

6.2 Jeugd en maatschappelijke ondersteuning

We gaan op het gebied van jeugd en maatschappelijke ondersteuning uit van de kracht van de samenleving en sluiten aan bij de leefwereld van inwoners en gezinnen. Onze activiteiten zijn erop gericht de inwoners in hun kracht te zetten en de samenleving actiever te maken. Hierbij houden we oog voor kwetsbaarheid, vergrijzing en voor jeugd en gezin. Daarbij zijn we gericht op het verminderen van de kosten van jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning.

Beleidsindicatoren (verplicht)

Naam	Jaar meting	Gelderland	Zevenaar	Begroting 2018	Werkelijk 2018	Verschil
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo (aantal per 1.000 inwoners)	2018	75,00	56,00	72,00	56,00	16
Toelichting	Het aantal cliënten met een Wmo maatwerkarrangement (per 1.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep) is in 2018 afgenomen. De afname is veroorzaakt door een administratieve herziening van de einddata van onze verstrekte maatwerkvoorzieningen. Deze administratieve aanpassing heeft tot gevolg dat het aantal is gedaald van 72 naar 66 (afhankelijk van wat er op waarstaatjegemeente.nl komt te staan). Zonder deze aanpassing was de realisatie stabiel gebleven.					
Jongeren met een delict voor de rechter (% 12 t/m 21 jarigen)	2015	1,29	0,82		0,82	
Toelichting	Als gemeente hebben wij geen directe invloed op het aantal jongeren dat met een delict voor de rechter is verschenen. Wel hebben wij als gemeente de mogelijkheden om de kans dat een jongere op het slechte pad gaat te verminderen. Dit doen we door onder andere de ontwikkelroute kansrijk opgroeien. We organiseren activiteiten en projecten zoals aandacht voor veilige hechting en thuissituaties, gemeenschap goed betrekken bij goed opgroeien, jonge inwoners ondersteunen in de eigen kracht, aanpak van voor- en vroegtijdig schoolverlaten, jongeren van 18- en 18 + rond de aansluiting onderwijs en werk en waar nodig via de inzet van door ons ingekochte jeugdhulp. Ook kopen we HALT voorlichtingslessen in voor het onderwijs.					
Jongeren met jeugdbescherming (% van alle jongeren tot 18 jaar)	2018	1,00	1,10	1,10	1,10	0
Toelichting	Deze beleidsindicator betreft het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar. Dit percentage ligt in onze gemeente (1,1%) ongeveer op het niveau van de Gelderse gemeenten. De cijfers over de eerste helft van 2018 zijn hetzelfde als de cijfers over 2017. Ons beleid is er, via de ontwikkellijnen uit de beleidsnotitie Jeugd en Maatschappelijke ondersteuning, op gericht deze cijfers zo laag mogelijk te laten zijn. Dit doen wij door erin te investeren jongeren kansrijk en veilig op te laten groeien en waar nodig jeugdhulp aan te bieden. Wij zetten daarop lokaal en regionaal activiteiten in om de toegang te versterken en wij investeren in preventie en voorliggende voorzieningen.					
Jongeren met jeugdhulp (% van alle jongeren tot 18 jaar)	2017	9,60	12,70	13,00	12,70	0,3
Toelichting	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar is zowel in Zevenaar als Gelderland					

stijgende. Ons beleid is erop gericht via de ontwikkellijnen uit de beleidsnotitie Jeugd en Maatschappelijke ondersteuning, te investeren in jongeren kansrijk en veilig te laten opgroeien, maar zeker ook om jeugdhulp aan te bieden waar nodig. Wij zetten daarop lokaal en regionaal activiteiten in om de toegang te versterken en wij investeren in preventie en voorliggende voorzieningen. In de eerste helft van 2018 is dit cijfer in Zevenaar volgens CBS gedaald naar 12,1 t.o.v. 9,2 in Gelderland.

Jongeren met jeugdreclassering (% kinderen 12 tot 23 jaar)	2018	0,40	0,30	0,42	0,30	0,12

Toelichting

Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar) is in Gelderland stabiel. Dit is al jaren 0,4. In Zevenaar was er van 2015 tot 2016 een stijging te zien van 0,1 naar 0,5. In de tweede helft van 2017 is dit teruggelopen naar 0,4 en in de eerste helft van 2018 naar 0,3. Gelet op onze activiteiten op basis van de Kadernota Integrale Veiligheid en onze aanpak op de ontwikkellijn zorg & veiligheid uit de beleidsnotitie Jeugd en Maatschappelijke ondersteuning verwachten wij dat het percentage, door de preventieve werking, de komende jaren nog iets daalt.

6.3 (Arbeids)Participatie

Wij willen de zelfredzaamheid van onze inwoners, de sociale cohesie en de lokale economie bevorderen. Daarom streven wij naar een inclusieve arbeidsmarkt. Een arbeidsmarkt waaraan alle inwoners zo zelfstandig mogelijk kunnen deelnemen, ongeacht leeftijd, achtergrond of arbeidshandicap. Inwoners die minder zelfredzaam zijn, ondersteunen wij door middel van verschillende voorzieningen.

Beleidsindicatoren (verplicht)

Naam	Jaar meting	Gelderland	Zevenaar	Begroting 2018	Werkelijk 2018	Verschil
Banen (aantal per 1.000 inwoners 15 t/m 64 jaar)	2017	641,30	505,90		505,90	

Toelichting

Vervulde positie. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten per 1000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 74 jaar.

Aantal banen Nederland (per 1000):651,5
Aantal banen Gelderland (per 1000):641,3
Aantal banen Zevenaar (per 1000):505,9

Lopende re-integratievoorzieningen (aantal per 10.000 inwoners van 15 t/m 64 jaar)	2018	19,00	16,40		16,40	

Toelichting

Aantal reintegratievoorzieningen eerste halfjaar 2018 (Zevenaar):16,4
Aantal reintegratievoorzieningen eerste halfjaar 2018 (Gelderland):19,0
Aantal reintegratievoorzieningen eerste halfjaar 2018 (Nederland):26,1

Netto arbeidsparticipatie (% werkzame beroepsbevolking t.o.v. beroepsbevolking)	2017	67,20	64,40		64,40	

Toelichting

Netto arbeidsparticipatie (%) 2017 gemeente Zevenaar:64,4

	Netto arbeidsparticipatie (%) 2017 Nederland:66,6 Netto arbeidsparticipatie (%) 2017 Gelderland:67,2			
Personen met een bijstandsuitkering van 18 jaar en ouder (aantal per 10.000 inwoners)	2018	34,30	30,50	30,50
Toelichting	Betreft aantal personen met bijstandsuitkering (per 1000 inwoners van 18 jaar en ouder) Nederland:40,1 Gelderland:34,3 Zevenaar: 30,5			
Werkloze jongeren (% 16 t/m 22 jarigen)	2015	1,35	0,64	0,64
Toelichting	Betreft % jeugdwerkeloosheid Nederland: 1,52 Gelderland:1,35 Zevenaar:0,64			

WAT HEBBEN WE GEDAAN?

6.1 Structuurversterking (overkoepelend) incl. toegang

6.1.1 Stimuleren en faciliteren initiatieven in de samenleving

Jaar realisatie 2022

Wij dagen onze inwoners, ondernemers en maatschappelijk middenveld uit om zelf met goede ideeën te komen en te participeren bij beleidsvorming. Wij organiseren hiervoor rondetafelgesprekken.
Wij gaan het zelf organiserend vermogen en de denkkracht in de stad, wijken en dorpen optimaliseren. Uitgangspunten die we hierbij hanteren zijn: bewoners als eerste aan zet, gelijkwaardige partners, alleen op verzoek, 'ja en' cultuur, benut wat er is, olievlek en gewoon doen. Deze uitgangspunten passen we toe in Het Krachtlokaal: hét Zevenaarse platform voor inwonerinitiatieven. Het burgerbudget maakt het mogelijk om samen met de inwoners projecten op te pakken en te realiseren. Deze activiteit is verbonden met activiteiten in het kader van burgerparticipatie en leefbaarheid in programma 0.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Volgens plan

Vanaf 1 juni 2018 zijn 3 medewerkers benoemd als contactpersonen voor de Zevenaarse dorpen en wijken.

In het vierde kwartaal van 2018 zijn we gestart met het nog meer betrekken van jongeren. We doen dit met de methode "adviesvangers". We hebben afspraken gemaakt met Caleidoz en Kuseema over de uitvoering hiervan. Verdere uitrol volgt in 2019.

6.1.2 Versterken samenwerking met en tussen maatschappelijke partners (zoals Caleidoz)

Jaar realisatie 2022

Voor het realiseren van de structuurversterking in het Sociaal Domein is een goede samenwerking met maatschappelijke partners relevant. Partners binnen (jeugd)gezondheidszorg, kinderopvang, onderwijs en bibliotheek hebben daarin een belangrijk rol. Ook Caleidoz is als lokale welzijnsorganisatie een belangrijke partner.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Volgens plan

Versterken samenwerking met en tussen maatschappelijke partners (zoals Caleidoz) is een ontwikkellijn die is opgenomen staat in de beleidsnotitie jeugd en maatschappelijke ondersteuning. In de begroting 2018 en voortgangsrapportages 2018 staat opgenomen staat bij de planning jaar gereed 2018. Dit is per ongeluk zo opgenomen, het gaat hier om een doorgaande ontwikkeling voor de komende jaren, in ieder geval nog tot en met 2021.
We zijn in 2018 gestart om voor jeugdgezondheidszorg lokale coalities te vormen. Met de onderwijs partners hebben wij gesprekken gevoerd over hoe we, samen met hen, de beste zorg rondom een leerling vorm kunnen geven. Met Caleidoz hebben we gesproken over prestatie afspraken die passen binnen de prioriteiten en richting van ons beleid. Op het vlak van participatie werken wij nauw samen met de RSD, het UWV en WSP. Vanuit die samenwerking zijn we in 2018 de 'pilot samenwerking UWV' opgestart.

Zie voor meer informatie over de aanpak (jeugd)gezondheid programma volksgezondheid en duurzaamheid.
Zie voor meer informatie over de aanpak binnen het onderwijs programma Onderwijs.

6.1.3 Vergroten toegankelijkheid informatie, advies, ondersteuning en zorg

Jaar realisatie 2022

Het voeren van eigen regie door inwoners staat of valt met de toegankelijkheid van informatie, advies, ondersteuning en zorg. Wij stellen daarom alles in het werk om ervoor te zorgen dat iemand die iets nodig heeft de kortste en snelste weg weet te vinden. Of iemand nu het adres van de lokale voetbalclub zoekt of acuut intensieve zorg nodig heeft, de weg naar het antwoord moet snel gevonden worden, zonder omwegen of onnodig oponthoud. Dit vraagt om een slimme inrichting van het hele veld en om adequate informatie hierover voor iedereen die dit aangaat.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Volgens plan

Onze gebiedsteams bieden onze inwoners informatie en passende ondersteuning. Niet alle voorzieningen zijn even bekend bij inwoners en samenwerkingspartners. Er zijn verschillende sociale kaarten beschikbaar. Wij hebben in 2018 gewerkt aan een nieuwe, toegankelijke en goed doorzoekbare (digitale) sociale kaart.

6.1.4 Vergroten grip op kosten

Jaar realisatie 2022

Meer grip op financiën is essentieel om goed in te (kunnen) spelen op (toenemende) ondersteunings- en zorgvragen. Tegelijkertijd is er de wens om in de aanpak meer flexibiliteit in te bouwen om bijvoorbeeld (tijdelijke) initiatieven te honoreren en om budget te reserveren voor de inzet van subsidies en innovatie. Ook is het wenselijk om de verschuiving te realiseren van individuele maatwerkvoorzieningen naar algemene voorzieningen, waarbij we meer preventief en domeinoverstijgend te werk gaan: jeugd, maatschappelijke ontwikkeling, participatie en onderwijs.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Bijsturing raad

In 2018 is het actieplan Sociaal Domein in control opgesteld. De doelstelling van dit plan is in control komen. Als subdoelstellingen zijn opgenomen 1) financiën en monitoring en 2) opgavegericht werken. Bij financiën en monitoring willen wij komen tot een eenduidige opzet, waardoor het mogelijk is om tijdig stuur- en verantwoordingsinformatie op te stellen. Bij opgavegericht werken bepalen we de activiteiten die nodig zijn om de (meetbare) doelstellingen te realiseren. Om dit te realiseren voeren we een samenhangend pakket aan acties uit die eind 2018 zijn gestart.

6.1.5 Versterken tellen, luisteren en vertellen om ontwikkelingen in het sociaal domein te volgen

Jaar realisatie 2022

Om de ontwikkelingen in het sociaal domein te volgen, bij te sturen en te delen is het belangrijk instrumentarium te ontwikkelen om te monitoren. Het gaat hierbij onder andere om verhalen van inwoners, cliëntervaringen en kwantitatieve informatie.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Niet gestart	Volgens plan

In de beleidsnotitie 'Jeugd en Maatschappelijke ondersteuning 2018 en verder' is de richting aangeven wat wij de komende jaren gaan doen op dit vlak vanuit de ontwikkellijn 'tellen, luisteren en vertellen'. We hebben in 2018 over 2017 een client ervarings onderzoek laten uitvoeren op het vlak van jeugdhulp en WMO.
We gaan deze ontwikkellijn verder uitbreiden naar het hele sociaal domein. Daarbij benutten we de cliënt ervaringsonderzoeken, de ervaringen met de pilot 'data gedreven sturing' en de opbrengsten van de intensivering van de samenwerking tussen de RSD, het UWV en WSP.

6.2 Jeugd en maatschappelijke ondersteuning

6.2.1 Inkoop zorg en ondersteuning Jeugd en Wmo

Jaar realisatie 2022

Jeugdhulp en WMO zorg- en ondersteuningstrajecten (maatwerkvoorzieningen) zijn via de modulaire gemeenschappelijke regeling, module inkoop (MGR) en inkoop op bovenregionale- en landelijk schaal ingekocht. We zoeken hierbij continu naar mogelijkheden om de kosten te beheersen. Ook voor de komende periode is dit gezien de grote omvang in relatie tot de gemeentebegroting een belangrijk speerpunt.

Stand van zaken **2e VGR** **Jaarstukken**

Volgens plan Volgens plan

We hebben Jeugdhulp en maatschappelijk ondersteuning ingekocht (regionale maatwerk producten). In 2018 zijn de eerste stappen gezet voor de vereenvoudiging en verbetering van de regionale maatwerkproducten op jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning.

Regionaal werken wij samen aan innovatie van inkoop jeugdhulp aan de hand van het regionale transformatieplan Jeugdhulp 2018-2020. Hiervoor is in oktober 2018 vanuit de regio een aanvraag in voor landelijke innovatiegelden jeugd vanuit het landelijke actieprogramma 'zorg voor de jeugd' ingediend en gehonoreerd. Dit plan sluit aan op het reeds bestaande regionale innovatieplan jeugd.

6.2.2 Stimuleren en ontwikkelen van preventieve activiteiten

Jaar realisatie 2022

In de beleidsnotitie Jeugd en Maatschappelijke ondersteuning is veel aandacht voor preventieve activiteiten. Hiermee kunnen we inzet van duurdere zorg voorkomen en ook kostenbesparingen in maatwerkvoorzieningen realiseren.

De ontwikkelroutes gericht op preventie zijn:
·Vergroten van opgroeikansen
·Bevorderen gezonde leefstijl van inwoners
·Bevorderen regie woonsituatie van kwetsbare inwoners (beschermd wonen)
·Bevorderen zelfstandig wonen ouderen

Stand van zaken **2e VGR** **Jaarstukken**

Volgens plan Volgens plan

Vergroten opgroei kansen
In het derde kwartaal van 2018 zijn de pilots praktijk ondersteuner Jeugd GGZ tussentijds geëvalueerd. In het vierde kwartaal van 2018 is met de deelnemers besloten dat deze pilots worden voortgezet tot en met eind 2019. Daarna zal het college van B&W een besluit nemen over structurele inbedding van de aanpak met POH-ers. We hebben onze aanpak op complexe scheidingen geïntensiveerd en ook vanuit de regio zijn hierop nieuwe initiatieven ontwikkeld. Dit zijn o.a. de scheidingscursus van de Raad voor de kinderbescherming waarin met de lokale toegang wordt samen gewerkt. Eind 2018 hebben we met diverse activiteiten aangesloten bij de landelijke week van de pleegzorg.

Bevorderen gezonde levensstijl
De verantwoording van dit onderdeel vindt plaats op onderdeel 7.1.2. Versterken publieke gezondheid.

Beschermd thuis
Wij zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van maatschappelijke opvang en beschermd wonen. De uitvoering is nu nog belegd bij gemeente Arnhem, als centrumgemeente voor onze regio. Gestimuleerd door het rijk vindt een transformatie plaats van regionaal georganiseerde institutionele zorg naar lokaal georganiseerde zorg in de wijk. Wij geven dan grotendeels zelf uitvoering aan beschermd wonen. De transformatie bereiden wij voor in samenwerking met de gemeenten in onze regio.

Zelfstandig wonen ouderen
In 2018 is in samenwerking met ouderenorganisaties een hulpkaart opgesteld ter verspreiding onder inwoners. Dit is een invulkaart voor inwoners met hun persoonlijke gegevens en voor hun belangrijke gegevens van mantelzorgers en hulporganisaties. De kaart wordt in 2019 huis-aan-huis binnen onze gemeente verspreid. Deze kaart moet eraan bij dragen dat ouderen langer zelfstandig kunnen wonen.

6.2.3 Versterken samenwerking tussen zorg en veiligheid

Jaar realisatie 2022

Zorg en veiligheid liggen in de aanpak vaak in elkaars verlengde. Om goede ondersteuning en zorg tot stand te brengen en te handelen in het belang van de veiligheid en leefbaarheid, moeten (zorg)professionals goed samenwerken met hun veiligheidspartners. Ook is de ontwikkeling van een preventieve aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling in samenwerking met de lokale toegang en zorg- en maatschappelijke partners belangrijk.

Stand van zaken **2e VGR** **Jaarstukken**

Volgens plan Volgens plan

In 2018 hebben wij gewerkt aan een programmatische aanpak voorkoming van escalatie (AVE). Doel hiervan is om de zorg- en veiligheidsketen beter op elkaar te laten aansluiten, zodat de samenwerking gestructureerd verloopt. Hierbij is het Veiligheidshuis betrokken wanneer er opgeschaald dient te worden. Aanleiding hiervoor is de eis die gesteld is voor een sluitende aanpak verwarde personen en de professionaliseringsslag binnen Veilig Thuis. Deze AVE aanpak was gepland om af te ronden eind 2018. Door ziekte van een medewerker is dit nog niet geheel afgerond. In het eerste kwartaal van 2019 wordt het afgerond.

Veilig Thuis is in 2018 ondergebracht bij de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM). Met Veilig Thuis en de gebiedsteams hebben wij afspraken gemaakt over de samenwerking. Inwoners met zorgsignalen kunnen terecht bij Veilig Thuis. We werken in de regio volgens de verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.

De kosten voor Veilig Thuis zijn in 2018 toegenomen ten opzichte van de oorspronkelijke begroting 2018 van Veilig Thuis en ook voor 2019 wordt een stijging verwacht. Dit komt door reguliere ontwikkelingen binnen Veilig Thuis en door nieuwe wettelijke taken, onder andere rondom de aanscherping van de meldcode. Deze stijging is in de begroting van 2019 verwerkt.

Regionaal is er een visie én regionaal uitvoeringsprogramma huiselijk geweld en kindermishandeling 2015-2019. In het vierde kwartaal van 2018 zijn we in de regio gestart met het herzien van deze visie en aanpak. We verwachten dat deze medio 2019 gereed is.

6.2.4 Ondersteunen mantelzorgers

Jaar realisatie 2019

Wij zetten in op waardering en ondersteuning van mantelzorgers door het aanbieden van voorzieningen die de zorg van mantelzorgers moeten verlichten. Daarnaast zetten wij in op ondersteuning van de mantelzorger door zijn/haar omgeving: onderwijs, bedrijfsleven, zorginstellingen en verenigingsleven. Hiertoe realiseren wij een expertisecentrum mantelzorg. De bestaande budgetten mantelzorg zijn hiervoor toereikend.

Stand van zaken

2e VGR **Jaarstukken**

Volgens plan Volgens plan

Het knooppunt 'Mantelzorg Zevenaar' is van start gegaan. Inwoners weten deze voorziening steeds vaker te vinden voor informatie en ondersteuning. Het knooppunt heeft contacten gelegd met instellingen en bedrijven en deze met informatie en cursussen gestimuleerd de mantelzorgers onder hun klanten en personeel tegemoet te zien. Daarnaast voert welzijnsinstelling Caleidoz binnen haar reguliere contract activiteiten uit ter ondersteuning van mantelzorgers. De inwoners die hiervoor in aanmerking komen ontvangen in 2019 een mantelzorgcompliment over 2018.

6.2.5 Ondersteunen vrijwilligers

Jaar realisatie 2022

Wij ondersteunen vrijwilligers. Wij doen dit door maatregelen ter ondersteuning aan te bieden, in het bijzonder voor de vrijwilligersorganisaties die actief zijn en activiteiten organiseren die bijdragen aan de uitvoering van Wmo-taken. Daarnaast onderzoeken wij de mogelijkheid de inzet van de lokale vrijwilligers te erkennen en een blijk van waardering te geven. Dit kan bijvoorbeeld door een vrijwilligersonderscheiding toe te kennen.

Stand van zaken

2e VGR **Jaarstukken**

Volgens plan Volgens plan

In 2018 hebben meerdere vrijwilligersorganisaties een subsidie vanuit het welzijnsprogramma ontvangen.

In 2018 heeft de uitrol van Het Krachtlokaal plaatsgevonden op 't Gelders Eiland. Een van de verrichte acties was de postercampagne Galerij der Groten. Hierin zijn meerdere vrijwilligers op 't Gelders Eiland in het zonnetje gezet voor de manier waarop zij zich vrijwillig inzetten voor de inwoners van Zevenaar.

Wij hebben in 2018 nog geen onderzoek gedaan naar het instellen van een vrijwilligersprijs in afwachting van de benoeming van de nieuwe burgemeester.

6.3 (Arbeids)Participatie

6.3.1 Begeleiden mensen naar werk — Jaar realisatie 2019

Het beleid is er op gericht om zoveel mogelijk werkzoekenden aan een baan te helpen. Wij richten ons hierbij op de doelgroep: mensen met een korte afstand tot de arbeidsmarkt én op het werk fit maken van mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. De Regionale Sociale Dienst (RSD) is de netwerkorganisatie die in nauwe samenwerking met ondernemers, onderwijs en andere overheden (3 O's) invulling geeft aan ons beleid dat gericht is op een inclusieve arbeidsmarkt.

We starten een pilot met het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) om te voorkomen dat mensen vanuit de Werkloosheidswet (WW) doorstromen naar de bijstand.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Niet geheel volgens plan	Niet geheel volgens plan

Nieuwe opdracht RSD 2018
In de raadsvergadering van 4 juli 2018 heeft u de RSD een nieuwe opdracht gegeven.
Deze opdracht ziet toe op het niet langer beperken van de doelgroep van bijstandsgerechtigden met een korte afstand tot de arbeidsmarkt, maar om ook de mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt naar betaald werk te begeleiden. Daarnaast ziet de opdracht toe op het verbreden van de doelgroep met statushouders en mensen met een arbeidsbeperking en het omvormen van de RSD tot een netwerkorganisatie voor werk en participatie. Ook heeft de RSD nadrukkelijk de opdracht gekregen om de bijstandsgerechtigden te (leren) kennen. Voor het monitoren van deze opdracht zijn prestatieafspraken gemaakt. Feitelijk is op 1 oktober 2018 gestart met de nieuwe opdracht. Gevolg hiervan is dat de RSD in 2018 geen middelen voor de uitvoering van de nieuwe opdracht heeft gevraagd bij de gemeenten.

Aanvraag Vangnetuitkering 2017 voormalige gemeente Zevenaar
U heeft ingestemd met de juistheid van onze verklaring aangaande de interne en externe maatregelen die zijn genomen om het tekort op het BUIG te reduceren. Een aanvraag Vangnetuitkering is ingediend bij het ministerie van SZW. Door het ministerie is positief beslist op de ingediende aanvraag en in oktober 2018 heeft de gemeente Zevenaar een bedrag ontvangen van € 259.000.

Overdracht werkgeverschap SW-medewerkers (Presikhaaf Bedrijven) onder de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland
U heeft ons op 24 oktober 2018 toestemming gegeven voor het wijzigen van de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling (MGR) Sociaal Domein Centraal Gelderland. Dit heeft het mogelijk gemaakt om het formele werkgeverschap van gemeenten ten aanzien van de SW-medewerkers per 1 januari 2019 onder de MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland te brengen.

Start Pilot UWV
De pilot is er op gericht om te voorkomen dat mensen vanuit de WW doorstromen naar de bijstand en om WW-ers zo snel mogelijk van de eventuele zorg te voorzien die nodig is. In samenspraak met het UWV is deze gezamenlijke pilot gestart. De uitvoerende medewerkers aan deze pilot bespreken op klantniveau de mogelijkheden die er zijn om te voorkomen dat mensen in de bijstand terechtkomen. De pilot is in het vierde kwartaal van 2018 gestart. De pilot heeft in 2018 tot resultaat gehad dat 1 persoon een baanheeft gekregen en daardoor geen bijstandsaanvraag heeft ingediend. De pilot loopt door in 2019.

6.3.2 Uitvoeren Agenda Economie en Participatie — Jaar realisatie 2019

Met de agenda Economie en Participatie willen wij kansen op de arbeidsmarkt voor inwoners stimuleren door te investeren in een stevigere verbinding tussen onderwijs, ondernemers en overheid. Hiervoor versterken wij het accounthouderschap, investeren wij in scholing, ontwikkelen wij leerwerkcentra, werken wij aan sociale impact en benutten wij de grensregio, samen met de ons omringende gemeenten, het onderwijs, ondernemers en andere overheden.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Volgens plan

Op 1 mei 2018 hebben wij ingestemd met de doelstelling, thema's en vervolgstappen uit het eindrapport "Naar een agenda voor economie en werk". Uw raad is over deze agenda geinformeerd, die bestaat uit 1)het

versterken van subregionaal accounthoudersschap 2)Investeren in scholing 3)ontwikkelen van een leerwerkcentrum de Liemers 4)het ontwikkelen van social impact en 5) het verder benutten van de grensregio. In regionale afstemming hebben de portefeuillehouders van gemeente Duiven, Westervoort en Zevenaar overeenstemming bereikt om de agenda werk en economie vorm te geven in 1 integrale aanpak, die in 2018 onder de (werknaam) "Liemerse ambassde" bekend staat. Uiteraard in nauwe samenwerking met onze partners, zoals POA, LER, Liemers++ en andere betrokken actoren. Gemeenten Montferland en Doesburg volgen de ontwikkeling.

6.3.3 Inburgeringsbeleid

Jaar realisatie 2022

We zetten ons er voor in dat statushouders zo snel mogelijk kunnen beginnen met integreren en participeren. We doen dat samen met alle inwoners van onze gemeente. Integratie en participatie starten direct bij de huisvesting van de statushouder in onze gemeente.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Niet geheel Volgens plan

In 2018 heeft de participatie en integratie van statushouders plaats gevonden in nauwe samenwerking met maatschappelijke partners waaronder Vluchtelingenwerk, RSD en de woningcorporaties. We hebben ons ervoor ingezet om de statushouders snel te laten beginnen met integreren en participeren. Bij de RSD is hiervoor een functionaris begonnen die zich specifiek richt op statushouders. Hierdoor hebben wij meer zicht gekregen op de mogelijkheden voor begeleidingstrajecten voor statushouders.
Daarnaast zijn in 2018 door de minister van SZW de hoofdlijnen gepresenteerd van de nieuwe Wet inburgering. Aanpassingen van het inburgeringsstelsel moeten ervoor gaan zorgen dat gemeenten betere mogelijkheden krijgen om zoveel mogelijk nieuwkomers zo snel mogelijk aan het werk te krijgen en op het vereiste taalniveau te krijgen. De gemeente krijgt hierin de regierol. De nieuwe wet gaat volgens de huidige planning in per 2021. Eind 2018 zijn we begonnen met een verkenning van wat de nieuwe wet inhoudt en welke taken op ons afkomen. In 2018 hebben wij de taakstelling voor de huisvesting van statushouders niet gehaald. Dit betekent dat de opgelopen achterstand van 2018 in 2019 moet worden ingehaald. Samen met de woningcorporaties blijven wij ons sterk maken voor passende en tijdige huisvesting voor de statushouders die aan onze gemeente gekoppeld worden.

6.3.4 Uitvoeren Minimabeleid (inclusief schuldhulpverlening)

Jaar realisatie 2019

Het gemeentelijk minimabeleid is gericht op het voorkomen en bestrijden van armoede en schulden. Schuldhulpverlening wordt laagdrempelig aangeboden. Inkomensondersteuning is er voor onze inwoners die voor langere tijd zijn aangewezen op een laag inkomen. Onze inkomensondersteuning is er op gericht om onze inwoners te laten participeren in de samenleving. De beste weg uit armoede is werk. Extra zorg en aandacht gaat in ons beleid uit naar chronisch zieken, kinderen en ouderen.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Volgens plan

In 2018 hebben wij samen met maatschappelijke partners gewerkt aan een nieuwe beleidsnota armoede en schuldhulpverlening. De kennis en ervaring van onze partners en de onderzoeksresultaten van de evaluatie van het minimabeleid hebben we meegenomen in de nieuwe nota. Daarnaast hebben we de input vanuit de informatiebijeenkomst met uw gemeenteraad gebruikt. Eind 2018 hebben we het kindpakket uitgebreid met huiswerkbegeleiding. Leerlingen uit het reguliere voortgezet onderwijs -waarvan ouders weinig te besteden hebben- komen in aanmerking. Als onderdeel van de pilot Schuldenvrij is het realiseren van een link waarmee maatschappelijke organisaties signalen van schulden door kunnen geven aan de gemeente in 2018 niet opgepakt.

WAT HEEFT HET GEKOST?

Baten en lasten per programma

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting	Na wijziging	Realisatie	Verschil
Baten	12.874	12.874	12.494	-380
Lasten	47.420	50.310	52.480	-2.170
Resultaat voor bestemming	**-34.546**	**-37.436**	**-39.986**	**-2.550**
Mutaties reserves				
Baten		896	908	12
Lasten	200	969	969	
Totaal mutaties reserves	**-200**	**-74**	**-62**	**12**
Resultaat na bestemming	**-34.746**	**-37.509**	**-40.047**	**-2.538**

Verschillenanalyse

6. Sociaal domein

0.10 Mutatie reserves -25.000 N I
Ter dekking van de kosten voor de "Pilot schuldenvrij Zevenaar" is een onttrekking uit de algemene reserve geraamd. Omdat er geen gerealiseerde uitgaven in 2018 zijn geweest, hoeft er afgerond € 25.000 minder te worden onttrokken aan de algemene reserve.

0.10 Mutatie reserves 37.000 V I
Voor de exploitatie van de exploitatiekosten voor de opvang en huisvesting van statushouders is een reserve van de voormalige gemeente Rijnwaarden beschikbaar. Vooraf is niet bekend welk bedrag zal worden onttrokken aan deze reserve dus was geen raming in 2018 opgenomen. In werkelijkheid is voor 2018 een bedrag van afgerond € 37.000 onttrokken aan deze reserve.

6.1, 6.6 en 6.72 Bijdrage aan de Gemeenschappelijke Regeling BVO DRAN (Doelgroepenvervoer). -490.000 N S
De kosten met betrekking tot vervoersvoorzieningen in het kader van de Wmo en de jeugdzorg vallen hoger uit dan waarmee wij in de begroting rekening hebben gehouden. Van 2016 t/m 2018 is door de BVO DRAN gefactureerd op basis van bevoorschotting. Dit leidt tot een overschrijding van de begroting van € 490.000. Dit nadeel bedraagt bij de Wmo € 310.000 en bij de jeugdzorg € 180.000. In dit kader verwijzen wij ook naar de kosten van leerlingenvervoer, dat ook door deze gemeenschappelijke regeling wordt verzorgd (zie programma 4), waar de kosten achterblijven bij de raming. Dit gaat over een bedrag van € 201.000 in het voordeel van onze gemeente. In totaal zijn de kosten van het doelgroepenvervoer € 289.000 hoger dan begroot. Deze overschrijding doet zich in 2018 voor het eerst voor. De door de BVO DRAN voorziene kostenstijging is in 2018 niet in de gemeentebegroting verwerkt. Dit wordt in de 1e Voortgangsrapportage 2019 gecorrigeerd.

6.3 Bijzondere bijstand -150.000 N I
De grootste kostenstijging zit hier in het gebruik van de Gelrepas. In 2018 konden ook inwoners van Rijnwaarden voor het eerst gebruik maken van de Gelrepas. Daarnaast neemt de Gelrepas ook in bekendheid toe, sinds de start ervan in Zevenaar in 2016. Verder zien we dat de kosten voor de collectieve zorgverzekering niet in de pas lopen met de begroting. Het aantal verzekerden is in 2018 t.o.v. 2017 nagenoeg gelijk gebleven. Een andere stijging is te zien bij de kosten van zwemles diploma zwemmen (door instroom van inwoners uit de voormalige gemeente Rijnwaarden).

6.3 Inkomensvoorzieningen Het voordeel op dit product heeft enerzijds betrekking op de hoger vastgestelde definitieve bijdragen van het rijk (BUIG/Bbz). Daarnaast zijn, als gevolg van de afname van het aantal uitkeringsgerechtigden, de uitkeringslasten gedaald.	220.000	V	I
6.6 Eigen bijdragen maatwerkvoorzieningen Het Centraal Administratiekantoor (CAK) berekent en incasseert de eigen bijdragen die zorgcliënten moeten betalen. Zij keren deze - in verband met de privacy-bepalingen - zonder verdere toelichting aan ons uit. In 2018 zijn de bedragen achtergebleven bij de hiervoor in de begroting opgenomen ramingen. Een aanvrager van een voorziening, zoals hulp in de huishouding, ondersteuning of een financiële tegemoetkoming (persoonsgebonden budget) is op grond van de Wmo een eigen bijdrage verschuldigd. Het CAK is het publiekrechtelijk zelfstandig bestuursorgaan (zbo) dat door de wetgever is belast met de berekening, oplegging en incasso van de eigen bijdrage. Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is en derhalve niet valt onder de reikwijdte van de rechtmatigheidscontrole door de accountant van de gemeente. Dat betekent dat door de gemeenten geen zekerheden over omvang en hoogte van de eigen bijdragen kan worden verkregen als gevolg van het niet kunnen vaststellen van de juistheid op persoonsniveau, zoals hiervoor is toegelicht. In 2018 is voor € 634.000 aan eigen bijdragen via het CAK verantwoord.	-320.000	N	I
6.6 tot en met 6.82 - Zorgkosten Wij hebben in december 2018 een prognose berekend voor de jeugdzorgkosten (JZ), Wmo Hulp bij het Huishouden (HbH) en WMO Begeleiding (BG). Hierover hebben wij u in de raadsinformatiebrief 2018-100 d.d. 18 december 2018 geïnformeerd. Nagenoeg alle zorgaanbieders hebben in het begin van 2019 productieverantwoordingen ingediend. Deze productieverantwoordingen zijn de basis voor de boeking van de zorgkosten in de jaarrekening. Hieruit blijkt dat de totale zorgkosten met ca. € 2.350.000 zijn gestegen ten opzichte van 2017. Omdat in de Voortgangsrapportage 2018 de raming 2018 al was aangepast aan de werkelijke uitgaven 2017, verhoogd met € 400.000, bedraagt de toename ten opzichte van die Voortgangsrapportage € 1.950.000. Het verschil ten opzichte van de prognose in de raadsinformatiebrief bedraagt ruim € 900.000 Ten opzichte van deze prognose wordt hieronder een verklaring voor de grootste afwijkingen gegeven. De toename van de kosten van jeugdzorg doet zich met name voor in de maanden september tot en met november, terwijl de raadsinformatiebrief gebaseerd was op de declaraties tot en met juli 2018. De toename wordt veroorzaakt door 2 cliënten met hoge verblijfskosten (€ 0,2 miljoen) in combinatie met geestelijke gezondheidszorg. Daarnaast is een onverwachte kostenstijging waarneembaar bij de geestelijke gezondheidszorg in deze maanden van € 0,1 miljoen. Tenslotte blijkt de prognose met terugwerkende kracht te laag te zijn geweest voor circa € 0,4 miljoen. Belangrijkste oorzaak is dat we onder andere een significante toename zien in het aantal aanbieders welke relatief laat declareren en het aantal aanbieders dat niet of te laat declareert. Een groot gedeelte van de jeugdzorgverwijzingen loopt niet via de gemeente. Op deze drie punten zijn in 2018 de eerste verbeterpunten gestart. De kosten van Wmo-Begeleiding stijgen met bijna € 300.000. Deze stijging wordt voornamelijk veroorzaakt doordat de prijzen in 2018 met 2,68% zijn gestegen. Verder is er met name in de maanden september, oktober en november sprake van hogere kosten dan de maanden ervoor.	-1.950.000	N	S

6.6 Wmo - rolstoelvoorzieningen De lasten op dit product vallen lager uit dan in de begroting nog was aangehouden. Dit is een gevolg van de gewijzigde administratie-methode, waarbij de kosten van de in 2018 aangeschafte rolstoelen worden geactiveerd en de hieruit voortvloeiende lasten over een periode van 7 jaar worden verdeeld.	230.000	V	I
6.6 Wmo - woonvoorzieningen De uitgaven met betrekking tot de woonvoorzieningen in het kader van de Wmo zijn in 2018 achtergebleven bij de daarvoor in de begroting opgenomen raming.	180.000	V	I
6.71 Afwikkeling faillissement Diafaan. Zorgorganisatie Diafaan, een van onze leveranciers van Hulp bij het huishouden, ging in 2016 failliet. De curator van het faillissement vorderde een bedrag van ruim € 210.000 aan uitstaande facturen over de periode maart tot en met mei 2016. Na onderzoek blijkt deze claim rechtmatig te zijn. Het betaalde bedrag komt ten laste van de exploitatie over 2018.	-210.000	N	I
6.71 Nagekomen betalingen Hulp bij het Huishouden. Zorgaanbieders declareren regelmatig erg laat gedeclareerd. In 2018 hebben wij nog bedragen betaald over voorgaande jaren. Deze bedragen waren bij de afwikkeling van onze jaarrekening over die jaren nog niet bekend. Ze drukken daardoor op de exploitatie over 2018.	-100.000	N	I
Diverse kleine verschillen	40.050	V	I

Baten en lasten per taakveld

Exploitatie per taakveld (bedragen x € 1.000)		Primitieve begroting	Na wijziging	Realisatie	Verschil
Baten					
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	168	168	137	-31
6.2	Wijkteams			27	27
6.3	Inkomensregelingen	11.704	11.704	11.844	140
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.003	1.003	679	-324
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+			-16	-16
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-			-140	-140
6.82	Geëscaleerde zorg 18-			-37	-37
Totaal baten		**12.875**	**12.875**	**12.494**	**-381**
Lasten					
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	5.242	5.769	5.776	-7
6.2	Wijkteams	1.317	3.611	3.243	368
6.3	Inkomensregelingen	16.021	16.025	15.959	66
6.4	Begeleide participatie	5.423	5.708	5.667	41
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.715	1.441	1.013	428
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	8.045	8.889	8.495	394
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	8.874	8.108	10.697	-2.589
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	39	39	269	-230
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	744	721	1.361	-640
Totaal lasten		**47.420**	**50.311**	**52.480**	**-2.169**
Saldo voor bestemming					
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-5.075	-5.601	-5.638	-37
6.2	Wijkteams	-1.317	-3.611	-3.216	395
6.3	Inkomensregelingen	-4.317	-4.321	-4.115	206
6.4	Begeleide participatie	-5.423	-5.708	-5.667	41
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-713	-438	-334	104
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	-8.045	-8.889	-8.512	377
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	-8.874	-8.108	-10.837	-2.729
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	-39	-39	-269	-230
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	-744	-721	-1.398	-677
Totaal saldo voor bestemming		**-34.547**	**-37.436**	**-39.986**	**-2.550**
0.10 Mutaties reserves					
Baten			896	908	12
Lasten		200	969	969	
Totaal mutaties reserves		**-200**	**-74**	**-62**	**12**
Resultaat na bestemming		**-34.746**	**-37.509**	**-40.047**	**-2.538**

Incidentele baten en lasten

Lasten (x € 1.000)	Omschrijving	Primitieve begroting	Na wijziging	Realisatie	relatie met baten
Programma 6					
Hulp bij het huishouden	Afwikkeling faillissement zorginstelling	0	211	211	
Baten (x € 1.000)	**Omschrijving**	**Primitieve begroting**	**Na wijziging**	**Realisatie**	**relatie met lasten**
Programma 6					
Kinderopvang	Opbrengst verhuur Rijnwaarden	24	24	0	
Gesaldeerde mutaties reserves (x € 1.000)	**Omschrijving**	**Primitieve begroting**	**Na wijziging**	**Realisatie**	**Verschil**
Mutaties reserves Progr. 6	zie toelichting bij analyse reserves	-200	-74	-62	12

Reserves en voorzieningen

Bestemmingsreserves					
Nummer	Naam	Beginstand 01-01-2018	Toevoeging 2018	Onttrekking 2018	Eindstand 31-12-2018
9010	Extra inzet op re-integratie	180	0	180	0

In de begroting 2016 heeft de raad van de gemeente Zevenaar besloten extra in te zetten op re-integratie. Hiervoor is voor de jaren 2016 en 2017 in totaal € 200.000 beschikbaar gesteld. Met dit budget is de RSD verzocht om extra inspanningen te verrichten om inwoners uit Zevenaar duurzaam uit te laten stromen naar de arbeidsmarkt.

Toevoeging

Onttrekking In de Nota reserves en voorzieningen 2018 is geconstateerd dat de raad om re-integratie een impuls te geven en uitstroom te bevorderen extra middelen beschikbaar heeft gesteld voor de uitvoering van de 'businesscase van de RSD'. Hierdoor is in extra inzet op re-integratie voorzien en is deze reserve overbodig geworden. Conform het besluit bij de Nota reserves en voorzieningen is € 179.595 toegevoegd aan de algemene reserve en is de reserve eind 2018 opgeheven.

9016	Innovaties Sociaal Domein	124	200	324	0

Bij de behandeling van de meerjarenbegroting 2017-2020 heeft de raad van de voormalige gemeente Zevenaar een reserve met een totaalbedrag van € 500.000 beschikbaar gesteld voor innovaties in het sociaal domein. Deze reserve werd gevormd door het gebruiken van jaarbudgetten, die reeds voor hetzelfde doel beschikbaar waren: € 300.000 in 2017 en € 200.000 in 2018.

Toevoeging Conform de begroting is in 2018 € 200.000 uit het budget sociaal domein toegevoegd aan de reserve.

Onttrekking In 2018 is een bedrag van € 14.350 uitgegeven voor innovatiekosten sociaal domein. Voor innovatiekosten sociaal domein is in de Kadernota 2018-2022 met ingang van 2019 een structureel budget van € 400.000 beschikbaar gesteld (uitvoeringsagenda). Omdat voor innovaties nu vanaf 2019 een structureel budget beschikbaar is kan het restant van deze reserve van € 310.000 vervallen. Het bedrag is daarom eind 2018 naar de algemene reserve overgeboekt. De reserve is daarna opgeheven.

9046	Statushouders	117	0	37	80

In 2016 en 2017 zijn van het Rijk middelen ontvangen voor opvang en huisvesting van statushouders in de voormalige gemeente Rijnwaarden. De kosten volgen deels in de jaren erna.

Toevoeging

Onttrekking In 2018 is een bedrag van € 37.016 onttrokken aan de reserve voor kosten van opvang en huisvesting statushouders.

Totaal bestemmingsreserves	421	200	541	80

Bestemmingsreserve afschrijvingslasten

Nummer	Naam	Beginstand 01-01-2018	Toevoeging 2018	Onttrekking 2018	Eindstand 31-12-2018

Toevoeging

Onttrekking

Totaal bestemmingsreserve afschrijvingslasten

Voorzieningen

Nummer	Naam	Beginstand 01-01-2018	Toevoeging 2018	Onttrekking 2018	Eindstand 31-12-2018

Toevoeging

Onttrekking

Totaal voorzieningen

7.VOLKSGEZONDHEID EN DUURZAAMHEID

Omschrijving
Dit programma gaat over de beleidsvelden volksgezondheid, milieu en duurzaamheid. Volksgezondheid richt zich op een gezonde leefomgeving en leefstijl. Duurzaamheid en milieu richten zich op energietransitie, CO_2 reductie, water (riolering), geluid, lucht, bodem en grond- en afvalstoffen. Ook gaat dit programma over de toezichthoudende en handhavende taken binnen deze beleidsvelden.

Wat willen we bereiken?
Behouden en bevorderen van een duurzame en gezonde leefomgeving voor nu en de volgende generaties.

Beleidskaders

- Routekaart ...op weg naar een energieneutraal Zevenaar 2016-2020
- Regio visie publieke gezondheid Gelderland-Midden 2017-2020
- Milieubeleidsplan 2013-2030 Zevenaar
- Beleidsvisie Externe Veiligheid 2012 Zevenaar
- Nota Bodembeheer 2011 Zevenaar
- Geluidbeleid 2008 Zevenaar
- Geluidbeleid Rijnwaarden
- Watertakenplan De Liemers 2017-2021
- Beleidskader Jeugd en Maatschappelijke ondersteuning 2018 en verder (2018)

WAT WILDEN WE BEREIKEN?

7.1 Gezondheidszorg

We willen dat iedereen in onze gemeente gezond kan leven en opgroeien. Het accent ligt daarbij op jeugd en ouderen.

7.2 Duurzaamheid (energietransitie en CO_2 reductie)

In 2020 is minimaal 20% van de benodigde energie voor onze hele gemeente duurzaam opgewekt. In 2040 is dit 100%.

Beleidsindicatoren (verplicht)

Naam	Jaar meting	Gelderland	Zevenaar	Begroting 2018	Werkelijk 2018	Verschil
Hernieuwbare elektriciteit (%)	2017	7,70	2,20		2,20	
Toelichting	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa. In de begroting 2020 komen we hier op terug.					

7.3 Duurzaam inzamelen en verwerken afval

In 2020 voldoen wij aan de doelstelling uit het programma Van Afval Naar Grondstof (VANG) van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). Die doelstelling is maximaal 100 kg restafval per inwoner per jaar in 2020.

Beleidsindicatoren (verplicht)

Naam	Jaar meting	Gelderland	Zevenaar	Begroting 2018	Werkelijk 2018	Verschil
Omvang huishoudelijke restafval (kg/inwoner)	2017	130,00	141,00	130,00	141,00	11
Toelichting	In 2018 is de hoeveelheid niet gescheiden huishoudelijk afval per inwoner uitgekomen op 136 kg per inwoner. Dit is duidelijk lager dan het landelijk gemiddelde en iets boven het Gelderse gemiddelde van het laatst bekende jaar (2017). Het ligt ook iets boven onze eigen verwachting voor 2018. Een mogelijke oorzaak is de economische opleving.					

7.4 Afvalwater en waterhuishouding

Wij willen de duurzaamheid in de buitenruimte bevorderen. Daarnaast hebben wij de wettelijke zorgplicht om het stedelijk afvalwater in te zamelen en te transporteren, de afvoer van het regenwater in de openbare ruimte en de grondwaterstand. Deze gemeentelijke taken zijn vastgelegd in het Watertakenplan De Liemers (WTP) 2017-2021.

7.5 Milieu

Wij willen een duurzame en gezonde omgeving om in te leven. Samen met de Omgevingsdienst Regio Arnhem zetten we ons daarom in voor een doelmatige uitvoering en handhaving van milieuwetgeving.

WAT HEBBEN WE GEDAAN?

7.1 Gezondheidszorg

7.1.1 Uitvoeren programma Korte Voorzieningsketens

Jaar realisatie 2018

We willen het POP3 project Korte Ketens in het Liemers Landschap faciliteren. Hiermee bevorderen we voedselbewustwording en gezond eetgedrag onder onze inwoners.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Gerealiseerd

Het project startte succesvol in november 2017 met tal van activiteiten zoals bijvoorbeeld een smaakfestival, workshops voor producenten en gemeenten en het kookfestijn. In oktober 2018 hebben we een slotmanifestatie gehouden. Het project is succesvol afgerond. De eindverantwoording naar de Provincie in verband met de subsidie is ingediend.

Voorstel raad

Wij stellen u voor deze activiteit te sluiten.

7.1.2 Versterken publieke gezondheid

Jaar realisatie 2018

De publieke gezondheidszorg is direct verbonden met ontwikkelingen in bijvoorbeeld het sociaal domein en de Omgevingswet. Verschillende beleidsterreinen kunnen invloed uitoefenen op het stimuleren van een gezonde leefomgeving en leefstijl. Zo zijn het bevorderen van een gezonde leefstijl van inwoners en kansrijk opgroeien ontwikkellijnen in het beleidsplan Jeugd en Wmo.
De nadruk ligt op veerkracht, eigen regie en welbevinden van de inwoners. Er is een regiovisie opgesteld voor de periode 2017-2020. Ook worden activiteiten in het kader van jeugdgezondheidszorg uitgezet.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Gerealiseerd

Voor de uitvoering van de jeugdgezondheidszorg en publieke gezondheidszorg is sprake van een gemeenschappelijke regeling. De GGD, onderdeel van de VGGM (veiligheids- en gezondheidsregio Gelderland Midden), heeft in 2018 de reguliere taken uitgevoerd, betrekking hebbend op: jeugdgezondheidszorg 0-18 jarigen (waaronder consultatiebureaus voor 0-4 jarigen), infectieziekten en hygiëne, milieu en gezondheid, reizen en gezondheid, seks en gezondheid, openbare geestelijke gezondheidszorg, tuberculosebestrijding, inspecties (zoals voor kinderopvang), forensische geneeskunde, Wmo-toezicht (toezicht op de kwaliteit van voorzieningen) en onderzoek, informatie en advies. De verantwoording en resultaten van de uitgevoerde activiteiten vindt in 2019 plaats via de jaarstukken 2018.

Voorstel raad

Wij stellen u voor de activiteit af te sluiten.

7.1.3 Reguliere taken

Jaar realisatie 2022

Voor de periode 2017-2020 is door de gemeenten in Gelderland-Midden een regiovisie publieke gezondheid vastgesteld. Het accent ligt daarbij op jeugd en ouderen met de nadruk op veerkracht, eigen regie en het welbevinden van de inwoners.
De publieke gezondheid is direct verbonden met ontwikkelingen in bijvoorbeeld het sociaal domein en de Omgevingswet. Verschillende beleidsterreinen oefenen invloed uit op het stimuleren van een gezonde leefomgeving en leefstijl. Zo zijn het bevorderen van een gezonde leefstijl van inwoners en kansrijk opgroeien ontwikkellijnen in het beleidsplan Jeugd en Wmo. Dit beleidsplan werken wij verder uit in een uitvoeringsagenda voor de komende jaren. Ook is er een directie relatie met activiteiten in het kader van

jeugdgezondheidszorg.

Stand van zaken **2e VGR** **Jaarstukken**

Volgens plan

Over de inzet van het budget voor publieke gezondheid en jeugdgezondheidszorg worden jaarlijks afspraken gemaakt door het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling GGD, de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM). Basis hiervoor is de vastgestelde begroting van de VGGM, die in 2017 aan u is voorgelegd. Conform deze begroting is voor beide onderdelen het voor de gemeente Zevenaar van toepassing zijnde bedrag betaald. De verantwoording over de inzet van de middelen vindt plaats in 2019, op basis van de jaarstukken 2018.

7.2 Duurzaamheid (energietransitie en CO_2 reductie)

7.2.1 Invoeren van circulaire economie in Zevenaar — Jaar realisatie 2023

Voor het slagen van de energietransitie is een ander economisch model nodig: de Circulaire Economie. Hiermee optimaliseren we hergebruik én minimaliseren we waardevernietiging. Het Rijk heeft hier het Rijksbrede programma Circulaire Economie 'Nederland circulair in 2050' voor opgesteld. Wij vertalen dit concreet naar een:

- andere wijze van ontwerpen (planvorming, openbare ruimte e.d.)
- andere wijze van opdrachtverlening (aanpassen inkoop- en aanbestedingsbeleid e.d.)
- andere financiële afwegingen (zoals Total Cost of Ownership, het 'ontschotten' van potjes e.d.)
- een andere werkwijze van afval naar grondstof (in samenwerking met bedrijven, waterschap en gemeenten).

Stand van zaken **2e VGR** **Jaarstukken**

Volgens plan

Volgens plan

Het circulair fietspad is gerealiseerd en op 28 mei 2018 met een minisymposium over circulair aanbesteden geopend. Hierbij was gedeputeerde Michiel Scheffer aanwezig.
Het fietspad bestaat uit grasfalt en betonplaten met olifantengras. De werkwijze van circulair aanbesteden krijgt waar mogelijk een vervolg. Landelijk is veel vraag naar de ervaringen van het circulair fietspad op het gebied van onder andere planvorming, opdrachtverlening en financiële afwegingen. We ontvingen de landelijke 'Koop Wijs Prijs' voor het innovatieve proces van het circulair fietspad.
De andere deelactiviteiten verlopen volgens planning.

7.2.2 Energie neutraal maken eigen organisatie — Jaar realisatie 2025

Wij streven in 2025 naar een energieneutrale eigen organisatie. Hiervoor voeren we projecten uit op het gebied van gebouwen en vastgoed, bedrijfsvoering en mobiliteit.
In één van de projecten voeren we een onderzoek uit naar de manier waarop we ons eigen wagenpark verduurzamen.

Stand van zaken **2e VGR** **Jaarstukken**

Volgens plan

Volgens plan

Eind 2018 hebben we opdracht gegeven de mogelijkheden van het verduurzamen van het eigen wagenpark (werf en RDL) te onderzoeken.

7.2.3 Onderzoeken differentiatie bouwleges op basis van Energieprestatie coëfficiënt (EPC) — Jaar realisatie 2019

Wij gaan onderzoeken of het mogelijk is de gemeentelijke bouwleges bij nieuwbouwwoningen gedifferentieerd te heffen. Hierbij zal een relatie worden gelegd met de wettelijke energieprestatie-eisen.

Stand van zaken **2e VGR** **Jaarstukken**

Niet gestart

Niet gestart

In de 2e VGR hebben wij aangegeven het onderzoek in het vierde kwartaal 2018 uit te voeren. Door de aantrekkende economie hebben we prioriteit gegeven aan de afwikkeling van de grote toestroom aan aanvragen omgevingsvergunningen

Voorstel raad

We passen de planning aan en voeren het onderzoek uit in het 2e kwartaal van 2019.

7.2.4 Onderzoeken mogelijkheden deelname campagne fairtrade — Jaar realisatie 2021

gemeente

'Fairtrade gemeente' is een predicaat dat vanuit 3 samenwerkende fairtrade organisaties kan worden toegekend als een gemeente op 6 criteria inzet toont voor fairtrade. Het gaat dan om gemeente in de zin van 'lokale gemeenschap', niet enkel 'gemeentelijke overheid'. Wij onderzoeken of er in de lokale samenleving animo is voor een werkgroep die fairtrade (en het behalen van het predicaat) wil oppakken.
Fairtrade nemen wij op in ons gemeentelijke inkoopbeleid, mogelijk onder het bredere vaandel van 'maatschappelijk verantwoord ondernemen'. Het facet fairtrade brengen wij periodiek onder de aandacht van inkopende budgethouders en betrokken in de periodieke peiling rond het inkoopbeleid.

Stand van zaken	**2e VGR**	**Jaarstukken**
	Niet gestart	Niet gestart

7.2.5 Op weg naar aardgasvrij Zevenaar

Jaar realisatie 2040

In 2019 is duidelijk hoe we onze gemeente aardgasvrij maken (warmtevisie en uitvoeringsprogramma). In twee wijken gaan we als 'proeftuin' aan de slag. Deze ervaringen en de regionale ontwikkelingen zoals de 'Wijk van de Toekomst' (Gelders Energieakkoord) gebruiken en volgen we. Bijvoorbeeld voor het opstellen van de warmtevisie en het uitvoeringsplan. In 2040 is Zevenaar van het aardgas af.
Het uitfaseren van aardgas is naast een technisch vraagstuk ook een sociaal en financieel vraagstuk dat de nodige inzet vergt.

Stand van zaken	**2e VGR**	**Jaarstukken**
	Volgens plan	Volgens plan

We zijn gestart met de voorbereidingen van de Warmtevisie en de warmtetransitieplannen per wijk of dorp. De 'Wijk van de Toekomst' aanpak (Gelders Energieakkoord) is hiervoor ingezet. Hiervoor hebben we overleggen met verschillende stakeholders gevoerd. De warmtevisie is in ontwikkeling en leggen we in 2019 ter besluitvorming aan u voor. We zijn eind 2018 gestart met de voorbereidingen voor de eerrste proeftuin.

7.2.6 Uitvoeren 'Gelders Energieakkoord in uitvoering' (2018-2023)

Jaar realisatie 2023

Wij zetten extra in op het uitvoeren van het Gelders Energieakkoord (zoals de discussietafels Inkoop, Wijk van de Toekomst en Samenwerking). Voor deze extra inzet is extra capaciteit (externe ondersteuning) nodig.

Stand van zaken	**2e VGR**	**Jaarstukken**
	Volgens plan	Volgens plan

Wij zijn ambtelijk aangesloten bij de tafel Wijk van de Toekomst en bestuurlijk bij de Borgingscommissie. In 2018 hebben we geen gebruik gemaakt van extra capaciteit, maar doen dit mogelijk in de komende periode.

7.2.7 Uitvoeren van de Routekaart ...op weg naar een energie neutraal Zevenaar (2016-2020)

Jaar realisatie 2040

De Routekaart is een uitvoeringsagenda met verschillende projecten die bijdragen aan de CO_2-reductie en om energieneutraal te worden. Wij streven er naar om al in 2040 energieneutraal te zijn. Dit doen we onder andere door het professionaliseren van het Liemers Energieloket om nog beter de inwoner te bereiken, maar ook door een duurzaamheidsfonds waar initiatieven van derden gebruik van kunnen maken.

Stand van zaken	**2e VGR**	**Jaarstukken**
	Volgens plan	Volgens plan

Liemers Energieloket
We hebben gezamenlijk in Liemers verband geconstateerd dat we niet aan de voorwaarden van de provincie van cofinanciering kunnen voldoen. Hierdoor zijn alleen de eigen budgetten van de Liemerse gemeenten ingezet voor de professionalisering van het loket. Een actie die we hebben uitgevoerd is *Winst uit je Woning*. De actie *Winst uit je Woning* was in het voorjaar 2018 ook in Zevenaar. Ongeveer 500 personen bezochten de informatiebijeenkomst. Woningeigenaren hebben een advies om het eigen huis te verduurzamen gekregen.

7.2.8 Uitvoeren van het uitvoeringsprogramma Routekaart energietransitie Regio Arnhem Nijmegen (2018-2023)

Jaar realisatie 2023

Ook de Regio Arnhem Nijmegen staat voor een opgave (in 2050 energieneutraal). Dit is een opgave voor alle vier de bestaande Portefeuillehouders-overleggen (Duurzaamheid, Mobiliteit, Wonen en Economie). De

coördinatie is vanuit het portefeuillehoudersoverleg Duurzaamheid en wordt voorbereid via de regionale Icoongroep Slimme Duurzaamheid. Voor het halen van de opgave is het uitvoeringsprogramma opgesteld waarbij de focus van de regionale samenwerking ligt bij:

- Regionale Energiestrategie (RES)
- Energietransitie gebouwde omgeving
- Duurzame bedrijventerreinen
- Duurzaam en circulair inkopen en aanbesteden

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Volgens plan

Regionaal Energie Strategie (RES)
Landelijk zijn er afspraken gemaakt (Rijk, Interprovinciaal Overleg (IPO), Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en Unie van Waterschappen (UvW)). Het portefeuillehouders- overleg duurzaamheid Regio Arnhem Nijmegen is opdrachtgever voor de regionale uitwerking. De RES heeft een horizon tot 2030 met een doorkijk naar 2050. En de *Energietransitie gebouwde omgeving* is een onderdeel van het RES geworden.
U bent in augustus 2018 voor het eerst geïnformeerd over de Regionale Energiestrategie en de (ruimtelijke) consequenties van de energietransitie (Raadsinformatiebrief nr. 2018-079).
In de regio zijn zes ruimtelijke ontwerp- en energieateliers georganiseerd die input geven voor het RES-traject.

Energietransitie gebouwde omgeving
De focus ligt op de professionele regionale energieloketten en de samenwerking tussen de loketten. Hiervoor hebben we een plan van aanpak opgesteld en zijn de behoeften geïnventariseerd.

Duurzame bedrijventerreinen
In regionaal verband is een plan van aanpak opgesteld waarbij wij rekening houden met lokale initiatieven. Hiervoor is geen geld uitgegeven.

Duurzaam en circulair inkopen en aanbesteden
In regionaal verband zijn de mogelijkheden onderzocht voor een gezamenlijk leasecontract voor een gemeentelijk wagenpark waarin circulariteit en duurzaamheid centraal staan. Met de bedoeling om tot uniforme afspraken over circulariteit en duurzaamheid te komen wordt het inkoop- en aanbestedingsbeleid van de regiogemeente doorgelicht.

7.3 Duurzaam inzamelen en verwerken afval

7.3.1 Verminderen restafval per inwoner (max. 100 kg)

Jaar realisatie 2020

Om deze doelstelling te realiseren willen wij de hoeveelheid gescheiden ingezameld GFT- en groenafval verhogen. Om dat te bereiken voeren wij een aparte GFT-container in die wij de inwoners gratis aanbieden. Ook kunnen inwoners groenafval op het aanbiedstation gratis aanbieden. Het aanbieden van restafval gaan wij ontmoedigen door dit minder vaak op te halen.
De aanvullende lasten dekken wij binnen de afvalbegroting en verrekenen we via de afvalstoffenheffing.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Volgens plan

De raad heeft in 2018 een besluit genomen en krediet beschikbaar gesteld voor de aanschaf van de nieuwe containers. De aanbesteding is in 2018 afgerond. We zijn op 1 januari 2019 begonnen met het nieuwe inzamelsysteem met de gratis inzameling van GFT- en groenafval.

7.4 Afvalwater en waterhuishouding

7.4.1 Uitvoeren duurzaamheidsmaatregelen Watertakenplan

Jaar realisatie 2019

Zoals in het Watertakenplan de Liemers 2017-2021 is opgenomen, wordt er serieus gefocust op duurzaamheid en klimaatverandering. Bij het ontwerpen en inrichten van zowel (afval)waterketen, watersysteem als openbare ruimte wordt hiermee rekening gehouden. Hierbij zoeken wij nadrukkelijk naar een integrale benadering bij grootonderhoud, reconstructie en nieuwbouw.
De volgende uitgangspunten hanteren wij bij alle plannen met betrekking tot afvalwaterketen, watersysteem

en openbare ruimte:

1. Klimaatbestendig inrichten betreffende water, hitte en droogte;
2. Vasthouden, bergen en afvoeren;
3. Beperken wateroverlast in stedelijk gebied;
4. Scheiden bij de bron van hemelwater en vuilwater;
5. Vuilwater wordt via de riolering afgevoerd naar de zuivering;
6. Hemelwater voert bij voorkeur zichtbaar bovengronds af naar oppervlaktewater of bodem;
7. Anticiperen op klimaatverandering door rekening te houden met de verwachte effecten bij het ontwerp en inrichting van (afval)waterketen, watersysteem en openbare ruimte;
8. Milieutechnisch functioneren en oppervlaktewaterkwaliteit mag niet verslechteren ten opzichte van de huidige situatie;
9. Particulieren stimuleren voor meer groen in de tuin, voor hitte en water. Bewoners moeten zich zo veel mogelijk zelf verantwoordelijk voelen voor het verwerken van hemelwater op eigen terrein.

Wij gaan samen met andere Liemerse gemeenten en het waterschap dit jaar starten met het project 'Klimaatadaptatie De Liemers', zoals recent vanuit het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie is voorgeschreven. Hiervoor zal een stresstest worden uitgevoerd om knelpunten en risico's op onder andere wateroverlast in kaart te brengen.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Volgens plan

Samen met andere Liemerse gemeenten en het waterschap zijn wij medio 2018 gestart met de aanbestedingsprocedure “Klimaat stresstest”. Dit is in het kader van project 'Klimaatadaptatie De Liemers', zoals recent vanuit het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) is voorgeschreven. De stresstest heeft de thema's: wateroverlast, hitte, droogte en waterveiligheid (bijvoorbeeld risico op dijkdoorbraak). De knelpunten over de genoemde 4 thema’s brengen wij in beeld. Het hanteren van de genoemde uitgangspunten is een continu proces.

Uitgevoerde rioolwerkzaamheden in 2018:

- Vervangen van enkele hoofdgemalen;
- Vervangen van ca. 20 minigemalen (drukpompen);
- Gestart met de voorbereiding Klimaat Stresstest de Liemers (in Liemers verband);
- Herinrichting Zonnemaat;
- Revitalisering Giesbeek;
- Herinrichtingsproject Halve Maan;
- Voorbereiding herinrichting BAT-terrein;
- Analyse en optimalisatie grondwatermeetnet Liemerse gemeenten (in Liemers verband);
- Uitbreiding Telemetrie (CARS) en pompbeheersysteem (PUB-DR).

7.5 Milieu

7.5.1 Door stimuleren en handhaven wordt energie bespaard in het bedrijfsleven

Jaar realisatie 2022

Het uitgangspunt is dat het bedrijfsleven per jaar minimaal 1,5 % energie bespaart met een tussendoel voor 2020 van 7,5%. Wij gaan dit stimuleren en handhaven.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Volgens plan

Binnen de samenwerking met de 'Groene Allianties de Liemers' is er een aanpak (informeren, stimuleren) ontwikkeld. Daarnaast voert de Omgevingsdienst regio Arnhem (ODRA) specifieke energiecontroles uit bij automotive- en onderwijsinstellingen.
In 2018 heeft de ODRA de 12 geplande energiecontroles uitgevoerd en afgerond. Bij 3 controles zijn overtredingen geconstateerd en zijn hercontroles uitgevoerd.

WAT HEEFT HET GEKOST?

Baten en lasten per programma

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting	Na wijziging	Realisatie	Verschil
Baten	7.931	7.914	7.580	-334
Lasten	8.889	9.046	8.577	469
Resultaat voor bestemming	**-959**	**-1.132**	**-998**	**134**
Mutaties reserves				
Baten	4	573	436	-137
Lasten		135	256	-121
Totaal mutaties reserves	**4**	**438**	**179**	**-259**
Resultaat na bestemming	**-955**	**-695**	**-818**	**-123**

Verschillenanalyse

7. Volksgezondheid en milieu

0.10 Mutatie reserves - energietransitie -99.000 N I
Ter dekking van de kosten voor het "Gelders energieakkoord in uitvoering" maar ook voor de "routekaart...op weg naar een energie-neutraal Zevenaar" is een onttrekking uit de algemene reserve geraamd. Omdat de gerealiseerde uitgaven in 2018 lager zijn, hoeft er ook minder te worden onttrokken aan de algemene reserve.

0.10 Mutatie reserves - overig -22.000 N I
Ter dekking van diverse uitgaven zijn onttrekkingen geraamd uit de algemene reserve. Omdat de gerealiseerde kosten lager zijn in 2018 hoeft er ook minder te worden onttrokken aan de algemene reserve.

0.10 Mutatie reserves - Riolering -120.000 N I
In 2018 is er per saldo een voordelig resultaat gerealiseerd met betrekking tot het product riolering. Omdat de kosten voor riolering worden gedekt door inkomsten uit heffingen, moet het positieve saldo worden gestort in de bestemmingsreserve Riolering. Op deze manier blijft de door de burgers betaalde heffing beschikbaar voor het beoogde doel.

0.10 Mutatie reserves - warmtetransitie -16.000 N I
Ter dekking van de kosten voor het "Aardgasvrij maken van Zevenaar" is een onttrekking uit de algemene reserve geraamd. Omdat de gerealiseerde uitgaven in 2018 lager zijn, hoeft er afgerond € 16.000 minder te worden onttrokken aan de algemene reserve.

7.1. Volksgezondheid en jeugdgezondheidszorg 104.000 V I
Er is een voordeel ontstaan omdat er geen extra bijdrage aan de GR-VGGM is verstrekt op het gebied van het lokaal zorgnetwerk. Ook zijn een aantal beoogde lasten niet van toepassing gebleken of zijn deze bekostigd uit andere budgetten. Herschikking van de budgetten en de structurele effecten worden meegenomen in het project 'Financiële basis op orde'.

7.2. Riolering - Rioolheffing -122.000 N I
Er is in 2018 voor € 122.000 minder aan afvalstoffenheffing binnen gekomen dan begroot.

7.2. Riolering 105.000 V I
De kosten van riolering zijn € 105.000 lager dan begroot. Het grootste verschil hiervan wordt verklaard door het niet geïmplementeerde beheersysteem "Kikker" voor € 65.000. Deze activiteit is doorgeschoven naar 2019. Verder is er voor € 40.000 aan andere voordelen binnen de diverse onderdelen van riolering gerealiseerd.
Na het toerekenen van extracomptabele kosten als rente, de compensabele BTW en overhead en het meenemen van het nadeel op de heffingsinkomsten resteert er een voordeel van € 120.000. Dit wordt gestort in de Reserve riolering.

7.3. Afval - Afvalstoffenheffing Er is in 2018 voor 49.000 minder aan afvalstoffenheffing binnen gekomen dan begroot. Ook is er voor 120.000 minder aan overige opbrengsten binnen gehaald. Dit heeft met name te maken met een lagere opbrengt op de inzamelvergoeding voor Plastic Metalen en drankkartons (PMD).	-169.000	N	I
7.3. Afval Voor het taakveld afval is op de directe kosten een nadeel behaald van € 16.000 in 2018. Na het toerekenen van extracomptabele kosten als rente, compensabele BTW en overhead, resteert er in 2018 een nadeel op het taakveld afval van € 112.000. In de voortgangsrapportage is reeds rekening gehouden met een verlies en daarom is de reserve afval ingezet voor € 55.000, waarnaar deze volledig leeg is. Dit betekent dat er een nadeel in de jaarrekening is van € 57.000.	-16.000	N	I
7.4 Milieubeheer - energietransitie In het kader van de energietransitie zijn middelen beschikbaar gesteld. Hiervoor zijn de volgende activiteiten uitgevoerd: een onderzoek naar het verduurzamen van het eigen wagenpark; een warmtevisie met bijgaand onderzoek; bijdrage aan de uitvoering regionale routekaart. Een deel van de beschikbare middelen zijn vanwege prioritering getemporiseerd (uitvoering Gelders Energie Akkoord en projecten uit eigen routekaart ...op weg naar een energieneutraal Zevenaar).	163.000	V	I
7.4. Milieubeleid en uitvoering en toezicht milieu Overige uitgaven, inhuur derden, bijdragen overige instellingen, leveringen diensten derden, juridische advieskosten	47.000	V	I
7.5. Begraafplaatsen Er is voor 43.000 minder opgehaald aan begraafrechten dan begroot. Dit heeft er mee te maken dat tegenwoordig eerder gekozen wordt voor cremeren. Vanwege het feit dat de opbrengsten worden genomen in het jaar dat de dienst plaats vindt kunnen er schommelingen zijn op deze post begrote baten.	-43.000	N	I
7.5. Begraafplaatsen Er is een 29.000 minder aan kosten besteed aan de begraafplaatsen dan begroot. Dit is in grote mate toe te wijzen aan minder huurkosten goederen en materiaalkosten	29.000	V	I
Diverse kleine verschillen, worden niet nader toegelicht.	24.000	V	I

Baten en lasten per taakveld

Exploitatie per taakveld (bedragen x € 1.000)		Primitieve begroting	Na wijziging	Realisatie	Verschil
Baten					
7.2	Riolering	4.402	4.402	4.293	-109
7.3	Afval	3.386	3.365	3.186	-179
7.4	Milieubeheer		4	2	-2
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	143	143	99	-44
Totaal baten		**7.931**	**7.914**	**7.580**	**-334**
Lasten					
7.1	Volksgezondheid	1.547	1.410	1.270	140
7.2	Riolering	3.309	3.079	2.988	91
7.3	Afval	2.803	3.003	3.007	-4
7.4	Milieubeheer	1.050	1.369	1.157	212
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	181	185	155	30
Totaal lasten		**8.889**	**9.046**	**8.577**	**469**
Saldo voor bestemming					
7.1	Volksgezondheid	-1.547	-1.410	-1.270	140
7.2	Riolering	1.093	1.323	1.305	-18
7.3	Afval	583	361	179	-182
7.4	Milieubeheer	-1.050	-1.365	-1.155	210
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	38	-42	-57	-15
Totaal saldo voor bestemming		**-959**	**-1.133**	**-998**	**135**
0.10 Mutaties reserves					
Baten		4	573	436	-137
Lasten			135	256	-121
Totaal mutaties reserves		**4**	**438**	**179**	**-259**
Resultaat na bestemming		**-955**	**-695**	**-818**	**-123**

Incidentele baten en lasten

Gesaldeerde mutaties reserves (x € 1.000)	Omschrijving	Primi-tieve begroting	Na wijziging	Realisatie	Ver-schil
Mutaties reserves Progr. 7	zie toelichting bij analyse reserves	4	438	179	-258

Reserves en voorzieningen

Bestemmingsreserves					
Nummer	Naam	Beginstand 01-01-2018	Toevoeging 2018	Onttrekking 2018	Eindstand 31-12-2018
9017	Afval	115	0	115	0

Egalisatiereserve bedoeld om schommelingen in de uitgaven/inkomsten van afvalverwijdering te egaliseren en zo wisselende tarieven te voorkomen.

Toevoeging

Onttrekking — In 2018 hebben wij conform raadsbesluit van 12 februari 2018 € 33.604 aan de reserve onttrokken voor kosten van aanpassing van de subsidieverordening oud papier. Daarnaast is € 27.000 onttrokken voor de eenmalige afschrijving van chips in de containers van Rijnwaarden. Het restant van de reserve (€ 54.565) is gebruikt ter egalisatie van een deel van het tekort op de exploitatie van afval in 2018.

9018	Riolering	71	121	0	192

De egalisatiereserve is bedoeld om schommelingen in de jaarlijkse exploitatiekosten van riolering te egaliseren en zo wisselende tarieven te voorkomen.

Toevoeging — In 2018 is op de jaarlijkse exploitatiekosten riolering € 121.188 minder uitgegeven dan begroot. Conform het doel van deze reserve is dit bedrag in de egalisatiereserve riolering gestort.

Onttrekking

9026	Duurzaamheidsleningen	135	0	135	0

Deze reserve is in 2017 ingesteld door de voormalige gemeente Rijnwaarden en is bedoeld ter dekking van kosten en risico's van het verstrekken van duurzaamheidsleningen.

Toevoeging

Onttrekking — In de Nota reserves en voorzieningen is geconstateerd dat voor duurzaamheidsleningen geen aparte reserve noodzakelijk is. Conform het besluit bij de Nota reserves en voorzieningen is het saldo van de reserve (€ 135.000) eind 2018 overgeboekt naar de algemene reserve. De reserve is daarna opgeheven.

Totaal bestemmingsreserves		321	121	250	192

Bestemmingsreserve afschrijvingslasten					
Nummer	Naam	Beginstand 01-01-2018	Toevoeging 2018	Onttrekking 2018	Eindstand 31-12-2018

Toevoeging

Onttrekking

Totaal bestemmingsreserve afschrijvingslasten

Voorzieningen					
Nummer	Naam	Beginstand 01-01-2018	Toevoeging 2018	Onttrekking 2018	Eindstand 31-12-2018
	Afval	0			

Voordelen op afschrijvingslasten die ontstaan zijn door het later investeren moeten volgens het BBV verplicht worden toegevoegd aan een voorziening.

Toevoeging

Onttrekking

8009	Begraafplaatsen	41	9	0	50

Deze voorziening is gevormd in de voormalige gemeente Zevenaar. De voorziening is voor het egaliseren van meerjarige periodieke onderhoudskosten. Het onderhoud aan de begraafplaatsen is opgenomen in een meerjarenonderhoudsplan.

Toevoeging In 2018 hebben wij conform begroting en conform het meerjarenonderhoudsplan € 8.926 toegevoegd aan de voorziening.

Onttrekking

8010	Riolering	5.169	424	1.634	3.960

Voorziening voor toekomstige vervangingen van riolering.

Toevoeging Op basis van het watertakenplan is een bedrag van € 424.000 toegevoegd aan de voorziening.

Onttrekking In 2019 is in totaal een bedrag van € 1.634.000 onttrokken aan de voorziening riolering. Een deel van deze onttrekking is conform het watertakenplan gebruikt om investeringen direct af te boeken. Daarmee worden toekomstige kapitaallasten beperkt waardoor de tarieven beter geëgaliseerd worden.

Totaal voorzieningen	5.210	433	1.634	4.010

8.VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN STEDELIJKE VERNIEUWING

Omschrijving
Dit programma gaat over de beleidsvelden ruimtelijke ordening, grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen) en wonen.

Wat willen we bereiken?
Wij willen een gemeente zijn waar het aantrekkelijk wonen, werken en leven is.

Beleidskaders

- Structuurvisie Zevenaar 2012-2030
- Omgevingsvisie Gelders Eiland 2030
- Woonvisie Zevenaar
- Woonvisie Gelders Eiland (2018)
- Nota Vastgoedbeleid

WAT WILDEN WE BEREIKEN?

8.1 Ruimtelijke Ordening

Wij streven naar een goede balans tussen de ontwikkeling van de stad Zevenaar met een bovenlokaal en regionaal voorzieningenniveau en leefbare kernen met een eigen lokaal voorzieningenaanbod. We maken gewenste (ruimtelijke) ontwikkelingen mogelijk en bevorderen de ruimtelijke kwaliteit en een veilige en gezonde fysieke leefomgeving. Hierbij respecteren wij het landschap en de daarin aanwezige natuur- en cultuurhistorische waarden.

8.2 Stedelijke vernieuwing

Via stedelijke vernieuwing zetten we in op de vitaliteit in dorpen en wijken. We nemen fysieke maatregelen die nodig zijn om wijken en dorpen toekomstbestendig te maken.

8.3 Wonen en bouwen

Wij hebben een toekomstbestendige woningvoorraad. Voor iedereen is er een geschikte woning en onze inwoners wonen prettig.

Beleidsindicatoren (verplicht)

Naam	Jaar meting	Gelderland	Zevenaar	Begroting 2018	Werkelijk 2018	Verschil
Demografische druk (%)	2018	73,10	79,10	79,10	79,10	0
Toelichting	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar ligt in Zevenaar aanzienlijk hoger dan het landelijke gemiddelde. Dit heeft vooral te maken met de aanwezigheid van een relatief hoog aantal bejaardenhuizen/woonzorgcomplexen in Zevenaar.					
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden (€)	2018	649,00	604,00	604,00	604,00	0
Toelichting	Deze indicator betreft het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten (OZB + afvalstoffenheffing + rioolheffing) betaald. Voor afval en riool zijn we kostendekkendheid, voor OZB hanteren we de inflatiecorrectie.					
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (€)	2018	721,00	715,00	715,00	715,00	0
Toelichting	De indicator heeft betrekking op het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten (OZB + afvalstoffenheffing + rioolheffing) verschuldigd is. Voor afval en riool zijn we kostendekkendheid, voor OZB hanteren we de inflatiecorrectie.					

Gemiddelde WOZ-waarde (per € 1.000)	2018	230,00	185,00	185,00	185,00	0

Toelichting

De ontwikkeling van de woningmarkt wordt conform landelijke cijfers als volgt ingeschat:
2018 --> 2019 +8%
2019 --> 2020 +5%
2020 --> 2021 +2%
2021 --> 2022 +2%

Nieuw gebouwde woningen (aantal per 1.000 woningen)	2016	9,00	5,90	7,40	5,90	1,5

Toelichting

De woningmarkt is aangetrokken. Het aantal nieuwbouwwoningen dat wordt opgeleverd neemt sinds 2015 jaarlijks toe. We zetten in op toevoeging van woningen, waar op lange termijn behoefte aan is. Het aantal opleveringen in 2018 baseren wij op het aantal toegevoegde wooneenheden in de BAG-registratie over het jaar 2018. We verwachten een lichte toename van het aantal opleveringen in 2019 ten opzichte van 2018 en verwachten dat dit aantal gehandhaafd wordt in de jaren daarna.

8.4 Handhaving

Beschermen van de kwaliteit van de (leef-)omgeving door toezicht en handhaving.

WAT HEBBEN WE GEDAAN?

8.1 Ruimtelijke Ordening

8.1.1 Invoeren Omgevingswet

Jaar realisatie 2021

Voor 2021 zijn wij gereed voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Wij stellen hiervoor een route vast in het procesplan implementatie Omgevingswet. Wij passen ons instrumentarium aan de nieuwe wettelijke vereisten aan. Hierbij is digitalisering van gegevens en het eenvoudig kunnen benaderen van die gegevens een belangrijk onderdeel. Wij zetten in op participatie van inwoners, ondernemers en instanties. Intern kijken wij naar de gevolgen voor de organisatie op het gebied van functies, cultuur, competenties en integraliteit. De Omgevingswet raakt de gehele organisatie.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Niet geheel volgens plan	Niet geheel volgens plan

We hebben in 2018 aangesloten bij de processen van participatie en cultuurverandering (Zevenaar Verbindt). Participatie is ingezet bij ruimtelijke procedures. Zevenaar Verbindt is verder uitgerold en vanuit de invoering Omgevingswet is hierop aangehaakt. Daarnaast hebben in regionaal verband overleggen plaatsgevonden. We zijn in 2018 gestart met het in beeld brengen van het bestaand beleid in relatie tot de Omgevingswet. Ook op het gebied van opleiden en werken met de Omgevingswet zijn trajecten gestart en doorlopen. Aangegeven is dat wij u in het vierde kwartaal van 2018 zouden informeren over de voortgang. Deze termijn is niet gehaald. De nieuwe projectleider is gestart op 1 januari 2019. De gestelde termijn is dus opgeschoven.

Voorstel raad

Wij informeren u in het tweede kwartaal 2019 over de implementatie van de Omgevingswet. Dit zal zijn in een informatieve bijeenkomst.

8.2 Stedelijke vernieuwing

8.2.1 Herinrichten BAT-terrein

Jaar realisatie 2019

In 2018 zijn wij gestart met de herinrichting van het BAT-terrein. Het betreft een herstructurering van een bedrijventerrein. Dit biedt een kans om woningbouw te realiseren op een strategische plek bij de binnenstad, het treinstation en aan het landgoed. Met de huidige invulling is het gebied niet toegankelijk en vormt het een barrière in de stad. Door de herontwikkeling wordt het gebied toegankelijk en zo komt er onder meer een verbinding tussen het centrum en het landgoed en de groene wig. Met de eigenaar stemmen wij de stedenbouwkundige opzet van de woonblokken en de openbare ruimte af. Uitgangspunt daarbij is dat het industriële karakter zoveel mogelijk behouden blijft.
Wij hebben begin 2018 het voorterrein aangekocht, een deel van de gronden achter Huis Rijck en rondom Hal

12. Hiermee kunnen wij versneld uitvoering geven aan de inrichting van het voorterrein voor Hal 12 en gemeentehuis. De herinrichting van het voorterrein betekent een kwaliteitsslag voor onze gemeentelijke panden en een upgrade van de Kerkstraat. Het terrein achter Huis Rijck wordt deels ingezet voor de verkoop van Huis Rijck. Het overige deel vullen wij in met (fiets)parkeren en andere voorzieningen ten behoeve van Hal 12 en gemeentehuis. Voor de herinrichting van deze gronden moeten wij bovengronds en ondergronds maatregelen treffen.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Niet geheel volgens plan

Het betreft hier een totaalbedrag van € 1,1 miljoen voor het herinrichten voorterrein en terrein achter Huize Rijck en deels rondom Hal 12 in verband met de aankoop van deze gronden in 2018.

In 2018 is gestart met de uitvoering van fase 1 van de herinrichting van het BAT-terrein. Middels een concreet raadsvoorstel heeft de gemeenteraad op 24 oktober 2018 ingestemd met een krediet van € 526.000,- voor de uitvoering van fase 1 en de voorbereiding van fase 2 ten behoeve van de herinrichting BAT-terrein:

Fase 1
- Het plaatsen van een nieuwe fietsenstalling en herinrichten van het terrein achter Huis Rijck
- Een bovengrondse afvalvoorziening mogelijk maken voor het afval van Hal 12 en het gemeentehuis
- Starten met het proces om te komen tot voor de herinrichting van het voorterrein

Fase 2:
- Uitvoering geven aan de planvorming voor het voorterrein en eventuele daarmee samenhangende uitvoeringswerkzaamheden

Fase 1 zou in 2018 zijn afgerond en fase 2 in 2019.
Er is een start gemaakt met het proces om te komen tot de herinrichting van het voorterrein. De overige werkzaamheden van fase 1 worden maart/ april 2019 opgeleverd.

Voorstel raad

Wij zullen fase 1 afronden eind kwartaal 1/ begin kwartaal 2 van 2019.

8.3 Wonen en bouwen

8.3.1 Herontwikkelen Vestersbos Zevenaar

Jaar realisatie 2020

Herontwikkelen van de locatie van de voormalige schoolgebouwen van het Liemers College aan het Vestersbos in Zevenaar.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Niet geheel volgens plan

In 2018 is een uitvraag aan de markt voorbereid voor herontwikkeling van deze voormalige schoollocatie naar woningbouw. Voordat dit zijn beslag kreeg, is de locatie deel gaan uitmaken van het onderzoek naar een Integraal Kind Centrum als onderdeel van het Integraal Huisvestingsplan. Als in dat kader straks een besluit over het programma op de locatie bekend is, wordt dit als ruimtelijk project voortgezet.

Voorstel raad

Voorgesteld wordt om de resultaten van het onderzoek naar een IKC af te wachten en op basis van de resultaten het ruimtelijk project voort te zetten.

8.3.2 Regie op woningbouwprogramma

Jaar realisatie 2019

Op basis van de Liemerse Woonagenda voor de periode 2017-2027 stellen wij uitgangspunten vast voor het woningbouwprogramma. Op basis van die uitgangspunten stellen wij een flexibele woningbouwprogrammering vast met maatwerk per kern. Om nieuwe kansrijke initiatieven mogelijk te maken brengen wij de capaciteit van woningbouwlocaties, die niet aansluiten bij de vraag op lange termijn, terug.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Volgens plan

Er ligt een concept kwalitatief afwegingskader woningbouw waarmee wij meer flexibel kunnen programmeren. Hiermee kunnen wij uitvoering geven aan de Woonvisie en de Liemerse Woonagenda. Dit afwegingskader is tot stand gekomen na analyse van woningmarktonderzoeken en individuele gesprekken en een bijeenkomst met betrokken partijen uit het woonveld, zoals corporaties, ontwikkelaars en makelaars. De uitkomsten van deze gesprekken zijn verwerkt in het afwegingskader.

8.3.3 Verbeteren kwaliteit Dorpsplein Lobith

Jaar realisatie 2020

Om te komen tot een herinrichting van het Dorpsplein en een deel van de aangrenzende gebouwen worden voorbereidingskosten gemaakt. Hierbij moet u denken aan het bepalen van de scope van de opgave, de uitwerking van de opgave en mogelijk daarmee samenhangende onderzoeken en overleg met betrokkenen/omgeving. In het kader van de subsidie Sterk Bestuur ontvangen wij in 2018 een bijdrage van € 500.000 voor fysieke investeringen en/of proceskosten.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Volgens plan

De genoemde voorbereidingskosten zijn gedekt uit de eerder verkregen subsidie Sterk Bestuur (cofinanciering) én een aanvullende subsidie van SteenGoedBenutten van bijna € 35.000.
De onderzoeken naar de parkeersituatie en de waterproblematiek in het centrum van Lobith zijn gestart. De uitkomsten worden meegenomen in de ruimtelijke modellen.
In het 1e kwartaal van 2019 wordt gesproken met stakeholders in het gebied en wordt een informatieavond voor alle inwoners van Lobith georganiseerd om de problemen en kansen in het gebied en hun wensen te inventariseren.

8.3.4 Ontwikkelen bouwgrondexploitaties

Jaar realisatie 2025

De woningbouwlocatie Groot Holthuizen is in ontwikkeling, waarbij oorspronkelijk werd uitgegaan van een uitgifte van 30 kavels per jaar. In 2016 en 2017 zijn verkoop en financiële doelstellingen ruimschoots gehaald wat aanleiding was om de uitgifte te versnellen. Voor de jaren 2018 en 2019 wordt uitgegaan van een uitgifte van respectievelijk 65 en 55 kavels per jaar en de jaren daarna 40 stuks.

Op 4 juli 2018 heeft u besloten om de grondexploitatie Zevenaar Oost uit te breiden door het toevoegen van 155 woningen. Deze worden gerealiseerd in het buurtschap De Stede waarbij de deelexploitatie Het Hof is afgesloten waarmee 40 woningen zijn vervallen. Netto gaat het dus om een uitbreiding van 115 woningen.

Stand van zaken

2e VGR	Jaarstukken
Volgens plan	Volgens plan

De Tol
Wij hebben in 2018 overeenstemming bereikt met partijen voor een nieuwe verkaveling voor de resterende gronden in de Tol1. Dit deel van de Tol kunnen wij dan ook afronden. Ook hebben we hier extra vrije kavels aangeboden om aan de groeiende vraag te voldoen, deze zijn allemaal verkocht. De projectmatige woningen gaan in 2019 in de verkoop. Het woonrijp maken (dus het definitief maken) van het openbaar gebied van een groot deel van de Tol is gereed.

De Bem
In de Bem is in 2018 gestart met het laatste grotere projectmatige plan. Ook de verkoop van vrije kavels loopt zeer voorspoedig. Het noordelijk deel van de Bem is woonrijp gemaakt. Na realisatie van het project van Reinbouw (begin 2019) wordt ook de zuidzijde woonrijp gemaakt. Daarmee is de Bem grotendeels gereed.

De Stede
De eerste fasen in het derde buurtschap (De Stede) zijn geheel geleverd. Het betreft hier in totaal 86 woningen in een divers aanbod. Voor de volgende fasen zijn afspraken gemaakt met ontwikkelaars. Hier is ook ruimte voor andere doelgroepen (starters, eenpersoonshuishoudens, senioren). De uitwerkingsplannen voor de volgende fasen van de Stede zijn in procedure en worden begin 2019 vastgesteld.

In 2018 zijn 124 kavels geleverd. Dit is ruim boven de (reeds bijgestelde) doelstelling van 93 kavels in de Koersrapportage Zevenaar Oost van mei 2018 en de 2e voortgangsrapportage.

Middag Oost

In het woningbouwplan Middag Oost zijn 14 woningen geleverd. Hier zal in 2019 gestart worden met de bouw.

8.4 Handhaving

8.4.1 Uitvoeren doortastend handhavingsbeleid

Jaar realisatie 2019

Uitvoeren doortastend handhavingsbeleid.

Stand van zaken

2e VGR	**Jaarstukken**
Volgens plan	Volgens plan

Het handhavingsbeleid is door u vastgesteld in de raadsvergadering van 24 oktober 2018. We hebben ons inwonerpanel betrokken bij het bepalen van de speerpunten voor het programma handhaving 2019. In het vierde kwartaal van 2018 hebben we invulling gegeven aan de vacatureruimte zodat we actief gaan handhaven volgens het nieuwe vastgestelde beleid. Het jaarverslag handhaving 2018 sturen wij u toe in het derde kwartaal van 2019.

WAT HEEFT HET GEKOST?

Baten en lasten per programma

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting	Na wijziging	Realisatie	Verschil
Baten	3.151	9.898	19.156	9.258
Lasten	4.298	8.527	13.996	-5.469
Resultaat voor bestemming	**-1.147**	**1.371**	**5.160**	**3.789**
Mutaties reserves				
Baten	16	114	25	-89
Lasten		2.583	2.583	
Totaal mutaties reserves	**16**	**-2.469**	**-2.558**	**-89**
Resultaat na bestemming	**-1.131**	**-1.097**	**2.602**	**3.699**

Verschillenanalyse

8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

0.10 Mutaties reserves - Bestemmingsplan buitengebied -89.000 N I
Voor het bestemmingsplan buitengebied Rijnwaarden is een bedrag uit de algemene reserve beschikbaar gesteld van € 95.000. In 2018 is afgerond € 6.000 ten laste van de algemene reserve gebracht omdat dit overeenkomt met de werkelijk gemaakte kosten.

8.1 Ruimtelijke ordening - Bestemmingsplannen 89.000 V I
Er zijn middelen beschikbaar gesteld voor het opstellen van het bestemmingsplan buitengebied Rijnwaarden. Begin 2018 was € 95.000 beschikbaar. Hiervan is afgerond € 6.000 gebruikt in 2018. Hierdoor is een voordeel ontstaan ten opzichte van de geraamde uitgaven van € 89.000. Omdat dekking plaats vindt uit de algemene reserve is het per saldo budgettair neutraal, omdat er nu ook minder wordt onttrokken aan de algemene reserve.

8.1 Ruimtelijke ordening - invoeren omgevingswet 169.000 V I
Er wordt regionaal samengewerkt met onze partners in de voorbereiding op de omgevingswet. Wij zijn in 2018 nog niet gestart met een pilotproject. Er zijn diverse werkgroepen samengesteld, maar het proces om concreet aan de slag te gaan met de Omgevingswet is naar achteren geschoven in verband met het zoeken naar een nieuwe projectleider. Er zijn daarom minder kosten gemaakt dan waarmee rekening was gehouden.

8.2 Grondexploitatie - Middag Oost en Zwanenwaay 563.000 V I

Voor de jaarlijkse herziening van de grondexploitaties heeft voor deze grondexploitatie een integrale doorrekening plaatsgevonden. Ten opzichte van de situatie in de jaarrekening 2017 is dit een verbetering van het resultaat van € 563.000 Netto Contante Waarde waarmee de reeds gevormde verliesvoorziening kan komen vrij te vallen. Voor deze verbetering kunnen de volgende oorzaken worden aangewezen:

1.Voor de Middag Oost hebben we medewerking verleend voor de realisatie van 14 woningen. Deze zijn inmiddels allemaal verkocht en de kavels zijn geleverd. Met de grondopbrengsten was in de grondexploitatie geen rekening gehouden vanwege de matige marktomstandigheden van de afgelopen jaren.
2.Door de uitbreiding van het aantal woningen in de Middag Oost dient er ook extra budget te worden opgenomen voor het woonrijp maken. Dit is ook in de grondexploitatie verwerkt wat een nadelig effect heeft voor het resultaat.
3. De gunstige verkoop heeft ook en positief effect voor de rentekosten.
4. Omdat de ontwikkeling van de Zwanenwaay achterblijft bij de verwachtingen is de

gronduitgifte verder uitgefaseerd. Dit heeft nadelige (rente)gevolgen voor dit deelplan.			
8.2 Grondexploitatie Centrumplan	49.000	V	I
In 2018 is de grond geleverd voor de ontwikkeling van de Bommersheufsestraat. Dit plan is inmiddels in aanbouw. Met de ontwikkelaar is de afspraak gemaakt dat deze het bouw- en woonrijp maken voor zijn rekening neemt waarvan de kosten zijn verdisconteerd met de grondprijs. Dit plan kan worden afgesloten waarbij een vrijval kan worden ingeboekt voor kosten van bouw- en woonrijp maken. Dit geldt ook voor de plankosten.			
8.2 Grondexploitatie -Zevenaar Oost Wonen	2.613.000	V	I
Ten behoeve van de jaarlijkse herziening van de grondexploitaties heeft een integrale doorrekening plaatsgevonden. Een en ander op basis van actuele marktontwikkelingen en een uitgangspuntennotitie welke op 19 maart 2019 door het college is vastgesteld. Deze jaarlijkse herziening is vervat in de bovengenoemde uitvoeringsrapportage grondexploitaties 2018. In deze uitvoeringsrapportage is het verwachte resultaat voor Zevenaar Oost Wonen becijferd op € 34.973.000 negatief, op basis van Netto Contante Waarde per 01-01-2019. Ten opzichte van de situatie in de Voortgangsrapportage 2018 is dit een verbetering van het resultaat van € 2.613.000.000 Netto Contante Waarde waarmee de reeds gevormde verliesvoorziening kan komen vrij te vallen. Voor deze verbetering kunnen de volgende oorzaken worden aangewezen: 1. De gehanteerde rente is van 2,42% naar 2,28% verlaagd. Voor de deelgrondexploitaties met een hoge boekwaarde betekent deze verlaging een aanzienlijke reductie in de rentekosten gedurende de resterende looptijd. Dit heeft een voordelig effect. Bovendien leidt de snellere uitgifte van kavels (124 in plaats van 65 stuks) tot aanmerkelijke rentevoordelen. 2. De vrij-op-naam prijzen van de door de ontwikkelaars verkochte woningen bleken in de eerste fasen van De Stede beduidend hoger te liggen dan (uit voorzichtigheidsprincipe) in geschat. Omdat we met een grondquote werken profiteert de gemeente mee waardoor er hogere grondprijzen werden ontvangen. Dit gaf tevens aanleiding om de grondprijzen voor de toekomstige fasen naar boven bij te stellen zodat ook hier een voordeel kan worden ingeboekt. 3. Als gevolg van de marktontwikkelingen in - met name de grond-, weg en waterbouw- is het noodzakelijk om het prijspeil van de beschikbare budgetten naar omhoog bij te stellen. Omdat de druk op de grondprijzen als gevolg van de huidige markt toeneemt (bouwkosten stijgen immers ook aanmerkelijk) is terughoudend omgegaan met toekomstige opbrengststijgingen Beiden hebben een nadelig effect op het resultaat.			
8.3 Wonen en bouwen - omgevingsvergunningen	350.000	V	I
In 2018 is een bedrag geraamd voor 'bouwleges' van afgerond € 900.000. In werkelijkheid is aan bouwleges een bedrag van € 1.250.000 ontvangen. Een voordeel van € 350.000. Deze meeropbrengst wordt met name veroorzaakt door meer en grotere complexe bouwprojecten (bijvoorbeeld seriebouw) dan verwacht.			
Diverse kleine verschillen, worden niet nader toegelicht.	-44.000	N	I

Baten en lasten per taakveld

Exploitatie per taakveld (bedragen x € 1.000)		Primitieve begroting	Na wijziging	Realisatie	Verschil
Baten					
8.1	Ruimtelijke ordening	15	30	54	24
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	2.515	8.843	17.726	8.883
8.3	Wonen en bouwen	621	1.026	1.376	350
Totaal baten		**3.151**	**9.899**	**19.156**	**9.257**
Lasten					
8.1	Ruimtelijke ordening	717	930	755	175
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	2.488	6.243	11.903	-5.660
8.3	Wonen en bouwen	1.093	1.354	1.339	15
Totaal lasten		**4.298**	**8.527**	**13.997**	**-5.470**
Saldo voor bestemming					
8.1	Ruimtelijke ordening	-701	-900	-701	199
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	27	2.600	5.823	3.223
8.3	Wonen en bouwen	-472	-329	38	367
Totaal saldo voor bestemming		**-1.146**	**1.371**	**5.160**	**3.789**
0.10 Mutaties reserves					
Baten		16	114	25	-89
Lasten			2.583	2.583	
Totaal mutaties reserves		**16**	**-2.469**	**-2.558**	**-89**
Resultaat na bestemming		**-1.131**	**-1.097**	**2.602**	**3.699**

Reserves en voorzieningen

Bestemmingsreserves

Nummer	Naam	Beginstand 01-01-2018	Toevoeging 2018	Onttrekking 2018	Eindstand 31-12-2018
9001	Versnelling woningbouw	509	0	509	0

Deze bestemmingsreserve is gevormd vanuit de middelen die zijn ontvangen voor de versnelling van woningbouw. Een groot deel van deze bestemmingsreserve (€ 400.000) was bedoeld voor het afdekken van incidentele risico's met betrekking tot de duurzaamheidsleningen (raadsbesluit 2016). Het restant was bedoeld voor risico's van verstrekte startersleningen. In de Nota reserves en voorzieningen 2018 is geconstateerd dat de risico's en kosten van duurzaamheids- en startersleningen zeer gering zijn en er daarom geen reden meer is om deze reserve in stand te houden.

Toevoeging

Onttrekking Conform besluitvorming bij de Nota reserves en voorzieningen is het saldo van deze reserve in 2018 overgeboekt naar de algemene reserve. De reserve is eind 2018 opgeheven.

9013	Nazorg complexen grondexploitaties	115	0	0	115

Deze reserve is ingesteld om extra kosten voor onder andere onderhoud aan wegen, groen, riool etc. na het afsluiten van grondexploitaties te bekostigen. In de Nota reserves en voorzieningen is besloten om de budgetten voor onderhoud na het afsluiten van grondexploitaties direct in de meerjarenbegroting op te nemen. Het saldo van de reserve is in de Nota reserves en voorzieningen herbestemd om in 2019 te gebruiken voor het onderhoud van de Tol.

Toevoeging

Onttrekking

9030	Volkshuisvesting	22	0	22	0

Deze reserve is ingesteld om kosten ten behoeve van additionele voorzieningen en verbetering in de leefomgeving van sociale woningbouwcomplexen te kunnen dekken.

Toevoeging

Onttrekking In 2018 is conform de begroting € 5.700 onttrokken aan voor kosten vanwege overdracht van leningen aan Het Waarborgfonds Sociale Woningbouw. Het restant van de reserve is overgeboekt naar de reserve wegen voor inrichting van de openbare ruimte rondom de woningbouwlocatie Graaf Reinaldstraat in Lobith.

9031	Bestemmingsplannen	202	0	6	196

De bestemmingsreserve is afkomstig uit de voormalige gemeente Rijnwaarden. De reserve is bedoeld voor het egaliseren van de kosten voor het opstellen en actualiseren van bestemmingsplannen, maar ook voor kosten die te maken hebben met de procedurele afhandeling.

Toevoeging

Onttrekking In 2018 Is € 5.900 uitgegeven aan actualisatie bestemmingsplannen buitengebied en onttrokken aan de reserve. Het restant van het in 2018 geplande uitgaven (€ 89.100) verwachten wij in 2019 te doen.

Totaal bestemmingsreserves	848	0	537	311

PARAGRAFEN

LOKALE HEFFINGEN

ALGEMEEN

Inleiding
De lokale heffingen vormen een belangrijk deel (grofweg 20%) van de inkomsten van de gemeente. Deze paragraaf geeft inzicht in de te verwachten of gerealiseerde opbrengsten van de verschillende heffingen. De heffingen bestaan uit algemene heffingen en bestemmingsheffingen (retributies). De opbrengsten van de algemene heffingen, zoals onroerendezaakbelastingen, parkeerbelasting, hondenbelasting en toeristenbelasting, behoren tot de algemene dekkingsmiddelen. Bij bestemmingsheffingen en retributies, zoals de afvalstoffenheffing, rioolheffing of leges, is sprake van een samenhang tussen de opbrengst en bepaalde aanwijsbare kosten of tegenprestaties.

In de Gemeentewet en enkele bijzondere wetten, zoals de Wet milieubeheer, staat aangegeven welke belastingen een gemeente mag heffen. Wij benutten een groot deel van de toegestane belastingsoorten. U besluit tot het invoeren, wijzigen of afschaffen van belastingen door het vaststellen van een verordening. Voor elke heffing stelt u een afzonderlijke verordening vast.

Beleid
U stelt de verordeningen vast voor alle gemeentelijke belastingen en heffingen. In deze verordeningen is ook opgenomen of -en tot welk bedrag- kwijtschelding mogelijk is. Bij het vaststellen van de tarieven voor 2018 golden de volgende uitgangspunten:

- De afvalstoffenheffing, rioolheffing, begrafenisrechten, marktgelden en leges mogen wettelijk gezien maximaal 100% kostendekkend zijn. Concreet betekent dit dat de geraamde baten van deze belastingen niet hoger mogen zijn dan de geraamde lasten die hiermee verband houden. Wij voldoen hieraan. Bij sommige heffingen, zoals marktgelden en begrafenisrechten, zien wij af van volledige kostendekking;
- Het te hanteren inflatiepercentage voor 2018 was 1,4% (raming CPB);
- De kosten die wij maken voor heffing en invordering van de belastingen en rechten worden op basis van een verdeelsleutel toegerekend naar de bestemmingsheffingen, zoals afvalstoffen- en rioolheffing en naar één verzamelpost voor de algemene heffingen. Deze verdeelsleutel is een zo goed mogelijke inschatting. Omdat het gros van de werkzaamheden niet specifiek aan één enkele belastingsoort is toe te rekenen, is een meer specifieke inschatting niet te maken.

Beleidskaders
De beleidskaders zijn opgenomen bij de verschillende belastingen en heffingen.

Ontwikkelingen
Er zijn op het gebied van de lokale heffingen geen bijzondere algemene ontwikkelingen te melden. Indien van toepassing zijn er bij de betreffende belastingen of heffingen specifieke ontwikkelingen opgenomen. Een voorbeeld hiervan is het vervallen van de precariobelasting op kabels en leidingen per 1 januari 2022.

OPBRENGSTEN

Belastingen en heffingen (x € 1.000)				
Belasting	Primitieve begroting	Na wijziging	Realisatie	Verschil
Hondenbelasting	304	304	300	-4
Onroerende zaakbelasting woningen	6.132	6.221	6.266	45
Onroerende zaakbelasting niet woningen	3.841	3.457	3.392	-65
Precariobelasting	2.210	32	39	7
Precariobelasting kabels en leidingen	0	2.178	2.178	0

Reclamebelasting	113	113	112	-1
Toeristenbelasting	382	382	381	-1
Parkeerbelasting - parkeergelden	1.130	1.130	1.197	67
Parkeerbelasting - parkeervergunningen	93	93	69	-24
Totaal belasting	14.205	13.910	13.934	24

Heffingen	Primitieve begroting	Na wijziging	Realisatie	Verschil
Leges - burgerzaken	184	184	110	-74
Leges - paspoorten en rijbewijzen	598	598	663	65
Leges - opstellen en handhaven APV	56	56	53	-3
Marktgelden	37	37	34	-3
Afvalstoffenheffing	2.648	2.648	2.597	-51
Lijkbezorgingsrechten	143	143	99	-44
Leges - omgevingsvergunningen	581	907	1.258	351
Leges - ruimtelijke ordening	15	30	36	6
Leges - welstand	40	40	82	42
Rioolheffing	4.415	4.415	4.293	-122
Totaal heffingen	8.717	9.058	9.225	167

Totaal belastingen en heffingen	**22.922**	**22.968**	**23.159**	**191**

LOKALE LASTENDRUK

Over de lokale lastendruk wordt jaarlijks door diverse organisaties gepubliceerd. In deze publicaties wordt bij het bepalen van de lastendruk veelal uitgegaan van verschillende gegevensverzamelingen en verschillende methoden van berekening en grondslagen. In de ene publicatie wordt bijvoorbeeld gewerkt met gemiddelden, in de andere worden verschillende standaardprofielen onderscheiden of wordt alleen een aantal tevoren geselecteerde heffingen opgenomen. Hierbij gaat het dan ook vrijwel altijd uitsluitend om de lasten voor bewoners, en dus niet voor bedrijven.
Informatie over lastendruk is onder andere te vinden bij de Provincie Gelderland, het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) en op Waar staat je gemeente . Met ingang van 2019 is onze informatie ook weer via de Lokale Lastenmeter beschikbaar.

Hieronder vindt u een overzicht van de gemiddelde lastendruk van een meerpersoonshuishouden.

Belastingsoort	**2017**	**2018**	**2019**
Afvalstoffenheffing	154	176	
OZB eigendom woning	307	312	
Rioolheffing	214	223	

KWIJTSCHELDING

Inleiding
Burgers die niet in staat zijn de gemeentelijke belastingen te betalen kunnen onder bepaalde voorwaarden in aanmerking komen voor kwijtschelding.

Beleid
Uw raad is hierbij gebonden aan wettelijk voorgeschreven regels (onder meer de Invorderingswet 1990). De gemeente heeft slechts een beperkte beleidsvrijheid.

De gemeenteraad bepaalt voor welke belastingsoorten kwijtschelding mogelijk is en de voorwaarden waaronder kwijtschelding plaatsvindt. Binnen die beleidsvrijheid maakt de gemeente gebruik van de mogelijkheid het percentage van kosten van bestaan op 100% te stellen. Dit betekent dat belastingschuldigen met een inkomen gelijk aan of lager dan 100% van het minimuminkomen (volgens de bijstandsnorm) in aanmerking komen voor gehele of gedeeltelijke kwijtschelding. Over de kwijtschelding per belasting is in het vierde kwartaal van 2018 u bij de vaststelling van de verordening een voorstel gedaan.

In 2018 hebben 548 inwoners geautomatiseerd kwijtschelding ontvangen. Daarnaast zijn er 482 kwijtscheldingsverzoeken per post binnengekomen en behandeld. Daarvan is ongeveer 55% toegewezen.

Hondenbelasting

Inleiding
De hondenbelasting is gebaseerd op artikel 226 van de Gemeentewet. De belasting wordt geheven naar het aantal honden dat wordt gehouden. De hondenbelasting is een algemeen dekkingsmiddel. Er is in beginsel geen relatie tussen de opbrengsten van deze belasting en de dienstverlening vanuit de gemeente.

Beleid
Het tarief voor de eerste hond is lager dan het tarief voor elke volgende hond in een huishouden. Voor kennelhouders die geregistreerd staan bij de Raad van beheer op kynologisch gebied, geldt een vast tarief. Vrijstelling van hondenbelasting is mogelijk in bijzondere gevallen, zoals voor blindengeleidehonden, politiehonden en honden jonger dan drie maanden die bij de moederhond verblijven. De tarieven van de voormalige gemeenten Rijnwaarden en Zevenaar waren in 2018 nog verschillend. Deze zijn per 2019 geharmoniseerd. Daartoe hebben wij eind 2018 bij de vaststelling van de verordening een voorstel gedaan. Deze is door uw raad vastgesteld.

Beleidskaders
Verordening hondenbelasting:
- Rijnwaarden
- Zevenaar

Hier zijn ook de verschillende tarieven in opgenomen.

Onroerende zaakbelasting

Inleiding
De onroerendezaakbelastingen (OZB) wordt geheven op grond van artikel 220 van de Gemeentewet. Er worden twee soorten belastingen geheven:
- een eigenarenbelasting van de eigenaren van woningen en van niet-woningen;
- een gebruikersbelasting van de gebruikers van niet woningen.

Bij niet-woningen met woondelen (zoals een boerderij of een winkelpand met bovenwoning) wordt voor de gebruikersbelasting de waarde van die woondelen buiten beschouwing gelaten.

Grondslag
De grondslag voor de OZB is de waarde op basis van de Wet waardering onroerende zaken (Wet Woz). Deze waarde wordt jaarlijks opnieuw vastgesteld. In 2018 heeft iedere belastingplichtige een nieuwe WOZ-beschikking ontvangen gecombineerd met de aanslag 2018. De waardepeildatum is 1 januari 2017.

Gebruik WOZ-waarde in Woningwaarderingsstelsel
Vanaf 1 oktober 2015 heeft de Woz-waarde een grotere invloed op de maximaal redelijke huurprijs voor huurwoningen. Het puntensysteem van het Woningwaarderingsstelsel gaat een groter aantal punten baseren

op de WOZ-waarde van de woning.
Met deze wijziging per 1 oktober 2015 hebben veel huurders van woningen vanaf 2016 weer een formeel belang bij de WOZ-waarde van hun woning. Immers vanaf 2016 kan de jaarlijkse huurverhoging beïnvloed worden door de maximaal redelijke huurprijs die direct samenhangt met de WOZ-waarde. Daarom is het van belang dat ook de huurder van woningen de mogelijkheid heeft om bezwaar te maken tegen de Woz-waarde en zij zullen dus eveneens een Woz-beschikking ontvangen.

Beleid
Opbrengst
Bij de raming van de OZB-opbrengst 2018 hebben wij rekening gehouden met een verhoging van de OZB tarieven met 1,4%. Conform het amendement van 21 maart 2018 over de OZB, is structureel € 355.000 verdisconteerd in de OZB niet-woningen en eenmalig € 245.000 uit de Algemene reserve onttrokken. Dit heeft gezorgd voor een "zachte landing" van de harmonisatie.

OZB en gemeentefonds
De hoogte van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds van een gemeente hangt onder andere af van de zogenoemde 'OZB-belastingcapaciteit' van een gemeente. Het idee daarachter is eenvoudig: hoe meer geld een gemeente aan OZB kan binnenhalen, des te minder geld uit het Gemeentefonds nodig is. Zonder de toepassing van de OZB-belastingcapaciteit bij de verdeling van het Gemeentefonds zouden gemeenten met een hoge waarde aan onroerende zaken een hoger voorzieningenniveau of lagere belastingtarieven kunnen bieden dan gemeenten met een lage waarde.
Bij een gelijk tarief zijn de OZB-inkomsten in een gemeente met hoge WOZ-waarden immers hoger dan in een gemeente met lage WOZ-waarden. Een andere mogelijkheid is dat de tarieven in de gemeente met hoge WOZ-waarden lager uitvallen, terwijl de voorzieningen op een gemiddeld peil worden geboden.

Reken-/normtarieven
De belastingcapaciteit is afhankelijk van de WOZ-waarden in een gemeente. Hoe hoger de waarde, hoe hoger de belastingcapaciteit, hoe hoger de 'OZB-aftrekpost' bij de verdeling van het Gemeentefonds. Gemeenten worden afgerekend op de zogenoemde reken- of normtarieven. Er zijn drie reken- of normtarieven:
- voor eigenaren van woningen
- voor gebruikers van niet woningen
- voor eigenaren van niet-woningen

Deze drie tarieven zijn voor alle gemeenten gelijk. Verschillen tussen gemeenten in de OZB-aftrekpost worden dus alleen bepaald door verschillen in de waarde van onroerende zaken. De tarieven die de gemeenten werkelijk in rekening brengen bij de gebruikers en eigenaren van onroerende zaken spelen hierbij geen enkele rol. Dit betekent dat een verhoging of verlaging van de OZB-tarieven door de gemeente geen gevolgen heeft voor de uitkering uit het Gemeentefonds. Alleen als de totale WOZ-waarde verandert, door de jaarlijkse hertaxatie of door nieuwbouw of sloop, verandert de Gemeentefondsuitkering.

Beleidskaders
Verordening Onroerende zaakbelastingen
Hier zijn ook de verschillende tarieven in opgenomen.

Parkeerbelasting

Inleiding
Gemeenten zijn op grond van artikel 225 van de Gemeentewet bevoegd parkeerbelastingen te heffen. De parkeerbelastingen zijn aan te merken als algemene en zakelijke belastingen. 'Algemeen' omdat de opbrengsten vrij besteedbaar zijn voor de gemeenten en 'zakelijk' omdat geen rekening wordt gehouden met persoonlijke omstandigheden.

Beleid
De parkeerbelasting is ingevoerd in het kader van parkeerregulering. De kostenopslag bij de naheffingsaanslagen mag maximaal kostendekkend zijn en is gemaximeerd.

Beleidskaders
Verordening parkeerbelasting https://zoek.officielebekendmakingen.nl/gmb-2017-233788.html.
Hier zijn ook de verschillende tarieven in opgenomen.

Precariobelasting

Inleiding
De precariobelasting is gebaseerd op artikel 228 van de Gemeentewet. Deze belasting kan worden geheven voor het hebben van voorwerpen onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond.

Beleid
De voormalige gemeente Zevenaar kende al langere tijd een tarief voor terrassen en standplaatsen (anders dan de weekmarkt) op gemeentegrond. In 2015 (Zevenaar) en in 2014 (Rijnwaarden) is ook precariobelasting ingevoerd voor het houden van kabels en leidingen in de grond.

Vanaf 2016 geldt voor de voormalige gemeente Zevenaar een tarief precario kabels en leidingen van € 2,25 per strekkende meter en voor de voormalige gemeente Rijnwaarden een tarief van € 3,00 per strekkende meter.

Beleidskaders
Verordeningen precariobelastingen:
- Rijnwaarden
- Zevenaar
- Verordening op de heffing en invordering van precariobelasting ter zake van buizen, kabels, draden of leidingen 2017 (Zevenaar)

Hier zijn ook de verschillende tarieven in opgenomen.

Op basis van recente wetgeving mogen gemeenten tot 1 januari 2022 precario op kabels en leidingen heffen, waarbij het tarief vanaf 2016 wettelijk niet verhoogd mag worden.

Reclamebelasting

Inleiding
Reclamebelasting kan worden geheven over openbare aankondigingen zichtbaar vanaf de openbare weg. Vanaf 2010 heffen wij voor het centrumgebied van Zevenaar reclamebelasting.

Beleid
De opbrengsten betalen wij, onder aftrek van € 7.500 voor perceptiekosten, door aan de Stichting Ondernemersfonds Zevenaar. Dit ter financiering van centrumpromotieactiviteiten.

Beleidskaders
Verordening reclamebelasting
Hier zijn ook de verschillende tarieven in opgenomen.

Toeristenbelasting

Inleiding
Op grond van artikel 224 van de Gemeentewet wordt toeristenbelasting geheven voor het houden van verblijf met overnachting binnen de gemeente in hotels en pensions, op campings en dergelijke. De toeristenbelasting is een algemeen dekkingsmiddel. Er is in beginsel geen relatie tussen de opbrengsten van deze belasting en de dienstverlening vanuit de gemeente.

Beleid
Belastingplichtig voor de toeristenbelasting is degene die tegen een vergoeding gelegenheid biedt tot verblijf met overnachting. De belastingplichtige is bevoegd de belasting te verhalen op degene die verblijf houdt. De tarieven van de voormalige gemeenten Rijnwaarden (€ 0,90) en Zevenaar (€ 1,10) waren in 2018 nog verschillend. Deze tarieven zijn in 2018 per 2019 geharmoniseerd naar € 1,05. Wij hebben uw raad daartoe in december 2018 een voorstel gedaan. Deze verordening is door uw raad vastgesteld.

Beleidskaders
Verordeningen toeristenbelasting:
- Rijnwaarden
- Zevenaar

Hier zijn ook de verschillende tarieven in opgenomen.

Afvalstoffenheffing

Inleiding
Afvalstoffenheffing wordt geheven op grond van de Wet milieubeheer.

Beleid
De heffing leggen wij op aan de gebruikers van percelen waarvoor wij verplicht zijn huishoudelijk afval in te zamelen.

Wij hanteren het diftar-systeem. Dit houdt in dat wij naast een vast bedrag per huishouden een bedrag per lediging van de afvalcontainer in rekening brengen. Van huishoudens die gebruik maken van een verzamelcontainer (bij hoogbouw) heffen wij een vast bedrag. De tarieven van de voormalige gemeenten Rijnwaarden en Zevenaar waren in 2018 nog verschillend. Deze zijn in 2018 per 2019 geharmoniseerd. Daartoe hebben wij u in december 2018 een voorstel gedaan. Deze verordening is door uw raad vastgesteld.

Beleidskaders
Verordeningen afvalstoffenheffing:
- Rijnwaarden
- Zevenaar

Hier zijn ook de verschillende tarieven in opgenomen.

Lijkbezorgingsrechten

Inleiding
Voor het gebruik van de algemene begraafplaatsen en het daarbij verlenen van diensten door of vanwege de gemeente worden leges geheven op grond van de 'Verordening lijkbezorgingsrechten'.

Beleid
De tarieven van voormalige gemeenten Rijnwaarden en Zevenaar waren in 2018 nog verschillend. Deze gaan wij in 2019 harmoniseren. Daartoe doen wij u een voorstel bij de vaststelling van de verordening.

Beleidskaders
Verordeningen:
- Rijnwaarden
- Zevenaar

Hier zijn ook de verschillende tarieven in opgenomen.

Leges

Inleiding
Voor het door ons verlenen van diensten heffen wij leges. In de Legesverordening op grond van artikel 229 van de Gemeentewet is geregeld voor welke diensten leges verschuldigd zijn.
Belastingplichtig is degene die de dienst aanvraagt, dan wel degene ten behoeve van wie de dienst is verleend.

Voor de Legesverordening nemen wij de modelverordening van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten als basis.

Beleid
De tarieven van de voormalige gemeenten Rijnwaarden en Zevenaar waren in 2018 nog verschillend. Deze zijn eind 2018 per 2019 geharmoniseerd. Daartoe hebben wij u bij de vaststelling van de verordening een voorstel gedaan. Deze verordening is door uw raad vastgesteld.

Beleidskaders
Legesverordeningen:
- Rijnwaarden
- Zevenaar

Hier zijn ook de verschillende tarieven in opgenomen.

Marktgelden

Inleiding
Marktgeld wordt geheven van degene die goederen of koopwaren uitstalt tijdens de wekelijkse markt. Het is een recht, geheven voor het gebruik van de openbare grond op het marktterrein, gedurende tijd dat het markt is.

Beleid
Marktgeld heffen wij van degene, die de goederen of koopwaren uitstalt. Hiervoor geldt een tarief per strekkende meter die in gebruik is genomen. Bij het tarief marktgeld hebben wij rekening gehouden met de kosten voor promotie van de markt. De tarieven van de voormalige gemeenten Rijnwaarden en Zevenaar waren in 2018 nog verschillend. Deze zijn eind 2018 per 2019 geharmonieerd. Daartoe hebben wij u eind 2018 een voorstel gedaan bij de vaststelling van de verordening. Deze verordening is door uw raad vastgesteld.

Beleidskaders
Verordeningen marktgelden:
- Rijnwaarden
- Zevenaar

Hier zijn ook de verschillende tarieven in opgenomen.

Rioolheffing

Inleiding
De Wet verankering en bekostiging van gemeentelijke watertaken is in werking getreden. Dit heeft een verbreding van de gemeentelijke zorgplicht tot gevolg. Tegenwoordig gaat het niet meer slechts om kostenverhaal van een doelmatig werkende riolering. Het gaat om verhaal van kosten die gemoeid zijn met alle collectieve maatregelen die de gemeente noodzakelijk acht voor een doelmatig werkende riolering én om verhaal van kosten van alle overige maatregelen ten aanzien van hemelwater en grondwater, kortom voor de volledige uitvoering van de gemeentelijke watertaken. De rioolheffing is gebaseerd op artikel 228a van de Gemeentewet.

Beleid
Wij heffen de rioolheffing van de gebruiker van een perceel van waaruit direct of indirect water (huishoudelijk afvalwater, bedrijfsafvalwater, hemelwater of grondwater) op de gemeentelijke riolering wordt afgevoerd. De opbrengst baseren wij op het Watertakenplan De Liemers (per 1-1-2017 vastgesteld). De tarieven van de voormalige gemeenten Rijnwaarden en Zevenaar waren in 2018 nog verschillend. Deze zijn eind 2018 per 2019 geharmonieerd. Daartoe hebben wij u eind 2018 bij de vaststelling van de verordening een voorstel gedaan. Deze verordening is door uw raad vastgesteld.

Beleidskaders
Verordeningen rioolheffing:
- Rijnwaarden
- Zevenaar

Hier zijn ook de verschillende tarieven in opgenomen.

WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEHEERSING

Inleiding

In deze paragraaf worden de ontwikkelingen in risicomanagement toegelicht. Hierbij wordt het risicoprofiel en het bijbehorende weerstandsvermogen voor de gemeente Zevenaar weergegeven. Het weerstandsvermogen is het vermogen om financiële tegenvallers op te vangen, zonder dat het bestaande beleid aangepast moet worden en zonder dat de continuïteit van de gemeentelijke dienstverlening in gevaar komt.
De Gemeente Zevenaar vindt het wenselijk om risico's die van invloed zijn op de bedrijfsvoering inzichtelijk en beheersbaar te maken. Door inzicht in de (financiële) risico's wordt de organisatie in staat gesteld om op verantwoorde wijze een afweging te maken en besluiten te nemen over de inzet van middelen. Om inzicht in de risico's van de gemeente te kunnen verkrijgen is een risico-inventarisatie uitgevoerd. Hieronder wordt verslag gedaan van de resultaten van deze risico-inventarisatie. Op basis van de geïnventariseerde risico's is tevens het weerstandsvermogen berekend.

Beleid

Het beleid op het terrein van risicomanagement heeft als het doel:
- Het inzichtelijk maken van en sturen op (financiële) risico's;
- Het vergroten van het risicobewustzijn;
- Het voorkomen van onaangename (financiële) verrassingen;
- Het aanhouden van voldoende weerstandsvermogen, minimaal ratio 1.0.

De gemeenteraad neemt kennis van het risicoprofiel, bepaalt de financiële omvang van de noodzakelijke risicoreservering en stelt de ratio vast.

Beleidskaders

OVERZICHT TOPRISICO'S

In de voorbereiding op deze jaarrekening zijn de risico's geïnventariseerd en geactualiseerd. In het hieronder weergegeven overzicht zijn de risico's gepresenteerd met de grootste netto impact; dat wil zeggen effect x kans groter dan € 250.000.

nr	Risico Bedragen x € 1.000	Kans op voordoen van risico	Financieel gevolg (maximaal)
1	Niet realiseren geraamde opbrengst- waarde grondexploitaties (Zevenaar Oost, Babberich en Centrumplan)	*1	9.907
2	Sociaal domein / Jeugd / WMO	90%	1.000
3	Tekort op het I-deel (BUIG)	50%	1.000
4	Verbonden Partijen / Gemeenschappelijke regelingen	50%	1.000
5	Wachtgeld wethouders	30%	1.400
6	Verbouw HAL12	*1	503
7	Exploitatie HAL 12	*1	219
8	Vervangen essen in verband met schimmel	30%	1.000
9	Algemene uitkering wijkt af van de begroting	50%	500

Toelichting op risico's

Grondexploitatie

Uit de meest recente risicoanalyse van de grondexploitaties (Zevenaar-Oost, Babberich, Centrumplan, Rijnark

Lobith en Uuleveld Pannerden) blijkt dat het totale risicoprofiel van de grondexploitaties is gecalculeerd op € 9.907.000. Ten opzichte van het risico in de meerjarenbegroting 2019-2022 betekent dit een afname van € 2.496.000. In de paragraaf Grondbeleid is een specificatie van de cijfers in tabelvorm opgenomen. Ook is daar een toelichting op de verschillen opgenomen waarvan de belangrijkste zijn:

- Het risico in het kader van het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) is bijgesteld op basis van een actuele kaart van de provincie Gelderland welke was toegevoegd aan de zgn. Ruimtelijke Uitwerking. Dit betekende een verlaging van het aantal te schrappen vierkante meters. Gelet op de interesse voor het businesspark 7Poort wordt het RPW-risico bovendien lager ingeschat.
- Omdat we de grondopbrengsten voor de Landeweer, in het kader van de waardering van de grondexploitaties, naar beneden hebben bijgesteld neemt het risico wat we in de vorige risicoanalyse hadden opgenomen, af.
- De ontwikkeling van het Outletcenter komt steeds dichterbij waarmee het risico op het niet-ontwikkelen afneemt.
- Het risico op vertraging van de gronduitgifte en hogere kosten voor civieltechnisch werk neemt af door verkorting van de looptijd van een aantal deelgrexen en doordat kosten inmiddels zijn gerealiseerd.
- Het renterisico heeft een grotere impact op deelgrondexploitaties met een hogere boekwaarde waardoor op dit punt een hoger risico ontstaat.

Sociaal domein

De prognose voor het toekomstige gebruik van jeugdzorg en Wmo is nog steeds moeilijk te maken. De gemeente is hierbij van tal factoren afhankelijk die buiten de invloed sfeer van de gemeente liggen. In de voortgangsrapportage 2019 en kadernota 2020-2023 zijn als gevolg van de realisatie in het verleden en in het kader van realistisch begroten de budgetten voor het sociaal domein fors bijgesteld. Hierdoor zal het risico ten opzichte van de deze inventarisatie dalen, maar er zal altijd nog een risico blijven bestaan. Het huidige risico is gebaseerd op het huidige kostenniveau voor de gemeente Zevenaar. Dit omvat een bedrag van € 1 miljoen (RIB 2018-100), waarbij de kans van voordoen wordt gesteld op 90%. Naast het risico op deze onderdelen van het sociaal domein zijn ook nog risico's voor de andere onderdelen bepaald. Gedurende 2019 zal deze risico-inventarisatie verder worden verfijnd.

Tekort op het I-deel / BUIG

In de Businesscase heeft de RSD de opdracht gekregen om zich verder te ontwikkelen tot een netwerkorganisatie. De effecten van de Businesscase zijn verwerkt in de begroting. Een belangrijke besparing in de businesscase is de daling van het aantal bijstandsgerechtigden. Het risico bestaat dat de veronderstelde daling niet wordt gerealiseerd, waardoor een nadeel ontstaat bij het I-deel. Dit risico in combinatie met de schommeling in de BUIG geeft aanleiding een risico op te nemen in de weerstandsparagraaf. Het risico wordt op basis van recente cijfers van de RSD ingeschat op maximaal € 1 miljoen.

Verbonden Partijen

De begrote jaarlijkse bijdrage van onze gemeente aan Verbonden partijen is ongeveer 20 miljoen. Het risico bestaat dat Verbonden Partijen in een bepaald jaar een hogere bijdrage nodig hebben dan begroot. Dit kan bijvoorbeeld ontstaan bij onverwachte tegenvallers in hun exploitatie. Omdat de verbonden partijen in hoofdzaak niet beschikken over een eigen weerstandsvermogen, worden deze tegenvallers in rekening gebracht bij de gemeente. We gaan voor de inschatting van het risico uit van maximaal 5% van de totale jaarlijkse bijdrage. In deze begroting is een algemeen risico op de verbonden partijen opgenomen.

Wachtgeld wethouders

Om de wethouders te beschermen tegen de gevolgen van werkloosheid na het wethouderschap geldt een wachtgeldregeling. Na het wethouderschap ontvangt een wethouder een Appa-ontslaguitkering, tenzij de

pensioengerechtigde leeftijd is bereikt. Dit is geregeld in de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa). Waarom het wethouderschap beëindigd is hierbij niet van belang; het recht op de uitkering bestaat ongeacht de reden van het aftreden. De specifieke aanspraak en omvang kunnen pas worden bepaald op het moment dat zich dit voordoet. Omdat dit risico omvangrijk kan zijn wordt dit meegenomen bij het bepalen van het weerstandsvermogen.

Verbouw en exploitatie HAL 12

Het totale risicoprofiel in voorliggende jaarrekening is onder te verdelen in een bouwrisico van € 503.000,- en een exploitatierisico van € 219.000.
De risico's met betrekking tot de bouw zijn gerelateerd aan het bouwkrediet (incidenteel). De exploitatierisico's hebben betrekking op de meerjarenbegroting en de bedragen die hiervoor (structureel) zijn opgenomen.
Het risicoprofiel ten aanzien van de bouw bedroeg in de meerjarenbegroting 2019-2022 € 355.000 en dat van de exploitatie € 308.000. Het bouwrisico is dus met € 148.000 toegenomen. Met betrekking tot de exploitatie is sprake van een afname van € 89.000.

HAL12 wordt gebouwd in een moeizame markt, waarin overduidelijk sprake is van een hoogconjunctuur. Personeel is schaars, materialen zijn duur en er is werk in overvloed. De gemiddelde bouwkosten in Nederland zijn in 2018 dan ook hard gestegen, met maar liefst 8,5 procent.[1] Dit is ook bij de ontwikkeling van HAL12 duidelijk merkbaar. In combinatie met het gekozen aanbestedingsconstruct van engineer en build maakt dit het lastig strak op het budget te kunnen sturen.
De hogere bouwkosten (€ 200.000) komen met name voort uit tijdens de engineersfase geconstateerde noodzakelijke aanpassingen vanwege (brand)veiligheidsvoorschriften. De constructies van een aantal compartimenten dienen zwaarder uitgevoerd te worden om voldoende draagkracht te realiseren. Het gaat hierbij om vloeren en staalconstructies. Vanwege brandweervoorschriften zijn aanpassingen aan brandbestendige scheidingen noodzakelijk.
Ook is er sprake van hogere advieskosten. Deze zijn onder meer gerelateerd aan de -tijdens de engineersfase uitgevoerde- additionele werkzaamheden. Hierin zijn ook kosten die de gemeentelijke organisatie voor het project maakt meegerekend.

Ten aanzien van de hogere bouw- en advieskosten is daarom een raadsvoorstel aan u voorgelegd ter behandeling in de raadsvergadering van 15-05-2019. In dit voorstel is enerzijds extra budget gevraagd en zijn anderzijds voorstellen gedaan omtrent bezuinigingen binnen het project. Omdat deze bezuinigingen vergaande gevolgen hebben voor het project en deze in feite onwenselijk zijn, is in voorliggend risicoprofiel rekening gehouden met hogere kosten, zonder rekening te houden met deze bezuinigingen.
Indien u mocht besluiten tot het verstrekken van extra krediet al dan niet in combinatie met bezuinigingen, dan kan het risicoprofiel van Hal 12 in een volgend P&C document (meerjarenbegroting 2020-2023) naar beneden kunnen worden bijgesteld.

De afname van het risicoprofiel met betrekking tot de exploitatie van Hal12 is toe te schrijven aan het feit dat het project verder gevorderd is en steeds meer inzichtelijk is hoe de toekomstige exploitatie er uit ziet. Omdat de exploitatie nog moet starten blijven er echter onzekerheden bestaan waarvan op dit moment niet zeker is of deze volledig binnen de gemeentelijke begroting kunnen worden opgevangen.

Vervangen essen in verband met schimmel

In de gemeente Zevenaar staan ongeveer 5.000 essen. Landelijk gaan veel essen dood als gevolg van het vals essenvlieskelkje, een schimmel uit Azië waar onze inlandse essen niet tegen kunnen. Ook in Zevenaar is reeds

1 Artikel "Stijging bouwkosten: alles wat u moet weten", uit Cobouw, vakblad voor de bouw, 28 mei 2018: https://bit.ly/2FotEQ2

een aanzienlijk deel van de essen aangetast. Naar verwachting zal op termijn 25% van de essenpopulatie moeten worden vervangen door andere boomsoorten.

Algemene uitkering

De jaarlijkse verhogingen of verlagingen (het accres) van het gemeentefonds zijn onzeker. Het gemeentefonds ontwikkelt zich evenredig aan de rijksuitgaven. Nemen de rijksuitgaven toe, dan neemt ook de algemene uitkering toe. Bij een afname van de rijksuitgaven geldt het omgekeerde. De hoogte van de algemene uitkering is hierdoor afhankelijk van omstandigheden die buiten de invloedssfeer van de gemeenten liggen.

WEERSTANDSCAPACITEIT

De hoogte van de benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald door de risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die een grote impact kunnen hebben op de financiën van Zevenaar. Het risicoprofiel is een dynamisch geheel gelet op ontwikkelingen in de in- en externe omgeving, het bijstellen van doelstellingen en de werking van beheersmaatregelen. Op het moment dat een bepaald risico in de begroting is geraamd, is het geen risico meer. Op basis van een actuele risicosimulatie heeft de gemeente Zevenaar een weerstandscapaciteit nodig van afgerond € 12 miljoen.

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen waarover de gemeente beschikt om onverwachte, niet-begrote kosten, dat wil zeggen risico's, op te vangen. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit.

De beschikbare weerstandscapaciteit zit in het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve. Het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve van onze gemeente is per 31 december 2018 € 28 miljoen.

WEERSTANDSVERMOGEN

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, wordt de benodigde weerstandscapaciteit (risico's) afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{28.000.000}{12.000.000} = 2{,}3$$

De ratio voor het weerstandsvermogen kan worden ingedeeld in een aantal waarderingscijfers.

Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	2,0 ≤ x	Uitstekend
B	1,4 ≤ x < 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 ≤ x < 1,4	Voldoende
D	0,8 ≤ x < 1,0	Matig
E	0,6 ≤ x < 0,8	Onvoldoende
F	x < 0,6	Ruim onvoldoende

De nu berekende ratio van de gemeente Zevenaar valt in klasse A. Dit duidt op een uitstekend weerstandsvermogen om de risico's af te dekken. De ruimte in het weerstandsvermogen zal aangewend worden om de begroting 2020-2023 sluitend te krijgen.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de algemene reserve per 31-12-2018 (35,7 mln), het resultaat 2018 (3,8 mln), het verwachte negatieve resultaat 2019 op basis van de 1ste voortgangsrapportage (7,1 mln) en claims (4 mln).

FINANCIELE KENGETALLEN

De financiële kengetallen geven u een globaal inzicht in de financiële positie van onze gemeente. De kengetallen moeten in samenhang worden bezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld geven van de financiële positie van onze gemeente.

Financiële kengetallen	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018
1.a Netto schuldquote	105%	103%	94%
1.b Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	95%	88%	85%
2. Solvabiliteitsratio	21%	21%	24%
3. Structurele exploitatieruimte	- 2,7%	2,0%	0,1%
4. Grondexploitatie	37%	38%	33%
5. Belastingcapaciteit	88%	99%	99,5%

1. Netto schuldquote

De netto schuldquote bestaat uit twee kengetallen:

a. netto schuldquote: dit kengetal geeft inzicht in het niveau van de gemeentelijke schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft een indicatie van de mate waarin de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie drukken. Hoe lager het percentage hoe beter. De VNG adviseert om 130% als maximum norm te hanteren en daarboven de schuld af te bouwen.
b. netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen: Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen).

Voor onze gemeente bedraagt het percentage van de netto schuldquote in 2018 94% (peildatum 31-12-2018) en wijkt af met 9% ten opzichte van de begroting 2018 (peildatum 1-1-2018). In 2018 is werkelijk een bedrag van € 15,3 miljoen afgelost en € 15 miljoen aangetrokken. In de begroting 2018 is rekening gehouden met het aantrekken van € 10 miljoen en is de aflossing van 2018 niet meegenomen.

2. Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Voor onze gemeente zien we een stabiele solvabiliteitsratio van gemiddeld 22%. De ontwikkeling van de solvabiliteit blijft een belangrijk aandachtspunt voor de komende jaren en hangt sterk samen met de ontwikkeling van de grondexploitaties en de toename van investeringen.

3. Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie is ten opzicht van de totale baten.
In onze gemeente is sprake van 'in exploitatie genomen bouwgronden' die grotendeels bestaat uit grondexploitaties Zevenaar-Oost en Babberich. De boekwaarde (exclusief de verliesvoorziening) is in 2018 als gevolg van verkopen afgenomen, waardoor het risico daalt.
De grondexploitaties hebben een forse impact op de financiële positie van onze gemeente. Wij hebben als gemeente leningen afgesloten om grond te kopen voor (toekomstige) woningbouwprojecten en hebben een schuld. Bij de beoordeling van een dergelijke schuld is het van belang om te weten of deze schuld kan worden

afgelost wanneer het project wordt uitgevoerd. Van de opbrengst van de woningen kan immers de schuld worden afgelost. Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie is ten opzichte van de totale (geraamde) baten. Wanneer grond tegen de prijs van landbouwgrond is aangekocht, loopt een gemeente relatief gering risico. Het is dus belangrijk om te kunnen beoordelen of er een reële verwachting is of een grondexploitatie kan bijdragen aan de verlaging van de schuld.

4. Structurele exploitatieruimte
Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de Algemene uitkering en de opbrengsten uit de onroerende zaakbelasting. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. Dit kengetal is relevant voor de beoordeling van de financiële positie, omdat het van belang is om te weten welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. De kengetallen moeten daarbij in samenhang worden bezien. Wanneer bijvoorbeeld de grondexploitatie er niet toe bijdraagt om de schuldpositie te verminderen en de structurele exploitatie ruimte negatief is, geeft het kengetal belastingcapaciteit inzicht in de mogelijkheid tot hogere baten.

5. Belastingcapaciteit
De belastingcapaciteit geeft inzicht in de belastingdruk van de gemeente ten opzichte van het landelijke gemiddelde. Het landelijk gemiddelde is gebaseerd op de gegevens van het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO), die jaarlijks een rapport opstelt over de ontwikkeling van de lokale lasten. In de berekening zijn meegenomen de OZB-lasten, rioolheffing en afvalstoffenheffing voor een gemiddeld gezin. Onze gemeente zit met 99 % onder het landelijk gemiddelde. Er is ruimte om een negatieve structurele exploitatieruimte aan te vullen met structurele baten.

CONCLUSIE

Op basis van de ontwikkeling van de verschillende kengetallen kan geconcludeerd worden dat het risicoprofiel van de gemeente overwegend positief is. Aandachtspunt is de structurele exploitatieruimte en het financieel gezond maken van het meerjarig financieel meerjarenperspectief. De ratio van het weerstandsvermogen is vergeleken met de vorige jaarrekening 2017 gestegen (1,9).

ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN

Inleiding
De gemeente Zevenaar heeft een groot deel van haar vermogen geïnvesteerd in kapitaalgoederen in de vorm van gebouwen, wegen en bruggen, openbare verlichting, groen, riolering en water. Het onderhoud van deze zaken is van groot belang voor het functioneren van de gemeente op vele terreinen. Vanwege het belang hiervan is het onderhoud van kapitaalgoederen grotendeels vastgelegd in beleids- en onderhoudsplannen. In deze paragraaf wordt per onderwerp ingegaan op deze plannen waarin het beleid is opgenomen, de kwaliteitsnormen, het onderhoud, de financiële middelen en de risico's die met het onderhoud samenhangen.
Beleid
Per 1 januari 2018 is het onderhoud van de kapitaalgoederen voor de voormalige gemeenten Rijnwaarden en Zevenaar samengevoegd. Voorafgaand aan de fusie is op een aantal onderdelen zoals riolering en water al samen gewerkt aan een geharmoniseerd beleid ten aanzien van de kapitaalgoederen. Wij hebben een beeldkwaliteitsplan opgesteld voor het integrale beheer en onderhoud van de openbare ruimte (IBOR). Op basis hiervan stellen wij een geharmoniseerd meerjarenbeleid op.
Beleidskaders
- Integraal Beheer Openbare Ruimte (2018)

GEBOUWEN

Beleid
Het beleid voor de gemeentelijke gebouwen is vastgesteld op 26 januari 2017 in de nota vastgoedbeleid Zevenaar. Hierin is opgenomen dat de gemeente op termijn alleen nog eigenaar wil zijn van:
- de panden die zij zelf gebruikt;
- panden die vanwege een bepaald maatschappelijk belang of afbreukrisico niet bij marktpartijen kunnen worden ondergebracht;
- multifunctionele accommodaties

In 2019 wordt een integraal huisvestingsplan opgesteld. Hierin wordt een strategisch vastgoedplan opgenomen, dat voorziet in de huisvestingsbehoefte van de doelgroepen van beleid. Het plan is tevens de onderlegger voor het verder verduurzamen van het vastgoed.

In 2018 is het meerjarenonderhoudsplan voor de nieuwe gemeente Zevenaar herzien. Alle panden van voormalig Rijnwaarden en Zevenaar zijn hierin opgenomen.

Beleidskaders
Nota Vastgoedbeleid (2017)

Kwaliteitsnormen
Het vaststellen van het onderhoudsniveau van de gemeentelijke panden wordt gebaseerd op NEN 2767, niveau 3 (redelijke conditie). Voor maatschappelijke en/of publieksfunctie wordt niveau 2 (goede conditie) aangehouden voor de gevels en specifieke ruimten.

Onderhoudsniveau 3 houdt in dat het verouderingsproces over de gehele linie duidelijk op gang is gekomen. Plaatselijk kunnen zich ernstige gebreken voordoen zonder dat deze resulteren in functionele gebreken.

In het geval dat panden tijdelijk onderdeel uitmaken van de vastgoedportefeuille en/of op termijn afgestoten of gesloopt worden, kan worden afgeweken van de onderhoudsnormering. Uitgangspunt in deze situatie zal niveau 4 (matige conditie) zijn. Deze onderhoudsactiviteiten zijn gericht op het wind- en waterdicht houden van het object, op veiligheid en tijdelijke verhuurbaarheid.

Onderhoud
De actuele staat van onderhoud in het algemeen is conform het uitgangspunt conditieniveau 3 "redelijk". Conform dit niveau is in 2018 onderhoud uitgevoerd.
Voor het pand van de brandweer in Zevenaar is een energiescan gemaakt. Hieruit volgt dat het gebouw niet valt onder de categorie kantoren die voor 2023 dienen te voldoen aan een energielabel van minimaal C. Echter het huidige gebouw heeft een energielabel E. Om in 2040 te komen tot de doelstelling om CO_2 neutraal te zijn, is het nu een natuurlijk moment om zonnepanelen aan te brengen. De werkzaamheden zullen worden gecombineerd met groot onderhoud aan het dak en het aanbrengen van dakvalbeveiliging. Met het aanbrengen van zonnepanelen zal het huidige energielabel E stijgen naar een A label. Het aanbrengen van de zonnepanelen zal worden uitgevoerd indien hiervoor in 2020 geld beschikbaar wordt gesteld.

Van de gebouwen die naar verwachting op termijn gesloopt / vervangen worden, is het onderhoud aangepast naar een lager niveau.

Financiën

Onderdeel (bedragen x € 1.000)	2018 begroot	2018 realisatie	Verschil
Belastingen	124	102	23
Doorbelastingen	171	176	-4
Dotatie voorziening	133	135	-1
Huisvestingslasten	241	214	26
Leveringen diensten en goederen	139	26	113
Onderhoud gebouwen	294	208	86
Overige lasten	11	10	2
Totaal	**1.114**	**870**	**245**

De kosten voor het beheer en onderhoud van de gebouwen zijn in 2018 lager uitgevallen dan begroot. Dit heeft voornamelijk te maken met het feit dat het Integraal Accommodatie Plan (IAP) nog niet is opgesteld en dat het opstellen van de energielabels voordeliger is uitgevoerd dan begroot. Door preventief onderhoud uit te voeren hebben wij ook kosten kunnen besparen op het dagelijks onderhoud van de gebouwen.

GROEN

Beleid
Voor het beheer van de openbare ruimte en daarmee voor het openbaar groen is een beeldkwaliteitsplan opgesteld. Het plan heeft betrekking op de kwaliteit van het beheer en onderhoud van de openbare ruimte.

Kwaliteitsnormen
Voor de openbare ruimte en daarmee ook voor het openbaar groen zijn de volgende kwaliteitsnormen op basis van de CROW beeldkwaliteitssystematiek vastgesteld:
Beeldkwaliteit hoog: centrum, hoofdwegen en begraafplaatsen en accentplekken;
Beeldkwaliteit basis: woonwijken, parken en industrieterreinen en buitengebied.

De vastgestelde beeldkwaliteit heeft betrekking op het verzorgend niveau van de openbare ruimte.

Onderhoud
Het onderhoud van het groen wordt voor een deel in eigen beheer uitgevoerd. Daarnaast is een deel van het onderhoud van het groen uitbesteed aan derden. Voor het groen in eigen beheer en uitbesteed aan derden worden nieuwe beeldkwaliteitsbestekken gemaakt.

Financiën

Onderdeel (bedragen x € 1.000)	2018 begroot	2018 realisatie	Verschil
Bestekken onderhoud groen	546	507	40
Doorbelastingen	896	747	149
Leveringen diensten en goederen	512	521	-10
Onderhoud groen	160	153	7
Onkruidbestrijding	78	78	0
Overige lasten	256	339	-83
Totaal	**2.449**	**2.345**	**104**

Er is een voordeel van € 104.000 behaald op het openbaar groen in 2018. Dit heeft te maken met een behaald voordeel op de aanbestede bestekken en een voordeel op de doorbelasting van andere afdelingen. Daarentegen is er een nadeel op de materiaalkosten / overige lasten te zien.

OPENBARE VERLICHTING

Beleid
Voor de openbare verlichting is een beleidsplan vastgesteld in 2016 voor een periode van 10 jaar. Het beheer van de openbare verlichting is onderdeel van het beeldkwaliteitsplan. Het plan heeft betrekking op de kwaliteit van het beheer en onderhoud van de openbare verlichting. Op basis van de vastgestelde beeldkwaliteit wordt het beleidsplan openbare verlichting nog geactualiseerd.

Beleidskaders
- Beleidsplan openbare verlichting 2016 - 2025 Zevenaar
- Beleidsplan Openbare verlichting 2015 - 2023 Rijnwaarden

Kwaliteitsnormen
De kwaliteitsnormen zijn nu vastgelegd in het beleidsplan openbare verlichting 2016-2025 en vertaald in een werkbestek. In het overgangsjaar 2018 zijn de bestaande kwaliteitsnormen van beide voormalige gemeenten gehanteerd, in afwachting van het nieuwe beleidsplan openbare verlichting.

Onderhoud
Beheer en onderhoud van de openbare verlichting is Europees aanbesteed voor de periode 2018-2019 met de optie om nog een jaar te verlengen. Hiervoor is een raamcontract afgesloten waarin deelopdrachten kunnen worden uitgezet. Deze bestekken zullen in onderdelen te zijner tijd worden omgezet in beeldkwaliteitsbestekken.

Financiën

Onderdeel (bedragen x € 1.000)	2018 begroot	2018 realisatie	Verschil
Elektriciteit	203	173	30
Leveringen diensten	64	75	-11
Doorbelastingen	61	62	0
Dotatie voorziening	26	26	0
Overige lasten	20	14	6
Totaal	**375**	**350**	**24**

Er is een voordeel behaald van € 24.000 op het product openbare verlichting.
Het grootste voordeel te verklaren door een voordeel op de elektriciteit. Er wordt steeds meer verlichting in LED aangebracht. In de toekomst verwachten we hier dan ook meer te kunnen besparen. We houden hier voorzichtig rekening mee in onze begroting.

RIOLERING EN WATER

Beleid
Als verbreding van het GRP 2012-2016 heeft de gemeente in samenwerking met drie Liemerse gemeenten en het waterschap Rijn en IJssel het "Watertakenplan De Liemers 2017-2021" opgesteld. Dit beleidskader verwoordt de gezamenlijke visie van de Liemers op zowel de afvalwaterketen als het stedelijk water. Zowel gemeenten als waterschap ondersteunen hierbij de gekozen strategie, maar behouden hierbij ieder hun eigen wettelijke taken en verantwoordelijkheden. Aanvullend op de bestaande beleidsstukken is door de vier organisaties in dit Watertakenplan gekeken naar een gezamenlijke strategie ten aanzien van interacties binnen de afvalwaterketen en het stedelijk water. Specifiek voor het gebied De Liemers vormt dit Watertakenplan op onderstaande vier thema's een verbijzondering van algemeen beleid. De thema's zijn:

- Klaar voor de toekomst;
- Landelijke Bestuursakkoord Water;
- Invoering van de Omgevingswet;
- De burger centraal.

In 2018 is gestart met het harmoniseren van werkzaamheden die voortvloeien uit de watertakenplannen van de twee voormalige gemeenten Zevenaar en Rijnwaarden.

Beleidskaders
Watertakenplan De Liemers 2017-2021 (2016)

Kwaliteitsnormen
De gemeente draagt zorg voor de inzameling en het transport van huishoudelijk afvalwater vermengd met bedrijfsafvalwater, afvloeiend hemelwater, grondwater of ander water. De ontvangst en zuivering van het door de gemeente ingezamelde (stedelijke) afvalwater is de taak van het waterschap. Daarnaast draagt het waterschap zorg voor de waterhuishouding. Deze zorgplichten dienen in onderlinge samenwerking tussen de Liemerse gemeenten en het waterschap goed te worden uitgevoerd. Informatie hierover is beschreven in het rapport "Watertakenplan De Liemers 2017-2021".

Onderhoud
Waterschap en gemeenten dragen zorg voor de instandhouding van de afvalwaterketen en het watersysteem zodanig dat voorzieningen goed blijven functioneren en geen gevaar optreden voor de volksgezondheid, het milieu of voor de leefomgeving. Jaarlijks zijn hiervoor activiteiten gepland zoals het vervangen en renoveren van objecten, uitvoeren van onderzoek, planvorming en beleid en zorg dragen voor het beheer en onderhoud. Deze werkzaamheden zijn meestal periodiek en/of cyclisch van aard.

Waterschap en gemeenten willen de komende jaren toegroeien naar een meer risicobewust beheer voor het uitvoeren van de watertaken. Dit is onderdeel van de implementatie van assetmanagement om te komen tot een meer doelmatiger waterbeheer.

In 2018 zijn twee grote projecten gestart waarin voor een integrale gebiedsaanpak is gekozen. Dit betreft de herinrichting Zonnemaat en revitalisering Giesbeek. Deze projecten worden bekostigd uit de voorziening riolering, welke gebaseerd is op het watertakenplan. Daarnaast is er voor deze projecten geld beschikbaar gesteld uit de voorziening wegen.

Financiën

Onderdeel (bedragen x € 1.000)	2018 begroot	2018 realisatie	Verschil
Beheersystemen en IT	121	30	91
Doorbelastingen	741	721	19
Dotatie voorziening	424	438	-14
Onderhoud en reparaties	554	554	0

Onderzoeken	202	90	112
Overige lasten	205	247	-42
Totaal	**2.247**	**2.080**	**168**

Er is een voordeel behaald van € 168.000 in 2018 op de lasten voor riolering.
Het beheersysteem Kikker is nog niet geheel gevuld, dit staat nu gepland voor 2019.
Daarnaast is er in 2019 minder besteed aan onderzoeken. Dit wordt in 2019 ingehaald.

WEGEN EN BRUGGEN

Beleid
Vanwege de grote raakvlakken tussen riolering en onderhoud wegen worden projecten integraal aangepakt. Het actualiseren van het huidige beleidsplan wegen zal in het 2020 plaatsvinden. Daarin worden de onderhoudsplannen voor de aankomende jaren uiteengezet.

Beleidskaders
- Wegenbeleidsplan Zevenaar en Rijnwaarden

Kwaliteitsnormen
Openbare wegen en bruggen zijn een onderdeel van de openbare ruimte. Voor het beheer van de openbare ruimte en daarmee voor de openbare wegen en bruggen is een beeldkwaliteitsplan vastgesteld. Het plan heeft betrekking op de kwaliteit van het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Op basis van het vastgestelde beeldkwaliteit zal vervolgens het beleidsplan wegen worden geactualiseerd. De landelijke CROW beeldkwaliteit systematiek vormt hiervoor de basis.

Onderhoud
Het klein onderhoud van de wegen en bruggen wordt in eigen beheer uitgevoerd. Ook is een deel van het onderhoud uitbesteed aan derden. Voor de uitvoering van het onderhoud zijn bestekken gemaakt.
In 2018 hebben wij 40 kilometer aan slijtlagen aangebracht om de wegen weer veilig te maken. Daarnaast zijn wij gestart met asfalteringswerkzaamheden. Er zijn enkele grotere (integraal aangepakte) projecten in uitvoering. Bijvoorbeeld de herinrichting van Zonnemaat, de revitalisering Giesbeek, de Graaf Ottoweg en de Transeedijk / Boterdijk in Lobith.

Financiën

Onderdeel (bedragen x € 1.000)	2018 begroot	2018 realisatie	Verschil
Doorbelastingen	845	844	1
Dotatie voorziening	1499	1499	0
Leveringen diensten en goederen	247	135	111
Overige lasten	140	154	-14
Totaal	**2.731**	**2.632**	**99**

Er is een voordeel behaald op de beheer- en onderhoudslasten van wegen en bruggen van € 99.000. Grotendeels is dit te wijten aan een voordeel van € 111.000 op de inhuur van derden en goederen. In de kadernota 2018-2022 is € 400.000 beschikbaar gesteld voor de jaren 2018 en 2019, ten behoeve van het wegwerken van achterstanden in het onderhoud van wegen.

Conclusie

Na de gemeentelijke herindeling is er in het jaar 2018 veel energie gestoken om de staat van de kapitaalgoederen te bepalen. In het voorjaar van 2018 is het integraal beheer van de openbare ruimte (IBOR) vastgesteld waarin de beleidskaders zijn vastgesteld ten aanzien van de openbare ruimte en met name het onderhoud van de kapitaalgoederen. Op basis hiervan zijn en worden er nieuwe beheersplannen opgesteld voor de verschillende kapitaalgoederen binnen de openbare ruimte. Daarmee ligt er een basis van waaruit de

gemeente Zevenaar kan werken om de kapitaalgoederen kwalitatief op het gewenste niveau te brengen en te houden.
In onderstaande tabel zijn de onderhoudskosten van de verschillende onderdelen binnen de kapitaalgoederen opgenomen ten opzichte van de begroting 2018.

Soort kapitaalgoed (bedragen x € 1.000)	2018 begroot	2018 realisatie	Verschil
Gebouwen	1.114	870	245
Wegen en bruggen	2.731	2.632	99
Openbare verlichting	375	350	24
Groen	2.449	2.345	104
Riolering	2.247	2.080	168
Totaal lasten onderhoud kapitaalgoederen	**8.916**	**8.277**	**640**

Op basis van de huidige meerjarenbegroting is een bedrag van € 8,9 miljoen benodigd voor het beheer en onderhoud van de kapitaalgoederen binnen de gemeente Zevenaar. Op basis van nog vast te stellen beleidsplannen zal dit bedrag in de komende jaren mogelijk nog wijzigen. Het voordeel dat in 2018 behaald is, is met name incidenteel van aard. De structurele effecten zijn meegenomen in de P&C documenten en het project financiële basis op orde.

FINANCIERING

Inleiding
De uitvoering van de gemeentelijke financieringsfunctie vindt plaats binnen de kaders zoals gesteld in de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) en de daarbij behorende ministeriële regelingen. In deze wet staan transparantie en risicobeheersing centraal. De transparantie komt daarbij bijvoorbeeld tot uitdrukking in voorschriften voor een verplichte financieringsparagraaf in de begroting en in de jaarrekening. De risicobeheersing binnen de Wet fido richt zich op renterisico's, kredietrisico's, koersrisico's en valutarisico's.

Definitie van het begrip treasury:
Het besturen en beheersen, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's.

De doelstelling van de treasuryfunctie is dat deze uitsluitend de lokale publieke taak dient. De gemeente Zevenaar hanteert daarom als uitgangspunt dat er defensief en risicomijdend op de geld- en kapitaalmarkt opgetreden wordt. Binnen de financiële functie van de gemeente is het van belang het onderscheid te herkennen tussen de treasury- en de controlfunctie. Treasury zorgt voor de beschikbaarheid van geldmiddelen. De controlfunctie is juist belast met het toezicht en de bewaking van de aanwending ervan. Vanuit deze rollen is de focus bij treasury gericht op feitelijke in- en uitgaande kasstromen en die van de controlfunctie op de baten en lasten. In deze paragraaf staan voornamelijk de feitelijke kas- en financieringsstromen centraal.

Beleid
Het treasurybeleid is gericht op het minimaliseren van financiële risico's en het binnen de geldende kaders realiseren van een zo optimaal mogelijk rendement.
De uitvoering van de financieringsfunctie heeft in 2018 uitsluitend de publieke taak gediend, en het beheer is prudent geweest.

Beleidskaders
Treasurystatuut gemeente Zevenaar 2018

GEMEENTEFINANCIERING

Financieringsbehoefte

In onderstaand overzicht is het verloop van de afgesloten langlopende geldleningen op de balansdatum weergegeven .

Bedragen x € 1.000

Jaar	Stand 31-12	Rentebedrag	Rente %
2018	117.698	3.146	2,5%
2019	101.862	2.881	2,4%
2020	96.300	2.367	2,4%
2021	90.779	2.195	2,3%

Het gemiddelde rentepercentage is gebaseerd op de betaalde rente gedeeld door de schuldrestant aan het einde van het jaar. Dit kan als indicator worden afgezet tegen de huidige en verwachte rentestand. De huidige rente (zie ontwikkelingen) ligt onder het gemiddelde percentage. Dit percentage volgt daarmee de dalende lijn die zichtbaar is. Wij verwachten gezien de looptijd van de huidige leningen (tegen een lage interest) en de huidige renteontwikkelingen dat het risico van stijgende rentelasten komende jaren beperkt van invloed zal zijn op de begroting.

Met name door de toenemende verkoop van gronden, zal de behoefte om nieuwe leningen af te sluiten de komende jaren verder afnemen. De ontwikkelingen met betrekking tot het doortrekken van de A15 naar de A12 zijn nog niet in deze behoefte verwerkt, maar de verwachting is dat deze uit de dan beschikbare middelen kunnen worden betaald.

RISICOBEHEER

Risicobeheer
Risicobeheer is een van de centrale doelstellingen van de Wet fido. Hierbij worden de volgende risico's onderscheiden:

- renterisico's;
- kredietrisico's;
- risico's bij het liquiditeitsbeheer en debiteurenrisico's.

In het financieringsstatuut is aangegeven dat voor het uitzetten van middelen alleen gebruik wordt gemaakt van financiële instellingen met minimaal een AA - rating, d.w.z. zeer kredietwaardige partijen. Uitlenen van gelden aan bedrijven en beleggen in aandelen is niet toegestaan gelet op de risico's die daaraan verbonden zijn.
Bij het verstrekken van leningen voor de publieke taak worden zoveel mogelijk zekerheden of garanties geëist.

RENTE EN RENTERISICO'S

De belangrijkste risico's voor de gemeente die samenhangen met de uitvoering van de treasuryfunctie bestaan uit renterisico's. Deze worden getoetst aan twee normen. Dit zijn:

1. De kasgeldlimiet. Deze geeft het maximale bedrag aan dat een gemeente aan vlottende financieringsmiddelen (looptijd korter dan één jaar) mag opnemen;
2. De renterisiconorm. Hiermee wordt het renterisico op de vaste schuld (looptijd vanaf één jaar) in beeld gebracht.

De ontwikkelingen van deze renten worden hieronder nader toegelicht.

1) De kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet stelt een bovengrens aan de toegestane omvang van de kortlopende schuld (looptijd korter dan 1 jaar). Reden hiervoor is dat een korte schuldpositie een potentieel renterisico met zich brengt, omdat rentestijgingen direct doorwerken in de rentelasten. Het is dan ook van belang dat de grote potentiële beweeglijkheid van de rentelasten op korte financiering gedurende het begrotingsjaar beheerst wordt. Voor structurele liquiditeitstekorten is financiering met geldleningen met een looptijd langer dan 1 jaar de aangewezen oplossing.

De hoogte van de kasgeldlimiet is afhankelijk van de omvang van de lopende uitgaven.
De kasgeldlimiet voor de gemeente Zevenaar voor 2018 was berekend op 9 miljoen en is gelijk aan 8,5% van de begrotingsomvang van 106 miljoen.

Overzicht kasgeldlimiet in 2018 (x€ 1.000)	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Berekend kasgeldlimiet 2018	9.000	9.000	9.000	9.000
Omvang netto-vlottende schuld	2.418	9.568	1.377	4.144
Ruimte binnen kasgeldlimiet	11.418	18.568	10.377	13.144
Overschrijding van het kasgeldlimiet	0	0	0	0

In 2018 is het kasgeldlimiet niet overschreden.

Gelet op het tarief voor kort geld op dit moment, waarbij we voor het aantrekken van een kasgeldlening rente ontvangen, maken we gebruik van de ruimte die de wet Fido ons geeft. Dit Treasurybeleid betekent naast een besparing ook een opbrengst qua rente. Uiteraard blijven we de kapitaalmarkt nauwlettend volgen zodat bij een stijgende rente op de kapitaalmarkt overgaan kan worden tot het consolideren (omzetten van een kortlopende schuld in een langlopende schuld).

Renterisico kort geld

De rentelasten van kort geld (kasgeldlimiet) hangen samen met de ontwikkeling van de Euribor. In onderstaande grafiek is het verloop van de Euribor in de afgelopen jaren weergegeven.

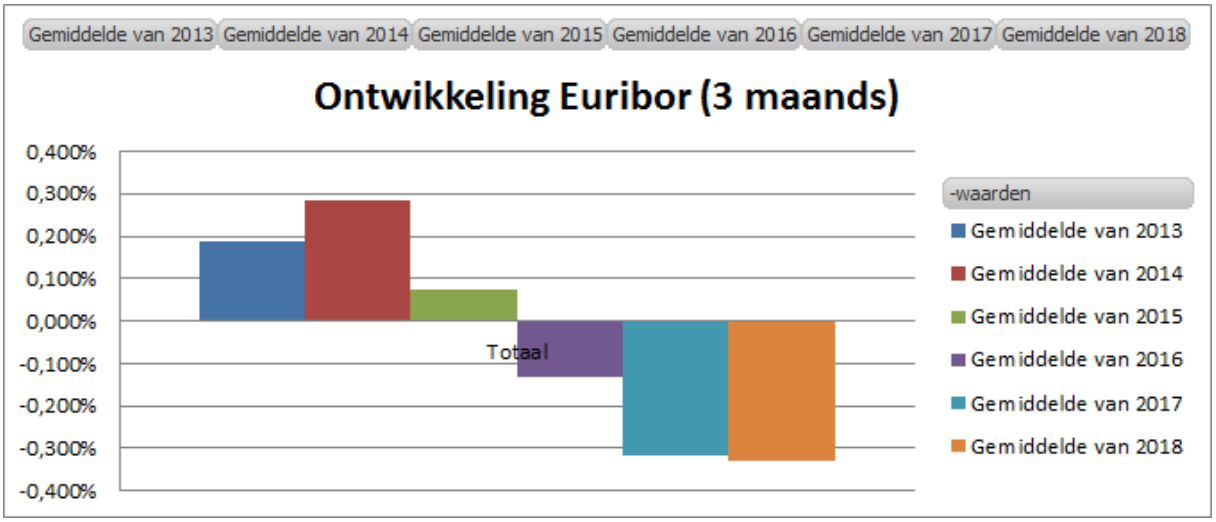

Zoals uit bovenstaande grafiek blijkt bevond het kortlopende renteniveau (referentierente: 3-maands Euribor) zich het volledige afgelopen jaar onder de 0%. Ofwel: een negatieve rente. Dit korte renteniveau staat hoofdzakelijk onder invloed van het monetair beleid van de Europese Centrale Bank (ECB).Dit beleid draagt er aan bij dat de geldmarkttarieven negatief zijn. De gemeente Zevenaar profiteert van deze situatie bij het opnemen van dag- en kasgeldleningen. Door de negatieve rente krijgt de gemeente namelijk geld toe als zij kortlopend leent.

Renterisico lang geld

De gemeente Zevenaar gaat uit van totaalfinanciering. Op basis van de behoefte wordt lang geld aangetrokken. Het geld wordt met name aangewend om activa te financieren. In de gemeente Zevenaar worden activa lineair afgeschreven en hier wordt met het langlopende geld bij aangesloten.

Rentelasten van langlopend geld zijn gebaseerd op een lening bij de BNG met een looptijd van 20 jaar, waarbij de rente tussentijds niet wordt aangepast. In onderstaande grafiek staat het verloop van de rente in de afgelopen jaren opgenomen.

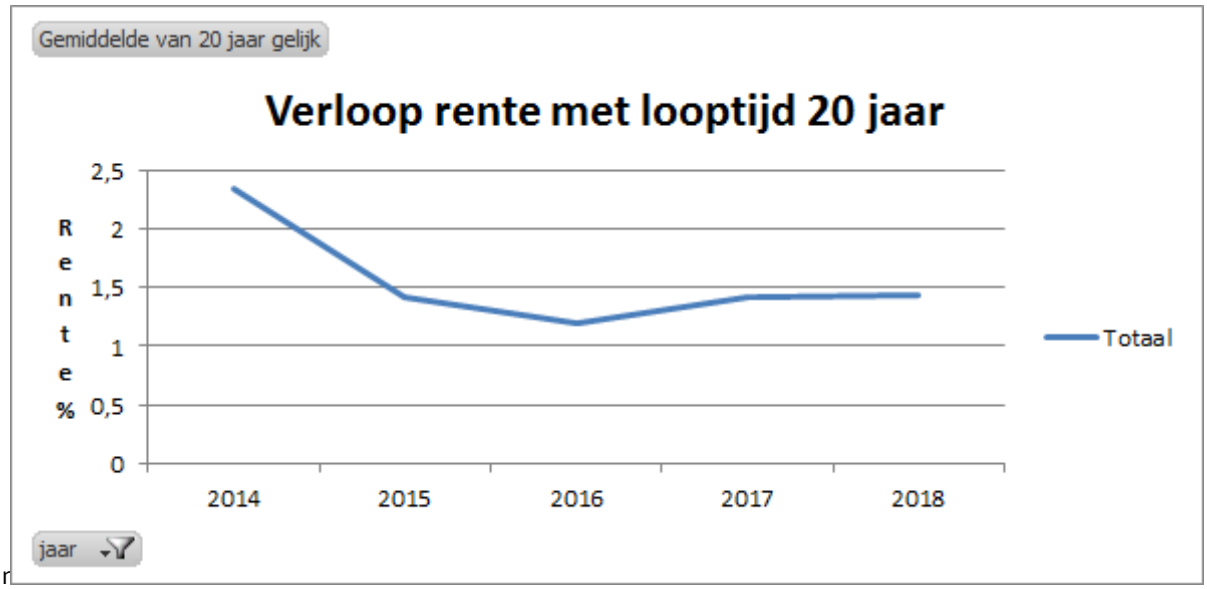

De lange rente heeft in 2018 een stabiele trend laten zien. Gegeven de zwakke bbp-groeivooruitzichten en de verwachting dat de ECB zal vasthouden aan lage officiële rentetarieven, is het waarschijnlijk dat de lange rente voorlopig laag zal blijven.

2. Renterisiconorm

Bij de renterisiconorm gaat het om het beperken van de gevolgen van een stijgende kapitaalmarktrente voor de rentelasten. Aanpassing van de rentepercentages doet zich voor bij herfinanciering en renteherziening. Herfinanciering houdt in, dat een vervangende geldlening wordt aangetrokken om aan de aflossingsverplichtingen van bestaande geldleningen te kunnen voldoen. Bij renteherziening gaat het om het aanpassen van het rentepercentage door de geldgever tijdens de looptijd van de geldlening.
Uit onderstaande tabel blijkt dat de renterisiconorm in 2018 niet is overschreden.

	Berekening renterisico-norm (x € 1.000)	Begroting 2018	Werkelijk 2018
1.	Renteherzieningen	0	0
2.	**Netto renteherziening op vaste schuld**	0	0
3a.	Nieuw aangetrokken vaste schuld	10.000	15.000
3b.	Nieuw verstrekte leningen	0	391
4.	**Netto nieuw aangetrokken vaste schuld**	10.000	15.391
5.	**Betaalde aflossing**	15.300	15.313
6.	**Herfinanciering (laagste 4 en 5)**	10.000	15.313
7.	**Renterisico op vaste schuld (2 + 6)**	10.000	15.313
8.	*Totaal begroting/jaarstukken*	118.000	149.270
9.	*Bij ministeriële regeling vastgesteld percentage*	20%	20%
10.	*Renterisiconorm (8 x 9)*	23.600	29.854
7.	**Renterisico op vaste schuld (2 + 6)**	10.000	15.313
11.	**Ruimte onder risico-norm (10-7)**	13.600	14.541

KREDIETRISICO'S

De gemeente loopt kredietrisico op door de gemeente verstrekte gelden. Het risico doet zich voor bij het op beleidsmatige gronden verstrekken van leningen (publieke taak). Het risico bestaat dat leningen niet, niet volledig en/of niet tijdig worden terugbetaald (rentekosten).

Onderstaand volgt een overzicht van de uitgezette gelden per type instelling.

Risicogroep	M/Z*	Restant schuld	
		Bedrag (x € 1.000)	Percentage van het totaal (%)
Leningen aan stichtingen en sportaccommodaties	Z	365	3,14
Lening aan een woningbouwvereniging	M	105	0,90
Leningen aan deelnemingen (Vitens)	Z	465	4,01
Hypothecaire leningen ambtenaren	M	9.782	84,26
Sociale kredieten aan inwoners via Kredietbank	Z	71	0,61
Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVN):			
Leningen voor verzakte woningen	M	135	1,16
Startersleningen koophuizen	M	142	1,22
Duurzaamheidsleningen	M	544	4,69
Totaal		11.609	100%

* Met (M) of zonder (Z) hypothecaire zekerheid

Leningen aan stichtingen sportaccommodaties
Het betreft leningen aan stichtingen, sportaccommodaties en woonwagenbewoners. De aflossing verloopt zoals is overeengekomen. Het kredietrisico voor de gemeente wordt als gering geschat.

Woningbouwvereniging
Op 1 -1-2019 resteert nog een lening aan de toegelaten instelling St. Plavei (voorheenLaris) voor een woningbouwproject. Het risico is minimaal omdat Plavei onder financieel toezicht staat van het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (W.S.W.).

Deelnemingen (Vitens)
Waterbedrijf Vitens heeft de preferente aandelen welke in bezit waren van onze gemeente ingekocht. De koopsom van € 2.327.300 is daarbij omgezet in een achtergestelde lening. Deze wordt in 15 jaar afgelost. Het kredietrisico voor de gemeente wordt als gering geschat.

Hypothecaire leningen ambtenaren
Tot 1 januari 2009 zijn aan personeelsleden, onder een aantal voorwaarden, hypothecaire geldleningen verstrekt. Met ingang van 2009 is het door de wijziging van de Wet FIDO niet meer mogelijk om hypothecaire geldleningen te verstrekken aan personeelsleden. De verstrekte geldleningen tot 1 januari 2009 blijven bestaan en worden afgelost zoals overeengekomen. Bij het beëindigen van het dienstverband dient tot aflossing van de gehele lening te worden overgegaan. Het restant van de leningen zal door deze wijziging elk jaar afnemen.
Gelet op de hypothecaire zekerheidstelling worden de risico's als gering geschat.

Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVN)

In het kader van de Verordening Stimulering Verzakkingsherstel zijn leningen verstrekt aan eigenaren van verzakte woning. Alle verstrekte leningen op grond van deze verordening zijn verstrekt onder hypothecaire zekerheid. Hierdoor worden de risico's als gering geschat.
Op grond van de Verordening Starterslening gemeente Zevenaar kan voor de aankoop van een woning op "Groot Holthuizen" via de Stichting Stimuleringsfonds Nederlandse Gemeenten een starterslening worden verstrekt van maximaal € 22.500. De helft van dit bedrag wordt door het rijk verstrekt. Alle verstrekte leningen op grond van deze verordening zijn verstrekt onder hypothecaire zekerheid. Hierdoor worden de risico's als gering geschat.
In 2017 zijn voor het eerst duurzaamheidsleningen via het SVN verstrekt. De risico's worden als gering ingeschat.
Ook zijn via het SVN duurzaamheidsleningen verstrekt. De risico's worden als gering ingeschat.

RISICO'S LIQUIDITEITSBEHEER EN DEBITEUREN

De risico's van mogelijke wijzigingen in de liquiditeitenplanning en wijzigingen in het tempo van uitvoering van voorgenomen investeringen, waardoor als gevolg daarvan de financieringskosten hoger kunnen uitvallen, worden zoveel als mogelijk beheerst.
Met betrekking tot het risico van debiteuren wordt opgemerkt, dat het beleid gericht is op het tijdig innen van de vorderingen. Voor de inning van achterstallige vorderingen bestaat een vaste procedure.

SCHATKISTBANKIEREN

Decentrale overheden zijn verplicht om hun overtollige middelen in 's Rijks schatkist aan te houden. Om het dagelijkse kasbeheer te vereenvoudigen is er een drempelbedrag, afhankelijk van het begrotingstotaal, dat buiten de schatkist mag worden gehouden. Het drempelbedrag is gelijk aan 0,75% van het totaal € 153.754 indien het begrotingstotaal lager is dan € 500 miljoen zoals in onze gemeente.Bij het berekenen van het genoemd totaal zijn de totalen van de gemeenschappelijke regelingen 2018, het Streekarchivariaat en de Reinigingsdienst de Liemers (RDL) meegenomen. Dit is conform de regeling van het schatkistbankieren aangezien deze administraties door onze gemeente worden gevoerd en ook de treasury.

In het besluit begroting en verantwoording (BBV) zijn regels opgenomen over het rapporteren over (het gebruik van) het drempelbedrag. In onderstaande toelichting wordt voldaan aan deze rapportage-eis in de jaarrekening.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000) Gemeente Zevenaar					
		Verslagjaar	2018		
(1)	**Drempelbedrag**	**1.153**			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	**Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen**	**173**	**290**	**412**	**344**
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	980	863	741	809
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
		Verslagjaar	2018		
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	153.754			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	153.754			

(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-
(1) = (4b)*0,0075 + (4c)*0,002 met een minimum van €250.000	Drempelbedrag	1.153

(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	15.540	26.424	37.890	31.684
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	173	290	412	344

RENTETOEREKENING

Beleid rentetoerekening

In de begroting en deze jaarrekening zijn zowel de stellige uitspraken als de aanbevelingen uit de notitie rente (juli 2017) verwerkt. De belangrijkste onderdelen betreffen:

- Treasury activiteiten worden via het taakveld treasury verwerkt in de begroting;
- Er wordt geen rente over het eigen vermogen verwerkt in de begroting;
- De omslagrente wordt berekend door de aan de taakvelden toe te rekenen rente (in euro's) te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa die integraal zijn gefinancierd.

De verwerking van de rente is in onderstaand schema inzichtelijk gemaakt.

Bedragen x € 1.000

Renteschema			**Begroting**	**Begroting na wijziging**	**Werkelijk**
a.	Externe rentelasten over de korte en lange financiering		3.321	3.139	3.094
b.	Externe rentebaten	-/-	407	224	231
	Totaal door te rekenen externe rente		2.914	2.915	2.863
c.	rente die aan de grondexploitatie moet worden berekend	-/-	2.201	1.962	1.971
	rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/-	754	590	585
		-/-	2.955	2.552	2.556
d.	Saldo door te rekenen rente		-41	363	307
d1	Rente over eigen vermogen		-	-	-
d2	Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)		-	-	-
	De aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toe te rekenen rente		-41	363	307
e.	De werkelijke aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toegerekende rente (renteomslag)	-/-	-	-	-
f.	Renteresultaat op het taakveld treasury		**41**	**-363**	**-307**

Een voordeel van € 56.000 ten opzichte van de raming na wijziging.

Voor toerekening van rente aan de grondexploitatie worden de voorschriften opgenomen in de notitie grondexploitaties 2016 gehanteerd.

Op basis hiervan moet de voorziening contant worden gemaakt tegen 2%.

Toelichting

a) Werkelijk verschuldigde rente voor de aangetrokken vaste geldleningen en berekende rente over het financieringstekort.

c) Over de boekwaarde op 1 januari 2019 van de Bouwgrond in exploitatie (BIE) mag alleen het gewogen gemiddelde rentepercentage van de bestaande leningenportefeuille van de gemeente naar verhouding vreemd vermogen/totaal vermogen. Dit percentage is basis van de werkelijke balansbedragen 2017 berekend op 2,28.

c) Rente projectfinanciering: Dit betreft investeringen uit het verleden waarvoor vaste rentepercentages gelden.

d1) en d2) Op aanbeveling van de Commissie BBV en door de harmonisatie is besloten geen rente over het eigen vermogen (bespaarde rente) meer te berekenen.

f) Het renteresultaat van € 307.000 is niet omgeslagen over de boekwaarde per 1 januari 2018 van meer dan € 134 miljoen. De afwijking ten opzichte van de raming na wijziging is kleiner dan 25%.

BEDRIJFSVOERING

PERSONEEL & ORGANISATIE

Personeel
De samenleving verandert in hoog tempo en met een grote flexibiliteit. Dit betekent dat de gemeente en zijn medewerkers mee veranderen. Als gevolg hiervan en om grip te houden op de ontwikkelingen binnen de samenleving en de organisatie hebben we een concept kadernota HR opgesteld. In de kadernota HR geven we richting aan de wijze waarop het personeelsbeleid is ingericht. Voor de uitvoering leggen we in 2019 financiële voorstellen via de P&C-cyclus aan u voor.

Ziekteverzuim
Binnen onze organisatie werken we volgens het eigen regiemodel. Dit houdt in dat we als organisatie zelf de volledige regie hebben over de verzuimbegeleiding van de medewerkers. Voor de medische advisering werken we sinds 1 januari 2018 samen met een bedrijfsarts van het Verzuim Expertise Bureau (VEB). In 2018 is het verzuimbeleid "eigen regie" geactualiseerd. We hebben – net als voorgaand jaar – aandacht gegeven aan preventie en begeleiding van arbeidsongeschikte medewerkers. Het gemiddelde verzuimpercentage in onze organisatie over 2018 is 5,13%. Hiermee zitten we onder het landelijk gemiddelde van 2018 bij gemeenten van 5,30% De doelstelling om het ziekteverzuim van onze medewerkers voor 2018 onder de 4% te krijgen is niet gerealiseerd, met name het langdurig verzuim heeft het percentage verhoogd.

	Werkelijk 2016	Werkelijk 2017	Begroot 2018	Werkelijk 2018
%Ziekteverzuim	4,83	4,34	4,00	5,13

Organisatie
De gemeente Zevenaar is een klantgerichte organisatie waarin de inwoner centraal staat. De organisatie is daarvoor ingericht volgens een vraaggericht concept. De dienstverlening is gebaseerd op 3 focuspunten:

- Service op maat
- Verbindend
- Gastvrij

De inrichting en ontwikkeling van onze organisatie en bedrijfsvoering zijn gericht op het realiseren van de visie van de gemeente Zevenaar binnen de rolopvatting van een verbindende overheid. Dit heeft zijn vertaling gekregen in alle aspecten van de gemeentelijke organisatie: het organisatiemodel, de werkwijze, de werkprocessen en de bedrijfsvoering.
Het Programma Zevenaar Verbindt bestaat uit drie pijlers van verbinding (inwoner, bestuur en organisatie) en is een speerpunt voor de organisatie. In 2018 hebben we het Programma Zevenaar Verbindt opgesteld en zijn gestart met het uitvoeren van het programma onder leiding van een programmamanager. Binnen de pijler Organisatie zijn in 2018 diverse activiteiten uitgevoerd. Voorbeelden hiervan zijn het starten met de Zevenaar Academie (een opleidingsprogramma van, voor en door de eigen medewerkers van de gemeente) om kennis en vaardigheden aan te sterken of te ontwikkelen. Daarnaast hebben alle afdelingen in 2018 een teambuildingstraject doorlopen om onze kernwaarde 'samenwerken' te versterken en om elkaar beter te leren kennen.

Onderstaand overzicht geeft de vastgestelde formatie per afdeling aan per 31-12-2018.

Afdeling	Totaal formatie
Directeur/S&B/P&P	8,50
Griffie	2,67
Maatschappelijke Ontwikkeling	21,29
Maatschappelijke Dienstverlening	40,24
Publiekszaken	20,58
Openbare Werken	64,88
Beheer Openbare Ruimte	27,88
Ruimtelijke Ontwikkeling	22,16

Vergunning, toezicht en handhaving	24,35
Bedrijfsvoering	28,39
Financiën	18,50
Informatiebeheer	31,11
Totaal	**310,54**

INFORMATIEVOORZIENING EN AUTOMATISERING

Informatievoorziening
Gemeenten maken deel uit van een sterk veranderende samenleving, waarin de steeds verdere digitalisering van de informatievoorziening één van de belangrijkste ontwikkelingen is. We hebben, voor een groot deel in RID-verband (gezamenlijke Liemerse ICT-dienst), gezorgd voor het afronden van de herindeling en het voldoen aan wettelijke voorschriften en landelijke afspraken. Het meest opvallend is de Algemene Verordening Gegevensbescherming. Voor de informatievoorziening rond de Omgevingswet wachten we op landelijke ontwikkelingen rond het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Met name op het gebied van digitale dienstverlening zijn stappen gezet. Dat blijven we ook in 2019 doen.

Datagedreven sturen
Landelijk blijkt dat datagedreven sturing de meerwaarde vergroot die gemeenten hebben voor inwoners, bedrijven en instellingen. Door de voortschrijdende technische ontwikkelingen is datagedreven sturing steeds beter bruikbaar voor gemeenten en verwachten wij er veel van (of evt "kunnen we niet meer om deze ontwikkeling heen"). In 2018 hebben we ervaringen opgedaan door de uitvoering van pilots, hebben we inspiratiebijeenkomsten gehouden en zijn we gestart met ontwikkeling van dashboards (onder ander rond zorggebruik, HRM en dienstverlening). Ook stelden we een plan van aanpak op om de gemeentelijke organisatie die datagedreven stuurt systematisch vorm te geven. Hierbij hebben we leerervaringen uit de pilots betrokken. Ons college heeft in het plan van aanpak bepaald dat we de positie innemen van de slimme volger. In het organisatieplan (in concept gereed) besteden we ook aandacht aan de vraag hoe we omgaan met ethische vraagstukken bij het verzamelen en gebruik van data.

Privacy en informatieveiligheid
In onze informatiesamenleving draait alles om data. Als gemeente zijn we schatbewaarder van een breed scala van data, zowel van inwoners als van ondernemers en andere organisaties. Het is de verplichting voor de bedrijfsvoering van de gemeente Zevenaar om de ambities in evenwicht te (blijven) houden met de individuele (privacy)grondrechten van onze inwoners. Vanaf 25 mei 2018 zijn de aangescherpte Europese privacy normen uit de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) van kracht en van belang voor dit evenwicht. Bij het voldoen aan de AVG gaat Zevenaar voor een integrale en goede dienstverlening met respect voor privacy en bescherming van de persoonsgegevens. Door het hanteren en implementeren van kernprincipes (zoals corrigeerbaarheid) en uitgangspunten (zoals doelbinding) voor privacy en gebruik van persoonsgegevens, wordt voldaan aan de AVG.
Omdat privacy en informatieveiligheid een integraal onderdeel is van het werk, is veel aandacht besteed aan bewustzijn bij medewerkers. Zo zijn er diverse presentaties gegeven op afdelingen en is gekozen om de opleiding informatiebeveiliging als verplicht onderdeel binnen de Zevenaar Academie op te nemen.
In 2018 zijn 3 AVG-inzageverzoeken in de verwerking van persoonsgegevens ontvangen. Er zijn 14 datalekken geregistreerd. Dit gaf aanleiding om werkprocessen aan te passen. Geen van de incidenten had ernstige gevolgen.
Daarnaast komen er meer kritische vragen over het verwerken van persoonsgegevens, wat ons als organisatie ook alert houdt in het borgen van de individuele (privacy)grondrechten.
Behalve Europese regelgeving gelden in Nederland ook de eisen uit de normenkaders op het gebied van de elementen privacy en informatiebeveiliging voor de diverse basisregistraties en domeinen. Een van de belangrijkste is de Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten. Het project om dit binnen Zevenaar en de andere samenwerkende Liemerse gemeenten in te voeren is in 2018 afgerond.

Digitaal archiefbeheer
In de komende jaren moet ook het behouden van de digitale informatie meer nadruk krijgen. Het onderwerp "Digitaal archiefbeheer" is landelijk (en internationaal) nog in ontwikkeling onder de noemer "e-depot". Deze ontwikkeling wordt opgepakt in samenwerking met het Streekarchivariaat de Liemers en Doesburg. De

verwachting is dat vanaf 2020 hier investeringen benodigd zijn om voor de toekomst een volwaardig digitaal archiefbeheer te kunnen garanderen. Daarbij wordt nadrukkelijk aansluiting gezocht bij samenwerkingsprojecten op dit gebied in de regio.

PLANNING & CONTROL

De planning en control cyclus
De vastgestelde cyclus van onze nieuwe gemeente lijkt veel op de cyclus van beide voormalige gemeenten. Wij starten met een kadernota, als voorloper van de meerjarenprogrammabegroting. De kadernota heeft een richtinggevend karakter. U geeft het college dan de opdracht om de kadernota te verwerken in de meerjarenprogrammabegroting. Besluitvorming over de begroting zelf vindt plaats in uw vergadering van november. In het jaar van uitvoering informeren wij u door middel van twee voortgangsrapportages over de voortgang van de uitvoering, zowel op beleidsmatig als financieel gebied. Als afsluiting verantwoorden wij het uitvoeringsjaar in de jaarstukken.
2018 was een bijzonder jaar; in januari 2018 is de beleidsarme 1 + 1 begroting vastgesteld. In een bijzondere kadernota is deze begroting voor het lopende jaar 2018 beleidsrijk gemaakt door het vaststellen van het beleid met daarbij behorende middelen. Er is een start gemaakt met het digitaliseren van de P&C-producten. Wij verbeteren deze producten nog verder, waarbij we de feedback van u zoveel mogelijk betrekken.

De documenten van de planning & control-cyclus zijn in ontwikkeling. Dit geldt voor zowel de inhoud als de vorm. Alle documenten worden digitaal beschikbaar gesteld via een portal. De 6 thema's uit het collegeprogramma zijn een vast onderdeel in de producten. De vernieuwde cyclus heeft een andere manier van verantwoorden. Deze verantwoordingssystematiek richt zich meer op de voortgang van beleid en de mate waarin wij de doelstellingen uit het collegeprogramma, de kadernota en begroting realiseren door de uitvoering van activiteiten.

COMMUNICATIE

Om verbinding met en tevredenheid over de gemeente te krijgen, hebben we ingezet op herkenbaarheid en een hogere waardering van de communicatie. Een aantal projecten is stevig ondersteund; hierbij valt te denken aan de infrastructurele projecten (zoals A15/A12, het onderliggend wegennet en de spoorverbetering Zevenaar-Didam, Zevenaar Verbindt, HAL12, Korte Ketens in het Liemers landschap, circulaire economie en Zevenaar-Oost (Groot Holthuizen, 7Poort en Factory Outlet Zevenaar).
De volledige implementatie online en offline van de nieuwe huisstijl is gerealiseerd. Daarnaast hebben we tools geïmplementeerd om de huisstijltoepassing te vereenvoudigen en te zorgen voor huisstijlbeheer. Het meetinstrumentarium, om inzicht te krijgen in de bereikte resultaten, is momenteel beperkt tot de aspecten die uit de monitor dienstverlening komen. De website en het facebook-account zijn op basis van o.a. gebruikersinzichten en trends aangepast en blijven onder de aandacht om aan te sluiten op de wensen en behoeften van inwoners. Om inzicht te geven in wat inwoners zich bezighoudt, wordt structureel wekelijks een online omgevingsbeeld beschikbaar gesteld op intranet. Daarnaast is er de mogelijkheid voor medewerkers om zich te abonneren en deze telkens in hun mailbox te ontvangen. Er is voor het eerst een communicatiekalender, met jaarlijkse items en mogelijke aanhaakitems, opgesteld.

INKOOP EN AANBESTEDING

De Liemerse gemeenten hebben een gemeenschappelijk inkoopbeleid. Dit is in 2017 opnieuw vastgesteld. Het bevat algemene spelregels voor inkoop, mede om te voldoen aan (Europese) wetgeving. Daarnaast zijn enkele lokale accenten opgenomen:
· social return: bij opdrachten met een bepaalde opdrachtwaarde stimuleren of verplichten de gemeenten opdrachtnemers om kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt te betrekken bij de uitvoering van de opdracht. Doel is om voor deze groepen meer werkgelegenheid en werkervaringsplaatsen te creëren.
· kansen voor regionale bedrijven door het voeren van een uitnodigingsbeleid: instrument hiervoor is de inkoop app die bedrijven en de gemeentelijke opdrachtgevers bij elkaar brengt. Op de website www.inkoopapp-deliemers.nl kunnen (regionale) bedrijven zich presenteren en aangeven in aanmerking te

willen komen voor inkoopopdrachten. Gemeentelijke inkopers gebruiken de website bij het aanvragen van offertes.

· maatschappelijk verantwoord inkopen: naast op de prijs van de producten, diensten of werken letten we ook op de effecten van de inkoop op milieu en sociale aspecten.

Naast dit Liemerse beleid kunnen specifieke regels van belang zijn. Bijvoorbeeld als het gaat om inhuur van personeel. Dat soort regels wordt uiteraard bij inkooptrajecten ook in acht genomen.
Medio 2018 zijn via een raadsinformatiebrief stappen aangekondigd om de bekendheid van het inkoopbeleid bij gemeentelijke inkopers te versterken. Dat is gebeurd. Inmiddels is op de website www.inkoopapp-deliemers.nl een lijst van verwachte onderhandse aanbestedingen gepubliceerd. Regionale ondernemers kunnen hun belangstelling voor zo'n aanbesteding kenbaar maken.

JURIDISCHE ZAKEN

We hebben het afgelopen jaar activiteiten uitgevoerd om de juridische kwaliteit, juridische control en juridisch risicobeheer structureel te verbeteren. Het doel van juridische kwaliteitszorg is een verbetering van de juridische kwaliteit van gemeentelijke diensten en producten. Dat is het afgelopen jaar bereikt door onder meer het contracteren van een vaste huisadvocaat, het geven van trainingen aan collega's, het organiseren van een juridisch vakberaad en het bieden van ondersteuning bij het harmonisatietraject vanwege de herindeling. Hiermee is ingezet op het verhogen en uitwisselen van kennis over dit onderwerp binnen de organisatie.

VERBONDEN PARTIJEN

Inleiding
Gemeenten kennen in het Nederlands staatsbestel een omvangrijk en uiteenlopend takenpakket, dat door overheveling van rijkstaken naar de gemeenten alleen nog maar groter wordt. Deze ontwikkeling past bij de filosofie van de gemeente als eerste overheid. Waar mogelijk moeten taken worden neergelegd bij de overheid die het dichtst bij de burger staat en vanuit dat oogpunt het beste de belangen van haar inwoners kan behartigen.

Gemeenten kunnen voor de uitoefening van hun taken uit een aantal uitvoeringsvarianten kiezen. Ze kunnen de taken zelf uitvoeren, of de taken op afstand zetten. Een taak kan op afstand worden gezet door via inkoop of subsidie een andere partij te contracteren voor de uitvoering van een bepaalde taak. Een andere mogelijkheid vormt het aangaan van een samenwerkingsverband met andere publiek- of privaatrechtelijke partijen voor de uitvoering van een bepaalde taak. In alle gevallen blijft de gemeente verantwoordelijk voor de inhoudelijke aansturing of opdrachtverlening en de controle daarop.

Omschrijving
Wij spreken van een verbonden partij als het gaat om een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een financieel en bestuurlijk belang heeft. Van een financieel belang is sprake als:

- een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat;
- de gemeente voor bedragen aansprakelijk kan worden gesteld indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Van een bestuurlijk belang is sprake als de gemeente zeggenschap heeft, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht. Dit betekent concreet dat er sprake is van een bestuurlijk belang als de wethouder, het raadslid of de ambtenaar van de gemeente namens de gemeente in het bestuur van de partij plaatsneemt, of namens de gemeente stemt. Bij alleen een benoemingsrecht of een voordrachtsrecht - de gemeente mag een bestuurder of commissaris in de organisatie benoemen of voordragen - is er strikt genomen geen sprake van een verbonden partij.

Beleid
Bestuurders en ambtelijke organisatie hebben behoefte aan regie en grip op gemeenschappelijke regelingen. Met regie op verbonden partijen wil de gemeente in de kern bereiken dat de belangen van Zevenaar worden behartigd en dat de overeengekomen opdracht wordt gerealiseerd binnen de afgesproken beleidsinhoudelijke en financiële kaders.

Het is van belang dat de raad in het proces van begroting en verantwoording voldoende informatie krijgt om de bijdrage van de verbonden partijen aan de realisatie van doelstellingen en risico's te kunnen laten meewegen. De invloed van de gemeente op haar verbonden partijen is het grootst aan de "voorkant". Hiermee wordt bedoeld dat beïnvloeding in een (politiek) besluitvormingsproces aan de voorkant het meeste kans van slagen heeft. De ervaring leert dat stukken die eenmaal in het dagelijks of algemeen bestuur komen, niet snel meer gewijzigd worden.

In de gemeenschappelijke regeling heeft de gemeente zowel de rol van eigenaar als opdrachtgever.

OVERZICHT VERBONDEN PARTIJEN

Verbonden partij (bedragen x € 1.000)	Bijdrage 2018	Aandeel gemeente	Eigen vermogen 2018	Vreemd vermogen 2018	Resultaat 2018
Alliander N.V.			4.129.000	4.216.000	334.000
Ataro B.V.	1.774	100	649	2.678	328
Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)			4.257.000		337.000

Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem-Nijmegen (DRAN)	1.364	12		5.950	
Euregio Rijn-Waal	11		1.331	2.424	
Gemeenschappelijk Orgaan Regio Arnhem-Nijmegen	66	5			81
Huisvesting voortgezet onderwijs in de Liemers (GRHVOL)	1.030	45	862		-134
Leisurelands (R.G.V. Holding B.V.)		3	56.276	22.014	-1.280
MGR Sociaal domein Centraal-Gelderland	470	9		2.449	
Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)	592	8	783	4.883	12
Reinigingsdienst de Liemers (RDL)	1.635	55			-186
Samenwerking De Liemers	4.662	52			
Streekarchivariaat de Liemers en Doesburg	124	48			
Veiligheids- en Gezondheidsregio Midden-Gelderland (VGGM)	3.280	6	8.239	14.157	1.400
Vitens N.V.		1	525.700	1.223.900	13.000
Totaal verbonden partijen	**15.008**		**8.979.840**	**5.494.455**	**684.221**

Alliander N.V.

Omschrijving	Alliander N.V. is een nutsbedrijf dat voortgekomen is uit Nuon en zorgt voor de levering van energie. Alliander bestaat uit de onderdelen Liander en Liandon. Het bedrijf telt 5,7 miljoen klantaansluitingen.
Juridische vorm	Vennootschappen
Vestigingsplaats	Arnhem
Partijen	De grootste aandeelhouders van Alliander zijn de provincies Gelderland, Friesland en Noord-Holland en de gemeente Amsterdam. Deze aandeelhouders bezitten gezamenlijk ongeveer 76% van de aandelen. De overige aandeelhouders, die elk minder dan 3% van de aandelen bezitten, zijn 72 kleinere gemeenten en de provincie Flevoland.
Beleidskaders	
Openbaar belang en doel	De primaire taak van Alliander is het onderhouden en beheren van de elektriciteits- en gas(distributie)netten in het verzorgingsgebied. Deze taken zijn wettelijk bepaald omdat de maatschappij sterk afhankelijk is van een betrouwbare aanvoer van (duurzame) energie.
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft recht op deelneming aan de beraadslagingen en stemrecht in de algemene vergadering van aandeelhouders.
Aandeel in %	0,45
	Zevenaar is deelnemer van het Nuval platform. Het gaat hierbij om een platform dat de belangen van de aangesloten gemeenten uit Flevoland en Gelderland behartigt voor wat betreft het aandeelhouderschap in Nuon/ Alliander en Vitens. De gemeenten die zich verenigd hebben in het Nuval-platform hebben afgesproken in een aantal onderwerpen met één stem op te treden tijdens de aandeelhoudersvergaderingen van Alliander en Vitens. Een vertegenwoordiger van het platform neemt ook deel aan het Grootaandeelhoudersoverleg van Alliander.
Prestaties	De dividenduitkering over 2017 bedroeg afgerond € 412.000. Dit bedrag is verantwoord in de jaarrekening 2018 van de gemeente Zevenaar.
Website	Website Alliander

Financiële informatie	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018	(Bedragen x € 1.000)
Bijdrage gemeente				
Resultaat partij	203.000		334.000	
Eigen vermogen	3.942.000		4.129.000	
Vreemd vermogen	4.127.000		4.216.000	

Toelichting	
Risico's	Het financieel risico is verlies van maximaal de nominale waarde van de aandelenportefeuille en het begrote bedrag aan dividend in onze begroting.
Programma	0. Bestuur en ondersteuning

Ataro B.V.

Omschrijving	
Juridische vorm	Vennootschappen
Vestigingsplaats	Zevenaar
Partijen	Zevenaar is enig aandeelhouder
Beleidskaders	
Openbaar belang en doel	
Bestuurlijk belang	De rol van gemeentelijk aandeelhouder in Ataro wordt uitgeoefend door de wethouder van Dellen.
Aandeel in %	100
	Vanwege de gewijzigde sportvrijstelling zijn we in gesprek met Ataro over mogelijke oplossingsrichtingen.
Prestaties	Prestatie afspraken moeten nog nader ontwikkeld worden.
Website	Website Ataro

Financiële informatie	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018	(Bedragen x € 1.000)
Bijdrage gemeente	1.749	1.779	1.774	
Resultaat partij	82		328	
Eigen vermogen	320		649	
Vreemd vermogen	2.809		2.678	

Toelichting	
Risico's	De gemeente blijft als enig aandeelhouder bij tegenvallende exploitatieresultaten uiteindelijk financieel verantwoordelijk.
Programma	5. Sport, cultuur en recreatie

Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Omschrijving	De Bank Nederlandse Gemeenten is de bank van en voor overheden en instellingen voor maatschappelijk belang.
Juridische vorm	Vennootschappen
Vestigingsplaats	Den Haag
Partijen	Aandeelhouders van de bank zijn uitsluitend overheden. De Staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, elf provincies en een hoogheemraadschap.
Beleidskaders	
Openbaar belang en doel	De B.N.G. is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
Bestuurlijk belang	Stemrecht in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).
Aandeel in %	0,02

	De dividenduitkering is tijdens de aandeelhoudersvergadering in 2019 verhoogd van 37,5% naar 50%. Het dividend over 2018 bedraag € 36.860.
Prestaties	De dividenduitkering over 2017 bedroeg € 32.700.
Website	Website BNG

Financiële informatie	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018	(Bedragen x € 1.000)
Bijdrage gemeente				
Resultaat partij	393.000		337.000	
Eigen vermogen	4.200.000		4.257.000	
Vreemd vermogen				
Toelichting				

Risico's	Het financieel risico is verlies van maximaal de nominale waarde van de aandelenportefeuille en het begrote bedrag aan dividend in onze begroting.
Programma	0. Bestuur en ondersteuning

Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem-Nijmegen (DRAN)

Omschrijving	Een gemeenschappelijke regeling, gebaseerd op een bedrijfsvoeringsorganisatie.
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regelingen
Vestigingsplaats	Arnhem
Partijen	Gemeenten Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen, Zevenaar en de provincie Gelderland.
Beleidskaders	-Raadsbesluit Wijziging Regeling Bedrijfvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem-Nijmegen (gemeente Zevenaar en gemeente Rijnwaarden 2017) -Raadsbesluit Vaststellen Regeling Bedrijfvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem-Nijmegen (gemeente Zevenaar en gemeente Rijnwaarden 2016) -Verordening Leerlingenvervoer (gemeente Zevenaar 2018) -Verordening Maatschappelijke Ondersteuning (gemeente Zevenaar 2016 en gemeente Rijnwaarden 2015)
Openbaar belang en doel	De vervoersorganisatie is ingesteld ter gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemers met betrekking tot het tot stand brengen, ontwikkelen en in stand houden van een kwalitatief hoogwaardig, herkenbaar, efficiënt en eenvoudig te gebruiken doelgroepenvervoer. Hierbij wordt rekening gehouden met de mogelijkheden van reizigers en hun sociale netwerk en wordt erop toegezien dat het aanvullend vervoer ook in het buitengebied en de kleine kernen voldoende gewaarborgd is en dat het vervoer een optimale aansluiting heeft op het openbaar-vervoer-netwerk.
Bestuurlijk belang	Deelname bestuur door portefeuillehouder.
Aandeel in %	12
Prestaties	Door de deelnemende gemeenten is de sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer bij de vervoersorganisatie neergelegd. Voor het uitvoeren van de taak aanvullend vervoer is de vervoersorganisatie een samenwerkingsovereenkomst aangegaan met de provincie Gelderland waarin wordt overeengekomen dat de vervoersorganisatie de taak van het aanvullend vervoer (basismobiliteit) uitvoert voor de provincie Gelderland.
Website	Website vervoersorganisatie

Financiële informatie	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018	(Bedragen x € 1.000)
Bijdrage gemeente		1.305	1.364	
Resultaat partij	91			
Eigen vermogen				

Vreemd vermogen	5.950	5.950
Toelichting	Afgerond op basis begroting 2016/2020	
Risico's	De inrichting van het doelgroepenvervoer is gebaseerd op een 'open einde' systematiek. Dit betekent dat de kosten oplopen wanneer een gemeente meer inbrengt of dat er in een periode meer ritten hebben plaatsgevonden dan begroot. Dit brengt een financieel risico met zich mee. Periodiek wordt er gerapporteerd over het volume van het aantal ritten en worden de gevolgen van verwachte toenames van ritten tijdig gecommuniceerd met de klant (gemeente). Buiten de post onvoorzien is er geen weerstandscapaciteit aanwezig bij de BVO.	
Programma	6. Sociaal domein	

Euregio Rijn-Waal

Omschrijving	
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regelingen
Vestigingsplaats	Kleve
Partijen	29 Nederlandse gemeenten en 20 Duitse gemeenten
Beleidskaders	
Openbaar belang en doel	De Euregio Rijn-Waal heeft als belangrijkste doel de grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van economie en maatschappij te verbeteren en te intensiveren. De Euregio Rijn-Waal brengt partners bij elkaar om gezamenlijke initiatieven te starten en zo gebruik te maken van synergie-effecten.
Bestuurlijk belang	Deelname Algemeen Bestuur/Dagelijks bestuur door respectievelijk een door de raad en college aangewezen lid.
Aandeel in %	
	Een viertal INTERREG projecten is gestart, waardoor de komende jaren voor € 21,2 miljoen naar de Euregio Rijn Waal vloeit.
Prestaties	
Website	Website Euregio Rijn-Waal

Financiële informatie	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018	(Bedragen x € 1.000)
Bijdrage gemeente	11	11	11	
Resultaat partij	2			
Eigen vermogen			1.331	
Vreemd vermogen			2.424	

Toelichting	
Risico's	Het algemene financiële beheer van de Euregio Rijn - Waal wordt bij begroting, jaarrekening en begrotingswijziging van de Euregio getoetst en beoordeeld door de commissie financiën en projecten en de Euregioraad. Op dit moment is met in aanmerking nemend het eigen vermogen geen sprake van grote actuele risico 's .
Programma	0. Bestuur en ondersteuning

Gemeenschappelijk Orgaan Regio Arnhem-Nijmegen

Omschrijving	Het gemeenschappelijk orgaan is een samenwerkingsverband dat de belangen behartigt van de deelnemende gemeenten in de regio. Dit kunnen individuele belangen zijn, maar ook regionale. Daarnaast voeren zij gemeenschappelijke taken uit voor de gemeenten in de regio.
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regelingen
Vestigingsplaats	Arnhem
Partijen	Gemeente Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar.
Beleidskaders	

Openbaar belang en doel	Orgaan voor de gemeenten in de regio Arnhem en Nijmegen voor overleg en afstemming op de beleidsterreinen economie, mobiliteit en wonen. Voor de stimulering van de economische ontwikkelingen van de regio is een triple helix samenwerking tussen ondernemers, onderwijsinstellingen en overheden opgericht in de vorm van de Stichting Economic Board.
Bestuurlijk belang	Het Bestuurlijk Overleg bestaat uit 18 leden; van iedere gemeente de burgemeester.
Aandeel in %	5,42
	Vanuit de Pfo's zijn verschillende ambities geformuleerd, die om extra budget vragen, ook voor de ondersteuning door de Pfo's.
Prestaties	
Website	Website Regio AN

Financiële informatie	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018	(Bedragen x € 1.000)
Bijdrage gemeente	66	66	66	
Resultaat partij	-11		81	
Eigen vermogen				
Vreemd vermogen				

Toelichting	
Risico's	Het GO is een overlegorgaan. Het heeft geen rechtspersoonlijkheid en kan niet op eigen naam rechtshandelingen aangaan. De risico's zijn daarom zeer beperkt.
Programma	o. Bestuur en ondersteuning

Huisvesting voortgezet onderwijs in de Liemers (GRHVOL)

Omschrijving	
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regelingen
Vestigingsplaats	Zevenaar
Partijen	Het betreft een samenwerking tussen de gemeenten Duiven, Montferland en Zevenaar.
Beleidskaders	
Openbaar belang en doel	Op het gebied van huisvesting voortgezet onderwijs werken de gemeenten Duiven, Montferland en Zevenaar samen in een Gemeenschappelijke Regeling Huisvesting Voortgezet Onderwijs Liemers. Door deze samenwerking kunnen er in alle drie de gemeenten grote renovaties en nieuwbouw plaatsvinden, die de gemeenten zelfstandig moeilijk kunnen realiseren.
Bestuurlijk belang	De gemeente Zevenaar benoemt een van de drie leden van het Algemeen Bestuur.
Aandeel in %	45
	Aanpassingen Gemeenschappelijke Regeling in verband met de Wet Gemeenschappelijke Regelingen worden voorzien.
Prestaties	
Website	

Financiële informatie	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018	(Bedragen x € 1.000)
Bijdrage gemeente	1.096	1.030	1.030	
Resultaat partij	-40		-134	
Eigen vermogen	996		862	
Vreemd vermogen				

Toelichting	
Risico's	De GRHVOL heeft geen rechtspersoonlijkheid en neemt geen eigen besluiten. Financiële risico's zijn hierdoor nihil. De gemeentelijke bijdrage kan wel jaarlijks verschillen, aangezien het aantal leerlingen wijzigt.

Programma	4. Onderwijs

Leisurelands (R.G.V. Holding B.V.)

Omschrijving	
Juridische vorm	Vennootschappen
Vestigingsplaats	Arnhem
Partijen	Gemeenten Apeldoorn, Barneveld, Berg en Dal, Beuningen, Brummen, Ede, Elburg, Epe, Ermelo, Hattem, Heerde, Nijmegen, Nunspeet, Putten, Renkum, Rozendaal, Voorst, Wijchen, Zevenaar en RAL B.V.
Beleidskaders	
Openbaar belang en doel	Het doel is het publiekstoegankelijk houden van recreatievoorzieningen en -plassen. Het recreatiegebied Rhederlaag is ondergebracht in Leisurelands BV. Bij het deelnemen aan een verbonden partij staat de vraag centraal of dit de meest geëigende vorm is om de doelstelling van de gemeente (het publieke belang) te realiseren. De gemeente ziet de instandhouding van recreatieplassen als een publiek belang. Het aandeelhouderschap in Leisurelands BV is een middel om invloed te houden op het realiseren van en het laagdrempelig toegankelijk houden van recreatieplassen in Zevenaar en omgeving.
Bestuurlijk belang	Via stemrecht algemene leden vergadering
Aandeel in %	2,84
	In 2016 is de aandeelhoudersovereenkomst verlengd met 5 jaar. Leisurelands heeft sterk de ambitie om in een concurrerende en snel veranderende markt een toonaangevende rol te spelen en verder uit te groeien tot een nog slagvaardiger en ambitieuzer recreatiebedrijf. Hierbij zijn een duurzame leefomgeving en maatschappelijke rendement belangrijke pijlers.
Prestaties	Beheer van terrein Rhederlaag dat grotendeels openbaar toegankelijk is.
Website	Website Leisurelands

Financiële informatie	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018	(Bedragen x € 1.000)
Bijdrage gemeente				
Resultaat partij	1.277		-1.280	
Eigen vermogen	57.556		56.276	
Vreemd vermogen	21.679		22.014	

Toelichting	
Risico's	Gezien het geringe belang van de gemeente hierin is het risico bijzonder klein.
Programma	5. Sport, cultuur en recreatie

MGR Sociaal domein Centraal-Gelderland

Omschrijving	De MGR (Modulaire Gemeenschappelijke Regeling) biedt een algemeen kader voor samenwerking op het gebied van het sociaal domein binnen de regio Centraal Gelderland en voorziet in samenwerkingsmodules. Er wordt deelgenomen aan de modules: Inkoop, Werkgevers Service Punt (WSP) en Regionaal Bureau Leerplicht.
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regelingen
Vestigingsplaats	Arnhem
Partijen	11 regiogemeenten nemen deel aan de algemene regeling: Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Wageningen, Westervoort en Zevenaar. Het aantal deelnemende gemeenten per samenwerkingsmodule verschilt.
Beleidskaders	

Openbaar belang en doel	Regionale samenwerking in het sociaal domein moet leiden tot kwalitatief goede en efficiënte dienstverlening aan de inwoners van de 11 gemeenten. Daarbij is het lokale beleid leidend. De MGR is van en voor de samenwerkende gemeenten. De doelstelling van de MGR verschilt per module. Zo willen gemeenten samenwerken binnen de inkoop van het sociaal domein: • Samen sterker staan in de transformatie van het sociaal domein; • Samenwerking moet leiden tot verhoging van de kwaliteit van zorg, efficiency in de uitvoering van taken, lastendrukverlaging bij aanbieders door eenduidige uitvoering en versnelling van de transformatie door bundeling van kennis en inkoopkracht. Samenwerking bij Onderwijszaken is gericht op: • Op eenduidige wijze uitvoeren van de Leerplichtwet; • Uitvoering geven aan de regionale RMC-taak (regionale meld- en coördinatiefunctie) op het gebied van voortijdig schoolverlaten; Vanuit de module Onderwijszaken wordt samengewerkt met scholen, samenwerkingsverbanden passend onderwijs, sociale wijkteams, jeugdzorg en het Openbaar Ministerie met als doel de ontwikkelingskansen van kinderen en jongeren te optimaliseren. Samenwerking bij het WSP heeft als slogan: 'samen werken aan werk'. • Er is sprake van een regionale arbeidsmarkt die voorbij de grenzen van gemeenten gaat; • Het vanuit één servicepunt samen met UWV benaderen van werkgevers en het matchen zodat er werkplekken ontstaan voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, levert voor inwoners van gemeenten nieuwe kansen op om hun inkomenspositie en leefomstandigheden te verbeteren.
Bestuurlijk belang	Deelname aan het algemeen bestuur en de verschillende bestuurscommissies.
Aandeel in %	9,40

Prestaties

Website	Website MGR

Financiële informatie	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018	(Bedragen x € 1.000)
Bijdrage gemeente	295	295	470	
Resultaat partij	81			
Eigen vermogen				
Vreemd vermogen	1.612		2.449	

Toelichting	
Risico's	Buiten de post onvoorzien is er geen weerstandscapaciteit aanwezig bij de MGR. Ten behoeve van de MGR is de 'open einde' systematiek van toepassing waarbij bij een tekort de deelnemende gemeenten bij moeten betalen en bij een overschot geld terug krijgen. Het risico hiervoor ligt dus bij de deelnemende gemeenten.
Programma	6. Sociaal domein

Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)

Omschrijving	De Omgevingsdienst voert taken op het gebied van bouwen, milieu, handhaving en toezicht voor de deelnemende gemeenten en Provincie uit. De ODRA is vanaf 1 april 2013 operationeel.
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regelingen
Vestigingsplaats	Arnhem

Partijen	Gemeente Arnhem, Gemeente Doesburg, Gemeente Duiven, Gemeente Lingewaard, Gemeente Overbetuwe, Gemeente Renkum, Gemeente Rheden, Gemeente Rozendaal, Gemeente Westervoort, Gemeente Zevenaar en de Provincie Gelderland.
Beleidskaders	De Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem ODRA is per 14 november 2012 in werking getreden. Per 1 april 2013 is vervolgens de Omgevingsdienst van start gegaan.
Openbaar belang en doel	Uitvoering van meerdere taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving voor gemeenten uit de regio Arnhem. Ook is ODRA voor de deelnemende gemeenten het aanspreekpunt voor milieuvraagstukken.
Bestuurlijk belang	Deelname in het algemeen bestuur door een wethouder. Het dagelijks bestuur bestaat uit vijf leden. Eén lid vertegenwoordigt de gemeenten Westervoort, Duiven en Zevenaar.
Aandeel in %	7,80
	De wet- en regelgeving is dynamisch. Het is van belang om tijdig in te spelen op veranderingen voor onszelf maar ook voor de partners. Deze veranderingen kunnen plaats vinden op gemeentelijk niveau (bijv. handhavingsbeleid of gemeentelijk Wabo-beleid), provinciaal niveau (bijv. provinciaal geurbeleid), nationaal niveau (bijv. Omgevingswet) of het Europese niveau (bijv. wijzigingen op het gebied van luchtkwaliteit). In de voorbereiding naar de begroting 2019 heeft de ODRA met de partners afgesproken dat de begroting 2019 in twee stappen tot stand komt. Een initiële begroting 2019 opgesteld door extrapolatie van de begroting en realisatie van de voorafgaande jaren. Voor de aangepaste begroting 2019 hanteert de ODRA een andere werkwijze door meer trendmatig te gaan begroten. Dit houdt in dat er op productgroep / productniveau samen met de partners de trends worden besproken en vertaald naar de werkprogramma's. Voor sommige productgroepen betekent dit een neerwaartse tendens. Voor andere producten een positieve, afhankelijk van de economische en maatschappelijke ontwikkelingen. Dit model sluit aan bij de gewenste vorm van outputsturing en mogelijk outputfinanciering welke in 2020 zal worden ingevoerd.
Prestaties	Er is uitvoering gegeven aan de VTH-taken op het gebied van milieu overeenkomstig het werkprogramma ODRA 2018. Alle geplande werkzaamheden zijn gerealiseerd in 2018. Door de economische groei is 108 % van het vastgestelde werkprogramma uitgevoerd.
Website	Website ODRA

Financiële informatie	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018	(Bedragen x € 1.000)
Bijdrage gemeente	491	599	592	
Resultaat partij	-83		12	
Eigen vermogen	771		783	
Vreemd vermogen	3.122		4.883	

Toelichting	De werkzaamheden van ODRA worden nu betaald door middel van de zogenaamde inputfinanciering. Hierbij brengen de deelnemers de financiële middelen in voor vergunningverlening en handhaving. In 2017 worden de werkprogramma's beschouwd als een begroting op basis van outputfinanciering. Er zal worden gerapporteerd op basis van input maar ook op basis van geleverde producten en daaraan verbonden kosten.
Risico's	Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit. Deze is nog positief. De impact van de omgevingswet en de wet kwaliteitsborging bouwen is nog niet in te schatten.
Programma	8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening

Reinigingsdienst de Liemers (RDL)	
Omschrijving	
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regelingen
Vestigingsplaats	Zevenaar
Partijen	Gemeenten Montferland en Zevenaar.
Beleidskaders	In 2018 zijn in overleg met de gemeente Montferland voorbereidingen getroffen om de GR Reinigingsdienst De Liemers als gevolg van de herindeling en nieuwe regelgeving over GR's opnieuw vast te stellen in 2019.
Openbaar belang en doel	De RDL voert voor de deelnemende gemeenten taken uit op het gebied van reiniging en afvalinzameling.
Bestuurlijk belang	Namens onze gemeente maken drie raadsleden en één wethouder deel uit van het algemeen bestuur. De wethouder maakt ook deel uit van het dagelijks bestuur.
Aandeel in %	55
	RDL heeft in 2018 voorbereidingen getroffen voor de inzameling in de gehele gemeente Zevenaar. Het betreft daarbij de inzameling van GFT, restafval, PMD en papier. In 2018 was de inzameling in de voormalige gemeente Rijnwaarden nog uitbesteed aan een derde partij. In 2018 heeft RDL al wel de bemensing van het aanbiedstation in Lobith op zich genomen.
Prestaties	Inzameling van diverse afvalstromen, exploitatie van aanbiedstations in Zevenaar en Lobith, straatvegen en leegmaken van prullenbakken.
Website	

Financiële informatie	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018	(Bedragen x € 1.000)
Bijdrage gemeente	1.442	1.366	1.635	
Resultaat partij	-77		-186	
Eigen vermogen				
Vreemd vermogen				
Toelichting				

Risico's	Er is geen weerstandscapaciteit aanwezig bij de RDL. Voor de taken van de RDL is de 'open einde' systematiek van toepassing waarbij bij een tekort de deelnemende gemeenten bij moeten betalen en bij een overschot geld terug krijgen. Het risico hiervoor ligt dus bij de deelnemende gemeenten.
Programma	7. Volksgezondheid en milieu

Samenwerking De Liemers	
Omschrijving	Het uitvoeren van de ICT (RID), sociale dienst (RSD) en de inkoop voor de deelnemende gemeenten: Duiven, Westervoort en Zevenaar.
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regelingen
Vestigingsplaats	Duiven
Partijen	Gemeenten Duiven, Westervoort en Zevenaar.
Beleidskaders	
Openbaar belang en doel	Samenwerking De Liemers is een samenwerkingsverband van Liemerse gemeenten op gebied ICT, inkoop en werk en inkomen.
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur van de SDL de Liemers wordt gevormd door de colleges van B&W van de deelnemende gemeenten. Het dagelijks bestuur bestaat uit een vertegenwoordiger van elk van die colleges, bij voorkeur de burgemeester.
Aandeel in %	52

Zowel bij de RSD als de RID zijn uitbreidingen in de personeelsformatie opgenomen vanwege informatieveiligheid, hetgeen de afgelopen jaren in hoog tempo omvangrijker is geworden. Verder hebben gemeenten en samenwerkingsverbanden te maken met een veelheid aan digitale ontwikkelingen; Big Data, social media, drones, robotisering en dergelijke. De snelheid van de digitale ontwikkelingen samen met nieuwe wetgeving zorgt er voor dat gemeenten hun visie op dienstverlening, bedrijfsvoering en informatie regelmatig tegen het licht houden.

Bij de RSD heeft in juli 2018 besluitvorming plaatsgevonden over de businesscase, de omvorming van de RSD tot de netwerkorganisatie voor Werk en Participatie binnen de Liemers. Ontwikkelingen bij Werk en Inkomen zijn de veranderende arbeidsmarkt, krimp op de beschikbare financiële middelen als gevolg van bezuinigingen door het Rijk, regionale samenwerking (gemeenten regio Arnhem, UWV en Scalabor en de ontwikkeling van de sociale teams binnen de Liemers.

Prestaties	
Website	Website RSD De Liemers

Financiële informatie	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018	(Bedragen x € 1.000)
Bijdrage gemeente	4.181	4.780	4.662	
Resultaat partij	551			
Eigen vermogen				
Vreemd vermogen				

Toelichting	
Risico's	De exploitatielasten incl. eventueel niet begrote kosten worden volledig door de drie deelnemende gemeenten gedragen. Er wordt jaarlijks een begroting opgesteld die via twee tussenrapportages wordt gemonitord. Afwijkingen ten opzichte van de begroting worden dan voorgelegd aan het bestuur en aan het bestuur van de deelnemende gemeenten.
Programma	0. Bestuur en ondersteuning

Streekarchivariaat de Liemers en Doesburg

Omschrijving	Regionale voorziening voor het beheren van de archiefbescheiden.
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regelingen
Vestigingsplaats	Zevenaar
Partijen	Gemeenten Doesburg, Zevenaar, Duiven en Westervoort
Beleidskaders	
Openbaar belang en doel	Het Streekarchivariaat heeft als doel het beheren van de archiefbescheiden van de deelnemende gemeenten conform de Archiefwet 1995.
Bestuurlijk belang	Deelname Algemeen Bestuur.
Aandeel in %	48
	Gewerkt wordt aan de verhuizing van het streekarchivariaat naar Hal 12 en het opzetten van een kenniscentrum in samenwerking met Liemers museum. Er wordt gewerkt aan het vernieuwen van de huidige gemeenschappelijke regeling. De recente ontwikkelingen in het archiefbeheer (e-depot) worden gevolgd.
Prestaties	
Website	Website Streekarchivariaat

Financiële informatie	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018
Bijdrage gemeente	121	120	124
Resultaat partij			
Eigen vermogen			
Vreemd vermogen			

Toelichting	
Risico's	Eventuele tekorten worden verhaald op de deelnemende gemeenten. De financiële omvang van de regeling is echter relatief klein en het risico wordt op gering geschat.
Programma	0. Bestuur en ondersteuning

Veiligheids- en Gezondheidsregio Midden-Gelderland (VGGM)

Omschrijving	Samenwerking op het gebied van de regionale brandweertaken, ambulancevoorziening, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen en collectieve preventieve gezondheidszorg ter realisering van deskundigheidsversterking en capaciteitsvergroting.
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regelingen
Vestigingsplaats	Arnhem
Partijen	Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden werkt in opdracht van de gemeenten Arnhem, Barneveld, Doesburg, Duiven, Ede, Lingewaard, Nijkerk, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Scherpenzeel, Wageningen, Westervoort en Zevenaar.
Beleidskaders	
Openbaar belang en doel	De VGGM behartigt de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van brandweer, regionale ambulancevoorziening en GGD voor de zestien gemeenten in de regio Gelderland-Midden.
Bestuurlijk belang	Deelname Algemeen Bestuur door burgemeester.
Aandeel in %	6,43
	De begroting 2019 van de VVGM is relatief beleidsarm, omdat er nog onvoldoende zicht is op het beleid van het Rijk en nieuwe beleidsinitiatieven van de gemeenten op basis van de college-akkoorden voor 2018-2022. In het najaar van 2019 komt de VVGM met een nieuw meerjarig perspectief, dat tot een wijziging van de begroting 2019 kan leiden.
Prestaties	
Website	Website VGGM

Financiële informatie	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018	(Bedragen x € 1.000)
Bijdrage gemeente	3.351	3.594	3.280	
Resultaat partij	2.788		1.400	
Eigen vermogen	7.368		8.239	
Vreemd vermogen	11.740		14.157	

Toelichting	De bijdrage van de gemeente aan VGGM bestaat uit een brandweerdeel en volksgezondheidsdeel.
Risico's	VGGM heeft het risicomanagement op orde. Aan de hand van de zogenaamde 'kans x effect'-methode wordt jaarlijks een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijke risico's en een kwantificering daarvan. VGGM vindt het eigen weerstandsvermogen op basis van deze inschatting voldoende om de risico's af te dekken.
Programma	1. Veiligheid

Vitens N.V.

Omschrijving	Vitens levert leidingwater en zorgt voor de instandhouding van het leidingnetwerk.
Juridische vorm	Vennootschappen
Vestigingsplaats	Utrecht
Partijen	De aandelen van Vitens N.V. zijn in handen van 110 aandeelhouders waaronder de provincie Friesland, provincie Gelderland, provincie Overijssel provincie Flevoland en provincie Utrecht en het merendeel van de in deze provincies liggende gemeenten.
Beleidskaders	
Openbaar belang en	Waarborgen van de kwaliteit van drinkwater en grondwater.

doel	
Bestuurlijk belang	Via stemrecht algemene leden vergadering.
Aandeel in %	0,60
	Zevenaar is deelnemer van bij het Nuval platform. Het gaat hierbij om een platform dat de belangen van de aangesloten gemeenten uit Flevoland en Gelderland behartigt voor wat betreft het aandeelhouderschap in Nuon/ Alliander en Vitens.De gemeenten die zich verenigd hebben in het Nuval-platform hebben afgesproken in een aantal onderwerpen met één stem op te treden tijdens de aandeelhoudersvergaderingen van Alliander en Vitens.
Prestaties	De dividenduitkering over 2017 bedroeg € 114.500.
Website	Website Vitens

Financiële informatie	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018	(Bedragen x € 1.000)
Bijdrage gemeente				
Resultaat partij	47.700		13.000	
Eigen vermogen	526.300		525.700	
Vreemd vermogen	1.223.800		1.223.900	

Toelichting	
Risico's	Het financieel risico is verlies van maximaal de nominale waarde van de aandelenportefeuille en het begrote bedrag aan dividend in onze begroting.
Programma	0. Bestuur en ondersteuning

GRONDBELEID

Inleiding
Overeenkomstig artikel 9, lid 2 van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) dient een paragraaf Grondbeleid deel uit te maken van de programmabegroting en het jaarverslag. Transparantie over het grondbeleid voor u is om twee redenen van belang. In de eerste plaats vanwege het financiële belang en de risico's en in de tweede plaats vanwege de relatie met de doelstellingen zoals aangegeven in de programma's.

Beleid
Het gemeentelijke grondbeleid is vastgelegd in de Nota Grondbeleid van de voormalige gemeente Zevenaar die in februari 2012 door de gemeenteraad is vastgesteld en in het grondexploitatieplan van de voormalige gemeente Rijnwaarden welke in 2013 is vastgesteld. In de nota's wordt uitwerking gegeven aan de manier waarop de grondpositie en het grondbeleid worden ingezet voor de ruimtelijke ontwikkeling. Daarnaast is een strategie opgesteld voor het beheer van strategisch grondbezit van Zevenaar (aankoop, exploitatie en uitgifte). Ook de relatie met het exploitatieplan in de nieuwe Wet ruimtelijke ordening (Wro), gericht op publiekrechtelijk kostenverhaal, is ingevuld.
Naast de nota's grondbeleid en strategie beheer van strategisch grondbezit is ook een grondprijsbrief 2018 vastgesteld. Dit is in de collegevergadering van 27 maart 2018 gebeurd. Jaarlijks wordt deze grondprijsbrief geactualiseerd.

Het grondbeleid toen en nu
Het actief exploiteren van bouwgronden is een bedrijfsmatig proces, dat zich over meerdere jaren voltrekt. De gemeente Zevenaar heeft in het verleden voor een actieve grondpolitiek gekozen. Bouwgrond is economisch gezien een schaars goed. Een gemeente gebruikt grond om de lange termijnontwikkeling van wonen, werken en recreëren te sturen. De gemeente koopt in dat geval grond van derden, maakt deze bouwrijp en geeft deze grond uit aan bijvoorbeeld een projectontwikkelaar.
In de Nota Grondbeleid is gekozen voor een facilitair grondbeleid waarin grondverwerving niet meer centraal staat. Er wordt in dat geval meer samenwerking gezocht met private partijen. Een facilitair grondbeleid sluit aan op de ontwikkelingen van Zevenaar tot 2030, die in de structuurvisie zijn genoemd.

De nog lopende grondexploitaties dateren nog uit de tijd dat de gemeente een actieve grondpolitiek voerde.

Naast de nota's grondbeleid wordt jaarlijks ook een grondprijsbrief vastgesteld. De meest recente betreft de grondprijsbrief 2019. Deze is in de collegevergadering van 19 februari 2019 vastgesteld.

Op basis van de Liemerse Woonagenda voor de periode 2017-2027 stellen wij uitgangspunten vast voor het woningbouwprogramma. Hiermee realiseren wij een flexibele woningbouwprogrammering voor alle doelgroepen (jongeren, jonge gezinnen, senioren) met maatwerk per kern. We bouwen zoveel mogelijk levensloopbestendig, zodat mensen er gedurende verschillende fasen van hun leven in kunnen (blijven) wonen. Om nieuwe kansrijke initiatieven mogelijk te maken brengen wij de capaciteit van woningbouwlocaties, die niet aansluiten bij de vraag op lange termijn, terug.

Beleidskaders
Nota grondbeleid gemeente Zevenaar januari 2012
Grondexploitatieplan gemeente Rijnwaarden 2013
Grondprijsbrief gemeente Zevenaar 2018

Ontwikkelingen
Het herstel van de economie in het algemeen en de woningmarkt in het bijzonder heeft tot op heden een positieve invloed op de gemeentelijke grondexploitaties. De kavelafzet in Groot Holthuizen is in 2018 boven verwachting verlopen waardoor er ruimte is ontstaan voor de ontwikkeling van de gehele ontwikkeling van het 3e buurtschap De Stede. Hieraan is in 2018 uitvoering gegeven op basis van uw besluit van 04-07-2018 (Z/18/305181/836622).
Ook is er meer interesse voor het project Middag Oost in Babberich waar eind 2018 grond is geleverd ten behoeve van projectmatige ontwikkeling. Ten behoeve van het project Bommersheufsestraat in Zevenaar

leverden we in juni 2018 de grond aan een ontwikkelaar ten behoeve van de realisatie van 9 appartementen. Deze zijn momenteel in aanbouw.

Om het hoofd te bieden aan de dreiging van de uitwerking van het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) zijn in 2017 voor Businesspark 7Poort versnellingsmaatregelen genomen om hier een versnelde verkoop te stimuleren. Deze maatregelen zijn in 2018 verder uitgewerkt door onder meer de aanleg van een hoofdontsluitingsweg en intensieve Marketing & Acquisitieactiviteiten. Begin 2019 is er een koopovereenkomst gesloten voor de levering van 19 hectare op dit businesspark.

BOUWGRONDEXPLOITATIE (WONINGBOUW EN BEDRIJVENTERREINEN)

7Poort:
Voor het bedrijventerrein 7Poort is in de grondexploitatie een jaarlijkse grondafzet van 2 hectare begroot. Voor 2018 is de oorspronkelijke verwachting echter bijgesteld. In totaal is er 0,3 hectare uitgegeven in 2018. Voor 2019 gaan we voor een grondafzet van minimaal 21 hectare omdat we op 19 februari 2019 een overeenkomst hebben gesloten met Zevenaar DC XXL B.V. voor de levering van 19 hectare. Daarnaast wordt de "reguliere" afzet van 2 hectare gehandhaafd.
We zijn in 2018, en uiteraard ook nu nog, volop met gesprekken en onderhandelingen bezig. Begin 2019 heeft dit geleid tot overeenstemming over de uitgifte van de 19 ha kavel. Afgelopen jaar zijn de voorbereidingen gestart voor de aanpak van de Wal Masqué, de waterpartijen en de aanleg van de resterende infrastructuur. De realisatie hiervan start medio 2019 en zal doorlopen tot medio 2020. Daarnaast zal het bestemmingsplan voor de realisatie van het tweede viaduct over het spoor medio 2019 ter visie worden gelegd. De realisatie kan dan in 2020 starten.

Spoorallee:
Nadat in 2017 het bestemmingsplan is vastgesteld en de koopovereenkomst met de ontwikkelaar is getekend zijn afgelopen jaar de plannen voor de Fashion Outlet verder uitgewerkt. Begin 2019 heeft de ontwikkelcombi de aanvraag omgevingsvergunning ingediend. De verwachting is dat de ontwikkelcombi in de tweede helft van 2019 gaat starten met de realisatie. Dan wordt ook de grond afgenomen.

Zevenaar Oost - Wonen
Door middel van de 2-maandelijkse rapportages bent u op de hoogte gesteld van de voortgang van de gronduitgifte voor het woningbouwgebied Groot Holthuizen. Ook heeft u op 14-06-2018 een Koersrapportage Zevenaar Oost per 01-05-2018 ontvangen. Op 24-04-2019 hebben wij u de Koersrapportage Zevenaar Oost per 01-01-2019 toegezonden waarin de (financiële) ontwikkelingen van 2018 zijn opgenomen en toegelicht. De verkoop van de kavels voor woningbouw is in 2018 boven verwachting verlopen. Het uitgangspunt voor 2018 in de grex was, dat er 65 kavels werden uitgegeven. Dit is in de koersrapportage van mei 2018 bijgesteld naar 93 kavels. Uiteindelijk zijn 124 kavels geleverd. Dit kan worden onderverdeeld in 108 projectmatige en 16 vrije kavels.

De gunstige ontwikkelingen in de woningbouw vormden in 2018 aanleiding om de grondexploitatie Zevenaar Oost uit te breiden. Deze uitbreiding is verankerd in uw besluit Z/18/305181/836622 d.d. 04-07-2018. De deelgrondexploitatie De Stede is daarbij met 155 woningen uitgebreid waarbij Het Hof werd afgesloten en 40 woningen uit het (financiële) programma zijn vervallen. Netto gaat het dus om 115 woningen extra. Het resultaat verbeterde hierdoor met € 2,6 miljoen Netto Contante Waarde wat verwerkt is in de Voortgangsrapportage 2018 (raadsbehandeling 24-10-2018).

De Tol
Wij hebben in 2018 overeenstemming bereikt met partijen voor een nieuwe verkaveling voor de resterende gronden in de Tol1. Dit deel van de Tol kunnen wij dan ook afronden. Ook hebben we hier extra vrije kavels aangeboden om aan de groeiende vraag te voldoen, deze zijn allemaal verkocht. De projectmatige woningen gaan in 2019 in de verkoop. Het woonrijp maken (dus het definitief maken) van het openbaar gebied van een groot deel van de Tol is gereed.

De Bem
In de Bem is in 2018 gestart met het laatste grotere projectmatige plan. Ook de verkoop van vrije kavels loopt zeer voorspoedig. Het noordelijk deel van de Bem is woonrijp gemaakt. Na realisatie van het project van Reinbouw (maart 2019) wordt ook de zuidzijde woonrijp gemaakt. Daarmee is de Bem grotendeels gereed.

De Stede
De eerste fasen in het derde buurtschap (De Stede) zijn geheel geleverd. Het betreft hier in totaal 86 woningen in een divers aanbod. Voor de volgende fasen zijn afspraken gemaakt met ontwikkelaars. Hier is ook ruimte voor andere doelgroepen dan doorstromers op de huizenmarkt (denk hierbij aan starters, eenpersoonshuishoudens, senioren). De uitwerkingsplannen voor de volgende fasen van de Stede zijn vastgesteld.

Middag Oost & Zwanenwaay
Sinds de economische crisis was er amper animo voor deze woningbouwplannen. Voor de locatie Middag Oost is in 2017 echter een overeenkomst gesloten met een ontwikkelaar. Dit heeft eind 2018 geleid tot de levering van 9 kavels. Daarnaast leverden we een kavel aan een particulier. Begin 2019 droegen we nog eens 4 kavels over aan de ontwikkelaar die momenteel bezig is met de bouw.

In het kader van de ontwikkeling van Zwanenwaay zijn momenteel geen ontwikkelingen te melden. De nadruk ligt momenteel bij de Middag Oost zodat dit plan eerst wordt afgemaakt.

Mercurion
In 2018 heeft de levering plaatsgevonden van een kavel binnen dit plan van 3.861 m². Er zijn nu nog 2 kavels beschikbaar.

Centrumplan
Een enkel onderdeel van het Centrumplan diende nog te worden uitgevoerd. Het betrof de nieuwbouwontwikkeling aan de Bommersheufsestraat.
Nadat het bestemmingsplan eind 2017 onherroepelijk was geworden kon worden overgegaan tot levering van de grond en start bouw van 9 appartementen door de ontwikkelaar. Dit is in 2018 gebeurd en de oplevering van de appartementen vindt in het najaar van 2019 plaats. Bij de verkoop hebben we tevens afgesproken dat de ontwikkelaar zorg draagt voor de inrichting van het openbaar gebied waarna deze wordt terug geleverd aan de gemeente.
Omdat we hier geen kosten of opbrengsten meer verwachten , kan de grondexploitatie daarom worden afgesloten.

REALISATIE

In onderstaande tabel presenteren wij de gerealiseerde grondverkopen in 2018 en een prognose voor de komende vier jaren . Ter vergelijking is de realisatie van de jaren 2016 t/m 2017 eveneens opgenomen. De geprognosticeerde afzet voor de komende jaren is verwerkt in de herziening van de grondexploitaties per 01-01-2019 welke, samen met andere parameters, de basis vormt voor de verwachte resultaten (zie verderop in deze paragraaf).

Aantallen/hectares kavels wonen en bedrijven (realisatie en prognose)							
Naam complex	Jaren						
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Bedrijven (in ha.)							
Zevenaar Oost - 7Poort en Landeweer	0,72	1,41	0,26	21,00	2,00	2,00	2,00
Zevenaar Oost - Spoorallee/FOZ	0,00	0,00	0,00	3,00	3,00	0,00	1,00
Mercurion	0,00	0,21	0,39	0,00	0,00	0,51	0,31
Totaal Bedrijven	0,72	1,62	0,65	24,00	5,00	2,51	3,31

Wonen (in aantallen kavels/woningen)

Groot Holthuizen	55,00	79,00	124,00	55,00	40,00	40,00	40,00
Middag Oost & Zwanenwaay		1,00	10,00	5,00	1,00	1,00	2,00
Centrumplan	0,00	0,00	9,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Totaal Wonen	**55,00**	**80,00**	**143,00**	**60,00**	**41,00**	**41,00**	**42,00**

De mogelijke afzetbeperking voor bedrijfskavels in het kader van het RPW vanaf 2021 is verwerkt in de risicoanalyse van de grondexploitatie.

PROGNOSE TE VERWACHTEN RESULTATEN

In BBV artikel 16 lid c is opgenomen dat de paragraaf grondbeleid een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie moet bevatten. Wanneer deze prognose is samengesteld uit positieve en negatieve grondexploitaties, dan is het van belang dat de verwachte resultaten voor alle grondexploitaties op een zelfde wijze worden berekend. Dit gebeurt op basis van de "Netto contante waarde" methode.
Ten aanzien van de grondexploitaties van onze gemeente kan worden gesteld dat er sprake is van een mix van positieve en negatieve grondexploitaties. Deze worden - ingevolge de voorschriften- op eindwaarde gepresenteerd. hierbij is tevens aangegeven welke eindwaarde van toepassing is. Aangezien de verschillende grondexploitaties een verschillende einddatum kennen, zijn de resultaten per datum 1 januari 2019 contant gemaakt. Hierdoor worden de resultaten onderling vergelijkbaar.

De geprognosticeerde resultaten van de gemeentelijke grondexploitaties zijn herzien per 1 januari 2019. Vervolgens hebben wij deze verwerkt in de Uitvoeringsrapportage grondexploitaties 2018 welke u hebt vastgesteld in de vergadering van 3 juli 2019. De financiële effecten zijn verwerkt in de jaarrekening 2018.

De geprognosticeerde resultaten van de grondexploitaties luiden als volgt:

Financiële resultaten actieve grondexploitaties januari 2018 en januari 2019 (bedragen x € 1.000,-)							
Naam grondexploitatie	**Eind-datum exploitatie**	**Resultaat eind-waarde**	**Resultaat herziene grex NCW per 01-01-2018**	**Resultaat 01-01-2018 NCW per 01-01-2019**	**Resultaat herziene grex NCW per 01-01-2019**	**Verschil**	**Afwij-king in %**
Zevenaar Oost - bedrijven	31-12-2030	181	-2.069	-2.111	-80	2.031	98,2%
Zevenaar Oost – wonen	31-12-2025	-38.998	-36.822	-37.586	-34.973	2.613	7,1%
Totaal Zevenaar Oost	**31-12-2030**	**-38.817**	**-38.891**	**-39.697**	**-35.053**	**4.644**	**11,9%**
Middag Oost & Zwanenwaay	31-12-2029	-5.898	-5.527	-5.637	-5.074	563	10,2%
Mercurion	31-12-2022	311	287	287	287	0	0,0%
Centrumplan	31-12-2018	-429	-467	-478	-429	49	10,5%
TOTAAL GRONDEXPLOITATIES	**31-12-2031**	**-44.833**	**-44.598**	**-45.525**	**-40.269**	**5.256**	**11,8%**

In zijn totaliteit is er sprake van een verbetering van het resultaat van € 5.256.000 NCW per 01-01-2019. Voor wat betreft de grondexploitaties Zevenaar Oost - Bedrijven wordt in de jaarrekening, programma 3, een toelichting verstrekt op de verschillen. Voor de grondexploitaties Zevenaar Oost - Wonen, Middag Oost & Zwanenwaay en Centrumplan is de verschillenanalyse terug te vinden in programma 8 van de programmarekening.

De grondexploitatie Centrumplan wordt per 31-12-2018 afgesloten omdat er voor de gemeente geen kosten of baten meer zijn te verwachten. De afsluiting van dit plan is geformaliseerd in de eerdergenoemde Uitvoeringsrapportage grondexploitaties 2018.

WINST- EN VERLIESNEMING

Ten opzichte van de Voortgangsrapportage 2018 (vastgesteld in de raadsvergadering van 24-10-2018) is het geprognosticeerde resultaat van de grondexploitaties verbeterd met € 5.256.000. Omdat de BBV-voorschriften eisen dat de grondexploitaties m.b.t. wonen en bedrijven tot verschillende taakvelden behoren, zijn de gevolgen voor "bedrijven" in de jaarrekening verantwoord binnen programma 3 (Economie) en "wonen" in programma 8 (Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing).

Effecten op jaarrekeningresultaat 2018		
(afgerond op € 1.000,--)		
Grondexploitatie	**Effect**	
Zevenaar-Oost Wonen (progr. 8)	€	2.613
Zevenaar-Oost Bedrijven (progr. 3)	€	2.031
Middag-Oost & Zwanenwaay (progr. 8)	€	563
Centrumplan (progr. 8)	€	49
Totaal	**€**	**5.256**

Voor het totaalbedrag valt de bestaande verliesvoorziening vrij. Dit bedrag is ten gunste gebracht van het rekeningresultaat 2018.
Behoudens deze vrijval is er geen sprake van andere tussentijdse winstnemingen.

RESERVE, VOORZIENINGEN EN RISICO'S

Eventuele winsten uit de grondexploitaties voegen wij toe aan de algemene reserve, een en ander zoals bepaald in de Nota Grondbeleid 2012.
Voor verlieslatende grondexploitaties wordt een verliesvoorziening getroffen, zoals voorgeschreven in het BBV. Voor winstgevende grondexploitaties zijn sinds 2017 gewijzigde BBV-regels van toepassing waarbij aansluiting is gezocht bij algemeen aanvaardbare methodes in het bedrijfsleven en bij fiscale regelgeving. Hierbij is -ten aanzien van tussentijdse winstneming- de zogenaamde Poc-methode van toepassing (Percentage of completion). Deze methode houdt rekening met de fase waarin de grondexploitatie, zowel wat betreft opbrengsten als de kosten, verkeert. Hiermee kan op basis van een deel (percentage) van de realisatie van een project tussentijdse winst worden toegevoegd aan de algemene middelen (voorheen werd uitsluitend winst genomen indien het project in zijn geheel gereed was). Concreet is deze methode uitsluitend op de grondexploitatie Mercurion van toepassing omdat deze als enige winstgevend is. In de jaarrekening 2017 is op basis hiervan tussentijdse winst genomen. Gelet op de laatste ontwikkelingen geldt dit niet voor het jaar 2018.

De stand van de verliesvoorziening grondexploitaties bedraagt per 31-12-2018 volgens voorliggende jaarrekening € 39.099.000.

Ten behoeve van de voorliggende jaarrekening hebben wij de risico's geactualiseerd. Het risicoprofiel van de grondexploitaties kent de volgende ontwikkeling:

Risicoprofiel grondexploitaties 01-09-2018 en 01-01-2019				
Naam grondexploitatie	Risicoprofiel per 01-09-2018	Risicoprofiel per 01-01-2019	Verschil jan. 2019 - sept. 2018	Afwijking in%
Zevenaar Oost - bedrijven	11.231	8.587	2.644	23,5%
Zevenaar Oost – wonen	928	896	32	3,4%
Totaal Zevenaar Oost	**12.159**	**9.483**	**2.676**	**22,0%**
Middag Oost & Zwanenwaay	157	284	-127	-80,9%
Rijnark Lobith	36	96	-60	-166,7%
Uuleveld Pannerden	30	18	12	39,0%
Centrumplan Zevenaar	21	26	-5	-23,8%
Totaal Overige complexen	**244**	**424**	**-180**	**-73,9%**
Totaal Risico's	**12.403**	**9.907**	**2.496**	**20,1%**

We zien een verbetering van het risicoprofiel van € 2.496.000 waarvoor de volgende oorzaken zijn aan te wijzen:

Zevenaar Oost - Bedrijven:

1. Het risico in het kader van het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) blijft aanwezig. Omtrent dit onderwerp bent u de afgelopen periode diverse malen geïnformeerd. Voor het laatst op 12 maart 2019. De ruimtelijke uitwerking van het RPW bevat een kaart van de bedrijventerreinen met de daarop mogelijk te schrappen gebieden in 2021. Deze kaart is vertaald in de risicoanalyse en dat betekende een verlaging van het aantal te schrappen vierkante meters. Gelet op de interesse voor het businesspark 7Poort wordt het RPW-risico bovendien lager ingeschat.
2. Omdat we de grondopbrengsten voor de Landeweer, in het kader van de waardering van de grondexploitaties, naar beneden hebben bijgesteld neemt het risico wat we in de vorige risicoanalyse hadden opgenomen, af.
3. Omdat de ontwikkeling van het Outletcenter steeds dichterbij komt (er is inmiddels een omgevingsvergunning aangevraagd) wordt het risico op het niet-ontwikkelen daarvan lager.
4. Het risico op vertraging van de gronduitgifte neemt af door verkorting van de looptijd van een aantal deelgrexen.
5. Doordat een deel van de civieltechnische werkzaamheden is uitgevoerd, wordt de impact als gevolg van kostenstijgingen lager.

Zevenaar Oost - Wonen:

1. Het risico op vertraging van de gronduitgifte neemt af door verkorting van de looptijd van de deelgrexen Tol en Stede
2. Doordat een groot deel van de civieltechnische werkzaamheden is uitgevoerd, wordt de impact als gevolg van kostenstijgingen lager.
3. Het renterisico heeft een grotere impact op deelgrondexploitaties met een hogere boekwaarde (Wonen Algemeen).

Middag Oost & Zwanenwaay:
Doordat de ontwikkeling van de Zwanenwaay voor de korte termijn niet wordt verwacht nemen de risico's m.b.t. rente- en kostenstijgingen en vertraging toe.

Rijnark Lobith:
Aan de ontwikkeling van deze locatie wordt momenteel geen prioriteit gegeven, noch is er belangstelling vanuit de markt. De kans op het afwaarderen ervan wordt hiermee groter.

In de Paragraaf Weerstandsvermogen gaan wij nader in op de grootste risico's en de verhouding van de grondexploitatie-risico's in relatie tot het gemeentebrede risicoprofiel.

JAARREKENING

FINANCIËN

RESULTAAT

FINANCIEEL OVERZICHT EN TOELICHTING OP HOOFDLIJNEN

Inleiding

Resultaat

(-/- is een nadeel)

De jaarstukken 2018 sluiten met een voordelig resultaat van € 3.782.000. Het geraamde voordelige resultaat na wijziging is € 207.000, waarvan het verloop hieronder wordt weergegeven. Ten opzichte van de begroting na wijziging is dus sprake van een voordelig verschil van afgerond € 3.575.000.

Verloop resultaat in begroting 2018	Bedrag (x € 1.000)
Primitieve begroting 2018	1.979
Kadernota 2018-2022	-1.653
Wijzigingen tot 2e Voortgangsrapportage (VGR)	-14
Wijzigingen door 2e VGR	-144
Wijzigingen na 2e VGR	39
Totaal begrotingsresultaat na wijziging	207

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting	Na wijziging	Realisatie	Verschil
Baten	109.827	143.354	153.046	9.691
Lasten	107.850	143.147	149.263	-6.116
Resultaat 2018	**1.979**	**207**	**3.783**	**3.575**

Toelichting op hoofdlijnen

Om de leesbaarheid te bevorderen zijn alleen de afwijkingen die budgettaire gevolgen hebben voor het resultaat van meer dan € 200.000 opgenomen.

Progr.	Omschrijving	bedrag x € 1.000
0	Informatisering & Automatisering	-238
3	Fysiek bedrijfsinfrastructuur - Grondexploitatie Zevenaar Oost: Bedrijven	2.030
4	Onderwijs - Leerlingenvervoer	201
4	Peuterspeelzalen - Subsidie	372
6	Bijdrage aan de Gemeenschappelijke Regeling BVO DRAN (Doelgroepenvervoer).	-490
6	Inkomensvoorzieningen	220
6	Eigen bijdragen maatwerkvoorzieningen	-320
6	Jeugdzorgkosten (JZ), Wmo Hulp bij het Huishouden (HbH) en WMO Begeleiding (BG)	-1.950
6	Rolstoelvoorzieningen	230
6	Afwikkeling faillissement Diafaan	-210
8	Wonen en bouwen - omgevingsvergunningen	350
8	Grondexploitatie -Zevenaar Oost Wonen	2.613
8	Grondexploitatie - Middag Oost en Zwanenwaay	563

Door de jaarlijkse herziening van de grondexploitaties en de integrale doorrekening kunnen de gevormde verliesvoorzieningen voor de grondexploitaties vrijvallen voor een totaalbedrag van € 5,2 miljoen incidenteel te weten € 2,0 miljoen op programma 3 "bedrijven" en € 3,2 miljoen op programma 8 "wonen".
De zorgkosten voor de Jeugd, WMO hulp in het huishouden en WMO begeleiding geven ten opzichte van de raming een nadeel van in totaal bijna € 2,0 miljoen structureel. De vervoersvoorzieningen in het kader van de

WMO en de jeugdzorg geven een nadeel te zien van € 0,5 miljoen structureel. Ook het totaal van de eigen bijdragen die zorgcliënten moeten betalen aan het Centraal Administratiekantoor (CAK) en die wij vervolgens uitgekeerd krijgen geeft een incidenteel nadeel van ruim € 0,32 miljoen.
Door meer en grotere complexe bouwprojecten en door het aantrekken van de bouwmarkt is € 0,35 miljoen incidenteel meer aan leges voor omgevingsvergunningen ontvangen. Een structureel nadeel van € 0,24 miljoen voor hogere personeelslasten voor informatiebeveiliging, applicatiebeheer en kosten van zogenaamde maatwerkprojecten.
Lagere aangevraagde subsidies voor de opvang van peuters door de peuterspeelzalen geeft een incidenteel voordeel van € 0,37 miljoen. De kosten voor het doelgroepenvervoer, ondergebracht bij de gemeenschappelijke regeling BVO DRAN voor het onderdeel leerlingenvervoer, en het vervoer in natura zijn lager en geeft een incidenteel voordeel van € 0,2 miljoen. De afname van het aantal uitkeringsgerechtigden en hogere vastgestelde definitieve bijdragen van het Rijk geeft een incidenteel voordeel van € 0,22 miljoen.
De afwikkeling van het faillissement van Zorgorganisatie Diafaan voor facturen voor verleende hulp in de huishouden in 2016 betekent een incidenteel nadeel van € 0,21 miljoen.

ANALYSE PER PROGRAMMA

Inleiding

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting	Na wijziging	Realisatie	Verschil
0. Bestuur en ondersteuning	57.744	59.298	58.818	-480
1. Veiligheid	-2.789	-2.875	-2.838	36
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	-4.326	-4.540	-4.253	287
3. Economie	-1.000	-131	1.882	2.012
4. Onderwijs	-5.029	-4.940	-4.290	650
5. Sport, cultuur en recreatie	-5.786	-7.304	-7.273	31
6. Sociaal domein	-34.746	-37.509	-40.047	-2.538
7. Volksgezondheid en milieu	-958	-695	-818	-124
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	-1.131	-1.097	2.602	3.700
Resultaat 2018	**1.979**	**207**	**3.783**	**3.575**

Toelichting per programma

0. Bestuur en ondersteuning

0.11 Resultaat 207.000 V I
Door wijziging van de BBV voorschriften wordt het resultaat van de baten en lasten onder dit programma opgenomen. Na wijziging resteert een begroot voordelig saldo van € 207.000. Het werkelijk voordelige resultaat van de jaarstukken 2018 bedraagt € 3.782.604 zodat een bedrag resteert van € 3.575.604 om te verklaren in de programma's 0 tot en met 8.

0.4 Afschrijvingen -268.000 N I
Hogere afschrijvingslasten van investeringen leiden tot een nadeel van € 268.000.
Een verschil van € 298.000 heeft geen effect op het resultaat van deze jaarstukken. Het betreft de volgende afwijkingen waar respectievelijk herindelingsgelden voor worden ontvangen van het rijk (Arhi-gelden) en een onttrekking uit een reserve tegenover staat (zie analyse afschrijvingen):
- ICT-plan herindeling (uit ARHI-gelden) € 272 N
- ICT-Samenwerking Liemers € 26 N

Overige kleine verschillen die wel een effect resulteren op het saldo € 30 V

0.4 Overhead 76.000
Doorbelastingen hebben binnen dit programma een voordelig effect van € 76.000. Echter elders in de jaarrekening hebben de doorbelastingen een tegengesteld nadelig effect, dus per saldo geen effect.

0.4 overhead -189.000 N I
Personeelslasten en inhuur derden resulteren binnen dit programma in een nadeel van € 189.000. De totale afwijking over alle programma's van de personeelslasten komt uit op een voordeel van € 112.000. De toelichting vindt u centraal bij het onderdeel Financiën, Resultaat, Analyse personeelslasten.

0.5 Treasury 58.000 V I
Het renteresultaat op Treasury is € 56.000 voordelig ten opzichte van de raming na wijziging. Het betreft het verschil van de per saldo berekende door te rekenen rente aan de taakvelden en de werkelijke rente. Het restant betreft overige kleine verschillen.

Voordeel in de directe lasten op dit programma is per saldo € 59.000 V 59.000 V I
De toelichting van deze afwijking van € 59.000 is als volgt:
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden
Gemeentelijke gebouwen € 77.000 V
Als gevolg van de relatief zachte winter is minder gas verbruikt. Door preventief onderhoud uit te voeren, zijn de kosten voor het dagelijks onderhoud van de gemeentelijke gebouwen lager. Het opstellen van de energielabels is voordeliger uitgevoerd dan begroot.

Beheer gemeentelijke gronden € 108.000 V
Het grootste deel van de afwijking is het gevolg van eenmalige vergoedingen voor vestiging recht van opstal Liander in verband met het verleggen kabels en leidingen als gevolg van de verbreding A12. Verder is € 25.000 bedoeld voor aanschaf GIS-apparaten niet uitgegeven in 2018. De aanschaf vindt plaats in 2019. Er is meer voorbereidingstijd nodig om hierin de juiste keuze te maken.

0.8 overige baten en lasten
Post voor onvoorziene uitgaven voordeel € 116.500 V
De raming voor onvoorziene uitgaven in de gemeentelijke begroting is niet volledig ingezet. Daarom is een voordeel zichtbaar van € 116.500.

0.4 overhead
Advieskosten juridisch - € 65.000 N
In de voortgangsrapportage 2018 is al aangegeven dat een overschrijding werd verwacht. Deze hield verband met de afhandeling van een aantal oude personeelsdossiers met een juridische procedure, af te handelen WOB-verzoeken en juridisch advies Onderwijshuisvesting aan de Platanenlaan. Het budget is in de voortgangsrapportage 2018 verhoogd van € 60.000 naar € 100.000. Opnieuw melden wij een overschrijding van € 65.000, toe te rekenen aan de procedures Onderwijshuisvesting, Aanbestedingsprocedure revitalisering Giesbeek, De Boskuul en Stichting Popmuziek.

Informatisering & Automatisering - € 238.000 N
Er zijn kosten verantwoord van zogenaamde Maatwerkprojecten, van Squit en Burgerzaken. In eerdere jaren zijn de (project)kosten op kredieten geboekt die nog beschikbaar waren. Vanaf 2018 komen de kosten echter in de exploitatie terecht, zodat we in 2019 en verder de structurele kosten moeten bijramen. Er zijn hogere personele lasten bij de RID gemaakt, met name voortkomend uit een aantal noodzakelijke uitbreidingen ten behoeve van informatiebeveiliging en applicatiebeheer die in de begroting 2019 en verder structureel zijn aangevraagd en geraamd. Echter nu in 2018 leiden de uitbreidingen tot een incidenteel financieel nadeel. Verder is sprake van een

stijging van het onderhoud van de applicaties. De raming voor I&A in de begroting 2018 van de nieuwe gemeente Zevenaar is een samengevoegde 1+1 raming. Destijds was er nog niet voldoende onderbouwing om de begroting te verhogen.

0.7 Algemene uitkering nadeel - € 77.000 N
De belangrijkste oorzaken voor het nadeel zijn enerzijds een daling van het accres doordat het Rijk in 2018 minder heeft uitgegeven door lagere loon- en prijsontwikkelingen dan aanvankelijk werd geraamd. Daarnaast treedt echter ook een aanzienlijke daling van het accres op doordat gemeenten meer gebruik maken van de mogelijkheid om BTW te compenseren dan eerder verwacht; de hiervoor aangewende rijksgelden worden verrekend met het gemeentefonds. Anderzijds ontvangen we een hogere rijksbijdrage ten behoeve van het sociaal domein. Het ministerie geeft helaas geen nadere toelichting op deze aanpassing. Uit onderliggende gegevens kan echter worden afgeleid dat deze verhoging waarschijnlijk een gevolg is van een stijging van het aantal huishoudens – en daarbinnen met name een hoger aantal ouderen – met een laag inkomen in onze gemeente.

Overige diverse verschillen € 7.500 V

0.10 Mutatie reserves Betreft een toevoeging aan de algemene reserve van de niet bestede gelden in 2018 voor Hal12. In 2019 zal dit bedrag weer worden onttrokken.	-52.000	N	I
0.10 Mutaties reserves Betreft een lagere onttrekking aan de Algemene Reserve door het verschuiven naar 2019 van: Budget € 54.000 voor het invoeren van de Wet Normalisering rechtspositie ambtenaren; Budget € 25.000 voor de aanschaf van GIS apparatuur Resterend budget van € 108.000 voor het invoeren van de Omgevingswet Het restant betreft overige kleine verschillen.	-163.000	N	I

1. Veiligheid

1.1 Crisisbeheersing en brandweer Op het product "preventieve maatregelen" is de raming voor onderhoud brandkranen niet ingezet hetgeen in een voordeel resulteert op het programma Veiligheid.	30.000	V	I
1.2 Openbare orde en veiligheid Op het product integraal veiligheidsbeleid is het integraal veiligheidsbudget niet volledig nodig gebleken. Het overschot heeft te maken met het budget van de Veiligheidsmonitor. De Monitor is vervroegd in 2017 uitgevoerd, als opmaat naar de herindeling. Daarnaast is het budget voor advieskosten voor het bestrijden van ondermijning, waarmee we in september 2018 zijn gestart, niet volledig ingezet.	20.000	V	I
Diverse kleine verschillen, worden niet nader toegelicht	-13.770	N	I

2. Verkeer, vervoer en waterstaat

2.1. Verkeer en vervoer - Openbare verlichting Voordeel op de lasten van € 23.000 wordt verklaard door een voordeel op de kosten aan electriciteit en dat er minder is uitgegeven aan innovatiekosten dan begroot wegens het geven van prioteit aan achterstallig onderhoud.	23.000	V	I

2.1. Verkeer en vervoer - Verkeersbeleid
De gemeentelijke eigen bijdrage voor de subsidieaanvraag kwaliteitsverbetering Openbaar Vervoer is door vertraging van werkzaamheden niet uitgegeven. De werkzaamheden worden in 2019 uitgevoerd. Dit betekent een voordeel van € 21.000 in 2018.

2.1. Verkeer en vervoer - Verkeersmaatregelen 40.000 V I
Er is een voordeel behaald op de kosten van verkeersmaatregelen van € 40.000. Dit is met name toe te wijzen aan het feit dat de kosten voor klein onderhoud in dit jaar zijn meegevallen.

2.1. Verkeer en vervoer - Wegen BOR 145.000 V I
Op het product wegen is een voordeel behaald van € 145.000. Dit is met name te wijten aan een voordeel van € 100.000 op uitbestede diensten en op een voordeel op de afschrijvingslasten van € 70.000 wegens uitgestelde investeringen. Er staan wat kleine diverse nadelen tegenover voor zo'n € 25.000.

2.2 Parkeren - Parkeerbeheer 17.000 V I
Parkeerbeheer laat een voordeel zien van € 17.000 op de begrote lasten. Dit is voornamelijk toe te wijzen aan twee factoren.
Er zijn in 2018 voor € 20.000 meer kosten gemaakt voor het onderhoud van de parkeerautomaten dan begroot. Deze parkeerautomaten worden in 2019 vervangen. In de begroting zijn de huurkosten van het parkeerterrein van de NS voor een heel jaar opgenomen. De huur is echter pas per 1 november 2018 ingegaan. Hierdoor zijn de kosten eenmalig € 33.000 lager

2.2. Parkeren - Parkeergarage 21.000 V I
De parkeergarage Masiusplein heeft een voordeel van € 21.000 op de begrote lasten. Het voordeel komt voort uit een besparing op klein onderhoud en electriciteitskosten in 2018.

Diverse kleine verschillen, worden niet nader toegelicht. 20.000 V I

0.10 Mutaties reserves - Actualisatie nota reserves N I
Op basis van de nota Reserves en voorzieningen is er een mutatie voorgesteld binnen de reserve wegen. Per saldo is deze budgettair neutraal. De mutatie geeft een negatief saldo bij de toevoegingen en een positief saldo bij de onttrekkingen van € 16.500. Per saldo is dit € 0,-

3. Economie

3.2 Fysiek bedrijfsinfrastructuur - Grondexploitatie Zevenaar Oost: Bedrijven 2.030.000 V I

Ten behoeve van de jaarlijkse herziening van de grondexploitaties heeft een integrale doorrekening plaatsgevonden. Een en ander op basis van actuele marktontwikkelingen en een uitgangspuntennotitie welke in 2019 door het college is vastgesteld. Deze jaarlijkse herziening is vervat in de uitvoeringsrapportage grondexploitaties 2018. In deze uitvoeringsrapportage is het verwachte resultaat voor Zevenaar Oost Bedrijven becijferd op € 80.000 negatief, op basis van Netto Contante Waarde per 01-01-2019. Ten opzichte van de situatie in de jaarrekening 2017 is dit een verbetering van het resultaat van € 2.030.000 Netto Contante Waarde waarmee de reeds gevormde verliesvoorziening kan komen vrij te vallen. Voor deze verbetering kunnen de volgende oorzaken worden aangewezen:

1. In februari 2019 is een koopovereenkomst gesloten met een ontwikkelaar voor de

levering van 19 hectare bedrijventerrein. Deze kavel zal naar verwachting in de 2e helft van 2019 in erfpacht worden uitgegeven. Deze levering levert - ten opzichte van de tot heden vigerende gronduitgifte van 2 hectare per jaar- een aanzienlijk rentevoordeel op. De looptijd van de grondexploitatie wordt hierdoor immers korter. In de overeenkomst omtrent deze kavel zijn ook rentebetalingen en erfpachtvergoedingen overeen gekomen welke niet waren geraamd.

2. Toekomstige geraamde opbrengststijgingen zijn naar beneden bijgesteld hoofdzakelijk doordat de uitgifte van de 19 hectare-kavel een snellere uitgifte betekent waardoor de opbrengststijgingen wegvallen. Dit heeft een nadelig effect. Het omgekeerde geldt voor toekomstige kostenstijgingen. Door verkorting van de looptijd worden deze lager wat een voordelig gevolg heeft.

3. De gehanteerde rente is van 2,42% naar 2,28% verlaagd. Voor de deelgrondexploitaties met een hoge boekwaarde betekent deze verlaging een reductie in de rentekosten gedurende de resterende looptijd. Dit heeft een voordelig effect.

Diverse kleine verschillen, worden niet nader toegelicht.	-60.000	N	I
0.10 Mutaties reserves - economie In programma 3 Economie zijn een aantal onttrekkingen uit de algemene reserve geraamd om exploitatiekosten te dekken. Het gaat bijvoorbeeld om uitgaven voor de invulling van het Raadhuisplein, het opstellen van een Economische visie Liemers, ontwikkeling van de Fashion Outlet op 7Poort. In 2018 zijn de kosten lager uitgevallen, waardoor er ook minder uit de algemene reserve wordt onttrokken.	42.000	N	I
4. Onderwijs			
4.2 Onderwijs - huisvesting primair onderwijs In 2018 zijn weinig kosten gemaakt voor het herstel van schades als gevolg van vandalisme, weersinvloeden e.d. (1x kosten als gevolg van schade door vandalisme en 1x kosten door stormschade).	50.000	V	I
4.3 Onderwijs - Leerlingenvervoer De kosten voor het Doelgroepenvervoer, ondergebracht bij de gemeenschappelijke regeling BVO DRAN voor het onderdeel leerlingenvervoer, en het vervoer in natura zijn beduidend lager. Voor de kosten van de gemeenschappelijke regeling, voor het vervoer in het kader van de wmo, jeugdzorg en begeleiding, wordt verwezen naar de verschillenanalyse onder programma 6 'Sociaal Domein'.	201.000	V	I
4.3 Onderwijs - Onderwijsachterstandenbeleid/Lokaal onderwijsbeleid Een deel van de kosten voor het lokaal onderwijsbeleid/gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid (voor de onafhankelijk voorzitter LEA en de extra doelgroepplaatsen) die opgenomen zijn in het gemeentelijk budget voor onderwijsbegeleiding, zijn ondergebracht bij de specifieke regeling onderwijsachterstanden (middelen van het rijk).	35.000	V	I
4.3 Peuterspeelzalen - Subsidie Er is minder subsidie aangevraagd dan begroot. We halen nog niet de uitgesproken ambitie om 100% van alle peuters te bereiken. Hierop investeren wij opnieuw in 2019 in samenspraak met alle kinderopvangorganisaties, het consultatiebureau en basisscholen. Screening van 2 jarigen en verbetering van de communicatie worden ingezet als nieuwe activiteiten.	372.000	V	I

Diverse kleine verschillen, worden niet nader toegelicht.	-7.600	N	I
5. Sport, cultuur en recreatie			
5.2 Sportaccommodaties - Overige baten De dienstverleningsovereenkomst tussen gemeente en het Sportbedrijf Ataro B.V. is beëindigd. In 2018 zijn door Ataro nog maar een beperkt aantal diensten (ureninzet van personeel in dienst van de gemeente t.b.v. Ataro) afgenomen bij de de gemeente.	-63.000	N	S
5.7 Sport, cultuur en recreatie - Onderhoud groen Afgelopen najaar zijn er minder bomen gesnoeid en zijn er minder bomen vervangen. Dit is veroorzaakt doordat de visuele boomcontrole nog niet was uitgevoerd. Dit kon niet eerder omdat de gegevens in het beheersysteem 'Kikker' nog niet beschikbaar waren. Daarnaast zijn de kosten voor het maaien van de bermen in het Gelders Eiland lager uitgevallen doordat een deel door eigen dienst is uitgevoerd.	40.000	V	I
5.7 Sport, cultuur en recreatie - Speelvoorzieningen In 2018 zijn minder speeltoestellen vervangen. De inspecties gaven hiertoe geen noodzaak. In 2018 is de herinrichting van enkele speelplaatsen opgestart. De uitvoering hiervan is gepland in 2019.	34.000	V	I
Diverse kleine verschillen, worden niet nader toegelicht.	20.007	V	I
6. Sociaal domein			
0.10 Mutatie reserves Ter dekking van de kosten voor de "Pilot schuldenvrij Zevenaar" is een onttrekking uit de algemene reserve geraamd. Omdat er geen gerealiseerde uitgaven in 2018 zijn geweest, hoeft er afgerond € 25.000 minder te worden onttrokken aan de algemene reserve.	-25.000	N	I
0.10 Mutatie reserves Voor de exploitatie van de exploitatiekosten voor de opvang en huisvesting van statushouders is een reserve van de voormalige gemeente Rijnwaarden beschikbaar. Vooraf is niet bekend welk bedrag zal worden onttrokken aan deze reserve dus was geen raming in 2018 opgenomen. In werkelijkheid is voor 2018 een bedrag van afgerond € 37.000 onttrokken aan deze reserve.	37.000	V	I
6.1, 6.6 en 6.72 Bijdrage aan de Gemeenschappelijke Regeling BVO DRAN (Doelgroepenvervoer). De kosten met betrekking tot vervoersvoorzieningen in het kader van de Wmo en de jeugdzorg vallen hoger uit dan waarmee wij in de begroting rekening hebben gehouden. Van 2016 t/m 2018 is door de BVO DRAN gefactureerd op basis van bevoorschotting. Dit leidt tot een overschrijding van de begroting van € 490.000. Dit nadeel bedraagt bij de Wmo € 310.000 en bij de jeugdzorg € 180.000. In dit kader verwijzen wij ook naar de kosten van leerlingenvervoer, dat ook door deze gemeenschappelijke regeling wordt verzorgd (zie programma 4), waar de kosten achterblijven bij de raming. Dit gaat over een bedrag van € 201.000 in het voordeel van onze gemeente. In totaal zijn de kosten van het doelgroepenvervoer € 289.000 hoger dan begroot. Deze overschrijding doet zich in 2018 voor het eerst voor. De door de BVO DRAN voorziene kostenstijging is in 2018 niet in de gemeentebegroting verwerkt. Dit wordt in de 1e Voortgangsrapportage 2019 gecorrigeerd.	-490.000	N	S

6.3 Bijzondere bijstand
De grootste kostenstijging zit hier in het gebruik van de Gelrepas. In 2018 konden ook inwoners van Rijnwaarden voor het eerst gebruik maken van de Gelrepas. Daarnaast neemt de Gelrepas ook in bekendheid toe, sinds de start ervan in Zevenaar in 2016. Verder zien we dat de kosten voor de collectieve zorgverzekering niet in de pas lopen met de begroting. Het aantal verzekerden is in 2018 t.o.v. 2017 nagenoeg gelijk gebleven. Een andere stijging is te zien bij de kosten van zwemles diploma zwemmen (door instroom van inwoners uit de voormalige gemeente Rijnwaarden).

6.3 Inkomensvoorzieningen 220.000 V I
Het voordeel op dit product heeft enerzijds betrekking op de hoger vastgestelde definitieve bijdragen van het rijk (BUIG/Bbz).
Daarnaast zijn, als gevolg van de afname van het aantal uitkeringsgerechtigden, de uitkeringslasten gedaald.

6.6 Eigen bijdragen maatwerkvoorzieningen -320.000 N I
Het Centraal Administratiekantoor (CAK) berekent en incasseert de eigen bijdragen die zorgcliënten moeten betalen. Zij keren deze - in verband met de privacy-bepalingen - zonder verdere toelichting aan ons uit. In 2018 zijn de bedragen achtergebleven bij de hiervoor in de begroting opgenomen ramingen.
Een aanvrager van een voorziening, zoals hulp in de huishouding, ondersteuning of een financiële tegemoetkoming (persoonsgebonden budget) is op grond van de Wmo een eigen bijdrage verschuldigd. Het CAK is het publiekrechtelijk zelfstandig bestuursorgaan (zbo) dat door de wetgever is belast met de berekening, oplegging en incasso van de eigen bijdrage. Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft
de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is en derhalve niet valt onder de reikwijdte van de rechtmatigheidscontrole door de accountant van de gemeente.
Dat betekent dat door de gemeenten geen zekerheden over omvang en hoogte van de eigen bijdragen kan worden verkregen als gevolg van het niet kunnen vaststellen van de juistheid op persoonsniveau, zoals hiervoor is toegelicht. In 2018 is voor € 634.000 aan eigen bijdragen via het CAK verantwoord.

6.6 tot en met 6.82 - Zorgkosten -1.950.000 N S
Wij hebben in december 2018 een prognose berekend voor de jeugdzorgkosten (JZ), Wmo Hulp bij het Huishouden (HbH) en WMO Begeleiding (BG). Hierover hebben wij u in de raadsinformatiebrief 2018-100 d.d. 18 december 2018 geïnformeerd.
Nagenoeg alle zorgaanbieders hebben in het begin van 2019 productieverantwoordingen ingediend. Deze productieverantwoordingen zijn de basis voor de boeking van de zorgkosten in de jaarrekening. Hieruit blijkt dat de totale zorgkosten met ca. € 2.350.000 zijn gestegen ten opzichte van 2017.

Omdat in de Voortgangsrapportage 2018 de raming 2018 al was aangepast aan de werkelijke uitgaven 2017, verhoogd met € 400.000, bedraagt de toename ten opzichte van die Voortgangsrapportage € 1.950.000. Het verschil ten opzichte van de prognose in de raadsinformatiebrief bedraagt ruim € 900.000 Ten opzichte van deze prognose wordt hieronder een verklaring voor de grootste afwijkingen gegeven.

De toename van de kosten van jeugdzorg doet zich met name voor in de maanden september tot en met november, terwijl de raadsinformatiebrief gebaseerd was op de declaraties tot en met juli 2018. De toename wordt veroorzaakt door 2 cliënten met hoge verblijfskosten (€ 0,2 miljoen) in combinatie met geestelijke gezondheidszorg. Daarnaast is een onverwachte kostenstijging waarneembaar bij de geestelijke gezondheidszorg in deze maanden van € 0,1 miljoen. Tenslotte blijkt de prognose met terugwerkende kracht

te laag te zijn geweest voor circa € 0,4 miljoen. Belangrijkste oorzaak is dat we onder andere een significante toename zien in het aantal aanbieders welke relatief laat declareren en het aantal aanbieders dat niet of te laat declareert. Een groot gedeelte van de jeugdzorgverwijzingen loopt niet via de gemeente. Op deze drie punten zijn in 2018 de eerste verbeterpunten gestart.
De kosten van Wmo-Begeleiding stijgen met bijna € 300.000. Deze stijging wordt voornamelijk veroorzaakt doordat de prijzen in 2018 met 2,68% zijn gestegen. Verder is er met name in de maanden september, oktober en november sprake van hogere kosten dan de maanden ervoor.

6.6 Wmo - rolstoelvoorzieningen De lasten op dit product vallen lager uit dan in de begroting nog was aangehouden. Dit is een gevolg van de gewijzigde administratie-methode, waarbij de kosten van de in 2018 aangeschafte rolstoelen worden geactiveerd en de hieruit voortvloeiende lasten over een periode van 7 jaar worden verdeeld.	230.000	V	I
6.6 Wmo - woonvoorzieningen De uitgaven met betrekking tot de woonvoorzieningen in het kader van de Wmo zijn in 2018 achtergebleven bij de daarvoor in de begroting opgenomen raming.	180.000	V	I
6.71 Afwikkeling faillissement Diafaan. Zorgorganisatie Diafaan, een van onze leveranciers van Hulp bij het huishouden, ging in 2016 failliet. De curator van het faillissement vorderde een bedrag van ruim € 210.000 aan uitstaande facturen over de periode maart tot en met mei 2016. Na onderzoek blijkt deze claim rechtmatig te zijn. Het betaalde bedrag komt ten laste van de exploitatie over 2018.	-210.000	N	I
6.71 Nagekomen betalingen Hulp bij het Huishouden. Zorgaanbieders declareren regelmatig erg laat gedeclareerd. In 2018 hebben wij nog bedragen betaald over voorgaande jaren. Deze bedragen waren bij de afwikkeling van onze jaarrekening over die jaren nog niet bekend. Ze drukken daardoor op de exploitatie over 2018.	-100.000	N	I
Diverse kleine verschillen	40.050	V	I

7. Volksgezondheid en milieu

7.1. Volksgezondheid en jeugdgezondheidszorg Er is een voordeel ontstaan omdat er geen extra bijdrage aan de GR-VGGM is verstrekt op het gebied van het lokaal zorgnetwerk. Ook zijn een aantal beoogde lasten niet van toepassing gebleken of zijn deze bekostigd uit andere budgetten. Herschikking van de budgetten en de structurele effecten worden meegenomen in het project 'Financiële basis op orde'.	104.000	V	I
7.2. Riolering - Rioolheffing Er is in 2018 voor € 122.000 minder aan afvalstoffenheffing binnen gekomen dan begroot.	-122.000	N	I
7.2. Riolering De kosten van riolering zijn € 105.000 lager dan begroot. Het grootste verschil hiervan wordt verklaard door het niet geïmplementeerde beheersysteem "Kikker" voor € 65.000. Deze activiteit is doorgeschoven naar 2019. Verder is er voor € 40.000 aan andere voordelen binnen de diverse onderdelen van riolering gerealiseerd. Na het toerekenen van extracomptabele kosten als rente, de compensabele BTW en overhead en het meenemen van het nadeel op de heffingsinkomsten resteert er een voordeel van € 120.000. Dit wordt gestort in de Reserve riolering.	105.000	V	I

7.3. Afval - Afvalstoffenheffing Er is in 2018 voor 49.000 minder aan afvalstoffenheffing binnen gekomen dan begroot. Ook is er voor 120.000 minder aan overige opbrengsten binnen gehaald. Dit heeft met name te maken met een lagere opbrengt op de inzamelvergoeding voor Plastic Metalen en drankkartons (PMD).	-169.000	N	I
7.3. Afval Voor het taakveld afval is op de directe kosten een nadeel behaald van € 16.000 in 2018. Na het toerekenen van extracomptabele kosten als rente, compensabele BTW en overhead, resteert er in 2018 een nadeel op het taakveld afval van € 112.000. In de voortgangsrapportage is reeds rekening gehouden met een verlies en daarom is de reserve afval ingezet voor € 55.000, waarnaar deze volledig leeg is. Dit betekent dat er een nadeel in de jaarrekening is van € 57.000.	-16.000	N	I
7.4 Milieubeheer - energietransitie In het kader van de energietransitie zijn middelen beschikbaar gesteld. Hiervoor zijn de volgende activiteiten uitgevoerd: een onderzoek naar het verduurzamen van het eigen wagenpark; een warmtevisie met bijgaand onderzoek; bijdrage aan de uitvoering regionale routekaart. Een deel van de beschikbare middelen zijn vanwege prioritering getemporiseerd (uitvoering Gelders Energie Akkoord en projecten uit eigen routekaart ...op weg naar een energieneutraal Zevenaar).	163.000	V	I
7.4. Milieubeleid en uitvoering en toezicht milieu Overige uitgaven, inhuur derden, bijdragen overige instellingen, leveringen diensten derden, juridische advieskosten	47.000	V	I
7.5. Begraafplaatsen Er is voor 43.000 minder opgehaald aan begraafrechten dan begroot. Dit heeft er mee te maken dat tegenwoordig eerder gekozen wordt voor cremeren. Vanwege het feit dat de opbrengsten worden genomen in het jaar dat de dienst plaats vindt kunnen er schommelingen zijn op deze post begrote baten.	-43.000	N	I
7.5. Begraafplaatsen Er is een 29.000 minder aan kosten besteed aan de begraafplaatsen dan begroot. Dit is in grote mate toe te wijzen aan minder huurkosten goederen en materiaalkosten	29.000	V	I
Diverse kleine verschillen, worden niet nader toegelicht.	24.000	V	I
0.10 Mutatie reserves - energietransitie Ter dekking van de kosten voor het "Gelders energieakkoord in uitvoering" maar ook voor de "routekaart...op weg naar een energie-neutraal Zevenaar" is een onttrekking uit de algemene reserve geraamd. Omdat de gerealiseerde uitgaven in 2018 lager zijn, hoeft er ook minder te worden onttrokken aan de algemene reserve.	-99.000	N	I
0.10 Mutatie reserves - overig Ter dekking van diverse uitgaven zijn onttrekkingen geraamd uit de algemene reserve. Omdat de gerealiseerde kosten lager zijn in 2018 hoeft er ook minder te worden onttrokken aan de algemene reserve.	-22.000	N	I

0.10 Mutatie reserves - Riolering
In 2018 is er per saldo een voordelig resultaat gerealiseerd met betrekking tot het product riolering. Omdat de kosten voor riolering worden gedekt door inkomsten uit heffingen, moet het positieve saldo worden gestort in de bestemmingsreserve Riolering. Op deze manier blijft de door de burgers betaalde heffing beschikbaar voor het beoogde doel.

0.10 Mutatie reserves - warmtetransitie -16.000 N I
Ter dekking van de kosten voor het "Aardgasvrij maken van Zevenaar" is een onttrekking uit de algemene reserve geraamd. Omdat de gerealiseerde uitgaven in 2018 lager zijn, hoeft er afgerond € 16.000 minder te worden onttrokken aan de algemene reserve.

8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

8.1 Ruimtelijke ordening - Bestemmingsplannen 89.000 V I
Er zijn middelen beschikbaar gesteld voor het opstellen van het bestemmingsplan buitengebied Rijnwaarden. Begin 2018 was € 95.000 beschikbaar. Hiervan is afgerond € 6.000 gebruikt in 2018. Hierdoor is een voordeel ontstaan ten opzichte van de geraamde uitgaven van € 89.000. Omdat dekking plaats vindt uit de algemene reserve is het per saldo budgettair neutraal, omdat er nu ook minder wordt onttrokken aan de algemene reserve.

8.1 Ruimtelijke ordening - invoeren omgevingswet 169.000 V I
Er wordt regionaal samengewerkt met onze partners in de voorbereiding op de omgevingswet. Wij zijn in 2018 nog niet gestart met een pilotproject. Er zijn diverse werkgroepen samengesteld, maar het proces om concreet aan de slag te gaan met de Omgevingswet is naar achteren geschoven in verband met het zoeken naar een nieuwe projectleider. Er zijn daarom minder kosten gemaakt dan waarmee rekening was gehouden.

8.2 Grondexploitatie - Middag Oost en Zwanenwaay 563.000 V I

Voor de jaarlijkse herziening van de grondexploitaties heeft voor deze grondexploitatie een integrale doorrekening plaatsgevonden. Ten opzichte van de situatie in de jaarrekening 2017 is dit een verbetering van het resultaat van € 563.000 Netto Contante Waarde waarmee de reeds gevormde verliesvoorziening kan komen vrij te vallen. Voor deze verbetering kunnen de volgende oorzaken worden aangewezen:

1.Voor de Middag Oost hebben we medewerking verleend voor de realisatie van 14 woningen. Deze zijn inmiddels allemaal verkocht en de kavels zijn geleverd. Met de grondopbrengsten was in de grondexploitatie geen rekening gehouden vanwege de matige marktomstandigheden van de afgelopen jaren.
2.Door de uitbreiding van het aantal woningen in de Middag Oost dient er ook extra budget te worden opgenomen voor het woonrijp maken. Dit is ook in de grondexploitatie verwerkt wat een nadelig effect heeft voor het resultaat.
3. De gunstige verkoop heeft ook en positief effect voor de rentekosten.
4. Omdat de ontwikkeling van de Zwanenwaay achterblijft bij de verwachtingen is de gronduitgifte verder uitgefaseerd. Dit heeft nadelige (rente)gevolgen voor dit deelplan.

8.2 Grondexploitatie Centrumplan 49.000 V I

In 2018 is de grond geleverd voor de ontwikkeling van de Bommersheufsestraat. Dit plan is inmiddels in aanbouw. Met de ontwikkelaar is de afspraak gemaakt dat deze het bouw- en woonrijp maken voor zijn rekening neemt waarvan de kosten zijn verdisconteerd met de grondprijs.
Dit plan kan worden afgesloten waarbij een vrijval kan worden ingeboekt voor kosten van

bouw- en woonrijp maken. Dit geldt ook voor de plankosten.

8.2 Grondexploitatie -Zevenaar Oost Wonen	2.613.000	V	I

Ten behoeve van de jaarlijkse herziening van de grondexploitaties heeft een integrale doorrekening plaatsgevonden. Een en ander op basis van actuele marktontwikkelingen en een uitgangspuntennotitie welke op 19 maart 2019 door het college is vastgesteld. Deze jaarlijkse herziening is vervat in de bovengenoemde uitvoeringsrapportage grondexploitaties 2018. In deze uitvoeringsrapportage is het verwachte resultaat voor Zevenaar Oost Wonen becijferd op € 34.973.000 negatief, op basis van Netto Contante Waarde per 01-01-2019. Ten opzichte van de situatie in de Voortgangsrapportage 2018 is dit een verbetering van het resultaat van € 2.613.000.000 Netto Contante Waarde waarmee de reeds gevormde verliesvoorziening kan komen vrij te vallen. Voor deze verbetering kunnen de volgende oorzaken worden aangewezen:

1. De gehanteerde rente is van 2,42% naar 2,28% verlaagd. Voor de deelgrondexploitaties met een hoge boekwaarde betekent deze verlaging een aanzienlijke reductie in de rentekosten gedurende de resterende looptijd. Dit heeft een voordelig effect. Bovendien leidt de snellere uitgifte van kavels (124 in plaats van 65 stuks) tot aanmerkelijke rentevoordelen.

2. De vrij-op-naam prijzen van de door de ontwikkelaars verkochte woningen bleken in de eerste fasen van De Stede beduidend hoger te liggen dan (uit voorzichtigheidsprincipe) in geschat. Omdat we met een grondquote werken profiteert de gemeente mee waardoor er hogere grondprijzen werden ontvangen. Dit gaf tevens aanleiding om de grondprijzen voor de toekomstige fasen naar boven bij te stellen zodat ook hier een voordeel kan worden ingeboekt.

3. Als gevolg van de marktontwikkelingen in - met name de grond-, weg en waterbouw- is het noodzakelijk om het prijspeil van de beschikbare budgetten naar omhoog bij te stellen. Omdat de druk op de grondprijzen als gevolg van de huidige markt toeneemt (bouwkosten stijgen immers ook aanmerkelijk) is terughoudend omgegaan met toekomstige opbrengststijgingen Beiden hebben een nadelig effect op het resultaat.

8.3 Wonen en bouwen - omgevingsvergunningen In 2018 is een bedrag geraamd voor 'bouwleges' van afgerond € 900.000. In werkelijkheid is aan bouwleges een bedrag van € 1.250.000 ontvangen. Een voordeel van € 350.000. Deze meeropbrengst wordt met name veroorzaakt door meer en grotere complexe bouwprojecten (bijvoorbeeld seriebouw) dan verwacht.	350.000	V	I
Diverse kleine verschillen, worden niet nader toegelicht.	-44.000	N	I
0.10 Mutaties reserves - Bestemmingsplan buitengebied Voor het bestemmingsplan buitengebied Rijnwaarden is een bedrag uit de algemene reserve beschikbaar gesteld van € 95.000. In 2018 is afgerond € 6.000 ten laste van de algemene reserve gebracht omdat dit overeenkomt met de werkelijk gemaakte kosten.	-89.000	N	I

ANALYSE PERSONEELSLASTEN

Personeelslasten (bedragen x € 1.000)	begroot	realisatie	saldo
inhuur derden	5.849	6.103	-254
inhuur derden wegens ziekte	420	427	-7
salarissen, incl. vergoeding voor personeel	14.984	14.373	582
overwerk	0	92	-92
reiskosten	60	33	27
voormalig - en bovenformatief personeel	394	537	-143
Totaal	**21.707**	**21.566**	**112**

Het saldo van personeelslasten en inhuur derden over 2018 komt in totaal uit op € 112.000 voordelig. De ruimte binnen de salarisbudgetten voor niet ingevulde vacatures is grotendeels ingezet voor inhuur derden. Op de posten van voormalig - en bovenformatief personeel is een nadeel zichtbaar van € 143.000. Dit houdt verband met kosten Sociaal plan Ataro, lasten van enkele medewerkers die in 2018 boventallig staan en bovenwettelijke WW-lasten.

ANALYSE RENTE EN AFSCHRIJVING

Bespaarde rente
Met ingang van 2018 is besloten geen "bespaarde" rente meer te berekenen. Bespaarde rente is de rente die berekend wordt over de reserves (eigen vermogen) en voorzieningen om zo de omvang van deze "spaarpotjes" te laten groeien, zodat deze meegroeien met de kostenontwikkeling. Bespaarde rente is geen uitgave, maar een administratieve methode om rente door te belasten via investeringen aan de exploitatie en ten gunste van het eigen vermogen of voorzieningen te brengen. Dit is onafhankelijk van de wijze van financiering (met eigen of met vreemd vermogen).

Werkelijke rente
De werkelijk rente is de rente die we betalen voor de aangetrokken vaste geldleningen aan financiële instellingen waar we deze leningen hebben afgenomen.

Rente aan de grondexploitatie
Over de boekwaarde van de complexen wordt elk jaar rente berekend en bijgeschreven op de boekwaarde. Volgens de voorschriften is het verplicht om rente over de boekwaarde van de bouwgronden in exploitatie (BIE) te berekenen en toe te rekenen (mede in relatie met de vennootschapsbelasting). Het percentage voor de nieuwe gemeente is maximaal het gewogen gemiddelde van de rente die de gemeente werkelijk betaald over het vreemde vermogen zijn, waarbij de verhouding van de totalen van het vreemde en totale vermogen moet worden betrokken. Voor 2018 is dit percentage 2,28. In totaal is in 2018 € 1.970.963 aan rente toegerekend aan de grondexploitaties.

Afschrijvingen
Afschrijven is het boekhoudkundig verwerken van de waardevermindering van uitgaven, waarvan het nut zich over meerdere jaren uitstrekt, genaamd investeringen of kapitaalgoederen . Het afschrijvingsbedrag vormt een kostenpost op de taakvelden van de exploitatie. De afschrijvingskosten worden bepaald door de aanschafwaarde te delen door de technische of economische levensduur. In onze gemeente wordt volgens de lineaire methode (vast bedrag per jaar) afgeschreven.
De vertraging of versnelling van voorgenomen investeringen leidt tot onvermijdelijke afwijkingen in de afschrijvingen. Voor de verschillen in de investeringsbedragen verwijzen wij u naar het kredietoverzicht dat als bijlage in deze jaarrekening is opgenomen.

Niet alle afwijkingen van de afschrijvingen leiden tot een resultaat door een relatie met een reserve of verhaal via een rijkssubsidie zoals de herindelingsgelden. Hieronder is aangegeven welke afwijkingen een effect hebben op het rekeningsaldo.

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting	Na wijziging	Realisatie	Verschil
Afschrijvingen	-4.869	-5.303	-5.528	-225
Resultaat 2018	**-4.869**	**-5.303**	**-5.528**	**-225**

Afschrijvingen

1. Afwijkingen per programma van afschrijvingen **zonder** effecten op het rekeningsaldo na winstbestemming:

Programma	Omschrijving investering	bedrag (x € 1.000)
0	ICT-plan herindeling (uit ARHI-gelden)	-272
0	ICT-Samenwerking Liemers	-26
2	Advies en planvorming A15 en A12 (project ViA15)	-1
7	Investeringen riolering	6
8	Voorbereiding nieuwe omgevingswet	-48
	Totaal afwijking zonder budgettaire gevolgen	-341

Tegenover dit nadeel totaal staat tot hetzelfde bedrag een voordeel door reservemutaties. (zie hiervoor het overzicht "mutaties in de reserves" in deze resultaatanalyse).

2. Afwijkingen per programma van kapitaallasten **met** effecten op het rekeningsaldo na winstbestemming:

Programma	Omschrijving investering	bedrag (x € 1.000)
	Afwijkingen kleiner dan € 50.000	116

Rente

Door de wijziging van de voorschriften is met ingang van 2018 onder het programma 0 bestuur en ondersteuning een apart taakveld Treasury opgenomen. Onder dit taakveld behoren de volgende activiteiten van de treasury-functie:

- rente van financiering en beleggingen en dividenden etc. waaronder dividend nutsbedrijven;
- schenkingen en legaten.

Voor deze analyse nemen we alleen de rentecomponenten van het taakveld Treasury mee waarbij we aansluiting hebben gezocht bij het verplichte renteschema in de paragraaf Financiering.
Uit dit schema blijkt een voordeel van afgerond € 56.000 ten opzichte van de raming na wijziging. Dit verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door lagere werkelijk rente voor afgesloten langlopende geldleningen.

Renteschema (Bedragen x € 1.000)		Begroting	Begroting na wijziging	Werkelijk
a. Externe rentelasten over de korte en lange financiering		3.321	3.139	3.094
b. Externe rentebaten	-/-	407	224	231
Totaal door te rekenen externe rente		2.914	2.915	2.863
c. rente die aan de grondexploitatie moet worden berekend	-/-	2.201	1.962	1.971
rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/-	754	590	585
	-/-	2.955	2.552	2.556

d.	Saldo door te rekenen rente		-41	363	307
d1	Rente over eigen vermogen		-	-	-
d2	Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)		-	-	-
	De aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toe te rekenen rente		-41	363	307
e.	De werkelijke aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toegerekende rente (renteomslag)	-/-	-	-	-
f.	**Renteresultaat op het taakveld treasury**		**41**	**-363**	**-307**

Een voordeel van € 56.000 ten opzichte van de raming na wijziging.

ANALYSE RESERVES

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting	Na wijziging	Realisatie	Verschil
Mutaties reserves Progr. 0	-1.491	-1.054	-1.269	-215
Mutaties reserves Progr. 2	1	467	467	
Mutaties reserves Progr. 3		122	80	-42
Mutaties reserves Progr. 4	36	54	54	
Mutaties reserves Progr. 5		531	494	-38
Mutaties reserves Progr. 6	-200	-74	-62	12
Mutaties reserves Progr. 7	4	438	179	-258
Mutaties reserves Progr. 8	16	-2.469	-2.558	-89
Resultaat 2018	**-1.636**	**-1.984**	**-2.614**	**-631**

Pr.	Omschrijving	verschil
0	Toevoeging aan de algemene reserve van de niet bestede gelden in 2018 voor Hal12. In 2019 zal dit bedrag weer worden onttrokken	-52
	Lagere onttrekking aan de Algemene Reserve door het verschuiven naar 2019 van:	
0	Budget € 54.000 voor het invoeren van de Wet Normalisering rechtspositie ambtenaren;	-54
0	Budget € 25.000 voor de aanschaf van GIS apparatuur	-25
0	Resterend budget van € 108.000 voor het invoeren van de Omgevingswet	-108
0	Overige kleine verschillen	14
	Totaal Programma 0	**-215**
3	Het betreft een aantal onttrekkingen uit de algemene reserve geraamd om exploitatiekosten te dekken. Het gaat bijvoorbeeld om uitgaven voor de invulling van het Raadhuisplein, het opstellen van een Economische visie Liemers, ontwikkeling van de Fashion Outlet op 7Poort. In 2018 zijn de kosten lager uitgevallen, waardoor er ook minder uit de algemene reserve wordt onttrokken	-42
5	De aanleg van het Bike-park in Babberich zal in 2019 plaats vinden waardoor het bedrag van € 30.000 niet is onttrokken aan de Algemene reserve. Het restant betreft kleine afwijkingen.	-38
6	Ter dekking van de kosten voor de "Pilot schuldenvrij Zevenaar" is een onttrekking uit de algemene reserve geraamd. Omdat er geen gerealiseerde uitgaven in 2018 zijn geweest, hoeft er afgerond € 25.000 minder te worden onttrokken aan de algemene reserve.	-25
6	Voor de exploitatie van de exploitatiekosten voor de opvang en huisvesting van statushouders is een reserve van de voormalige gemeente Rijnwaarden beschikbaar. Vooraf is niet bekend welk bedrag zal worden onttrokken aan deze reserve dus was geen raming in 2018 opgenomen. In werkelijkheid is voor 2018 een bedrag van afgerond € 37.000 onttrokken aan deze reserve.	37
	Totaal Programma 6	**12**
7	Ter dekking van de kosten voor het "Gelders energieakkoord in uitvoering" maar ook	

	voor de "routekaart...op weg naar een energie-neutraal Zevenaar" is een onttrekking uit de algemene reserve geraamd. Omdat de gerealiseerde uitgaven in 2018 lager zijn, hoeft er ook minder te worden onttrokken aan de algemene reserve.	-99
7	In 2018 is er per saldo een voordelig resultaat gerealiseerd met betrekking tot het product riolering. Omdat de kosten voor riolering worden gedekt door inkomsten uit heffingen, moet het positieve saldo worden gestort in de bestemmingsreserve Riolering. Op deze manier blijft de door de burgers betaalde heffing beschikbaar voor het beoogde doel	-121
7	Ter dekking van diverse uitgaven zijn onttrekkingen geraamd uit de algemene reserve. Omdat de gerealiseerde kosten lager zijn in 2018 hoeft er ook minder te worden onttrokken aan de algemene reserve.	-22
7	Ter dekking van de kosten voor het "Aardgasvrij maken van Zevenaar" is een onttrekking uit de algemene reserve geraamd. Omdat de gerealiseerde uitgaven in 2018 lager zijn, hoeft er afgerond € 16.000 minder te worden onttrokken aan de algemene reserve.	-16
	Totaal Programma 7	**-258**
8	Voor het bestemmingsplan buitengebied Rijnwaarden is een bedrag uit de algemene reserve beschikbaar gesteld van € 95.000. In 2018 is afgerond € 6.000 ten laste van de algemene reserve gebracht omdat dit overeenkomt met de werkelijk gemaakte kosten	-89
	Resultaat reserves 2018	**-631**

OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting	Na wijziging	Realisatie	Verschil
Baten				
0. Bestuur en ondersteuning	81.074	85.765	85.768	4
1. Veiligheid	72	72	66	-6
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	52	64	264	200
3. Economie	3.150	1.145	2.998	1.854
4. Onderwijs	251	324	473	149
5. Sport, cultuur en recreatie	1.103	1.636	1.046	-591
6. Sociaal domein	12.874	12.874	12.494	-380
7. Volksgezondheid en milieu	7.931	7.914	7.580	-334
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	3.151	9.898	19.156	9.258
Totaal baten	**109.658**	**119.692**	**129.846**	**10.154**
Lasten				
0. Bestuur en ondersteuning	21.840	25.413	25.681	-268
1. Veiligheid	2.861	2.946	2.905	41
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	4.378	5.071	4.984	87
3. Economie	4.151	1.397	1.196	201
4. Onderwijs	5.316	5.340	4.817	523
5. Sport, cultuur en recreatie	6.889	9.472	8.812	660
6. Sociaal domein	47.420	50.310	52.480	-2.170
7. Volksgezondheid en milieu	8.892	9.046	8.577	469
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	4.298	8.527	13.996	-5.469
Totaal lasten	**106.045**	**117.522**	**123.448**	**-5.926**

Saldo voor bestemming				
0. Bestuur en ondersteuning	59.235	60.352	60.087	-265
1. Veiligheid	-2.789	-2.875	-2.838	36
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	-4.326	-5.007	-4.720	287
3. Economie	-1.000	-253	1.802	2.055
4. Onderwijs	-5.065	-5.017	-4.344	672
5. Sport, cultuur en recreatie	-5.786	-7.835	-7.767	69
6. Sociaal domein	-34.546	-37.436	-39.986	-2.550
7. Volksgezondheid en milieu	-962	-1.132	-998	135
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	-1.147	1.371	5.160	3.789
Totaal saldo voor bestemming	**3.614**	**2.170**	**6.397**	**4.228**
Mutaties reserves				
0. Bestuur en ondersteuning	-1.491	-1.054	-1.269	-215
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	1	467	467	
3. Economie		122	80	-42
4. Onderwijs	36	76	54	-22
5. Sport, cultuur en recreatie		531	494	-38
6. Sociaal domein	-200	-74	-62	12
7. Volksgezondheid en milieu	4	438	179	-258
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	16	-2.469	-2.558	-89
Totaal mutaties reserves	**-1.636**	**-1.962**	**-2.614**	**-652**
Saldo na bestemming	**1.979**	**207**	**3.783**	**3.575**

OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN PER TAAKVELD

Baten per taakveld (bedragen x € 1.000)		Primitieve begroting	Na wijziging	Realisatie	Verschil
Bestuur en ondersteuning					
0.1	Bestuur		1.795	2.068	273
0.10	Mutaties reserves	110	17.995	17.831	-164
0.2	Burgerzaken	782	782	772	-10
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	391	1.435	1.471	36
0.4	Overhead	3.072	2.017	1.897	-120
0.5	Treasury	912	740	753	13
0.61	OZB woningen	6.132	6.221	6.266	45
0.62	OZB niet-woningen	3.841	3.457	3.392	-65
0.63	Parkeerbelasting	1.221	1.221	1.269	48
0.64	Belastingen overig	2.700	2.700	2.701	1
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	61.763	64.545	64.467	-78
0.8	Overige baten en lasten	260	851	712	-139
Totaal programma		**81.184**	**103.759**	**103.599**	**-160**
Veiligheid					
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	16	16	13	-3
1.2	Openbare orde en veiligheid	56	56	53	-3
Totaal programma		**72**	**72**	**66**	**-6**
Verkeer, vervoer en waterstaat					
0.10	Mutaties reserves	1	958	975	17
2.1	Verkeer en vervoer	51	64	264	200
Totaal programma		**52**	**1.022**	**1.239**	**217**
Economie					
0.10	Mutaties reserves		122	80	-42
3.1	Economische ontwikkeling	62	62	62	
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	2.589	590	2.453	1.863
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	44	44	39	-5
3.4	Economische promotie	454	448	444	-4
Totaal programma		**3.150**	**1.266**	**3.078**	**1.812**
Onderwijs					
0.10	Mutaties reserves	38	2.366	2.344	-22
4.2	Onderwijshuisvesting	1	1		-1
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	250	323	473	150
Totaal programma		**289**	**2.690**	**2.817**	**127**
Sport, cultuur en recreatie					
0.10	Mutaties reserves		639	601	-38
5.2	Sportaccommodaties	675	610	555	-55
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	347	347	344	-3
5.4	Musea	34	34	35	1

5.5	Cultureel erfgoed	20	20	18	-2
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	28	626	94	-532
Totaal programma		**1.104**	**2.276**	**1.647**	**-629**
Sociaal domein					
0.10	Mutaties reserves		896	908	12
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	168	168	137	-31
6.2	Wijkteams			27	27
6.3	Inkomensregelingen	11.704	11.704	11.844	140
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.003	1.003	679	-324
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+			-16	-16
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-			-140	-140
6.82	Geëscaleerde zorg 18-			-37	-37
Totaal programma		**12.875**	**13.771**	**13.402**	**-369**
Volksgezondheid en milieu					
0.10	Mutaties reserves	4	573	436	-137
7.2	Riolering	4.402	4.402	4.293	-109
7.3	Afval	3.386	3.365	3.186	-179
7.4	Milieubeheer		4	2	-2
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	143	143	99	-44
Totaal programma		**7.935**	**8.487**	**8.016**	**-471**
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing					
0.10	Mutaties reserves	16	114	25	-89
8.1	Ruimtelijke ordening	15	30	54	24
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	2.515	8.843	17.726	8.883
8.3	Wonen en bouwen	621	1.026	1.376	350
Totaal programma		**3.167**	**10.013**	**19.181**	**9.168**
Totaal baten		**109.827**	**143.356**	**153.045**	**9.689**

Lasten per taakveld (bedragen x € 1.000)		Primitieve begroting	Na wijziging	Realisatie	Verschil
0.	**Bestuur en ondersteuning**				
0.1	Bestuur	1.988	4.096	4.347	-251
0.10	Mutaties reserves	1.602	19.049	19.101	-52
0.2	Burgerzaken	816	794	836	-42
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	1.341	1.866	1.597	269
0.4	Overhead	15.440	13.853	14.190	-337
0.5	Treasury	1.327	1.545	1.495	50
0.61	OZB woningen	358	369	365	4
0.62	OZB niet-woningen			5	-5
0.63	Parkeerbelasting	-1	-1	3	-4
0.64	Belastingen overig	227	313	326	-13
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-11			

0.8	Overige baten en lasten	355	2.578	2.516	62
Totaal programmao.		**23.442**	**44.462**	**44.781**	**-319**
1.	**Veiligheid**				
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	2.472	2.394	2.354	40
1.2	Openbare orde en veiligheid	372	552	551	1
Totaal programma1.		**2.844**	**2.946**	**2.905**	**41**
2.	**Verkeer, vervoer en waterstaat**				
0.10	Mutaties reserves		491	508	-17
2.1	Verkeer en vervoer	3.391	4.043	3.998	45
2.2	Parkeren	968	1.010	972	38
2.5	Openbaar vervoer	18	17	14	3
Totaal programma2.		**4.377**	**5.561**	**5.492**	**69**
3.	**Economie**				
3.1	Economische ontwikkeling	218	440	410	30
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	3.613	590	423	167
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	123	133	117	16
3.4	Economische promotie	218	234	246	-12
Totaal programma3.		**4.152**	**1.397**	**1.196**	**201**
4.	**Onderwijs**				
0.10	Mutaties reserves	3	2.290	2.290	
4.1	Openbaar basisonderwijs	3	9	9	
4.2	Onderwijshuisvesting	2.910	2.902	2.854	48
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	2.402	2.430	1.955	475
Totaal programma4.		**5.318**	**7.631**	**7.108**	**523**
5.	**Sport, cultuur en recreatie**				
0.10	Mutaties reserves		107	107	
5.1	Sportbeleid en activering	495	906	909	-3
5.2	Sportaccommodaties	2.436	2.504	2.490	14
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	1.270	1.318	1.304	14
5.4	Musea	195	222	234	-12
5.5	Cultureel erfgoed	122	112	106	6
5.6	Media	585	590	593	-3
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.785	3.819	3.176	643
Totaal programma5.		**6.888**	**9.578**	**8.919**	**659**
6.	**Sociaal domein**				
0.10	Mutaties reserves	200	969	969	
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	5.242	5.769	5.776	-7
6.2	Wijkteams	1.317	3.611	3.243	368
6.3	Inkomensregelingen	16.021	16.025	15.959	66
6.4	Begeleide participatie	5.423	5.708	5.667	41
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.715	1.441	1.013	428
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	8.045	8.889	8.495	394

6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	8.874	8.108	10.697	-2.589
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	39	39	269	-230
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	744	721	1.361	-640
Totaal programma6.		47.620	51.280	53.449	-2.169
7.	**Volksgezondheid en milieu**				
0.10	Mutaties reserves		135	256	-121
7.1	Volksgezondheid	1.547	1.410	1.270	140
7.2	Riolering	3.309	3.079	2.988	91
7.3	Afval	2.803	3.003	3.007	-4
7.4	Milieubeheer	1.050	1.369	1.157	212
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	184	185	155	30
Totaal programma7.		8.893	9.181	8.833	348
8.	**Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing**				
0.10	Mutaties reserves		2.583	2.583	
8.1	Ruimtelijke ordening	717	930	755	175
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	2.488	6.243	11.903	-5.660
8.3	Wonen en bouwen	1.093	1.354	1.339	15
Totaal programma8.		4.298	11.110	16.580	-5.470
Totaal lasten		107.848	143.146	149.263	-6.117

Exploitatiesaldo per taakveld (bedragen x € 1.000)		Primitieve begroting	Na wijziging	Realisatie	Verschil
0.	**Bestuur en ondersteuning**				
0.1	Bestuur	-1.988	-2.301	-2.280	21
0.10	Mutaties reserves	-1.491	-1.054	-1.269	-215
0.2	Burgerzaken	-34	-12	-63	-51
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-951	-431	-126	305
0.4	Overhead	-12.368	-11.836	-12.293	-457
0.5	Treasury	-415	-805	-743	62
0.61	OZB woningen	5.774	5.853	5.901	48
0.62	OZB niet-woningen	3.841	3.457	3.387	-70
0.63	Parkeerbelasting	1.222	1.222	1.266	44
0.64	Belastingen overig	2.473	2.387	2.375	-12
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	61.774	64.545	64.467	-78
0.8	Overige baten en lasten	-95	-1.727	-1.804	-77
Totaal programma0.		57.742	59.298	58.818	-480
1.	**Veiligheid**				
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-2.473	-2.378	-2.340	38
1.2	Openbare orde en veiligheid	-316	-496	-498	-2
Totaal programma1.		-2.789	-2.874	-2.838	36
2.	**Verkeer, vervoer en waterstaat**				
0.10	Mutaties reserves	1	467	467	

2.1	Verkeer en vervoer	-2.759	-3.979	-3.734	245
2.2	Parkeren	-968	-1.010	-972	38
2.5	Openbaar vervoer	-18	-17	-14	3
Totaal programma2.		**-3.744**	**-4.539**	**-4.253**	**286**
3.	**Economie**				
0.10	Mutaties reserves		122	80	-42
3.1	Economische ontwikkeling	-155	-378	-347	31
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-1.023		2.030	2.030
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-78	-89	-78	11
3.4	Economische promotie	257	214	198	-16
Totaal programma3.		**-1.000**	**-131**	**1.883**	**2.014**
4.	**Onderwijs**				
0.10	Mutaties reserves	36	76	54	-22
4.1	Openbaar basisonderwijs	-3	-9	-9	
4.2	Onderwijshuisvesting	-2.909	-2.900	-2.854	46
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-2.152	-2.108	-1.482	626
Totaal programma4.		**-5.028**	**-4.941**	**-4.291**	**650**
5.	**Sport, cultuur en recreatie**				
0.10	Mutaties reserves		531	494	-37
5.1	Sportbeleid en activering	-495	-906	-909	-3
5.2	Sportaccommodaties	-1.761	-1.894	-1.935	-41
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-923	-971	-960	11
5.4	Musea	-162	-188	-199	-11
5.5	Cultureel erfgoed	-102	-92	-88	4
5.6	Media	-585	-590	-593	-3
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-1.757	-3.193	-3.082	111
Totaal programma5.		**-5.786**	**-7.303**	**-7.272**	**31**
6.	**Sociaal domein**				
0.10	Mutaties reserves	-200	-74	-62	12
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-5.075	-5.601	-5.638	-37
6.2	Wijkteams	-1.317	-3.611	-3.216	395
6.3	Inkomensregelingen	-4.317	-4.321	-4.115	206
6.4	Begeleide participatie	-5.423	-5.708	-5.667	41
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-713	-438	-334	104
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	-8.045	-8.889	-8.512	377
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	-8.874	-8.108	-10.837	-2.729
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	-39	-39	-269	-230
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	-744	-721	-1.398	-677
Totaal programma6.		**-34.747**	**-37.510**	**-40.048**	**-2.538**
7.	**Volksgezondheid en milieu**				
0.10	Mutaties reserves	4	438	179	-259
7.1	Volksgezondheid	-1.547	-1.410	-1.270	140

7.2	Riolering	1.093	1.323	1.305	-18
7.3	Afval	583	361	179	-182
7.4	Milieubeheer	-1.050	-1.365	-1.155	210
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-41	-42	-57	-15
Totaal programma7.		**-959**	**-695**	**-819**	**-124**
8.	**Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing**				
0.10	Mutaties reserves	16	-2.469	-2.558	-89
8.1	Ruimtelijke ordening	-701	-900	-701	199
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	27	2.600	5.823	3.223
8.3	Wonen en bouwen	-472	-329	38	367
Totaal programma8.		**-1.130**	**-1.098**	**2.602**	**3.700**
Totaal saldo		**1.979**	**207**	**3.782**	**3.575**

OVERZICHT VAN ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN

Onder algemene dekkingsmiddelen vallen voor onze gemeente de volgende onderdelen:
- Algemene uitkeringen;
- Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is;
- Dividend;
- Saldo van de financieringsfunctie.

Onder dividend dat onder het taakveld Treasury wordt opgenomen is het totaalbedrag van de dividendgelden van Alliander, het waterbedrijf Vitens en de Bank voor Nederlandse gemeenten te zien.

Het saldo van de financieringsfunctie betreft alle betaalde rentelasten over de aangegane leningen en over de aangetrokken middelen in rekening-courant en de ontvangen baten over de uitzettingen. Deze posten vallen eveneens onder het taakveld Treasury.

Algemene dekkingsmiddelen	Rekening 2018	Begroting 2018	Verschil
Algemene uitkering	42.922	43.436	-514
Belasting op eigendom en gebruik bedrijven	3.387	3.457	-70
Belasting op eigendom woningen	6.266	6.221	45
Hondenbelasting	300	304	-4
Precariobelasting	39	30	9
Uitkering sociaal domein	21.546	21.109	437
Totaal algemene dekkingsmiddelen	74.460	74.557	**-97**

Algemene dekkingsmiddelen dividend	Rekening 2018	Begroting 2018	Verschil
Treasury	559	559	

Algemene dekkingsmiddelen saldo van de financieringsfunctie	Rekening 2018	Begroting 2018	Verschil
Treasury	-1.302	-1.360	58

VENNOOTSCHAPSBELASTING

In Nederland zijn overheidsondernemingen in principe belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting (Vpb). Activiteiten of clusters van activiteiten zijn te kwalificeren als Vpb-plichtig als sprake is van een duurzame organisatie van kapitaal en arbeid, van deelname aan het economisch verkeer en van een winstoogmerk of van structurele overschotten.
Uit een inventarisatie van de activiteiten binnen de reguliere exploitatie blijken in onze gemeente geen Vpb-plichtige (clusters van) activiteiten aanwezig te zijn. Ook de activiteiten op het gebied van de grondexploitatie zijn niet Vpb-plichtig. Aan de voorwaarde van winstoogmerk of structurele overschotten wordt namelijk niet voldaan.
De gemeente Zevenaar is dus niet belastingplichtig voor de Vennootschapsbelasting. Er is dan ook geen bedrag hiervoor in de jaarstukken opgenomen.

ONVOORZIEN

Op taakveld 0.8 Overige baten en lasten van programma 0 Bestuur en ondersteuning is een post voor onvoorziene uitgaven opgenomen voor het opvangen van in de loop van het begrotingsjaar noodzakelijke nieuwe uitgaven of de onvermijdelijke verhoging van bestaande posten. Voor 2018 en volgende jaren is een raming van € 126.000 beschikbaar.
U heeft op 5 juli 2018 tijdens de behandeling van de kadernota een motie aangenomen waarin ons college is opgedragen de Muziekstad in 2018 en 2019 door een garantiesubsidie extra financieel te ondersteunen. Dit bedrag is ten laste van het post onvoorzien gebracht.
Het verloop van het post onvoorzien in de ze jaarrekening is als volgt:

Raming in de primitieve begroting 2018	126
AF: garantiesubsidie Muziekstad 2018	-10
Totaal op 31-1-2-2018	**116**

OVERHEAD

Om meer inzicht te geven wordt een apart overzicht opgenomen met de totale kosten van overhead.De term overhead wordt gedefinieerd als "alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces". Het betreffen in hoofdzaak ondersteunende taken die niet direct dienstbaar zijn aan de externe klant of het externe product en de loonkosten in geval van sturende taken die worden vervuld door hiërarchisch leidinggevenden.

Bedragen x € 1.000

	Begroting primitief	Begroting na wijziging	Realisatie
Totaal overhead	-12.368	-11.836	-12.293

OVERZICHT VAN INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

Het is van groot belang voor de interne toezichthouders (provinciale staten/gemeenteraad) als voor de externe toezichthouders (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties/Provincies) helder inzicht bestaat in de financiële positie op korte en langere termijn. Zo is in de BBV artikelen 19- c en 28-c bepaald dat in de toelichting op het overzicht van baten en lasten bij de begroting en bij de jaarrekening, een overzicht van incidentele baten en lasten wordt gevoegd. In de toelichting bij het BBV staat dat voor een nadere invulling van het begrip incidenteel kan worden gedacht aan baten en lasten die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Het gaat er bij de bedoelde voorschriften echter vooral om inzicht te krijgen in de variabele posten in de begroting en meerjarenraming. In dat kader kunnen tijdelijke geldstromen die (nog) langer lopen dan drie jaar dus ook relevant zijn.
Het verschil tussen incidenteel en structureel is niet altijd even scherp te trekken. Structurele baten en lasten zijn in elk geval die baten en lasten die in beginsel jaarlijks in de begroting, meerjarenraming en jaarrekening zijn opgenomen. Indien de structurele lasten worden gedekt door de structurele baten is er sprake van 'materieel' begrotingsevenwicht.
Deze gegevens zijn ontleend aan de Notitie van 2012.
De nieuwe notitie structurele en incidentele baten en lasten geldt vanaf 2019 en verduidelijkt het onderscheid tussen de incidentele en structurele baten en lasten. De opzet van het overzicht zal anders zijn door "stellige uitspraken" die leidend zijn en "aanbevelingen" die steun en richting geven voor een transparant inzicht in de financiële positie.
De incidentele lasten en baten zijn toegelicht op de programma's. De toelichtingen van de afwijkingen op de reserves zijn vermeld bij de analyse van de reserves onder resultaat.

Incidentele lasten (x € 1.000)	Omschrijving	Primi-tieve begroting	Na wijziging	Realisatie	relatie met baten
Voorziening pensioenen wethouders	Toevoeging aan de voorziening voor de pensioenen	71	100	154	
Voorziening wachtgelden vm wethouders	Toevoeging aan de voorziening voor wachtgelden	210	210	210	
Raadsondersteuning	Rekenkameronderzoek	0	6	6	
Herindelingsbudgetten	Hiervoor wordt een rijksuitkering ontvangen	0	2.068	2.068	ja
Suppletie belastingdienst 2017	Betreft suppletie voorm. gemeente Rijnwaarden	0	0	92	ja
Dotatie aan voorziening dubieuze debiteuren	Betreft dubieuze debiteuren 2016 t/m 2018	0	777	777	
Integraal veiligheidsbeleid	Uitvoeren Veiligheidsmonitor	9	9	11	
Economische zaken	Plan van aanpak opwaardering openbare ruimte	0	8	8	
Economische zaken	Uitgaven centrummanagement	0	35	35	ja uit reserve
Huisvesting primair onderwijs	Onderhoud leegstaande onderwijslocaties	50	50	41	
Openbaar groen	Privatisering De Breuly	0	16	16	
Hulp bij het huishouden	Afwikkeling faillissement zorginstelling	0	211	211	
Ruimtelijke ordening	Voorbereiding nieuwe omgevingswet	0	14	14	

Totaal		340	3.504	3.643	

Incidentele baten (x € 1.000)	Omschrijving	Primi-tieve begroting	Na wijziging	Realisatie	relatie met lasten
Verkoop gem eigendom	Verkoop van Huize Rijck	0	350	350	
Verkoop gem eigendom	Verkoop Dorstraat	0	120	120	
Verkoop gem eigendom	Verkoop voormalig gemeentehuis Rijnwaarden	0	540	541	
Suppletie belastingdienst	Betreft suppleties 2013 t/m 2016	0	485	463	ja
Afdeling Ruimtelijke ontwikkeling	Provinciale subsidie JOGG 2018	3	3	0	
Herindelingsbudgetten	Betreft Rijksuitkering (ARHI-gelden)	0	2.068	2.068	ja
Economische zaken	Zandwinning Carvium	63	63	63	
Economische zaken	Zevenaar- Oost : Bedrijven	0	0	2.030	
Sportbedrijf	Dienstverleningsovereenkomst Technische dienst	54	54	6	
Kinderopvang	Opbrengst verhuur Rijnwaarden	24	24	0	
Ruimtelijke ordening	Zevenaar Oost: Woningen	0	0	4.680	
Totaal		144	3.707	10.321	

Gesaldeerde mutaties reserves (x € 1.000)	Omschrijving	Primitieve begroting	Na wijziging	Realisatie	Ver-schil
Mutaties reserves Progr. 0	zie toelichting bij analyse reserves	-1.491	-1.054	-1.269	-215
Mutaties reserves Progr. 1	zie toelichting bij analyse reserves	0	0	0	0
Mutaties reserves Progr. 2	zie toelichting bij analyse reserves	1	467	467	
Mutaties reserves Progr. 3	zie toelichting bij analyse reserves		122	80	-42
Mutaties reserves Progr. 4	zie toelichting bij analyse reserves	36	54	54	
Mutaties reserves Progr. 5	zie toelichting bij analyse reserves		531	494	-38
Mutaties reserves Progr. 6	zie toelichting bij analyse reserves	-200	-74	-62	12
Mutaties reserves Progr. 7	zie toelichting bij analyse reserves	4	438	179	-258
Mutaties reserves Progr. 8	zie toelichting bij analyse reserves	16	-2.469	-2.558	-89

BEGROTINGSRECHTMATIGHEID

Bij de begrotingsrechtmatigheid wordt nagegaan of de lasten zijn gerealiseerd binnen de door de raad geautoriseerde programma's. Een overschrijding kan als onrechtmatig worden beoordeeld. In veel gevallen is echter sprake van uitgaven die binnen het door de raad vastgestelde beleid zijn gebleven.

In dit hoofdstuk worden de begrotingsafwijkingen gepresenteerd en voorzien van een oorzaak. De oorzaak kan worden onderverdeelt in zeven categorieën die worden gepresenteerd in onderstaande tabel. De kolom 'R' staat voor Rechtmatig (telt niet mee in het oordeel van de accountant) en 'O' voor onrechtmatig (telt mee in het oordeel van de accountant).

	Categorie begrotingsafwijking:	R	O
1	Budgetoverschrijdingen betreffende activiteiten die niet passen binnen bestaand beleid en waarvoor geen voorstel tot begrotingsaanpassing is ingediend. Bijvoorbeeld de doelgroep c.q. de activiteiten zijn in de praktijk aantoonbaar ruimer geïnterpreteerd dan in regelgeving (subsidieregeling, -verordening) was gedefinieerd.		X
2	Budgetoverschrijdingen die passen binnen bestaand beleid, maar waarbij ondubbelzinnig is vaststelt dat die ten onrechte niet tijdig zijn geautoriseerd. Bijvoorbeeld: de verwachte kostenoverschrijding op jaarbasis was via tussentijdse informatie al wel bekend, maar men heeft geen voorstel tot begrotingsaanpassing ingediend en dit is in strijd met de budgetregels zoals afgesproken met de raad.		X
3	Budgetoverschrijdingen die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten, bijvoorbeeld via subsidies of kostendekkende omzet.	X	
4	Budgetoverschrijdingen bij open einde (subsidie)regelingen. Vaak blijkt vanwege dit open karakter in het kader van het opmaken van de jaarrekening een (niet eerder geconstateerde) overschrijding.	X	
5	Budgetoverschrijdingen die worden gecompenseerd door extra inkomsten die niet direct gerelateerd zijn. Over de aanwending van deze extra inkomsten heeft de raad nog geen besluit genomen.		X
6	Budgetoverschrijdingen betreffende activiteiten welke achteraf als onrechtmatig moeten worden beschouwd omdat dit bijvoorbeeld bij nader onderzoek van de subsidieverstrekker, belastingdienst of een toezichthouder blijkt (bijvoorbeeld een belastingnaheffing). Het zal hier in de praktijk vaak gaan om interpretatieverschillen bij de uitleg van wet- en regelgeving die na het verantwoordingsjaar aan het licht komen. Er zijn dan geen rechtmatigheidsgevolgen voor dat verantwoordingsjaar. Wel zal de gemeente ervoor moeten zorgen dat de overschrijdingen getrouw in de jaarrekening worden weergegeven. Ook kunnen er gevolgen zijn voor het lopende jaar. - geconstateerd tijdens verantwoordingsjaar - geconstateerd na verantwoordingsjaar	

2. Verkeer, vervoer en waterstaat	5.071	4.984	87
3. Economie	1.397	1.196	201
4. Onderwijs	5.340	4.817	523
5. Sport, cultuur en recreatie	9.472	8.812	659
6. Sociaal domein	50.310	52.480	-2.169
7. Volksgezondheid en milieu	9.046	8.577	469
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	8.527	13.996	-5.469
Totaal exploitatielasten	**117.522**	**123.449**	**-5.927**

Op de programma's 0, 6 en 8 is sprake van een overschrijding van de geraamde lasten.

0. Bestuur en ondersteuning:
Op dit programma wordt de overschrijding met name veroorzaakt door juridische advieskosten (€ 65.000) en op het gebied van informatisering en automatisering (€ 238.000).

In de voortgangsrapportage 2018 was het budget voor rechtskundig advies al opgenomen, echter was deze inschatting nog te laag gezien de overschrijding bij de jaarrekening (financiële toelichting, programma 1: voortgangsrapportage en jaarrekening).

Ten aanzien van I&A zijn de kosten voor de RID hoger dan begroot. Dit komt mede doordat tussentijds geen begrotingswijzigingen worden aangeleverd door de RID. Daarnaast was de raming voor I&A in de begroting 2018 van de nieuwe gemeente Zevenaar gebaseerd op de samengevoegde 1+1 raming. Destijds was er nog niet voldoende onderbouwing om de begroting te verhogen (financiële toelichting, programma 1: jaarrekening).

Toelichting
Beide overschrijdingen maken onderdeel uit van bestaand beleid en budgetten. Tussentijds zijn deze bijgesteld op basis van de toen aanwezige informatie. Bij de jaarrekening is echter gebleken dat de beschikbare budgetten onvoldoende waren.

6. Sociaal domein:
Binnen het sociaal domein is sprake van een overschrijding van de uitgaven, hoofdzakelijk de directe zorgkosten (€ 1.950.000) en het doelgroepenvervoer (€ 490.000).

Toelichting
De overschrijding betreft een overschrijding uit categorie 4, zijnde een open-einde regeling.

8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing:
Binnen programma 8 is een forse overschrijding gepresenteerd. Deze wordt veroorzaakt door lasten binnen de verschillende grondexploitaties. Deze worden meer dan gecompenseerd door extra baten en een verlaging van de risicovoorziening.

Toelichting
De hogere kosten worden gecompenseerd door hogere opbrengsten (categorie 3) in de bouwgronden.

TOEVOEGINGEN AAN RESERVES Programma omschrijving	Begroting	Realisatie	Begrotings afwijking
0. Bestuur en ondersteuning	19.049	19.101	-52
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	491	508	-16
3. Economie	0	0	0
4. Onderwijs	2.290	2.290	0
5. Sport, cultuur en recreatie	107	107	0
6. Sociaal domein	969	969	0
7. Volksgezondheid en milieu	135	256	-121
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	2.583	2.583	0
Totaal toevoegingen aan reserves	**25.625**	**25.814**	**-190**

Binnen enkele programma's is meer toegevoegd aan de reserves dan geraamd.

0. Bestuur en ondersteuning:
De overschrijding betreft een toevoeging van € 52.000 aan de algemene reserve. Dit zijn door de raad toegekende middelen voor Hal12 die in 2019 worden ingezet.

Toelichting
De kosten worden gecompenseerd door een lagere onttrekking (categorie 3).

2. Verkeer, vervoer en waterstaat
Er is een toevoeging aan de reserves geboekt van € 16.000 op programma 2. Dit levert een overschrijding van de lasten op. Hier tegenover staan een gelijke onttrekking. beide hebben te maken met een overboeking naar de voorziening wegen.

Toelichting
De kosten worden gecompenseerd door een lagere onttrekking (categorie 3).

7. Volksgezondheid en milieu
Op het product riolering is een voordeel ontstaan van € 120.000. Dit bedrag is toegevoegd aan de reserve riolering. Hiermee blijven de door de burger betaalde heffingen beschikbaar voor het beoogde doel.

Toelichting
De hogere toevoeging wordt gecompenseerd door hogere opbrengsten (categorie 3) in de rioolheffing.

WET NORMERING TOPINKOMENS (WNT)

Topfunctionarissen in de (semi)publieke sector mogen niet meer verdienen dan een minister welk bedrag voor 2018 € 189.000 bedraagt. Dit is wettelijk vastgelegd en wordt de Wet normering van topinkomens genoemd (WNT).

Met ingang van 1 januari 2018 is deze wet gewijzigd en is het begrip "gewezen topfunctionarissen" komen te vervallen en worden vanaf 2018 niet meer in deze WNT-verantwoording opgenomen. De overige wijzigingen met ingang van 1 januari 2018 hebben geen effect op onze verantwoording.

Naam	J.M. Tromp	Geldorp E.M.
Beloning	111.140	83.961
Belastbare vaste en variabele onkostenvergoedingen	139	310
Voorzieningen ten behoeve van beloningen betaalbaar op termijn	17.895	13.598
Totaal bezoldiging 2018	€ 129.174	€ 97.869
Bezoldigingsmaxiumum 2018 inclusief belaste kostenvergoedingen en pensioenbijdrage werkgever.	€ 189.000	
Functie of functies	Secretaris	Griffier
Dienstbetrekking	Ja	Ja
Duur en einde functievervulling in 2018	1-1 t/m 31-12-2018	1-1 t/m 31-12-2018
Omvang dienstverband (als deeltijd-factor in fte)	1,0 fte	1,0 fte
In het boekjaar verrichte uitkeringen wegens beëindiging van het dienstverband	n.v.t.	n.v.t.
Naam en functie of functies die tijdens het dienstverband zijn bekleed	n.v.t.	n.v.t.
Jaar waarin het dienstverband is geëindigd	n.v.t.	n.v.t.
Motivering van de verantwoordelijke in de jaarrekening, de overschrijding van de maximale bezoldiging of het totaal van de uitkeringen wegens beëindiging van het dienstverband	n.v.t.	n.v.t.
De openbaarmakingsverplichting is op grond van, artikel 4.1 lid 2 WNT, ook van toepassing op topfunctionarissen die op andere grond dan een arbeidsovereenkomst of aanstelling werkzaam zijn (externe inhuur) ongeacht de duur van de werkzaamheden	n.v.t.	n.v.t.
Overzicht van 2017		
Duur en omvang van het dienstverband in 2017	n.v.t.	1-12 t/m 31-12 1,0 fte
Beloning	n.v.t.	6.885
Belastbare vaste en variabele onkostenvergoedingen	n.v.t.	0
Voorzieningen ten behoeve van beloningen betaalbaar op termijn	n.v.t.	987
Totaal bezoldiging 2017		€ 7.872
Bezoldigingsmaxiumum 2017 inclusief belaste kostenvergoedingen en pensioenbijdrage werkgever.	€ 181.000	

BALANS EN DE TOELICHTING

WAARDERINGSGRONDSLAGEN

GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING EN BEPALING VAN DE BATEN EN LASTEN

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeente (BBV)

Grondslagen baten en lasten

In de programmarekening worden de baten en de lasten op dezelfde wijze gerangschikt als in de begroting. Zowel de baten als lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben (stelsel van baten en lasten). Het vereiste van toerekenen houdt in dat de gevolgen van transacties en andere gebeurtenissen in de administratie worden geboekt en in de jaarrekening verwerkt in de periode dat zij zich voordoen of waarop zij betrekking hebben (en niet wanneer geldmiddelen worden ontvangen of betaald).
Als baten en lasten worden niet aangemerkt de neutrale uitgaven en inkomsten, zoals BTW, ingehouden en af te dragen loonbelasting.
Uitzondering op de toepassing van het stelsel van baten en lasten vormen de ontvangen dividenden. Deze worden conform de richtlijnen Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) toegerekend aan het jaar waarin ze ontvangen worden (kasstelsel).
Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden voor de jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden, overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken en dergelijke.

Grondslagen voor waardering balansposten

In de financiële verordening gemeente Zevenaar 2018, artikel 9, is opgenomen dat het beleid inzake activeren en afschrijven nader zal worden beschreven in de nota activerings- en afschrijvingsbeleid. Deze nota dient voor de nadere uitwerking van het beleid ten aanzien van deze aspecten. Op 31 januari 2018 is de nota activerings- en afschrijvingsbeleid 2018 door de raad vastgesteld.

Bij het opstellen van de begroting 2019 is geconstateerd dat door de vereenvoudigde en gecomprimeerde samenstelling van de afschrijvingstabel, behorend bij de nota activerings- en afschrijvingsbeleid 2018, onvoldoende aangesloten kan worden bij de situatie van de voormalige gemeente Zevenaar. Om dit te herstellen is de afschrijvingstabel van de nota activerings- en afschrijvingsbeleid 2018 geactualiseerd. Voor deze nota en de geactualiseerde afschrijvingstabel verwijzen wij naar de nota activerings- en afschrijvingsbeleid 2018.

Waardering

Waarderingsgrondslagen balansposten

Bij de waarderingsgrondslagen gaat het om de waardebepaling van activa en de regels die daarvoor gelden. Het gaat hierbij om de waardering van balansposten (bezittingen), teneinde een reëel beeld te krijgen van de vermogenspositie van de gemeente. Het BBV geeft strikte regels voor de waardering van activa. Hiermee wordt voorkomen dat financiële resultaten kunnen worden beïnvloed en anderzijds wordt bereikt dat financiële gegevens in de loop der tijd vergelijkbaar blijven.

De hoofdregel voor waardering van activa is opgenomen in artikel 63 van de BBV: activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende

kosten. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten en de overige kosten, welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend.

In Zevenaar worden activa gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs exclusief toegerekende uren gemeentelijk apparaat en overige indirecte kosten (overhead). Rente wordt niet geactiveerd.

Duurzame waardevermindering van vaste activa

In de loop der tijd kan de waarde van een actief zijn veranderd ten opzichte van de boekwaarde ervan op de balans. Herwaardering van activa (naar een hogere waarde) is niet toegestaan, omdat winst pas bij realisatie mag worden genomen. Afwaardering van activa wordt in de meeste gevallen eveneens niet toegestaan, waardering geschiedt immers tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs.

Onder bepaalde voorwaarden zijn bijzondere waardeverminderingen wel toegestaan of verplicht. Het betreft hier bijvoorbeeld waardeverminderingen als gevolg van wijzigingen in de levensduur als gevolg van schade of milieuvervuiling, wijziging van de bestemming en functie van het vastgoed. Een duurzame waardevermindering moet wel worden verwerkt in de balans middels een extra afschrijving. De afwaardering vindt plaats onafhankelijk van het resultaat. Daarnaast is bepaald dat een actief dat buiten gebruik wordt gesteld, wordt afgewaardeerd op het moment van buiten gebruikstelling, indien de restwaarde lager is dan de boekwaarde. Bij vervanging van een niet afgeschreven investering, wordt de restant boekwaarde afgeboekt op het moment van vervanging.

Desinvestering activa

Op het moment dat een desinvestering plaatsvindt (bv. verkoop bedrijfsauto of sluiting kantoor), wordt de boekwinst of het boekverlies in het resultaat van het betreffende jaar verwerkt en niet verrekend met de verkrijgingsprijs van een nieuw actief. Het verrekenen is niet toegestaan op grond van het BBV.

Componentenbenadering

Investeringen in de openbare ruimte worden vaak gelijktijdig uitgevoerd (wegenonderhoud, inrichting groen, vervanging riool, aanleg openbare verlichting, aanleg parkeerplaatsen). Zowel de aanvraag voor het investeringsbudget als de uitbesteding gebeurt veelal in één krediet. Vooraf wordt de verdeelsleutel vastgelegd inzake de kosten. De werkelijke uitgaven worden met dezelfde verdeelsleutel verantwoord. In geval van substantieel meerwerk is extra budget nodig. Bij de aanvraag voor extra budget wordt aangegeven naar welke component(en) het meerwerk wordt toegerekend. Het BBV kent geen voorschriften voor Componentenbenadering.

WAARDERINGSGRONDSLAGEN BALANSPOSTEN

Algemeen

Vanaf 1 januari 2018 zijn de activa op basis van de nieuwe nota activerings -en afschrijvingsbeleid (31 januari 2018) verwerkt. Het uitgangspunt is dat alle activa lineair worden afgeschreven. Het effect van de nieuwe nota is een hogere afschrijving van ongeveer € 150.000.

VASTE ACTIVA

Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) onderscheidt de volgende soorten vaste activa:
1. Immateriële vaste activa;
2. Materiële vaste activa;
3. Financiële vaste activa.

Immateriële activa

De immateriële vaste activa worden onderverdeeld in:

- Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio;
- Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief;
- bijdragen aan vaste activa in eigendom van derden.

De gemeente heeft besloten, de kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio van geldleningen niet te activeren.
De kosten van onderzoek en ontwikkeling te verbinden aan een bepaald actief worden geactiveerd als zij aan bepaalde voorwaarden voldoen. De afschrijvingstermijn is dan maximaal 5 jaar Activering is niet dwingend voorgeschreven. De kosten kunnen eventueel volledig ten laste van de rekening van baten en lasten van het desbetreffende jaar worden gebracht.
De bijdragen aan activa in eigendom van derden worden geactiveerd als:

- er sprake is van een investering door een derde;
- de investering bijdraagt aan de publieke taak;
- de derde zich heeft verplicht tot het daadwerkelijk investeren, op een wijze zoals is overeengekomen is;
- de bijdrage kan worden teruggevorderd, als de derde in gebrek blijft of onze gemeente recht kan doen gelden op de activa die samenhangen met de investering.

De immateriële en materiële worden afgeschreven volgens de methodiek en de termijnen zoals opgenomen in de nota activerings -en afschrijvingsbeleid. Kosten voor het afsluiten van geldleningen worden direct ten laste van de exploitatie gebracht. Een saldo voor agio of disagio wordt lineair in 5 jaar afgeschreven.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa zijn stoffelijk van aard. Een uitzondering hierop is software. Op grond van de 'notitie software' van de commissie BBV valt dit ook onder de materiële vaste activa.
Investeringsbijdragen van derden met een direct aantoonbare relatie en geen specifieke terugbetalingsverplichting worden in mindering gebracht op de uitgaven voor de betreffende investering.
Bij de waardering van de materiële vaste activa wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is.
Bij materiële vaste activa is het onderscheid van belang tussen activa met een economisch nut en activa in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut

Een ***investering met economisch nut***:

- is verhandelbaar;
- kan bijdragen aan het genereren van middelen;
- *moet geactiveerd* worden (m.u.v. kunstvoorwerpen met cultuurhistorische waarde).

Op investeringen met economisch nut wordt afgeschreven volgens afschrijvingstermijnen opgenomen in de nota activerings- en afschrijvingsbeleid 2018.
In erfpacht uitgegeven percelen behoren tot de investeringen met een economisch nut en zijn gewaardeerd tegen de eerste uitgifteprijs (i.c. de waarde die bij eerste uitgifte als basis voor de canonberekening in aanmerking is genomen).

Een ***investering in de openbare ruimte met maatschappelijk nut***:
Met het oog op een betere vergelijkbaarheid van de kosten, is in de nieuwe BBV de systematiek van activering en afschrijving voor alle investeringen met ingang van 2017 gelijk getrokken. Dit betekent dat alle investeringen met een maatschappelijk nut, evenals de investeringen met een economisch nut, worden geactiveerd en over de verwachte levensduur worden afgeschreven.
Een investering in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut:

- vervult een publieke taak;
- genereert geen middelen;
- moet met ingang van 2017 geactiveerd worden.

2017 is voor onze gemeente een overgangsjaar (laatste jaar voor samenvoeging met de gemeente Rijnwaarden) waarbij zoveel mogelijk rekening is gehouden met de wijzigingen in de BBV maar diverse investeringen, waartoe voor 2017 en wijziging van de BBV is besloten, zijn afgewikkeld qua afschrijving op de wijze voor de BBV wijziging.

In onze gemeente vindt de afschrijving op de materiële vaste activa plaats in het jaar na gereedmelding. Concreet betekent dit dat wordt gestart met afschrijven op het moment dat sprake is van een boekwaarde per 1 januari van een jaar.

Financiële vaste activa

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's ("kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen" in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden. Tot dusver is een dergelijke afwaardering niet noodzakelijk gebleken. De actuele waarde ligt ruim boven de verkrijgingsprijs. De onder financiële vaste activa opgenomen leningen zijn onder te verdelen in verstrekte leningen aan woningbouwcoöperaties en overige verstrekte leningen. De leningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde verminderd met de aflossingen. De aflossingen van de leningen vinden plaats op basis van annuïteiten of op lineaire basis.
Tevens worden onder de financiële vaste activa verantwoord de bijdragen aan activa in eigendom van derden, zoals bijdragen in restauratiekosten, bijdragen achterpad verlichting, bijdragen in investeringen van sportverenigingen e.d. De voorwaarden die ervoor gelden om te mogen activeren zijn opgenomen in artikel 61 van het BBV. Belangrijk is dat de bijdrage teruggevorderd moet kunnen worden als de derde in gebreke blijft.

Vlottende activa

Op grond van de notitie Grondexploitaties is sprake van grondexploitaties als de gemeente, zoals de onze, een actief grondbeleid voert. Dat betekent dat de gemeente grond koopt, die bouw- en woonrijp maakt en weer verkoopt of in erfpacht uitgeeft aan ontwikkelaars, aannemers en particulieren.

Het startpunt van een Bouwgrond in exploitatie (BIE) is het raadsbesluit met de vaststelling van het grondexploitatiecomplex, inclusief grondexploitatiebegroting. Om risico's die samenhangen met lang lopende

projecten te beperken mag de looptijd maximaal 10 jaar bedragen, Van deze looptijd mag alleen gemotiveerd worden afgeweken als deze is geautoriseerd door de raad en is voorzien van risico-beperkende beheersmaatregelen om onzekerheden en risico's te mitigeren (matigen).
De actualisatie van onze grondexploitatiecomplexen vindt jaarlijks door de gemeenteraad plaats.
Daarnaast is met ingang van 2016 de rentetoerekening aan de BIE beperkt. Er mag door onze gemeente maximaal een rentetoerekening plaats vinden van rente die de gemeente betaald over het vreemde vermogen (d.w.z. het gewogen gemiddelde percentage van de bestaande leningenportefeuille naar de verhouding vreemd/totaal vermogen) omdat geen sprake is van projectfinanciering. Dit rentepercentage voor 2018 is gebaseerd op de balansbedragen in de jaarrekening 2017 en is 2,28.

Vorderingen

Vorderingen worden, onder aftrek van eventuele voorzieningen wegens oninbaarheid, tegen de nominale waarde gewaardeerd.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

VASTE PASSIVA

Eigen vermogen

Onder het eigen vermogen zijn opgenomen algemene reserves en bestemmingsreserves alsmede het saldo van de rekening van baten en lasten.

Voorzieningen

Onder de voorzieningen zijn opgenomen de op het moment van opstellen van de jaarrekening voorzienbare verplichtingen, verliezen en/of risico's, voor zover de omvang hiervan redelijk is in te schatten. Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies (artikel 44 – BBV). Een uitzondering is de pensioenvoorziening. De pensioenvoorziening betreft de in eigen beheer opgebouwde verplichting voor (gewezen) wethouders. De pensioenvoorziening is berekend volgens de actuariële methode.
Voor een nadere toelichting per voorziening verwijzen wij naar het overzicht van voorzieningen die na de toelichting op de balans is opgenomen.

Langlopende schulden

Onder langlopende schulden zijn begrepen schulden met een oorspronkelijke looptijd van twee jaar of langer.
De schulden worden opgenomen tegen de nominale waarde verminderd met aflossingen.
Onder de langlopende schulden worden tevens opgenomen de door derden bij de gemeente belegde gelden.

Vlottende passiva

De posten opgenomen onder vlottende passiva worden tegen nominale waarde gewaardeerd.

Buiten de balans opgenomen Borg- en Garantstellingen

De door de gemeente gewaarborgde geldleningen zijn voor het totaal waarvoor de gemeente garant staat per einde boekjaar opgenomen. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de Staat van gewaarborgde geldleningen en andere garantieverplichtingen die na de toelichting op de balans is opgenomen.

Balans per 31-12-2018 activa

Nr.	Omschrijving	Bedragen x € 1.000 Ultimo 2018	Ultimo 2017
1	**Vaste activa**		
1.1	**Immateriële vaste activa:**		
1.1.1	Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio	0	0
1.1.2	Kosten van onderzoek en ontwikkeling van een bepaald actief	180	145
1.1.3	Bijdragen aan activa in eigendom van derden	215	232
1.2	**Materiële vaste activa:**		
1.2.1	Investeringen met economisch nut	91.672	92.238
1.2.2	Investeringen met maatschappelijk nut	6.320	3.218
1.2.3	Investeringen met economisch nut waarvoor ter bestrijding van kosten een heffing kan worden geheven	23.739	24.218
1.3	**Financiële vaste activa:**		
1.3.1	Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	35	35
1.3.2	Leningen aan woningbouwcorporaties	106	137
1.3.3	Leningen aan deelnemingen	465	621
1.3.4	Overige langlopende geldleningen	11.040	13.185
1.3.5	Overige uitzettingen met een rente-typische looptijd van één jaar of langer	0	0
	Totaal vaste activa	**133.772**	**134.029**
3	Vlottende activa		
3.1	**Voorraden:**		
3.1.1	Grond- en hulpstoffen	0	0
3.1.2	Onderhanden werk, waaronder bouw-gronden in exploitatie	42.329	39.080
3.2	**Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar:**		
3.2.1	Vorderingen op openbare lichamen	11.803	8.150
3.2.2	Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen	581	1.267
3.2.3	Overige vorderingen	4.932	1.835
3.3	**Liquide middelen:**		
3.3.1	Kas-, bank- en girosaldi	0	0
3.4	**Overlopende activa**		
	Voorschotten overheidslichamen	87	0
	Overige nog te ontvangen bedragen	6.378	3.950
	Totaal vlottende activa	**66.110**	**54.282**
	TOTAAL ACTIVA	**199.882**	**188.311**

Balans per 31-12-2018 passiva

Nr.	Omschrijving	Bedragen x € 1.000 Ultimo 2018	Ultimo 2017
2	**Vaste passiva**		
2.1	**Eigen vermogen:**		
2.1.1	Algemene Reserve	35.723	17.573
2.1.2	Bestemmingsreserves	7.535	23.147
2.1.3	Resultaat	3.783	-76
2.2	**Voorzieningen**	7.441	8.830
2.3	**Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer:**		
2.3.1	Onderhandse leningen	117.698	118.011
2.3.2	Door derden belegde gelden	898	1.037
2.3.3	Waarborgsommen	0	10
	Totaal vaste passiva	**173.078**	**168.532**
4	Vlottende passiva		
4.1	**Netto vlottende schulden met een rente-typische looptijd korter dan één jaar**		
4.1.1	Bank- en girosaldi	5.144	3.417
4.1.2	Overige schulden	5.606	4.668
4.1.3	kasgeldlening	0	2.500
4.2	**Overlopende passiva**		
	Vooruit ontvangen bedragen van overige overheid	3.389	0
	Overige overlopende passiva	9.679	9.194
	Totaal vlottende passiva	**26.804**	**19.779**
	TOTAAL PASSIVA	**199.882**	**188.311**
	Bedrag aan borgstellingen of garantiestellingen aan natuurlijke en rechtspersonen	114.404	162.279

TOELICHTING BALANS

Een balans bestaat zowel uit bezittingen oftewel activa en uit het vermogen oftewel passiva. Anders gezegd de balans geeft aan waarin is geïnvesteerd en hoe deze investeringen zijn gefinancierd.
Financiering heeft betrekking op de wijze waarop de geld- en kapitaalmarkt of via onderhandse leningen in de behoefte aan geld en kapitaal wordt voorzien.
Dekking heeft betrekking op de middelen die worden gevonden om de lasten in de begroting op te vangen..
Zowel de activa als de passiva worden onderverdeeld. De indeling van de balans is gebaseerd op het Besluit Begroting en Verantwoording. (BBV).
In de hierna volgende toelichting op de balans worden de balansmutaties in beeld gebracht. De meest in het oog springende verschillen worden in dit onderdeel samengevat.
In de toelichting bij de investeringen worden alleen bedragen boven de € 50.000,-- opgenomen.
De balansstanden per 1-1-2018 van de oude gemeente Zevenaar en Rijnwaarden zijn samengevoegd. In verband met de verplichte harmonisatie van de soortgelijke activa hebben verschuivingen plaats gevonden tussen de verschillende materiële vaste activa.

(Bedragen x € 1.000)
Door het afronden per € 1.000 kunnen verschillen voorkomen.

VASTE ACTIVA

De vaste activa kent voor onze gemeente de volgende onderverdeling:

- Immateriële vaste activa;
- Materiële vaste activa;
- Financiële vaste activa.

Immateriële vaste activa

1.1.2 Kosten van onderzoek en ontwikkeling van een bepaald actief

Boekwaarde per 1 januari 2018	145
BIJ: Investeringen gedurende het jaar	160
AF: Afschrijvingen gedurende het jaar	118
AF: Bijdragen van derden	7
Boekwaarde per 31 december 2018	**180**

De onderzoek- en ontwikkelkosten (verantwoord onder investeringen) hebben betrekking op:

- Advies en planvorming A15 en A12 (project ViA15);

1.1.3. Bijdragen aan activa in eigendom van derden

Boekwaarde per 1 januari 2018	232
BIJ: Nieuwe bijdragen gedurende het jaar	--
AF: Afschrijvingen gedurende het jaar	17
Boekwaarde per 31 december 2018	**215**

Deze subsidiebijdragen in activa van derden etc. zijn opgenomen in de Staat van activa en bestaan uit o.a. subsidiebijdragen in achterpadverlichting, mechanisatie trekkenwand, tegelpad ,Jongerencentrum, aanleg tennisbanen en huisvesting peuterspeelzaal.

Materiële vaste activa

1.2.1 Investeringen met economisch nut

Totaal per balanssoort (Bedragen x € 1.000)	Gronden en terreinen	Woon-ruimten	Bedrijfsge-bouwen	Grond-weg- en water-bouw-kundige werken	Vervoer-middelen	Machines, apparaten en installaties	Overige materiele vaste activa	Totaal
Aanschafwaarde	9.819	70	79.344	16.274	1.783	5.973	9.632	122.895
Cumulatieve afschrijving	645	34	22.561	2.675	893	1.552	2.296	30.656
Boekwaarde 1-1-2018	**9.174**	**36**	**56.783**	**13.599**	**890**	**4.421**	**7.336**	**92.239**
Investeringen 2018	-369	0	2.070	141	580	1.490	88	4.000
Desinvesteringen	0	0	0	0	0	0	0	0
Afschrijvingen	40	18	2.729	335	183	309	754	4.368
Bijdragen van derden	0	0	175	0	0	0	25	200
Afwaarderingen	0	0	0	0	0	0	0	0
Boekwaarde 31-12-2018	8.765	18	55.949	13.405	1.287	5.602	6.645	91.671

ALGEMEEN

In de volgende activa met economisch nut zitten de volgende bedragen in de boekwaarden waarvan de gemeente juridisch eigenaar is:

Soort activa	**Boekwaarde**
Bedrijfsgebouwen (activa 616, 738 en 739)	1.253
Machines, apparaten en installaties (activa 695)	130
Overige materiële vaste activa (activa 557, 702, 696 en 1183)	473
Totaal boekwaarde per 31 december 2018	**1.856**

Het betreffen de boekwaarden van investeringen in de per 1 januari 2016 door de gemeente Zevenaar in het beheer en onderhoud gegeven gemeentelijke sportlocaties aan ATARO BV. Het betreft een voor 100% verzelfstandigd gemeentelijk bedrijf. Ataro is een acroniem van advies, toezicht, aanleg, renovatie en onderhoud. De toename van de boekwaarde betreft het realiseren van een beachveld in 2018.

Gronden en terreinen

Op grond van artikel 35 van de BBV wordt aangegeven welke gronden/terreinen in erfpacht zijn uitgegeven. In de boekwaarde per 31-12-2018 zit een bedrag van in totaal € 123 wegens in erfpacht uitgegeven grond te weten:

voor grond op 7Poort (activa 645)	109
voor grond in Babberich op het adres Dorpstraat 46 (activa 141)	14

De boekwaarde van de zogenaamde ruilgronden (buitenplanse gronden) is verlaagd met € 369. De reden hiervan is dat de boekwaarde van deze gronden opnieuw zijn ingebracht in de grondexploitatie voor de realisatie van de uitbreiding van deelplan De Stede zoals door u besloten op 4 juli 2018.

Bedrijfsgebouwen

De toename van de boekwaarde in 2018 wordt voornamelijk veroorzaakt door de volgende grote investeringen :

Hal 12 bouwkosten	1.230
Dorpscentrum de Cirkel/De Duim 1 en 2	706
Tijdelijke huisvesting basisschool De Bem	100

Grond- weg- en waterbouwkundige werken
De toename van de boekwaarde in 2018 wordt voornamelijk veroorzaakt door de volgende grote investering :
Parkeervoorziening gemeentehuis/Hal 12 128

Vervoermiddelen
De toename van de boekwaarde in 2018 wordt voornamelijk veroorzaakt door de volgende grote investering :
WMO hulpmiddelen 580

Machines, apparaten en installaties
De toename van de boekwaarde in 2018 wordt voornamelijk veroorzaakt door de volgende grote investering:
Hal 12 installaties en inrichting 1.474

Overige materiële vaste activa
De toename van de boekwaarde in 2018 wordt voornamelijk veroorzaakt door de volgende grote investering :
Realiseren beachveld 51

1.2.2. Investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut

Totaal per balanssoort (Bedragen x € 1.000)	Gronden en terreinen	Bedrijfsge-bouwen	Grond- weg- en water-bouw-kundige werken	Machines, apparaten en installaties	Overige materiele vaste activa	Totaal
Aanschafwaarde	0	0	5.324	669	30	6.023
Cumulatieve afschrijving	0	0	2.108	667	30	2.805
Boekwaarde 1-1-2018	**0**	**0**	**3.216**	**2**	**0**	**3.218**
Investeringen 2018	0	0	4.953	70	0	5.023
Desinvesteringen	0	0	0	0	0	0
Afschrijvingen	0	0	102	2	0	104
Bijdragen van derden	0	0	1.818	0	0	1.818
Afwaarderingen	0	0	0	0	0	0
Boekwaarde 31-12-2018	0	0	6.249	70	0	6.319

Grond-, weg- en waterbouwkundige werken
De toename van de boekwaarde in 2018 wordt voornamelijk veroorzaakt door de volgende grote investeringen :

Snelfietsroute F12 *691
Fietspad Witte Kruis/Maatjesweg *208
Vervanging BOV 2016-2025 masten en armaturen 168
Fietsinfrastructuur Platanenlaan *123
Voorbereiding reconstructie Arnhemseweg *514
Voorbereiding Reconstructie weg Hengelder *470
Rehabilitatie wegen Rijnwaarden 408
Kop van Tolkamer Rijnstraat en Engelse tuin 84
Reconstructie Graaf Ottoweg 763
Reconstructie Transeedijk/Boterdijk 836
Reconstructie fietspaden Hoogweg Pannerden 258
Herinrichten BAT-terrein - uitvoering Fase 1 51
Verbeteren en verduurzamen armaturen en masten OV 300

Voor de investeringen met een * zijn bijdragen van derden en of subsidies ontvangen.

Machines, apparaten en installaties

De toename van de boekwaarde in 2018 is voornamelijk veroorzaakt door de volgende investering :

Speelvoorziening voor kinderen met een beperking	70

Overige materiële vaste activa

In 2018 zijn er geen investeringen gedaan.

1.2.3. Investeringen met economisch nut waarvoor ter bestrijding van kosten een heffing kan worden geheven

Totaal per balanssoort (Bedragen x € 1.000)	Gronden en terreinen	Woon-ruimten	Bedrijfsge-bouwen	Grond-weg- en water-bouw-kundige werken	Vervoer-middelen	Machines, apparaten en installaties	Overige materiele vaste activa	Totaal
Aanschafwaarde	14	0	18	30.698	0	115	712	31.557
Cumulatieve afschrijving	0	0	7	7.123	0	36	173	7.339
Boekwaarde 1-1-2018	**14**	**0**	**11**	**23.575**	**0**	**79**	**539**	**24.218**
Investeringen 2018	0	0	0	74	0	0	368	442
Desinvesteringen	0	0	0	0	0	0	0	0
Afschrijvingen	0	0	1	829	0	7	84	921
Bijdragen van derden	0	0	0	0	0	0	0	0
Afwaarderingen	0	0	0	0	0	0	0	0
Boekwaarde 31-12-2018	14	0	10	22.820	0	72	823	23.739

Grond- weg- en waterbouwkundige werken

De toename van de boekwaarde in 2018 wordt voornamelijk veroorzaakt door de volgende grote investeringen :

Bouwkundig deel gemaal Huygenslaan	57
Mechanisch deel gemaal Huygenslaan	67
Gemalen mech/elek en mini-gemalen	104
Correctie boekwaarde 2017 Revitalisering Giesbeek en Reconstructie Keurbeek (uit voorziening riolering)	-213

Overige materiele vaste activa

De toename van de boekwaarde in 2018 wordt voornamelijk veroorzaakt door de volgende grote investering :

Aanschaf gft-containers 2018	368

Financiële vaste activa

1.3 Financiële vaste activa

1.3.1. Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen

Boekwaarde per 1 januari 2018	35
BIJ: Kapitaalverstrekking gedurende het jaar	-
AF: Aflossingen gedurende het jaar	-
Boekwaarde per 31 december 2018	**35**

Het betreft deelnemingen in de vorm van aandelen. De gemeente is houder van de volgende aandelen:

Vitens	34.717	aandelen
Bank voor Nederlandse Gemeenten	12.934	aandelen
Alliander	616.132	aandelen

Per 1 januari 2018 zijn de inschrijvingen in het aandeelhoudersregister van de N.V. Bank Nederlandse Gemeenten aangepast. Het aantal aandelen bedraagt nu 12.934 (4.914 uit de vm gemeente Rijnwaarden en 8.020 uit de vm gemeente Zevenaar). Het totaal van het aantal aandelen Alliander is per 1-1-2018 616.132 (151.801 uit vm gemeente Rijnwaarden en 464.331 uit de vm gemeente Zevenaar.)

1.3.2. Leningen aan woningbouwcorporaties

Boekwaarde per 1 januari 2018	137
BIJ: Verstrekte leningen gedurende het jaar	-
AF: Aflossingen gedurende het jaar	32
Boekwaarde per 31 december 2018	**105**

Het betreft een verstrekte vaste geldlening aan Stichting Plavei (voorheen Laris Wonen en Diensten)

1.3.3. Leningen aan deelnemingen

Boekwaarde per 1 januari 2018	620
BIJ: Verstrekte leningen gedurende het jaar	-
AF: Aflossingen gedurende het jaar	155
Boekwaarde per 31 december 2018	**465**

Het betreft een achtergestelde geldlening aan Vitens van 2.327.300,-- die in 15 jaar zal worden afgelost. De daling in 2018 met € 155.154 wordt veroorzaakt door de aflossing van Vitens.

1.3.4. Overige langlopende geldleningen

De overige langlopende leningen bestaan uit:

a. Hypothecaire geldleningen personeel	9.782
b. Deelname personeel aan cafetariamodel	2
c. Verstrekte geldleningen aan stichtingen c.a.	365
d. Leningen via Stimuleringsfonds Volkshuisvesting. Nederland (SVN):	
1. Leningen verzakte woningen	135
2. Verstrekte startersleningen	142
3. Verstrekte duurzaamheidsleningen	544
e. Sociale kredieten aan inwoners verstrekt door de Kredietbank	71
Boekwaarde per 31 december 2018	**11.041**

<u>a. Toelichting hypothecaire geldleningen personeel</u>

Vanaf 1 januari 2009 is het wettelijk niet meer toegestaan om als gemeente nog (nieuwe) hypotheken te verstrekken aan het personeel. De aflossing in 2018 was in totaal € 1.152.724.

Boekwaarde per 1 januari 2018	12.145
AF: Aflossingen gedurende het jaar	2.363
Boekwaarde per 31 december 2018	**9.782**

b. Toelichting deelname personeel aan cafetariamodel

Met behulp van het gemeentelijk cafetariamodel kan een medewerker vakantie-uren kopen of verkopen. Aanvullend aan deze twee ruilmogelijkheden kan de werkgever lokaal nog meer ruilmogelijkheden creëren zoals de fietsregeling of de vakbondscontributie.
Voor de fietsregeling wordt een lening verstrekt die in maximaal 3 jaar via een maandelijkse inhouding op het salaris kan worden afgelost.
Met ingang van 2017 vallen deze mogelijkheden onder het Individuele keuze budget (IKB)

Boekwaarde per 1 januari 2018	7
AF: Aflossingen gedurende het jaar	5
Boekwaarde per 31 december 2018	**2**

c. Toelichting verstrekte geldleningen aan stichtingen c.a.

Het betreft verstrekte geldleningen aan Stichting Ontmoetingscentrum Zonnemaat, sportverenigingen en buurthuizen en voor woonwagens. De geldlening aan Stichting Ontmoetingscentrum Zonnemaat is in 2018 volledig afgelost.

Boekwaarde per 1 januari 2018	408
AF: Aflossingen gedurende het jaar	43
Boekwaarde per 31 december 2018	**365**

d1. Verstrekte leningen via SVN voor verzakte woningen

Via Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederland (SVN) zijn leningen verstrekt aan particulieren voor de verbetering van de kwaliteit van de volkshuisvesting en de stedelijke vernieuwing in brede zin. Er resteren 3 leningen. In 2018 is een bedrag van € 10.000 extra afgelost.

Boekwaarde per 1 januari 2018	151
AF: Aflossingen gedurende het jaar	16
Boekwaarde per 31 december 2018	**135**

d2. Verstrekte startersleningen via SVN

Tot 1 februari 2017 was het mogelijk voor de kopers in de nieuwbouwwijk Groot Holthuizen een starterslening aan te vragen. Het SVN was belast met de uitvoering. In totaal kon de starterslening maximaal € 22.500 bedragen. De eerste drie jaren zijn de leningen aflossingsvrij.
In 2016 is de laatste starterslening verstrekt. In totaal zijn er 15 leningen verstrekt.
Door inwerkingtreding van Verordening Duurzaamheidslening gemeente Zevenaar per 1 februari 2017 zijn de Koperspremie (collectief) particulier opdrachtgeverschap Groot Holthuizen en de Verordening Starterslening gemeente Zevenaar ingetrokken. In 2018 zijn 3 leningen afgelost. Er resteren nog 12 leningen.

Boekwaarde per 1 januari 2018	189
AF: Aflossingen gedurende het jaar	47
Boekwaarde per 31 december 2018	**142**

d3. Verstrekte duurzaamheidsleningen via SVN

Bij raadsbesluit op 25 januari 2017 is de verordening Duurzaamheidslening Zevenaar vastgesteld. De duurzaamheidslening is een stimulans om een financiële impuls te geven aan de energiebesparing in de bestaande woningvoorraad en daarmee ook de kwaliteit van de bestaande voorraad te verhogen.
De duurzaamheidslening wordt ingezet voor de particuliere woningvoorraad met een bouwjaar van ouder dan 1980 en een WOZ-waarde van minder dan € 200.000.
In juni 2019 wordt uw raad voorgesteld om:
1. de Verordening Toekomstbestendig wonen Gelderland, Gemeente Zevenaar vast te stellen;
2. gelijktijdig met het vaststellen van de Verordening Toekomstbestendig Wonen Gelderland, gemeente Zevenaar, de Verordening Duurzaamheidslening 2019 in te trekken en het bijbehorende revolverend fonds (totaal 1.020.000 euro) over te hevelen naar de Verordening Toekomstbestendig Wonen Gelderland,

gemeente Zevenaar;
3. het revolverend fonds met een bedrag van 500.000 euro te verhogen tot een totaalbedrag van 1.520.000 euro voor de uitvoering van de Verordening Toekomstbestendig Wonen Gelderland, gemeente Zevenaar.

In 2018 zijn in totaal 34 duurzaamheidsleningen verstrekt voor een totaalbedrag van € 320.096.

Boekwaarde per 1 januari 2018	270
BIJ: Verstrekte duurzaamheidsleningen	320
AF: Aflossingen gedurende het jaar	47
Boekwaarde per 31 december 2018	**544**

e. Sociale kredieten aan inwoners verstrekt door de Kredietbank

Boekwaarde per 1 januari 2018	--
BIJ: Verstrekte duurzaamheidsleningen	123
AF: Aflossingen gedurende het jaar	52
Boekwaarde per 31 december 2018	**71**

Op grond van de dienstverleningsovereenkomst met de Kredietbank Nederland zijn in 2018 54 leningen verstrekt voor een totaalbedrag van € 123.274 waarvan op 31-12-2018 na aflossingen een bedrag van € 70.593 resteert.

Vlottende activa

De vlottende activa kent voor onze gemeente de volgende indeling:

- Voorraden;
- Uitzettingen met de looptijd korter dan 1 jaar;
- Liquide middelen;
- Overlopende activa.

3.1 Voorraden

Op grond van de notitie Grondexploitaties is sprake van grondexploitaties als de gemeente een actief grondbeleid voert. Dat betekent dat de gemeente grond koopt, die bouw- en woonrijp maakt en weer verkoopt of in erfpacht uitgeeft aan ontwikkelaars, aannemers en particulieren.

Het startpunt van een Bouwgrond in exploitatie (BIE) is het raadsbesluit met de vaststelling van het grondexploitatiecomplex, inclusief grondexploitatiebegroting. Om risico's die samenhangen met lang lopende projecten te beperken mag de looptijd maximaal 10 jaar bedragen, Van deze looptijd mag alleen gemotiveerd worden afgeweken als deze is geautoriseerd door de raad en is voorzien van risico-beperkende beheersmaatregelen om onzekerheden en risico's te mitigeren (matigen).
De actualisatie van onze grondexploitatiecomplexen vindt jaarlijks door de gemeenteraad plaats.
Met ingang van 2016 is de rentetoerekening aan de BIE beperkt. Er mag door onze gemeente maximaal een rentetoerekening plaats vinden van rente die de gemeente betaald over het vreemde vermogen (d.w.z. het gewogen gemiddelde percentage van de bestaande leningenportefeuille naar de verhouding vreemd/totaal vermogen) omdat geen sprake is van projectfinanciering. Zoals in de 2e Voortgangsrapportage 2018 is aangegeven is dit percentage 2,28.

Algemene toelichting over methodiek marktwaarde en verliesvoorziening
Jaarlijks wordt beoordeeld of de boekwaarde de marktwaarde van de grond overstijgt. Is hier sprake van dan is het verplicht hiervoor een verliesvoorziening te treffen die als een waardecorrectie moet worden gezien. De afgelopen jaren zijn aanvankelijk winstgevende prognoses van een grondexploitatiebegroting omgeslagen

naar verliesgevende. De tot dan toe geactiveerde grondexploitatie krijgt dan een lagere waarde.Die lagere waarde kan in de jaarrekening op twee
manieren worden gepresenteerd, namelijk:

- via een (niet-herstelbare) afboeking of;
- via het treffen van een verliesvoorziening.

De ingezette beleidslijn om te kiezen voor het treffen van een verliesvoorziening als correctie wordt voortgezet. Deze correctie wordt in mindering gebracht op de boekwaarde in de balans analoog aan de wijze zoals bij de dubieuze debiteuren. In deze jaarrekening is de verliesvoorziening verlaagd op de bouwgronden in exploitatie (BIE)
In totaal bedraagt de verliesvoorziening op 31-12-2018 voor onderhanden werken waaronder bouwgronden in exploitatie (BIE) €39.099.494 .

Het verloop van deze verliesvoorziening ten opzichte van 2017 is als volgt: (x € 1.000)

	Per 31-12-2018	**Per 31-12-2017**
Babberich Middag-Oost en Zwanenwaay	5.074	5.527
Centrumplan	--	467
Zevenaar-Oost bedrijven	79	2.068
Zevenaar-Oost woningen	33.946	39.407
Totaal verliesvoorziening grondexploitaties	***39.099***	***47.469***

De verliesvoorziening is gebaseerd op de netto contante waarde (NCW)

3.1.2. Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie (BIE)

Op 1-1-2018 is de boekwaarde excl. verliesvoorziening (x € 1.000)	86.550
<u>Mutaties 2018:</u>	
Grondverkopen	-9.463
Grondaankopen	369
Afwaardering boekwaarde	-1.028
Tussentijdse winstneming Mercurion	2
Overige lasten grondexploitatie	6.249
Overige exploitatieopbrengsten	-822
Afsluiting complex Centrumplan	-429
Boekwaarde per 31 december 2018 excl. verliesvoorziening	**81.428**
Verliesvoorziening per 31 december 2018	-39.099
Boekwaarde per 31 december 2018 incl. verliesvoorziening	**42.329**

De boekwaarde op 31 december 2018 per complex voor onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie (BIE):

Mercurion	--
Babberich Middag-Oost en Zwanenwaay	1.182
Centrumplan	--
Zevenaar-Oost bedrijven	36.586
Zevenaar-Oost woningen	4.561
Boekwaarde per 31 december 2018	**42.329**

Nog te maken kosten en te realiseren opbrengsten per Bouwgrond in Exploitatie

Bestemmingsplan	Nog te maken kosten	Nog te realiseren opbrengsten
Onderhanden werken:		
Mercurion	5.286	6.256
Zevenaar-Oost bedrijven	78.630	95.716
Zevenaar-Oost woningen	75.814	59.357
Middag Oost & Zwanenwaay	7.528	4.886
Centrumplan	-	-
Totaal onderhanden werken	167.258	166.215

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

3.2.1 Vorderingen op openbare lichamen

De vorderingen openbare lichamen is als volgt samengesteld:	
Afrekening met de belastingdienst	8.576
Afrekening Reinigingsdienst de Liemers (RDL)	876
Afrekening Regionale Sociale Dienst (RSD)	45
Afrekening Ministeries	2.211
Diverse omliggende gemeenten	95
Totaal	**11.803**

Per medio april 2019 was van debiteuren "overheden" nog een bedrag van € 10 miljoen te vorderen.
Het betreft voornamelijk de BTW uit het BTW-compensatiefonds die op 1 juli 2019 wordt ontvangen.

3.2.2 Rekening-courantverhoudingen met niet financiële instellingen

De boekwaarde per 1 januari 2018 is als volgt samengesteld:	
Rek. courant Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SvN):	
1. Leningen verzakte woningen	13
2. Startersleningen	2
3. Duurzaamheidsleningen	-13
Totaal SVN leningen	**2**
Regionale Sociale Dienst	**-**
Reinigingsdienst de Liemers	-
Kredietbank Nederland	579
Schatkistbankieren	--
Boekwaarde per 31 december 2018	**581**

Rekening courant Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SvN)
Voor een toelichting verwijzen wij naar balanspost *1.3.4. Overige langlopende geldleningen.*
De bedragen onder deze balanspost betreffen de bedragen in rekening courant bij de SVN waarvoor nog geen leningen zijn verstrekt c.q. de ontvangen rente en aflossing die de SVN heeft ontvangen voor de leningen en nog niet met de gemeente zijn afgerekend . De gelden onder 1 en 2 worden overgeheveld naar de duurzaamheidsleningen.

Rekening courant Regionale Sociale Dienst (RSD) en Reinigingsdienst de Liemers (RDL)

Door de harmonisatie van de beide balansen van de voormalige gemeenten zijn deze rekening courant verhoudingen komen te vervallen. De balansposten van de RSD zijn bruto opgenomen onder de balansposten vorderingen op openbare lichamen en de correctie hierop van de Dubieuze debiteuren en overlopende passiva.

Kredietbank Nederland

Op 29 november 2017 is door de gemeenteraad besloten om een dienstverleningsovereenkomst met de Kredietbank Nederland aan te gaan. Er is in totaal € 650.000 (€ 500.000 voormalige gemeente Zevenaar in 2017 en € 150.000 in 2018 voormalige gemeente Rijnwaarden) verstrekt als werkkapitaal. Om vanaf 1-1-2018 sociale kredieten te verstrekken aan inwoners van de gemeente Zevenaar. Er zijn in 2018 54 sociale kredieten verstrekt voor een totaalbedrag van € 123.274 waarvan op 31-12-2018 na aflossingen een bedrag van € 70.593 resteert. Dit betekent dat de Kredietbank een restant werkkapitaal van € 579.406 heeft op 31-12-2018 voor het verstrekken van sociale kredieten aan inwoners.

Schatkistbankieren

In het kader van de eind 2013 van kracht geworden Regeling Schatkistbankieren is elke gemeente verplicht overtollige liquide middelen, boven een bepaalde drempel, die voor onze gemeente in 2018 € 860.000 is, af te storten bij het ministerie van Financiën (in 's Rijks schatkist). Op de balansdatum was geen saldo bij de schatkist ondergebracht.

3.2.3 Overige vorderingen

De overige vorderingen zijn als volgt samengesteld:

Diverse belastingen	2.890
Debiteuren algemeen	1.732
AF: Voorziening dubieuze debiteuren van de algemene dienst en belastingen	-1.098
Debiteuren RSD (vorderingen op burgers)	2.355
AF: Voorziening dubieuze debiteuren RSD	-947
Boekwaarde per 31 december 2018	**4.932**

Toelichting Voorziening dubieuze debiteuren:

Diverse belastingen	150
Algemene dienst	159
Saldo per 1 januari 2018	309
Mutaties in 2018:	
Onttrekkingen/bestedingen algemene dienst	1
Onttrekkingen/bestedingen belastingen	69
Toevoegingen algemene dienst	780
Toevoegingen belastingen	79
Saldo per 31 december 2018	**1.098**

Per medio juni 2019 was aan Debiteuren "algemeen" een bedrag van afgerond € 2.470.000 nog te vorderen waarvan € 1.287.000 van het Rijk.

Liquide middelen

3.3.1 Kas-bank- en girosaldi

Het totaal is per saldo negatief dus geen tegoed (vordering). De schuld is verantwoord aan de passivazijde van deze balans bij het onderdeel 4.1.

Overlopende activa

3.4.Onder de overlopende activa vallen de volgende posten:

a) de van Nederlandse en Europese overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel;
b) de overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen. Zoals nog te ontvangen bedragen waarvoor nog geen factuur/aanslag/declaratie is uitgegaan maar de grondslag voor de "vordering" voor de balansdatum is ontstaan. En ultimo het boekjaar geleverde maar nog niet gefactureerde prestaties.
c)

a) De specificatie van het balansbedrag nog te ontvangen voorschotbedragen van Nederlandse overheidslichamen

Nog te ontvangen voorschotbedragen van Nederlandse overheidslichamen	
Provinciale subsidie SteenGoedBenutten voor aanpak markt Lobith	35
Provinciale subsidie Sterk bestuur	40
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland ivm subsidie zonnepanelen	12
Boekwaarde per 31-12-2018	**87**

b) De specificatie van het balansbedrag per 31-12-2018 van de overige nog te ontvangen bedragen van boven de € 20.000 (afgerond en weergegeven per € 1.000);

Overige nog te ontvangen bedragen	
Afrekening afvalstromen	68
Afrekening Samenwerking de Liemers (SDL) Inkomensvoorzieningen	724
Afrekening Samenwerking de Liemers (SDL) Participatiebudget/ Reïntegratie	163
Afrekening Samenwerking de Liemers (SDL) Uitvoeringskosten sociaal domein	92
Afrekening Persoonsgebonden budgetten (PGB) WMO en jeugd	86
Afrekening straatwerkbonnen	123
Bijdrage Nieuwpoort Anterieure overeenkomst Bijlandse Waard	90
Nog op te leggen aanslagen gemeentelijke belastingen	4.442
Afrekening huren	28
Afrekening energiekosten	23
Totaal bedragen onder de € 20.000	82
Aparte balansposten (kas en legesafdrachten)	6
Boekwaarde per 31-12-2018	**5.926**

Vooruitbetaalde bedragen	
Contributie en voorschot 1e kwartaal 2019	452
Boekwaarde per 31-12-2018	**452**
Totaal overlopende activa	**6.378**

VASTE PASSIVA

Vaste passiva kent voor onze gemeente de volgende onderverdeling:

- Eigen vermogen;
- Voorzieningen;
- Vaste schulden met een looptijd van 1 jaar of langer.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen is als volgt op de balans opgenomen:
2.1.1. Algemene reserve;
2.1.2. bestemmingsreserves;
2.1.3. Het resultaat.

Inleiding reserves
Op 19 december 2018 is door uw raad de nota reserves en voorzieningen vastgesteld. Dit heeft geleid tot het samenvoegen en opheffen van reserves en voorzieningen.
In deze jaarrekening zijn deze mutaties verwerkt en zijn alleen de bedragen van € 50.000 of hoger in de mutatieoverzichten opgenomen.
(Bedragen x € 1.000)

2.1 Eigen vermogen

2.1.1 Algemene Reserve

Algemene Reserve	
Saldo 1-1-2018	17.573
Toevoegingen	22.065
Onttrekkingen	-3.915
Boekwaarde per 31 december 2018	**35.723**

Specificatie toevoegingen Algemene Reserve:	
Opbrengst verkoop Huize Rijck	51
Storting precariogelden conform begroting	1.243
Storting i.v.m. uitbreiding grondexploitatie Zevenaar-Oost	2.583
Gealloceerde middelen Hal12	108
Opheffen reserve extra inzet op re-integratie	180
Opheffen reserve versnellingsgelden woningbouw	509
Opheffen reserve risico's	16.681
Opheffen reserve duurzaamheidsleningen	135
Overheveling van reserve kapitaallasten snelfietsroute F12	162
Opheffen restant reserve investeringen sociaal domein	310
Overige toevoegingen kleiner dan € 50.000	103
Totaal toevoegingen	*22.065*

Specificatie onttrekkingen Algemene Reserve:	
Jaarrekeningresultaat 2017 (Rijnwaarden en Zevenaar)	68
Voor het aanvullen van de reserve kapitaallasten Dorpshuis De Cirkel/De Duim	561
Voor het wegenbeleidsplan ivm achterstand onderhoud wegen	430
Voor start project 'Op weg naar een aardgas loos Zevenaar	84
Voor de kosten invoering Omgevingswet	83

Voor het amendement zachte OZB landing voor niet-woningen	245
Voor de aanvulling van de reserve kapitaallasten nieuwbouw 't- Scathe	1.738
Voor de aanvulling van de reserve kapitaallasten onderzoek Randweg nabij A15	150
Voor de aanvulling van de reserve kapitaallasten Onderwijshuisvesting	249
Overige onttrekkingen kleiner dan € 50.000	307
Totale onttrekkingen	*3.915*

2.1.2. Opgeheven bestemmingsreserves door vaststelling Nota reserves en voorzieningen

Naam reserve	Saldo 1-1-2018 (x € 1.000)	Toevoe-gingen	Onttrek-kingen	Vrijval naar Alg. reserve	Saldo 1-1-2019
Reserve Versnelling woningbouw	509	0	0	509	0
Reserve Extra inzet op re-integratie	180	0	0	180	0
Reserve Risico's	16.681	0	0	16.681	0
Reserve Investeringen Sociaal Domein	124	200	0	324	0
Opleiding personeel	12	0	0	12	0
Reserve Collegeprogramma	91	0	91	0	0
Reserve Duurzaamheidsleningen	135	0	0	135	0
Reserve Volkshuisvesting	22	0	22	0	0
Organisatieontwikkeling	7	0	0	7	0
Reserve inrichtingskosten jeugdsoos de Duim	8	0	8	0	0
Besteding jaarrekeningresultaat	282	0	282	0	0
Onderzoekscommissie P&O-beleid	35	0	0	35	0
Aanpassing patio activa	31	0	31	0	0
Privatisering sportaccommodaties	397	0	397	0	0
Extra kosten herindeling	17	0	0	17	0
Rekenkameronderzoek informatieveiligheid	7	0	7	0	0
Boekwaarde 31-12-2018	18.538	200	838	17.900	0

2.1.2. Verloop bestemmingsreserves

Naam reserve	Saldo 1-1-2018 (x € 1.000)	Toevoe-gingen	Onttrek-kingen	Vermin-dering afschrijvin-gen activa	Saldo 1-1-2019
Bestemmingsreserves					
Reserve Betaald parkeren	182	0	0	0	182
Reserve Visie en planvorming station Zevenpoort	32	0	0	0	32
Reserve Centrummanagement	140	0	35	0	105
Reserve Revitalisering Tatelaar fase 2	500	0	0	0	500
Reserve Werkzaamheden gemeentehuis	505	0	0	0	505
Reserve Verhuizing peuterspeelzaalwerk	24	0	0	0	24
Reserve Fricties bezuinigingen/vernieuwingskosten	503	0	0	0	503
Reserve Nazorg diverse complexen grondexpl.	115	0	0	0	115
Reserve Reiniging	115	0	115	0	0

Reserve Riolering	71	121	0	0	192
Reserve Onderzoek randweg nabij A15	0	150	0	0	150
Reserve Automatisering	152	0	25	0	127
Reserve Bestemmingsplannen	202	0	6	0	196
Reserve Wegen	387	375	0	0	762
Statushouders	117	0	37	0	80
Reserve onderhoud gemeentelijke gebouwen	108	0	0	0	108
SUBTOTAAL Bestemmingsreserves	**3.153**	**646**	**218**	**0**	**3.581**
Reserves Afschrijvingslasten					
Reserve kap.lstn. Plankosten en voorber. A15/A12	67	24	0	12	79
Reserve kap.lstn. Snelfietsroute F12	383	0	161	1	221
Reserve kap.lstn. Balansverkorting	230	0	10	17	203
Reserve kap.lstn. Onderwijshuisvesting	84	249	0	14	319
Reserve kap.lstn. Basisschool 't Scathe	512	1.738	0	63	2.187
Reserve kap.lstn. De Cirkel/De Duim	41	562	0	0	603
Reserve kap.lstn. sportvelden RPSC	120	7	0	25	102
Reserve kap.lstn. Fietspad Geitenwaard	0	100	0	0	100
Reserve kap.lstn. herinrichting Tengnagelwaard	0	55	0	0	55
Reserve kap.lstn. speelvoorz kinderen met beperking	0	85	0	0	85
Reserve kap.lstn. ICT-SDL	26	0	0	26	0
SUBTOTAAL Reserves afschrijvingslasten	**1.463**	**2.820**	**171**	**158**	**3.954**
Boekwaarde 31-12-2018	4.616	3.466	389	158	7.535

2.1.3. Gerealiseerd resultaat

Het batig exploitatiesaldo over 2018 bedraagt € 3.782.604.

Voorzieningen

Voorzieningen zijn passief-posten in de balans die een schatting geven van de voorzienbare lasten in verband met risico's en verplichtingen waarvan de omvang en/of tijdstip van optreden per balansdatum min of meer onzeker zijn en die oorzakelijk samenhangen met de periode voorafgaande aan die datum.
Er is een viertal categorieën voorzieningen:

- voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's;
- voorzieningen ter egalisatie van in de tijd onregelmatig gespreide kosten, zoals groot onderhoud;
- voorzieningen van derden waarvan de bestemming gebonden is;
- voorzieningen gevormd door overschotten in de exploitatie voor riolering en afvalstoffenheffing door een achterstand in de uitvoering van vervangingsinvesteringen waarvoor een heffing wordt geheven.

Het verloop van deze voorzieningen in 2018 wordt hieronder weergegeven.

2.2. Voorzieningen

Naam voorziening	Saldo 1-1-2018 (x € 1.000)	Toevoe-gingen	ten gunste van de expl. vrijgevallen bedragen	Aanwendingen	Saldo 31-12-2018
Voor verplichtingen, verliezen en risico's					
Voorziening WW verplichtingen	166	0	0	166	0
Voorziening pensioenen wethouders	1.905	154	0	92	1.967
Voorziening wachtgelden vm wethouders	294	210	0	283	221
subtotaal	2.365	364	0	541	2.188
Voor onderhoud					
Voorziening Onderhoud gemeentelijke gebouwen	595	245	50	95	695
Voorziening ANWB-bewegwijzering	9	0	9	0	0
Voorziening openbare verlichting	158	26	0	0	184
Voorziening Groot onderhoud wegen	301	1.716	0	1.804	213
Voorziening Groot onderhoud bruggen	52	18	0	37	33
Voorziening Onderhoud begraafplaats	41	9	0	0	50
subtotaal	1.156	2.014	59	1.936	1.175
Voorziening van derden geoormerkte gelden					
Voorziening Gem. Onderwijsachterstandenbeleid	22	0	22	0	0
Voorziening Aanspraken overstromingen Riverparc.	117	2	0	0	119
subtotaal	139	2	22	0	119
Voorz vervangingsinv. waarvoor heffing (riolering)					
Voorziening Vervanging riolering	5.169	424	0	1634	3.959
Boekwaarde 31-12-2018	8.829	2.804	81	4.111	7.441

Schulden met een rentetypische looptijd langer dan één jaar

Schulden zijn op de balansdatum bestaande en qua omvang vaststaande verplichtingen die gewoonlijk door uitstroom van middelen worden afgewikkeld. De schulden worden gesplitst in:

a. obligatieleningen;
b. onderhandse leningen;
c. door derden belegde gelden;
d. waarborgsommen.

a. Onze gemeente heeft geen obligatieleningen.

b. Het overzicht van onderhandse geldleningen in 2018:

Vaste schulden 2018 door onderhandse geldleningen (x € 1.000)							
Oorspronkelijk bedrag van de geldlening	Jaar van (laatste) aflossing	Rente-per-centage	Restant-bedrag van de geld-lening aan het begin	Opgenomen geldlening	Rente-bedrag	Aflossing	Restant van de geldlening
Binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen							
7.500	2041	1,210	7.200		85	300	6.900
Binnenlandse banken en overige financiële instellingen							
476	2021	5,220	137		6	32	105
5.899	2019	4,860	590		22	295	295
5.000	2029	3,989	2.400		96	200	2.200
4.000	2025	3,610	1.600		58	200	1.400
9.000	2031	4,398	5.040		212	360	4.680
5.000	2018	4,310	5.000		54	5.000	-
12.000	2038	4,450	8.100		352	400	7.700
6.000	2038	5,200	4.200		214	200	4.000
10.000	2019	3,405	10.000		341	0	10.000
5.000	2018	3,670	5.000		60	5.000	-
15.000	2033	3,100	12.000		349	750	11.250
10.000	2029	2,324	7.500		166	667	6.833
10.000	2030	1,340	8.667		112	667	8.000
10.000	2040	1,525	9.200		138	400	8.800
10.000	2026	0,914	10.000		91	0	10.000
7.500	2022	0,345	7.500		26	0	7.500
49	2019	5,100	7		0	4	4
6.353	2031	5,765	4.244		240	205	4.039
2.000	2022	5,350	709		34	127	581
2.000	2032	4,810	1.000		48	67	933
2.000	2033	4,890	1.403		67	60	1.344
2.000	2028	4,750	880		42	80	800
1.000	2020	3,560	200		7	67	133
2.000	2036	3,900	1.267		47	67	1.200
2.500	2041	4,100	2.000		82	83	1.917
2.500	2043	3,270	2.167		70	83	2.083
5.000	2023	0,460	0	5.000	19	0	5.000
			110.811	**5.000**	**2.952**	**15.013**	**100.798**
Openbare lichamen zoals Provincies, gemeenten en waterschappen etc.							
10.000	2038	1,330	0	10.000	109	0	10.000
Totaal generaal			118.011	15.000	3.146	15.313	117.698

2.3.1 Totaal onderhandse leningen

Saldo per 1 januari 2018	118.011
BIJ: Aangetrokken nieuwe geldleningen	15.000
AF: Aflossingen	15.313
Saldo per 31 december 2018	**117.698**

De totale rentelast voor het jaar 2018 bedraagt € 3.146
In 2018 zijn twee fixe-leningen van € 5 miljoen afgelost. Er zijn in 2018 twee nieuwe onderhandse geldleningen aangetrokken. Een fixe-lening van € 5 miljoen met een looptijd van 5 jaar en een vaste geldlening van € 10 miljoen met een looptijd van 25 jaar.

2.3.2 Door derden belegde gelden

Deze balanspost bestaat uit de volgende gelden:

a. Huisvesting Voortgezet Onderwijs in de Liemers	862
b.Stichting burgemeester van Bastelaarfonds	17
c. Plattelandshuis de Liemers en Achterhoek	18
Totaal	**897**

a. Verloop gelden Huisvesting Voortgezet Onderwijs in de Liemers

Saldo per 1 januari 2018	996
BIJ: Rente	11
AF: afrekening deelnemende gemeenten 2017	48
AF: voorschotten voor huisvesting VO De Liemers	-193
Saldo per 31 december 2018	**862**

<u>b. Verloop gelden Stichting burgemeester van Bastelaarfonds</u>

Saldo per 1 januari 2018	19
BIJ: Rente	1
AF: Prijs en uitgaven voor de uitreiking van Bastelaarsprijs	-3
Saldo per 31 december 2018	**17**

<u>c. Verloop gelden LiemERS++ (voorheen Plattelandshuis de Liemers en Achterhoek)</u>

Saldo per 1 januari 2018	23
AF: Uitgaven in 2018	-5
Saldo per 31 december 2018	**18**

<u>a. Toelichting op gelden Huisvesting Voortgezet Onderwijs in de Liemers</u>

In december 1995 hebben de raden van de (voormalige) gemeenten Didam, Duiven en Zevenaar de Gemeenschappelijke regeling huisvesting voortgezet onderwijs in de Liemers vastgesteld.
De verdeling van de optredende lasten over de gemeenten Montferland, Duiven en Zevenaar is ingaande 2007 geheel gerelateerd aan het aantal leerlingen dat gebruik maakt van die huisvesting binnen de afzonderlijke gemeenten. Hiermee is aansluiting gehouden bij het systeem van de Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds.
De verrekening van de werkelijke kosten met het door de afzonderlijke gemeenten Montferland, Duiven en Zevenaar verschuldigde bijdragen aan de gemeenschappelijke regeling vindt plaats via de centraal aangehouden "reserve huisvesting VO" bij de gemeente Zevenaar.
De verrekening is als volgt:
a. de berekende bijdrage in het begrotingsjaar volgens de begroting, zijnde de verschuldigde bijdrage minus de te maken geraamde kosten per gemeente;

b. de definitieve bijdrage na afloop van het begrotingsjaar, zijnde de in de begroting bepaalde berekende bijdrage, minus de verschillen tussen de geraamde kosten en de werkelijke kosten per gemeente.

b. Toelichting op uitreiking Burgemeester van Bastelaarfonds:
Deze prijs wordt sinds 1987 eens in de twee jaar uitgekeerd aan een instelling of persoon, die zich verdienstelijk heeft gemaakt voor het culturele leven in de gemeente Zevenaar.
In 2018 is de prijs uitgereikt aan Stichting Muziekstad omdat de stichting zich al vele jaren op uitstekende wijze inzet voor culturele en muzikale leven in Zevenaar. Door het toekennen van de prijs wordt de algemene waardering voor de stichting Zevenaar Muziekstad tot uitdrukking gebracht met de hoop dat de toekenning ervaren wordt als een stimulans voor de toekomst.

c. Toelichting op LiemERS++ (voorheen Plattelandshuis de Liemers en de Achterhoek))
In LiemERS++ werken overheden en private partijen samen aan het behoud van een leefbaar platteland. De Liemerse gemeenten, het waterschap Rijn en IJssel en de private partijen in het landelijk gebied (LTO Liemers Montferland, Vereniging Dorpshuizen en Kleine Kernen Gelderland, Gelders Particulier Grondbezit, Liemers Trots en Vereniging Streekbeheer Rijnstrangen) werken nauw samen om met name opgaven en wensen op sociaal – en economisch terrein te stimuleren en vooral te realiseren. Als eerste heeft LiemERS++ gebiedsinitiatieven rond leefbaarheid ingediend bij de provincie. Met de ontvangen subsidies wordt er in Rijnwaarden gewerkt aan krachtige kernen en is de Stichting Vrienden van de Breuly opgericht, een samenwerking tussen de Sterrenwacht, dorpsraad Ooij, de Hengelsportvereniging, Leefklimaat Zevenaar en Imkersvereniging de Liemers. Deze stichting is in samenwerking met de gemeente Zevenaar aan de gang met kleinschalige ontwikkeling en beheer van de Breuly. In 2017 is het geld van de voormalige Plattelandshuizen De Liemers en de Achterhoek samengevoegd.

2.3.3 Waarborgsommen

Saldo per 1 januari 2018	10
Mutaties in 2018	-10
Saldo per 31 december 2018	--

Toelichting waarborgsommen
In 2018 is een huurovereenkomst vervangen door een erfpachtovereenkomst en het vestigen van het recht van opstal en is de betaalde waarborgsom van € 5.000 verrekend met de koopsom. De overige waarborgsommen zijn in de loop van 2018 afgewikkeld.

VLOTTENDE PASSIVA

Vlottende activa kent voor onze gemeente de volgende indeling;

- Netto vlottende schulden met een looptijd kleiner dan 1 jaar;
- Overlopende passiva.

Schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Schulden met een rentetypische looptijd korter dan een jaar vallen onder de netto vlottende schulden en worden opgenomen onder vlottende passiva.
Hieronder vallen:

e. banksaldi;
f. overige schulden;
g. kasgeldleningen.

4.1.1. Banksaldi

Het saldo op 31-12-2018 van alle bankrekeningnummers bij de BNG	**5.144**

4.1.2. Overige schulden

Het saldo op 31-12-2018 van de crediteuren **5.606**

4.1.3. Kasgeldleningen

Op de balansdatum hadden we geen kasgeldlening.

Overlopende passiva

Overlopende passiva zijn:

a. de van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen, maar nog niet bestede, voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren;
b. verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen (transitoria);
c. vooruit ontvangen bedragen voor volgende begrotingsjaren.

Overlopende passiva (Bedragen x € 1.000)	Boekwaarde per 31-12-2017	Boekwaarde per 31-12-2018
a. De van Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel voor dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	3.389	4.780
b. Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in het volgend jaar tot betaling komen	9.320	11.040
c. Overige vooruitontvangen bedragen die ten gunste van het volgend begrotingsjaar komen	359	233
Totaal	13.068	16.053

4.2.a Overgehevelde overheidsbijdragen

Omschrijving overlopende passiva (overheidsvoorschotten) (x € 1.000)	Saldo op 1 januari 2018	Toevoe-gingen in 2018	Vrijval in 2018	Saldo op 31 december 2018
Voorschot rijk VVE / GOA 2011-2015	151	-	146	5
Rijksvoorschot subsidie monumenten (BRIM)	11	-	-	11
Provincievoorschot onderhoud en restauratie gem. Monumenten	4	-	-	4
Provinciale subsidie Fietspad Witte Kruis/Maatjesweg (1334)	71	-	71	-
Provinciale subsidie Jongeren Op gezond Gewicht (JOGG)	46	-	-	46
Provinciale subsidie Sterk Bestuur	1.115	1.040	27	2.128
Rijkssubsidie participatiebudget	18		18	-
Rijkssubsidie Onderwijs achterstand	133		-	133
Provinciale subsidie Ontwikkeling Klompenpaden	34	-	6	28
Provinciale subsidie Landschapsbeleidsplan	38	23	61	-
Provinciale subsidie project de Cirkel/De Duim	3	-	-	3
Provinciale subsidie Monumenten	6	-		6
Provinciale subsidie Fietsinfrastr. Platanenlaan	49	-	49	-
Provinciale subsidie LV tunnel	1	-	1	-
Provinciale subsidie Snelfietsroute F12	34	-	34	-

Provinciale subsidie Reconstr. Arnhemseweg	736	-	514	222
Provinciale subsidie Reconstr. weg Hengelder	757	-	470	287
Provinciale subsidie Bouwkosten Hal 12	175	-	175	-
Provinciale subsidie Arnhemseweg/Hengelder	-	1.500	-	1.500
Terugbetalingsverplichting Ministerie debiteuren RSD	7	435	35	407
Totaal	**3.389**	**2.998**	**1.607**	**4.780**

4.2.b. Als transitoria verantwoorde bedragen

Transitoria zijn opbrengsten en kosten waarvan de daadwerkelijke ontvangsten respectievelijke betalingen niet plaatsvinden in de periode waarop deze betrekking hebben. Door het afsluiten van het digitale factuurproces eind januari 2019 zijn er meer posten (kosten) opgenomen als "transitoria" en minder via crediteuren.

De specificatie van dit deel van het totaal van het balansbedrag per 31-12-2018 van "Nog te betalen" van boven de € 20.000: (x € 1.000)

Afrekening huishoudelijk afval en zwerfafval	163
Afrekening met Ataro	42
Afrekening Omgevingsdienst regio Arnhem	77
Afrekening openbaar groen	47
Afrekening met de reinigingsdienst de Liemers (RDL)	31
Afrekening met de belastingdienst	2.533
Afrekening Ministerie BIZA van de Algemene Uitkering	226
Afrekening Samenwerking de Liemers (SDL) ICT plan	27
Afrekening Samenwerking de Liemers (SDL) DVO	188
Afrekening Samenwerking de Liemers (SDL) Ambulante jeugdhulp	1.287
Afrekening Samenwerking de Liemers (SDL) Armoede-preventie	72
Afrekening Samenwerking de Liemers (SDL) Begeleiding (WMO)	503
Afrekening Samenwerking de Liemers (SDL) Individuele vervoersvoorzieningen	34
Afrekening Samenwerking de Liemers (SDL) Jeugdbescherming	1.085
Afrekening Samenwerking de Liemers (SDL) en overige instellingen Jeugdzorg alg	1.315
Afrekening Samenwerking de Liemers (SDL) Bijzondere bijstand	386
Afrekening Samenwerking de Liemers (SDL) en derden voor Woonvoorzieningen	183
Afrekening uitvoeringskosten sociaal domein	57
Afrekening verkeersbeleid	82
Afrekening leerlingenvervoer	211
Afrekening met 1stroom opstellen en handhaven APV	33
Afrekening collectieve vervoersvoorzieningen	20
Afrekening rolstoelvoorzieningen	111
Afrekening gemeente Arnhem beschermd wonen	181
Afrekening parkeerbelasting	66
Afrekening GG net subsidie	38
Afrekening div. instellingen Hulp bij het huishouden	565
Nog te betalen rente langlopende geldleningen	1.148
Diverse overige posten onder de € 20.000	329
Totaal transitoria	11.040

4.2.c vooruit ontvangen bedragen voor volgende begrotingsjaren

In 2016 is een exploitatieovereenkomst gesloten voor de inbreidingsplannen van het Fico terrein in Herwen. Er is een exploitatiebijdrage en subsidie ontvangen waardoor de boekwaarde op de passiva-zijde van de balans als vooruit ontvangen opgenomen. Gelet op de bouwactiviteiten op genoemd terrein verwachten we in de loop van 2019 duidelijkheid te krijgen over de afwikkeling.

Vooruit ontvangen bedrag Fico terrein	233

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Volgens de BBV wordt in deze toelichting op de balans de niet in de balans opgenomen belangrijke financiële verplichtingen vermeld waaraan de gemeente voor toekomstige jaren is verbonden. Dit betreft meerjarige financiële verplichtingen zoals bijvoorbeeld langlopende huurcontracten of leasecontracten

Alleen de verplichtingen zijn opgenomen van € 50.000 en afgerond. (bedragen x € 1.000)

Woonrijp maken deelplan De Bem en Pakkebierhofstraat De Tol	115
Voorbereiden en initiëren verlegging kabels/leidingen Arnhemseweg en Weg Hengelder waaronder bodemkundige onderzoeken en plan infrastructuur	89
Aanpassing gasnet	101
Advieswerkzaamheden (stedenbouwkundig, verkeerskundig en overige)	130
Overig advies etc. voor A15/A12 en onderliggend wegennet	224
Maaien bermen en kruidenstroken conform bestek	122
Totaal verplichtingen	**781**

Rechtmatigheid

In 2018 is in totaal voor een bedrag van € 1.860.000 aan rechtmatigheidsfouten geconstateerd in het kader van de Europese Aanbestedingsvereisten. Deze zijn voornamelijk te relateren aan langlopende inhuurcontracten. Bovenstaande bestaat uit een bedrag van € 1.815.825 aan geconstateerde fouten, waarbij nog een bedrag van € 45.240 aan verplichtingen bestaat.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn in 2018 geen gebeurtenissen na de balansdatum.

BIJLAGEN

KERNGEGEVENS

Onderdeel	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018
Sociale structuur			
Inwoners 0-19 jaar	9.357	8.970	8.970
Inwoners 20-64 jaar	25.177	24.962	23.227
Inwoners 65 jaar en ouder	9.656	9.939	10.205
Totaal aantal inwoners	**44.190**	**44.183**	**43.402**
Bijstandsgerechtigden	943	904	899
Tewerkgestelden SW	215	207	192
Fysieke structuur			
Oppervlakte gemeente (ha)		9.253	10.610
- waarvan binnenwater (ha)		1.358	1.354
Woonruimten		19.650	19.849

KREDIETOVERZICHT

Omschrijving status
De investering is nog niet gestart, dit past binnen de vastgestelde planning
De investering loopt op schema binnen de gestelde kaders
Let op, deze investering dreigt qua planning of financieel uit de pas te gaan lopen of er is een risico ontstaan, bijsturing is noodzakelijk
De investering loopt uit de pas, corrigerende maatregelen zijn noodzakelijk
De investering is afgerond en wij stellen voor deze af te sluiten

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Totaal begrote uitgaven	Totaal begrote inkomsten	Totaal t/m 2017 uitgaven	Totaal t/m 2017 inkomsten	Uitgaven 2018	Inkomsten 2018	Restant uitgaven 31-12-2018	Restant inkomsten 31-12-2018	Status
Werkzaamheden gemeentehuis De uitvoering zal in 2019 worden afgerond.	505	0	1	0	0	0	504	0	
4e verdieping bouwkosten Er moeten nog enkele knelpunten opgelost worden waarvoor dit krediet nog ingezet moet worden	105	0	68	0	15	0	22	0	
4e verdieping, installaties, inrichting etc. Er moeten nog enkele knelpunten opgelost worden waarvoor dit krediet nog ingezet moet worden	265	0	187	0	17	0	62	0	
4e verdieping - verhuizing- projectleiding Er moeten nog enkele knelpunten opgelost worden waarvoor dit krediet nog ingezet moet worden. Krediet samen met 7003 en 7004	135	135	50	50	38	25	47	59	
Hal 12 - inrichting en installaties De verbouw van Hal 12 verloopt voorspoedig. De bibliotheek is sinds april in Hal 12 gehuisvest en naar verwachting zullen de overige partners na het zomerreces volgen. Aan uw raad is in de vergadering van 8 mei om extra financiële middelen gevraagd, omdat er zich een aantal ontwikkelingen heeft voorgedaan (met name bouwkundig en m.b.t. de advieskosten) die om meer middelen vroegen dan waarmee in het	4.517	0	297	0	1.474	0	2.746	0	

oorspronkelijke krediet rekening is gehouden.									
Hal 12 bouwkundig Zie de toelichting hierboven onder Hal 12 - inrichting en installaties	4.009	1.469	294	294	1.230	175	2.485	1.000	
Advies en planvorming A15 en A12 De minister van I&M heeft in het voorjaar van 2017 het tracébesluit genomen. Het is wachten op de uitspraak van de Raad van State. Vooruitlopend hierop is gestart met de voorbereiding van de aanbesteding door Rijkswaterstaat. Wij zijn bezig met de voorbereiding en uitvoering van de Arnhemseweg en weg Hengelder. Er is subsidie aangevraagd voor de uitvoering en realisatie van beide wegen. Deze subsidie is in 2018 toegekend.	260	0	169	0	61	0	29	0	
Advies/planvorming spoorverdubbeling Zevenaar-Didam Het provinciaal Inpassingsplan (PIP) is onherroepelijk geworden. Wij hebben een verkeers- en onttrekkingsbesluit genomen voor de spoorwegovergang Babberichseweg. Deze is afgerond. De voorbereiding voor de realisatie van de spoorverdubbeling is door ProRail opgestart en de aannemer is geselecteerd.	25	0	19	0	3	0	4	0	

Snelfietsroute F12 Fase 1 De gemeente Zevenaar legt samen met de gemeenten Duiven en Westervoort de snelfietsroute F12 aan in nauwe samenwerking met de provincie Gelderland. Binnen de drie gemeenten zijn in de afgelopen periode de eerste delen aangelegd van de fietsroute. Binnen onze gemeente Zevenaar is in het afgelopen jaar begonnen met de aanleg van het westelijke deel van de route die loopt via de Roodwlligenstraat, de Huvenersweide, de Reisenakker en de Hunneveldweg richting Doesburgseweg. Het 1e deel van dit westelijke deel is in samenhang met de Platanenlaan in 2017 gerealiseerd. De aannemer die dit heeft uitgevoerd heeft opdracht om het tweede deel Roodwilligenstraat, Huvenersweide en Reisenakker in het voorjaar van dit jaar uit te voeren. Bij de Doesburgseweg komt een oversteek van de snelfietsroute die het westelijke en oostelijke deel van de route binnen Zevenaar met elkaar verbindt. De uitwerking hiervan wordt gekoppeld aan de planuitwerking van de hoofdwegenstructuur in dit deel van Zevenaar. Voor het traject snelfietsroute langs de Edisonstraat hebben wij recent de beschikking ontvangen van de provincie Gelderland. In de komende periode zullen wij dit deel in detail uit gaan werken ook weer in samenhang met de overige ontwikkelingen in het oostelijke deel van Zevenaar. Aan het einde van de Edisonstraat zal het nieuw te maken snelfietspad aansluiten op de fietsstructuur langs de Hengelderweg. De verbinding wordt gemaakt door middel van een fietstunnel die wordt aangelegd door Rijkswaterstaat bij de uitwerking van de plannen voor de A12 en A15. Op dit moment zijn wij in nauw overleg met Rijkswaterstaat om de laatste details daarvoor in te vullen. De werkzaamheden zijn in 2018 afgerond en het subsidietraject wordt in 2019 afgesloten voor deze fase	874	874	244	0	635	0	-5	874	
Fietspad Witte Kruis/Maatjesweg Voor de realisatie van dit fietspad loopt een subsidietraject met de Provincie Gelderland. Wegens prioritering van werkzaamheden is voor deze subsidie uitstel verleend. In 2017 is dit project verder opgepakt.	210	210	17	17	208	193	-15	0	

Vervangen BOV armaturen 2016-2025 De prioriteit voor vervangingen ligt in 2018 op het voormalig grondgebied van Rijnwaarden. Dit betreft krediet voor voormalig gemeente Zevenaar, een deel wordt uitgevoerd in 2018. Er zal een deel van het krediet benodigd zijn in 2019.	342	0	213	0	130	0	0	0	
Vervanging BOV masten 2016-2025 deel 1 (k) De prioriteit voor vervangingen ligt in 2018 op het voormalig grondgebied van Rijnwaarden. Dit betreft krediet voor voormalig gemeente Zevenaar, een deel wordt uitgevoerd in 2018. Er zal een deel van het krediet benodigd zijn in 2019.	38	0	0	0	38	0	0	0	
Onderzoek PlanMER Witte Kruis (verbinding Gelders Eiland met A12) Een goede verbinding van het Gelders Eiland met de A12 is van essentieel belang voor de bereikbaarheid, economische en toeristische ontwikkeling en leefbaarheid van het gebied. Samen met de provincie hebben wij een Plan van Aanpak opgesteld.	500	500	12	0	2	0	486	500	
Fietsinfrastructuur Platanenlaan De aanleg van het vrijliggende fietspad en het versmallen van de rijbaan aan de Platanenlaan zijn afgerond. Er zijn nog een paar onderdelen die uitgevoerd moeten worden, dit is mede veroorzaakt door de weersomstandigheden in de afgelopen periode. • Verbreden rijbaan en aanbrengen midden geleider bij het parkeerterrein nabij de school • Planten van de bomen • Inzaaien van de bermen Het project is afgerond in 2018	280	230	153	153	123	49	4	28	
Reconstructie weg Hengelder Wij hebben subsidie ontvangen van de provincie voor de voorbereiding van de reconstructie. De voorbereidende werkzaamheden zijn opgestart. De subsidie voor de uitvoering is aangevraagd en toegekend.	1.000	1.000	43	43	470	470	487	487	
Reconstructie Arnhemseweg Wij hebben subsidie ontvangen van de provincie voor de voorbereiding van de reconstructie. De voorbereidende werkzaamheden zijn opgestart. De subsidie voor uitvoering is aangevraagd en toegekend.	1.000	1.000	64	64	514	514	422	422	
Snelfietsroute F12 traject 7&9 Zie SFroute fase 1. I.v.m. meerdere subsidie sporen kredieten gesplitst.	1.584	1.394	1	245	56	591	1.527	558	
Onderzoek randweg nabij A 15 Er is een Verkeersvisie opgesteld om de noodzaak van een noordelijk randweg te onderbouwen.	100	0	0	0	14	0	86	0	

Hoofdentree park Gimbornhof Is aangepast en krediet kan worden afgesloten	36	0	32	0	7	0	-3	0	
Sprookjespoel Gimbornhof Wordt opgeschoond en is opnieuw onder profiel gebracht. Eind 2019 wordt beplanting aangebracht	25	0	2	0	5	0	18	0	
Gimbornhof Hangt mede samen met de ontwikkeling van het Juvenaat. Heeft te maken met dunningen die de komende jaren worden uitgevoerd.	117	0	4	0	10	0	102	0	
Platanen vervangen Lentemorgen en Platanenlaan Dit krediet is reeds door de raad beschikbaar gesteld voor het project Fietsinfrastructuur Platanenlaan. De uitvoering is gereed en krediet kan worden afgesloten.	30	0	25	0	0	0	5	0	
Bouwkundig deel gemaal Huygenslaan Werkzaamheden zijn nog niet volledig afgerond	62	0	9	0	57	0	-4	0	
Mechanisch deel gemaal Huygenslaan Werkzaamheden zijn nog niet volledig afgerond	62	0	0	0	67	0	-5	0	
Bouwkundig deel gemaal Bingerdensedijk Werkzaamheden zijn afgerond krediet kan worden afgesloten	12	0	13	0	0	0	-1	0	
Mechanisch deel gemaal Bingerdensedijk Werkzaamheden zijn afgerond krediet kan worden afgesloten	12	0	11	0	0	0	1	0	
Mechanisch deel BBL Witte Kruis Nog niet afgerond, krediet nog niet afsluiten	31	0	0	0	0	0	31	0	
Vervanging bouwkundig deel gemalen Methen We zijn nog in afwachting vd resultaten van het onderzoek afvalwater structuurplan.	118	0	0	0	0	0	118	0	
Vervanging bouwkundig deel gemalen Edisonstr/O.Steeg Gemaal RG Edisonstraat is klaar, maar Oude Steeg nog niet. Dit laatste is afhankelijk van verlegging persleiding door waterschap.	96	0	13	0	7	0	76	0	
Vervanging mechanisch deel gemalen Edisonstr/O.Steeg Gemaal RG Edisonstraat is klaar, maar Oude Steeg nog niet. Dit laatste is afhankelijk van verlegging persleiding door waterschap.	63	0	11	0	17	0	35	0	
Gemalen bouwkundig Algemeen krediet	141	0	0	0	0	0	141	0	

Gemalen mech/elek en mini-gemalen Geplande vervanging van ca 20 mini gemalen vd voormalige gem Zevenaar 2017 & 2018 is klaar. Maar voor de voormalige gem Rijnwaarden nog niet.	512	0	1	0	104	0	406	0	
Riolering Zonnemaat De kolken en inspectieputten zijn vervangen. In 2017 en 2018 wordt een deel van de riolering afgekoppeld. Er wordt gestreefd om het regenwater zichtbaar af te voeren. Dit project wordt ook in fasen uitgevoerd, er worden nu voorbereidingen getroffen voor fase 4.	1.100	0	513	0	0	0	587	0	
Pilot afkoppeling/infiltratie regenwater Zonnemaat In 2017 en 2018 wordt verder gewerkt aan het verbeteren van de afvoer van het regenwater op Zonnemaat. Loopt mee in project riolering Zonnemaat.	135	0	0	0	0	0	135	0	
Revitalisering Giesbeek Het definitieve inrichtingsplan is inmiddels aan de bewoners gepresenteerd en positief ontvangen. Op dit moment zijn de tekeningen en het bestek gereed en heeft er een aanbesteding plaatsgevonden. Het werk is voorlopig gegund aan KWS. Begin september zal de definitieve planning plaatsvinden. Daarna zullen de werkzaamheden starten. De uitvoeringsperiode betreft ca. 1,5 jaar. Om een goede afwatering te kunnen garanderen is een extra pompgemaal geplaatst en kan het nieuwe rioleringssysteem hoger worden aangelegd. De grondwaterfluctuatie in het projectgebied, dat sterk wordt beïnvloed door de IJssel, zal de uitvoeringsperiode sterk bepalen. Er wordt nog onderzocht of bronnering verantwoord mogelijk is. Naar verwachting zal het project eind 2020 worden afgerond.	5.043	543	206	0	990	0	3.847	543	
Korte ketens in Liemers Landschap De Provincie Gelderland heeft de gemeente Zevenaar een subsidie van € 72.942,- toegekend in het kader van het programma POP3 'Samenwerking voor innovaties op lokaal niveau – korte voorzieningsketens' op basis van het projectplan 'Korte Ketens in Liemers Landschap'. De gemeente Zevenaar treedt hierbij op als penvoerder van een Samenwerkingsverband van 7 partijen. De gemeente Zevenaar financiert als penvoerder het project voor.	73	73	33	0	40	0	0	73	

Project stedelijke herverkaveling In november 2016 is de gemeenteraad geïnformeerd over het proefproject stedelijke herverkaveling. Voor het maken van het businessplan is een krediet vanl € 40.000 beschikbaar gesteld. Het Ministerie van Infrastructuur en Milieu zal een stimuleringsbijdrage aan de gemeente beschikbaar stellen ter hoogte van € 16.500. Ook de provincie Gelderland heeft € 16.500 beschikbaar gesteld. Naar verwachting zal het restantkrediet in 2019 nog worden besteed.	40	33	36	17	1	8	3	9	
1e inrichting en olp Brede School Groot Holthuizen In maart 2015 een deel beschikbaar gesteld. Resterende gedeelte wordt in 2019 beschikbaar gesteld.	86	0	72	0	0	0	14	0	
Ontwikkeling Brede School locatie Platanenlaan De Raad heeft 25 november 2015 besloten om de hoogte van het krediet vast te stellen op € 3.000.000. In de raadsvergadering van 5 juli 2017 is een aanvullend krediet, groot € 2.036.921 toegekend.	5.037	0	42	0	0	0	4.995	0	
Rehabilitatie wegen Rijnwaarden Betreft achterstallig onderhoud wegen Rijnwaarden, waaronder slijtlagen. Wordt in 2019 afgesloten	648	0	0	0	408	0	239	0	
Reconstructie Keurbeek Rijnwaarden Wij vervangen de riolering door een gescheiden rioolstelsel en koppelen het regenwater af. Daarnaast worden de verhardingen vervangen en het openbaar groen gerenoveerd. Project eindigt in 2019	493	493	0	0	410	0	83	493	
Reconstructie Halve Maan Rijnwaarden In dit project realiseren wij een fietspad en vervangen wij ook alle verhardingen en renoveren wij het grootste gedeelte van het openbaar groen. Het project is in 2018 opgestart.	25	0	0	0	25	0	0	0	
Reconstructie Graaf Ottoweg Rijnwaarden De weginrichting is aangepast en het rioolstelsel is aangepast naar een gescheiden stelsel. De werkzaamheden zijn afgerond in 2018	763	0	0	0	763	0	0	0	
Reconstructie Transeedijk/Boterdijk Rijnwaarden De verkeerskundige knelpunten zijn aangepakt en de verlichting en riolering zijn hierbij ook meegenomen. De werkzaamheden zijn afgerond in 2018	833	0	0	0	836	0	-3	0	
Reconstructie fietspaden Hoogeweg Pannerden Het fietscomfort en de veiligheid is middels de herinrichting verbeterd. De werkzaamheden zijn afgerond in 2018	258	0	0	0	258	0	0	0	

WMO hulpmiddelen 2018 De uitvoering is in 2018 afgerond en het krediet kan worden afgesloten.	580	0	0	0	580	0	0	0	
Vrijverval riolen 2018 (60 jaar) Rijnwaarden Betreft krediet voor uitvoering watertakenplan Rijnwaarden voor investeringen aan vrijverval riolen	190	0	0	0	30	0	160	0	
Gemalen mechanisch 2018 (15 jaar) Rijnwaarden Betreft krediet voor uitvoering watertakenplan Rijnwaarden voor investeringen aan mechanische gemalen	77	0	0	0	0	0	77	0	
Drukriolering mechanisch 2018 Rijnwaarden Betreft krediet voor uitvoering watertakenplan Rijnwaarden voor investeringen aan mechanische drukriolering	75	0	0	0	3	0	72	0	
Drukriolering bouwkundig 2018 Rijnwaarden Betreft krediet voor uitvoering watertakenplan Rijnwaarden voor investeringen aan bouwkundige drukriolering	75	0	0	0	3	0	72	0	
Investering Dorpscentrum De Cirkel/De Duim In 2019 worden de laatste werkzaamheden uitgevoerd. Hierna zal de subsidieafrekening met de provincie plaatsvinden en de verrekening met de voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen. Uw raad zal hierover apart worden geïnformeerd.	637	33	0	0	714	8	-77	26	
Veiligheidsvoorzieningen gemeentelijke gebouwen In 2018 zijn er RI&E's opgesteld voor de daken van de gebouwen van de gemeente. In 2019 zal n.a.v. de resultaten uit de RI&E verder uitvoering gegeven worden om dakvalbeveiliging aan te brengen in combinatie met het vervangen van de dakbedekking. Voor de Cirkel in Pannerden is in 2018 dakvalbeveiliging aangebracht. Het krediet loopt door naar 2019.	100	0	0	0	18	0	82	0	
ICT Samenwerking Liemers Krediet was oorspronkelijk bedoeld voor de projectkosten van de Regionale ICT Dienst (RID), in totaal geraamd op € 693.000. In 2018 is het restant ingezet voor de bekostiging van maatwerkprojecten vanuit de RID. Krediet kan worden afgesloten.	250	0	224	0	26	0	0	0	
Kop van Tolkamer Driehoekig Plein Deelproject kop van Tolkamer. Is gerealiseerd	14	0	0	0	14	0	0	0	
Kop van Tolkamer Rijnstraat en Engelse Tuin Deelproject kop van Tolkamer. Is gerealiseerd	84	0	0	0	84	0	0	0	

Speelvoorziening voor kinderen met beperking De uitvoering zal in 2019 worden afgerond.	85	0	0	0	70	0	15	0	
Fietspad Geitenwaard De uitvoering zal in 2019 worden gestart en afgerond.	100	0	0	0	0	0	100	0	
Herinrichting Tengnagelwaard De uitvoering zal in 2019 worden gestart en afgerond.	55	0	0	0	1	0	54	0	
Snelfietsroute F12 overige percelen Betreft overige percelen snelfietsroute. Werkzaamheden zijn nog niet gestart	652	642	0	0	0	0	652	642	
Aanschaf gft-containers 2018 Containers zijn aageschaft in 2018. Restant krediet kan vrijvallen.	457	0	0	0	368	0	89	0	
Aanleg lichtinstallatie Atletiekbaan Er is overleg met Ataro B.V. over de uitvoering. Daarbij wordt in beeld gebracht wat de werkelijke kosten zijn voor vervanging van de verlichting. De uitvoering zal naar verwachting in het 3e of 4e kwartaal 2019 plaatsvinden.	70	0	0	0	0	0	70	0	
Aanleg parkeervoorziening gemeentehuis/Hal 12 Ten tijde van het raadsvoorstel voor het beschikbaar stellen van het krediet voor het inrichten van een deel van de NS gronden als parkeerterrein, was het uitgangspunt dat het te huren terrein van NS bereikbaar zou zijn vanuit het Stationsplein. Bij de uitvoering bleek dit vanuit ProRail niet mogelijk. Ontsluiten via Stationsplein leverde gevaarlijke situaties op voor het spoor (te kort bij de spoorwegovergang) en dit was met fysieke maatregelen ter plaatse niet op te lossen. Dit had tot gevolg dat er op een andere wijze ontsloten moest worden. Te weten via de Babberichseweg. Deze ontsluiting heeft extra onvoorziene kosten met zich meegebracht die hebben geleid tot een overschrijding.	110	0	0	0	128	0	-18	0	
Beachveld realiseren De Zwaluwen (korfbal), OBW (handbal) en Labyllov hebben samen met Ataro B.V. bij de accommodatie van korfbalvereniging De Zwaluwen een multifunctioneel beachveld van 33 x 44 meter aangelegd. Het veld voldoet hiermee aan de A-status. Met deze afmetingen is het mogelijk om verschillende beachsporten op competitieniveau te spelen. Het plan is gerealiseerd en het veld aangelegd.	51	0	0	0	51	0	0	0	

Vervangen parkeerautomaten. De aanbesteding van de vervanging van de parkeerautomaten is in 2018 gestart. Het krediet van € 200.000 is toegekend in 2019 en de vervanging van de parkeerautomaten is ook voor 2019 gepland.	0	0	0	0	13	0	-13	0	
Toyota Pick-Up met kraan Deze investering is uitgesteld	68	0	0	0	0	0	68	0	
Ford Transit pick-up Deze investering is uitgesteld	68	0	0	0	0	0	68	0	
Herinrichting BAT terrein - voorbereiding Fase 1 en 2 Werkzaamheden zijn gestart eind 2018	66	0	0	0	6	0	60	0	
Herinrichting BAT terrein - uitvoering Fase 1 De werkzaamheden zijn in 2018 opgestart	460	0	0	0	51	0	409	0	
Bruisend maken centrum Zevenaar (o.a. straten etc) In 2018 hebben we gehandhaafd op uitstallingen en reclamebeleid. Tevens is een start gemaakt met de vergroening in het centrum en zijn overtallige paaltjes opgeruimd. Er zijn inventarisaties gedaan om de overtollige verkeersborden op te ruimen en het fietsparkeerplan op te stellen.	58	0	0	0	5	0	53	0	
Vervanging BOV armaturen 2016-2025 deel 2018 De uitvoering zal in 2019 worden gestart en afgerond.	270	0	0	0	0	0	270	0	
Vervanging BOV masten2016-2025 deel 2018. De uitvoering zal in 2019 worden gestart en afgerond.	211	0	0	0	0	0	211	0	
Vervanging masten (voormalig Rijnwaarden) 2018. De uitvoering zal in 2019 worden gestart en afgerond.	55	0	0	0	0	0	55	0	
Vervanging armaturen (voormalig Rijnwaarden) 2018. De uitvoering zal in 2019 worden afgerond.	85	0	0	0	12	0	73	0	
Herinrichten Raadhuisplein In 2018 zijn we gestart met de voorbereidingen om te komen tot een ontwerp met kostencalculatie wat we de raad voorleggen. Hier gaat een uitgebreid participatietraject met ondernemers, gebruikers, omwonenden en overige belanghebbenden aan vooraf. We hebben individuele interviews en brede bijeenkomsten georganiseerd waar we ideeën, wensen en eisen hebben opgehaald.	40	0	0	0	0	0	40	0	
Uitvoering reconstructie Hengelder Wij hebben subsidie ontvangen van de provincie voor de uitvoering. De voorbereiding van de uitvoering is gestart.	0	0	0	0	0	0	0	0	

Uitvoering reconstructie Arnhemseweg Wij hebben subsidie ontvangen van de provincie voor de uitvoering. De voorbereiding hiervan is gestart.	8.375	8.375	0	0	0	0	8.375	8.375	
Tijdelijke huisvesting bassischool De Bem Het bedrag is in 2018 beschikbaar gesteld aan het schoolbestuur en de tijdelijke husvesting is gerealiseerd.	100	0	0	0	100	0	0	0	
Herontwikkeling Vestersbos In 2018 is een uitvraag aan de markt voorbereid voor herontwikkeling van deze voormalige schoollocatie naar woningbouw. Voordat dit zijn beslag kreeg, is de locatie deel gaan uitmaken van het onderzoek naar een Integraal Kind Centrum als onderdeel van het Integraal Huisvestingsplan. Als in dat kader straks een besluit over het programma op de locatie bekend is, wordt dit als ruimtelijk project voortgezet.	80	0	0	0	7	0	73	0	
Verbeteren en verduurzamen masten OV De uitvoering zal in 2019 worden afgerond.	200	0	0	0	100	0	100	0	
Verbeteren en verduurzamen armaturen OV In 2018 is de uitvoering afgerond en het krediet kan worden afgesloten.	200	0	0	0	200	0	0	0	

OVERZICHT RESERVES

Naam reserve	Saldo 1-1-2018 (x € 1.000)	Toevoe-gingen	Onttrek-kingen	Vermin-dering afschrijvin-gen activa	Saldo 1-1-2019
Algemene reserve	17.573	22.065	3.915	0	35.723
Bestemmingsreserves					
Reserve Betaald parkeren	182	0	0	0	182
Reserve Visie en planvorming station Zevenpoort	32	0	0	0	32
Reserve Centrummanagement	140	0	35	0	105
Reserve Revitalisering Tatelaar fase 2	500	0	0	0	500
Reserve Werkzaamheden gemeentehuis	505	0	0	0	505
Reserve Verhuizing peuterspeelzaalwerk	24	0	0	0	24
Reserve Fricties bezuinigingen/vernieuwingskosten	503	0	0	0	503
Reserve Nazorg diverse complexen grondexpl.	115	0	0	0	115
Reserve Reiniging	115	0	115	0	0
Reserve Riolering	71	121	0	0	192
Reserve Onderzoek randweg nabij A15	0	150	0	0	150
Reserve Automatisering	152	0	25	0	127
Reserve Bestemmingsplannen	202	0	6	0	196
Reserve Wegen	387	375	0	0	762
Statushouders	117	0	37	0	80
Reserve onderhoud gemeentelijke gebouwen	108	0	0	0	108
SUBTOTAAL Bestemmingsreserves	**3.153**	**646**	**218**	**0**	**3.581**
Reserves Afschrijvingslasten					
Reserve kap.lstn. Plankosten en voorber. A15/A12	67	24	0	12	79
Reserve kap.lstn. Snelfietsroute F12	383	0	161	1	221
Reserve kap.lstn. Balansverkorting	230	0	10	17	203
Reserve kap.lstn. Onderwijshuisvesting	84	249	0	14	319
Reserve kap.lstn. Basisschool 't Scathe	512	1.738	0	63	2.187
Reserve kap.lstn. De Cirkel/De Duim	41	562	0	0	603
Reserve kap.lstn. sportvelden RPSC	120	7	0	25	102
Reserve kap.lstn. Fietspad Geitenwaard	0	100	0	0	100
Reserve kap.lstn. herinrichting Tengnagelwaard	0	55	0	0	55
Reserve kap.lstn. speelvoorz kinderen met beperking	0	85	0	0	85
Reserve kap.lstn. ICT-SDL	26	0	0	26	0
SUBTOTAAL Reserves afschrijvingslasten	**1.463**	**2.820**	**171**	**158**	**3.954**
Boekwaarde 31-12-2018	22.189	25.531	4.304	158	43.258

OVERZICHT VOORZIENINGEN

Naam voorziening	Saldo 1-1-2018 (x € 1.000)	Toevoe-gingen	ten gunste van de expl. vrijgevallen bedragen	Aanwendingen	Saldo 31-12-2018
Voor verplichtingen, verliezen en risico's					
Voorziening WW verplichtingen	166	0	0	166	0
Voorziening pensioenen wethouders	1.905	154	0	92	1.967
Voorziening wachtgelden vm wethouders	294	210	0	283	221
subtotaal	2.365	364	0	541	2.188
Voor onderhoud					
Voorziening Onderhoud gemeentelijke gebouwen	595	245	50	95	695
Voorziening ANWB-bewegwijzering	9	0	9	0	0
Voorziening openbare verlichting	158	26	0	0	184
Voorziening Groot onderhoud wegen	301	1.716	0	1.804	213
Voorziening Groot onderhoud bruggen	52	18	0	37	33
Voorziening Onderhoud begraafplaats	41	9	0	0	50
subtotaal	1.156	2.014	59	1.936	1.175
Voorziening van derden geoormerkte gelden					
Voorziening Gem. Onderwijsachterstandenbeleid	22	0	22	0	0
Voorziening Aanspraken overstromingen Riverparc.	117	2	0	0	119
subtotaal	139	2	22	0	119
Voorz vervangingsinv. waarvoor heffing (riolering)					
Voorziening Vervanging riolering	5.169	424	0	1634	3.959
Boekwaarde 31-12-2018	8.829	2.804	81	4.111	7.441

OVERZICHT LANGLOPENDE GELDLENINGEN

Vaste schulden 2018 door onderhandse geldleningen (x € 1.000)								
Nummer	Oorspronkelijk bedrag van de geldlening	Jaar van (laatste) aflossing	Rente-per-centage	Restant-bedrag van de geldlening aan het begin	Opgenomen geldlening	Rente-bedrag	Aflossing	Restant van de geldlening
	Binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen							
179Z	7.500	2041	1,210	7.200		85	300	6.900
	Binnenlandse banken en overige financiële instellingen							
153A	476	2021	5,220	137		6	32	105
157A	5.899	2019	4,860	590		22	295	295
159Z	5.000	2029	3,989	2.400		96	200	2.200
160Z	4.000	2025	3,610	1.600		58	200	1.400
161Z	9.000	2031	4,398	5.040		212	360	4.680
163Z	5.000	2018	4,310	5.000		54	5.000	-
168Z	12.000	2038	4,450	8.100		352	400	7.700
170Z	6.000	2038	5,200	4.200		214	200	4.000
172Z	10.000	2019	3,405	10.000		341	0	10.000
174Z	5.000	2018	3,670	5.000		60	5.000	-
175Z	15.000	2033	3,100	12.000		349	750	11.250
176Z	10.000	2029	2,324	7.500		166	667	6.833
177Z	10.000	2030	1,340	8.667		112	667	8.000
178Z	10.000	2040	1,525	9.200		138	400	8.800
180Z	10.000	2026	0,914	10.000		91	0	10.000
181Z	7.500	2022	0,345	7.500		26	0	7.500
182R	49	2019	5,100	7		0	4	4
183R	6.353	2031	5,765	4.244		240	205	4.039
184R	2.000	2022	5,350	709		34	127	581
185R	2.000	2032	4,810	1.000		48	67	933
186R	2.000	2033	4,890	1.403		67	60	1.344
187R	2.000	2028	4,750	880		42	80	800
188R	1.000	2020	3,560	200		7	67	133
189R	2.000	2036	3,900	1.267		47	67	1.200
190R	2.500	2041	4,100	2.000		82	83	1.917
191R	2.500	2043	3,270	2.167		70	83	2.083
192Z	5.000	2023	0,460	0	5.000	19	0	5.000
				110.811	**5.000**	**2.952**	**15.013**	**100.798**
	Openbare lichamen zoals Provincies, gemeenten en waterschappen etc.							
193Z	10.000	2038	1,330	0	10.000	109	0	10.000
	Totaal generaal			118.011	15.000	3.146	15.313	117.698

OVERZICHT GRONDEXPLOITATIES

Overzicht boekwaarden complexen (x € 1.000)

Bestemmings-plan onderhanden werken	Boek-waarde1-1-'18	Grond-aanko-pen	Sloop-en milieu-kosten	Bouw-/woon rijpma-ken en kunst-werken	Rente-aan-deel	VUT- en plan-instal-laties	aandeel alg. en zake-lijke lasten	grond-verkopen incl. overige opbreng-sten	afwaar-dering boek-waarde	Overige overige expl. opbr. minus kosten	Afslui-ting com-plex	Tussen-tijdse winst-neming	Boek-waarde 31-12-2018 excl. Verlies-voorz.	Verlies-voorzie-ning 31-12-2018	Boekwaar-de 31-12-2018 incl. verlies-voorzie-ning
Mercurion	407	-	-	3	3	11	-	-425	-	-	-	2	0	-	0
Zevenaar-Oost bedrijven	35.004	-	24	565	816	679	1	-410	-	-13	-	-	36.666	-80	36.586
Zevenaar-Oost woningen	43.801	369	24	2.264	987	653	17	-7.771	-1.028	-809	-	-	38.507	-33.946	4.561
Middag Oost & Zwanenwaay	6.690	-	2	2	153	20	13	-624	-	-	-	-	6.256	-5.074	1.182
Centrumplan	648	-	-	-	12	1	-	-232	-	-	-429	-	-0	-	0
Totaal	86.550	369	50	2.834	1.971	1.365	31	-9.463	-1.028	-822	-429	2	81.429	-39.099	42.329

OVERZICHT GEWAARBORGDE GELDLENINGEN

Het in de balans opgenomen bedrag voor verstrekte garanties bestaat uit de volgende garantstellingen.

Staat van gewaarborgde geldleningen en andere garantieverplichtingen

Naam van de geldnemer	Omschrijving doel van de uitkering		Garantiebedrag per 31-12-2018 (x € 1.000)
Waterbedrijf			
Vitens (Z)	drinkwatervoorziening		233
Woningbouwverenigingen			
Baston	woningbouwfinanciering		69.639
Stichting Plavei	woningbouwfinanciering		1.270
Woonzorg Nederland	woningbouwfinanciering		147
Woonstichting Vryleve	woningbouwfinanciering		42.374
SUBTOTAAL Woningbouwverenigingen			**113.430**
Stichtingen en verenigingen			
Stichting Dorsphuis Angerlo	Verbouw Dorpshuis		31
Stichting Kunstgras Zevenaar	aanleg kunstgrasveld		11
Stichting Tennispark Hengelder	ombouw gravelbanen		20
Stichting Tennispark Hengelder	herfinanciering Deutsche Bank		15
Stichting RAZV (Wip-Inn)	nieuwbouw verenigingsgebouw		32
Stichting JAZ / Caleidoz	realisering accommodatie		182
TV de Rackets	realisering sportaccommodatie		13
Stichting Kunstgras Zevenaar/HVZ	aanleg kunstgrasveld		40
Scouting Abel Tasman	realiseren nieuw clubhuis		43
Sportvereniging DCS	renovatie/verb accommodatie		129
Stichting De Liemers Breedtesport	nieuw clubhuis/kleedaccommodatie		225
SUBTOTAAL Stichtingen en verenigingen		**0**	**741**
Boekwaarde 31-12-2018		0	114.404

SINGLE INFORMATION, SINGLE AUDIT (SISA)

Specifieke uitkeringen worden verantwoord via SiSa volgens de Financiële Verhoudingswet. De informatie wordt hiervoor in een vast format opgenomen in de toelichting bij de jaarrekening.

Ministerie van Binnenland
Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2018 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2019

OCW	**D9**	**Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2018 (OAB) Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijke onderwijsachterstandenbeleid 2011-2018 Gemeenten**	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO) *Aard controle R* *Indicatornummer: D9 / 01*	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO) *Aard controle R* *Indicatornummer: D9 / 02*	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO) *Aard controle R* *Indicatornummer: D9 / 03*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle R* *Indicatornummer: D9 / 04*	
			€ 114.450	€ 89.887	€ 197.666	€ 292.457	

			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t* *Indicatornummer: D9 / 05*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicatornummer: D9 / 06*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t* *Indicatornummer: D9 / 07*	Van andere gemeenten in (jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicatornummer: D9 / 08*	Eindverantwoording Ja/Nee *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: D9 / 09*	
		1					Nee	
SZW	**G2**	**Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2018** **Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.**	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 01*	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 02*	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 03*	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 04*	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 05*	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 06*
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 07*	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 08*	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 09*	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 10*	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 11*	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: G2 / 12*
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee

SZW	G2A	**Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_totaal 2017 Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoorden hier het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G2B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G2A)**	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Besteding (jaar T-1) algemene bijstand inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.1 Participatiewet (PW)	Baten (jaar T-1) algemene bijstand (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.1 Participatiewet (PW)	Besteding (jaar T-1) IOAW inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Baten (jaar T-1) IOAW (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Besteding (jaar T-1) IOAZ inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
			Aard controle n.v.t.	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aard controle R*
			Indicatornummer: G2A / 01	*Indicatornummer: G2A / 02*	*Indicatornummer: G2A / 03*	*Indicatornummer: G2A / 04*	*Indicatornummer: G2A / 05*	*Indicatornummer: G2A / 06*
		1	060196 Gemeente Rijnwaarden	€ 3.152.311	€ 66.047	€ 292.157	€ 4.229	€ 78.356
		2	060299 Gemeente Zevenaar	€ 8.221.184	€ 179.121	€ 922.355	€ 6.527	€ 61.755

	Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij indicator G2A / 01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: G2A / 07*	Baten (jaar T-1) IOAZ (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2A / 08*	Besteding (jaar T-1) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2A / 09*	Baten (jaar T-1) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2A / 10*	Baten (jaar T-1) WWIK (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2A / 11*	Besteding (jaar T-1) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2A / 12*
1	060196 Gemeente Rijnwaarden	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 56.496
2	060299 Gemeente Zevenaar	€ 0	€ 10.843	€ 1.243	€ 0	€ 123.551

	Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij indicator G2A / 01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.*	Baten (jaar T-1) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Participatiewet (PW) *Aard controle R*

			Indicatornummer: G2A / 13	*Indicatornummer: G2A / 14*				
			1 060196 Gemeente Rijnwaarden	€ 0				
			2 060299 Gemeente Zevenaar	€ 0				
SZW	**G3**	**Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2018** **Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004** **Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.**	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 01*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 02*	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 03*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 04*	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 05*	Besteding (jaar T) Bob *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 06*
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 07*	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 08*	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: G3 / 09*			
			€ 0	€ 0	Nee			

SZW	G3A	**Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_totaal 2017** **Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004** **Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoorden hier het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G3B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G3)**	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: G3A / 01*	Besteding (jaar T-1) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicatornummer: G3A / 02*	Besteding (jaar T-1) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicatornummer: G3A / 03*	Baten (jaar T-1) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicatornummer: G3A / 04*	Baten (jaar T-1) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicatornummer: G3A / 05*	Besteding (jaar T-1) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicatornummer: G3A / 06*
		1	060196 Gemeente Rijnwaarden	€ 11.188	€ 0	€ 165	€ 10.151	€ 4.108
		2	060299 Gemeente Zevenaar	€ 42.672	€ 6.000	€ 2.224	€ 36.988	€ 12.910

	Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij G3A / 01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: G3A / 07*	Besteding (jaar T-1) Bob inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicatornummer: G3A / 08*	Baten (jaar T-1) Bob (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicatornummer: G3A / 09*	Besteding (jaar T-1) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicatornummer: G3A / 10*
1	060196 Gemeente Rijnwaarden	€ 0	€ 0	€ 0
2	060299 Gemeente Zevenaar	€ 0	€ 0	€ 0

Accountantsverslag 2018

Gemeente Zevenaar

6 augustus 2019

stolwijk kennisnetwerk

Inleiding

Aan de raad
van de gemeente Zevenaar
Kerkstraat 27
6901 AA ZEVENAAR

Doetinchem, 6 augustus 2019
496401/HdF/NK

Geachte raadsleden,

Wij hebben de jaarrekening 2018 van uw organisatie gecontroleerd. In dit verslag zijn de belangrijkste resultaten van onze controle weergegeven. 2018 was ons eerste controlejaar. Graag lichten wij dit verslag en de daarin opgenomen bevindingen en aanbevelingen nader aan u toe.

Het doel van dit verslag is u te informeren over onze bevindingen. Tevens hebben wij aanbevelingen opgenomen. U heeft aan ons voor de controle van de jaarrekening 2018 een drietal aandachtspunten meegegeven. Hierover rapporteren wij in dit verslag.

Wij hebben dit verslag besproken met de concerncontroller, de portefeuillehouder Financiën en met de auditcommissie. Hun reactie is hierin – voorzover relevant - verwerkt. Wij hebben het college geadviseerd een schriftelijke reactie op te stellen inzake de vermelde adviezen en deze opvolging te delen met de auditcommissie.

Dit verslag is uitsluitend voor u bestemd en is niet bestemd om voor andere doeleinden te worden gebruikt.

Tot slot willen wij onze dank uitspreken voor de medewerking die ons gedurende de uitvoering van onze controlewerkzaamheden is verleend.

Met vriendelijke groet,

Stolwijk Kelderman

w.g. dhr. R.H. Gosselink-Wolbrink RA

Inhoudsopgave

1. Samenvatting en kernpunten

2. Onderbouwing oordeel

3. Aandachtspunten Raad

4. Interne beheersing

Algemeen | Processen

5. Jaarrekening

Financiële positie | Kwaliteit verslaggeving | Bevindingen

6. SiSa

7. Onze verantwoordelijkheid

8. Afsluiting

Als u dit verslag digitaal leest, kunt u door te klikken op de blokken gelijk naar dat onderdeel springen.

Als u op het logo onderaan de pagina klikt komt u weer terug op deze pagina.

1. Samenvatting en kernpunten

stolwijk kennisnetwerk

1. Samenvatting en kernpunten

U heeft ons de opdracht verstrekt om de jaarrekening 2018 van uw gemeente te controleren. Wij hebben een interimcontrole en balanscontrole uitgevoerd. Wij informeren u over onze bevindingen en aanbevelingen.

Algemene beheersing

Wij onderkennen een aantal sterke punten in de algemene beheersing. Zo is er onder andere sprake van een actieve auditcommissie, wordt er periodiek een risicoanalyse uitgevoerd en vinden er interne controles plaats. Er is een fusie geweest en wij hebben een hokjescultuur gezien, waardoor de historische kennis voor een deel weg is en een integraal overzicht soms ontbreekt. We hebben in zijn algemeenheid een goede medewerking ervaren en een bereidheid aangetroffen om te komen tot de juiste cijfers. Uw organisatie is in ontwikkeling en er zijn lopende verbeterprojecten, zoals Zevenaar in Control en Financiële Basis op orde. Het stroomlijnen hiervan is een uitdaging.
Voorts is er aandacht nodig voor het inrichten en uitvoeren van een verbeterd integriteitsbeleid en het beter invullen van de regierol naar samenwerkingsverbanden.

Beheersing processen

Wij hebben bij een aantal processen aanbevelingen gedaan.
De belangrijkste hebben betrekking op het inkoop- en aanbestedingsproces, de grondexploitatie en de WMO en Jeugdwet.
De aanbevelingen bij het inkoopproces hebben met name betrekking op de naleving van de EU-aanbestedingsregels, het aanbrengen van functiescheidingen bij het goedkeuren van facturen en het vaststellen dat de prestaties hebben plaatsgevonden.
Rondom de WMO en Jeugdwet is uw organisatie afhankelijk van derden. Wij adviseren u een traject te starten om de rechtmatigheid en getrouwheid zelfstandig vast te stellen, wat belangrijk is voor de beheersing van de zorguitgaven.

Onderdeel	Conclusie	Onderdeel	Conclusie
Oordeel Getrouwheid	Goedkeurend	Weerstandsvermogen	Goed
Oordeel Rechtmatigheid	Beperking	Sisa	Geen bijzonderheden
Kwaliteit jaarverslaggeving	Voldoende	WNT (wet normering Topinkomens)	Goed verantwoord

Belangrijkste bevindingen getrouwheid

- Voor de WMO en Jeugd resteert een onzekerheid van circa € 1,5 miljoen inzake de leveringen van de zorgaanbieders en voor de PGB WMO en Jeugd circa € 1,3 miljoen;
- De wijze van afschrijven is niet altijd overeenkomstig het BBV en/of de interne regelgeving. Omdat de regels niet eenduidig zijn geformuleerd hebben wij de controleverschillen als PM opgenomen.
- De lasten voor de uitvoering van de Jeugdwet zijn € 111.000 te hoog verantwoord.
- Het verlies van de RDL van ruim € 93.000 is nog niet meegenomen.

Belangrijkste bevindingen rechtmatigheid

- Voor de WMO en Jeugd resteert een onzekerheid van circa € 1,5 miljoen inzake de leveringen van de zorgaanbieders;
- Voor de PGB WMO en Jeugd resteert een onzekerheid van circa € 1,3 miljoen inzake de leveringen van de zorgaanbieders;
- Voor aankopen ten bedrage van ruim € 1,8 miljoen is gebleken dat de Europese aanbestedingsregels niet juist zijn toegepast.

2. Onderbouwing oordeel

stolwijk kennisnetwerk

2. Onderbouwing oordeel

Niet gecorrigeerde controleverschillen	Getrouwheid		Rechtmatigheid	
Omschrijving	**Fouten**	**Onzeker-heden**	**Fouten**	**Onzeker-heden**
- Uitgaven zorgaanbieders WMO en jeugd		1.477.000		1.477.000
- Persoonsgebonden budgetten (SVB)		1.315.000		1.315.000
- Europese aanbestedingen			1.814.825	
- Lagere lasten jeugd	111.000		111.000	
- Afschrijvingen vaste activa	PM		PM	
- Resultaat 2018 RDL	-93.158		-93.158	
Totaal	**17.842**	**2.792.000**	**1.832.667**	**2.792.000**
Goedkeuringstolerantie voor fouten (1%)	1.493.000		1.493.000	
Goedkeuringstolerantie voor onzekerheden (3%)		4.479.000		4.479.000

Controleverklaring bij de jaarrekening

Onze controleverklaring heeft twee oordelen.
Wij verstrekken voor de getrouwheid een goedkeurend oordeel en voor de rechtmatigheid een verklaring met beperking.

De gemeente Zevenaar heeft een aantal inkoopopdrachten niet in overeenstemming met de Europese aanbestedingsregels aanbesteed. De met deze samenhangende uitgaven bedragen totaal circa € 1,8 miljoen en betreft met name inkopen voor ingehuurd personeel. Wij hebben dit bedrag aangemerkt als een rechtmatigheidsfout. De fout is groter dan onze materialiteit, maar niet groter dan drie maal de materialiteit. Dit leidt tot een oordeel met beperking voor de rechtmatigheid.

Niet gecorrigeerde controleverschillen

Hiernaast hebben wij een overzicht opgenomen van de niet in de jaarrekening 2018 verwerkte controleverschillen en resterende onzekerheden. Met u hebben wij een afspraak gemaakt welke afwijkingen wij in dit verslag vermelden. U heeft ons gevraagd in ieder geval alle afwijkingen groter dan € 100.000 aan u te rapporteren.

Op de volgende pagina is een toelichting opgenomen op deze verschillen.

stolwijk kennisnetwerk

Toelichting fouten en onzekerheden

Onzekerheden inkopen WMO en Jeugd

De lasten voor de uitbestede diensten van uw gemeente voor de uitvoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning en voor de Jeugdwet kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Zorg in natura, WMO begeleiding en Jeugdzorg	€ 14,0 miljoen
Persoonsgebonden budgetten SVB	€ 1,3 miljoen
Eigen bijdragen CAK	-/- € 0,4 miljoen
Totaal	€ 14,9 miljoen

Voor een bedrag van € 12,5 miljoen voor de uitgaven aan zorgorganisaties voor de WMO en voor de jeugdzorg zijn goedkeurende controleverklaringen van hun accountants ontvangen, voor zowel de getrouwheid als de rechtmatigheid van de lasten.

Voor het resterende deel van de uitgaven aan zorgorganisaties - € 1,5 miljoen - hebben wij geen controleverklaring ontvangen. Dit is voor de kleinere zorgaanbieders in overeenstemming met de afspraken die hierover met hen gemaakt zijn. Daarnaast hebben een aantal grotere zorgaanbieders geen controleverklaring ingediend.

Onzekerheden persoonsgebonden budgetten

Uw gemeente heeft van de Sociale Verzekeringsbank (SVB) een brief ontvangen waarin is aangegeven dat de verstrekte persoonsgebonden budgetten bij de Jeugdwet voor 92% en bij de Wmo 90% rechtmatig is. Dit betekent dat mogelijk sprake is van een onrechtmatigheid van 8% respectievelijk 10%. De SVB toetst echter niet of de prestaties zijn geleverd.

Hiervoor dient de gemeente aanvullende controles te verrichten. Voor 2018 zijn deze controles niet uitgevoerd. Het totale bedrag PGB voor de WMO en de Jeugdzorg van in totaal € 1,3 miljoen merken wij daarom als onzeker aan.

Wij hebben het College geadviseerd ook voor de WMO en Jeugdzorg aanvullende interne controles uit te voeren.

Niet juist toepassen Europese aanbestedingsregels

Wij hebben gecontroleerd of de aanbestedingen zijn verricht binnen de Europese aanbestedingsregels. Bij 17 contracten ten bedrage van € 1,8 miljoen blijken de aanbestedingsregels niet juist te zijn toegepast.

Niet eenduidige afschrijvingspercentages

De nota waarderen en afschrijven is niet eenduidig, waardoor het moeilijk is vast te stellen welk afschrijvingspercentage moet worden gehanteerd. Wij hebben het controleverschil op PM gesteld. Wij verwachten niet dat de afwijking de materialiteitsgrenzen overschrijden.

Lasten jeugdzorg te hoog verantwoord

De lasten voor de Jeugdzorg zijn voor € 111.000 te hoog verantwoord.

Afrekening RDL 2018 niet verwerkt

Het tekort van de Reinigingsdienst de Liemers over 2018 van € 93.158 is niet verwerkt.

3. Aandachtspunten

3. Aandachtspunten Raad (1/2)

Van de gemeenteraad hebben wij een aantal aandachtspunten, de zogenaamde speerpunten, meegekregen voor onze controle. Hieronder rapporteren wij over de bevindingen die hieruit naar voren zijn gekomen.

Thema	Bevindingen en aanbevelingen
Sociaal domein	Voor de uitvoering van de WMO en de Jeugdwet zijn nog 2 verschillende verordeningen van toepassing voor ex Zevenaar en ex Rijnwaarden inwoners. De nieuwe verordening is onderhanden. Er is een systeem van interne beheersing op de uitgaven. Wij hebben het systeem van interne beheersing en vastlegging getoetst aan de hand van enkele deelwaarnemingen. Hieruit is onder meer gebleken dat de uitgaven worden beheerst, maar dat duidelijke uitvoeringsrichtlijnen ontbreken, dat de digitale dossiers niet compleet zijn en dat er geen verbijzonderde interne controle is op de rechtmatigheid. Dit wordt wel onderkend. Voor wat betreft de controle en de onzekerheden in het sociaal domein verwijzen wij naar pagina 8, waarin wij deze nader hebben toegelicht. *Belangrijk is het om het proces op orde te brengen en de interne controles op de rechtmatigheid van de zorg in te richten.*
Grondexploitaties	U heeft in 2012 voor het laatst het grondbeleid vastgesteld. Uit onze controle is gebleken dat de waardering getrouw is en dat de regels voor winstbepaling juist worden toegepast en dat er onderbouwingen zijn voor de verwachte baten en lasten. Er is geen systeem van interne controle en/of verbijzonderde interne controle. Er is 1 planeconoom en dat is kwetsbaar. *Wij hebben geadviseerd een 2e planeconoom op te leiden en ook een systeem van interne controle op de juistheid van de waardering van de grondexploitaties in te richten.*

Aandachtspunten Raad (2/2)

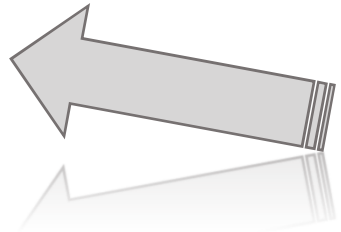

Thema	Bevindingen en aanbevelingen
Risicobeheersing	Uw gemeente heeft een systeem van risicobeheersing én een systeem van verbijzonderde interne controle om onregelmatigheden op te sporen. Voor de risicobeheersing wordt gebruik gemaakt van het systeem Naris. De risico's worden intern geïnventariseerd en worden ingevoerd. Het systeem berekent het benodigde weerstandsvermogen. Dit gebeurt zowel bij het opstellen van de begroting als bij het samenstellen van de jaarstukken. Het traject is met name financieel ingestoken. *Het risicomanagementsysteem kan worden versterkt door meer vanuit de organisatie de risico's te inventariseren en dit meer vanuit de inhoud te gaan inrichten.* Er is een systeem van verbijzonderde interne controle. Dit systeem is ingericht om interne onvolkomenheden op te sporen en te delen met de verantwoordelijken, zodat de processen worden verbeterd. Er is 1 interne controleur. Vanaf de jaarstukken over 2021 stelt het College een rechtmatigheidsverantwoording op voor de Raad. *Het systeem van interne controle kan worden verbeterd door de resultaten te delen met het management en met het College en de audit commissie en ook meerdere keren per jaar te rapporteren (dynamiseren).*

stolwijk kennisnetwerk

4. Interne beheersing

Algemene beheersing

4. Interne beheersing

Algemene beheersing

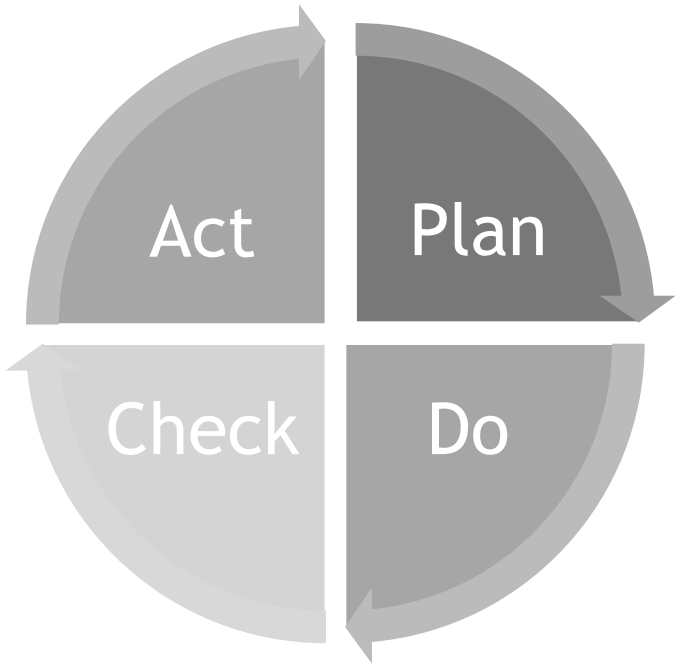

Wij hebben in het kader van onze controle-opdracht een interimcontrole uitgevoerd.

Tijdens onze interimcontrole controleren wij de interne beheersing binnen uw organisatie. Hierbij onderscheiden wij de algemene beheersing en de beheersing van processen. In dit hoofdstuk gaan wij nader in op de algemene beheersing en in het volgende hoofdstuk op de beheersing van processen.

Voor een effectieve interne beheersing zijn een aantal meer algemene beheersmaatregelen noodzakelijk, zoals verordeningen en beleid, de zogenaamde hard controls. Voor een goede werking van deze maatregelen zijn echter ook soft controls nodig, zoals, wat is de cultuur, leiderschapsstijl, hoe gaat de organisatie om met nieuwe risico's. Deze aspecten nemen wij mee in de beoordeling van uw gemeente.

In dit hoofdstuk brengen wij de sterke punten uit de algemene beheersing en de ontwikkelpunten onder uw aandacht. Wij beogen hierin niet volledig te zijn, maar benoemen die zaken, die ons opvallen c.q. waarmee uw gemeente reeds bezig is.

Samenvatting
Algemene beheersing

Bij onze controle hebben wij de algehele beheersing van uw organisatie beoordeeld.
In onderstaande tabellen geven wij de door ons onderkende sterke en ontwikkelpunten weer.

Sterke punten

- De financiële verordening, het controleprotocol en het normenkader zijn vastgesteld
- Er is een auditcommissie ingesteld, een intern controleur en een rekenkamercommissie
- De risicoanalyse is geactualiseerd én het benodigde weerstandsvermogen is berekend
- Verbijzonderde interne controle is ingericht
- De planning & control cyclus is ingericht
- De maatregelen voor de AVG zijn in de organisatie getroffen

Ontwikkelpunten

- Cultuurverschillen opheffen en samenwerking verbeteren (minder hokjes)
- Bewustwording rondom integriteitsrisico's vergroten
- Doorontwikkeling opdrachtgeversrol gemeenschappelijke regelingen
- Synchronisatie nota Waarderen en afschrijven en de subadministratie materiele vaste activa

Beheersing processen

stolwijk kennisnetwerk

Beheersing processen

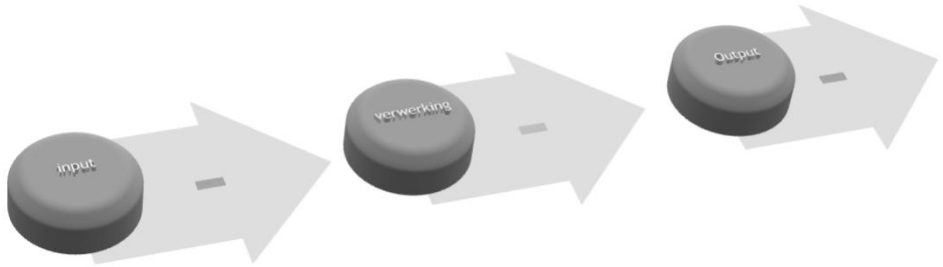

Wij hebben in het kader van onze controle-opdracht een interimcontrole uitgevoerd.

Hierbij hebben wij de administratieve organisatie en interne beheersing van de belangrijkste processen, voor zover van belang voor onze jaarrekeningcontrole, beoordeeld.

De werkzaamheden hebben zich primair gericht op de onderbouwing van de controleverklaring bij de jaarrekening. Wij beoordelen in hoeverre de interne organisatie de risico's op fouten in de jaarrekening en rechtmatigheid afdekt. Vervolgens bepalen wij het effect hiervan op de gegevensgerichte werkzaamheden, die wij tijdens de jaarrekeningcontrole uitvoeren. Daarnaast signaleren wij vanuit de controle verbeter- c.q. adviespunten ten aanzien van de verdere ontwikkeling van de interne beheersing.

Onze bevindingen en aanbevelingen hierover hebben wij recent via de managementletter aan het College gerapporteerd. Onze belangrijkste aanbevelingen voor wat betreft de algemene besturen beheersing van de processen zijn in dit hoofdstuk opgenomen, alsmede de wijze waarop wij met de geconstateerde bevindingen zijn omgegaan bij onze balanscontrole.

Samenvatting
Beheersing processen

In onderstaande tabel geven wij een samenvatting van de aanbevelingen weer ter verbetering van de interne beheersing van uw organisatie. Wij hebben deze gerubriceerd naar Hoog en Midden belang.

Proces	Herkomst	Aanbevelingen met een HOOG belang
Inkopen en betalingen	2018	Formalisatie mandaatregeling naar budgethoudersregeling Geautomatiseerd bestelportaal invoeren Autorisatie van de geleverde prestatie door een andere persoon dan de budgethouder Herziening van alle contracten op naam van de nieuwe gemeente Zevenaar Bewaking volledigheid contractenregister
Europese aanbestedingen	2018	Aanbestedingskalender opstellen Signaalfunctie voor Europese aanbestedingen inrichten (vooraf en achteraf)
WMO en jeugd	2018	Verordeningen Wmo en jeugd herzien Beschikkingen tijdig en in alle gevallen op te stellen Digitale dossiers te completeren Alleen jeugdigen ouder dan 18 jaar zorg toe te zeggen indien sprake is van een verlenging van de zorg

Aanvullende controlemaatregelen (1/2)

Tijdens onze interimcontrole hebben wij een aantal bevindingen gedaan. In de managementletter zijn de bevindingen en aanbevelingen beschreven. In deze paragraaf geven wij per bevinding weer, welke aanvullende werkzaamheden wij hebben verricht en wat de bevindingen zijn die hieruit naar voren zijn gekomen.

Proces	Risico	Werkzaamheden en bevindingen
WMO en jeugd	Er is onvoldoende zicht op de geleverde prestaties en daarvoor in rekening gebrachte kosten van zorgaanbieders.	Bij onze controle hebben wij daarom voorzover beschikbaar gesteund op de controleverklaringen van de accountants van de zorgaanbieders.
EU aanbestedingen	De gevolgde inkoopprocedure is niet juist bij inkopen boven de Europese aanbestedingsgrens	Op basis van de analyse van de inkopen 2015-2018 per leverancier hebben wij de inkoopprocedure van inkopen boven de grens van Europese aanbestedingen gecontroleerd. Er zijn 17 aanbestedingen niet rechtmatig gedaan. Zie hiervoor de lijst met controleverschillen.
Inkopen	Er worden betalingen gedaan zonder dat hier prestaties voor de gemeente aan ten grondslag liggen.	Wij hebben een steekproef uitgevoerd op de geleverde prestaties en de rechtmatigheid van de autorisatie van de betalingen. Hieruit zijn geen bijzonderheden naar voren gekomen.

Aanvullende controlemaatregelen (2/2)

Proces	Risico	Werkzaamheden en bevindingen
Grondexploitatie	De audit trail voor het opstellen van de bouwrekeningen is niet vastgelegd en er is geen interne controle uitgevoerd.	Wij hebben de ontvangen documentatie over de grondexploitatie gecontroleerd aan de hand van gesprekken en andere onderbouwingen en vastleggingen. Hieruit is gebleken dat de verwachtingen en ramingen onderbouwd zijn.
IT	De general en application controls in de geautomatiseerde systemen waaruit financiele informatie volgt, zijn niet voldoende ingericht. Uit doelmatigheidsoverwegingen hebben wij niet gesteund op de maatregelen in het geautomatiseerde systeem.	Wij hebben alle lijstwerk, dat wij als controlemateriaal hebben gebruikt, onderzocht op juistheid en rechtmatigheid. Hieruit zijn geen onregelmatigheden naar voren gekomen.

5. Jaarrekening

stolwijk kennisnetwerk

Financiële positie

Saldo van baten en lasten

Het saldo van de lasten en baten over het jaar 2018 bedraagt € 6,4 miljoen positief tegenover begroot € 2,2 miljoen positief voor verwerking van de reservemutaties.

Na verwerking van de reservemutaties is het resultaat € 3,8 miljoen positief tegenover € 0,2 begroot.

De belangrijkste afwijkingen zijn in de jaarrekening per programma toegelicht.

Financiële positie en weerstandsvermogen

Het eigen vermogen van uw gemeente bedraagt per jaareinde € 47,0 miljoen, waarvan € 35,7 miljoen beschikbaar is in de algemene reserve en € 3,8 miljoen nog te bestemmen resultaat. Op het eigen vermogen rusten claims voor een bedrag van € 11,1 miljoen. Daarnaast is het voorstel het resultaat over 2018 toe te voegen aan de algemene reserve.
De weerstandscapaciteit komt hierbij op € 28,4 miljoen.

Uw gemeente beschikt volgens de door de organisatie gemaakte berekeningen over voldoende weerstandsvermogen. De beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt € 28 miljoen, tegenover een ingeschat risico van afgerond € 12 miljoen. Het ingeschat risico is de benodigde weerstandscapaciteit. De ratio komt daarmee uit op 2,3. De ondergrens is 1,0.

Er is dus voldoende weerstandsvermogen om de onderkende risico's te ondervangen.

Schuldpositie

Uw gemeente heeft per 31 december 2018 voor een bedrag van € 118 miljoen aan langlopende leningen opgenomen. De schuldpositie per inwoner bedraagt ca. € 2.700 per inwoner. Dit is boven de schuldpositie van de gemiddelde Nederlandse gemeente, circa € 2.000 (o.b.v. 2017).

De netto schuldquote bedraagt 94% ten opzichte van 105% eind 2017 en is daarmee voldoende. Het gemiddelde rentepercentage bedraag 2,5%.

Kwaliteit jaarverslaggeving

Kwaliteit van de jaarstukken

De jaarstukken bestaan uit 3 onderdelen: De programma's, de paragrafen en de jaarrekening.

Wij vinden de structuur van de jaarstukken duidelijk. De gemeente Zevenaar heeft 9 programma's. De kwaliteit van de toelichtingen is voldoende.

Wij hebben het college geadviseerd de jaarstukken te comprimeren om de leesbaarheid te vergroten onder meer door korter te formuleren en door minder op detail en meer op hoofdlijnen te rapporteren.

Naleving van de verslaggevingsregels

Wij hebben gecontroleerd of de bepalingen in het Besluit Begroting en Verantwoording zijn nageleefd. Onze aanpassingsvoorstellen zijn verwerkt. Er zijn geen resterende belangrijke afwijkingen.

Jaarverslag en paragrafen

Het jaarverslag en de paragrafen voldoen aan de minimale eisen van het Besluit Begroting en Verantwoording. Wij hebben geen tegenstrijdigheden vastgesteld tussen deze stukken en de jaarrekening 2018.

Verloop van de controle

Het proces van het opstellen van de jaarrekening is over het boekjaar 2018 zodanig gepland om aan de Raad de gecontroleerde jaarrekening in september 2019 voor te kunnen leggen.

De afwikkeling is op basis van de planning – die dit jaar later was dan gebruikelijk - bereikt.

Er zijn verbeterpunten mogelijk door meer interne controles uit te voeren en onderbouwingen en specificaties – verder - te verbeteren.

Wij overleggen met de organisatie om het jaarrekeningtraject 2019 efficiënter en effectiever te maken.

Bevindingen getrouwheid (1/3)

Schattingen in de jaarrekening

Het opstellen van de jaarrekening vereist dat de organisatie oordelen vormt en schattingen maakt, die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die, gegeven de omstandigheden, als redelijk worden beschouwd.
De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. Een goed inzicht in de jaarrekening vraagt kennis van de gemaakte schattingen.

Deze lichten wij hier kort toe:

Waardering vaste activa

Verreweg het grootste deel van alle eigendommen van uw gemeente - € 122 van de € 134 miljoen - bestaat uit materiele vaste activa vanuit de 2 voormalige gemeenten Zevenaar en Rijnwaarden. Omdat sommige activa niet meer in gebruik zijn, zijn deze in 2018 afgewaardeerd voor een bedrag van € 1,5 miljoen.

Vanwege de fusie van de gemeenten zijn er vanaf 2018 afschrijvingstermijnen vastgesteld in de nota Waarderen en Afschrijven. Ook zijn hierin andere regels opgenomen, zoals het niet activeren van activa die minder dan € 25.000 kosten en het afschrijven vanaf 1 januari vanaf het jaar na investeren.

In de nota staan onduidelijkheden en tegenstrijdigheden. *Wij adviseren het college deze nota met ingang van 2019 aan te passen waarbij het belangrijk is de volgende uitgangspunten te hanteren:*

- *Het hanteren van 1 afschrijvingstermijn voor alle soortgelijke activa, ook voor reeds geactiveerde items.*
- *Ook de uitzonderingen op afschrijvingstermijnen die in het verleden door de Raad zijn gemaakt in deze nota op te nemen.*
- *De systematiek van annuïtair afschrijven ook in de nota op te nemen voor de items van het voortgezet onderwijs.*
- *De definitie van de ondergrens voor activeren aan te scherpen met de toevoeging dat deze geldt voor het volledige krediet.*

Tevens adviseren wij het college de activa administratie zodanig in te richten dat duidelijke is welke activa tegen welke afschrijvingspercentages worden afgeschreven, in overeenstemming met de nota.

Bevindingen getrouwheid (2/3)

Schattingen in de jaarrekening - vervolg

Grondexploitatie

In de balans is een bedrag voor voorraden geactiveerd ten bedrage van € 42,3 miljoen. Dit bedrag kan als volgt worden gespecificeerd (x 1.000):

Saldo bestede baten en lasten gronden	€ 81,4 miljoen
Voorziening voor verwachte verliezen	-/- € 39,1 miljoen
Netto investering in gronden	€ 42,3 miljoen

De voorziening is met name gevormd voor de verwachte verliezen op de complexen Babberich Middag-Oost en Zwanenwaay en het Zevenaar-Oost woningen.

De exploitatierekeningen van de grondexploitaties zijn opgesteld door de planeconoom. Voor de berekeningen zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

kostenstijgingen	2,5 % voor 2019/2020 en 1% voor de jaren daarna
batenstijgingen	2% voor 2019/2020 en 1,5% voor de jaren daarna
rente	2,28%
disconteringsvoet	2%

De uitgangspunten voor kosten- en batenstijgingen zijn aanvaardbaar en deze sluiten aan bij de macro-economische ontwikkelingen.

De rente is berekend op basis van de leningenportefeuille. De gehanteerde disconteringsvoet is wettelijk voorgeschreven.

De geschatte baten en lasten en de fasering zijn intern onderbouwd en door ons zijn de onderbouwingen beoordeeld op aanvaardbaarheid.

Wij hebben geadviseerd vanuit de verbijzonderde interne controle periodiek/jaarlijks een toets te laten uitvoeren op de juistheid en volledigheid van de bouwgrondexploitaties door een van de grondexploitatie onafhankelijke functionaris.

Overige vorderingen

Eind 2018 heeft uw gemeente € 17,4 miljoen aan vorderingen uitstaan. Een groot deel - € 13,3 - betreft vorderingen op openbare lichamen en daarover loopt de gemeente geen inbaarheidsrisico. Voor een ander deel van de vorderingen is er twijfel of deze zullen worden ontvangen, bijvoorbeeld de vorderingen naar aanleiding van sociale zekerheid, lokale heffingen en overige vorderingen. Hiervoor is een voorziening getroffen van in totaal € 1,1 miljoen. Uit onze controle is gebleken dat deze voorziening toereikend is.

De vorderingen zijn in beeld. Wij hebben het college geadviseerd de vorderingen met een inbaarheidsrisico periodiek op inbaarheid te beoordelen, een goede documentatie hiervoor te voeren en tijdige acties te ondernemen deze vorderingen zo snel als mogelijk te innen.

Bevindingen getrouwheid (3/3)

Verstrekte hypothecaire leningen

Uw gemeente heeft voor een bedrag van bijna € 9,8 miljoen hypothecaire leningen aan het personeel verstrekt. Jaarlijks worden saldobevestigingen aan de personeelsleden verstuurd. Niet altijd waren de contracten voorhanden.

Wij hebben geadviseerd de contractenadministratie te completeren, de vervroegde aflossingen goed te documenteren en door het personeel getekende saldobevestigingen te allen tijde terug te vragen.

Bestemmingsreserves

Uw gemeente heeft het aantal bestemmingsreserves in 2018 teruggebracht naar 15 inhoudelijke en 1 technische reserve (ter dekking van de kapitaallasten). Hierdoor is het overzichtelijker voor u om het jaarlijkse resultaat te kunnen beoordelen.

Wij geven u in overweging mee om jaarlijks te bekijken welke bestemmingsreserve voor u nog belangrijk is en deze te handhaven maar daarnaast zoveel mogelijk middelen in de algemene reserve onder te brengen, zodat u een flexibelere financiële positie heeft.

Vennootschapsbelasting

Samen met de fiscaal adviseur is de gemeente met de belastingdienst in overleg over de belastingplicht voor de vennootschapsbelasting. Over de jaren 2016 en 2017 zijn aangiftes ingediend. Hierop is nog geen reactie ontvangen.

Er is nog niet voldoende duidelijkheid over de belastingplicht voor gemeenten. De kans dat uw gemeente vennootschapsbelasting verschuldigd is over de afgelopen 3 jaren (2016 - 2018) is nihil tot zeer gering omdat uw gemeente geen winstgevende activiteiten heeft.

De kans dat uw gemeente op termijn vennootschapsbelasting moet gaan betalen is ook niet de verwachting.

In de jaarrekening is geen belastinglast opgenomen. Wat ons betreft sluit dit aan bij de onderbouwingen en verwachtingen.

Overigens is er over 2018 nog geen (her)berekening gemaakt. Wij hebben het college geadviseerd dit zo spoedig mogelijk te doen.

Toeristenbelasting

Voor wat betreft de heffing en inning van de toeristenbelasting wordt ervan uitgegaan dat de belastingplichtige bedrijven aangifte doen van het aantal jaarlijkse overnachtingen. De omvang van de baten is relatief gering maar er is geen interne controle op de juistheid en volledigheid.

Wij hebben het college geadviseerd vanaf 2019 de controle te intensiveren op de juistheid en volledigheid van de aangiftes.

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

In de jaarrekening zijn voor een bedrag van circa € 0,8 miljoen aan niet uit de balans blijkende verplichtingen opgenomen. Er is een contractenadministratie. Hierin zijn een aantal contracten opgenomen, maar het is niet volledig.

Het is belangrijk om alle contracten op te nemen in de contractenadministratie om zo de volledigheid van de niet uit de balans blijkende verplichtingen op een eenvoudige wijze vast te kunnen stellen.

Bevindingen rechtmatigheid (1/2)

Bij de controle van de rechtmatigheid beoordelen wij of de lasten en baten en de balansmutaties juist, tijdig, volledig én met de geldende wet- en regelgeving zoals opgenomen in het normenkader in overeenstemming zijn geweest. Wij hebben de baten en lasten en de balansmutaties over 2018 gecontroleerd op rechtmatigheid.

Begrotingscriterium

De Raad heeft besloten met 9 programma's te werken.
Dit geeft een overzichtelijk beeld van de resultaten.
U heeft het College toestemming gegeven om binnen de bandbreedtes van de beleidsregels, die u heeft samengesteld, te opereren.
Het College legt verantwoording af over de besteding op de programma's. Wij hebben gecontroleerd of de begrotingsregels door het College zijn nageleefd.

Bevindingen

Bij 6 programma's zijn de lasten binnen de begroting gebleven en daarmee zijn deze lasten rechtmatig geweest. Bij het programma's Bestuur en Ondersteuning, het Sociaal domein en Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing is de begroting overschreden. Bij de oorzaak van de overschrijdingen is in de jaarrekening toegelicht of deze hogere lasten gecompenseerd worden door hogere baten, de overschrijding een gevolg is van een open einde regeling en of de extra lasten binnen het beleid passen. Wij hebben gezien dat voor deze overschrijdingen aan de bovenstaande eisen voldaan is en daarmee is de overschrijding niet als controleverschil aangemerkt.

Daarnaast hebben wij vastgesteld dat de mutaties in de reserves overeenkomstig raadsbesluiten zijn verwerkt.

Ook zijn enkele kredieten voor een klein bedrag overschreden.
Deze zijn toegelicht in het overzicht kredieten.

Programma (* € 1.000)	Lasten Begroting	Lasten 2018	Over (+) Tekort (-/-)
Bestuur en ondersteuning	25.413	25.681	- 268
Veiligheid	2.946	2.905	42
Verkeer, vervoer en waterstaat	5.071	4.984	87
Economie	1.397	1.196	201
Onderwijs	5.340	4.817	523
Sport, cultuur en recreatie	9.472	8.812	659
Sociaal domein	50.310	52.480	-2.169
Volksgezondheid en milieu	9.046	8.577	469
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	8.527	13.996	-5.469
Totaal	117.522	123.448	

stolwijk kennisnetwerk

Bevindingen rechtmatigheid (2/2)

Voorwaarden criterium

Wij hebben vastgesteld of de financiële beheershandelingen zijn verricht in overeenstemming met het door u vastgestelde normenkader voor het jaar 2018. Onze belangrijkste bevindingen worden hieronder toegelicht.

Aanbestedingen

Op basis van een inkoopanalyse hebben wij de rechtmatigheid van de aanbestedingen gecontroleerd. Hieruit is gebleken dat 17 aanbestedingen niet conform de Europese regels zijn aanbesteed. Dit betreft met name inhuur van personeel. Deze contracten zijn vanaf 1 april 2016 aan nieuwe regels is gebonden. Zonder maatregelen zijn ook in 2019 onrechtmatigheden mogelijk.

Wij hebben het college geadviseerd het contractenregister te completeren en meer preventieve maatregelen – zoals raamcontracten met dienstverleners – te nemen. Tevens is het belangrijk de bestaande contracten goed te analyseren en hiervoor tijdig Europese aanbestedingen op te starten.

Participatiewet

Op basis van onze controle is gebleken dat de bijstandsuitkeringen – waarvan de uitvoering bij de GR SDL is ondergebracht - rechtmatig zijn verstrekt.

WMO en Jeugd

Voor een bedrag van in totaal bijna € 2,8 miljoen hebben wij niet kunnen vaststellen dat deze uitgaven rechtmatig zijn geweest. Uw gemeente heeft gebruik gemaakt van de controleverklaringen van de accountants van zorgorganisaties om de rechtmatigheid vast te kunnen stellen. Er zijn geen deelwaarnemingen genomen om ook zelfstandig een oordeel over de rechtmatigheid te kunnen vormen.

Wij hebben geadviseerd om de controle van de rechtmatigheid van de zorguitgaven voor de WMO en de Jeugdzorg zodanig in te richten dat uw gemeente hierover zelfstandig een oordeel kan geven.

Om de rechtmatigheid vast te stellen van de persoonsgebonden budgetten zijn geen (extra) werkzaamheden uitgevoerd. Wij adviseren u deze in 2019 wel te doen, waarmee de onzekerheid voor de onrechtmatigheid kan worden beperkt.

Schatkistbankieren

Het drempelbedrag voor het zelf aanhouden van liquide middelen is niet overschreden.

Misbruik en oneigenlijk gebruik

Wij hebben vastgesteld dat de lasten, baten en balansmutaties niet tegenstrijdig zijn geweest met de regels voor misbruik en oneigenlijk gebruik.

6. SiSa

6. SiSa

Wij hebben als onderdeel van onze controle de SiSa bijlagen gecontroleerd. De controle is uitgevoerd zoals is opgenomen in de Nota Verwachtingen Accountantscontrole SiSa 2018 d.d. 10 januari 2019.

In de onderstaande (voorgeschreven) tabel rapporteren we onze bevindingen.

Strekking controleverklaring rechtmatigheid	Goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid	Goedkeurend

Nr.	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2018 (OAB)	Geen	nvt	nvt
E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer (SiSa tussen medeoverheden)	Geen	nvt	nvt
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2018	Geen	nvt	nvt
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2018	Geen	nvt	nvt

Deze tabel dient u samen met de overige verplicht voorgeschreven verantwoordingsdocumenten voor 15 juli 2019 bij het CBS aan te leveren.

7. Onze verantwoordelijkheid

stolwijk kennisnetwerk

7. Onze verantwoordelijkheid

Onze opdracht

De jaarrekening 2018 is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het College. In overeenstemming met uw opdracht hebben wij de jaarrekening 2018 gecontroleerd.

Onderdeel van de jaarrekening is de SiSa bijlage. Met deze bijlage legt het College verantwoording over de besteding van Rijksbijdragen af aan het Rijk.

Wij hebben onze controle uitgevoerd op basis van onze controlestandaarden voor de accountantscontrole. Daarnaast hebben wij het besluit accountantscontrole decentrale overheden (het BADO), de door u vastgestelde controleverordening (ex artikel 413 van de gemeentewet), het door u vastgestelde controleprotocol én het door u vastgestelde normenkader als basis voor de controle gebruikt.

De door ons voor de controle gehanteerde goedkeuringstolerantie voor fouten bedraagt € 1.493.000 (1% van de lasten) en voor onzekerheden € 4.479.000 (3% van de lasten). Voor SiSa en voor de Wet Normering Topinkomens hebben wij de voorgeschreven lagere goedkeuringstoleranties gehanteerd.

Onze onafhankelijkheid

Voor de uitvoering van onze controle is het belangrijk dat wij onafhankelijk zijn. De voor uw organisatie in 2018 door ons verrichte diensten passen binnen de regels van onafhankelijkheid. Onze teamleden zijn onafhankelijk van uw organisatie. Er zijn geen andere zaken die in strijd zijn met de onafhankelijkheidsregels.

Fraude

De accountant is verplicht om alle ontdekte fraudegevallen te rapporteren aan het college. Wij merken op dat onze controle niet specifiek is ingericht op het ontdekken van fraude. De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude berust bij het college. De accountant is niet verantwoordelijk en aansprakelijk voor de preventie van fraude. De accountant is wel verantwoordelijk voor het betrekken van frauderisico's in de planning en uitvoering van zijn controleopdracht.

Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de opdrachtbevestiging.

Er zijn tijdens de door ons uitgevoerde reguliere controlewerkzaamheden geen materiële onjuistheden als gevolg van fraude ontdekt, noch hebben wij aanwijzingen verkregen dat er sprake is geweest van fraude.

Beperking gebruik

Wij maken u erop attent dat voor dit accountantsverslag een beperkte verspreidingskring geldt. Het accountantsverslag is uitsluitend bestemd voor het college en de Raad. Het is zonder voorafgaande toestemming niet toegestaan om dit accountantsverslag te publiceren. Dit geldt ook voor de publicatie op uw website.

8. Afsluiting

stolwijk kennisnetwerk

Afsluiting

Afsluiting

Wij vertrouwen erop u hiermee van dienst te zijn en zijn graag bereid nadere informatie te verstrekken.

Met vriendelijke groet,

Stolwijk Kelderman

w.g. dhr. R.H. Gosselink-Wolbrink RA

stolwijk kelderman
accountants fiscalisten

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: de raad van de gemeente Zevenaar

A. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van de gemeente Zevenaar te Zevenaar gecontroleerd.

Naar ons oordeel:
- geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2018 als van de activa en passiva van de gemeente Zevenaar op 31 december 2018 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV);
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties over 2018, uitgezonderd de gevolgen van de aangelegenheden beschreven in de paragraaf 'De basis voor ons oordeel met beperking inzake de rechtmatigheid', in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, waaronder verordeningen, zoals opgenomen in het Normenkader 2018 van de gemeente Zevenaar.

De jaarrekening bestaat uit:
1. de balans per 31 december 2018;
2. het overzicht van baten en lasten over 2018;
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen;
4. de SiSa-bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen; en
5. de bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

De basis voor ons oordeel met beperking inzake de rechtmatigheid

De gemeente Zevenaar heeft een aantal inkoopopdrachten niet in overeenstemming met de Europese aanbestedingsregels aanbesteed. De met deze samenhangende uitgaven bedragen totaal circa € 1,8 miljoen. Wij hebben dit bedrag aangemerkt als een rechtmatigheidsfout. De fout is groter dan onze materialiteit, maar niet groter dan drie maal de materialiteit. Dit leidt tot een oordeel met beperking voor de rechtmatigheid.

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol dat is vastgesteld door de raad op 26 september 2018 (inclusief normenkader) en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2018 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Zevenaar zoals vereist in de wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel met beperking.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2018 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 1.493.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2018.
Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met de raad overeengekomen dat wij aan de raad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 100.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve, SiSa- of WNT-redenen relevant zijn.

B. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Gemeentewet en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het College van burgemeester en wethouders en de raad voor de jaarrekening

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het college van burgemeester en wethouders is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder gemeentelijke verordeningen, zoals opgenomen in normenkader 2018.

In dit kader is het college van burgemeester en wethouders tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van burgemeester en wethouders noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van burgemeester en wethouders afwegen of de financiële positie voldoende is om de gemeente in staat te stellen de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen. Het college van burgemeester en wethouders moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

De raad is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeente.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Voor een overzicht van onze verantwoordelijkheden inzake de controle van de jaarrekening verwijzen wij naar de website van de NBA www.nba.nl.

Wij communiceren met de raad onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Doetinchem, 6 augustus 2019

Stolwijk Kelderman

w.g. dhr. R.H. Gosselink-Wolbrink RA

Z038310F324

Reactie accountantsverslag 2018

GEMEENTE ZEVENAAR

Inleiding
Stolwijk accountants heeft als onderdeel van de controle op de jaarstukken 2018 een accountantsverslag opgesteld. Hierin worden de belangrijkste bevindingen en aandachtspunten beschreven die volgen uit de controle van de jaarstukken 2018.

Deze reactie gaat in op punten opgenomen in de samenvatting en kernpunten (onderdeel 1 van het accountantsverslag).

Algemeen

Wij kunnen ons vinden in de punten die zijn opgenomen in het accountantsverslag bij de jaarstukken 2018. Het grootste deel van de punten hebben wij gedurende 2018 al onderkend. Wij hebben daar ook al actie op ondernomen. Voorbeelden zijn het verbeteren van het proces rondom aanbesteding inhuur, waarbij we vanaf eind 2018 gebruik maken van het platform Werken in Gelderland. Hiermee waarborgen we de juistheid van de aanbesteding. Het uitgangspunt blijft om de inhuur zoveel mogelijk te beperken. Daarnaast hebben wij een onderzoek laten uitvoeren door BDO naar de WMO en jeugdhulp in het sociaal domein.

De overige punten zullen wij meenemen in onze P&C-cyclus en controleprogramma.

Samenvatting en kernpunten

In zijn algemeenheid heeft 2018 in het teken gestaan van de herindeling en samenvoeging van beide voorgaande gemeenten. Harmonisatie van presentatie en verwerking van financiële cijfers hebben aan de start van 2018 tijd gekost.

We willen de basis op orde hebben. We willen "in control" zijn. We zijn daarmee gestart in 2018. Wij zijn druk bezig om verschillende onderdelen van de beheersing te verbeteren. Dit zijn onderdelen die vanuit verschillende invalshoeken worden ingestoken en het is inderdaad belangrijk dat deze uiteindelijk samen komen. Belangrijkste ontwikkelingen vanuit het perspectief van de accountant zijn de financiële basis op orde en Zevenaar in Control. Het onderzoek van BDO in het sociaal domein valt eveneens onder deze categorie. Ook is de organisatie bezig met de implementatie van het planmatig werken, hiervan maakt procesmatig werken onderdeel uit.

Door sleutelfunctionarissen in de verschillende verbeteringstrajecten te positioneren houden wij de aansluiting en kunnen wij de voortgang integraal monitoren.

Processen en bevindingen

Europese aanbestedingsregels
Tijdens het herindelingsproces is ervoor gekozen om zo flexibel mogelijk te blijven ten aanzien van inrichting en personeel. Het nadeel hiervan was dat in de tussenliggende periode veel gebruik is gemaakt van inhuur. In het kader van continuïteit en kennisoverdracht zijn enkele ingehuurde medewerkers in 2018 langer werkzaam geweest, dan volgens de grenzen van het Europees aanbesteden is toegestaan. Vanuit dit gegeven is voor 2018 het risico op onrechtmatigheid bewust gelopen en dat ziet u terug bij de onderbouwing van het onderdeel in het accountantsverslag.

Sociaal domein
Bij de rechtmatigheid zijn door de accountant onzekerheden geconstateerd ten aanzien van de uitgaven zorg in nature en PGB voor jeugd en WMO. De afgelopen jaren zijn deze onzekerheden eveneens geconstateerd, maar vielen deze binnen de tolerantie voor het oordeel. De geconstateerde onzekerheid hangt samen met bewuste keuzes in het kader van administratieve lasten en de uitvoering van de PGB's door de Sociale Verzekeringsbank (SVB). De SVB verstrekt de PGB's op basis ingediende facturen, maar controleert zelf niet of de prestatie is geleverd. In het land worden verschillende methoden ontwikkeld om hier zicht op te krijgen. Ten aanzien van de zorg in natura is de keuze gemaakt om bij kleine contracten geen verklaring op te vragen. Dit hangt samen met de afweging van administratieve lasten. Daarnaast zijn enkele grote zorgpartijen (nog) niet in staat om tijdig of een juiste verklaring af te geven.

We nemen bovenstaande aandacht – en verbeterpunten mee in als aanvulling op het onderzoek van BDO.

Overige aandachtspunten
De activiteiten in het kader van de grondexploitatie zijn gedurende 2018 aanzienlijk toegenomen. De kwetsbaarheid in combinatie met deze toename hebben wij ook geconstateerd. Wij zullen hier actie op ondernemen. Overigens heeft de accountant geen onjuistheden of onzekerheden geconstateerd.

De voorgestelde verbeterpunten ten aanzien van de activa en subadministratie pakken wij in 2019 op.

In het accountantsrapport zijn naast voorgaande nog twee niet gecorrigeerde fouten opgenomen. Te hoge lasten voor de jeugdwet € 111.000 en te lage lasten RDL € 93.000. Dit heeft te maken met de late accountantscontrole.

Vragen vanuit de raad aan het college:

A. Schriftelijke vragen ex artikel 36 RvO

B. Schriftelijke vragen ter mondelinge beantwoording in de raad

C. Technische vragen (s.v.p. datum commissie- en/of raadsvergadering vermelden)

Categorie: C

Onderwerp: Jaarstukken 2018 Gemeente Zevenaar (Z/19/336576)

Naam en fractie: Tjeerd Boekhorst, Lokaal Belang

Datum indienen: 26 augustus 2019

Afdeling: Financiën

Contactpersoon: Frans Schepers

Inleiding/Aanleiding:

De jaarstukken 2018 van de Gemeente Zevenaar geeft aanleiding tot het stellen van technische vragen.

De fractie van Lokaal Belang heeft de volgende vragen:

Vraag/Vragen:

1. In de jaarstukken 2017 wordt de beschikbare weerstandscapaciteit berekend op basis van risicoreserve + algemene reserve (vrij aanwendbaar) + onbenutte belastingcapaciteit + post onvoorzien. Op pagina 118 van de jaarstukken 2018 wordt de beschikbare weerstandscapaciteit berekend op de algemene reserve per 31-12-2018 + het resultaat 2018 + het verwachte negatieve resultaat 2019 op basis van de 1ste voortgangsrapportage + claims. Op pagina 22 van het accountantsverslag wordt de beschikbare weerstandscapaciteit berekend op de algemene reserve per 31-12-2018 + het resultaat 2018 + claims.

   De claims op pagina 118 van de jaarstukken bedraagt 4 mln. De claims op pagina 22 van het accountantsverslag bedraagt 11 mln.

   Wij gaan er van uit dat de berekening door de accountant juist is.
   Is het correct dat het resultaat van de 1ste voortgangsrapportage geen onderdeel uitmaakt van de berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit?

Antwoord:
Nee, dat is niet correct. Bij de berekening van het vrije deel van de algemene reserve gaan wij uit van het saldo per 31-12-2018 en de verwachte mutaties in 2019 en verder. Op het moment van opstellen van de jaarrekening hebben we rekening gehouden met een onttrekking in 2019 van 7,1 miljoen, zijnde het actuele begrotingssaldo.

Waarin bestaat het totaal aan claims volgens de jaarstukken (4 mln) en volgens het accountantsverslag (11 mln)?

Antwoord:
De claims van 4 miljoen bestaan uit eerder besloten onttrekkingen (nieuw beleid kadernota) voor onder meer invoering Omgevingswet, achterstallig onderhoud wegen, aardgasloos Zevenaar, energieneutraal Zevenaar, Pilot schuldenvrij Zevenaar, verbetering dienstverlening. Het in het accountantsverslag genoemde bedrag van € 11 miljoen bestaat uit deze claims van € 4 miljoen, vermeerderd met het verwachte resultaat over 2019 uit de 1e Voortgangsrapportage 2019 van – afgerond - € 7 miljoen.

2. Op basis van het overzicht toprisico's staan in de jaarstukken 2018 ten opzichte van 2017 de risico's "invoeren en implementatie Omgevingswet" en "Onverschuldigde bijdrage vuilstortplaats" niet meer in de top 10. De maximaal financiële gevolgen in de jaarstukken 2017 waren behoorlijk. Overigens kwamen bovengenoemde risico's ook niet meer in de top 10 voor bij de meerjarenbegroting 2019-2022.

Kan aangegeven worden waarom het risico invoeren en implementatie Omgevingswet lager wordt ingeschaald?

Antwoord:
Voor de invoering en implementatie Omgevingswet zijn inmiddels in de begroting budgetten opgenomen. Zie ook de kadernota 2018-2022. Het risico is vervolgens komen te vervallen.

Waarom staat het risico onverschuldigde bijdrage vuilstortplaats niet meer in de top 10 risico? In de meerjarenbegroting 2019-2022 zijn de bijdragen stortplaats Zweekhorst afgeraamd. Waar in de jaarstukken 2018 kan de "afrekening van de onverschuldigde bijdrage vuilstortplaats" gevonden worden? Zo staat er bij de overlopende activa per 31 december 2018 ook geen afrekening vuilstortplaats Zweekhorst open (dit was ultimo 2017 nog wel zo). Pas bij de meerjarenbegroting 2019-2022 is het besluiten tot aframen genomen. Dus zou er toch ook een vordering ultimo 2018 dienen te zijn?

Antwoord:
In de 2e Voortgangsrapportage 2018 is opgenomen en door de gemeenteraad besloten de vordering van 2016+2017 voor de stortplaats Zweekhorst af te dekken door het opnemen van een bedrag ter hoogte van het openstaande bedrag in de voorziening dubieuze debiteuren (balanspost). Daarnaast is het geraamde bedrag voor 2018 afgeraamd (dit betekent dus ook dat er vooralsnog geen nota is opgelegd voor 2018). In de meerjarenbegroting 2019-2022 is de geraamde inkomst afgeraamd naar nihil. Alle inkomsten die alsnog worden ontvangen worden daarmee gezien als incidenteel.

Wat is de huidige status van het geschil met de exploitant van de vuilstortplaats Zweekhorst?

Antwoord:
Wij zijn in overleg met de exploitant. Op 30 september 2019 is er een vervolggesprek.

3. In het accountantsverslag wordt in overweging meegegeven om jaarlijks te bekijken welke bestemmingsreserve nog belangrijk is en deze te handhaven.
Op pagina 209-210 van de jaarstukken 2018 staan nog 16 bestemmingsreserves. Hiervan hebben er 8 geen mutatie in 2018 ondergaan.

Kan aangegeven worden of deze bestemmingsreserves nog belangrijk zijn en gehandhaafd dienen te blijven?

Antwoord:
Op 19 december 2018 is door de raad de 'Nota reserves en voorzieningen' vastgesteld. Dit heeft geleid tot opheffing van diverse bestemmingsreserves (zie bladzijde 209 onder 'Opgeheven bestemmingsreserves'). Daarnaast is In deze nota de noodzaak en nut per reserve weergegeven en is het verloop zo goed mogelijk ingeschat. Dit zal leiden tot aanwending van de bestemmingsreserves in de loop van de komende jaren. Dit geldt ook voor de reserves die in 2018 geen mutatie hebben ondergaan. Voor een meer uitvoerige beschrijving over de noodzaak van de bestemmingsreserves verwijzen wij u naar de genoemde nota.

4. Voor aankopen ten bedrage van ruim € 1,8 mln is gebleken dat de Europese aanbestedingsregels niet juist zijn toegepast. De accountant geeft hier een beperking voor de rechtmatigheid. Er zijn 17 aanbestedingen niet rechtmatig gedaan. Als reactie geeft het College dat tijdens het herindelingsproces is ervoor gekozen om zo flexibel mogelijk te blijven ten aanzien van inrichting en personeel. Het nadeel hiervan was dat in de tussenliggende periode veel gebruik is gemaakt van inhuur. In het kader van continuïteit en kennisoverdracht zijn enkele ingehuurde medewerkers in 2018 langer werkzaam geweest, dan volgens de grenzen van het Europees aanbesteden is toegestaan. Vanuit dit gegeven is voor 2018 het risico op onrechtmatigheid bewust gelopen en dat ziet u terug bij de onderbouwing van het onderdeel in het accountantsverslag.

Is de raad hier eerder van op de hoogte gebracht? Zo wordt aangegeven "het grootste deel van de punten hebben wij gedurende 2018 al onderkend".

Kan aangegeven worden of in 2019 de Europese aanbestedingsregels wel juist worden toegepast? Vanaf eind 2018 wordt gebruik gemaakt van het platform Werken in Gelderland. Kan aangegeven hoe de juistheid van de aanbesteding gewaarborgd wordt?

Antwoord:
Wij zullen de antwoorden op deze vragen zo spoedig mogelijk aan de raad nazenden.

5. De accountant heeft in het accountantsverslag geadviseerd de contractenadministratie van de hypothecaire leningen aan het personeel te completeren, vervroegde aflossingen goed te documenteren en door het personeel getekende saldobevestigingen te allen tijde terug te vragen. Deze worden jaarlijks aan de personeelsleden verstuurd.

Hoe hoog is (ongeveer) het percentage van getekende saldobevestigingen, welke door het personeel worden teruggestuurd?
Wat kunnen de gevolgen zijn van het niet terugsturen van de saldobevestigingen?

Antwoord:
Aan het personeelslid met een hypothecaire lening wordt jaarlijks een saldobevestiging gestuurd met de hoogte van de hypothecaire lening en de afgelopen jaar betaalde rente en aflossing. Tot 2018 werd niet een getekende saldobevestiging van het personeelslid

gevraagd. Vanaf 2019 wordt wel een getekende saldobevestiging van het personeelslid teruggevraagd.
Zover wij kunnen nagaan heeft het niet terugsturen zo geen gevolgen. De getekende akte ligt ten grondslag aan het terugbetalen van de verstrekte hypothecaire geldlening.

6. Door de accountant is in het accountantsverslag vermeld dat er geen belastinglast is opgenomen. Er is over 2018 nog geen (her)berekening gemaakt.
Zal dit alsnog gaan plaatsvinden?

Antwoord:
Het betreft hier de vennootschapsbelasting. Hiervoor zal in de tweede helft van 2019 een apart traject worden opgestart door een extern bureau waarvoor opdracht is gegeven. Naast een nieuwe beoordeling is de doelstelling van dit project om in de administratie vast te leggen welke onderdelen tot welke clusters voor de beoordeling van de vennootschapsbelasting behoren. Mocht de belastingdienst tot de controle op de vennootschapsbelasting overgaan over de afgelopen jaren kan dan aangetoond worden waarom de gemeente niet door de ondernemingspoort komt en geen vennootschapsbelasting verschuldigd is.

7. Omtrent de heffing en inning van toeristenbelasting wordt door de accountant aangegeven dat deze relatief gering is, maar er geen interne controle op de juistheid en volledigheid is.

Gaat het College de controle in 2019 intensiveren? Hoeveel bedragen de kosten hiervoor? Wat is de verwachting van de extra opbrengst?

Antwoord:
Volledigheid wordt deels gecheckt via internet etc. Daarnaast gaan we een extern bureau inhuren voor steekproefsgewijze boekencontroles. De kosten daarvan en mogelijke extra opbrengst zijn nog niet in beeld.

8. De accountant adviseert de Nota Waarderen en Afschrijven aan te passen (er staan onduidelijkheden en tegenstijdigheden).

Zal de Nota Waarderen en Afschrijven voor de jaarstukken 2019 worden aangepast?

Antwoord:
Ja, deze zal worden aangepast in het tweede halfjaar van 2019 en bestuurlijk worden voorgelegd in de raadsvergadering van december 2019.

Vragen vanuit de raad aan het college:

A. Schriftelijke vragen ex artikel 36 RvO

B. Schriftelijke vragen ter mondelinge beantwoording in de raad

C. Technische vragen (s.v.p. datum commissie- en/of raadsvergadering vermelden)

Categorie: C

Onderwerp: Jaarstukken 2018 Gemeente Zevenaar (Z/19/336576)

Naam en fractie: Tjeerd Boekhorst, Lokaal Belang

Datum indienen: 26 augustus 2019

Afdeling: Financiën

Contactpersoon: Frans Schepers

Inleiding/Aanleiding:

De jaarstukken 2018 van de Gemeente Zevenaar geeft aanleiding tot het stellen van technische vragen.

De fractie van Lokaal Belang heeft de volgende vragen:

Vraag/Vragen:

4. Voor aankopen ten bedrage van ruim € 1,8 mln is gebleken dat de Europese aanbestedingsregels niet juist zijn toegepast. De accountant geeft hier een beperking voor de rechtmatigheid. Er zijn 17 aanbestedingen niet rechtmatig gedaan. Als reactie geeft het College dat tijdens het herindelingsproces is ervoor gekozen om zo flexibel mogelijk te blijven ten aanzien van inrichting en personeel. Het nadeel hiervan was dat in de tussenliggende periode veel gebruik is gemaakt van inhuur. In het kader van continuïteit en kennisoverdracht zijn enkele ingehuurde medewerkers in 2018 langer werkzaam geweest, dan volgens de grenzen van het Europees aanbesteden is toegestaan. Vanuit dit gegeven is voor 2018 het risico op onrechtmatigheid bewust gelopen en dat ziet u terug bij de onderbouwing van het onderdeel in het accountantsverslag.
   Is de raad hier eerder van op de hoogte gebracht? Zo wordt aangegeven "het grootste deel van de punten hebben wij gedurende 2018 al onderkend".
   Kan aangegeven worden of in 2019 de Europese aanbestedingsregels wel juist worden toegepast? Vanaf eind 2018 wordt gebruik gemaakt van het platform Werken in Gelderland. Kan aangegeven hoe de juistheid van de aanbesteding gewaarborgd wordt?

Antwoord:

Wij informeerden u over de rechtmatigheid van aanbesteding bij inhuur via RIB 2018-081 (Proces aanbesteding inhuur derden) en RIB 2019-022 (Voortgang personeelsbeleid). De oorzaak van het langer dan aanbestedingstechnisch toegestaan benutten van kennis, kunde en vaardigheden van een aantal externe medewerkers, was zoals aangegeven de werkzaamheden die voortkwamen uit de herindeling.

De inhuurprocessen van de voormalige gemeenten zijn in de loop van 2018 aangepast in samenwerking met het inkoopteam van de RID en opgenomen in ons HR-systeem. Door onder andere gebruik te maken van het Digitaal Aanmeld Systeem (DAS) is scherp zicht op inhuurtermijnen en aanbestedingsbedragen. Inhuurprocedures die sinds eind 2018 gestart zijn dienen conform de aanbestedingsrichtlijnen (o.a. de Europese) te verlopen. Enkele doorlopende contracten (van voor de invoering van de nieuwe werkwijze) zijn nog niet op de correcte wijze aanbesteed. Zodra het contract eindigt, zal dit alsnog gedaan worden.

Eén van de richtlijnen m.b.t. aanbesteding van inhuur boven het grensbedrag is dat deze via het platform Werken in Gelderland worden aangeboden. Met het aanbieden aan Werken in Gelderland wordt een verzoek als het ware in een “keurslijf” gegoten waarmee deze voldoet aan de waarborgen van aanbesteding. Het team Inkoop van de RID is hier nadrukkelijk bij betrokken.

Commissie Ruimte 2018-2022

Dossiernummer	1661
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	4 september 2019
Agendapunt	6
Omschrijving	Raadsvoorstel Vaststellen Geharmoniseerde Bouwverordening Zevenaar 2019 (Z/18/318362)

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Ruimte 2018-2022	4 september 2019

*Z036E3267
22*

Raadsvoorstel

Onderwerp	Vaststellen geharmoniseerde Bouwverordening Zevenaar 2019
Zaaknummer	Z/18/318362
Documentnummer	INT/19/908807
Portefeuillehouder	Hans Winters
Portefeuille	Vergunningen, Toezicht en Handhaving
Behandelend ambtenaar/afdeling	Jan Willem Vogels
Telefoon	0316 595156
E-mail	JW.Vogels@zevenaar.nl

1. Samenvatting

Per 1 januari 2018 zijn de gemeenten Rijnwaarden en Zevenaar gefuseerd. Op grond van artikel 28 van de Wet algemene regels herindeling behouden de voor een overgaand gebied geldende gemeentelijke voorschriften gedurende twee jaren na die datum hun rechtskracht. Dit raadsvoorstel strekt ertoe om een nieuwe bouwverordening, geldend voor het gehele gemeentelijk gebied, vast te stellen. Zo wordt voorkomen dat in de gemeente Zevenaar per 1 januari 2020 de voorschriften van de bouwverordening niet meer gelden. Daarnaast stellen wij u voor om leden voor de commissie ruimtelijke kwaliteit (CRK) Zevenaar te benoemen overeenkomstig het voorstel van het Gelders Genootschap.

2. Raadsvoorstel

Wij stellen u voor om:

1. De Bouwverordening Zevenaar 2019 vast te stellen.
2. De volgende personen tot lid van de commissie ruimtelijke kwaliteit te benoemen:
   -H.J.C (Henk) Vreeswijk als voorzitter;
   -ir. J.B. (Jan-Bart) van der Meer als architect-commissielid;
   -ing. P. (Paul) Staats als stedenbouwkundig-commissielid;
   -A. (Amar) Sjauw En Wa-Windhorst als adviseur duurzaamheid;
   -ir. W. (Wilma) Broer als rayonarchitect/ adviseur omgevingskwaliteit;
   -W. (Werner) Weijkamp als adviseur cultuurhistorie;
   -W. (Willie) den Hartog en J. (Jan) Ringenaldus als burgerleden.

3. Waarom naar de raad

Op grond van artikel 8, eerste lid van de Woningwet stelt de gemeenteraad een bouwverordening vast en op grond bijlage bij de verordening inzake de CRK benoemt uw raad de leden van de commissie.

4. Doelstelling en beoogd resultaat

Met de geharmoniseerde verordening heeft de gemeente haar kader omtrent de bouwverordening geactualiseerd, waarin alle niet-bouwtechnische eisen zijn vastgelegd. De verordening bevordert eenduidige besluitvorming en biedt de aanvrager vooraf inzicht in de toetsingscriteria.

5. Argumenten en alternatieven

Argumenten

De bouwverordening moet geharmoniseerd en geactualiseerd worden

Op grond van artikel 28 van de Wet algemene regels herindeling behouden de voor een overgaand gebied geldende gemeentelijke voorschriften gedurende twee jaren na die datum hun rechtskracht.

Dit raadsvoorstel strekt ertoe om een nieuwe bouwverordening, geldend voor het gehele gemeentelijk gebied, vast te stellen. Zo wordt voorkomen dat in de gemeente Zevenaar per 1 januari 2020 de voorschriften van de bouwverordening niet meer gelden.

Ten aanzien van de Bouwverordening bleek bij de analyse van de harmonisatie dat er geen inhoudelijke verschillen zaten tussen de twee bouwverordeningen van Rijnwaarden en Zevenaar. Dit is verklaarbaar omdat beide gemeenten in 2012 de teksten van de model Bouwverordening van de VNG integraal hebben overgenomen.

In aanvulling hierop worden ook enkele inhoudelijke en redactionele wijzigingen doorgevoerd omdat:
- stedenbouwkundige bepalingen in de verordening zijn vervallen en in (voortaan) in bestemmingsplannen moeten worden opgenomen. Relevante stedenbouwkundige voorschriften (voor zover deze nog niet in een bestemmingsplan waren vertaald) zijn inmiddels in het Paraplubestemmingsplan Parkeren opgenomen (dit bestemmingsplan is reeds door uw raad op 30 januari 2019 vastgesteld);
- technische regels zijn komen te vervallen omdat deze zijn opgenomen in het landelijke Bouwbesluit of in andere ruimtelijke plannen.
In de bijlage 3 treft u een overzicht van de verschillen van oude en nieuwe bouwverordening aan.

De raad benoemt de leden van Commissie Ruimtelijke Kwaliteit
Het Gelders Genootschap werkt sinds 2019 met een nieuwe rayonindeling. In onze provincie is gekozen voor een opschaling naar vier grotere commissies waardoor de samenstelling van de grote commissies ook is veranderd. Dat geldt ook voor de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit (CRK) van onze gemeente. Uitvoering dient te worden gegeven aan de voordracht vanuit het Gelders Genootschap met betrekking tot de bemensing van de CRK voor het uitvoeren van het welstandstoezicht in onze gemeente. Tot op heden is voor onze gemeente geen vergadering van de grote commissie ruimtelijke kwaliteit bijeengekomen. De voorgedragen personen voor onze gemeente dienen formeel door u benoemd te worden. De relatie van deze benoeming met het onderwerp van de harmonisatie van de bouwverordeningen is een logische keuze. De organisatie van het welstandstoezicht is immers geregeld in de betreffende bijlage van de gemeentelijke verordening.

Alternatieven
N.v.t.

6. Hoe gaan we dat bereiken en is evaluatie nodig?
De verordening zal, zoals elk ander algemeen verbindend voorschrift en beleidsregel worden aangepast indien dit vereist is gelet op de vigerende regelgeving en de wensen en visie van de gemeente te zijner tijd.

7. Klimaat en duurzaamheid
N.v.t.

Communicatie
De vaststelling van de nieuwe geharmoniseerde Bouwverordening Zevenaar 2019 wordt bekend gemaakt via een publicatie in de Zevenaar Post, op de website van de gemeente Zevenaar en op www.overheid.nl.

8. Kosten, baten en dekking
Aan de uitvoering van het voorstel zijn geen kosten verbonden.

9. Bijlagen

De volgende bijlagen horen bij dit voorstel:

Volgorde	Documentnummer	Naam
1.	INK/19/903454	20180417 ledenbrief wijziging-bouwverordening-per-1-juli-2018
2.	INK/19/903450	Bouwverordening Zevenaar 2019
3.	INT/19/911497	Overzicht verschillen Bouwverordening Zevenaar 2019
4.	INK/19/876614	Voordracht samenstelling CRK Zevenaar

Burgemeester en wethouders van Zevenaar

De secretaris	De burgemeester
Michel Tromp	Lucien van Riswijk

Raadsbesluit

Onderwerp	Vaststellen geharmoniseerde Bouwverordening Zevenaar 2019
Zaaknummer	Z/18/318362
Documentnummer	INT/19/908807

De raad van de gemeente Zevenaar;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van Zevenaar:

Gelet op artikel 8, eerste lid van de Woningwet;

BESLUIT:

1. De Bouwverordening Zevenaar 2019 vast te stellen.
2. De volgende personen tot lid van de commissie ruimtelijke kwaliteit te benoemen:
   -H.J.C (Henk) Vreeswijk als voorzitter;
   -ir. J.B. (Jan-Bart) van der Meer als architect-commissielid;
   -ing. P. (Paul) Staats als stedenbouwkundig-commissielid;
   -A. (Amar) Sjauw En Wa-Windhorst als adviseur duurzaamheid;
   -ir. W. (Wilma) Broer als rayonarchitect/ adviseur omgevingskwaliteit;
   -W. (Werner) Weijkamp als adviseur cultuurhistorie;
   -W. (Willie) den Hartog en J. (Jan) Ringenaldus als burgerleden.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Zevenaar,
gehouden op .

De griffier

De burgemeester
L.J.E.M. van Riswijk

Brief aan de leden
T.a.v. het college en de raad

Datum
17 april 2018

Ons kenmerk
TLE
/U201800234
Lbr. 18/014
Uw kenmerk

Telefoon
070 - 373 83 93

Bijlage(n)
3

Onderwerp
Wijziging Bouwverordening per 1 juli 2018

Samenvatting

Zoals wij u per VNG ledenbrief 15/022 d.d. 16 april 2015 hebben geïnformeerd is de Woningwet op 29 november 2014 aangepast met inwerkingtreding van de Reparatiewet BZK 2014 (*Stb*. 2014, 458). Dit heeft onder meer tot gevolg dat de stedenbouwkundige bepalingen uit uw Bouwverordening van rechtswege komen te vervallen per 1 juli 2018. Als u sinds onze vorige brief een bestemmingsplan of beheersverordening heeft aangepast zijn deze stedenbouwkundige bepalingen in de Bouwverordening al vervallen voor dat bestemmingsplan of die beheersverordening. Als u dat sinds 29 november 2014 niet heeft gedaan, zullen de stedenbouwkundige bepalingen automatisch komen te vervallen per 1 juli 2018.

Vereniging van Nederlandse Gemeenten
Nassaulaan 12 Den Haag | Postbus 30435 | 2500 GK Den Haag
070 - 373 83 93 | info@vng.nl

Aan de leden

Datum
17 april 2018

Ons kenmerk
TLE
/U201800234
Lbr. 18/014
Uw kenmerk

Telefoon
070 - 373 83 93

Bijlage(n)
3

Geacht college en gemeenteraad,

1. Aanleiding

Zoals wij u per VNG ledenbrief 15/022 d.d. 16 april 2015 hebben geïnformeerd is de Woningwet op 29 november 2014 aangepast met inwerkingtreding van de Reparatiewet BZK 2014 (*Stb*. 2014, 458). Dit heeft onder meer tot gevolg dat de stedenbouwkundige bepalingen uit uw Bouwverordening van rechtswege komen te vervallen per 1 juli 2018. Als u sinds onze vorige brief een bestemmingsplan of beheersverordening heeft aangepast zijn deze stedenbouwkundige bepalingen in de Bouwverordening al vervallen voor dat bestemmingsplan of die beheersverordening. Als u dat sinds 29 november 2014 niet heeft gedaan, zullen de stedenbouwkundige bepalingen automatisch komen te vervallen per 1 juli 2018.

2. Wijziging per 1 juli 2018

Om misverstanden over de geldigheid van de stedenbouwkundige bepalingen in uw Bouwverordening bij uw inwoners te voorkomen raden wij u aan het vervallen van de bepalingen bekend te maken binnen uw gemeente.

Volledigheidshalve ontvangt u hierbij een overzicht van de bepalingen die per 1 juli 2018 in paragraaf 5 van het tweede hoofdstuk uit de Model Bouwverordening komen te vervallen:

2.5.2, 2.5.5, 2.5.6, 2.5.7, 2.5.8, 2.5.9, 2.5.10, 2.5.11, 2.5.12, 2.5.13, 2.5.14, 2.5.15, 2.5.16, 2.5.17, 2.5.18, 2.5.19, 2.5.20, 2.5.21, 2.5.22, 2.5.23, 2.5.24, 2.5.25, 2.5.26, 2.5.27, 2.5.28, 2.5.29 en 2.5.30. Hierdoor is het gehele paragraaf 5 van hoofdstuk 2 van de Model Bouwverordening komen te vervallen.

Dit heeft ook tot gevolg dat artikel 1.1 moet worden aangepast, aangezien een aantal begrippen niet meer zullen worden gebruikt in de Model Bouwverordening. Artikel 1.3, varianten 2 en 4 zijn door deze wijziging eveneens komen te vervallen. Let u op welke variant u heeft gebruikt voor de invulling van artikel 1.3. Dit is van belang voor het al dan niet overnemen van facultatief artikel I,

Vereniging van Nederlandse Gemeenten
Nassaulaan 12 Den Haag | Postbus 30435 | 2500 GK Den Haag
070 - 373 83 93 | info@vng.nl

onderdeel B, van het bijgevoegde Model Raadsbesluit wijziging Bouwverordening (bijlage 2) en de daarmee corresponderende onderdelen in de bijgevoegde was-wordt-tabel (bijlage 1).

Deze ledenbrief bevat drie bijlagen:
Bijlage 1 - Was-wordt-tabel wijziging Model Bouwverordening met artikelsgewijze toelichting: Deze kan desgewenst gebruikt worden voor de raadsvoordracht voor de wijziging van de verordening.
Bijlage 2 - Model Raadsbesluit wijziging Bouwverordening: Opgemaakt in Word 2.0-format (GVOP/DROP) voor publicatie, zonder toelichting.
Bijlage 3 - Geconsolideerde tekst van de Model Bouwverordening met wijzigingen bijgehouden.

De geconsolideerde teksten van de VNG modellen (met de bijbehorende toelichtingen) zijn te raadplegen via de Kennisbank Decentrale Regelgeving (www.kder.nl).

3. Informatie

Wij hebben u op 30 oktober 2014 en 16 april 2015 in onze ledenbrief 14/082 respectievelijk ledenbrief 15/022 over deze wijziging geïnformeerd.

Het is mogelijk informatie uit te wisselen via ons ROMNetwerk. Dit is een door ons opgezet digitaal netwerk waar inmiddels al meer dan 3.000 gemeenteambtenaren kennis en ervaring uitwisselen op het gebied van ruimte en milieu.

Voor vragen over deze ledenbrief kunt u terecht bij het Informatiecentrum van de VNG (070-373 8393 of e-mail: info@vng.nl).

Met vriendelijke groet,

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

J. Kriens
Algemeen directeur

Deze ledenbrief staat ook op www.vng.nl onder ‘Producten & Diensten’ - ‘Brieven’.

GEMEENTE ZEVENAAR

Bouwverordening Zevenaar

2019

Bouwverordening Zevenaar 2019

Hoofdstuk 1. Inleidende bepalingen

Artikel 1.1 Begripsomschrijvingen
1. In deze verordening wordt verstaan onder:
- bouwwerk: elke constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, met inbegrip van een gedeelte daarvan, die op de plaats van bestemming hetzij direct hetzij indirect met de grond verbonden is, hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond, bedoeld om ter plaatse te functioneren;
- NEN: een door de Stichting Nederlands Normalisatie-Instituut uitgegeven norm.

2. In deze verordening wordt verder verstaan onder:
- bevoegd gezag: dat wat daaronder wordt verstaan in de Woningwet;
- omgevingsvergunning voor het bouwen: dat wat daaronder wordt verstaan in de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.

Artikel 1.2 Termijnen
(vervallen)

Artikel 1.3 Indeling van het gebied van de gemeente
1. Voor de toepassing van deze verordening geldt als indeling van de gemeente:
    a. het gebied binnen de bebouwde kom;
    b. het gebied buiten de bebouwde kom.
2. Als gebied binnen de bebouwde kom geldt het gebied, dat op 2 april 2019 door het college is vastgesteld en op 2 mei 2019 in werking is getreden.

Hoofdstuk 2. De aanvraag omgevingsvergunning voor het bouwen

Paragraaf 1. Gegevens en bescheiden

Artikel 2.1.1 Aanvraag bouwvergunning
(vervallen)

Artikel 2.1.2 In de aanvraag op te nemen gegevens
(vervallen)

Artikel 2.1.3 Bij de aanvraag in te dienen bescheiden
(vervallen)

Artikel 2.1.4 Gegevens met betrekking tot het coördineren van vergunningaanvragen
(vervallen)

Artikel 2.1.5 Bodemonderzoek
1. Het onderzoek betreffende de bodemgesteldheid als bedoeld in artikel 8, vierde lid, van de Woningwet bestaat in ieder geval uit de resultaten van een recent milieuhygiënisch bodemonderzoek verricht volgens NEN 5740:2009+A1:2016 nl, in overeenstemming met het onderzoeksprotocol dat volgt uit figuur 1. Als op basis van het onderzoek aanleiding bestaat te veronderstellen dat asbest, daaronder mede begrepen asbestvezels, -deeltjes of –stof, in de bodem aanwezig is, vindt het onderzoek mede plaats op de wijze als voorzien in NEN 5707:2015 nl.
2. De plicht tot het indienen van een onderzoeksrapport, bedoeld in artikel 2.4 van de Regeling omgevingsrecht, geldt niet als het bouwen betrekking heeft op een bouwwerk dat naar aard en omvang gelijk is aan een bouwwerk als genoemd in de artikelen 2 of 3 van bijlage II van het Besluit omgevingsrecht. Deze verwijzing geldt niet voor de hoogtebepalingen in de artikelen 2 en 3 van bijlage II van het Besluit omgevingsrecht.

3. Het bevoegd gezag staat een geheel of gedeeltelijk afwijken van de plicht tot het indienen van een onderzoeksrapport, bedoeld in artikel 2.4 van de Regeling omgevingsrecht, toe als voor toepassing van artikel 2.4.1 bij het bevoegd gezag reeds bruikbare recente onderzoeksresultaten beschikbaar zijn.
4. Het bevoegd gezag kan een gedeeltelijk afwijken van de plicht tot het indienen van een onderzoeksrapport, bedoeld in artikel 2.4 van de Regeling omgevingsrecht, toestaan voor een bouwwerk met een beperkte instandhoudingtermijn als bedoeld in artikel 2.23 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en artikel 5.16 van het Besluit omgevingsrecht als uit het in NEN 5725, uitgave 2009, bedoelde vooronderzoek naar het historisch gebruik en de bodemgesteldheid blijkt dat de locatie onverdacht is of dat de gerezen verdenkingen een volledig veldonderzoek volgens NEN 5740:2009+A1:2016 nl niet rechtvaardigen.
5. Als het bouwen pas kan plaatsvinden nadat de aanwezige bouwwerken zijn gesloopt, dient het bodemonderzoek plaats te vinden nadat is gesloopt en voordat met de bouw wordt begonnen.

Artikel 2.1.6 Overige gegevens en bescheiden behorende bij de aanvraag om bouwvergunning
(vervallen)

Artikel 2.1.7 Bouwregistratie
(vervallen)

Artikel 2.1.8 Bijzondere bepalingen omtrent de aanvraag om bouwvergunning woonwagens en standplaatsen
(vervallen)

Paragraaf 2. Behandeling van de aanvraag om bouwvergunning

Artikel 2.2.1 Ontvangst van de aanvraag
(vervallen)

Artikel 2.2.2 Samenloop met vrijstelling ruimtelijke ordening
(vervallen)

Artikel 2.2.3 Bekendmaking van termijnen
(vervallen)

Artikel 2.2.4 In behandeling nemen en fasering bouwvergunningverlening
(vervallen)

Artikel 2.2.5 In behandeling nemen en bodemonderzoek
(vervallen)

Artikel 2.2.6 Kennisgeving van rechtswege verleende bouwvergunning
(vervallen)

Paragraaf 3. Welstandstoetsing

Artikel 2.3.1 Welstandscriteria
(vervallen)

Paragraaf 4. Het tegengaan van bouwen op verontreinigde bodem

Artikel 2.4.1 Verbod tot bouwen op verontreinigde bodem
Op een bodem die zodanig is verontreinigd dat schade of gevaar is te verwachten voor de gezondheid van de gebruikers, mag niet worden gebouwd voor zover dat bouwen betrekking heeft op een bouwwerk:

a. waarin voortdurend of nagenoeg voortdurend mensen zullen verblijven;
b. voor het bouwen waarvan een omgevingsvergunning voor het bouwen is vereist; en
c. dat de grond raakt, of waarvan het bestaande, niet-wederrechtelijke gebruik niet wordt gehandhaafd.

Artikel 2.4.2 Voorwaarden omgevingsvergunning voor het bouwen
In afwijking van het bepaalde in artikel 2.4.1 en onverminderd het bepaalde in artikel 2.4, onder d, van de Regeling omgevingsrecht , kan het bevoegd gezag voorwaarden verbinden aan de omgevingsvergunning voor het bouwen, in het geval zij op grond van de Regeling omgevingsrecht bedoelde onderzoeksrapport en/of andere bij hen bekende onderzoeksresultaten dan wel op grond van het overeenkomstig het tweede lid van artikel 39 van de Wet bodembescherming goedgekeurde saneringsplan bedoeld in artikel 39, eerste lid, van die Wet van oordeel zijn, dat de bodem niet geschikt is voor het beoogde doel maar door het stellen van voorwaarden alsnog geschikt kan worden gemaakt.

Paragraaf 5. Voorschriften van stedenbouwkundige aard en bereikbaarheidseisen

Artikel 2.5.1 Richtlijnen voor de verlening van ontheffing van de stedenbouwkundige bepalingen
(vervallen)

Artikel 2.5.2 Anti-cumulatiebepaling
(vervallen)

Artikel 2.5.3 Bereikbaarheid van bouwwerken voor wegverkeer. Brandblusvoorzieningen
(vervallen)

Artikel 2.5.3A Brandweeringang
(vervallen)

Artikel 2.5.4 Bereikbaarheid van gebouwen voor gehandicapten
(vervallen)

Artikel 2.5.5 Ligging van de voorgevelrooilijn
(vervallen)

Artikel 2.5.6 Verbod tot bouwen met overschrijding van de voorgevelrooilijn
(vervallen)

Artikel 2.5.7 Toegelaten overschrijding van de voorgevelrooilijn
(vervallen)

Artikel 2.5.8 Vergunningverlening in afwijking van het verbod tot overschrijding van de voorgevelrooilijn
(vervallen)

Artikel 2.5.9 Bouwen op de weg
(vervallen)

Artikel 2.5.10 Plaatsing van de voorgevel ten opzichte van de voorgevelrooilijn. Afschuining van straathoeken
(vervallen)

Artikel 2.5.11 Ligging achtergevelrooilijn
(vervallen)

Artikel 2.5.12 Verbod tot bouwen met overschrijding van de achtergevelrooilijn
(vervallen)

Artikel 2.5.13 Toegelaten overschrijding van de achtergevelrooilijn
(vervallen)

Artikel 2.5.14 Vergunningverlening in afwijking van het verbod tot overschrijding van de achtergevelrooilijn
(vervallen)

Artikel 2.5.15 Erf bij woningen en woongebouwen
(vervallen)

Artikel 2.5.16 Erf bij overige gebouwen
(vervallen)

Artikel 2.5.17 Ruimte tussen bouwwerken
(vervallen)

Artikel 2.5.18 Erf- en terreinafscheidingen
(vervallen)

Artikel 2.5.19 Bouwen nabij bovengrondse hoogspanningslijnen en ondergrondse hoofdtransportleidingen.
(vervallen)

Artikel 2.5.20 Toegelaten hoogte in de voorgevelrooilijn
(vervallen)

Artikel 2.5.21 Toegelaten hoogte in de achtergevelrooilijn
(vervallen)

Artikel 2.5.22 Toegelaten hoogte van zijgevels tegenover een achtergevelrooilijn
(vervallen)

Artikel 2.5.23 Toegelaten hoogte tussen voor- en achtergevelrooilijnen
(vervallen)

Artikel 2.5.24 Grootste toegelaten hoogte van bouwwerken
(vervallen)

Artikel 2.5.25 Hoogte van bouwwerken op niet aan een weg grenzende terreinen
(vervallen)

Artikel 2.5.26 Wijze van meten van de hoogte van bouwwerken
(vervallen)

Artikel 2.5.27 Toegelaten afwijkingen van de toegelaten bouwhoogte
(vervallen)

Artikel 2.5.28 Vergunningverlening in afwijking van het verbod tot overschrijding van de toegelaten bouwhoogte
(vervallen)

Artikel 2.5.29 Vergunningverlening in afwijking van het verbod tot overschrijding van de rooilijnen en van de toegelaten bouwhoogte in geval van voorbereiding van nieuw ruimtelijk beleid
(vervallen)

Artikel 2.5.30 Parkeergelegenheid en laad- en losmogelijkheden bij of in gebouwen
(vervallen)

Paragraaf 6. Voorschriften inzake brandveiligheidinstallaties en vluchtrouteaanduidingen

Artikel 2.6.1 Beginsel inzake brandmeldinstallaties
(vervallen)

Artikel 2.6.2 Aanwezigheid van brandmeldinstallaties
(vervallen)

Artikel 2.6.3 Omvang van de bewaking door brandmeldinstallaties
(vervallen)

Artikel 2.6.4 Kwaliteit van brandmeldinstallaties
(vervallen)

Artikel 2.6.5 Beginsel inzake ontruimingsalarminstallaties
(vervallen)

Artikel 2.6.6 Aanwezigheid van ontruimingsalarminstallaties
(vervallen)

Artikel 2.6.7 Kwaliteit van ontruimingsalarminstallaties
(vervallen)

Artikel 2.6.8 Beginsel inzake vluchtrouteaanduidingen
(vervallen)

Artikel 2.6.9 Aanwezigheid van vluchtrouteaanduidingen
(vervallen)

Artikel 2.6.10 Kwaliteit van vluchtrouteaanduidingen
(vervallen)

Artikel 2.6.11 Gelijkwaardigheid
(vervallen)

Artikel 2.6.12 Communicatiesysteem voor publieke hulpverleningsdiensten
(vervallen)

Paragraaf 7. Aansluitplicht op de nutsvoorzieningen

Artikel 2.7.1 Eis tot aansluiting aan de waterleiding
(vervallen)

Artikel 2.7.2 Eis tot aansluiting aan het elektriciteitsnet
(vervallen)

Artikel 2.7.3 Eis tot aansluiting aan het aardgasnet
(vervallen)

Artikel 2.7.3A Eis tot aansluiting aan de publieke voorziening voor verwarming
(vervallen)]

Artikel 2.7.4 Eis tot aansluiting aan de openbare riolering
(vervallen)

Artikel 2.7.5 Aansluiting anders dan aan de openbare riolering
(vervallen)

Artikel 2.7.6 Kwaliteit en dimensionering van de buitenriolering op ervenen terreinen
(vervallen)

Artikel 2.7.7 Wijze van meten van de afstand tot de leidingen van hetopenbare net van de nutsvoorzieningen
(vervallen)

Hoofdstuk 3. De melding

Artikel 3.1 De wijze van melden
(vervallen)

Artikel 3.2 Welstandscriteria
(vervallen)

Hoofdstuk 4. Plichten tijdens en bij voltooiing van de bouw en bij ingebruikneming van een bouwwerk

Artikel 4.1 Intrekking bouwvergunning bij niet-tijdige start of tussentijdse staking van bouwwerkzaamheden
(vervallen)

Artikel 4.2 Op het bouwterrein verplicht aanwezige bescheiden
(vervallen)

Artikel 4.3 Wijzigingen in gegevens bouwregistratie
(vervallen)

Artikel 4.4 Het uitzetten van de bouw
(vervallen)

Artikel 4.5 Kennisgeving aan het bouwtoezicht van start van (onderdelen van) de bouwwerkzaamheden
(vervallen)

Artikel 4.6 Opmetingen, ontgravingen, opbrekingen en onderzoekingen
(vervallen)

Artikel 4.7 Bemalen van bouwputten
(vervallen)

Artikel 4.8 Veiligheid op het bouwterrein
(vervallen)

Artikel 4.9 Afscheiding van het bouwterrein
(vervallen)

Artikel 4.10 Veiligheid van hulpmiddelen en het voorkomen van hinder
(vervallen)

Artikel 4.11 Bouwafval
(vervallen)

Artikel 4.12 Gereedmelding van (onderdelen van) de bouwwerkzaamheden
(vervallen)

Artikel 4.13 Melden van werken bij lage temperaturen
(vervallen)

Artikel 4.14 Verbod tot ingebruikneming
(vervallen)

Hoofdstuk 5. Staat van open erven en terreinen, aansluiting op de nutsvoorzieningen en het weren van schadelijk en hinderlijk gedierte

Paragraaf 1. Staat van open erven en terreinen

Artikel 5.1.1 Staat van onderhoud van open erven en terreinen
(vervallen)

Artikel 5.1.2 Bereikbaarheid van gebouwen voor wegverkeer. Brandblusvoorzieningen
(vervallen)

Artikel 5.1.3 Bereikbaarheid van gebouwen voor gehandicapten
(vervallen)

Paragraaf 2. Staat van brandveiligheidinstallaties en vluchtrouteaanduidingen

Artikel 5.2.1 Voorschriften inzake brandveiligheidinstallaties en vluchtrouteaanduidingen
(vervallen)

Artikel 5.2.2 Aanwezigheid van brandveiligheidinstallaties in gebouwen, niet zijnde woningen, woongebouwen, logiesverblijven, logiesgebouwen of kantoorgebouwen
(vervallen)

Artikel 5.2.3 Aanwezigheid van brandveiligheidinstallaties in woongebouwen van bijzondere aard
(vervallen)

Artikel 5.2.4 Aanwezigheid van brandveiligheidinstallaties in logiesverblijven en logiesgebouwen
(vervallen)

Artikel 5.2.5 Aanwezigheid van brandveiligheidinstallaties in kantoorgebouwen
(vervallen)

Paragraaf 3. Aansluiting op de nutsvoorzieningen

Artikel 5.3.1 Eis tot aansluiting aan de waterleiding
(vervallen)

Artikel 5.3.2 Eis tot aansluiting aan het elektriciteitsnet
(vervallen)

Artikel 5.3.3 Eis tot aansluiting aan het aardgasnet
(vervallen)

Artikel 5.3.4 Eis tot aansluiting aan de openbare riolering
(vervallen)

Artikel 5.3.5 Aansluiting anders dan aan de openbare riolering
(vervallen)

Artikel 5.3.6 Kwaliteit en dimensionering van de buitenriolering op erven en terreinen
(vervallen)

Artikel 5.3.7 Wijze van meten van de afstand tot de leidingen van het openbare net van de nutsvoorzieningen
(vervallen)

Paragraaf 4. Het weren van schadelijk of hinderlijk gedierte. Reinheid

Artikel 5.4.1 Preventie
(vervallen)

Hoofdstuk 6. Brandveilig gebruik

Paragraaf 1. Gebruiksvergunning

Artikel 6.1.1 Vergunning gebruik bouwwerk
(vervallen)

Artikel 6.1.2 Aanvraag gebruiksvergunning
(vervallen)

Artikel 6.1.3 In behandeling nemen
(vervallen)

Artikel 6.1.4 Termijn van beslissing
(vervallen)

Artikel 6.1.5 Weigeren gebruiksvergunning
(vervallen)

Artikel 6.1.6 Intrekken gebruiksvergunning
(vervallen)

Artikel 6.1.7 Verplicht aanwezige bescheiden
(vervallen)

Paragraaf 2. Het voorkomen van brand en het beperken van brand en brandgevaar

Artikel 6.2.1 Gebruikseisen van bouwwerken
(vervallen)

Artikel 6.2.2 Opslag brandgevaarlijke stoffen
(vervallen)

Artikel 6.2.3 Opslag en verwerking stoffen
(vervallen)

Paragraaf 3. Het bestrijden van brand en het voorkomen van ongevallen bij brand

Artikel 6.3.1 Gebruiksgereed houden van bluswaterwinplaatsen
(vervallen)

Artikel 6.3.2 Gebruik middelen en voorzieningen
(vervallen)

Paragraaf 4. Hinder in verband met de brandveiligheid

Artikel 6.4.1 Hinder in verband met de brandveiligheid
(vervallen)

Hoofdstuk 7. Overige gebruiksbepalingen

Paragraaf 1. Overbevolking

Artikel 7.1.1 Overbevolking van woningen
(vervallen)

Artikel 7.1.2 Overbevolking van woonwagens
(vervallen)

Paragraaf 2. Staken van het gebruik

Artikel 7.2.1 Verbod tot gebruik bij bouwvalligheid
(vervallen)

Artikel 7.2.2 Staken van gebruik wegens gebrek aan veiligheid en gebrek aan hygiëne
(vervallen)

Artikel 7.2.3 Staken van het gebruik van een woonwagen
(vervallen).

Paragraaf 3. Gebruik van bouwwerken, open erven en terreinen

Artikel 7.3.1 Vergunningsplicht nachtverblijf
In afwijking van het bepaalde in artikel 2.2, eerste lid, van het Besluit omgevingsrecht , wordt het aantal personen bepaald op meer dan 4.

Artikel 7.3.2 Hinder
(vervallen)

Paragraaf 4. Het weren van schadelijk of hinderlijk gedierte. Reinheid

Artikel 7.4.1 Preventie
(vervallen)

Paragraaf 5. Watergebruik

Artikel 7.5.1 Verboden gebruik van water
(vervallen)

Paragraaf 6. Installaties

Artikel 7.6.1 Gebruiksgereed houden van installaties
(vervallen)

Hoofdstuk 8. Slopen

Paragraaf 1. Omgevingsvergunning voor het slopen

Artikel 8.1.1 Omgevingsvergunning voor het slopen
(vervallen)

Artikel 8.1.2 Aanvraag sloopvergunning
(vervallen)

Artikel 8.1.3 In behandeling nemen
(vervallen)

Artikel 8.1.4 Termijn van beslissing
(vervallen)

Artikel 8.1.5 Samenloop van slopen en bouwen
(vervallen)

Artikel 8.1.6 Weigeren omgevingsvergunning voor het slopen
(vervallen)

Artikel 8.1.7 Intrekken omgevingsvergunning voor het slopen
(vervallen)

Paragraaf 2. Uitzonderingen op het vereiste van een omgevingsvergunning voor het slopen

Artikel 8.2.1 Sloopmelding
(vervallen)

Artikel 8.2.2 Overige uitzonderingen op het vereiste van een omgevingsvergunning voor het slopen
(vervallen)

Paragraaf 3. Verplichtingen tijdens het slopen

Artikel 8.3.1 Veiligheid op sloopterrein
(vervallen)

Artikel 8.3.2 Op het sloopterrein verplicht aanwezige bescheiden
(vervallen)

Artikel 8.3.3 Plichten van de houder van de omgevingsvergunning voor het slopen
(vervallen)

Artikel 8.3.4 Plichten van degene die sloopt
(vervallen)

Artikel 8.3.5 Wijze van slopen, verpakken en opslaan van asbest
(vervallen)

Artikel 8.3.6 Plichten ten aanzien van de sloop van tuinbouwkassen
(vervallen)

Paragraaf 4. Vrij slopen

Artikel 8.4.1 Sloopafval algemeen
(vervallen)

Hoofdstuk 9. Welstand

Artikel 9.1 De advisering door de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit
1. De advisering over redelijke eisen van welstand is opgedragen aan het Gelders Genootschap die uit haar midden personen voordraagt als lid van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit, hierna gezamenlijk te noemen: de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit.
2. De Commissie Ruimtelijke Kwaliteit adviseert over de welstandsaspecten van aanvragen voor een omgevingsvergunning op grond van artikel 2.1, 2.2 en 2.10 van de Wabo.
3. De Commissie Ruimtelijke Kwaliteit brengt advies uit over ruimtelijke ontwikkelingen.
4. De Commissie Ruimtelijke Kwaliteit adviseert in het geval van excessen, ernstige ontsiering van het uiterlijk van een bouwwerk.

5. De Commissie Ruimtelijke Kwaliteit baseert haar advies op de in de welstandsnota genoemde criteria.
6. Het reglement van orde van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit dat als bijlage 9 bij deze verordening is vastgesteld, bevat, binnen het gestelde in de voorgaande leden, nadere regels.

Artikel 9.2 Samenstelling van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit
1. De Commissie Ruimtelijke Kwaliteit bestaat uit een voorzitter en vijf leden, waarvan ten minste drie leden deskundig zijn op het gebied van architectuur, ruimtelijke kwaliteit dan wel cultuurhistorie en twee burgerleden.
2. Voor de voorzitter en leden worden plaatsvervangers aangewezen die hen bij afwezigheid kunnen vervangen.
3. De Commissie Ruimtelijke Kwaliteit kan slechts adviezen uitbrengen indien ten minste drie leden aanwezig zijn en waarvan ten minste twee leden beschikken over deskundigheid op het gebied van welstand.
4. De voorzitter en leden van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit zijn onafhankelijk ten opzichte van het gemeentebestuur.
5. De Commissie Ruimtelijke Kwaliteit wordt bijgestaan door een ambtelijk secretaris of diens plaatsvervanger.
6. Het reglement van orde van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit dat als bijlage 9 bij deze verordening is vastgesteld, bevat, binnen het gestelde in de voorgaande leden, nadere regels.

Artikel 9.3 Benoeming en zittingsduur
(vervallen)

Artikel 9.4 Jaarlijkse verantwoording
De Commissie Ruimtelijke Kwaliteit stelt jaarlijks een verslag op van haar werkzaamheden voor de gemeenteraad, waarin ten minste aan de orde komt:
- op welke wijze toepassing is gegeven aan de welstandscriteria uit de nota Ruimtelijke Kwaliteit;
- de werkwijze van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit;
- op welke wijze uitwerking is gegeven aan de openbaarheid van vergaderen;
- de aard van de beoordeelde plannen;
- de bijzondere projecten.

De Commissie Ruimtelijke Kwaliteit kan in haar jaarverslag aanbevelingen doen ten aanzien van het gemeentelijk ruimtelijk kwaliteitsbeleid in het algemeen en de aanpassing van de gemeentelijke welstandsnota in het bijzonder.

Artikel 9.5 Termijn van advisering
1. De Commissie Ruimtelijke Kwaliteit brengt het advies over de aanvraag om een omgevingsvergunning uit binnen uiterlijk twee weken nadat de intake door de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit heeft plaatsgevonden.
2. Burgemeester en wethouders kunnen in hun verzoek om advies de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit een langere termijn dan genoemd in de bovengenoemde leden van dit artikel geven voor het uitbrengen van het welstandsadvies. Een langere termijn kan door burgemeester en wethouders worden gegeven indien de termijn van afdoening van de aanvraag is verlengd met toepassing van artikel 3.9, tweede lid van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.
3. Het reglement van orde van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit dat als bijlage 9 bij deze verordening is vastgesteld, bevat, binnen het gestelde in de voorgaande leden, nadere regels.

Artikel 9.6 Openbaarheid van vergaderen en mondelinge toelichting
1. De behandeling van bouwplannen door of onder verantwoordelijkheid van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit is openbaar. De agenda voor de vergadering van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit wordt tijdig bekendgemaakt in een van overheidswege uitgegeven blad of een dag-, nieuws- of huis-aan-huisblad, dan wel op een andere geschikte wijze. Indien burgemeester en wethouders – al dan niet op verzoek van de aanvrager – een verzoek doen tot niet-openbare behandeling, dan dienen burgemeester en wethouders daaraan klemmende redenen op grond van artikel 10 van de Wet openbaarheid van bestuur ten grondslag te leggen. De openbaarheid geldt zowel voor de beraadslagingen, de beoordeling als de adviezen.

2. Indien de aanvrager van de omgevingsvergunning hierom bij het indienen van de aanvraag om de omgevingsvergunning heeft verzocht, wordt deze door of namens de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit in staat gesteld tot het geven van een toelichting op het bouwplan.
3. In het geval dat het bouwplan in de vergadering van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit wordt behandeld en een verzoek tot het geven van een toelichting is gedaan, dient de aanvrager van de omgevingsvergunning voor het bouwen een uitnodiging te ontvangen voor de vergadering van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit, waarin de aanvraag wordt behandeld.
4. Het reglement van orde van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit dat als bijlage 9 bij deze verordening is vastgesteld, bevat, binnen het gestelde in de voorgaande leden, nadere regels.

Artikel 9.7 Afdoening onder verantwoordelijkheid
1. De Commissie Ruimtelijke Kwaliteit kan de advisering over een aanvraag om advies, in afwijking van artikel 9.2, onder verantwoordelijkheid van de commissie overlaten aan een of meerdere daartoe aangewezen leden. Het aangewezen lid of de aangewezen leden adviseren over bouwplannen waarvan volgens hen het oordeel van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit als bekend mag worden verondersteld.
2. In elk geval van twijfel wordt het bouwplan alsnog voorgelegd aan de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit.
3. Behandeling van bouwplannen onder mandaat is openbaar. Indien burgemeester en wethouders – al dan niet op verzoek van de aanvrager – een verzoek doet tot niet-openbare behandeling, dan dienen burgemeester en wethouders daaraan klemmende redenen op grond van artikel 10 van de Wet openbaarheid van bestuur ten grondslag te leggen.
4. Het reglement van orde van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit dat als bijlage 9 bij deze verordening is vastgesteld, bevat, binnen het gestelde in de voorgaande leden, nadere regels met betrekking tot de mandatering.

Artikel 9.8 Vorm waarin het advies wordt uitgebracht
1. De Commissie Ruimtelijke Kwaliteit adviseert en motiveert haar advies schriftelijk.
2. Zodra het advies wordt uitgebracht, wordt het door of namens burgemeester en wethouders gevoegd bij de aanvraag om een omgevingsvergunning.
3. Het reglement van orde van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit dat als bijlage 9 bij deze verordening is vastgesteld, bevat, binnen het gestelde in de voorgaande leden, nadere regels met betrekking tot vorm en inhoud van het advies.

Artikel 9.9 Uitsluiting van gebieden en categorieën bouwwerken of standplaatsen
(vervallen)

Hoofdstuk 10. Overige administratieve bepalingen

Artikel 10.1 De aanvraag om woonvergunning
(vervallen)

Artikel 10.2 De aanvraag om vergunning tot hergebruik van een ontruimde onbewoonbaar verklaarde woning of woonwagen
(vervallen)

Artikel 10.3 Overdragen vergunningen
(vervallen).

Artikel 10.4 Overdragen mededeling
(vervallen)

Artikel 10.5 Het kenteken voor onbewoonbaar verklaarde woningen en woonwagens alsmede onbruikbaar verklaarde standplaatsen
(vervallen)

Artikel 10.6 Herziening en vervanging van aangewezen normen en andere voorschriften
Het bevoegd gezag is bevoegd om rekening te houden met de herziening en vervanging van de NEN-normen, voornormen, praktijkrichtlijnen en andere voorschriften waarnaar in deze verordening of in de bij deze verordening behorende bijlagen wordt verwezen, indien de bevoegde instantie de betrokken norm, voornorm, praktijkrichtlijn of het voorschrift heeft herzien of vervangen en die herziening of vervanging heeft gepubliceerd.

Hoofdstuk 11. Handhaving

Artikel 11.1 Stilleggen van de bouw
(vervallen)

Artikel 11.2 Overtreding van het verbod tot ingebruikneming
(vervallen)

Artikel 11.3 Stilleggen van het slopen
(vervallen)

Artikel 11.4 Onderzoek naar een gebrek
(vervallen)

Hoofdstuk 12. Straf-, overgangs- en slotbepalingen

Artikel 12.1 Strafbare feiten
(vervallen)

Artikel 12.2 Overgangsbepaling bodemonderzoek
(vervallen)

Artikel 12.3 Overgangsbepaling met betrekking tot de staat van open erven en terreinen
(vervallen)

Artikel 12.4
(vervallen).

Artikel 12.5 Overgangsbepaling sloopmelding
(vervallen)

Artikel 12.6 Slotbepaling
1. Deze verordening treedt in werking op de achtste dag na die van de bekendmaking.
2. Bij de inwerkingtreding van deze verordening vervallen:
    a. de bouwverordening Rijnwaarden, vastgesteld bij raadsbesluit d.d. 29 mei 2012 en alle daarin aangebrachte wijzigingen;
    b. de bouwverordening Zevenaar, vastgesteld bij raadsbesluit d.d. 24 oktober 2012 en alle daarin aangebrachte wijzigingen;

3. Deze verordening kan worden aangehaald als ‘Bouwverordening Zevenaar 2019’.

Bijlage 1
Gegevens en bescheiden aanvraag bouwvergunning
(vervallen)

Bijlage 2
Gegevens en bescheiden aanvraag bouwvergunning
(vervallen)

Bijlage 3
Gebruikseisen voor bouwwerken
(vervallen)

Bijlage 4
Gebruikseisen voor bouwwerken met uitzondering van de niet-gemeenschappelijke ruimten in woonfuncties
(vervallen)

Bijlage 5
Opslag brandgevaarlijke stoffen
(vervallen)

Bijlage behorend bij artikel 6.2.2
(vervallen)

Bijlage 6
Opslag brandgevaarlijke stoffen
(vervallen)

Bijlage 7
Kwaliteitseisen voor buizen en hulpstukken van de buitenriolering op erven en terreinen
Bijlage als bedoeld in artikel 2.7.6
(vervallen)

Bijlage 8
Checklist voor de visuele inspectie van woningen en daarmee vergelijkbare bouwwerken op de aanwezigheid van asbest
(vervallen)

Bijlage 9
Reglement van orde van de welstandscommissie
Dit reglement betreft als bijlage 9 een nadere invulling van hoofdstuk 9 van de Bouwverordening Zevenaar 2019.
De Commissie Ruimtelijke Kwaliteit wordt in de rest van dit document afgekort als CRK.

Artikel 1 Advisering
1. De CRK brengt gevraagd advies uit over omgevingsvergunningen en kan ongevraagd advies uitbrengen over ruimtelijke ontwikkelingen. Het gaat hierbij om in voorbereiding zijnde structuurvisies, bestemmingsplannen, projectomgevingsvergunningen, beheersverordeningen, beeldkwaliteitplannen, stedenbouwkundige plannen, landschappelijke plannen en andere relevante gemeentelijke beleidsstukken. De CRK krijgt deze stukken reeds in het ontwerpstadium voorgelegd ter advisering en brengt hier desgevraagd schriftelijk advies over uit.
2. De CRK adviseert in het geval van excessen: buitensporigheden in het uiterlijk van bouwwerken die ook voor niet-deskundigen evident zijn.
3. De CRK geeft voorlichting inzake ruimtelijke kwaliteit aan de gemeenteraad, B&W en burgers.

Artikel 2 Samenstelling van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit
1. De CRK bestaat uit zes leden. Een bestuurlijk voorzitter, de rayonarchitect, een architect, een stedenbouwkundige en een monumentendeskundige (alleen bij monumentenplannen) namens het Gelders Genootschap en twee burgerleden.
2. De CRK wordt bijgestaan door een ambtelijk secretaris of diens plaatsvervanger.

3. De gemeente kan zich naar eigen inzicht laten bijstaan door extra deskundigen van het bureau van het Gelders Genootschap of daarbuiten. Dit betreft o.a. disciplines als cultuur- en bouwhistorie, duurzaamheid en landschapsarchitectuur. Afhankelijk van het type plan dat moet worden beoordeeld, nemen de extra deskundigen deel aan de vergadering. Zij hebben geen stemrecht, tenzij ze als commissielid zijn benoemd door de gemeente.
4. Bij wijzigingsplannen voor monumenten brengt de CRK een advies uit, waarin zowel de aspecten op grond van de Woningwet (welstandsbeleid), als aspecten op grond van de Monumentenwet en de gemeentelijke erfgoedverordening worden betrokken.
In het geïntegreerde advies komt duidelijk naar voren welke aspecten betrekking hebben op de welstand en welke op het onderdeel monumenten. De commissie formuleert één gezamenlijke conclusie.
5. De CRK kan slechts adviezen uitbrengen indien tenminste drie leden aanwezig zijn (waaronder de rayonarchitect of zijn/haar vervanger) en waarvan tenminste twee leden deskundig zijn op het gebied van welstand.
6. Voor de behandeling van monumentenplannen en stedenbouwkundige plannen is daarnaast altijd de aanwezigheid van de betreffende deskundige of zijn/haar vervanger vereist.
7. Bij afwezigheid van de voorzitter of andere leden van de commissie, treden plaatsvervangers op in de commissievergadering. De rayonarchitect kan zich door een collega-rayonarchitect laten vervangen.
8. Alle vaste leden en hun plaatsvervangers zijn onafhankelijk ten opzichte van het gemeentebestuur en de gemeentelijke organisatie. Er bestaan geen bindingen of relaties op basis waarvan het advies over de welstandsaspecten wordt beïnvloed.
9. De CRK is beleidsmatig gebonden aan het gemeentelijke welstandsbeleid. De commissie streeft naar voortdurende afstemming met het beleid inzake de ruimtelijke ontwikkeling van de gemeente.

Artikel 3 Benoeming en zittingsduur commissie
1. De gemeente wijst op voordracht van het college van B&W de vereniging '*Het Gelders Genootschap'* aan als de CRK en tevens als monumentencommissie inzake wijzigingsplannen voor monumenten. Het Gelders Genootschap legt de gemeente een lijst voor met de beoogde commissieleden. Dit betreft de voorzitter, de rayonarchitect, het architectlid, de stedenbouwkundige en hun plaatsvervangers. Indien gewenst, vindt overleg plaats tussen het Gelders Genootschap en de gemeente.
2. Voor de benoeming van de twee burgerleden en hun plaatsvervangers geldt een afwijkende procedure, een openbare sollicitatieprocedure. De gemeente kan burgerleden voordragen ter benoeming. Alvorens dit te doen, overleggen B&W met het Gelders Genootschap over het gewenste profiel van het burgerlid of de burgerleden.
3. Er mogen maximaal twee burgerleden in de CRK worden benoemd.
4. Burgerleden ontvangen via de gemeente een onkostenvergoeding.
5. De leden van de CRK en hun plaatsvervangers worden benoemd voor een periode van maximaal drie jaar, met de mogelijkheid van verlenging met nog eens maximaal drie jaar.
6. In geval van bijzondere omstandigheden kan deze maximale verlengingstermijn opnieuw worden verlengd.

Artikel 4 Profiel en taakomschrijving commissieleden

Rayonarchitect
1. De rayonarchitect van het Gelders Genootschap is secretaris-deskundige van de commissie.
2. Hij/zij voert als gemandateerd lid van de CRK de eerste gesprekken – het vooroverleg - met de gemeente, planindieners, ontwerpers en andere belanghebbenden, verzamelt relevante informatie en bereidt de behandeling van bouwplannen in de CRK voor. De plannen waarvoor de rayonarchitect een mandaat heeft, worden door hem/haar van een advies voorzien.
3. De rayonarchitect stelt de agenda voor de commissievergadering op en geeft die door aan de behandelend ambtenaar van de afdeling Vergunning, Toezicht & Handhaving van de gemeente.
4. Tijdens de commissievergadering introduceert de rayonarchitect de plannen en verstrekt gegevens over het relevante welstandsbeleid voor het betreffende plan en/of gebied.
5. Onder de verantwoordelijkheid van de rayonarchitect wordt de beraadslaging en conclusie over een plan uitgewerkt in een schriftelijk advies.
6. Dit schriftelijke advies wordt in beginsel binnen twee weken uitgebracht nadat de intake door de rayonarchitect heeft plaatsgevonden.

Voorzitter
1. De voorzitter van de CRK is in principe gekozen uit de kring van gemeentebestuurders.
2. Hij/zij is verantwoordelijk voor het functioneren van de commissie en de kwaliteit van de advisering.
3. Hij/zij let erop dat de commissie adviseert binnen de kaders van het gemeentelijk welstandsbeleid.
4. Tijdens de openbare vergadering treedt de voorzitter op als gastheer/-vrouw voor alle aanwezigen. Hij/zij legt in het kort de vergaderprocedure uit en informeert wie van de aanwezigen bij een plan wil inspreken. Indien een plan in het vooroverleg is besproken, geeft de voorzitter (of de rayonarchitect) een korte samenvatting van hetgeen in dat stadium van het planproces besproken is.
5. De voorzitter leidt de discussie en biedt alle commissieleden de gelegenheid om hun mening voldoende naar voren te brengen.
6. Hij/zij zorgt ervoor dat na een inhoudelijke discussie over een adviesaanvraag een voor alle aanwezigen korte en heldere samenvatting wordt gegeven.
7. De voorzitter bewaakt verder de voortgang van de agenda.
8. Bij het overleg met de gemeente (bestuurders en ambtenaren) en met de pers treedt de voorzitter namens de commissie naar buiten.
9. De voorzitter organiseert met de commissie een jaarlijkse inhoudelijke evaluatie van de werkzaamheden. De resultaten van de evaluatie worden opgenomen in het jaarlijks verslag van de CRK.

Taken architect, stedenbouwkundige en monumentendeskundige
1. De architect, stedenbouwkundige en monumentendeskundige geven vanuit hun ervaring en inzicht in het vakgebied een onafhankelijke visie op de adviesaanvragen.
2. Op het moment dat zij op de een of andere wijze een zakelijke binding hebben met een bepaald bouwplan laten zij zich voor de betreffende commissievergadering vervangen.
3. Bij langlopende projecten waarbij de inbreng van de commissie verwacht wordt en waarbij de architect en / of stedenbouwkundige en/of monumentendeskundige een zakelijke binding hebben, treden zij in overleg met de commissie en het bureau tijdelijk terug.

Taken monumentendeskundige
1. Wanneer wijzigingsplannen voor monumenten zijn geagendeerd, heeft een monumentendeskundige zitting in de CRK. Deze heeft tevens het mandaat van de commissie om zitting te nemen in de mandaatcommissie (met de rayonarchitect).
2. De monumentendeskundige geeft vanuit zijn ervaring en inzicht in het vakgebied een onafhankelijke visie op de adviesaanvragen.
3. Op het moment dat de monumentendeskundige op de een of andere wijze een zakelijke binding heeft met een bepaald bouwplan laat hij zich voor de betreffende commissievergadering vervangen.
4. Bij langlopende projecten waarbij de inbreng van de commissie verwacht wordt en waarbij de monumentendeskundige een zakelijke binding heeft, treedt deze in overleg met de commissie en het bureau van het Gelders Genootschap tijdelijk terug.

Taken burgerleden
1. Burgerleden moeten inwoners zijn van de gemeente Zevenaar en zijn alleen betrokken bij de beoordeling van plannen uit deze gemeente.
2. Burgerleden hebben zowel zitting in de CRK als bij de mandaatvergaderingen van de rayonarchitect.
3. Burgerleden hebben geen vertegenwoordigende functie, maar spreken op persoonlijke titel als lid van de CRK. Zij geven vanuit hun ervaring en beleving een onafhankelijke visie op de adviesaanvragen en proberen ‘de kijk van de burger’ in een welstandsadvies te vertalen. Zij hebben daarom minimaal een inbreng op het gebied van de bij hen aanwezige gebiedskennis, maatschappelijke verhoudingen en plaatselijke factoren en kenmerken.
4. Daarnaast kunnen burgerleden een rol hebben bij het bevorderen van een heldere en begrijpelijke communicatie tussen de CRK en een aanvrager.
5. Op het moment dat een burgerlid op de een of andere wijze een persoonlijke binding heeft met een bepaald bouwplan trekt hij/zij zich voor de betreffende commissievergadering terug.
6. Bij langlopende projecten waarbij de inbreng van de commissie verwacht wordt en het burgerlid een persoonlijke binding heeft, treedt deze in overleg met de commissie en het bureau tijdelijk terug.

Artikel 5 Openbaarheid
1. De commissievergadering en de behandeling van de plannen onder mandaat is openbaar.
2. De commissievergadering of een gedeelte daarvan is niet openbaar in gevallen als bedoeld in art. 10, eerste lid, van de Wet Openbaarheid van Bestuur en in gevallen waarin het belang van openbaarheid niet opweegt tegen de in art. 10, tweede lid, van die wet genoemde belangen.
3. De data, het tijdstip en de locatie van de vergadering van de CRK worden bekendgemaakt via de gemeentelijke internetsite.
4. De agenda van de vergadering van de CRK ligt vóór de vergadering ter inzage bij de informatiebalie op het gemeentehuis en wordt tevens geplaatst op de gemeentelijke internetsite.

Artikel 6 Notulen
Goedgekeurde notulen van de behandeling van plannen zijn openbaar en worden op de in de gemeente gebruikelijke wijze bekend gemaakt.

Artikel 7 Toelichting opdrachtgever/ontwerper
1. Opdrachtgevers en ontwerpers worden altijd in de gelegenheid gesteld om de behandeling van hun plan bij te wonen en toe te lichten.
2. Indien zij hun plan willen toelichten, kunnen ze hiervoor een afspraak maken bij de afdeling Vergunning, Toezicht & Handhaving van de gemeente.

Artikel 8 Vooroverleg
1. De gemeente biedt de aanvrager de mogelijkheid, om - op afspraak - een nog niet formeel aangevraagd plan in een vooroverleg met de CRK toe te lichten en te bespreken.
2. De rayonarchitect maakt altijd een verslag van het vooroverleg.
3. Vooroverleg vindt in principe in het openbaar plaats. Hiervan kan worden afgeweken na overleg tussen de gemeente, de aanvrager en de CRK.

Artikel 9 Mandaat
1. De CRK kan de advisering over aanvragen om een omgevingsvergunning mandateren aan de rayonarchitect. De rayonarchitect behandelt regelmatig bij de gemeente de plannen. Daarbij dienen ook de burgerleden aanwezig te zijn. De rayonarchitect heeft een mandaat van de commissie om zelfstandig bouwplannen af te handelen. Het uitgangspunt voor de mandaatverlening is dat de rayonarchitect alleen grootschalige (stedenbouwkundige) plannen en de meer complexe plannen doorschuift naar de voltallige commissie. Voor de overige plannen heeft hij / zij zowel een positief als negatief mandaat. Tenminste één keer per jaar vindt overleg plaats tussen de rayonarchitect en de CRK over het mandaat.
2. Burgemeester en wethouders kunnen de beoordeling of een plan voor een omgevingsvergunningplichtig bouwwerk dat niet in strijd is met redelijke eisen van welstand mandateren aan een door hen aan te wijzen ambtenaar, voor zover hierin door de nota wordt voorzien.
3. Monumentenplannen mogen door een mandaatcommissie worden behandeld, mits hierover afspraken zijn gemaakt met de CRK. Uitgangspunt hierbij is dat de mandaatcommissie alleen monumentenplannen beoordeelt met een relatief geringe ruimtelijke betekenis. In de mandaatcommissie hebben de rayonarchitect en monumentendeskundige van Gelders Genootschap zitting alsmede de burgerleden.
4. In de gevallen onder lid 1 en 2, wordt een advies uitgebracht binnen 1 week, na beoordeling door de aangewezen rayonarchitect..
5. In geval van twijfel legt de gemandateerde het plan als bedoeld in lid 1 alsnog voor aan de CRK.
6. In het geval het plan als bedoeld in lid 2 niet voldoet aan de betreffende welstandscriteria, dan wel in geval van twijfel leggen burgemeester en wethouders het plan alsnog voor aan de CRK.
7. De CRK zelf is en blijft eindverantwoordelijk voor het welstandsadvies.

Artikel 10 Inhoud advies
1. Het advies is in principe schriftelijk en gemotiveerd. Elk advies bestaat in ieder geval uit:
    a. een korte duiding van het plan en zijn omgeving;
    b. een verwijzing naar de bij de beoordeling gebruikte (welstands)criteria en een motivering, indien wordt afgeweken van die criteria;
    c. het advies en de motivering daarvan indien het een negatief advies is.

2. Bij een positieve advisering wordt volstaan met een “akkoord” en kan een expliciete motivering achterwege blijven, tenzij B&W daarom verzoeken, of indien er bezwaar tegen het plan wordt ingediend.

Artikel 11 Toelichting op het advies
De planindiener en / of de ontwerper kan verzoeken om een mondelinge toelichting op het advies. Deze toelichting wordt gegeven door de secretaris. Indien de planindiener of ontwerper vervolgens eventueel een nadere toelichting wenst, wordt een afspraak gemaakt met de CRK.

Artikel 12 Second opinion
Alvorens een second opinion te vragen, bieden B&W eerst de vaste Commissie Ruimtelijke Kwaliteit de mogelijkheid tot heroverweging van het eerder uitgebrachte advies. Indien alsnog een second opinion wordt gevraagd, wordt dit gemeld aan de CRK. Bij een second opinion wordt het plan voorgelegd aan een commissie buiten het Gelders Genootschap. Hierover neemt de gemeente contact op met de Federatie Welstand.

Artikel 13 Klachten
Klachten over het functioneren van de commissie worden ingediend bij de commissie zelf. Als klager en commissie niet tot een oplossing komen kan de klager zijn klacht indienen bij burgemeester en wethouders.

Bijlage 10
Tabel 2.6.1 behorende bij artikel 2.6.1 Beginsel inzake brandmeldinstallaties
(vervallen)

Bijlage 11
Tabel 2.6.5 behorende bij artikel 2.6.5 Beginsel inzake ontruimingsinstallaties
(vervallen)

Bijlage 12
Tabel 2.6.8 behorende bij artikel 2.6.8 Beginsel inzake vluchtroute aanduidingen
(vervallen)

Toelichting Bouwverordening

Hoofdstuk 1. Inleidende bepalingen

Artikel 1.1 Begripsomschrijvingen
Bouwwerk en gebouw
De definitie van bouwen in artikel 1 van de Woningwet maakt gebruik van de als bekend veronderstelde term bouwwerk. De inhoud van de term bouwwerk wordt bepaald door de begripsomschrijving in de Model Bouwverordening (MBV) en de jurisprudentie.
De Woningwet maakt op diverse plaatsen onderscheid tussen gebouwen en bouwwerken, niet zijnde een gebouw. Het begrip gebouw is bepaald in artikel 1 van de Woningwet.

Artikel 1.3 Indeling van het gebied van de gemeente
Algemeen
Sinds 1 juli 2008 geldt de Wet ruimtelijke ordening (Wro). In afwijking van de daarvoor geldende Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO) moet op grond van de nieuwe wet ook een bestemmingsplan worden vastgesteld voor de bebouwde kom.
Ook bestaat de mogelijkheid een beheersverordening vast te stellen, indien voor het betreffende gebied geen grote veranderingen worden verwacht. Een beheersverordening vervangt een bestemmingsplan. Op grond van overgangsrecht dient uiterlijk op 1 juli 2013 een bestemmingsplan nieuwe stijl of beheersverordening te gelden voor alle gebieden van de gemeente.
De bouwverordening voorziet in hoofdstuk 2 in de stedenbouwkundige bepalingen voor gebieden waar geen bestemmingsplan geldt. Het vaststellen van een bestemmingsplan voor de bebouwde kom kan gevolgen hebben voor dit artikel en de daarop gebaseerde kaartbijlagen. Wanneer voor de bebouwde kom een bestemmingsplan wordt vastgesteld, dient te worden bezien of en in hoeverre artikel 1.3 van de bouwverordening daarop moet worden afgestemd of wellicht overbodig is geworden.
Het is toegestaan op grond van artikel 1.3 voor verschillende gebieden binnen de gemeente een andere variant uit de MBV vast te stellen met voor elk gebied een eigen kaartbijlage. Zie hiervoor ook paragraaf 2.5 van deze toelichting.

Hoofdstuk 2. De aanvraag omgevingsvergunning voor het bouwen

Algemeen
Regeling omgevingsrecht
De indieningvereisten staan vermeld in artikel 7.2 van de Regeling omgevingsrecht (Mor). De Mor vervangt op dit punt het Besluit indieningvereisten aanvraag bouwvergunning.
De indiening van de in art. 7.2 Mor en andere voor de beoordeling van de aanvraag noodzakelijke gegevens kan het bevoegd gezag verlangen op grond van art. 4.2 Algemene wet bestuursrecht (Awb) juncto art. 4.4 Besluit omgevingsrecht (Bor).

Wet BIBOB
De Wet bevordering integriteitbeoordelingen door het openbaar bestuur (BIBOB), Stb. 2002, 347, en het daaraan gekoppelde Besluit BIBOB, Stb. 2003, 180 zijn per 1 juni 2003 in werking getreden (Stb. 2003, 216) en nadien gewijzigd, laatstelijk in 2011. Deze wet houdt in dat na ontvangst van een aanvraag om een omgevingsvergunning voor het bouwen, door het bevoegd gezag wordt beoordeeld of over de aanvrager een integriteitadvies wordt gevraagd bij het Bureau BIBOB. Dit bureau ressorteert onder het ministerie van Justitie en is bevoegd om onderzoek te doen naar de antecedenten van de aanvrager - zowel natuurlijke als rechtspersonen - en naar de herkomst van de gelden waarmee het bouwproject wordt gefinancierd. Een negatief advies kan voor het bevoegd gezag aanleiding zijn de omgevingsvergunning te weigeren.
Het vragen van een advies door het bevoegd gezag is facultatief. Indien een advies bij het Bureau BIBOB wordt gevraagd, schort de termijn voor de behandeling van de aanvraag om een omgevingsvergunning voor het bouwen met maximaal acht weken op (4 weken + verlenging 4 weken); artikelen. 15 en 31 Wet Bibob).

Algemene wet bestuursrecht
De Algemene wet bestuursrecht (Awb) geeft algemene regels voor het rechtsverkeer tussen burger en overheid. Ook de rechtsbescherming tegen besluiten van de overheid is in de Awb opgenomen. De Awb is bij de voorbereiding van besluiten van belang voor de te volgen procedure. Dit geldt onder meer voor de gevallen waarin Afdeling 3.4 over de uniforme openbare voorbereidingsprocedure (uov) van toepassing is.

Wet ruimtelijke ordening
Op 1 juli 2008 trad de Wet ruimtelijke ordening (Wro) in werking ter vervanging van de Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO). Beoogd was om met de invoering van de Wro de stedenbouwkundige voorschriften uit de bouwverordening, inclusief de regeling betreffende het parkeren, geleidelijk zijn werkingskracht te laten verliezen. Met de Invoeringswet Wet ruimtelijke ordening (Stb. 2008, 180) werd aanvankelijk de mogelijkheid om stedenbouwkundige bepalingen op te nemen in de bouwverordening geschrapt. Hiervan werd in eerste instantie afgezien omdat destijds te veel vragen bestonden of en over de wijze waarop het parkeren in het bestemmingsplan zou kunnen worden geregeld. Dit betrof met name het parkeernormenartikel (2.5.30).
De betreffende bepaling uit de Invoeringswet is nooit inwerking getreden. Het geleidelijk laten verliezen van de werkingskracht van de stedenbouwkundige voorschriften uit de bouwverordening is echter op 29 november 2014 door de Reparatiewet BZK 2014 geregeld door een aantal wijzigingen in de Woningwet. Zie hiervoor de toelichting bij paragraaf 2.5.
Op 1 november 2014 is het ‘Besluit tot wijziging diverse algemene maatregelen van bestuur in verband met permanent maken Crisis- en herstelwet’ (Wijzigingsbesluit) in werking getreden (Stb.2014, 333) . Hierdoor werd het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) gewijzigd. Daarin werd (de reeds bestaande mogelijkheid) expliciet vastgelegd om ‘interpreterende’ beleidsregels vast te stellen voor de uitoefening van een bevoegdheid in een bestemmingsplan. Deze mogelijkheid kan worden gebruikt bij het regelen van het ‘parkeren’ in het bestemmingsplan.
Artikel 3.1.2 Bro maakt duidelijk dat een bestemmingsplan regels kan bevatten waarvan de uitleg bij het gebruik van een bevoegdheid afhankelijk wordt gesteld van later vast te stellen beleidsregels. Deze bepaling is toegevoegd om buiten twijfel te stellen dat net als in een gewone verordening ook in een bestemmingsplan regels kunnen worden gesteld die een zekere interpretatieruimte laten die later aan de hand van beleidsregels kan worden ingevuld. Hierbij is echter wel de nodige voorzichtigheid geboden, gelet op de vereiste rechtszekerheid in de bestemmingsplanjurisprudentie: de bestemmingsplanregels moeten voldoende concreet zijn.
Met de wijziging van het Bro wordt tegemoet gekomen aan de wens uit de praktijk om de in een bestemmingsplan op te nemen parkeernorm via beleidsregels verder uit te werken en om te kunnen (blijven) werken met een parkeerfonds, net zoals dat nu gebeurt via de regeling in de bouwverordening.
Bij het opnemen van een parkeernormenregeling in een bestemmingsplan kan gewerkt worden met de mogelijkheid om af te wijken van een parkeereis door het verlenen van een (binnenplanse) omgevingsvergunning. Dan wordt aan een voorwaardelijke verplichting een binnenplanse afwijkingsbevoegdheid verbonden waaraan voorwaarden worden verbonden. Bijvoorbeeld dat van een gestelde parkeereis op eigen terrein kan worden afgeweken indien de parkeerbehoefte elders kan worden opgevangen. Veel gemeenten werken al met een parkeerfonds. Die praktijk kan op deze wijze, ook bij een parkeernormenregeling die is opgenomen in een bestemmingsplan, worden gecontinueerd.
In het Wijzigingsbesluit is niet expliciet voorzien in de mogelijkheid zogenoemde voorwaardelijke verplichtingen in een bestemmingsplan op te kunnen nemen omdat het werken met voorwaardelijke verplichtingen in een bestemmingsplan inmiddels gemeengoed is geworden. De mogelijkheid om hiermee te werken is inmiddels in een ruime hoeveelheid jurisprudentie bevestigd.
Nu duidelijk is dat een regeling over het parkeren ook in het bestemmingsplan kan worden opgenomen, en de grondslag in de Woningwet voor de stedenbouwkundige bepalingen in de bouwverordening door de Reparatiewet BZK 2014 definitief is weggenomen (zie de toelichting bij paragraaf 2.5), zullen de stedenbouwkundige voorschriften uit de bouwverordening, net als andere delen van de bouwverordening, geleidelijk via overgangsrecht ‘uitsterven’. Daarmee zal de bouwverordening als instrument op termijn verdwijnen.
Het is dan ook raadzaam voor gemeenten om ervoor te zorgen dat de stedenbouwkundige regelingen en dan met name de parkeernormenregeling uit uw bouwverordening voor 1 juli 2018 worden ondergebracht in de bestemmingsplannen binnen de gemeente. Informatie over de manier waarop dat kan kunt u vinden via Platform31 (http://www.platform31.nl/) of Rho (http://www.rho.nl/). Zie bijvoorbeeld het supplement Op Dezelfde leest: ‘Parkeren en bestemmingsplan’ van 2011/2.

Voor nieuwe bestemmingsplannen hadden gemeenten echter geen tijd tot 1 juli 2018 om dit te regelen. Hier moest meteen al een keuze in het bestemmingsplan gemaakt worden ten aanzien van de regeling van de nu vervallen onderwerpen in de bouwverordening. Voor op korte termijn vast te stellen bestemmingsplannen ontbreekt vaak de voorbereidingstijd daarvoor. Dit is met name het geval bij de regeling van het parkeren. Vandaar dat een modelbepaling is ontworpen, die vergelijkbaar is met de huidige parkeernormenbepaling in de bouwverordening en die in het bestemmingsplan kan worden opgenomen. Deze is te vinden op de website van Rho adviseurs: http://www.rho.nl/. 'Parkeernormregelingen' zijn verder te vinden op http://www.ruimtelijkeplannen.nl/web-roo/roo/. Zie bijvoorbeeld http://www.ruimtelijkeplannen.nl/documents/NL.IMRO... en http://www.ruimtelijkeplannen.nl/documents/NL.IMRO...

WOB en de openbaarheid van gegevens aanvraag omgevingsvergunning voor het bouwen
De aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het bouwen ligt op grond van art. 3.8 Wabo voor een ieder ter inzage. Bij het indienen van een verzoek om een omgevingsvergunning voor het bouwen kan de aanvrager gemotiveerd verzoeken bepaalde gegevens niet openbaar ter inzage te leggen. De gegevens die op grond van de Wabo ter inzage liggen zijn de zakelijke gegevens die nodig zijn bij de beoordeling van het ingediende bouwplan.
De gegevens die de gemeente inwint op grond van de Wet BIBOB liggen niet ter inzage. Deze gegevens hebben een persoonlijk karakter. Zij betreffen de antecedenten van de aanvrager, van degene die bouwt en van degene die in het te bouwen bouwwerk bepaalde activiteiten onderneemt. Deze gegevens zijn gevoelig voor misbruik en liggen niet ter inzage.

Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) introduceert de omgevingsvergunning. De bouwvergunning maakt deel uit van de omgevingsvergunning en wordt in de MBV aangeduid als omgevingsvergunning voor het bouwen (art. 2.1 Wabo). De Wabo heeft gevolgen voor de vergunningen en ontheffingen van de bouwverordening. De MBV is met de 13e serie van wijzigingen 'Wabo-proof' gemaakt.

Paragraaf 1. Gegevens en bescheiden

Artikel 2.1.5 Bodemonderzoek
Inleiding
De artikelen over het bodemonderzoek in de MBV hebben tot doel te bevorderen dat niet wordt gebouwd op verontreinigde grond. Artikel 2.4.1 bevat het verbod tot bouwen op verontreinigde grond. Bij dit artikel is een uitvoerige toelichting geplaatst waarin de hele route van een bodemonderzoek wordt beschreven, de van toepassing zijnde normen en de relatie wordt aangeduid met de voorschriften uit de Woningwet en de Regeling omgevingsrecht.
De hierna vermelde toelichting per artikellid is beknopt. Een uitvoeriger beschrijving van het hele proces staat vermeld in de toelichting bij artikel 2.4.1. Beide toelichtingen moeten in combinatie met elkaar worden gelezen.

Lid 1
Uit de systematiek van NEN 5740:2009+A1:2016nl volgt dat voorafgaand aan het milieuhygiënisch bodemonderzoek eerst een vooronderzoek volgens NEN 5725 wordt uitgevoerd - ook wel historisch onderzoek genoemd - ten behoeve van het formuleren van de onderzoekshypothese en een eventuele onderverdeling van het terrein. Indien het vooronderzoek naar de historie en de bodemgesteldheid uitwijst dat de locatie onverdacht is, kan het bevoegd gezag op basis van het derde lid besluiten af te wijken van de verplichting tot het uitvoeren van het verkennend onderzoek. Het bodemonderzoek volgens NEN 5740:2009+A1:2016nl is niet toereikend om asbest in grond te onderzoeken. Daartoe is de NEN 5707:2015nl ontwikkeld.

Lid 3
De mogelijkheid om geen onderzoeksgegevens op te vragen wordt geboden door artikel 4.4, lid 2 Bor. Er komt geen afzonderlijk besluit tot het afwijken, geen beschikking. De omgevingsvergunning van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht is er immers op gericht alles in één brede omgevingsvergunning te regelen.

Lid 4
Bouwwerken met een beperkte instandhoudingtermijn kunnen velerlei zijn, van klein tot groot en voor een zeer divers gebruik. Vermelding van deze categorie betekent niet dat in alle gevallen kan worden afgeweken van de plicht tot het indienen van een onderzoeksrapport. De gemeente kan hiervoor beleid ontwikkelen.

Lid 5
De strekking van dit lid is het tegengaan dat een bodemonderzoek plaatsvindt voordat de bestaande bebouwing wordt gesloopt en eventueel ten gevolge van deze werkzaamheden een bodemverontreiniging optreedt die dan niet wordt gesignaleerd.
Dit betekent dat het resultaat van een bodemonderzoek niet altijd kan worden overgelegd bij de aanvraag om een omgevingsvergunning voor het bouwen. Daarom behoort dit onderzoek tot de bescheiden die ook later kunnen worden ingediend.

Paragraaf 4. Het tegengaan van bouwen op verontreinigde bodem

Artikel 2.4.1 Verbod tot bouwen op verontreinigde grond
Algemeen
In het tweede lid van artikel 8 van de Woningwet wordt aan de gemeenteraden de opdracht gegeven om in de bouwverordening voorschriften op te nemen over het tegengaan van bouwen op verontreinigde bodem. In het derde lid van genoemd artikel 8 is uitgewerkt op welke bouwwerken deze voorschriften betrekking dienen te hebben. Het woord uitsluitend in de redactie van dit derde lid duidt erop dat aanvulling in de bouwverordening niet is toegestaan.
De indieningvereisten voor het in behandeling nemen van een aanvraag om een omgevingsvergunning voor het bouwen, waartoe het bodemonderzoek behoort, staan in de Regeling omgevingsrecht. De structuur is als volgt:
Bij de aanvraag om een omgevingsvergunning voor het bouwen moet een onderzoeksrapport betreffende de bodemgesteldheid worden overgelegd, aldus artikel 2.4 onder d. van de Regeling omgevingsrecht.
Artikel 4.4, lid 2 van het Bor bepaalt dat gegevens en bescheiden waarover het bevoegd gezag al beschikt, niet opnieuw behoeven te worden verstrekt. Dit geldt in beginsel ook voor gegevens die zijn verstrekt in de periode dat de Wabo nog niet in werking was getreden, en die als archiefbescheiden in bewaring worden gehouden als bedoeld in artikel 3 van de Archiefwet 1995. Uit het algemene bestuursrecht volgt dat het bevoegd gezag wel gehouden is de volledigheid en actualiteit te toetsen van de gegevens en bescheiden die de aanvrager niet bij de aanvraag verstrekt, omdat deze al in het bezit van het bevoegd gezag zijn.
Indien blijkt dat de ingediende bescheiden (waaronder het bodemonderzoeksrapport) onvoldoende zijn en dit gebrek niet kan worden opgelost door het stellen van een voorwaarde bij de vergunningverlening, wordt de aanvrager in overeenstemming met artikel 4:5 van de Awb in de gelegenheid gesteld de ontbrekende gegevens aan te vullen.
Indien de aard van het bouwplan daartoe aanleiding geeft, kan het bevoegd gezag in een voorwaarde bij de omgevingsvergunning bepalen dat de desbetreffende gegevens en bescheiden alsnog moeten worden verstrekt voordat met de bouw mag worden begonnen. Tevens wordt hierbij een termijn gesteld en een exacte aanduiding welke gegevens en bescheiden worden verlangd, aldus de Regeling omgevingsrecht.
De gezondheidsrisicos voor de mens bij het gebruik van het bouwwerk vormen in deze benadering het onderscheidend criterium. Veiligheid en gezondheid zijn immers sinds de invoering van de Woningwet in 1901 belangrijke grondslagen van de wet. Gelet op de uitgangspunten van de Woningwet, kan de schade voor het milieu geen motief zijn voor de voorschriften in de bouwverordening met betrekking tot het tegengaan van bouwen op verontreinigde grond. Dit in tegenstelling tot de Wet bodembescherming waarbij het herstel van de functionele eigenschappen van de bodem voor mens, plant en dier centraal staat.
Met de inwerkingtreding van de Wabo is dit onderscheid minder van belang. Deze wet verenigt in een overkoepelend vergunningstelsel milieueisen, bouw- en sloopeisen. Zie artikel 6.2, sub c van de Wabo.

Bouwwerken bestemd voor het verblijf van mensen
Het doel van het artikel is en blijft: Het doel van de voorschriften is dat niet wordt gebouwd op een bodem die dusdanig verontreinigd is, dat hierdoor gevaar voor de gezondheid van personen ontstaat.

Wat verstaan moet worden onder ‘bouwwerken waarin voortdurend of nagenoeg voortdurend mensen zullen verblijven’ wordt in de Memorie van toelichting bij de Wet tot wijziging van de Woningwet inzake het tegengaan van bouwen op verontreinigde grond (TK 1995-1996, 24 809, nr. 3) nader omschreven. Het betreft hier bouwwerken waarin dagelijks gedurende enige tijd dezelfde mensen verblijven, bijvoorbeeld om te werken of onderwijs te geven of te genieten. Bij ‘enige tijd’ moet gedacht worden aan een verblijfsduur van twee of meer uren per (werk)dag. Het gaat dus niet om een enkele keer twee of meer uren, maar om een meer structureel (over een langere periode dan één dag) twee of meer uren verblijven van dezelfde mensen in het gebouw.
Gebouwen voor het opslaan van materialen of goederen, voor het telen of kweken van land- en tuinbouw producten evenals gebouwen ten behoeve van nutsvoorzieningen, zoals elektriciteitshuisjes en gebouwen voor de waterhuishouding of -zuivering, worden in de Memorie van toelichting genoemd als voorbeelden van bouwwerken waarin niet voortdurend of nagenoeg voortdurend mensen verblijven. De omstandigheid dat in deze bouwwerken wel eens mensen aanwezig zijn, bijvoorbeeld voor het verrichten van over het algemeen kort durende werkzaamheden, zoals onderhoudswerkzaamheden, maakt die gebouwen nog niet tot gebouwen die feitelijk zijn bestemd voor het verblijven van mensen. In de Nota naar aanleiding van het verslag (TK, 1997-1996, 24809, nr. 5, p. 6) wordt naar aanleiding van Kamervragen verder opgemerkt dat een recreatiewoning (in termen van het Bouwbesluit een logiesverblijf) onder het begrip ‘voortdurend of nagenoeg voortdurend verblijven van mensen’ valt, terwijl dit niet geldt voor een schuur of garage bij een woning.

Bouwwerken die de grond niet raken
Hierbij moet gedacht worden aan dakkapellen en het realiseren van een extra verdieping op een gebouw. De Memorie van toelichting noemt in dit kader ook vergunningplichtige inpandige verbouwingen, werkzaamheden aan een fundering of het maken van een kelder als voorbeeld. Indien de bouwwerkzaamheden gepaard gaan met een functiewijziging kan echter onverminderd bodemonderzoek worden geëist.

Bevoegd gezag bij ernstig en niet-ernstig geval van bodemverontreiniging
Burgemeester en wethouders zijn het bevoegde gezag om te beslissen of bij niet-ernstige gevallen van bodemverontreiniging mag worden gebouwd.
Gedeputeerde staten of burgemeester en wethouders van de gemeenten, die daartoe zijn aangewezen, zijn het bevoegde gezag ten aanzien van de te nemen saneringsmaatregelen, indien sprake is van een ernstig geval van verontreinigde grond zijn.
Bij Besluit aanwijzing bevoegd gezag gemeenten Wet bodembescherming (Besluit van 12 december 2000) zijn gemeenten aangewezen die voor de toepassing van delen van deze wet worden gelijk gesteld met een provincie (art. 88, zevende lid Wet bodembescherming). Het gevolg is dat de provincie bevoegd gezag is en dat de vier grote steden op grond van de Wbb plus nog 25 aangewezen gemeenten bevoegd gezag zijn krachtens genoemd Besluit.
Met de invoering van de Waterwet is het waterbodembeheer van de Wet bodembescherming overgegaan naar de Waterwet.

Hoe werkt de verbodsbepaling in de praktijk
Indien noch uit een bodemonderzoek noch op basis van een redelijk vermoeden kan worden gesteld dat sprake is van een ernstig geval van verontreiniging geldt er voor de omgevingsvergunning voor het bouwen geen aanhoudingsverplichting en moet het bevoegd gezag beslissen op de bouwaanvraag. Het feit dat geen sprake is van een ernstig geval van verontreiniging neemt echter niet weg dat toch sprake kan zijn van een verontreinigingsgraad waarbij gevaar is te verwachten voor de gezondheid van de gebruikers van het bouwwerk. Hoewel het bevoegd gezag de omgevingsvergunning voor het bouwen in deze gevallen formeel kan weigeren, zal echter veelal volstaan kunnen worden met het stellen van aanvullende voorwaarden dat bepaalde voorzieningen worden getroffen. Zie hiervoor de toelichting onder artikel 2.4.2 van MBV.
Voor gevallen met een ernstige bodemverontreiniging geldt een aanhoudingsverplichting totdat het bevoegde gezag als bedoeld in de Wet bodembescherming een saneringsplan heeft goedgekeurd. Zodra het saneringsplan is goedgekeurd dient een beslissing te worden genomen op de bouwaanvraag. Ook in deze gevallen zal de vergunning in de regel verleend kunnen worden onder de voorwaarde dat vooruitlopend op de aanvang van de bouwwerkzaamheden, de op grond van het goedgekeurde saneringsplan noodzakelijke voorzieningen worden getroffen.

Artikel 2.4.2 Voorwaarden omgevingsvergunning voor het bouwen
Niet ernstige gevallen van bodemverontreiniging, waarin naar het oordeel van het bevoegd gezag toch nog sprake is van een onaanvaardbare verontreinigingsgraad, zijn meestal overzichtelijke gevallen. Op korte termijn en zonder de noodzaak van saneringsonderzoek is aan te geven op welke wijze het verontreinigingprobleem kan worden ondervangen.
In dit soort niet ernstige gevallen hoeft de conclusie, dat het terrein verontreinigd is, niet te leiden tot weigering van de omgevingsvergunning voor het bouwen.
In de voorwaarden van de omgevingsvergunning voor het bouwen kan aangegeven worden op welke wijze het terrein gesaneerd moet worden en - in relatie tot de bouw - op welk tijdstip. Als saneringsvoorwaarden valt te denken aan:

- de voorwaarde, dat onder het bouwwerk een isolerende en dampremmende laag wordt aangebracht;
- de voorwaarde, dat een bepaald deel van de bodem wordt afgegraven en afgevoerd, alsmede het aanbrengen van een schone bodemlaag;
- de voorwaarde, dat een pompinstallatie ter zuivering van het grondwater wordt aangebracht en gedurende een aantal jaren na de totstandkoming van het bouwwerk in stand wordt gehouden.

Er wordt op gewezen, dat sanering in deze gevallen in principe een verantwoordelijkheid van de aanvrager om omgevingsvergunning voor het bouwen is. Het kan in het belang van de aanvrager zijn, als deze bij het overleggen van de aanvraag om omgevingsvergunning voor het bouwen op een verontreinigde bodem tevens aangeeft hoe deze de sanering denkt te laten plaatsvinden.
Ook bouwaanvragen waarbij sprake is van een ernstig geval van bodemverontreiniging kunnen op grond van dit artikel worden afgedaan.

Paragraaf 5. Voorschriften van stedenbouwkundige aard en bereikbaarheidseisen

Algemeen
Op 29 november 2014 is de zogenaamde ‘Reparatiewet BZK 2014’ in werking getreden (Stb. 2014, 458). De Reparatiewet nam onder meer de wettelijke grondslag weg voor de stedenbouwkundige bepalingen uit de bouwverordening (artikel 8 lid 5, 9 en 10 Woningwet en artikel 8.17 onder B IWro zijn komen te vervallen).
De Reparatiewet BZK 2014 regelde verder dat gemeenten de stedenbouwkundige bepalingen uit hun bouwverordening voor 1 juli 2018 moeten hebben opgenomen in bestemmingsplannen of beheersverordeningen (artikel 133 Woningwet werd toegevoegd). Dit betekent dat de stedenbouwkundige voorschriften uit de bouwverordening geleidelijk via overgangsrecht zullen ‘uitsterven’. Daarmee zal de bouwverordening als instrument op termijn verdwijnen.

Overgangsregeling
Er geldt een overgangstermijn die loopt tot 1 juli 2018. Dat is geregeld in artikel 133 Woningwet. Vanaf die datum verliezen de stedenbouwkundige bepalingen in de bouwverordening van rechtswege hun (aanvullende) werking voor bestaande bestemmingsplannen en beheersverordeningen, kunnen deze niet meer als vangnet dienen en moeten deze (en met name de parkeernormenbepaling) zijn ondergebracht in het bestemmingsplan (of de beheersverordening).
Het nieuwe recht treedt echter al eerder in werking wanneer voor 1 juli 2018 een (nieuw) bestemmingsplan (of beheersverordening) wordt vastgesteld. Stedenbouwkundige bepalingen uit de bouwverordening zijn namelijk (ook van rechtswege) niet meer van toepassing wanneer ontwerpbestemmingsplannen na 29 november 2014 (definitief) worden vastgesteld door de gemeenteraad.
Artikel 133 Woningwet regelt ook dat op een aanvraag om een omgevingsvergunning voor het bouwen van een bouwwerk, als bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, onder a, van de Wabo, ingediend voor 29 november 2014, alsmede op enig bezwaar of beroep, ingesteld tegen een besluit over een dergelijke aanvraag, de artikelen 1, eerste lid, onderdeel g, 7b, eerste lid, 8, vijfde en zevende lid, 9, 10 en 12, derde lid, zoals deze luidden op het tijdstip waarop de aanvraag werd ingediend, van toepassing blijven.

Overigens
Het laten vervallen van de stedenbouwkundige bepalingen uit de bouwverordening is steeds de bedoeling van de wetgever geweest. Beoogd was om met de invoering van de Wet ruimtelijk ordening (Wro) in 2008 de stedenbouwkundige voorschriften uit de bouwverordening, inclusief de regeling

betreffende het parkeren, geleidelijk zijn werkingskracht te laten verliezen. Met de Invoeringswet Wet ruimtelijke ordening (IWro) werd aanvankelijk de mogelijkheid om stedenbouwkundige bepalingen op te nemen in de bouwverordening geschrapt. Uiteindelijk werd hiervan afgezien omdat te veel vragen bestonden of en over de wijze waarop het parkeren in het bestemmingsplan zou kunnen worden geregeld. De betreffende bepaling is nooit inwerking getreden. De Reparatiewet 2014 regelde dit dus alsnog op een iets andere manier.

Wat betekent dit voor de gemeente?

- Er is een overgangstermijn voor bestaande bestemmingsplannen tot 1 juli 2018. Na die datum verliezen de stedenbouwkundige bepalingen in de bouwverordening van rechtswege hun (aanvullende) werking voor bestaande bestemmingsplannen, kunnen deze niet meer als vangnet dienen en moeten deze (en met name de parkeernormenbepaling) zijn ondergebracht in het bestemmingsplan. Dit kan bijvoorbeeld door een paraplu bestemmingsplan.
- Wanneer de gemeenteraad een nieuw bestemmingsplan vaststelt, treedt de nieuwe regeling in werking. Op dat moment zijn de stedenbouwkundige bepalingen uit de bouwverordening niet meer van toepassing. Dat kan dus al (ruim) eerder dan 1 juli 2018 het geval zijn.
- Tussen 29 november 2014 en 1 juli 2018 kunnen er dus twee regimes naast elkaar bestaan: de regeling in de bouwverordening en (steeds meer) bestemmingsplanregelingen. Het is zaak daar bij de beoordeling van aanvragen omgevingsvergunningen goed rekening mee te houden. Dit blijkt immers niet uit de tekst van deze regelingen zelf. Het verdient verder aanbeveling hierover in de communicatie helderheid te geven.

Relatie stedenbouwkundige bepalingen en het bestemmingsplan

Artikel 9 Woningwet is op 29 november 2014 komen te vervallen. De overgangsregeling uit artikel 133 Woningwet regelt dat deze bepaling tot 1 juli 2018 onder bepaalde condities van toepassing kon blijven. Daarom wordt daar hier kort op ingegaan.

Artikel 9 van de Woningwet luidde tot 29 november 2014 als volgt:

1. Voor zover de voorschriften van de bouwverordening niet overeenstemmen met de voorschriften van het desbetreffende bestemmingsplan blijven eerstbedoelde voorschriften buiten toepassing.
2. De voorschriften van de bouwverordening blijven van toepassing indien het desbetreffende bestemmingsplan geen voorschriften bevat, die hetzelfde onderwerp regelen, tenzij het desbetreffende bestemmingsplan anders bepaalt.

Deze paragraaf van de MBV geldt tot 1 juli 2018 en alleen dan als er na 29 november 2014 geen bestemmingsplan is vastgesteld en indien er geen bestemmingsplan voorhanden is, of indien het desbetreffende bestemmingsplan niet-vergelijkbare voorschriften van stedenbouwkundige aard bevat. Gedacht kan worden aan een slechts ten dele goedgekeurd bestemmingsplan, een globaal eindplan, een heel oud bestemmingsplan of een bestemmingsplan met een aantal gebreken. Soms is het moeilijk te bepalen of het desbetreffende bestemmingsplan exclusief wil zijn ten opzichte van de MBV. De Woningwet geeft wel enige duidelijkheid in art. 9, lid 2 (slot): '..., tenzij het desbetreffende bestemmingsplan anders bepaalt.' Het primaat ligt bij het bestemmingsplan. De Woningwet gaat er echter eenvoudigweg van uit dat bestemmingsplannen voor wat dit onderwerp betreft volstrekt duidelijk zijn. Dit is echter niet altijd het geval. Indien er sprake is van onduidelijkheid zal een en ander van geval tot geval bekeken moeten worden. Is een van deze gevallen aan de orde, dan vullen de stedenbouwkundige bepalingen (inclusief het afwijken hiervan) uit de bouwverordening het bestemmingsplan aan.

Zie in dit kader ook de uitspraak ABRvS 24 december 2014, ECLI:NL:RVS:2014:4647 (Zandvoort). Hierin wordt bepaald dat de bouwverordening slechts een aanvullende werking heeft indien het bestemmingsplan geen voorschriften bevat die hetzelfde onderwerp regelen. Het is niet zo dat de voorschriften van de bouwverordening alleen buiten toepassing blijven indien het bestemmingsplan dat uitdrukkelijk bepaalt.

Alvorens in een concreet geval tot aanvullende werking van de bouwverordening wordt geconcludeerd, dient een drieledige toets te worden uitgevoerd:

a. bevat het bestemmingsplan voorschriften over een onderwerp dat ook in de bouwverordening wordt gereguleerd? Luidt het antwoord ontkennend, dan dient vervolgens de vraag te worden gesteld,

b. of het bestemmingsplan aanvullende werking van de bouwverordening ten aanzien van het desbetreffende, niet in het bestemmingsplan gereguleerde, onderwerp expliciet uitsluit. Luidt ook het antwoord op deze vraag ontkennend, dan dient ten slotte te worden bezien of,

c. de voorschriften van de bouwverordening niet overeenstemmen met de voorschriften van het bestemmingsplan, in die zin dat aanvullende werking van de bouwverordening tot gevolg heeft dat de gebruiksmogelijkheden die het bestemmingsplan biedt, geheel of nagenoeg geheel teniet worden gedaan. Is dit het geval, dan dient aanvullende werking van de bouwverordening alsnog op grond van artikel 9, eerste lid van de Woningwet te worden afgewezen.

Wet ruimtelijke ordening
De Wro en het Bro hebben gevolgen voor paragraaf 2.5. van de bouwverordening.
Zoals gezegd de voorschriften van stedenbouwkundige aard en bereikbaarheidseisen zijn van rechtswege vervallen wanneer een nieuw bestemmingsplan werd vastgesteld of per 1 juli 2018.

Hoofdstuk 7. Overige gebruiksbepalingen

Paragraaf 3. Gebruik van bouwwerken, open erven en terreinen

Artikel 7.3.1 Vergunningsplicht nachtverblijf
Artikel 2.2, eerste lid van het Bor geeft de raad de mogelijkheid om van het in artikel 2.11.1 eerste lid, onderdeel a, genoemde aantal personen af te wijken. De raad kan indien afwijking van dit artikel is gewenst, een nieuw artikel 7.3.1 Vergunningsplicht nachtverblijf in de bouwverordening vaststellen.

Hoofdstuk 9. Welstand

Algemeen
In hoofdstuk 9 van de MBV zijn zowel procedurele als inhoudelijke artikelen met betrekking tot het welstandstoezicht opgenomen. Op grond van artikel 8, zesde lid van de Woningwet bevat de bouwverordening voorschriften over de samenstelling, inrichting en werkwijze van de welstandscommissie.
De werkwijze van de welstandscommissie is in de MBV niet concreet uitgewerkt vanwege de diversiteit in lokale invulling. Gemeenten dienen nadrukkelijk zelf een keuze te maken ten aanzien van de werkwijze, ook indien een gemeente werkt met een provinciale welstandscommissie.
Het is noodzakelijk om een huishoudelijk reglement toegesneden op de lokale situatie of een reglement van orde voor de lokale welstandscommissie vast te stellen als bijlage bij deze verordening. Juridisch gezien behoeft een dergelijk reglement niet in de bouwverordening zelf te worden opgenomen, maar dient wel dezelfde procedure te worden doorlopen als de gemeentelijke bouwverordening.

Welstandscriteria en welstandsnota
Alleen als in een welstandsnota aan de hand van criteria is aangegeven wat verstaan wordt onder redelijke eisen van welstand kan het bevoegd gezag een vergunningplichtig bouwwerk beoordelen op aspecten van welstand en kan de welstandscommissie hierover adviseren. Ook bouwwerken waarvoor geen omgevingsvergunning voor het bouwen is vereist, moeten aan minimale welstandseisen voldoen. Volgens artikel 13a van de Woningwet kunnen burgemeester en wethouders de eigenaar van een bouwwerk dat in ernstige mate ‘in strijd is met redelijke eisen van welstand’ aanschrijven om die strijdigheid op te heffen. De criteria hiervoor moeten in de welstandsnota zijn opgenomen. Zonder nota met criteria is geen welstandstoezicht mogelijk.
De welstandsbeoordeling c.q. -advisering dient gebaseerd te worden op de in de nota opgenomen criteria. In artikel 12a van de Woningwet wordt bepaald dat deze criteria ‘zo veel mogelijk zijn toegesneden op de onderscheidene categorieën bouwwerken en dat de criteria kunnen verschillen naargelang de plaats waar een bouwwerk is gelegen’. Dit biedt mogelijkheden om de criteria per samenhangend deel van de gemeente uit te werken. Zowel binnen als buiten de bebouwde kom verschillen gebieden ten aanzien van de bestaande kwaliteiten en ten aanzien van de verwachte en/of beoogde ruimtelijke ontwikkelingen, die vastliggen in een bestemmingsplan of specifieke beleidsdocumenten, bijvoorbeeld in het kader van landschapsverbetering, stedelijke vernieuwing of architectuurbeleid. De bestaande situatie en de beleidsdoelen voor de toekomst zullen in de meeste gevallen de basis vormen voor een passend welstandsbeleid. In het ene gebied is aanleiding om een behoudend beleid te voeren, in een ander gebied is juist verandering en vernieuwing aan de orde. In het ene gebied is nauwelijks sprake van ruimtelijke dynamiek en kan een terughoudend

welstandsregime acceptabel zijn, in een ander gebied gaat juist alles op de schop en is een intensieve beïnvloeding van de ruimtelijke kwaliteit vereist.
De welstandsnota is derhalve een dynamisch document. Steeds als er nieuwe gebieden worden ontwikkeld, vormen de beleidsregels voor het betreffende gebied een toevoeging aan de nota, mits telkens opnieuw de vaststellingsprocedure wordt gevolgd.
Indien het bevoegd gezag de welstandscriteria in bijzondere gevallen buiten toepassing laat als bedoeld in artikel 4:84 Awb (inherente afwijkingsbevoegdheid), dient dit wel per concreet geval deugdelijk door het bevoegd gezag te worden gemotiveerd.

Relatie bestemmingsplan en welstand
De jurisprudentie op basis van de Woningwet gaat uit van de voorrangsregel uit artikel 9 Woningwet, inhoudende dat de welstandstoets zich dient te richten naar de bouwmogelijkheden die het geldende bestemmingsplan biedt.
Het welstandscriterium is in artikel 2.10 sub d (voorheen artikel 44 van de Woningwet) omschreven als zelfstandige toetsingsgrond voor bouwaanvragen. De voorrangsregeling van artikel 9 was daardoor niet rechtstreeks van toepassing. De jurisprudentie heeft uit dit stelsel van de wet afgeleid dat die voorrang is blijven bestaan (ABRS 25 april 1995, BR 1995, 579, ABRS 16 maart 1999, AB 1999, 356 en ABRS 18 februari 2000, Gst.2000, 7119).
In lijn met artikel 9 Woningwet is de voorrang van het bestemmingsplan op de welstandseisen geregeld in artikel 12, derde lid van de Woningwet. Daarin is tevens bepaald dat ook de stedenbouwkundige voorschriften van de bouwverordening boven de welstandseisen prevaleren. In artikel 12b, eerste lid van de Woningwet is bovendien expliciet vastgelegd dat óók de welstandscommissie deze voorrangsregeling moet betrekking bij de advisering. Het bestemmingsplan is immers het wettelijk instrument waarmee, langs de in de Wet ruimtelijke ordening aangegeven en met bijzondere waarborgen omklede weg, aan gronden een bestemming is gegeven en de daarbij behorende bebouwings- en gebruiksmogelijkheden worden aangegeven. Dit betekent dat de welstandstoets niet mag leiden tot beperkingen die een reële verwezenlijking van de aan de grond toegekende bouwmogelijkheden die het bestemmingsplan biedt, belemmeren (vgl. ABRS 16 maart 1999, AB 1999, 356 m.n. A.G.A. Nijmeijer). De kans dat die situatie zich voordoet is kleiner naarmate het bestemmingsplan meer mogelijkheden biedt de toegekende bestemming te realiseren.
Naar valt aan te nemen is de voorrangsregel (artikel 12, derde lid Woningwet) naar analogie van toepassing op de relatie toekomstig bestemmingsplan en welstand.

Artikel 9.1 De advisering door de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit
Onder het regime van de Woningwet is inschakeling van een commissie bij een aanvraag om een omgevingsvergunning voor het bouwen verplicht indien een welstandsnota is vastgesteld en aan de hand van criteria is aangegeven wat verstaan wordt onder redelijke eisen van welstand. De commissie adviseert, het bevoegd gezag beslist.
Er is sprake van een lokale Commissie Ruimtelijke Kwaliteit, die adviseert over alle vergunningplichtige bouwwerken.

Artikel 9.2 Samenstelling van de welstandscommissie
Onafhankelijkheid
Voor elk afzonderlijk lid van deze commissie geldt het onafhankelijkheidsvereiste. Daaraan wordt in elk geval voldaan indien de leden van de commissie niet ondergeschikt zijn aan het gemeentebestuur. Ook is het raadzaam bij de selectie van de leden van de commissie alert te zijn op mogelijk tegenstrijdige belangen. Deelneming van leden van het college van burgemeester en wethouders of van het bevoegd gezag dat besluiten neemt over een aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het bouwen aan de commissie voor de eigen gemeente of voor de gemeente waarover het bevoegd gezag besluiten neemt, is in dit verband uitgesloten.

Deskundigen en burgers
In de commissie behoeven niet uitsluitend deskundigen zitting te hebben. Deskundige leden zijn leden die zich door ervaring en opleiding kwalificeren om zitting te nemen in de commissie. Van deskundige commissieleden mag worden verwacht dat zij vanuit een eigen, actieve beroepspraktijk kunnen oordelen over plannen van collega's..
In de commissie hebben, naast deskundigen, ook 'geïnteresseerde burgers' (niet deskundige leden) zitting.

Onder niet-deskundige leden worden vertegenwoordigers van de plaatselijke bevolking verstaan, geen architecten of anderszins beroepsmatig bij de kwaliteit van de gebouwde omgeving betrokken zijnde, die door het gemeentebestuur in de commissie kunnen worden benoemd. De gemeenteraad beslist over de benoeming van niet-deskundige leden
De ambtelijk secretaris van de commissie is geen lid van de commissie.

Artikel 9.4 Jaarlijkse verantwoording
Jaarverslag welstandscommissie
Een jaarverslag is bij uitstek geschikt om te signaleren waar de welstandsnota als beleidskader onvoldoende houvast heeft kunnen bieden bij de welstandsbeoordeling en kan tevens dienen ter verantwoording waarom in specifieke gevallen is afgeweken van het vastgestelde beleid. De jaarlijkse verslagverplichting van de commissie vloeit voort uit artikel 12b, derde lid van de Woningwet.
Het jaarverslag kan voor de gemeenteraad aanleiding zijn voor bijstelling van het gemeentelijk welstandsbeleid door aanpassing van de gemeentelijke welstandsnota. Om die reden is het zinvol te streven naar het uitbrengen van het jaarverslag tijdig vóór de beleids- en begrotingscyclus in de gemeente. Ervan uitgaande dat de gemeentelijke begroting doorgaans in september/oktober wordt behandeld, zou het 'verslagjaar' van de welstandscommissie kunnen lopen van juni tot juni.
Jaarverslag burgemeester en wethouders
Teneinde de politieke verantwoordelijkheid voor de uitoefening van het welstandstoezicht te verstevigen en de betrokkenheid van de raad bij de welstandszorg te vergroten, is ook aan burgemeester en wethouders ingevolge artikel 12c van de Woningwet de verplichting opgelegd jaarverslagen omtrent de toepassing van het welstandsbeleid voor te leggen aan de gemeenteraad. In dit jaarverslag zou ten minste aan de orde dienen te komen:

- op welke wijze burgemeester en wethouders zijn omgegaan met de welstandsadviezen;
- op welke wijze uitwerking is gegeven aan de openbaarheid van vergaderen;
- in welke gevallen burgemeester en wethouders een besluit hebben genomen tot toepassing van bestuursdwang of oplegging van een last onder dwangsom op grond van ernstige strijdigheid met redelijke eisen van welstand als bedoeld in artikel 13a van de Woningwet en na dat besluit tot uitvoering daarvan zijn overgegaan.

Voornoemd verslag kan tevens deel uitmaken van een algemeen jaarverslag over ruimtelijke ordening en bouwregelgeving.
Samen met het jaarverslag van de commissie wordt hierdoor het gemeentelijk welstandstoezicht inzichtelijk gemaakt en het publieke debat bevorderd.
In de Wabo en het Bor is een algemene verslagverplichting voor burgemeester en wethouders ogenomen ten aanzien van ruimtelijke ordening en bouwregelgeving.

Artikel 9.5 Termijn van advisering
De termijnen voor de behandeling van bouwplannen ter verkrijging van een omgevingsvergunning voor het bouwen staan in de Wabo. Deze termijnen zijn beduidend korter dan voorheen in de Woningwet. Hierdoor ontstaat voor de welstandsadvisering een korte periode. In dit artikel is de advisering binnen de Wabo-termijn vastgelegd in een voorschrift. Een verlenging van de adviestermijn is slechts mogelijk indien op grond van de Wabo de beslistermijn voor de vergunningverlening is verlengd.
De mogelijkheid van beoordeling van een zgn. schetsplan in een informele voorprocedure blijft mogelijk, omdat de termijnen pas aanvangen bij de ontvangst van verzoek om vergunning.
Indien een aanvraag om een omgevingsvergunning wordt ingediend, ten aanzien waarvan een discussie over alternatieven kan worden verwacht, is het raadzaam gebruik te maken van de mogelijkheid tot verlenging van de beslistermijn.

Artikel 9.6 Openbaarheid van vergaderen en mondelinge toelichting
Openbaar vergaderen
Openbaar vergaderen is een fundamenteel beginsel van het openbaar bestuur, dat nu voor de welstandscommissie expliciet is vastgelegd in artikel 12b van de Woningwet. De wettelijke taken van de welstandscommissie worden uitgevoerd in openbaarheid. Daarvan kan slechts worden afgeweken als de belanghebbende een beroep doet op artikel 10 van de Wet openbaarheid van bestuur, als er dusdanige aangelegenheden aan de orde zijn dat daarmee de aanvrager in zijn recht staat openbaarheid te weigeren.
De openbaarheid van welstandsvergaderingen zal bijdragen aan de vermaatschappelijking van het welstandstoezicht. Daarbij speelt mede een rol van betekenis de algemene wens voor het transparanter maken van de advisering op het terrein van de ruimtelijke kwaliteit.

Bovendien zal de openbaarheid van welstandsvergaderingen bijdragen aan het begrip voor en kennis over het welstandstoezicht van de zijde van de burger/bouwer.

Belanghebbenden
Met betrekking tot de openbaarheid van welstandsvergaderingen dient een onderscheid te worden gemaakt tussen openbaarheid voor enerzijds de aanvrager van de omgevingsvergunning en anderzijds andere belanghebbenden.
Uit artikel 4:7 Awb volgt de beperkte verplichting dat de mogelijkheid tot toelichting van het bouwplan ten overstaan van de commissie dient te worden geboden aan de aanvrager van de omgevingsvergunning voor het bouwen.
Desondanks is het inbouwen van een moment voor de aanvrager om zijn aanvraag toe te lichten zeer zinvol. Bij de aanwezigheid van de aanvrager kan - indien nodig - wellicht eerder tot alternatieve bouwoplossingen worden gekomen, waardoor de noodzaak om een hernieuwde adviesaanvraag te doen kan worden verkleind.

Spreekrecht
Indien er in het kader van de openbaarheid van vergadering spreekrecht wordt geboden aan anderen dan de aanvrager, is het zinvol de kring van spreekgerechtigden te beperken tot belanghebbenden (als bedoeld in artikel 1:2 Awb). Daarmee wordt voorkomen dat allerlei personen tijdens de vergadering van de welstandscommissie kunnen inspreken, terwijl die in een eventuele rechterlijke procedure tegen de omgevingsvergunning voor het bouwen geen recht van spreken hebben omdat zij geen belanghebbenden zijn.
De keuze voor spreekrecht is voorts van invloed op het tijdstip waarop de vergadering van de commissie wordt aangekondigd. Dat tijdstip moet dan zodanig worden gekozen dat eventuele sprekers voldoende tijd hebben om zich op de vergadering voor te bereiden. Wordt geen spreekrecht toegekend, dan kan de termijn korter zijn, aangezien in dat geval van enige voorbereiding door eventuele sprekers geen sprake is.
De verplichting tot openbaar vergaderen heeft betrekking op de vergaderingen waarin het welstandsadvies formeel wordt vastgesteld. Het is niet verplicht voor informeel vooroverleg over een principeaanvraag of een schetsplan, dat meestal door een of meer daartoe gemandateerde leden van de commissie wordt uitgevoerd. De potentiële bouwer kan in het stadium van vooroverleg gebaat zijn met beslotenheid. Openbaarheid zou dan remmend op het vooroverleg kunnen werken, terwijl uit oogpunt van de korte bouwplanprocedure vooroverleg stimulering verdient.
Behandeling van aanvragen onder verantwoordelijkheid welstandscommissie
Behandeling van aanvragen voor een omgevingsvergunning voor het bouwen waarbij onder verantwoordelijkheid van de commissie wordt gewerkt (art 9.7 MBV), vraagt voor de openbaarheid enige aandacht. In geval van veelvoorkomende omgevingsvergunningen voor het bouwen van kleine bouwwerken (als deze al niet vergunningvrij zijn) zal er geringe belangstelling zijn om de behandeling van bouwplannen bij te wonen. Het verdient in dat geval aanbeveling om per bouwplan slechts vijf minuten te agenderen, zodat aan de openbaarheid kan worden voldaan en er geen ongebruikte (vergader)tijd verloren hoeft te gaan.

Artikel 9.7 Afdoening onder verantwoordelijkheid
In de praktijk kan, gelet op de korte beslistermijnen, behoefte bestaan aan het onder verantwoordelijkheid van de welstandscommissie afdoen van het welstandadvies.
De meest voorkomende vorm van het ‘onder verantwoordelijkheid afdoen’, komt neer op de afdoening van een welstandsadvies bij plannen waarvan de mening van de commissie als bekend mag worden verondersteld.
Daarnaast kunnen burgemeester en wethouders ook kiezen voor afdoening onder verantwoordelijkheid met betrekking tot bepaalde categorieën bouwwerken
Negatief adviseren wordt in dit geval meestal uitgesloten.
Voordat de Wabo in werking trad, regelde artikel 48 Woningwet (oud) de aanvraag welstandsadvies van het college aan de commissie. Daarbij werd onderscheid gemaakt tussen de reguliere bouwvergunning en de lichte bouwvergunning. In het eerste geval was het vragen van welstandsadvies verplicht, in het tweede geval niet. (‘Een aanvraag voor een lichte bouwvergunning *kunnen* zij voor advies aan de welstandscommissie (..) voorleggen’).
Verder bood het Besluit bouwvergunningvrij en licht-bouwvergunningplichtige bouwwerken (Bblb) de mogelijkheid om zgn. loket- of sneltoetscriteria vast te stellen.

De combinatie van deze mogelijkheden werd door veel gemeenten gebruikt om de beoordeling van aanvragen voor een licht- bouwvergunningspichtig bouwwerk over te laten aan een niet tot de welstandscommissie behorende ambtenaar.
Op 1-10-2010 zijn de Wabo en het Bor in werking getreden. Dit heeft gevolgen gehad voor deze werkwijze.
De commissie is de door de gemeenteraad benoemde onafhankelijke commissie die aan burgemeester en wethouders advies uitbrengt ten aanzien van de vraag of het uiterlijk of de plaatsing van een bouwwerk, waarvoor een aanvraag omgevingsvergunning is ingediend, in strijd is met redelijke eisen van welstand (art. 1, onder n. Woningwet).
Op basis van artikel 2.10, lid 1 onder d Wabo moet de aanvraag om een omgevingsvergunning voor het bouwen in beginsel worden geweigerd indien het uiterlijk of de plaatsing van het bouwwerk waarop de aanvraag betrekking heeft om strijd is met de redelijke eisen van welstand, beoordeeld naar de criteria zoals vermeld in de welstandsnota, bedoeld in art. 12a, eerste lid, onder a van de Woningwet.
Het college van burgemeester en wethouders is verplicht om een aanvraag om een omgevingsvergunning voor het bouwen ter advisering voor te leggen aan de commissie. Dit hoeft niet wanneer er voor het desbetreffende bouwwerk geen redelijke eisen van welstand gelden (omdat de gemeenteraad op basis van art. 12, lid 2 Woningwet heeft bepaald dat geen redelijke eisen van welstand van toepassing zijn) of bij voorbaat vaststaat dat de omgevingsvergunning reeds op een andere grond moet worden geweigerd.
Met de inwerkingtreding van de Wabo zijn artikel 48 Woningwet en het Bblb komen te vervallen. Onder de Wabo is een bouwwerk omgevingsvergunningplichtig of vergunningvrij; een tussencategorie bestaat niet meer. Dit betekent dat iedere aanvraag voor een omgevingsvergunningsplichtig bouwwerk door het college ter advisering aan de commissie moet worden voorgelegd.
Dit betekent ook dat het college geen ambtenaar kan mandateren om te toetsen aan zgn. loketcriteria.
De bouwverordening biedt in artikel 9.7 de mogelijkheid voor de welstandscommissie om de advisering over een aanvraag om welstandsadvies onder verantwoordelijkheid van de commissie over te laten aan een of meerdere daartoe aangewezen leden van die commissie. Het aangewezen lid of de aangewezen leden kunnen alleen adviseren over bouwplannen waarvan volgens hen het oordeel van de commissie als bekend mag worden verondersteld.

Geen mandatering
Hierbij is overigens geen sprake van mandatering in de zin van de Awb. Art. 10:1 Awb definieert mandaat immers als: de bevoegdheid om in naam van een bestuursorgaan besluiten te nemen. De commissie is geen bestuursorgaan. Bovendien neemt het geen besluiten (in de zin van de Awb) maar adviseert de commissie het college.

Artikel 9.8 Vorm waarin het advies wordt uitgebracht

Lid 1
Het eerste lid van artikel 9.8 legt een algemeen bestuursrechtelijk uitgangspunt vast, namelijk het motiveringsbeginsel dat in artikel 12b, eerste lid van de Woningwet is opgenomen. In de praktijk is het niet ongebruikelijk dat bij positieve advisering een expliciete motivering achterwege blijft. Volgens vaste jurisprudentie verandert dit direct zodra bezwaar tegen de (voorheen) bouwvergunning wordt ingediend.

Hoofdstuk 10. Overige administratieve bepalingen

Artikel 10.6 Herziening en vervanging van aangewezen normen en andere voorschriften
Het onderhavige artikel heeft betrekking op de door het Nederlands Normalisatie-instituut (NNI) uitgegeven normen (NEN's), voornormen (NVN's) en praktijkrichtlijnen (NPR's).

Hoofdstuk 11. Handhaving

Algemeen
Het niet naleven van de voorschriften van het Bouwbesluit 2012, de bouwverordening of de criteria uit de Welstandsnota voor bestaande bouwwerken vormt een overtreding waartegen direct met toepassing van bestuursdwang of oplegging van een last onder dwangsom kan worden opgetreden, zonder dat daartoe nog (de tussenstap van) een specifieke aanschrijving vereist is. Het Bouwbesluit 2012 geldt voor alle bouwwerken (artikel 1b Woningwet), voor de bouwverordening krijgt deze systematiek vormt in artikel 7b Woningwet en voor het welstandsvereiste voor bestaande bouw volgt dit uit artikel 13a Woningwet. Met het generieke handhavinginstrumentarium op grond van de Gemeentewet en de Awb kan worden afgedwongen dat het bouwen of de staat van een gebouw of ander bouwwerk gaat voldoen aan de betreffende voorschriften van het Bouwbesluit 2012, dat het gebruik ervan of de staat of het gebruik van een open erf of terrein in overeenstemming is met de bouwverordening en dat het uiterlijk van een bouwwerk niet in ernstige mate strijdig is met redelijke eisen van welstand, beoordeeld naar de criteria die zijn vastgelegd in de welstandsnota.
Tenzij sprake is van spoedeisende omstandigheden brengt artikel 4:8 van de Awb met zich mee dat een belanghebbende, die naar verwachting bedenkingen zal hebben tegen een voorgenomen handhavingbesluit, vooraf in de gelegenheid wordt gesteld zijn zienswijze naar voren te brengen. In het handhavingbesluit dient vervolgens zorgvuldig te worden omschreven met welke voorschriften van het Bouwbesluit 2012 het bouwen of de staat van een gebouw of ander bouwwerk in strijd is en met welke voorzieningen het bouwen of de staat van dat gebouw of ander bouwwerk weer in overeenstemming met die voorschriften kan worden gebracht. Door zelf binnen de daartoe gestelde termijn maatregelen te nemen kunnen belanghebbenden de toepassing van bestuursdwang voorkomen (artikel 5:24 Awb) dan wel overeenkomstig artikel 5:32b van de Awb het verbeuren van een dwangsom voorkomen.
Tegen een handhavingbesluit staan de normale rechtsmiddelen open die de Awb in samenhang met de Wet op de Raad van State biedt (bezwaar, beroep, hoger beroep en daarnaast de mogelijkheid om een voorlopige voorziening te vragen).
Op grond van artikel 125 van de Gemeentewet blijft de mogelijkheid bestaan om met toepassing van bestuursdwang of op grond van artikel 5:32 van de Awb met een last onder dwangsom, handhavend op te treden tegen illegale bouw- en sloopwerkzaamheden door middel van het stilleggen van deze werkzaamheden. Daarbij is het feit dat zonder of in afwijking van een vereiste vergunning wordt gebouwd of gesloopt op zichzelf in beginsel voldoende aanleiding om spoedshalve bestuursdwang toe te passen overeenkomstig artikel 5:24 Awb. Het direct met bestuursdwang optreden tegen illegale bouw- of sloopwerkzaamheden is er immers op gericht te voorkomen dat de illegale situatie verder in omvang toeneemt, waardoor burgemeester en wethouders mogelijk voor voldongen feiten worden geplaatst. In dit verband kan onder meer worden verwezen naar de uitspraken van ABRvS van 14 november 2001 (JG 020026) en 11 juni 2003 (BR 2003, 893).

Hoofdstuk 12. Straf-, overgangs- en slotbepalingen

Algemeen
Alle artikelen van deze verordening op overtreding waarvan straf is gesteld steunen op artikel 7b van de Woningwet juncto artikel 1a, onder 2o van de Wet op de economische delicten.

Bijlage 3 Overzicht verschillen Bouwverordening gemeente Zevenaar 2019

Artikel	Titel art. Bouwverordening	Verschillen	Harmonisatie in nieuwe verordening
1.1	Begripsbepalingen	Rijnwaarden en Zevenaar: meer begrippen opgenomen	Bepalingen die per 1 juli 2018 in paragraaf 5 van het tweede hoofdstuk uit de Model Bouwverordening staan komen te vervallen. Dit heeft ook gevolgen voor artikel 1.1
1.3	Indeling van het gebied van de gemeente	Rijnwaarden en Zevenaar: art. 1.3 lid 2: Geen datum genoemd wanneer het gebied is vastgesteld door het college en in werking is getreden.	Vervallen.
2.5.2	Anti-cumulatiebepaling	Rijnwaarden 2012 en Zevenaar 2012: opgenomen in de Bouwverordening	Vervallen.
2.5.3	Bereikbaarheid van bouwwerken voor wegverkeer. Brandblusvoorzieningen	Rijnwaarden 2012 en Zevenaar 2012: opgenomen in de Bouwverordening	Vervallen.
2.5.4	Bereikbaarheid van gebouwen voor gehandicapten	Rijnwaarden 2012 en Zevenaar 2012: opgenomen in de Bouwverordening	Vervallen.
2.5.5	Ligging van de voorgevelrooilijn	Rijnwaarden 2012 en Zevenaar 2012: opgenomen in de Bouwverordening	Vervallen.
2.5.6	Verbod tot bouwen met overschrijding van de voorgevelrooilijn	Rijnwaarden 2012 en Zevenaar 2012: opgenomen in de Bouwverordening	Vervallen.
2.5.7	Toegelaten overschrijding van de voorgevelrooilijn	Rijnwaarden 2012 en Zevenaar 2012: opgenomen in de Bouwverordening	Vervallen.
2.5.8	Vergunningverlening in afwijking van het verbod tot overschrijding van de voorgevelrooilijn	Rijnwaarden 2012 en Zevenaar 2012: opgenomen in de Bouwverordening	Vervallen.
2.5.9	Bouwen op de weg	Rijnwaarden 2012 en Zevenaar 2012: opgenomen in de Bouwverordening	Vervallen.

Artikel	Titel art. Bouwverordening	Verschillen	Harmonisatie in nieuwe verordening
2.5.10	Plaatsing van de voorgevel ten opzichte van de voorgevelrooilijn. Afschuining van straathoeken	Rijnwaarden 2012 en Zevenaar 2012: opgenomen in de Bouwverordening	Vervallen.
2.5.11	Ligging achtergevelrooilijn	Rijnwaarden 2012 en Zevenaar 2012: opgenomen in de Bouwverordening	Vervallen.
2.5.12	Verbod tot bouwen met overschrijding van de achtergevelrooilijn	Rijnwaarden 2012 en Zevenaar 2012: opgenomen in de Bouwverordening	Vervallen.
2.5.13	Toegelaten overschrijding van de achtergevelrooilijn	Rijnwaarden 2012 en Zevenaar 2012: opgenomen in de Bouwverordening	Vervallen.
2.5.14	Vergunningverlening in afwijking van het verbod tot overschrijding van de achtergevelrooilijn	Rijnwaarden 2012 en Zevenaar 2012: opgenomen in de Bouwverordening	Vervallen.
2.5.15	Erf bij woningen en woongebouwen	Rijnwaarden 2012 en Zevenaar 2012: opgenomen in de Bouwverordening	Vervallen.
2.5.16	Erf bij overige gebouwen	Rijnwaarden 2012 en Zevenaar 2012: opgenomen in de Bouwverordening	Vervallen.
2.5.17	Ruimte tussen bouwwerken	Rijnwaarden 2012 en Zevenaar 2012: opgenomen in de Bouwverordening	Vervallen.
2.5.18	Erf- en terreinafscheidingen	Rijnwaarden 2012 en Zevenaar 2012: opgenomen in de Bouwverordening	Vervallen.
2.5.19	Bouwen nabij bovengrondse hoogspanningslijnen en ondergrondse hoofdtransportleidingen	Rijnwaarden 2012 en Zevenaar 2012: opgenomen in de Bouwverordening	Vervallen.
2.5.20	Toegelaten hoogte in de voorgevelrooilijn	Rijnwaarden 2012 en Zevenaar 2012: opgenomen in de Bouwverordening	Vervallen.
2.5.21	Toegelaten hoogte in de achtergevelrooilijn	Rijnwaarden 2012 en Zevenaar 2012: opgenomen in de Bouwverordening	Vervallen.

Artikel	Titel art. Bouwverordening	Verschillen	Harmonisatie in nieuwe verordening
2.5.22	Toegelaten hoogte van zijgevels tegenover een achtergevelrooilijn	Rijnwaarden 2012 en Zevenaar 2012: opgenomen in de Bouwverordening	Vervallen.
2.5.23	Toegelaten hoogte tussen voor- en achtergevelrooilijnen	Rijnwaarden 2012 en Zevenaar 2012: opgenomen in de Bouwverordening	Vervallen.
2.5.24	Grootste toegelaten hoogte van bouwwerken	Rijnwaarden 2012 en Zevenaar 2012: opgenomen in de Bouwverordening	Vervallen.
2.5.25	Hoogte van bouwwerken op niet aan een weg grenzende terreinen	Rijnwaarden 2012 en Zevenaar 2012: opgenomen in de Bouwverordening	Vervallen.
2.5.26	Wijze van meten van de hoogte van bouwwerken	Rijnwaarden 2012 en Zevenaar 2012: opgenomen in de Bouwverordening	Vervallen.
2.5.27	Toegelaten afwijkingen van de toegelaten bouwhoogte	Rijnwaarden 2012 en Zevenaar 2012: opgenomen in de Bouwverordening	Vervallen.
2.5.28	Ontheffing voor overschrijdingen van de toegelaten bouwhoogte	Rijnwaarden 2012 en Zevenaar 2012: opgenomen in de Bouwverordening	Vervallen.
2.5.29	Vergunningverlening in afwijking van het verbod tot overschrijding van de rooilijnen en van de toegelaten bouwhoogte in geval van voorbereiding van nieuw ruimtelijk beleid	Rijnwaarden 2012 en Zevenaar 2012: opgenomen in de Bouwverordening	Vervallen.
2.5.30	Parkeergelegenheid en laad- en losmogelijkheden bij of in gebouwen	Rijnwaarden 2012 en Zevenaar 2012: opgenomen in de Bouwverordening	Vervallen.
7.3.1	Bepaling aantal personen nachtverblijf	Rijnwaarden 2012 en Zevenaar 2012: het aantal personen was bepaald op 10, nu op meer dan 4	Het aantal personen is bepaald op meer dan 4.
9.1 lid 1	De advisering door de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit	Rijnwaarden 2012 en Zevenaar 2012: Welstandscommissie heet nu Commissie Ruimtelijke Kwaliteit	Overgenomen van de Model Bouwverordening.
9.1 lid 2	De advisering door de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit	Rijnwaarden 2012 en Zevenaar 2012: geen artikelen genoemd	CRK adviseert op grond van artikel 2.1, 2.2 en 2.10 van de Wabo
9.1 lid 3	De advisering door de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit	Rijnwaarden 2012 en Zevenaar: geen opname van dit lid	Overgenomen van de Model Bouwverordening.
9.1 lid 4	De advisering door de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit	Rijnwaarden 2012 en Zevenaar: geen opname van dit lid	Overgenomen van de Model Bouwverordening.

Artikel	Titel art. Bouwverordening	Verschillen	Harmonisatie in nieuwe verordening
9.1 lid 5	De advisering door de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit	Rijnwaarden 2012 en Zevenaar 2012: opgenomen als lid 3	Lid 3 wordt lid 5, zelfde tekst met uitzondering van naam commissie.
9.1 lid 6	De advisering door de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit	Rijnwaarden 2012 en Zevenaar 2012: geen opname van dit lid	Overgenomen van de Model Bouwverordening.
9.2 lid 1	Samenstelling van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit	Rijnwaarden 2012 en Zevenaar 2012: cie. bestaat uit voorzitter en 4 leden waarvan er 3 deskundig zijn op het gebied van architectuur en ruimtelijke kwaliteit en op afroep 1 deskundig lid op het gebied van stedenbouw	CRK bestaat uit voorzitter en 5 leden, waarvan 3 deskundigen (1 architectuur, 1 ruimtelijke kwaliteit en 1 cultuurhistorie) en 2 burgerleden
9.2 lid 6	Samenstelling van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit	Rijnwaarden 2012 en Zevenaar 2012: geen opname van dit lid	Het reglement van orde van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit dat als bijlage 9 bij deze verordening is vastgesteld, bevat, binnen het gestelde in de voorgaande leden, nadere regels.
9.5 lid 1	Termijn van advisering	Rijnwaarden 2012 en Zevenaar 2012: advies uiterlijk 4 weken nadat door of namens bgm en wethouders daarom is verzocht	Advies uiterlijk 2 weken na intake door CRK
9.5 lid 2	Termijn van advisering	Rijnwaarden 2012 en Zevenaar 2012: is als lid 3 opgenomen.	B&W kan CRK langere termijn geven voor het geven van een welstandsadvies, indien de termijn van afdoening van de aanvraag is verlengt met toepassing van art. 3.9, lid 2 Wet algemene bepalingen Omgevingsrecht.
9.5 lid 3	Termijn van advisering	Rijnwaarden 2012 en Zevenaar 2012: geen opname van dit lid.	Het reglement van orde van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit dat als bijlage 9 bij deze verordening is vastgesteld, bevat, binnen het gestelde in de voorgaande leden, nadere regels.
9.6 lid 4	Openbaarheid van vergaderen en mondelinge toelichting	Rijnwaarden 2012 en Zevenaar 2012: er is geen spreekrecht. Verder geen opname van reglement.	Het reglement van orde van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit dat als bijlage 9 bij deze verordening is vastgesteld, bevat, binnen het gestelde in de voorgaande leden, nadere regels.
9.7 lid 4	Afdoening onder verantwoordelijkheid	Rijnwaarden 2012 en Zevenaar 2012: geen opname van dit lid.	Het reglement van orde van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit dat als bijlage 9 bij deze verordening is vastgesteld, bevat, binnen het gestelde in de voorgaande leden, nadere regels met betrekking tot de mandatering.
9.8 lid 3	Vorm waarin het advies wordt uitgebracht	Rijnwaarden 2012 en Zevenaar 2012: geen opname van dit lid.	Het reglement van orde van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit dat als bijlage 9 bij deze verordening is vastgesteld, bevat, binnen het gestelde in de voorgaande leden, nadere regels met betrekking tot vorm en inhoud van het advies.

Artikel	Titel art. Bouwverordening	Verschillen	Harmonisatie in nieuwe verordening
9.9	Uitsluiting van gebieden en categorieën bouwwerken	Rijnwaarden 2012 en Zevenaar 2012: o.g.v. art. 12 Woningwet besluit nemen.	Vervallen.
10.6	Slotbepalingen	Rijnwaarden 2012 en Zevenaar 2012: redactioneel	Redactionele wijziging.

GELDERS genootschap

POSTADRES
Postbus 68
6800 AB Arnhem

VESTIGINGSADRES
Zypendaalseweg 46
6814 CL Arnhem

TELEFOON
+31 (0)26 442 17 42

E-MAIL
info@geldersgenootschap.nl

WEBSITE
www.geldersgenootschap.nl

Gemeente Zevenaar
College van B&W
T.a.v. afdeling VTH
Postbus 10
6900 AA ZEVENAAR

Arnhem, 18 oktober 2018

Betreft voordracht Gelders Genootschap ivm leden CRK

Uw referentie

Onze referentie JB/KvZ/2018-085

Geachte heer/mevrouw,

Met ingang van 1 januari 2019 willen we gaan we werken met een nieuwe rayonindeling van onze CRK's en welstandscommissies. Omdat we kiezen voor een opschaling naar vier grotere commissies, zal ook de samenstelling daarvan veranderen. Dat geldt ook voor de CRK van de gemeente Zevenaar, ondanks dat formeel de zittingstermijnen nog niet zijn verlopen. In verband met de fusie sinds 1 januari 2018 is de samenstelling van de CRK/welstandscommissie voor de nieuwe gemeente destijds gehandhaafd ten opzichte van de situatie in de twee oude gemeenten.

Met ons voorstel is dan per 1 januari 2019 sprake van een geformaliseerde nieuwe CRK voor Zevenaar. De wijzigingen betreffen overigens alleen de voorzitter (dhr. Van Elk) het architect-lid (dhr. Koelewijn) en de stedenbouwkundige (dhr. Nakken). De benoemingen van de rayonarchitect/adviseur omgevingskwaliteit (mw. Broer), adviseur cultuurhistorie (dhr. Weijkamp) en de burgerleden (mw. Den Hartog, dhr. Ringenaldus) blijven ongewijzigd.
Met het oog op de Omgevingswet, die in 2021 in werking treedt, stellen wij verder voor om op ad-hoc basis een expert 'duurzaamheid' toe te voegen.

Onze voordracht voor nieuwe commissieleden wordt daarmee als volgt:

Voorzitter:	H.J.C. (Henk) Vreeswijk (wethouder Scherpenzeel)
Architect:	ir. J.B. (Jan-Bart) van der Meer (architect te Nijmegen)
Stedenbouwkundige:	ing. P. (Paul) Staats (stedenbouwkundige te Hengelo (O)
Adviseur duurzaamheid (op afroep):	A. (Amar) Sjauw En Wa – Windhorst (architect/adviseur te Culemborg)

Bij verhindering van een commissielid voorziet Gelders Genootschap tijdig in een gekwalificeerde vervanger.

Op verzoek zullen we u de CV's van de voorgestelde nieuwe leden toesturen.

Wij zien uit naar continuering van onze prettige samenwerking met uw gemeente en zien te zijner tijd graag een afschrift van het benoemingsbesluit tegemoet.

Met vriendelijke groet,

Vereniging Gelders Genootschap

mw. ir. R.C.E. Koning
directeur

Commissie Ruimte 2018-2022

Dossiernummer	1655
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	4 september 2019
Agendapunt	7
Omschrijving	Raadsvoorstel Esthetisch Programma van Eisen (EPVE) Overnachtingshaven Spijk (Z/19/327573)

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Ruimte 2018-2022	4 september 2019

Toelichting

tbv Raad september 2019

*Z036B6E3E
79*

Raadsvoorstel

Onderwerp	Esthetisch Programma van Eisen (EPVE) overnachtingshaven Spijk
Zaaknummer	Z/19/327573
Documentnummer	INT/19/908345
Portefeuillehouder	Hans Winters
Portefeuille	RO
Behandelend ambtenaar/afdeling	Ard Schenk/RO
Telefoon	0316-595670
E-mail	a.schenk@zevenaar.nl

1. Samenvatting

In 2016 heeft de provincie Gelderland het provinciaal inpassingsplan voor de overnachtingshaven Lobith vastgesteld. Ten behoeve van de nog aan te leggen haven in Spijk is een zogenaamd Esthetisch Programma van Eisen (EPvE) opgesteld. Deze heeft gedurende 6 weken ter inzage gelegen. Binnen deze periode zijn geen zienswijzen ingediend. De raad wordt gevraagd om het Esthetisch Programma van Eisen overnachtingshaven Lobith vast te stellen

2. Raadsvoorstel

Wij stellen u voor om:

1. Het Esthetisch Programma van Eisen vast te stellen als aanvulling op de huidige welstandsnota gemeente Rijnwaarden.

3. Waarom naar de raad

Het vaststellen van de welstandsnota en de daaraan verbonden beeldkwaliteitsplannen (waaronder het EPvE) is een bevoegdheid van de raad.

4. Doelstelling en beoogd resultaat

Zorgen voor een juridisch bindend beleidskader voor de welstandsbeoordeling van vergunningaanvragen t.b.v. de realisatie van de overnachtingshaven in Spijk.

5. Argumenten en alternatieven

1.1 Door vaststelling door de raad verkrijgt het EPvE de vereiste juridische status

De overnachtingshaven Spijk is een project met grote ruimtelijke gevolgen. De kunstwerken die worden gerealiseerd, zullen gedurende meerdere decennia beeldbepalend zijn. Om te kunnen afdwingen dat de aanleg van de haven de gewenste beeldkwaliteit en landschappelijke inpassing krijgt, is het noodzakelijk dat het EPvE uiteindelijk onderdeel wordt van de welstandsnota van onze gemeente.

1.2 Het EPvE biedt voldoende kaders voor de vormgeving en de inpassing van de overnachtingshaven

Het EPvE is tot stand gekomen na een intensief traject met diverse partijen waaronder ook de dorpsraad en direct omwonenden. Verder heeft de commissie ruimtelijke kwaliteit positief gereageerd. De commissie ruimtelijke kwaliteit geeft in haar advies op het voorliggende concept het volgende weer: "Op basis van de uitgewerkte versie, kan worden opgemerkt dat het kader een goede basis vormt voor de verdere beoordeling van bouwplannen in het gebied. Namens de CRK, wordt positief gereageerd om het kader vast te stellen als toekomstige beoordelingskader."

1.3 Er zijn geen zienswijzen binnengekomen
Het ontwerpplan heeft gedurende 6 weken ter inzage gelegen. Binnen deze periode zijn geen zienswijzen binnengekomen. Er is geen aanleiding om het ontwerp EPvE te wijzigen.

6. Hoe gaan we dat bereiken en is evaluatie nodig?
Na vaststelling door de raad is het EPvE overnachtingshaven Spijk het toetsingskader van welstand voor de te verlenen vergunningen.

7. Klimaat en duurzaamheid
In paragraaf 2.4. Duurzaamheid van het bijgevoegde document EPvE overnachtingshaven Spijk wordt de duurzaamheidsambitie beschreven voor de nieuw in te richten overnachtingshaven bij Spijk. Deze doelen komen ook overeen met de gestelde doelen door Rijkswaterstaat in het document Kader Ruimtelijke Kwaliteit en Vormgeving van 21 augustus 2017.

8. Communicatie
Na uw goedkeuring zal dat bekend worden gemaakt via de gebruikelijke wegen.

9. Kosten, baten en dekking
Dit voorstel heeft geen financiële gevolgen.

10. Bijlagen
De volgende bijlagen horen bij dit voorstel:

Volgorde	Documentnummer	Naam
1.	888829	Bijlage Esthetische Programma van Eisen Overnachtingshaven Spijk

Burgemeester en wethouders van Zevenaar

De secretaris	De burgemeester
Michel Tromp	Lucien van Riswijk

Raadsbesluit

Onderwerp	raadsvoorstel EPVE overnachtingshaven Spijk
Zaaknummer	Z/19/327573
Documentnummer	INT/19/908345

De raad van de gemeente Zevenaar;

overwegende dat;

het Esthetisch Programma van Eisen (EPvE) door vaststelling de vereiste juridische status krijgt om te dienen als welstandskader;

het EPvE voldoende kader biedt voor vormgeving en inpassing van de overnachtingshaven Spijk;

er bij de gemeente Zevenaar tijdens de periode van ter inzage legging geen zienswijzen zijn ingediend;

besluit:

1. Het Esthetisch Programma van Eisen vast te stellen als aanvulling op de huidige welstandsnota gemeente Rijnwaarden.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Zevenaar,
gehouden op .

De griffier	De burgemeester L.J.E.M. van Riswijk

ESTHETISCH PROGRAMMA VAN EISEN

Overnachtingshaven Spijk

LO
LA
Landscape
Architects

6 maart 2019

In opdracht van:
Rijkswaterstaat

Door:
LOLA Landschapsarchitecten

In onderaanneming van:
Royal HaskoningDHV

ESTHETISCH PROGRAMMA VAN EISEN

① INLEIDING

1.1	Projectbeschrijving	5
1.2	Doel en status	5
1.3	Leeswijzer	5

② VISIE RUIMTELIJKE KWALITEIT

2.1.	Het landschapsplan	6
2.2	Landschappelijke kernkwaliteiten	9
2.3	Ruimtelijke inpassing	11
2.4	Duurzaamheid	13

③ ESTHETISCHE EISEN PER OBJECTGROEP

3.1	Gebieden	19
3.1.1	Havenkom en haventalud	20
3.1.2	Havenmond en havendammen	22
3.1.3	Het oostelijke uitloopgebied	24
3.1.4	De westelijke landschapszone	26
3.1.5	De Spijksedijk	28
3.2	Infrastructuur	31
3.2.1	Havenontsluitingsweg	32
3.2.2.	Fiets- /wandelpad Spijksedijk	36
3.2.3	Wandelpaden uitloopgebied	38
3.2.4	Wandelpaden op langsdam	40
3.2.5	Camperopstelplaatsen	42
3.2.6	Loopbruggen	44
3.2.7	Pontons	46
3.2.8	Ongelijkvloerse kruisingen geul	48
3.2.9	Trappen	50
3.3	Objecten	53
3.3.1	Radarpost	54
3.3.2	Lichtopstanden	56
3.3.3	Straatverlichting	58
3.3.4	Afvalbakken	60
3.3.5	Banken	62
3.3.6	Picknicksets	64
3.3.7	Tribune	66

1. INLEIDING

1.1 Projectbeschrijving

Op de Waal, tussen Tiel en de Duitse grens, is er een tekort aan ligplaatsen voor de binnenvaart. Het Rijk wil in de grote rivieren om de 30 kilometer overnachtingshavens aanleggen, zodat schippers tijdig kunnen rusten conform de binnenvaartwet. Deze overnachtingshavens dragen bij aan een veilige en vlotte doorstroming van het scheepsvaartverkeer op de rivier. De voorkeurslocatie voor een nieuwe overnachtingshaven is in juli 2014 vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst van het Rijk en gemeente Zevenaar. Dit is de locatie bij Spijk.

Het ministerie van Infrastructuur en Milieu heeft de provincie Gelderland de opdracht gegeven om samen met de gemeente Zevenaar en Rijkswaterstaat een plan uit te werken voor een nieuwe overnachtingsvoorzieningen bij Spijk. RoyalHaskoningDHV heeft opdracht verworven om het plan verder uit te werken en werkt daarin samen met LOLA Landscape Architects.

De opgave is om voor de overnachtingshaven Spijk een Esthetisch Programma van Eisen (E-PvE) op te stellen. Dit om op deze plek, binnen de contouren van het projectgebied, de ruimtelijke en esthetische kaders te stellen voor een goed ingepaste haven, met zo min mogelijk aantasting van de bestaande ruimtelijke kwaliteit. Het streven is een E-PVE op te stellen dat voldoet aan de eisen en randvoorwaarden van RWS en dat kan rekenen op voldoende draagvlak bij de omgeving.

1.2 Doel en Status

Het Esthetisch Programma van Eisen (E-PvE) heeft tot doel de projectambities met betrekking tot ruimtelijke kwaliteit en vormgeving te vertalen in een kwaliteitskader met daaraan gekoppelde eisen. De opdrachtnemer dient op basis van dit E-PvE een integraal ontwerp te maken en te realiseren waarbij alle onderdelen een samenhangend geheel vormen.

Het E-PvE is een onderdeel van de uitvraag aan marktpartijen. Het document dient als ontwerpkader voor de Opdrachtnemer en als toetskader voor de Opdrachtgever, betrokken stakeholders en vergunningverleners; het E-PVE heeft een bindende status. Indien de opdrachtnemer, om welke reden dan ook, andere kunstwerken moet ontwerpen en realiseren dan aangegeven in dit document, dan wel randvoorwaarden ontbreken, dan dienen deze met in acht name van de bepalingen in dit document en naar de geest van de inhoud daarvan dient te worden ontworpen en gerealiseerd.

Het E-PvE is opgebouwd uit een samenvatting van de visie op de ruimtelijke kwaliteit, gefilterd uit het eerder opgestelde Landschapsplan en Provinciaal Inpassingsplan (PIP) en uit per objectgroep gestelde eisen. De eisen zijn in overleg met betrokken omgevingspartijen opgesteld.

1.3 Leeswijzer

In het document vindt u na het inleidende hoofdstuk, het hoofdstuk visie ruimtelijke kwaliteit. Deze verwoordt beknopt de gewenste ruimtelijke kwaliteit van het project op het niveau van een inpassingsvisie.

De inpassingsvisie wordt vervolgens in hoofdstuk 3 vertaald naar esthetische eisen per objectgroep met daaraan gekoppelde eisen waaraan de oplossingen van de Opdrachtnemer minimaal moeten voldoen.

De esthetische eisen per objectgroep en object zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden en moeten als één esthetisch programma van eisen dient te worden beschouwd. Het E-PVE is opgesteld conform de Leidraad Handreiking Esthetisch Programma van Eisen (E-PVE) in maart 2016 uitgegeven door Rijkswaterstaat.

2. VISIE RUIMTELIJKE KWALITEIT

De visie ruimtelijke kwaliteit is opgebouwd uit vier delen:

1. Landschapsplan. Het landschapsplan is het op het plangebied geprojecteerde ontwerp. De visie beschrijft de hoofdonderdelen van het landschapsplan.
2. Landschappelijke kernkwaliteiten. In de ruimtelijke analyse worden de landschappelijke kernkwaliteiten beschreven op basis van documentanalyse, kaartanalyse en veldanalyse.
3. Ruimtelijke inpassing. In deze paragraaf wordt beschreven hoe de ruimtelijke inpassing middels het E-PvE tot stand kan worden gebracht.
4. Duurzaamheid. Duurzaamheid bestaat uit duurzame gebiedsontwikkeling, energie en klimaat en circulaire economie. In de visie wordt aan deze onderwerpen invulling gegeven.

2.1 Het landschapsplan

De Overnachtingshaven Spijk kent een traject waarin een reeks eerder ontwikkelde rapporten met onderzoeken en plannen aan ten grondslag liggen, waarvan voor het E-PVE de volgende het meest relevant zijn: het Landschapsplan, het Inpassingsplan en het Voorstel Referentieontwerp. Deze documenten vormen de basis voor dit Esthetisch Programma van Eisen.

- Het Voorstel Referentieontwerp Overnachtingshaven Spijk is een ontwerpvoorstel voor de aanleg van de overnachtingshaven (mei 2015). In de voorgestelde plannen van de overnachtingshaven wordt het grootste deel van de uiterwaard uitgegraven. Dit bedraagt 53 hectare aan uiterwaarden inclusief de kribvakken. De overnachtingshaven is gepositioneerd op 50 meter van de zandoverslag en op 150 meter van het dorp Spijk.

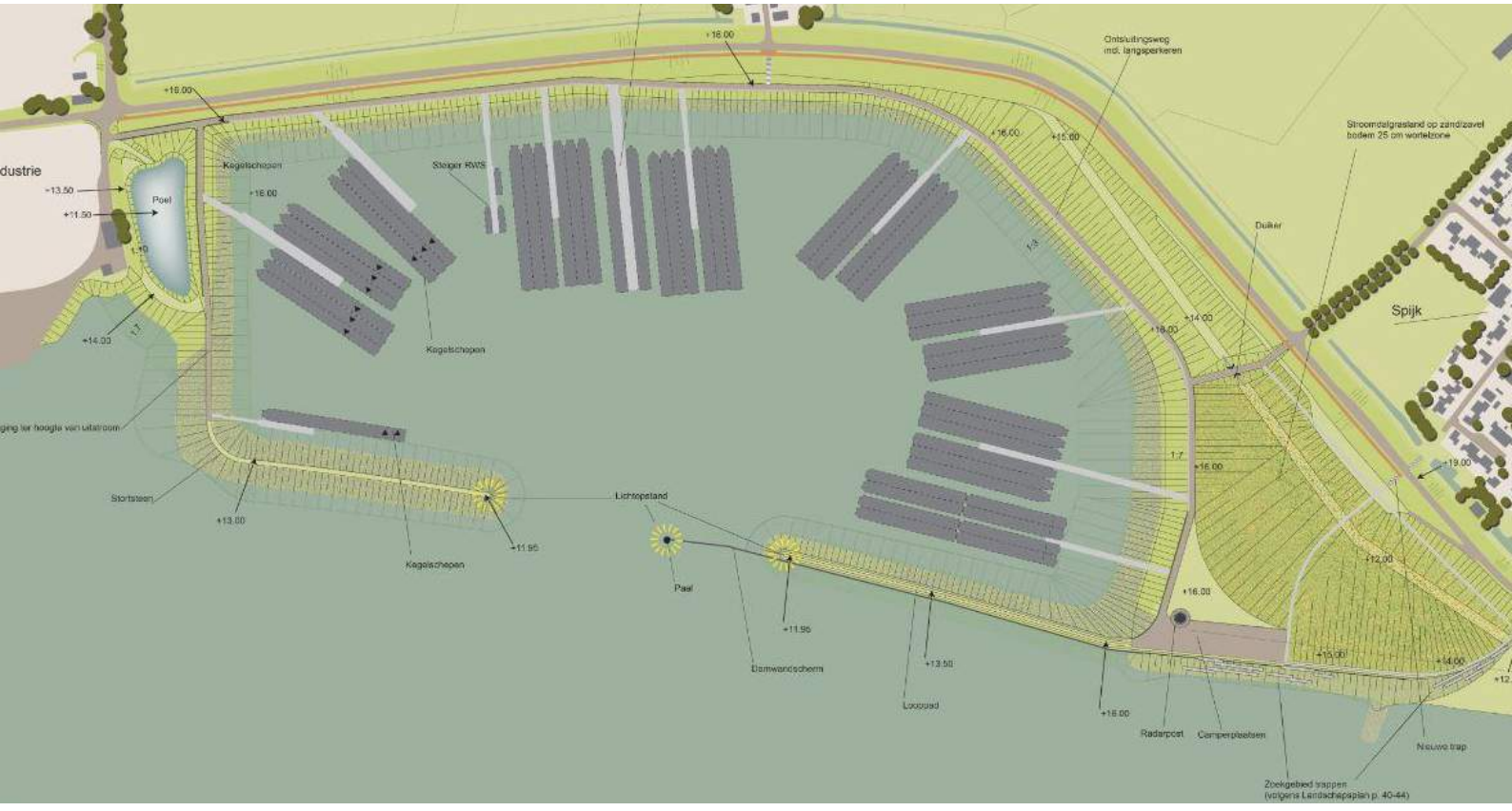

Referentieontwerp zoals gepresenteerd in het Landschapsplan.

- Het Landschapsplan Overnachtingshaven Spijk beschrijft een visie en een ruimtelijke uitwerking voor de overnachtingshaven in de Beijerswaard op basis van het Voorstel Referentieontwerp Overnachtingshaven Spijk. Er worden deelgebieden onderscheiden en ontwerpprincipes gegeven. Onderdeel van het landschapsplan is een ruimtelijke uitwerking in een plankaart met doorsnedes en collages (mei 2016).

- Het Provinciaal Inpassingsplan Overnachtingshaven Lobith gaat in op inpassing met betrekking procedure en regels, maar gaat niet in op een verdere landschappelijke inpassing (juni 2016).

Het Esthetisch Programma van Eisen is opgesteld op basis van het Landschapsplan. Alle ontwerpdoelstellingen en ruimtelijke specificaties in hoofdstuk 3 zijn herleidbaar naar dit plan. Het Landschapsplan is onder te verdelen in de volgende hoofdonderdelen:

2.1.1 De Spijksedijk
2.1.2 De havenkom en havendijken
2.1.3 De havendammen en havenmonding
2.1.4 Het oostelijke uitloopgebied
2.1.5 Het westelijke landschappelijke terrein

2.1.1 De Spijksedijk
Een verbreding van het dijkprofiel van de Spijksedijk maakt het mogelijk om een vrijliggend fietspad toe te voegen. Het vrijliggende fietspad verbetert de veiligheid voor de schoolgaande jeugd en draagt bij aan een verbetering van het recreatief routenetwerk voor fietsers en Pieterpad-lopers.

Inrichtingsmaatregelen zijn er allereerst op gericht om de Spijksedijk te behouden als een primaire waterkering. Daarnaast is het een groene verbindende schakel tussen de dorpen en de verschillende landschapstypen. Ten derde moet het omliggende landschap beleefbaar blijven voor de recreant.

2.1.2 De havenkom en havendijken
De haven is gelegen in het meer westelijke gedeelte van het plangebied. De haven is een grote kom omringd door dijken. Binnen deze kom kunnen 30-55 schepen aanleggen. Via pontons en loopbruggen zijn de schepen verbonden met het land.

Inrichtingsmaatregelen zijn gericht op het behouden van de rustige, groene, landschappelijke uitstraling van de Beijenwaard. Dit is mogelijk door een groene natuurlijke inrichting van de havendijken. Deze inrichting moet dan aansluiten op de natuurlijke vegetatie van de omgeving.

Daarnaast zorgt de lege havenkom voor het behoud van de openheid van de uiterwaard door het zicht vanaf de dijk op de rivier te behouden en het vrijhouden van belangrijke zichtlijnen van obstakels en grondlichamen.

De havenontsluitingsweg die op de havendijken komt te liggen, heeft een hoogte van +16 meter NAP. De weg is hiermee slechts 6 dagen per jaar bij hoogwater onbereikbaar. Dit wordt onderschreven uit Het Landschapsplan Overnachtingshaven Spijk (mei 2016).

2.1.3 De havendammen en havenmonding
Aan de benedenstroomse zijde liggen twee havendammen behorend bij de havenmonding. De breedte van de havenmond is bepalend voor het zicht op de rivier. Een groene landschappelijke uitstraling en goed zicht op de rivier zijn essentieel voor een goede ruimtelijke inpassing van deze haven.

Inrichtingsmaatregelen zijn gericht op het minimaliseren van de hoogte van de havendammen. De langsdammen mogen dan ook niet te hoog zijn in verband met het blokkeren van zichtlijnen richting de rivier. Vanaf de rivier gezien zijn inrichtingsmaatregelen gericht op het ontrekken van een mogelijke damwand aan het zicht van de voortbijvarende schippers. De hoogte van de langsdammen beïnvloedt het zicht vanaf de dijk op de rivier.

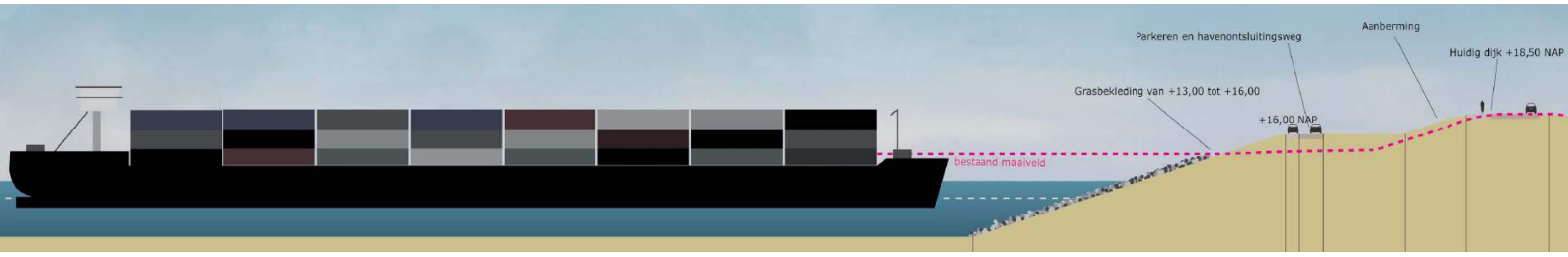

Doorsnede uit het landschapsplan met aanduiding van de ingreep in het bestaande maaiveld.

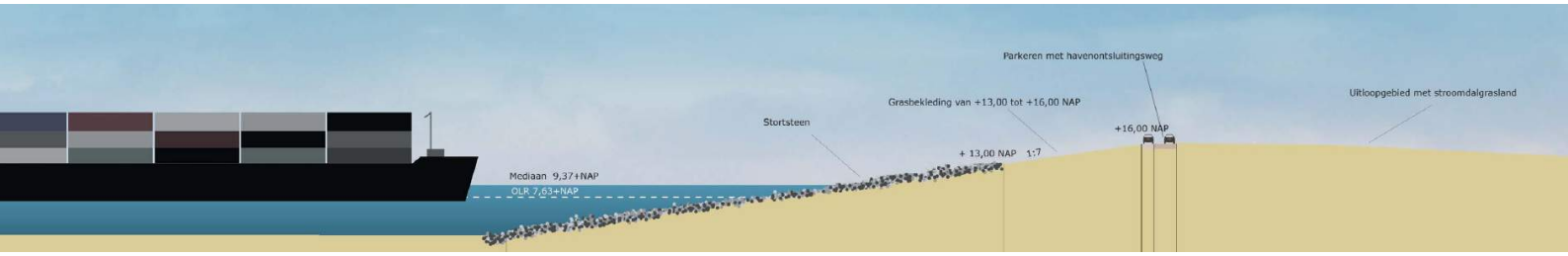

Doorsnede uit het landschapsplan visualiseert de ruimtelijke relatie tussen havenkom en hetuitloopgebied.

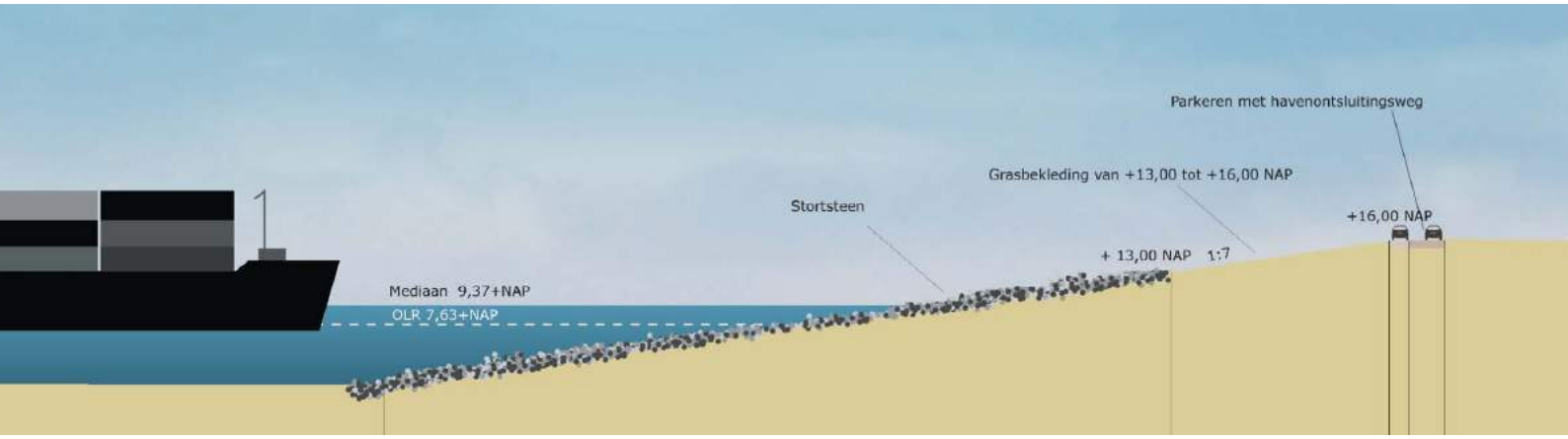

Het hoogste deel van het talud wordt bedekt met grasbekleding.

Bij een gemiddelde waterstand steekt de benedenstroomse langsdam met de kruin boven het water uit.

Aan de benedenstroomse zijde van de haven blijft vanaf de dijk de rivier zichtbaar. De rivier wordt aan de bovenstroomse zijde van de haven gedeeltelijk aan het zicht onttrokken door het hoge deel van de langsdam en geleidedam.

2.1.4 Het oostelijke uitloopgebied

Ten oosten van de haven, ter hoogte van Spijk, komt een uitloopgebied voor onder andere de bewoners van Spijk, de schippers die verblijven in de overnachtingshaven, en bezoekers. Dit uitloopgebied krijgt een natuurlijke uitstraling om het karakter van Spijk als groen dorp in de polder te behouden en om een goede landschappelijke inpassing van de haven na te streven.

Inrichtingsmaatregelen voor dit gebied zijn het toelaten van dynamiek, het versterken en zo veel mogelijk behouden van de strandjes tussen de kribben en het aansluiten van de vegetatie op de natuurlijke vegetatietypes van het rivierengebied. In het uitloopgebied komen wandelpaden en blijven de strandjes en de rivier toegankelijk. Recreatieve voorzieningen, zoals de camperplaatsen en de oplaadpalen voor elektrische fietsen, worden gecombineerd met de radarpost.

2.1.5 Het westelijke landschappelijke terrein

Het westelijke landschappelijke terrein bestaat uit een poel waar een klein deel van de compensatie van KRW-doelen mogelijk is. Het westelijke landschappelijke terrein is ontstaan door ruimte te creëren tussen de laad- en loswal van de firma A. Wezendonk en de overnachtingshaven.

Inrichtingsmaatregelen van het westelijke landschappelijke terrein betreffen de aanleg van een natuurlijk ingerichte poel. De landschappelijke uitstraling van deze zone wordt versterkt met de begroeiing van de westelijke oever van de poel. De dwarsdammen nemen relatief veel ruimte in met een talud van 1:7 aan de benedenstroomse zijde.

2.2 Landschappelijke kernkwaliteiten

Op basis van documentanalyse, kaartanalyse en veldanalyse zijn meerdere ruimtelijke kernkwaliteiten onderscheiden. Deze kernkwaliteiten zijn aanvullend op andere kernkwaliteiten, zoals de meer algemene kernkwaliteiten benoemd in Handreiking Ruimtelijke Kwaliteit voor de Boven Rijn (Terra Incognita, 2009), en de kernkwaliteiten van het nationale landschap de Gelderse Poort, welke gehanteerd is in het Landschapsplan.

Ontwerpuitgangspunten bij het opstellen van het Inpassingsplan passend bij deze algemene kernkwaliteiten waren:

- Het realiseren van een zo klein mogelijke haven;
- Het aansluiten op de bestaande landschappelijke en cultuurhistorische structuren;
- Het beperken van verharding;
- Het beperken van de hoogte van de havendammen;
- Het behouden van zicht vanaf de dijk op de rivier;
- Het aanleggen van de haven zo ver mogelijk van de bebouwingskernen Spijk en Ameidsedam (Landschapsplan Overnachtingshaven Spijk (mei 2016).

De aanvullende kernkwaliteiten in het E-PvE zijn meer specifiek voor het plangebied van de Overnachtingshaven Spijk. Hierin spelen verscheidene aanwezige landschapselementen een belangrijke rol. Ondanks dat het projectgebied onderdeel uitmaakt van een dynamisch rivierlandschap zijn er nog steeds historische landschapselementen in het plangebied aanwezig. Voor het E-PVE zijn de volgende aanwezige ruimtelijke kwaliteiten relevant:

- Het dijkenstelsel
- De terpen
- De oude strang en de leidam
- Het rivierstrand
- De verbinding met Spijk

2.2.1 Kernkwaliteit 1: het dijkenstelsel

Het meest kenmerkend als kernkwaliteit is de huidige Spijksedijk als groene verbinding tussen Spijk en Tolkamer. Daarnaast wordt de Ameidsedam gezien als een belangrijke kernkwaliteit. Dit is een oude zomerdijk gelegen in het plangebied, die stamt uit ca. 1741. Mogelijk is de huidige vorm nog authentiek. De Ameidsedam heeft een hoge belevingswaarde, vermoedelijk een hoge gaafheid (fysieke kwaliteit) en een hoge cultuurhistorische kwaliteit vanwege de samenhang met het noordelijke deel van de Ameidsedam, de samenhang met de bandijk en de representativiteit voor de strijd tegen het water. Dit is tevens onderschreven in onder andere Zoekgebieden Nieuwe Overnachtingshaven Lobith, Archeologische en Cultuurhistorische Inventarisatie (2014) en het Ontwerp Inpassingsplan Overnachtingshaven (18 november 2015). De Ameisdedam is niet beschermd door beleid (monument o.i.d.).

De Ameidsedam

2.2.2 Kernkwaliteit 2: de terpen

Deze verhogingen in het landschap bevinden zich zowel aan de zijde van de Rijnstrangen als in de Beijenwaard. De terp aan het uiterste puntje van Ameidsedijk in de Beijenwaard die op dit moment bewoond wordt, biedt vandaag de dag nog steeds bescherming tegen het hoge water. Deze terp gelegen in het projectgebied is zichtbaar op de kaarten vanaf 1855 en neemt een zichtbare plek in het landschap in door zijn hoge ligging en bomen. Hier staat nog een voormalige steenfabriekswoning. Dit is onderschreven in het Landschapsplan Overnachtingshaven Spijk (mei 2016).

waardenkaart 1 op 10.000

2.2.3 Kernkwaliteit 3: de oude strang en leidam

De strang staat nog steeds in verbinding met de Boven Rijn. Feitelijk is het de oude loop van de Boven Rijn. Naast de strang ligt een oude langsdam. Door de tijd heen is de vorm van de strang veranderd, maar de strang is gebleven. Naast een historische waarde heeft hij ook een ecologische waarde voor flora en fauna vanwege de slikkige oevers. Tevens onderschreven in het Zoekgebieden Nieuwe Overnachtingshaven Lobith, Archeologische en Cultuurhistorische Inventarisatie (2014) en Landschapsplan Overnachtingshaven Spijk (mei 2016).

een van de binnendijkse terpen in de omgeving van Spijk

2.2.4 Kernkwaliteit 4: het rivierstrand

Het strandje heeft een belangrijk gebruiks- en belevingswaarde voor de bewoners van Spijk. Het is het bestaande uitloopgebied. In de zomer worden de strandjes veelvuldig gebruikt door jong en oud. Tevens ligt het strand op een loopafstand van Spijk wat de bereikbaarheid ten goede komt.

het wilgenvloedbos in de oude strang

2.2.5 Kernkwaliteit 5: de verbinding met Spijk

De trappenpartij aan de dorpkant van de Spijkse Dijk en de dijkopgang aan de andere verbinden het strand met Spijk. Deze verbinding wordt regelmatig gebruikt door bewoners van Spijk als de snelste route naar de rivier voor een recreatief wandelrondje of een bezoek aan het strand.

het rivierstrandje heeft een hoge gebruikswaarde

2.3 Ruimtelijke inpassing

De aanleg van de overnachtingshaven heeft grote ruimtelijke gevolgen: van een uiterwaard met dijken, stranden en een strang, naar een havenkom met ligplaatsen voor grote schepen. Ruimtelijke inpassing kan tot stand komen door:

- voortzetting van landschapsstructuren
- integratie van landschapselementen
- contextuele vormgeving van inrichtingselementen
- contextuele materialisatie en beplanting

trap vormt de verbinding tussen Spijk en het strand

Voor een geslaagde ruimtelijke inpassing met een voortzetting van landschapsstructuren en de integratie van landschapselementen is ruimte nodig. Die ruimte wordt benut om aan te sluiten op landschappelijke structuren. In de overnachtingshaven Spijk is er weinig ruimte voor landschappelijke inpassing op het niveau van landschapsstructuren en landschapselementen.

Bij overnachtingshaven Spijk heeft landschappelijke inpassing daarom vooral betrekking op de vormgeving van inrichtingselementen en materialisatie van verharding, van objecten en van beplanting. Daarbij is gebiedseigen materialisatie en beplanting van belang. Vanuit het oogpunt van inpassing zijn voor overnachtingshaven Spijk twee onderwerpen maatgevend: 1. Het natuurlijke landschap en 2. Het post-industriële karakter.

2.3.1. Het natuurlijke landschap

Ruimtelijke inpassing kan deels tot stand gebracht worden door in vormgeving en materialisatie aan te sluiten bij het natuurlijke landschap van rivier, uiterwaarden en strangen. Het plangebied is onmiskenbaar onderdeel van de Boven Rijn en blijft dat ook, ook met de komst van de overnachtingshaven. De Boven Rijn kenmerkt zich door de kracht van het water, dat de uiterwaarden en strangenlandschap gevormd heeft.

Kenmerkend voor het uiterwaarden en strangenlandschap zijn de landschapsvormende processen. Denk daarbij aan wisselende waterstanden, maar ook actieve sedimentatie en erosieprocessen. Daarnaast zijn er een aantal kenmerkende landschapselementen te benoemen, zoals dijken en terpen met bijvoorbeeld steenfabrieken. Tot slot is de vegetatie kenmerkend. Vaak open, met een jonge beplanting van pioniersvegetaties, zoals zachthout, grassen en ruigtes. Denk daarbij aan stroomdalgraslanden, maar ook aan vloedbossen.

De inpassing van deze processen, toepassing van deze landschapselementen en de keuze voor de lokale beplanting kan leiden tot een goede inpassing van de overnachtingshaven.

2.3.2. Het postindustriële karakter

De cultuurlijke invloed op het plangebied is met name afkomstig uit de geschiedenis van zand- en kleiwinning. Zoals bekend heeft er in de uiterwaarden een baksteenfabriek gestaan en is er ook een archeologische verwachting met betrekking op dit gebruik. In de directe omgeving staan ook meerdere bouwkundige constructies die met zand- en kleiwinning te maken hebben. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de in ere herstelde oude kraan ten oosten van Spijk, of aan de schoorsteen ten westen van Spijk. Zand- en kleiwinning is nog steeds in grote mate aanwezig tussen Tolkamer en Spijk.

Zand- en kleiwinning zit in de geschiedkundige en culturele haarvaten van het plangebied en omgeving. Het biedt de aanleiding voor

Millingerwaard als natuurlijk rivierlandschap.

Het Rijnstrangen landschap in de omgeving.

de inpassing van de meer bouwkundige elementen. Denk daarbij aan gietijzeren constructies, zware houten deuren, bakstenen met een specifieke afmeting, kleur en porositeit uit de regio, zand met specifieke kleur uit de regio, etc. Ook voor verharding bieden de postindustriële eigenschappen van het plangebied veel aanleiding voor inpassing: lokale klinkers voor wandelpaden, of tot granulaat vermalen afgedankte klinkers als halfverharding, lokaal gewonnen zand als voegzand.

De lokaal gewonnen klei heeft een vrij rode kleur. Klei stroomafwaarts bij de mondingen naar de zee resulteert in een gele baksteen, terwijl klei stroomopwaarts bij de Rijn en Waal vaak een rode baksteen geeft. De oude boerderijen in de omgeving van Spijk hebben daarom ook vaak een rode steen.

2.4. Duurzaamheid

In dit hoofdstuk wordt de duurzaamheidsambitie beschreven voor de nieuw in te richten overnachtingshaven bij Spijk. Deze komen ook overeen met de gestelde doelen door Rijkswaterstaat in Kader Ruimtelijke Kwaliteit en Vormgeving van 21 augustus 2017.

2.4.1 Duurzame gebiedsontwikkeling

Met duurzame gebiedsontwikkeling wordt ingezet op een schone, groene en prettige leefomgeving, ook voor volgende generaties. Door functies zoals waterveiligheid, economie of recreatie slim te combineren ontstaat een meerwaarde voor meerdere gebruikersgroepen. Daarnaast biedt het ruimte voor het integreren van duurzame ideeën.

Voor de visie ruimtelijke kwaliteit overnachtingshaven Spijk betekent dit dat inrichtingsmaatregelen zoveel mogelijk gericht zijn op het vergoten van de ecologische waarde van de overnachtingshaven door de barrièrewerking te minimaliseren en het aantal nest- en foerageermogelijkheden van de haven zo groot mogelijk te maken.

Voormalige baksteenfabriek Spijk in volle glorie.

De overslagkraan tussen de schepen en de fabriek.

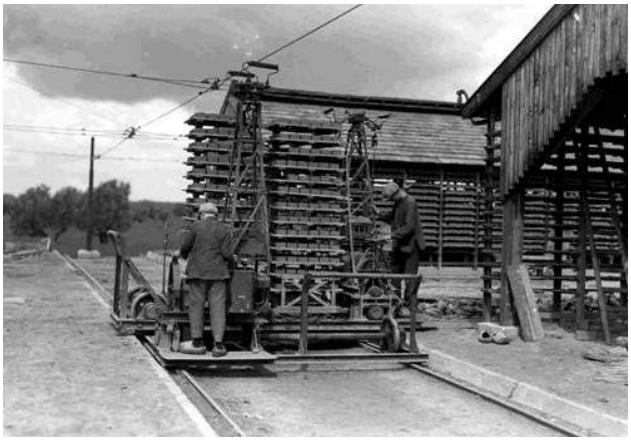

Innovatieve productiemethoden.

De huidige moderne baksteenfabriek bij Spijk.

In het kader van duurzame gebiedsontwikkeling is het ook denkbaar de haven te faseren. Met meerdere fases is het mogelijk de omvang van de haven beter af te stemmen op de behoefte. Daarnaast is het aan te bevelen om gebiedseigen producten als zand, klei en baksteen te gebruiken.

2.4.2 Energie en klimaat

Met een verantwoorde manier omgaan met energie is een opgave binnen het plangebied. Energie besparen en vergroenen is een belangrijke maatregel om de CO2-uitstoot te verminderen. Rijkswaterstaat heeft als doel om 2030 energieneutraal te zijn. Hierbij kijken ze ook naar de opties om energie te genereren binnen hun eigen beheersgebieden. Voor de overnachtingshaven biedt dit ook kansen om Spijk te voorzien met energie. Klimaatadaptief betekent dat een ontwerp kan omgaan met de toekomstige klimaatveranderingen. Daarnaast is het van belang dat bij hoogwater de schepen bereikbaar blijven.

Voor de visie ruimtelijke kwaliteit overnachtingshaven Spijk betekent dit dat inrichtingsmaatregelen erop gericht zijn om zoveel mogelijk van de benodigde energie op te wekken uit duurzame bronnen, zoals zonne-energie, of de rivierenergie van de Rijn. Gebruik lokaal gewonnen energie om installaties (bijvoorbeeld verlichting) van elektriciteit te voorzien.

2.4.3 Circulaire economie

Voor de overnachtinghaven streeft RWS naar gesloten materiaalkringlopen. Het uitgangspunt is dat afval niet bestaat en elke reststroom een waarde heeft voor nieuw producten. Daarnaast kunnen reststromen worden gescheiden en hergebruikt in een biologische en technische kringloop. Een circulaire economie staat ook voor het hergebruik van materialen. Materialen die vrijkomen bij de aanleg van de haven zouden zoveel mogelijk weer hergebruikt moeten worden. Onderdeel van de circulaire economie zijn de gesloten kringlopen, CO2-afdruk, duurzaam materiaalgebruik en duurzaam beheer.

Gesloten kringlopen

Voor de visie ruimtelijke kwaliteit overnachtingshaven Spijk betekent dit dat inrichtingsmaatregelen gericht zijn op het sluiten van kringlopen en zorg daarbij voor korte kringlopen. Zorg voor de scheiding en verwerking van afval zoveel mogelijk op de Overnachtingshaven zelf. Zet afval om in energie door bijvoorbeeld vergisting en compostering.

CO2 voetafdruk

Voor de visie ruimtelijke kwaliteit overnachtingshaven Spijk betekent dit dat inrichtingsmaatregelen worden ingezet op materialen met een lage CO2 waarde. Hout en houtproducten zijn vooral producten die in vergelijking met reguliere bouw materialen een lage CO2 waarde hebben. Grotere elementen in de grond-, weg- en waterbouw zoals bruggen en damwanden kunnen uitgevoerd worden in hout en beperken daarmee de milieu belastende waarde van reguliere materialen.

Ander middel voor het beperken van de CO2 voetafdruk is het beperken van transport naar het projectgebied. Met het selecteren van lokale partijen zal een minder grote reisafstand afgelegd moeten worden. Daarnaast is het af- en aanvoeren van zand een belangrijke factor voor de CO2 uitstoot. Door dit op te lossen in de regio worden de verkeersbewegingen beperkt. Dit draagt tevens bij aan de verkeersveiligheid en overlast.

Duurzame materialen

Voor de visie ruimtelijke kwaliteit overnachtingshaven Spijk betekent dit streven naar zo veel mogelijk duurzame materialen. Dit betekent dat de materialen een lange levensduur hebben. Dit voorkomt dat producten op termijn vervangen moeten worden. Daarnaast is het belangrijk dat er wordt gekozen voor niet-giftige, duurzaam geproduceerde of gerecyclede bouwmaterialen die weinig energie vergen bij de verwerking. Hoe minder energie er gebruikt wordt tijdens het productie proces hoe lager de milieubelastende waarde. Belangrijk is dat de transportkilometers

van de materialen zo laag mogelijk zijn door bijvoorbeeld materialen uit het gebied zelf te (her-) gebruiken.

Duurzaam beheer
Voor de visie ruimtelijke kwaliteit overnachtingshaven Spijk betekent dit dat het beheer op een verantwoorde en duurzame manier uitgevoerd wordt. Voor de openbare ruimte dienen er geen chemische middelen gebruikt te worden. Tevens mogen er alleen indien noodzakelijk natuurlijke meststoffen toegevoegd worden. Dit voorkomt vervuiling van de bodem en het grondwater. Gebruikte materialen dienen ook goed te verouderen, zodat de kwaliteit in de toekomst gewaarborgd blijft. Tot slot dient het beheer van de overnachtingshaven Spijk gericht te zijn op een zo hoog mogelijke biodiversiteit en landschappelijke inpassing. Dit heeft betrekking op met name het maaibeheer.

Duurzame gebiedsontwikkeling.

Klimaat en energie.

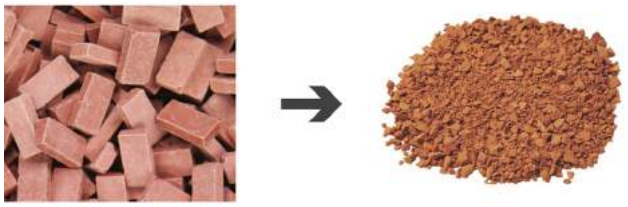
Duurzame materialen.

Gesloten kringlopen.

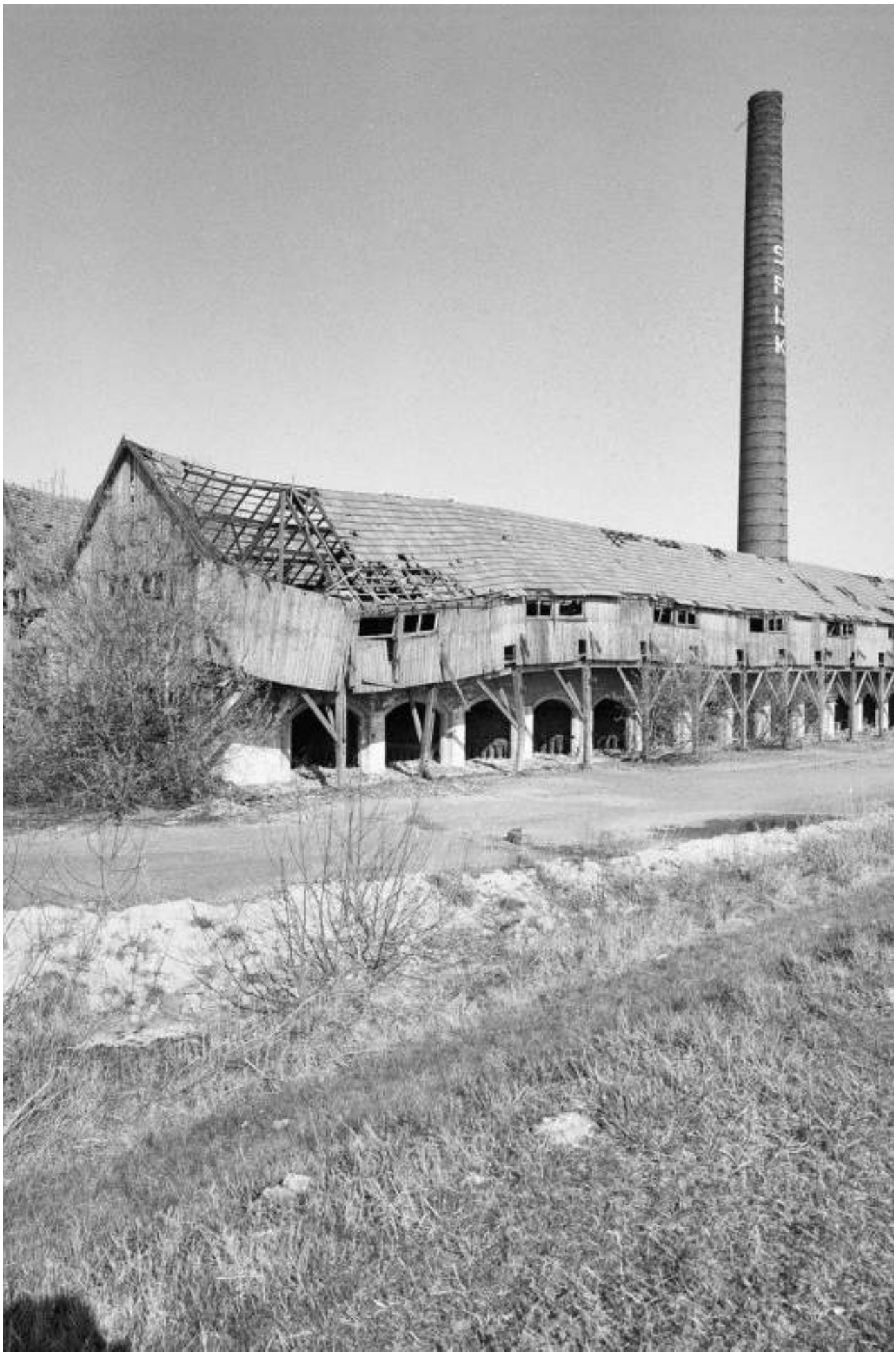

Sfeerbeeld voormalig baksteenfabriek nabij Spijk in zeer vervallen staat.

3.1 GEBIEDEN

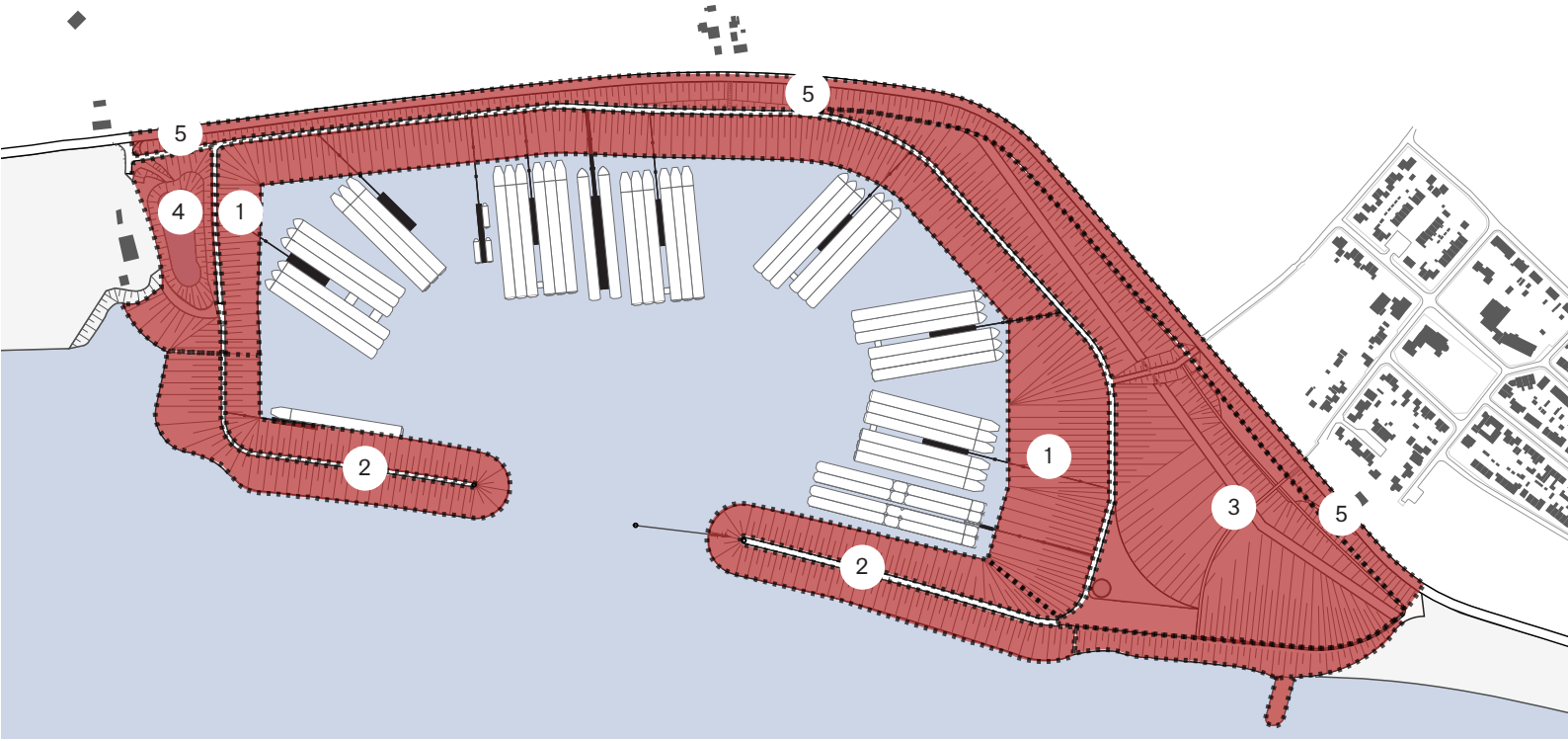

1 - de havenkom en havenkades
2 - de havenmond en langsdammen
3 - het oostelijke uitloopgebied
4 - de westelijke landschapszone
5 - de Spijksedijk

3.1.1 Havenkom en haventalud

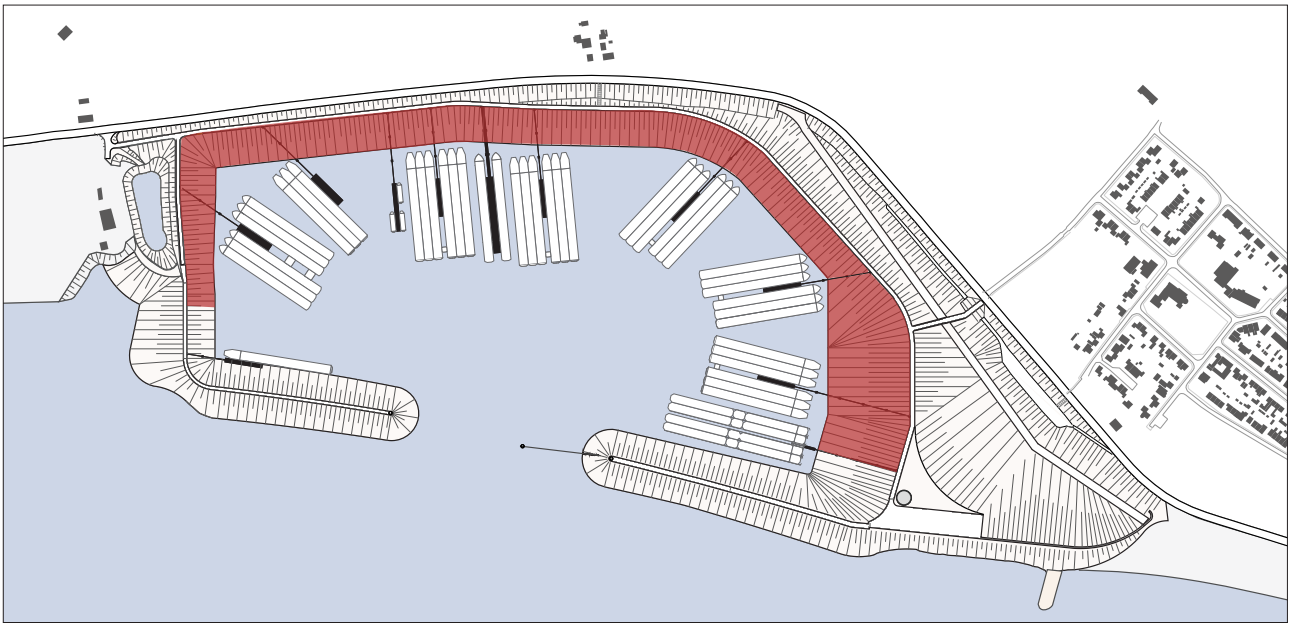

Objectdefinitie
De havenkom met haventaluds dient te worden begrensd door de havenontsluitingsweg in het noorden en de havenmonding in het zuiden van het plangebied. Tussen kom en waterspiegel ligt het haventalud dat afwisselend geheel of gedeeltelijk onder het waterniveau verdwijnt. Het haventalud moet bestand zijn tegen de constante druk van het waterlichaam. Voor schippers fungeren de havenkom en -taluds als een rustige binnenplaats waar uitgerust kan worden na een lange vaart. Daarnaast is de haven voor hen een plek waar goederen aan boord gebracht kunnen worden, eventuele afvalstoffen achtergelaten kunnen worden en bij nood reparaties aan het schip kunnen worden gepleegd.

Ruimtelijke identiteit en ontwerpuitgangspunten
Het haventalud langs de havenkom vormt de laagste dijkring binnen het plangebied en vormt daardoor de eerste barrière tegen het water. Om de constante waterdruk te kunnen weerstaan dient deze bekleed te worden met robuuste en stevige materialen (steenbestorting en zetsteen). Door algengroei kan de steenbestorting in de loop der tijd een meer groen karakter krijgen. De zetstenen op het hoger gelegen deel van het talud dienen voldoende robuust te zijn tegen tijdelijke waterdruk vanuit de rivier en tevens een zo veel mogelijk neutrale uitstraling te hebben. De vijfhoekige zetstenen worden in drie verschillende maten toegepast, waardoor het uiterlijk een semi-natuurlijk karakter krijgt. Op de kruin van het haventalud treft men de havenontsluitingsweg met langsparkeerplaatsen en verbindingen met de loopbruggen aan. Op de de kruin van de haventaluds vindt laad- en losverkeer plaats, waardoor deze locatie af en toe ook een logistiek karakter kan hebben.

Bereikbaarheid
Op de kruin van het haventalud, onder de kruin van de Spijksedijk, bevindt zich de havenontsluitingsweg. Hier is ruimte voor parkeren in de berm of op een van de verharde langsparkeerplaatsen rondom de aanlandingen van de loopbruggen.

Duurzaamheid
Zo veel mogelijk van de bestaande bodem wordt toegepast in de toekomste toplaag van de haventaluds. Zo wordt met de bestaande zaadbank de toekomstige begroeiing op de haventaluds gestimuleerd.De toevoer aan materialen benodigd voor bovenop het talud, zoals de steenbestorting en de zetstenen, komen zoveel mogelijk vanuit de regio. Het

beheer van het talud is minimaal waarmee een energieneutrale haven wordt nagestreefd. De openingen tussen de zetstenen biedt voor de lokale natuur de mogelijkheid om zich te vestigen en verder te ontwikkelen. Het talud krijgt hierdoor een groen uiterlijk en sluit daarmee aan op het landschappelijke karakter van de omgeving.

Esthetische eisen

3.1.1.1 Het haventalud wordt, opvolgend van bodem tot kruin, bekleed met steenbestorting en zetsteen. Het laatste gedeelte tussen zetsteen en kruin wordt ingezaaid met bloemrijk grasmengsel, om het natuurlijke buitendijkse karakter van de omgeving te benadrukken.

3.1.1.2 Het haventalud dient zich vrij te houden van zichtbelemmerende obstakels zoals bomen, bosschages of bebording met uitzondering van verkeersborden.

3.1.1.3 Bij de verbreding van de Spijksedijk dient het daaruit ontstane haventalud zoveel mogelijk evenwijdig aan het voormalige dijktalud te liggen. Het haventalud rondom de havenkom dient opgevat te worden als een zuivere verbreding van de bestaande Spijksedijk vanaf drie meter onder diens kruin.

3.1.1.4 De fractie van de steenbestorting varieert en wordt gemixt toegepast conform de kleurstelling en grootte in het haventalud van de overnachtingshaven van Lobith om de natuurlijke kleuren uit het plangebied terug te laten komen en voor eenduidigheid te zorgen.

3.1.1.5 De zetstenen bestaan basalton bedekt met een eco-deklaag ter bevordering van natuurlijke overwoekering.

3.1.1.6 De vijfhoekige zetstenen worden in drie verschillende maten toegepast. Deze dienen in een gradiënt van groot naar klein aangebracht te worden, zodat pioniersoorten en opvolgende successiestadia zich tussen de stenen kunnen vestigen, waardoor het talud van de haven een semi-natuurlijk karakter krijgt dat begint met grof gesteente en eindigt in rijk overgroeiend groen.

3.1.1.7 De openingen tussen de zetstenen worden ingeveegd met donkergrijs tot zwarte split fractie 4-8mm, zodat de vijfhoekige vorm geaccentueerd wordt zolang ze nog niet overwoekerd worden door groen.

Aanbeveling(en) beheer

Zetstenen worden, tenzij beschadigd, niet beheerd.

Algenvorming op de steenbestorting is toegestaan en wordt niet beheerd.

3.1.1.4 Referentiebeeld steenbestorting bij haven in Lobith.

3.1.1.6 Verschillende fracties zetsteen.

3.1.2 Havenmond en havendammen

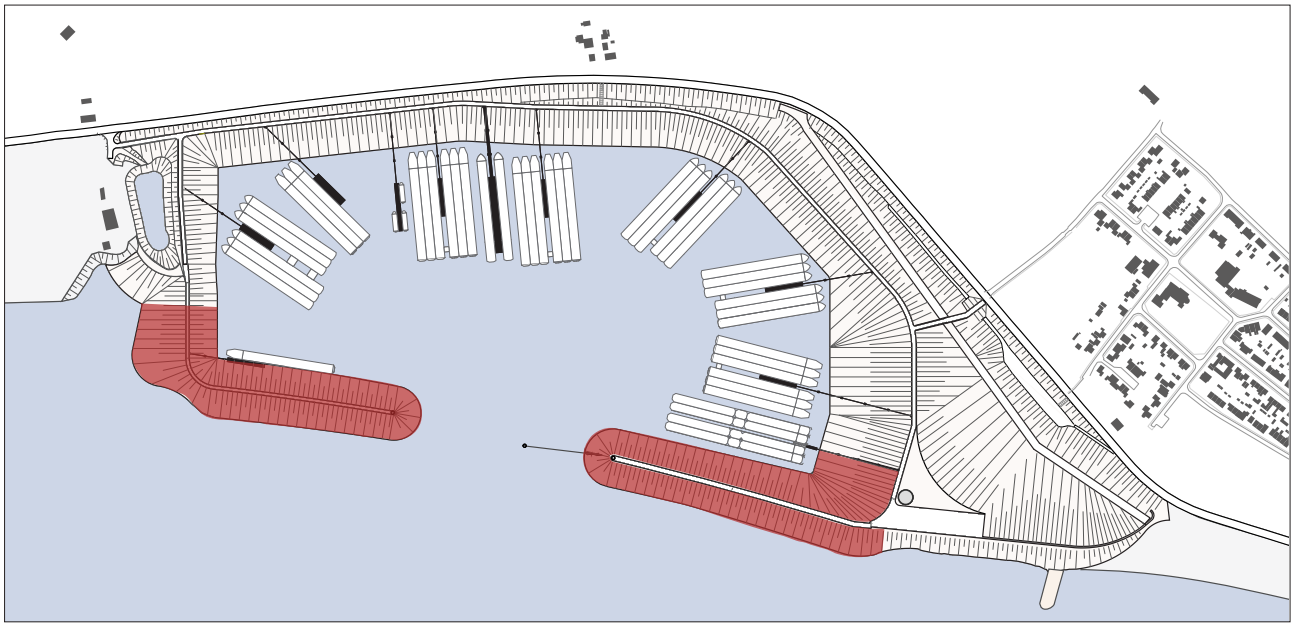

Objectdefinitie
De langsdammen vormen samen met de damwand de havenmond. De dammen vormen met de Spijksedijk een hoefijzervormige kom waarin de schepen liggen. De twee langsdammen naderen elkaar tot omstreeks 150 meter, zodat de dammen voor voldoende luwte tegen de golven zorgen in de havenkom, maar de schepen tegelijk veilig en comfortabel in en uit kunnen varen. Vanaf de havenmonding lopen de langsdammen afzonderlijk van elkaar omhoog richting de Spijksedijk. Qua kleurstelling en type materiaal sluiten de havendammen aan op de haventaluds.

Ruimtelijke identiteit en ontwerpuitgangspunten
Vanaf de hoger gelegen Spijksedijk kan men tegelijkertijd de langsdammen en de Boven Rijn waarnemen. Zo is goed te zien hoe de langsdammen fungeren en door het stromende water en de golven van de scheepvaart op de Boven Rijn buiten de haven houden. Hierdoor hebben de langsdammen met steenbestorting een beschermend karakter. Om de stromingen en golven van de BovenRijn te kunnen weerstaan is het noodzakelijk grote en massieve steenbestorting toe te passen. Dit geeft de langsdam een robuust karakter.
Bij een gemiddelde waterstand liggen de langsdammen geheel boven water in het zicht. Naarmate de waterstand van de rivier omhoog gaat komen de langsdammen langzaam maar zeker onder water te liggen en verdwijnen daarmee in toenemende mate uit het zicht.

Het proces van verdwijning en verschijning van de langsdammen geeft de havenkom een dynamisch aangezicht. Op het hoogste punt van de langsdammen gaan zij vloeiend over in de kruisende Spijksedijk.

Duurzaamheid
In het kader van de duurzaamheid wordt het materiaal van de steenbestorting zoveel mogelijk uit de regio aangevoerd. De steensoort komt daarmee niet uit het plangebied, maar is welonderhoudsarm, wat beheerkosten tot een minimum beperkt.

Esthetische eisen
3.1.2.1 De langsdammen steken niet verder de rivier in dan de naastgelegen kribben, zodat vanaf de rivier gezien de haven niet uitsteekt en daarmee de lineariteit van de watergang eenduidig blijft.

3.1.2.2 Het haventalud wordt, opvolgend van bodem tot kruin, bekleed met steenbestorting en zetsteen.

3.1.2.3 Tussen de steenbestorting is open ruimte aanwezig, zodat pioniersoorten zich kunnen vestigen en kunnen doorontwikkelen in opvolgende successiestadia.

3.1.2.4 De kleurstelling van de steenbestorting varieert en wordt gemixt toegepast conform de kleurstelling van de overnachtingshaven van Lobith om de natuurlijke kleuren uit het plangebied terug te laten komen en voor eenduidigheid te zorgen.

3.1.2.5 De vijfhoekige zetstenen worden in drie verschillende maten toegepast. Deze dienen in een gradiënt van groot naar klein aangebracht te worden, zodat pioniersoorten en opvolgende successiestadia zich tussen de stenen kunnen vestigen, waardoor het talud van de haven een semi-natuurlijk karakter krijgt dat begint met grof gesteente en eindigt in rijk overgroeiend groen.

Aanbeveling(en) beheer

Eventuele algengroei en de daarop opvolgend ontwikkelende organismen op de stenen is toegestaan en wordt niet beheerd.

De steenbestorting en zetsteen dient zich vrij te houden van zicht belemmerende obstakels zoals bomen en bosschages ter garantie van overzicht van in- en uitgaand scheepvaartverkeer.

3.1.2.4 Voldoende open tussen de zetstenen.

Referentiekleur, licht grijze beton tint en natuurlijke kleur.

3.1.3 Het oostelijk uitloopgebied

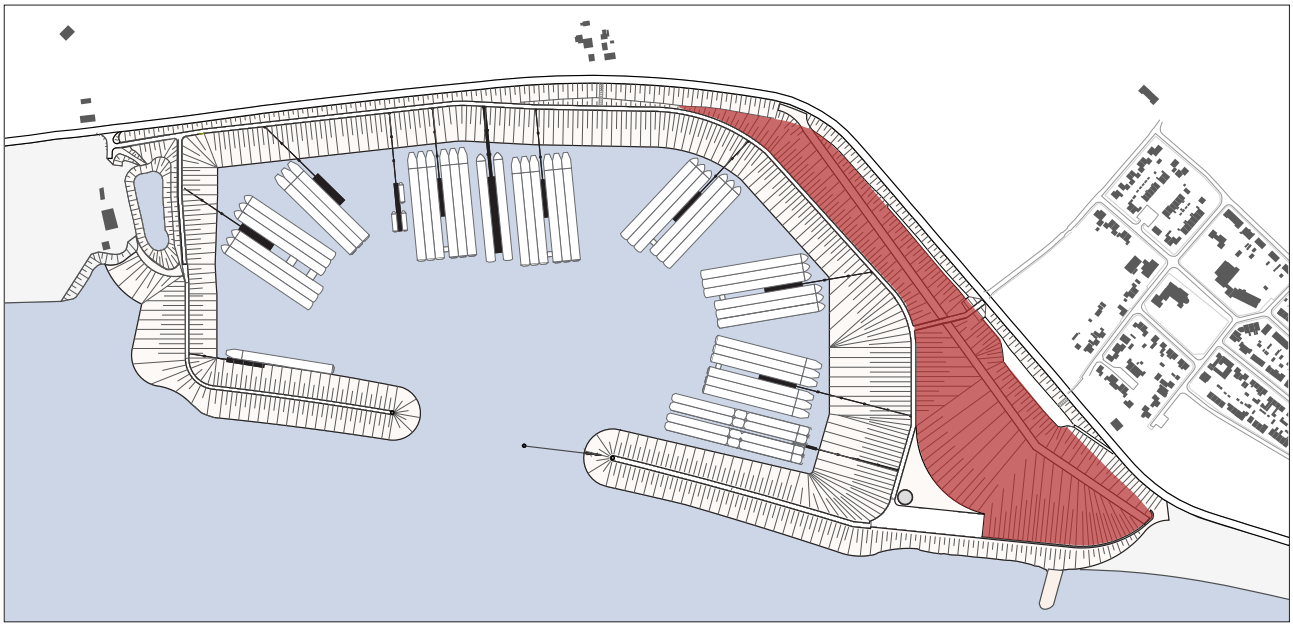

Objectdefinitie
Het oostelijke uitloopgebied ligt ten zuidwesten van het dorp Spijk ingesloten tussen de Spijksedijk en de haven. Het gebied kenmerkt zich door een knik in het maaiveld, wat vanaf de Spijksedijk resulteert in een naar beneden gaand talud richting het midden van het uitloopgebied en vervolgens een opgaand talud richting havenontsluitingsweg en rivier. Vanwege de laaggelegen knik met flauwe taluds ondervindt het uitloopgebied periodieke overstroming, zodat zich hier de bedreigde biotoop 'stroomdalgrasland' kan ontwikkelen. Zowel vanaf de Spijksedijk als vanaf de havenontsluitingsweg overziet men het gehele gebied, dat als uitloopgebied voor passanten en inwoners van Spijk fungeert.

Ruimtelijke identiteit en ontwerpuitgangspunten
De biotoop stroomdalgrasland bestaat voornamelijk uit een pioniersvegetatie. Door overstroming worden de grassen en bloemen periodiek uitgedund en vindt sedimentatie van zand en met name klei plaats. Hierdoor heeft het stroomdalgrasland een dynamisch ruig natuurlijk- karakter. De flauwe taluds en de brede midden geul in de knik maken het gebied overzichtelijk en toegankelijk.
Ten tijde van hoogwater overstroomt het gebied en biedt het een interessante dynamische gradiënt tussen land en rivier.

Bereikbaarheid
Het gebied is enkel bereikbaar voor voetgangers via struinpaden die gerealiseerd worden door middel van periodiek maaien om het natuurlijk karakter zoveel mogelijk te behouden. Er wordt echter geen afrastering geplaatst om bezoekers elders in het uitloopgebied te weren. De struinpaden verbinden het dorp Spijk met de camperopstelplaats en de radarpost. Tussen de Spijkedijk en de knik is evenwijdig aan de dijk tevens een voetgangersverbinding gelegen, die een rondgang van het uitloopgebied mogelijk maakt voor wandelaars en sporters. Wanneer het water laag genoeg staat is het gebied ook te doorkruisen. Via het uitloopgebied zijn de aangelegen rivierstranden bereikbaar voor wandelaars.

Duurzaamheid
Zo veel mogelijk van de bestaande bodem wordt toegepast in de toekomste toplaag van het uitloopgebied. Zo wordt met de bestaande zaadbank de begroeiing in het uitloopgebied gestimuleerd. De beplantingstypen zijn inheems en sluiten gedeeltelijk aan bij de beplanting uit de omgeving. Verder wordt hier een stroomdalgraslandvegetatie nagestreefd, waarmee het gebied ecologisch potentieel een bijzonder toegevoegde waarde krijgt.
Esthetische eisen

3.1.3.1 Het buitendijkse talud van de Spijksedijk is ter hoogte van het uitloopgebied, net zoals in de rest van het plangebied, ingezaaid met stroomdalgrasland mengsel.

3.1.3.2 De knik/geul dient evenwijdig aan de kruin van de Spijksedijk aangelegd te worden, zodat het talud tussen knik en kruin deze cultureel hoogwaardige landschapsstructuur accentueert.

Aanbeveling(en) beheer

Het uitloopgebied dient niet beheerd te worden, met uitzondering van de struinpaden en het zuidelijke talud van de Spijksedijk, om de stroomdalgraslandbiotoop niet te verstoren.

Door middel van een perdiodiek maairegime worden de struinpaden permanent toegankelijk gemaakt voor wandelaars.

3.1.3.1 Met name de geul wordt ingericht als stroomdalgrasland omdat overstroming heir het meest plaatsvindt.

Referentiebeeld van stroomdalgrasland

Referentiebeeld van stroomdalgrasland.

3.1 .4 De westelijke landschapszone

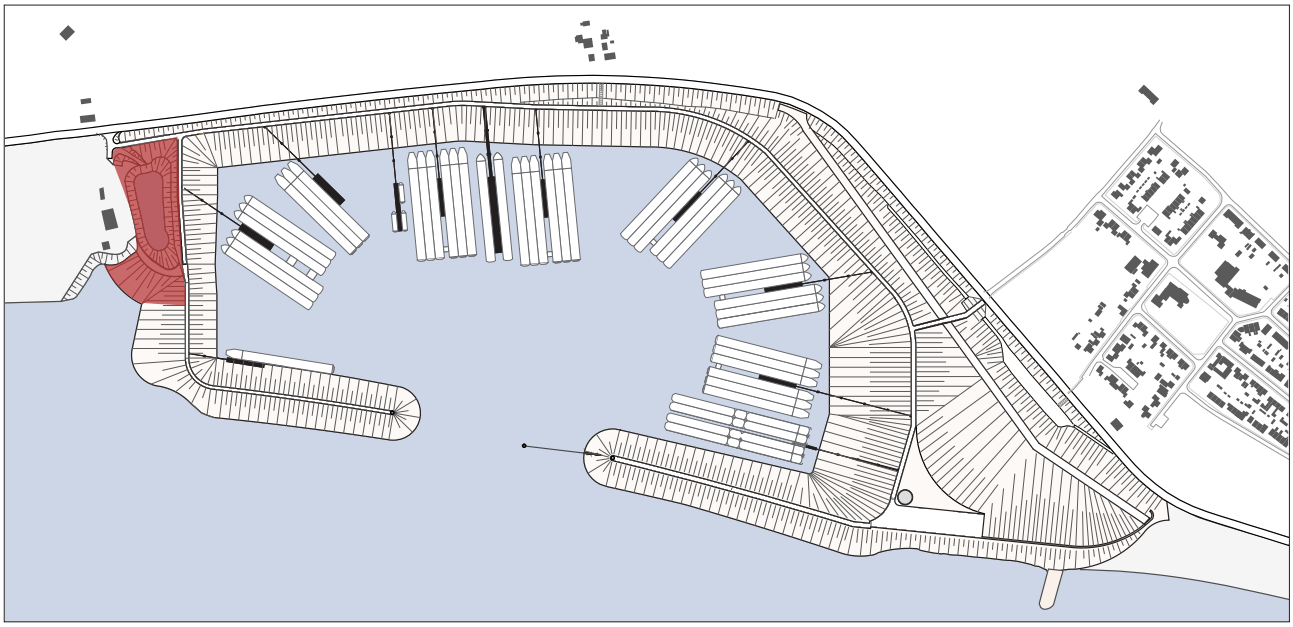

Objectdefinitie
De westelijke landschapszone is gelegen tussen de westelijke langsdam en de oprit met laad- en loslocatie van de firma A. Wezendonk. Het gebied kent een landschappelijk karakter en biedt passanten kijkgroen vanaf de aangrenzende dijken. Voor bezoekers is het mogelijk door de grassen op de taluds te struinen en op de zuidelijke dijkkruin te verpozen.

Ruimtelijke identiteit en ontwerpuitgangspunten
De poel ligt als laagste punt in het westelijk gebied en wordt omringd door grasrijke taluds. Vanwege de lage ligging is de poel vanuit alle aangrenzende gebieden te zien. Op de westelijke oever van de poel is ruimte voor zichtontnemend groen zoals bomen en hoge bosschages. Hiermee biedt de westelijke oever privacy voor de firma A. Wezendonk. Het zuidelijke talud is met een kruinhoogte van 14 meter + NAP dermate laag dat deze ieder jaar bij een hoge regenwaterafvoer van de rivier kan overstromen. De beplanting wordt minimaal beheerd, zodat ruigere vegetatie de ruimte en tijd krijgt zich te ontwikkelen.

Bereikbaarheid
De westelijke landschapszone is toegankelijk vanuit de havenontsluitingsweg. De grasrijke taluds bieden de mogelijkheid om tussen de lage begroeiing door te struinen en eventueel te verpozen.

Duurzaamheid
De benodigde grond voor ophoging komt uit het plangebied. Zo veel mogelijk van de bestaande bodem wordt toegepast in de toekomstige toplaag van de westelijke landschapszone. Zo wordt met de bestaande zaadbank de toekomistige begroeiing in de westelijke landschapszone gestimuleerd.
De toegepaste beplantingstypen sluiten aan op de inheemse beplantingen uit de directe omgeving, zodat de ecologische waarde van de westelijke landschapszone wordt vergroot.

Esthetische eisen

3.1.4.1 Ter bevordering van de privacy van het erf van firma A. Wezendonk wordt op het westelijke talud gebiedseigen beplanting geplaatst met uitzondering van het opritgedeelte. Dit kunnen zowel bomen als heesters zijn die eventueel worden aangevuld met grassen. Hier wordt geen sierbeplanting geplaatst maar alleen gebiedseigen landschappelijke beplanting.

Aanbeveling(en) beheer

De groene omgeving van de poel dient semi toegankelijk te zien voor publiek om in te vertoeven. Op nader te bepalen locaties rondom de poel wordt door middel van beheer gezorgd voor open en toegankelijke gebieden.

Referentiebeeld van een poel met aan alle zijde opgaande beplanting.

3.1.5 De Spijksedijk

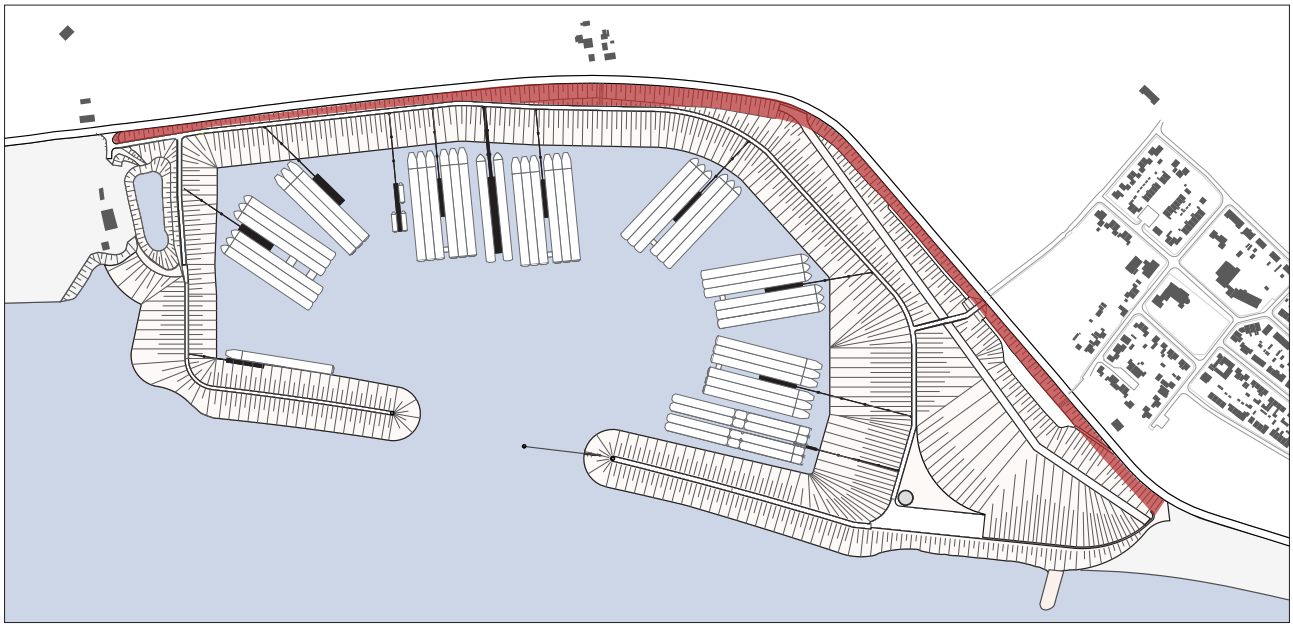

Objectdefinitie
De Spijksedijk begrenst de noordzijde van het plangebied en fungeert in eerste instantie al eeuwenlang als winterdijk tussen rivier en komgronden en in tweede instantie als verkeersader. Alleen in extreme situaties zal het rivierwater de voet van deze dijk bereiken De kans op overstroming is nihil. De hoge ligging van de Spijksedijk biedt voor passanten in alle richtingen uitgestrekte vergezichten met af en toe een boerenerf of boomgroep die voor afwisseling zorgt. De Spijksedijk is daarnaast voor zowel gemotoriseerd - als langzaam verkeer een hoofdverbinding tussen de dorpen Spijk en Tolkamer.

Ruimtelijke identiteit en ontwerpuitgangspunten
De Spijksedijk vormt oorspronkelijk de grens tussen de agrarische komgronden aan zijn noordzijde en het natuurlijke landschap aan zijn zuidzijde. Tegenwoordig vormt het het westelijke deel van de Spijksedijk in het plangebied een grens tussen de toekomstige haven en een voormalige zandwinlocatie.
Het oostelijke deel van de Spijksedijk zal de verbinding vormen tussen dorp en haven. De Spijksedijk wordt aan de havenzijdezoveel mogelijk ingepast in het natuurlijke karakter van de uiterwaarden. Op het talud wordt dit natuurlijke karakter benadrukt door de inzet van ruige grasvegetatie, waardoor het tevens fungeert als groene buffer tussen dijk en havengebied. Glanshaver hooiland is een kansrijk vegetatietype en sluit goed aan bij de natuurlijke uitstraling van de omgeving. De worteldiepte van deze vegetatie biedt tevens kansen het talud van de dijk te verstevigen.

Bereikbaarheid
De kruin van de Spijksedijk is door middel van de geasfalteerde weg bereikbaar voor zowel gemotoriseerde als langzaam verkeer. De haven en de Spijksedijk worden op drie verschillende locaties met elkaar verbonden middels rijwegen en trappen. In het meest westelijke deel van het plangebied en in het oostelijke deel nabij het dorp Spijk wordt het talud doorsneden door rijwegen voor alle typen verkeer. Ter hoogte van de Ameidsedam komen trappen die de kruin van de Spijksedijk met de haven verbindt voor wandelaars van onder andere de Pieterpadroute.

Duurzaamheid
Zo veel mogelijk van de bestaande bodem wordt toegepast in de toekomstige toplaag van het dijktalud. Zo wordt met de bestaande zaadbank de begroeiing op het talud gestimuleerd. De vegetatiesoort 'Glanshaver hooilanden' komt van nature voor op kleiige

bodem en heeft daardoor geen extra bemesting nodig. Deze vegetatiesoort is onderhoudsarm en wordt derhalve slechts tweemaal per jaar beheerd. Hiermee wordt een energieneutrale beplanting zo veel mogelijk nagestreefd.

Esthetische eisen

3.1.5.1 Het dijklichaam dient zich vrij te houden van zicht belemmerende obstakels zoals bomen, bosschages of bebording met uitzondering van verkeersborden.

3.1.5.2 Bij de verbreding van de dijk dient het nieuwe talud zoveel mogelijk evenwijdig aan het voormalige talud te liggen. De nieuwe dijk dient opgevat te worden als een zuivere verbreding van de bestaande Spijksedijk vanaf drie meter onder de kruin.

3.1.5.3 Op het zuidelijk talud van de Spijksedijk worden bloemrijke zaadmengsels ingezaaid om aan te sluiten bij het natuurlijke karakter van de aansluitende uiterwaarden van het plangebied.

3.1.5.4 Er dient gestreefd te worden naar een goede doorworteling en een dichte zode. Dit zijn sterke dijkgraslanden, die vanuit het oogpunt van ecologie (flora, insecten en andere fauna) en visuele aantrekkelijkheid (bloemrijkheid) goed scoren. Hogere plantendiversiteit is dan vaak nog wel mogelijk, maar draagt niet bij aan verdere toename van de sterkte en kan zelfs op termijn tot een iets te open zode leiden, waardoor ingrepen in het beheer nodig zijn.

3.1.5.5 Zowel bij hooi- als weidebeheer dient de vegetatie op het talud kort (5-10 cm hoog) de winter in te gaan. Als er bij weidebeheer aan het eind van het groeiseizoen nog stukken met hoge, weinig of niet begraasde vegetatie over zijn, moet de grasmat via bloten en weidesleep egaal worden gemaakt.

3.1.5.6 Maaien onder natte omstandigheden en belasting door zware voertuigen dient vermeden te worden. Dit leidt tot gaten en zwakke plekken in de grasmat.

Aanbeveling(en) beheer

De ingezaaide vegetatie op het talud dient niet hoger te groeien dan 1.2 m, zodat in samenhang met het talud buiten het plangebied over de gehele dijkroute verre zichtlijnen richting de rivier aanwezig zijn. Hiertoe dient het talud tweemaal per jaar gemaaid te worden. Bij een voedselarme situatie kan worden volstaan met jaarlijks éénmaal maaien. In voedselrijke situaties of enkele jaren na aanleg kan driemaal per jaar maaien nodig zijn. Na het maaien dient het maaisel steeds direct of binnen een week wordt afgevoerd.

Referentiebeeld bloemrijke graslanden enkele jaren na inzaaiing.

Referentiebeeld bloemrijke graslanden op talud 1e jaar na inzaaiing.

Referentiebeeld bloemrijke graslanden op talud 3e jaar na inzaaiing.

3.2 INFRASTRUCTUUR

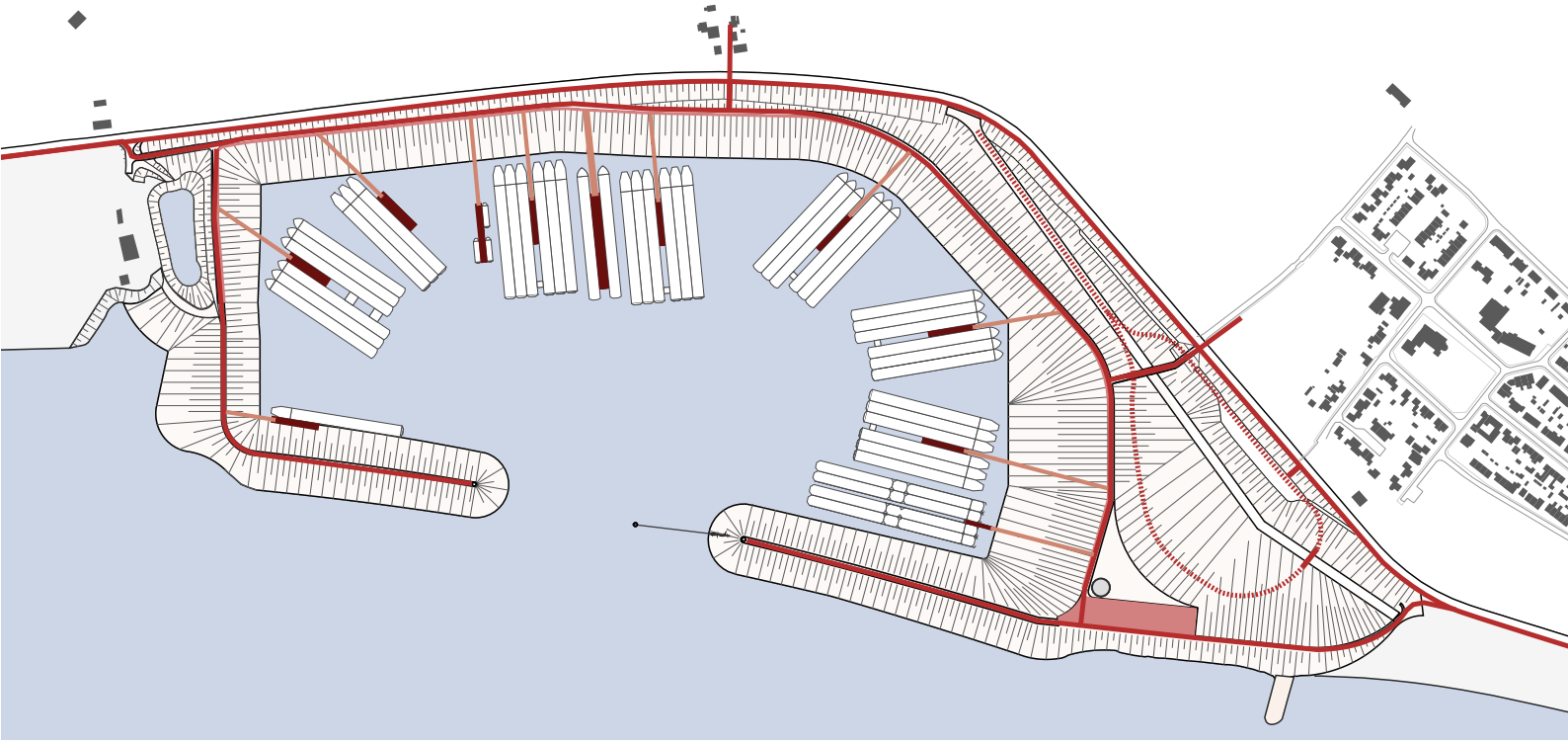

rijwegen, fiets- en wandelpaden
wandelpaden langsdam
loopbruggen
steigers
trappen
camperopstelplaats
wandelpaden uitloopgebied

3.2.1 Havenontsluitingsweg

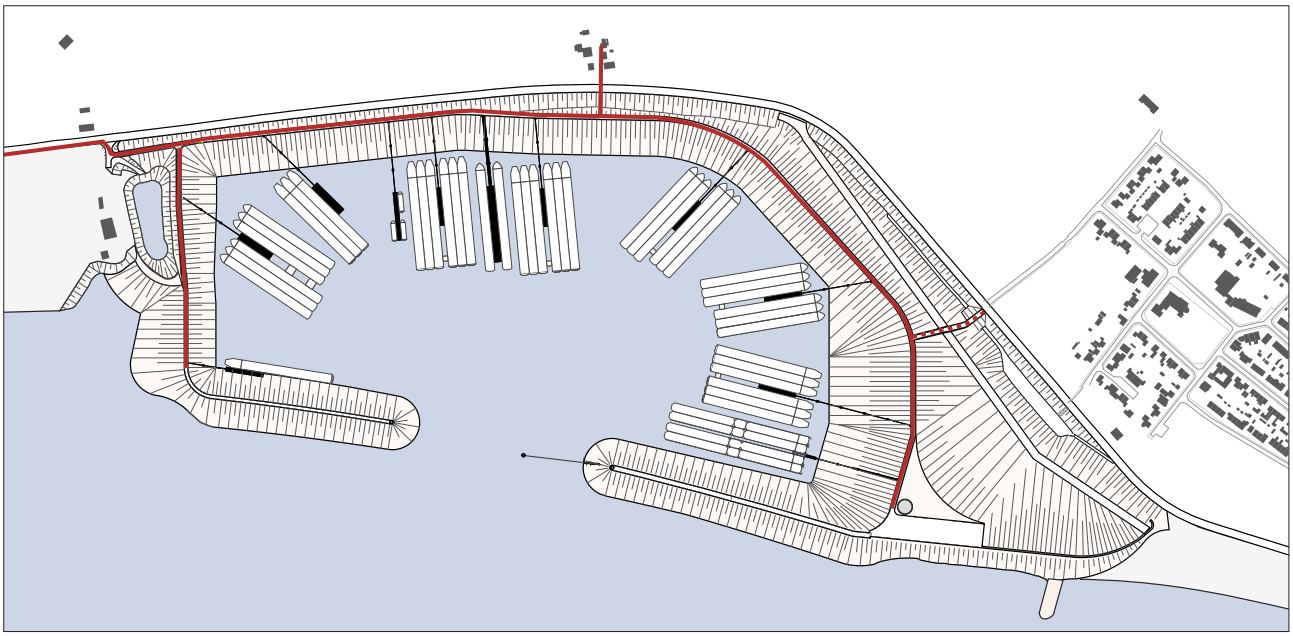

Objectdefinitie
De havenontsluitingsweg ligt als centraal verkeersnetwerk tussen de loopbruggen en de Spijksedijk in. Het vormt enerzijds de verbinding tussen de haven en de Spijksedijk en anderszijds tussen de Spijksedijk en het uitloopgebied met camperplaats. De havenontsluitingsweg stopt ter hoogte van de langsdammen alwaar het grenst aan de wandelpaden op de kruinen van deze dammen. De ontsluitingsweg geldt als een eenrichtingsweg voor auto's en andere gemotoriseerde voertuigen. Elkaar passeren is mogelijk door gedeeltelijk van de bermen en/of parkeerplaatsen gebruik te maken. Ter hoogte van de loopbruggen is er aan de havenontsluitingsweg ruimte voor een laad- en losmoment alsmede voor langsparkeren van de auto's van de schippers. Deze parkeerstrook wordt naast het parkeren ook gebruikt om op te keren. Aan het oostelijke uiteinde van de havenontsluitingsweg ligt een grotere parkeerplaats voor recreanten en bezoekers van het gebied.

Ruimtelijke identiteit en ontwerpuitgangspunten
Vanaf de Spijksedijk is goed te zien dat de havenontsluitingsweg een ondergeschikte weg vormt als schakel tussen de schepen en het vaste land. De ontsluitingsweg loopt grotendeels parallel met de Spijksedijk, maar bevindt zich op een lager niveau en is smaller van profiel. De weg loopt via een talud naar beneden tot + 16 meter NAP. Dit betekent dat de weg enkele malen per jaar zal overstromen en de primaire dijk zal accentueren. Op de ontsluitingsweg bevindt het primaire dijklichaam zich aan de ene zijde en ervaart men de omvang van de haven aan de andere zijde. Er wordt naar gestreefd om de weg vrij te houden van onnodige bebording of objecten die het open karakter kunnen verstoren. De havenontsluitingsweg zal uitgevoerd worden in gebakken straatbakstenen, dat aansluit bij de historie van het plangebied. Aan weerszijden van de weg komen beton banden met een donkere antraciet kleur om de impact op het landschap te beperken.

Vanaf de Spijksedijk gezien vormen de rondom de loopbruggen geclusterde geparkeerde auto's langs de havenontsluitingsweg geen zichtbare barrière richting het rivierwater. Naar verwachting blijft een groot deel van de parkeerplaatsen overdag leeg. Tegen de avond zal er meer activiteit zijn als gevolg van arriverende schepen. Vanwege de lage gebruiksfrequentie is het mogelijk om de parkeerplaatsen landschappelijk in te passen. Er wordt voor grasdoorlatend materiaal gekozen, zodat een groen beeld ontstaat dat coherent is met het dijklichaam. Wanneer

er onverwacht sprake is van een hogere parkeerdruk kan de berm van de weg gebruikt worden.

Bereikbaarheid
De havenontsluitingweg en parkeerplaatsen is vanaf het water bereikbaar via de elf loopbruggen. Vanaf de Spijksedijk is de ontsluitingsweg voor gemotoriseerd verkeer bereikbaar via de westelijke - en oostelijke kruising alsmede voor voetgangers vanaf de Ameidsedam.

Duurzaamheid
De keuze voor straatbakstenen voor de havenontsluitingsweg komt voort uit het historische karakter van het plangebied. Het materiaal werd in het gebied zelf gedolven en de stenen worden nog steeds in de nabije omgeving geproduceerd. Straatbakstenen staan er daarnaast om bekend dat zij een lange periode meegaan en hebben daarmee een duurzaam karakter. Vanuit het oogpunt van een circulaire economie horen materialen tegenwoordig recyclebaar te zijn indien de haven wordt afgebroken. Met het oog op hoge waterstanden is het daarnaast van noodzakelijk belang, dat het materiaal zijn kwaliteit op de lange termijn blijft behouden.. De keuze voor grasdoorlatende bestrating voor de parkeerplaatsen zal positieve effecten hebben voor het lokale klimaat. Zo warmt het materiaal in warme dagen minder op door de stralingswarmte van de zon. Ook laat het regenwater en achterblijvend hoogwater sneller infiltreren in de bodem dan reguliere bestrating. Het doorlaten van het onderliggende landschap heeft daarnaast vanzelfsprekend ook een positief effect op de lokale flora van het plangebied. Voor het creëren van de natuurlijke parkeerplaatsen is het mogelijk om materialen te gebruiken die niet uit een lokale fabriek komen. Het is echter wel belangrijk, dat de materialen duurzaam zijn

3.2.1.5 in keperverband aangelegd straatpatroon met twee strekken in de dezelfde steensoort geeft de rijweg een landelijke uitstraling.

in de zin van houdbaarheid, zodat ze voor een langere periode mee kunnen gaan.

Esthetische eisen

3.2.11 De bestrating dient opgebouwd te zijn uit een straatbaksteen met een rood/paarse kleur met verschillende kleurtinten in zowel de individuele steen, als tussen de stenen. Deze “genuanceerde” kleurstelling is typerend voor de gebakken stenen uit de lokale klei en legt daarmee een verband met de historische zand- en kleiwinning binnen het plangebied.

3.2.1.2 De havenontsluitingsweg dient zoveel mogelijk evenwijdig aan de Spijksedijk aangelegd worden om de primaire dijk te accentueren en daarmee de havenontsluitingsweg visueel zo ondergeschikt mogelijk te maken.

3.2.1.3 Om de steen een geleefde uitstraling te geven en daarmee beter in te laten passen in het landschap dient de steen bezand en getrommeld te zijn.

3.2.1.4 De weg heeft aan weerszijden twee streklagen om het landelijke karakter van de havenkom te benadrukken.

3.2.1.5 De weg wordt gelegd in keperverband om de weerbaarheid tegen overstroming en belasting van zwaardere voertuigen te garanderen.

3.2.1.6 De weg heeft aan weerszijden een smalle afsluitband in antraciet kleur voor een neutrale overgang van weg en open grond, zodat de baksteen benadrukt word en goed in zijn verband blijft liggen.

3.2.1.7 De langsparkeerplaatsen dienen aan de havenzijde van de havenontsluitingsweg geclusterd te worden rond de loopbruggen om het open karakter tussen dijkkruin en waterspiegel zo veel mogelijk vrij te houden en om het dijklichaam als vrij liggende landschappelijke structuur in stand te houden.

3.2.1.8 De parkeerplaatsbestrating dient minimaal 30% aan gras door te laten om zowel de belasting van de voertuigen aan te kunnen als genoeg ruimte te bieden aan het gras om een voldoende ingepast groen beeld te creëren.

3.2.1.9 De parkeerplaatsbestrating dient een grijze/antraciete kleur te hebben om op neutrale wijze af te wijken van de rood/paarse kleur van de havenontsluitingsweg, zodat de zichtbare parkeerplaatsen visueel onderschikt zijn aan de lineariteit van de ontsluitingsweg.

3.2.1.1 straatbaksteen met een rood/paarse kleur met verschillende kleurtinten in zowel de individuele steen, als tussen de stenen

3.2.2 Fiets- /wandelpad Spijksedijk (realisatie door gemeente Zevenaar)

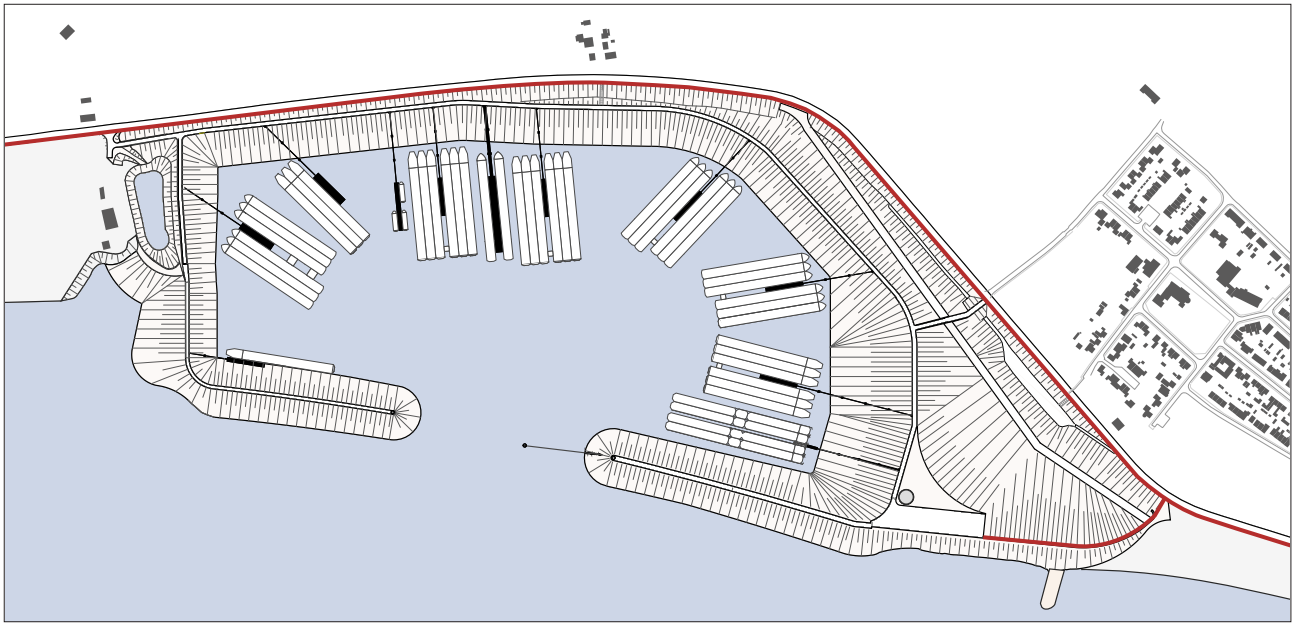

Objectdefinitie
Het vrij liggende fiets- /wandelpad ligt op de zuidzijde van de Spijksedijk. Het fietspad wordt aan de noordzijde begrensd door een berm die fietspad en rijweg van elkaar scheid en aan de zuidzijde door het grastalud van de dijk richting de havenontsluitingsweg. Door de afstand tot de rijweg kunnen passanten hier veilig over de Spijksedijk voortbewegen zonder het snelverkeer in de gaten te hoeven houden.

Ruimtelijke identiteit en ontwerpuitgangspunten
Het vrij liggende fiets- /wandelpad is gelegen op het hoogste punt in de directe omgeving. Voor het langzaam verkeer biedt het fiets- / wandelpad een zeer geschikte mogelijkheid om de haven en het landschappelijke gebied vanuit meerdere perspectieven te bekijken. Hierdoor heeft het fiets- / wandelpad een rijk recreatief karakter. Het materiaal- en kleurgebruik is in overeenstemming met het industriële verleden van het plangebied en haar omgeving.

Bereikbaarheid
Het fiets- /wandelpad is vanuit de omgeving op vier verschillende momenten te bereiken voor langzaamverkeer. Via de trap en kruising nabij het dorp Spijk, via de trap en kruising bij de Ameidsedam en via de kruising bij de oprit van de firma A. Wezendonk.

Duurzaamheid
Duurzaamheid staat voor het hergebruik van materiaal, de lange houdbaarheidsduur van een product alsmede voor een ogenschijnlijk vanzelfsprekende tijdloze ingreep, zoals een geslaagde ruimtelijke inpassing. Voor het materiaal van het fietspad valt de keuze daarom op een materiaal dat aansluit bij de historie van zowel hetplangebied als haar omgeving. Dit is bij voorkeur hergebruikt asfalt uit de omgeving.

Esthetische eisen

3.2.2.1 Het vrij liggende fiets- /wandelpad op de Spijksedijk wordt enkel binnen het plangebied gerealiseerd mits deze ook structureel op de Spijksedijk wordt aangelegd buiten de plangrenzen, zodat het een langzaamverkeersverbinding wordt tussen dorpen en uiterwaarden in plaats van enkel tussen de uiteinden van het relatief kleinschalige plangebied.

3.2.2.2 Het fiets- /wandelpadmateriaal dient een rood paarse basiskleur te hebben, zodat het refereert naar de lokale klei in de uiterwaarden en het delving verleden ervan in het plangebied .

3.2.2.3 Het fiets- /wandelpad dient 2,5 meter breed te zijn, zodat fietsers, voetgangers en brommers elkaar veilig tot comfortabel kunnen passeren.

3.2.2.4 De afstand tussen het fiets- /wandelpad en de rijweg is minimaal 1 meter, zodat gebruik van het pad veilig aandoet ten opzichte van het snelverkeer op de rijweg.

3.2.25 De afstand tussen het fiets- /wandelpad en het groene talud is minimaal 0,5 meter, zodat de rand van het fietspad niet zichtbaar is vanaf de havenontsluitingsweg.

3.2.2.6 De bermen aan beide zijden van het fiets- /wandelpad liggen op gelijk hoogte voor een eenduidige uitstraling.

3.2.2.7 De bermen aan beide zijden van het fiets- /wandelpad zijn beplant met grassen, zodat de dijkuitstraling van de Spijksedijk ook in de kruin wordt doorgezet.

3.2.2.8 Het fiets- /wandelpad is geheel vrij van overige beplanting, zoals bosschages, heesters en bomen om beschadiging van de onderliggende waterkering uitgesloten wordt en het zicht op de omgeving onverstoord blijft.

3.2.2.9 Op het fiets- wandelpad dienen geen geen symbolen te worden aangebracht om verstoren van het landelijke beeld te voorkomen.

3.2.2.7 ook op de kruin aan weerszijde beplant met grassen.

3.2.3 Wandelpaden

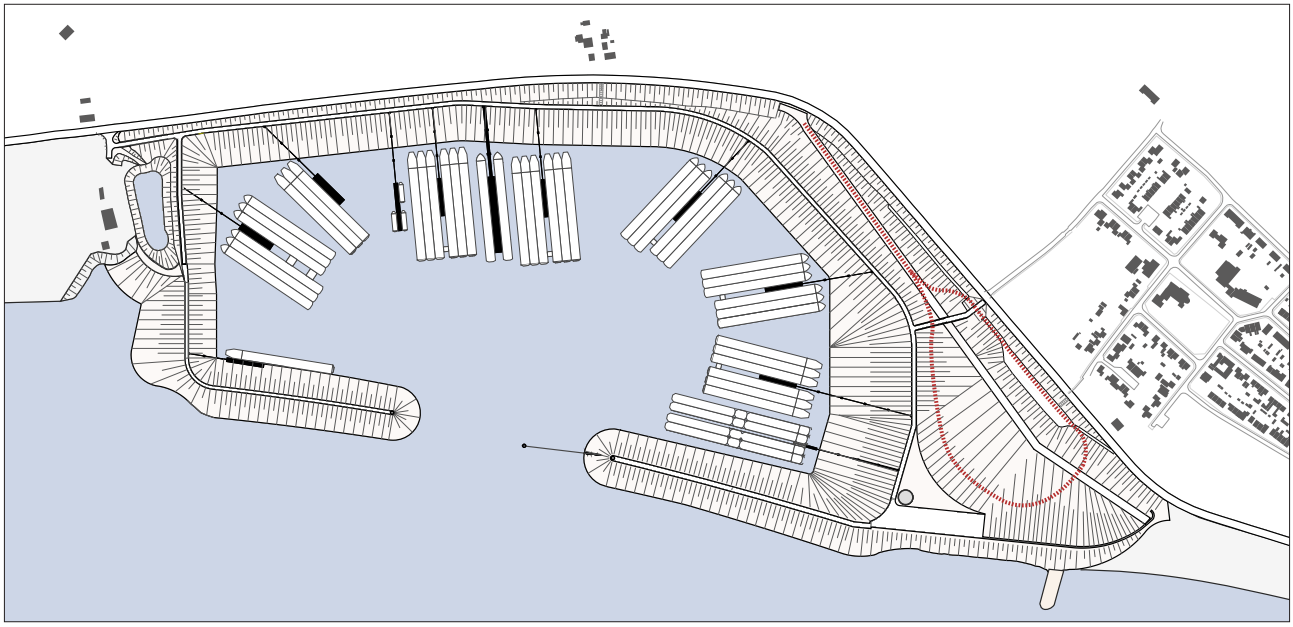

Objectdefinitie
De wandelpaden bevinden zich ten zuiden van het dorp Spijk in het oostelijk uitloopgebied. De paden bestrijken zowel het centrum als de rand van het uitloopgebied en komen samen bij de trap richting Spijk. De wandelpaden vormen een geheel met elkaar en het uitloopgebied.
Ruimtelijke identiteit en ontwerpuitgangspunten

Ruimtelijk identiteit en ontwerpuitgangspunten
De wandelpaden ontspringen vanuit de trap van de kruin van de Spijksedijk het uitloopgebied in. Vanaf de trap is padenstructuur goed te overzien. Één wandelpad doorkruist het uitloopgebied als rechtstreekse verbinding tussen het dorp en de camperopstelplaatsen en één wandelpad volgt de contouren van het uitloopgebied. De paden sluiten aan bij het natuurlijke karakter van het uitloopgebied.

Bereikbaarheid
De wandelpaden kunnen bereikt worden vanaf het strand, de trap bij Spijk, de trap bij de Ameidsedam, de kruising en de camperopstelplaats. Hiermee verbinden de wandelpaden de omliggende locaties van het uitloopgebied met elkaar en ook kan een ronde gelopen worden binnen het uitloopgebied zelf.

Duurzaamheid
Voor een tijdloze ruimtelijke inpassing worden de wandelpaden zo veel mogelijk in samenhang met de natuurlijke situatie van het uitloopgebied gehouden, zodat er minimale verstoring van het bedreigde stroomdalgrasland plaatsvindt.

Esthetische eisen

3.2.3.1 Er wordt voor de wandelpaden erosiebestendige halfverharding in frijs toegepast, zodat de paden opgaan in het natuurlijke karakter van het stroomdalgrasland, maar tegelijk robuust genoeg zijn om inundatie van het uitloopgebied te weerstaan.

3.2.3.2 Voor de fundering onder de halfverharding bij voorkeur gerecycled puin toepassen, bij voorkeur uit materiaal dat vrijkomt uit het eigen werk.

Aanbeveling(en) beheer

Indien minder dan 80 procent van de wandelpaden betreedbaar dreigt te raken, dan wordt alle verhinderende beplanting verwijderd uit de wandelpaden.

Indien meer dan 80% van het pad begroeid raakt wordt de verhinderende beplanting verwijderd.

3.2.3.2 Gefundeerd met puin en organische stoffen.

3.2.3.1. Referentiebeeld erosiebestedige halfverharding.

3.2.4 Wandelpaden op langsdam

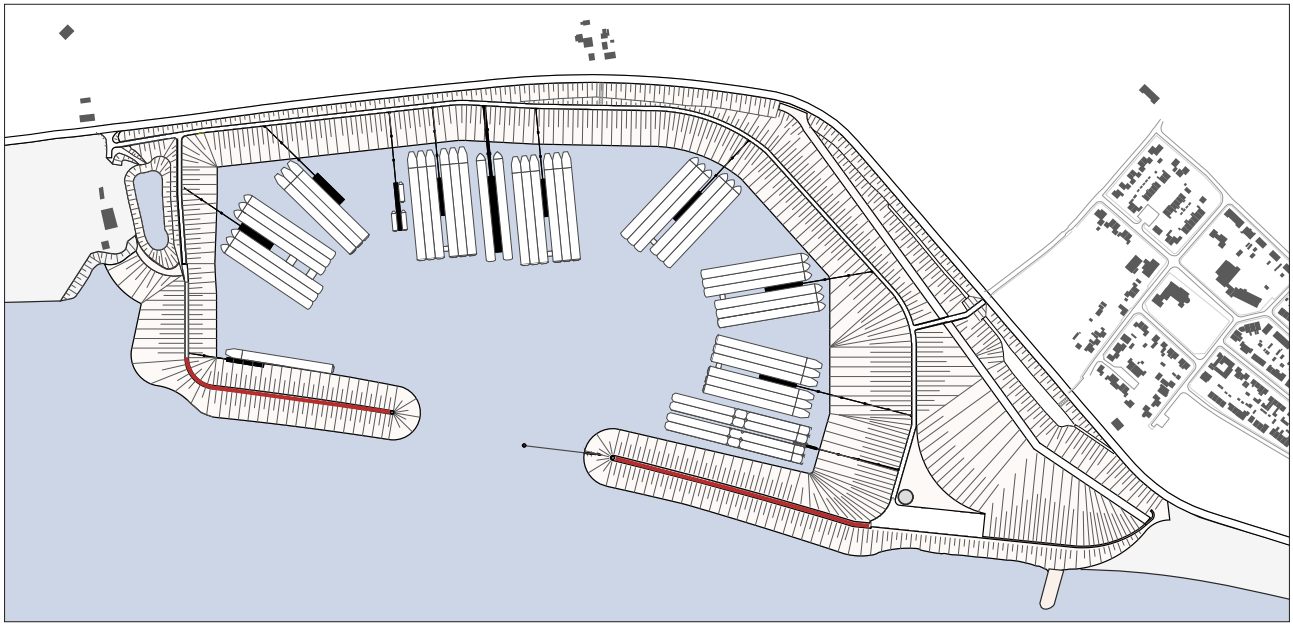

Objectdefinitie
De wandelpaden op de langsdammen maken het voor recreanten mogelijk om dichtbij de havenmonding en de as van de rivier te komen. De wandelpaden liggen op de kruin van de langsdammen en fungeren als een route voor bezoekers die nieuwsgierig zijn naar de scheepvaart. Vanaf de wandelpaden is het op- en afvarende scheepverkeer over de Boven Rijn goed te aanschouwen. Bij de havenmonding zijn de spectaculaire manoeuvres van de schepen om de haven in of uit te varen interessant om te zien.

Ruimtelijk identiteit en ontwerpuitgangspunten
De wandelpaden liggen op de kruin van de langsdammen en bieden bezoekers de mogelijkheid de haven vanuit rivierperspectief te bekijken. De langsdammen met de wandelpaden lopen af richting de havenmond, waardoor ze bij hoogwater gedeeltelijk uit het zicht verdwijnen. Dit afwisselende beeld geeft de langsdammen met wandelpaden een dynamisch karakter. Het wandelpad moet de krachten van het stromende water kunnen weerstaan, waardoor het pad alleen in grote massieve elementen uitgevoerd kunnen worden. Stelconplaten sluiten goed aan bij het robuuste en industriële karakter van de overnachtingshaven. Dit geeft de wandelpaden een eenduidige kleurtint met de langsdammen.

Duurzaamheid
Het betonnen materiaal bestaat uit gerecyclede elementen, zoals stelconplaten. De transportafstand wordt zo veel mogelijk geminimaliseerd om de CO2 uitstoot te beperken. De straatbakstenen zijn afkomstig van baksteenfabrieken uit de directe omgeving.

Esthetische eisen

3.2.4.1 Het wandelpad is twee meter breed om comfortabel de omgeving te kunnen aanschouwen en voldoende ruimte te hebben om elkaar te passeren.

3.2.4.2 De kleur van het wandelpad sluit aan op de kleur van de steenbestorting op de langsdammen, zodat de langsdammen een eenduidige uitstraling hebben.

3.2.4.3 De deklaag van de stelconplaten is geborsteld voor een egale uitstraling.

3.2.4.4 Tussen de stelconplaten wordt een kopse streklaag straatbakstenen aangebracht.

3.2.4.5 De kleuren van de straatbakstenen zijn in overeenstemming met de kleuren straatbakstenen gebruikt voor de havenonsluitingsweg.

3.2.4.4 Betonplaten met daartussen stroken met straatbakstenen.

3.2.4.5 Kleur overeenkomend met havenontsluitingsweg.

Referentiebeeld licht grijs beton als referentiekleur.

3.2.5 Camperopstelplaatsen

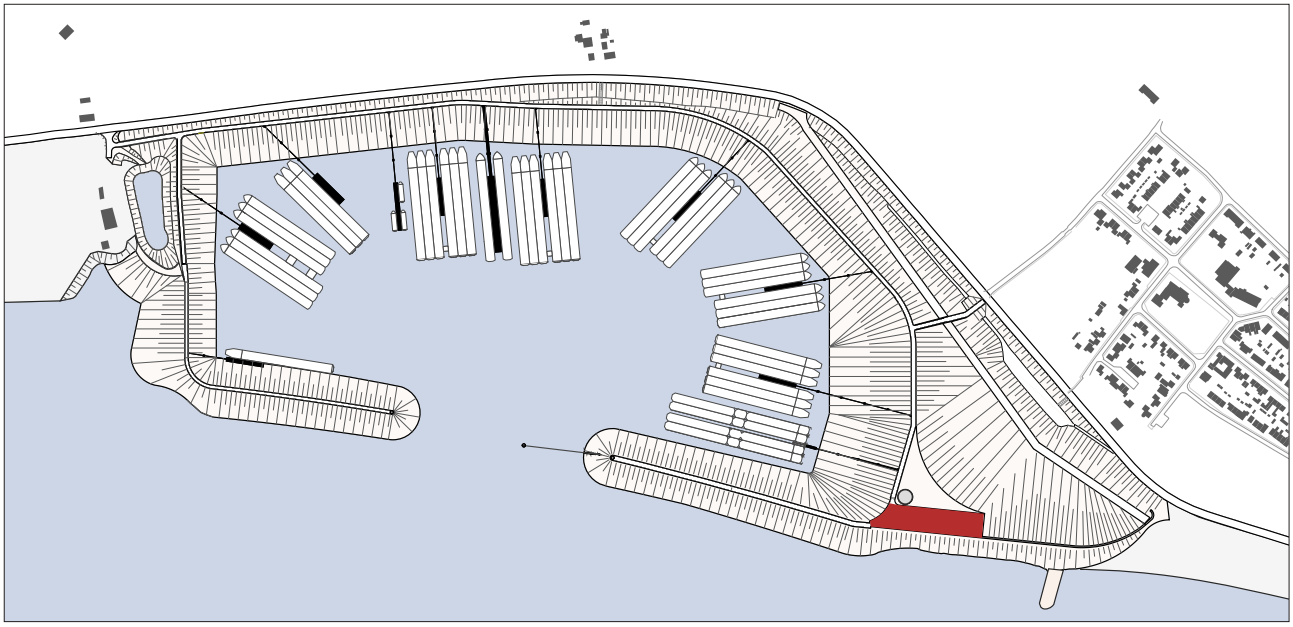

Objectdefinitie
De camperopstelplaats ligt aan de oostzijde van het plangebied aan het uiteinde van de havenontsluitingsweg. Het kampeerterrein wordt gedeeld met de parkeerplaatsen voor bezoekers en radartoren. Verder grenst de camperopstelplaats direct aan het dijklichaam en de trappen die naar het water lopen.
De campers staan aan de zuidrand van de parkeerplaats en hebben daardoor een vrij zicht over de Rijn. De parkeerplaatsen zullen grotendeels in de zomer- en nazomer maanden gebruikt worden.

Ruimtelijk identiteit en ontwerpuitgangspunten
De campers zullen vanaf de Spijksedijk en de Rijn duidelijk zichtbaar zijn. Ondanks dat het terrein drie meter lager ligt dan de Spijksedijk. Vanaf de Spijksedijk gezien zullen de campers echter minder aanwezig zijn dan vanaf de Rijn, omdat er daarbij nog minimaal 150 meter afstand tussen zit. Vanaf de Rijn gezien zijn de campers beduidend meer aanwezig door de directe ligging aan de rivier. Vanwege de lage gebruiksintensiteit en de groene uitstraling wordt gekozen voor gras doorlatend materiaal.

Duurzaamheid
Gras doorlatende bestrating heeft positieve effecten voor het lokale klimaat. Zo warmt het materiaal in warme dagen minder op door de stralingswarmte van de zon. Ook laat het regenwater en achterblijvend hoogwater sneller infiltreren in de bodem dan reguliere bestrating. Het doorlaten van het onderliggende landschap heeft daarnaast vanzelfsprekend ook een positief effect op de lokale flora van het plangebied. Voor het creëren van een natuurlijke parkeerplaats is het mogelijk dat er materialen gebruikt worden die niet uit een lokale fabriek komen. Het is echter wel belangrijk, dat de materialen duurzaam zijn als het gaat om de houdbaarheid, zodat ze voor een langere periode mee kunnen gaan.

Esthetische eisen
3.2.5.1 De bestrating van de camper- en bezoekersparkeerplaatsen dient opgebouwd te zijn uit straatstenen in combinatie met grasbetonkeien. De parkeerplaatsen passen zo beter in het landschap en dragen tegelijkertijd bij aan de ecologie en het klimaat.

3.2.5.2 De bestrating dient minimaal 30% aan gras door te laten.

3.2.5.3 De bestrating dient aan te sluiten op de rood/paarse kleur van de havenontsluitingsweg om een samenhangend en rustig beeld te creëren.

3.2.5.4 De individuele camperopstelplaatsen kennen een maatgeving van 5m bij 8m (bxl) om voldoende ruimte per camper te garanderen.

3.2.5.5 Hetzelfde materiaal dient consequent toegepast te worden in een aaneengesloten reeks op de camperopstelplaats.

3.2.5.6 De grasbetonkeien worden omsloten door rood/paarse straatbakstenen die aansluiten op de havenontsluitingsweg

Aanbeveling(en) beheer

Bij beschadiging van de bestrating dient binnen een tijdsbestek van drie maanden na melding het verband gerepareerd te worden en/of de stenen vervangen te worden in coherentie met de op dat moment aanwezige steensoort.

3.2.5.3 Kleur aansluitend op havenontsluitingsweg.

3.2.5.3 Ook een grasbetonkeien sluiten aan op havenweg.

3.2.6 Loopbruggen

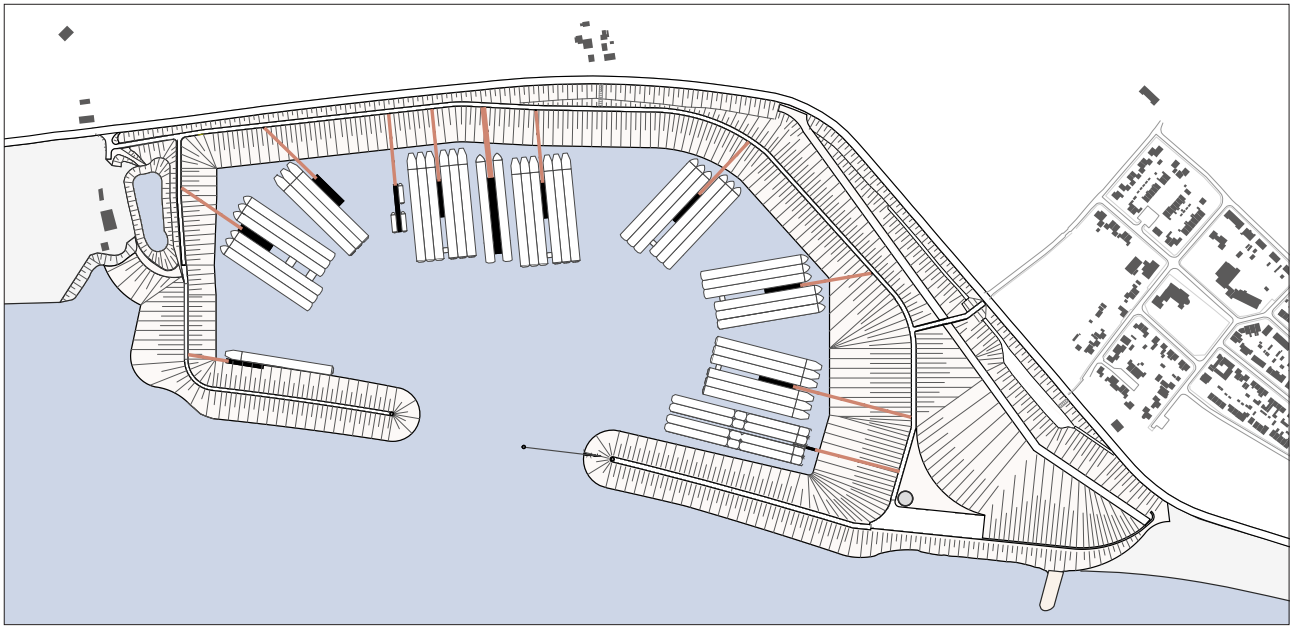

Objectdefinitie
Een belangrijk karakteriserend onderdeel van de havenkom zijn de loopbruggen. De loopbruggen verbinden de drijvende pontons met de havenontsluitingsweg. In het midden van de haven is een bredere brug gelegen die de mogelijkheid geeft om auto's en andere faciliteiten af te zetten. Op deze steiger zullen dan ook auto's rijden. De andere steigers zijn enkel te voet begaanbaar.

Ruimtelijke identiteit en ontwerpuitgangspunten
Het open karakter van de haven heeft als gevolg dat de loopbruggen nadrukkelijk in het zicht liggen. De continu veranderende waterspiegel maakt de loopbruggen tot dynamisch objecten, die bij hoogwater een meer horizontale positie zullen innemen in tegenstelling tot de meer diagonale positie bij laagwater. De nieuwe haven van Spijk betekent een nieuw hoofdstuk in de industriële ontwikkeling van het plangebied. De vakwerk verbindingen komen zowel terug in de oude kranen uit de omgeving als in de haven van Tolkamer. De materialen bestaan uit wit gecoat metaal en de eerder genoemde vakwerk verbindingen. Op deze wijze wordt een overeenstemmend beeld gecreëerd dat recht doet aan het grootschaligere landschap waar het deel van is.

Bereikbaarheid
De bereikbaarheid van de boten is afhankelijk van een goede verbinding. Het is daarom essentieel dat de loopbruggen dermate degelijk gemaakt zijn dat zij ook bij extreme weersomstandigheden blijven functioneren.

Duurzaamheid
Voor de constructie van de loopbruggen wordt er gebruik gemaakt van composiet kunststof. Naast kunststof wordt er gebruik gemaakt van stalen roosters voor de vloer. De loopbruggen worden blootgesteld aan extreme omstandigheden, maar moeten desondanks lang mee gaan. Robuuste en sterke materialen zijn daarom essentieel. Op het gebied van energieopwekking kan de brug een nevenfunctie vervullen doormiddel van de integratie van zonnepanelen. Deze energie kan terug geleverd worden aan het net, de plaatselijke lantarenpalen of als walstroom aan de afgemeerde schepen.

Esthetische eisen

3.2.6.1 De vloer dient een stalen rooster te zijn en voorzien van een anti-slip laag om zo ook veiligheid te garanderen bij natte omstandigheden. Dit geldt niet voor de brug naar de faciliteitensteiger omdat deze ook geschikt moet zijn voor gemotoriseerd verkeer.

3.2.6.2 De brug naar de faciliteitenponton wordt uitgevoerd in staal en is in overeenstemming met de vakwerkstructuur van de dragende constructie.

3.2.6.3 Op de stalen constructie van de brug naar de faciliteitenponton wordt een witte coating aangebracht.

3.2.6.4 De dragende constructie van de loopbruggen dient te bestaan uit een open vakwerkstructuur om een lokaal-industriële uitstraling te garanderen dat past bij het zand- en kleiwinning verleden van het plangebied.

3.2.6.5 Op de stalen vakwerk verbindingen dient een witte coating aangebracht te worden, zodat de loopbruggen visueel een bescheiden rol in de havenkom vervullen. Zo wordt de havenkom ervaren als een onderdeel van het landschap zonder objecten die nadrukkelijk de aandacht opeisen.

3.2.6.6 Brugleuningen dienen niet hoger te zijn dan 1.5m vanaf de beloopbare vloer.

3.2.6.2 Vakwerkstructuur doorgevoerd in de loopbruggen.

Referentiebeeld horizontale en verticale structuur.

Referentiebeeld vakwerstructuur uit de haven van tuindorp.

3.2.7 Pontons

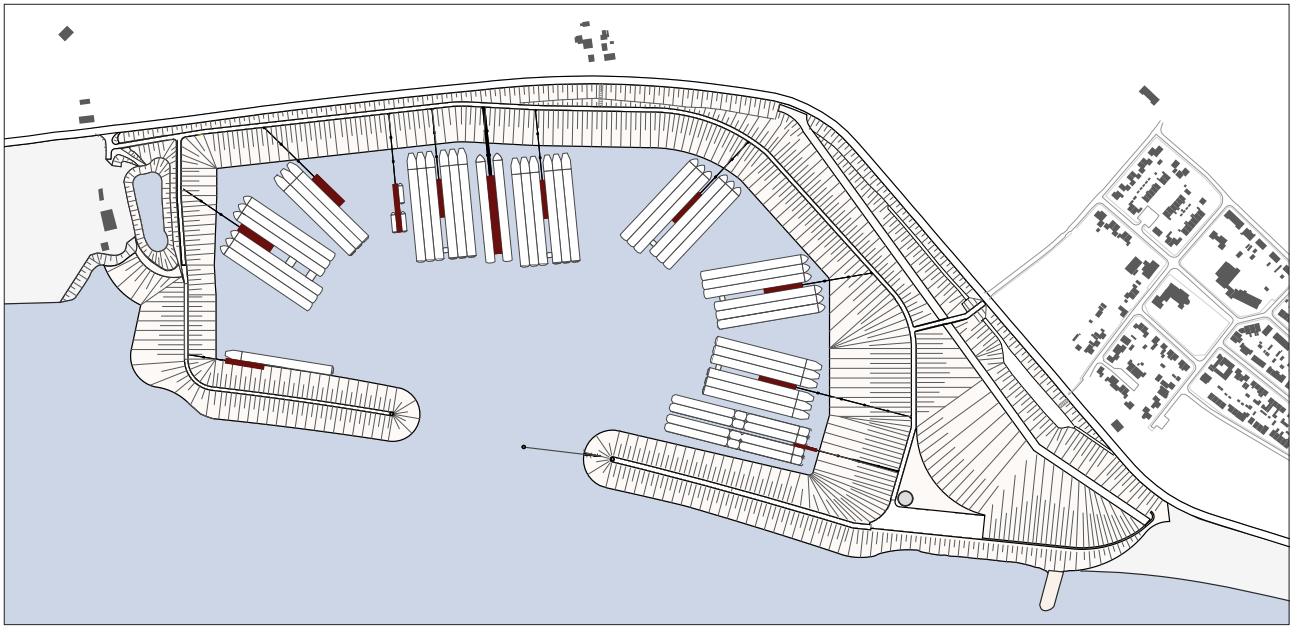

Objectdefinitie
De pontons verbinden de schepen via de loopbruggen met het vaste land. De pontons staan niet op palen, maar zijn drijvend om mee te kunnen bewegen met de wisselende waterspiegel van de Boven Rijn. Geleidingspalen zorgen ervoor dat de pontons met de daaraan afgemeerde schepen op hun plek worden gehouden. In het midden van de haven is een breder ponton gelegen, waarop zich faciliteiten voor de schippers bevinden en die de mogelijkheid geeft om auto's af te zetten. Op deze ponton zullen dan ook stapvoets auto's rijden. De andere pontons zijn enkel te voet bereikbaar.

Ruimtelijke identiteit en ontwerpuitgangspunten
Het open karakter van de havenkom heeft als gevolg dat de pontons nadrukkelijk in het zicht liggen. De continu veranderende waterspiegel verandert het zicht op de pontons, die met de afgemeerde schepen bij hoogwater hoger in beeld zullen liggen en lager bij een laagwatersituatie. De materialen van ponton en geleidingspalen bestaan uit zwart gecoat metaal. Op deze wijze wordt de beweging van de loopbruggen eenduidig doorgetrokken over het wateroppervlak, waarmee het beeld van de havenkom als onderdeel van het grootschaligere landschap zal overheersen.

Bereikbaarheid
De bereikbaarheid van het vaste land is afhankelijk van een goede afmeerlocatie. Om deze reden is het belangrijk dat de pontons zowel voor schepen met – als zonder vracht toegankelijk zijn.

Duurzaamheid
Het is essentieel dat de pontons dermate degelijk gemaakt zijn dat zij ook bij een combinatie van extreme weersomstandigheden en afmerende vrachtschepen een robuuste ligplaats vormen. De pontons bestaan daarom uit gegalvaniseerde metalen bakken die rondom afgewerkt zijn met een zwarte coating en zwarte slijtblokken van hard kunststof. De zogenaamde slijtblokken zorgen ervoor, dat de metalen romp van het schip minimaal in aanraking komt met het metaal van het ponton. In totaliteit zorgen deze maatregelen voor een betrouwbare afmeerlocatie met een lange levensduur en minimaal onderhoud, doordat roestvorming voor een langere termijn voorkomen wordt.

Esthetische eisen

3.2.7.1 De vloer op het ponton dient een anti-sliplaag te bevatten om zo ook veiligheid te garanderen bij natte omstandigheden.

3.2.7.2 De vloer dient van gerecycled donkergrijs composiet kunststof te zijn en dient voorzien te zijn van een anti-slip laag om zo ook veiligheid te garanderen bij natte omstandigheden.

3.2.7.3De vloer op het ponton dient dezelfde donkergrijze kleurtint te hebben als de vloer van de loopbruggen voor een rustig samenhangend beeld.

3.2.7.4 De pontons en geleidingspalen dienen, behalve de vloer op het ponton, volledig zwart gecoat te worden in dezelfde RAL-kleur als het zwart van de loopbrug, zodat de pontons in samenhang met de loopbruggen visueel een bescheiden rol in de havenkom vervullen. Op de palen dienen nummers te worden geschilderd om de steigers aan te duiden. Zo wordt de havenkom ervaren als een onderdeel van het landschap zonder objecten die nadrukkelijk de aandacht opeisen.

3.2.7.5 De drenkelingladders worden uitgevoerd in de RAL-kleur zwavelgeel.

3.2.7.6 De verlichting op het ponton (niet zijnde de nautische verlichting) dient LED-verlichting te zijn met een kleurtint tussen de 2500K en 3500K voor een natuurlijke uitstraling.

3.2.7.7 De kleurtint van de optionele LED-verlichting dient dezelfde te zijn als de verlichting van de loopbrug om een samenhangend verlichtingsplan van de haven te verzorgen.

3.2.7.8 Het bredere centraal gelegen auto- en faciliteitenponton dient volgens dezelfde bovenstaande esthetische eisen uitgevoerd te worden als voor de overige pontons.

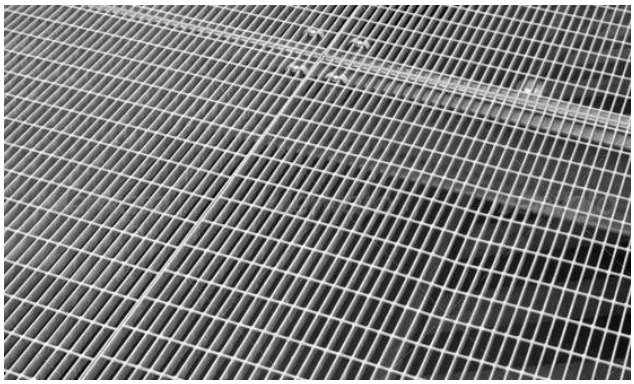

3.2.7.1 Een anti-sliplaag is noodzakelijk voor de veiligheid.

3.2.7.4 Zwarte RAL kleur in overeenstemming met ponton

3.2.8 Ongelijkvloerse kruisingen geul

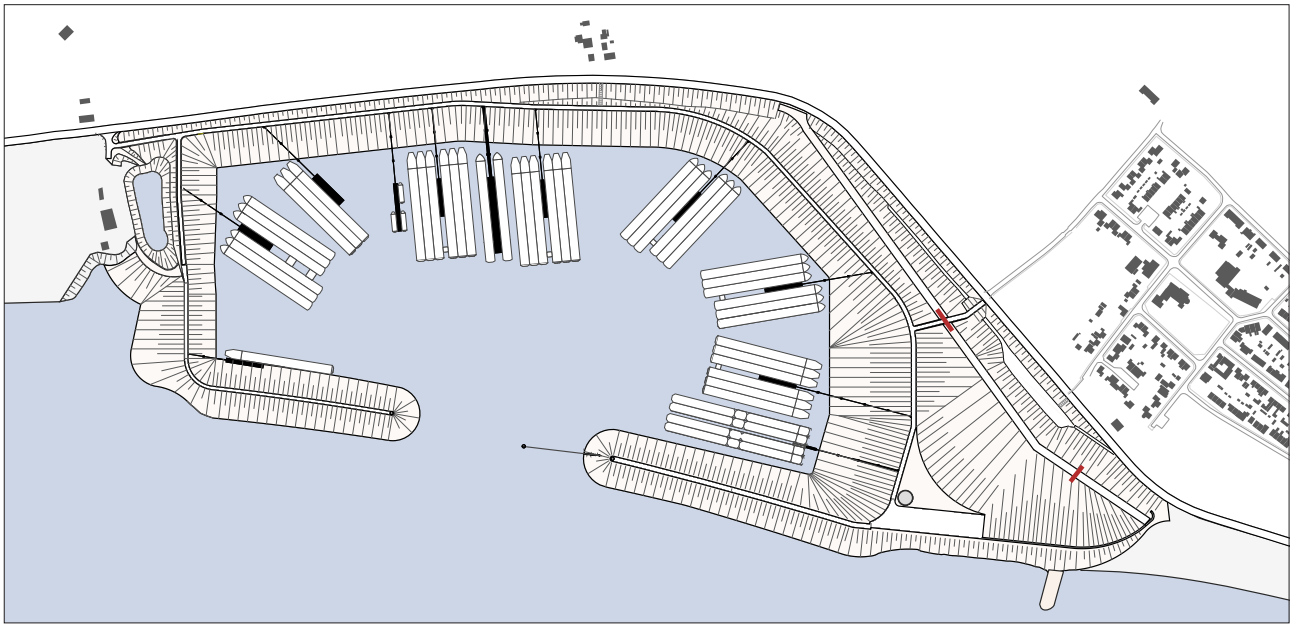

Objectdefinitie
De oostelijke verbinding tussen de Spijksedijk en de havenontsluitingsweg doorkruist het uitloopgebied. Deze kruising overspand de geul van het uitloopgebied en is geschikt voor langzaam- en calamiteitenverkeer. De geul wordt aan weerszijde van de kruising met elkaar verbonden met door duiker.
Zuidelijk in het uitloopgebied is een voetgangersbrug die de geul overspant zodat wandelaars ook bij hoog water een rondje door het gebied kunnen maken.

Ruimtelijke identiteit en ontwerpuitgangspunten
De duiker onder de kruising dient zo onopvallend in het landschap te worden opgenomen. De voetgangersbrug wordt zoveel mogelijk ingepast in de natuurlijke uitstraling van het uitloopgebied. Dit betekent dat de houten onderdelen van de brug bestaan uit duurzaam hout. Ook de randbeveiliging voor wandelaars wordt aan weerszijde van de brug uitgevoerd in duurzaam hout en is tegelijkertijd een droge natuurpassagevoorziening. Door de vorm van de natuurleuning krijgt de brug een slank, maar tegelijkertijd robuust profiel dat past bij de gewenste beeldkwaliteit van het uitloopgebied. De brug vormt een spannend element om overheen te wandelen. Door de brug smal en groen van karakter te houden vormt het voor de fauna geen obstakel maar juist een foerageerpassage.

Bereikbaarheid
Via de Spijksedijk en het wandelpad in het uitloopgebied is de brug bereikbaar en oversteekbaar voor wandelend verkeer. Voor wandelaars is het mogelijk over de brug door te struinen zodat het gehele uitloopgebied met elkaar verbonden is.

Duurzaamheid
Het houten materiaal van de brug bestaat uit duurzaamheidsklasse 1. De brug is demontabel en de materialen zijn geschikt voor hergebruik.

Referentiebeeld kleur houtige materialen opgaand in groen.

Esthetische eisen

3.2.8.1 De houttextuur van de brug dient overeen te komen met het materiaal, oftewel het hout dient niet met een dekkende gekleurde coating of – lak overgeverfd te worden. Afhankelijk van de houtsoort (hard- of loofhout) dient een kleurloze coating aangebracht te worden ter bevordering van de levensduur van het hout.

3.2.8.3 De houtsoort waarvan onderdelen van de brug gemaakt zijn komt overeen met de houtsoort van de houten lantaarnpalen rondom de loopbruggen.

3.2.8.4 Voor de brug dient duurzaam geproduceerd hout gebruikt te worden.

3.2.8.5 De constructie van de brug wordt zo transparant mogelijk uitgevoerd, zodat de brug ook vanuit een zijaanzicht een open karakter behoudt.

3.2.8.6 De brug dienen de verlaging in het maaiveld zonder tussensteunpunten te overspannen.

Referentiebeeld voetgangersbrug.

3.2.9 Trappen

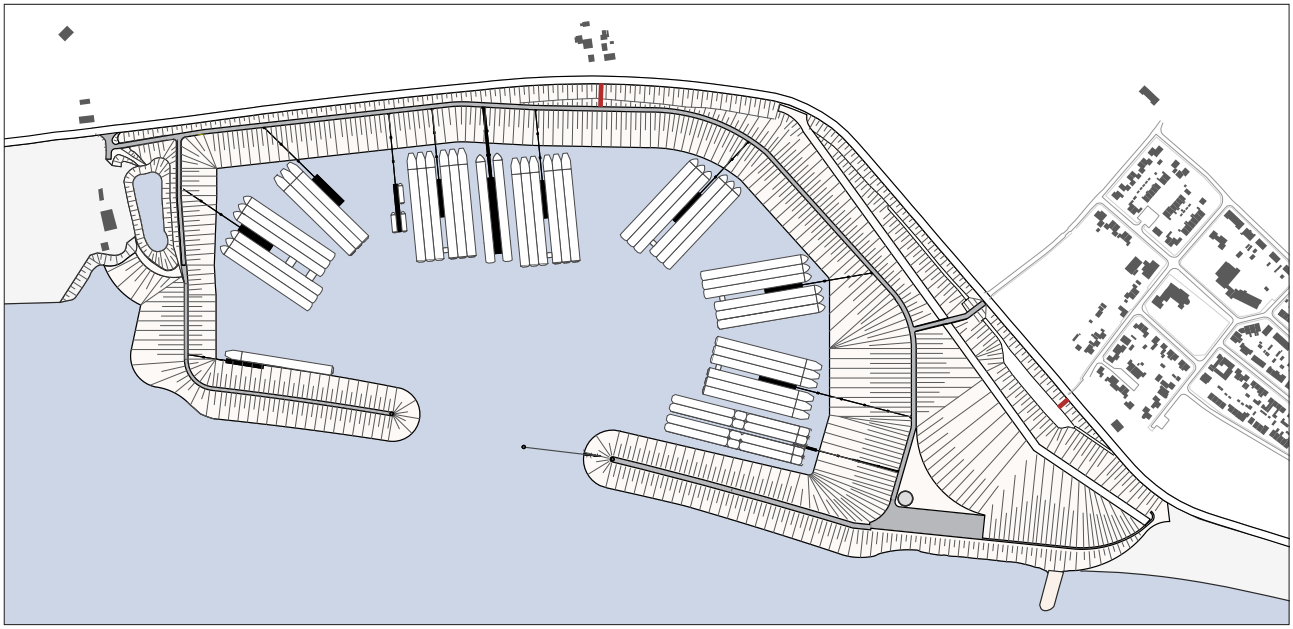

Objectdefinitie
Het plangebied wordt voor voetgangers op twee locaties verbonden met de binnendijkse komgronden door middel van trappen. Centraal bevindt zich een trap tussen de havenontsluitingsweg en het vrijliggende fietspad op de Spijksedijk, dat het plangebied rechtstreeks verbindt met de Ameidsedam. Aan de oostzijde van het plangebied bevindt zich een trap die het uitloopgebied en verder geleden camperopstelplaatsen direct verbind met de centrale Kerkstraat van het dorp Spijk.

Ruimtelijke identiteit en ontwerpuitgangspunten
De twee trappen zijn essentieel om betreding van het plangebied ook veilig en laagdrempelig te maken voor voetgangers. De verschijningsvorm van de trappen refereren in hun tijdloze uitstraling bescheiden naar de historische functie van het plangebied. De trappen bestaan uit rood-paarse gebakken klinkers die typisch zijn voor de klei uit het plangebied dat daar zo'n 70 jaar geleden gedolven werd. Daarmee genereert de trap een samenhangend beeld met de havenontsluitingsweg, die uit hetzelfde materiaal zal bestaan. De bakstenen klinkers markeren zo het nutsverleden van de bodem. Dit zal een duidelijk leesbaar contrast opleveren met de plastisch-industrieelmetalen werkelijkheid van de nieuwe havenfunctie van het plangebied, dat in zijn specifieke verschijningsvorm weer terug zal refereren naar de werktuigen die gebruikt werden bij het delvingproces van diezelfde bodem.

Bereikbaarheid
De centraal gelegen trap zal vanuit de Ameidsedam bereikbaar zijn vanaf de Spijksedijk en andersom vanaf de havenontsluitingsweg. De trap aan de oostzijde maakt het uitloopgebied en de haven toegankelijk voor voetgangers afkomstig van de Kerkstraat. Andersom is deze trap van belang voor schippers die het dorp willen bezoeken.

Duurzaamheid
De keuze voor straatbakstenen voor de trappen is niet alleen duurzaam vanuit een historisch-landschappelijk perspectief, maar tevens vanuit minimaal transport van het materiaal. De stenen worden nog steeds in de nabije omgeving geproduceerd. Straatbakstenen staan er daarnaast om bekend, dat zij een lange periode meegaan. Met het oog op hoge waterstanden is het daarnaast van noodzakelijk belang, dat het materiaal zijn kwaliteit op de lange termijn blijft behouden.
Esthetische eisen

3.2.9.1 De trappen dienen opgebouwd te zijn uit een straatbaksteen met een rood/paarse kleur met verschillende kleurtinten in zowel de individuele steen, als tussen de stenen. Deze “genuanceerde” kleurstelling is typerend voor de gebakken stenen uit de lokale klei en legt daarmee een verband met de historische zand- en kleiwinning binnen het plangebied

3.2.9.2 Om de steen een geleefde uitstraling te geven en daarmee beter in te laten passen in het landschap dient de steen bezand en getrommeld te zijn.

3.2.9.3 De trap heeft aan weerszijden een brede hellende afsluitband in antraciet kleur voor een neutrale overgang van trap/ gras en zodat de band tevens gebruikt kan worden om een fiets langs te geleiden.

3.2.9.4 De uitstraling van de optionele leuning dient overeen te komen met het materiaal, oftewel het hout dient niet met een dekkende gekleurde coating of lak overgeverfd te worden. Afhankelijk van de houtsoort (hard- of loofhout) dient een kleurloze coating aangebracht te worden ter bevordering van de levensduur van het hout.

Aanbeveling(en) beheer

Bij beschadiging van de trap dient binnen een tijdsbestek van drie maanden na melding de baksteen vervangen te worden in coherentie met de op dat moment aanwezige steensoort.

3.2.9.1 Kleur overeenkomend met havenontsluitingsweg.

3.2.9.2 Stenen met een geleefde uitstraling.

3.3 OBJECTEN

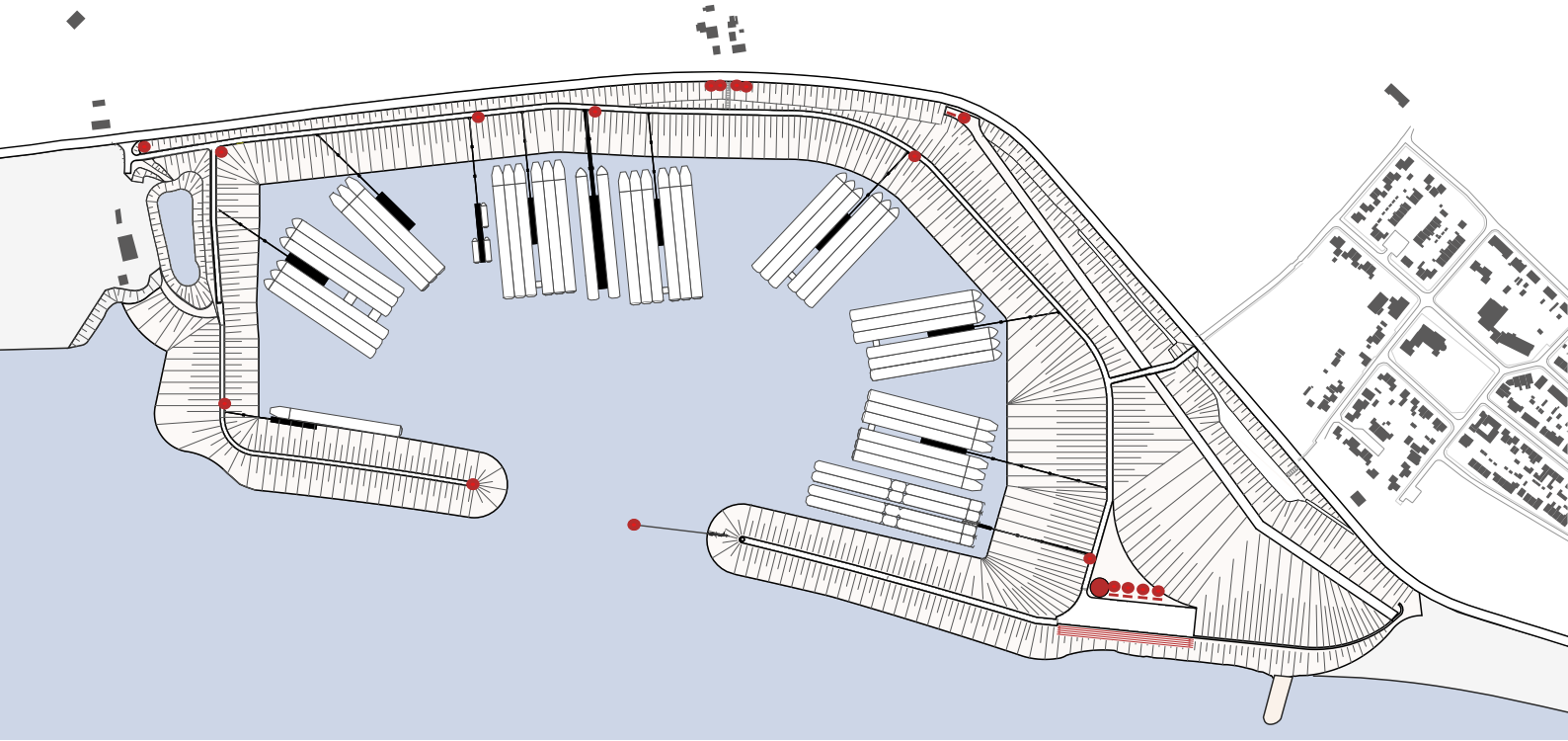

object locaties
picknicksets
tribune

3.3.1 Radarpost

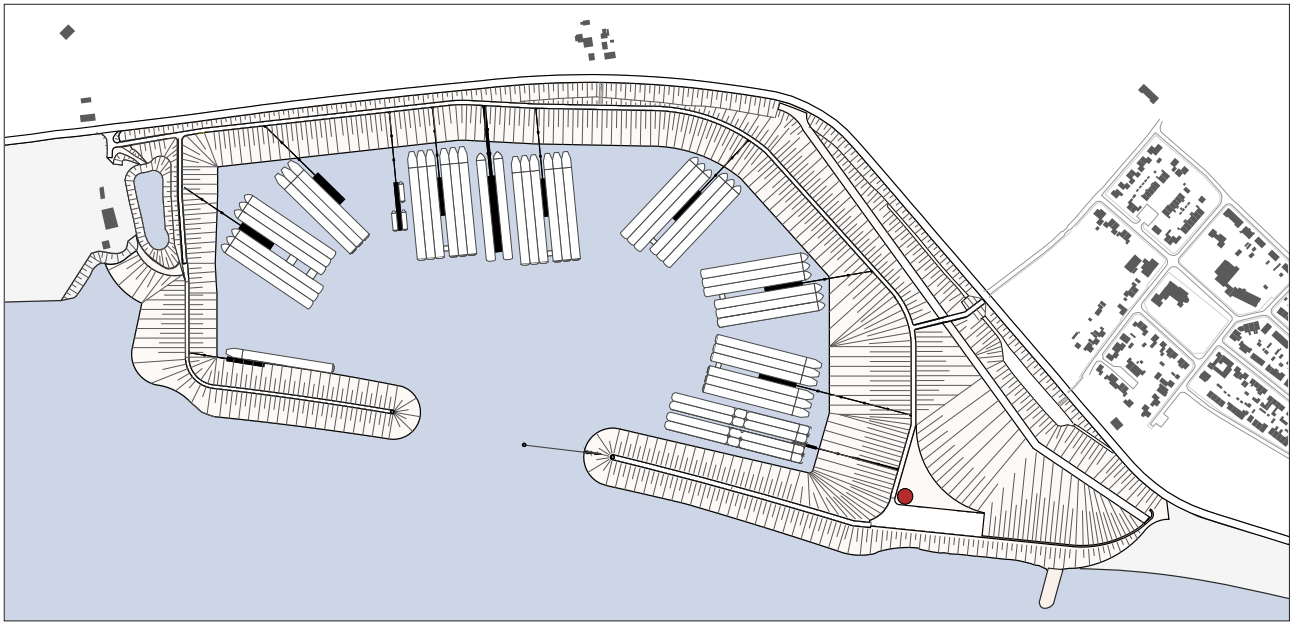

Objectdefinitie
Waar 's avonds en 's nachts de lichtopstanden de landmarks vormen is overdag de radarpost het meest markante object van plangebied en omgeving. De radarpost peilt de locaties van schepen en stuurt deze door naar de verkeersbegeleiders van de Boven Rijn. De post is daarmee in samenhang met de nautische functie van het plangebied. De radarpost bestaat uit een paal of een constructie met daarop een actieve ronddraaiende antenne.

Ruimtelijke identiteit en ontwerpuitgangspunten
Vanaf dit punt is de regionale landschapsvorming voelbaar door de gemakkelijk waarneembare overgangen die het resultaat zijn van een lange ontstaansgeschiedenis. Om eenheid in het gebied te creëren wordt gebruik gemaakt van een vakwerkstructuur waarop de radarantenne zal rusten. Deze stijl sluit aan op het postindustriële karakter van het plangebied met betrekking tot de werktuigen die werden gebruikt bij de zand- en kleiwinning. Het vakwerk materiaal heeft daarnaast een minimale impact op het landschap doordat de open vakken tussen de dunne spijlen zicht op het achterliggende landschap garanderen. Door de spijlen en wenteltrap te coaten in een zwarte kleur wordt de radarpost bovendien geen overheersend nautisch object voor de omgeving.

Bereikbaarheid
De radarpost is voor zowel Rijkswaterstaat als de recreant bereikbaar. Voor Rijkswaterstaat is de post via de havenontsluitingsweg te bereiken, terwijl deze voor de recreant aanvullend via de struinpaden vanuit Spijk toegankelijk is.

Duurzaamheid
De radarpost zal boven het dorp uittorenen langs open water, waarmee de post volledig is overgeleverd aan de elementen. Aangezien de post tegelijk met de haven en de daarmee in samenhang ontworpen andere objecten wordt gerealiseerd hoort deze net zo lang mee te gaan als de betreffende objecten. Voor de haven wordt een levensduur nagestreefd van zo'n 50 jaar. Om een tijdloze ruimtelijke inpassing te garanderen wordt de constructie transparant toegepast. Om deze redenen dienen de materialen voor een lange periode mee te gaan en voldoende beschermd te zijn tegen de extreme weersomstandigheden.

Esthetische eisen

3.3.1.1 De constructie van de radarpost dient aan te sluiten bij de vakwerkstructuur die eveneens wordt gebruikt voor de loopbruggen voor een rustig eenduidig beeld, dat refereert naar het zand- en kleiwinning karakter van het plangebied.

3.3.1.2 De verticale spijlen van de constructie hebben een grotere dikte dan de diagonale spijlen.

3.3.1.3 De radarpost dient niet hoger te zijn 26,5 meter boven NAP, zodat de kerk van Spijk vanaf de Spijksedijk niet alleen dominant blijft vanwege haar volumineuze aangezicht, maar tevens door haar hoogte.

3.3.1.4 De dragende constructie van de radarpost/uitkijktoren loopt van beneden naar boven taps toe, zodat het constructief robuust is, maar bovenal om de constructie ook in vorm ondergeschikt te maken aan het achterliggende landschap.

3.3.1.5 De radarpost dient geen verlichting te hebben, zodat de toren bij duisternis verdwijnt en niet onnodig verstorend is voor scheepvaart of een vreemd object is in het landschap.

3.3.1.1 Vakwerkstructuur is van veraf te herkennen.

3.3.1.5 De constructie loopt taps toe naar boven.

3.3.1.2 Kleur in overeenstemming met andere objecten.

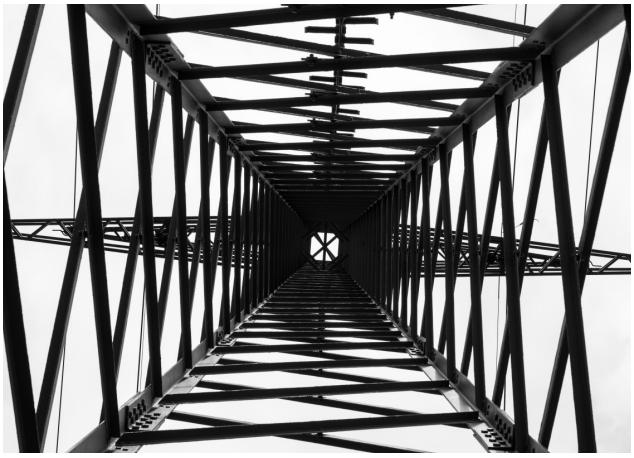

3.3.1.3 Verticale spijlen zijn forser dan diagnoale spijlen.

3.3.2 Lichtopstanden

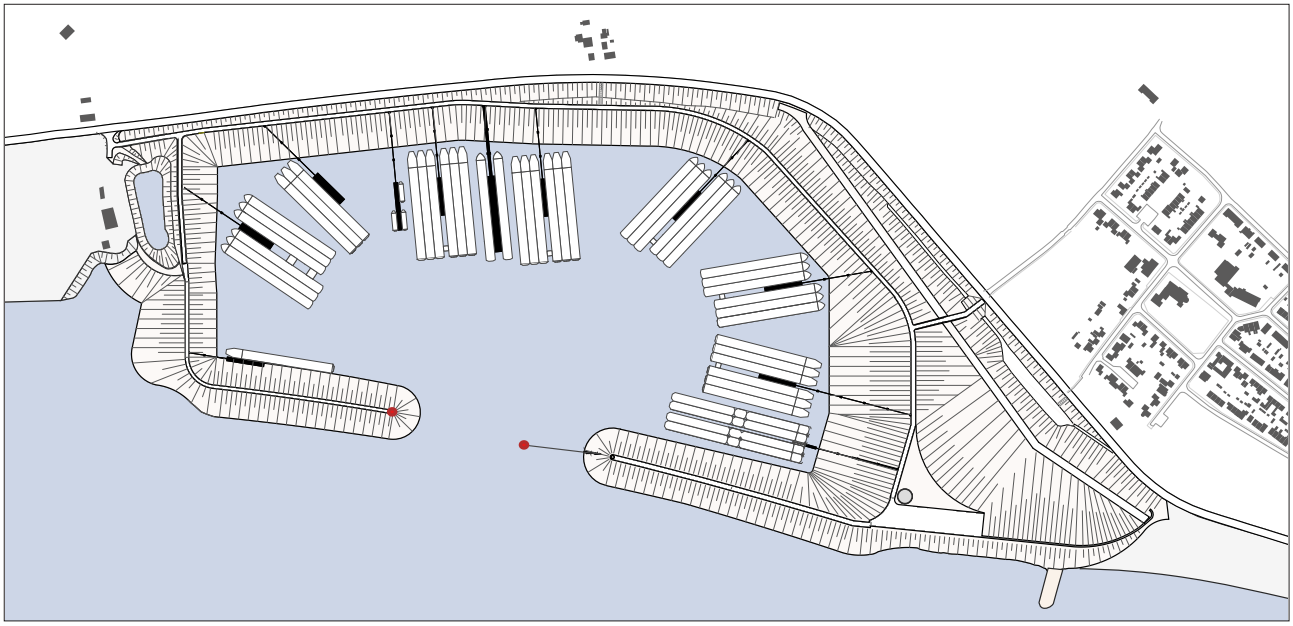

Objectdefinitie
De havenmonding is voor de scheepvaart één van de meest markante momenten van de haven. Voor een veilige navigatie van de in- en uitvaart wordt de monding aan weerszijden uitgerust met een lichtopstand. De lichtopstanden bestaan uit palen of constructies met daarop een lichtbaken. In de overnachtingshaven bevinden zich twee lichtopstanden op de langsdammen. De lichtopstanden dienen voor schepen van 135m om te kunnen keren.

Ruimtelijke identiteit en ontwerpuitgangspunten
Voor schippers zijn de lichtopstanden markeerpunten om de haven veilig in- en uit te kunnen varen. Om de veiligheid te vergroten hebben alle lichtopstanden nabij de Nederlandse havens eenzelfde uitstraling. Rijkswaterstaat heeft richtlijnen opgesteld om deze eenduidigheid in lichtopstanden te bewaken. Om de eenduidigheid en daarmee de veiligheid voor de schippers te optimaliseren wordt eenzelfde type lichtopstand toegepast als in de haven bij Tuindorp.

Bereikbaarheid
De lichtopstanden zijn zowel voor Rijkswaterstaat als de recreant bereikbaar via het voetpad op de twee langsdammen.

Duurzaamheid
De lichtbakens in de lichtopstanden maken gebruik van energiezuinige LED –verlichting. Doormiddel van zonnepanelen en/of een kleinschalige windmolen kan energie opgewekt worden. Materialen dienen voor een lange periode mee te gaan en dienen daarom voldoende beschermd te zijn tegen extreme weersomstandigheden.

Esthetische eisen

3.3.2.1 Het staal dient rood/groen en wit gecoat te zijn in dezelfde RAL-tint als de lichtopstanden in de overnachtingshaven bij Tuindorp.

3.3.2.2 De lichtbakens op de lichtopstanden dienen te bestaan uit LED-verlichting. LED-verlichting is energiezuinig, betrouwbaarder, gaat langer mee en is beter zichtbaar voor de scheepvaart dan andersoortige verlichting.

3.3.2.3 Kleuren van de LED-verlichtingen zijn conform de richtlijnen vaarwegen.

3.3.2.4 Voor het opwekken van energie worden er zonnepanelen en/of een kleinschalige windmolen geïntegreerd in de lichtopstand, zodat de lichtbakens zelfvoorzienend en daarmee onafhankelijk van het net zijn. Bijkomend voordeel is dat bij een potentiele storing op het net, de lichtbakens van de haven blijven branden en een veilige navigatie van in- en uitgaande scheepvaart garandeert.

3.3.2.2 Energie zuinige en betrouwbare LED-verlichting.

3.3.2.1 Kleur in overeenstemming met andere objecten.

3.3.3 Straatverlichting

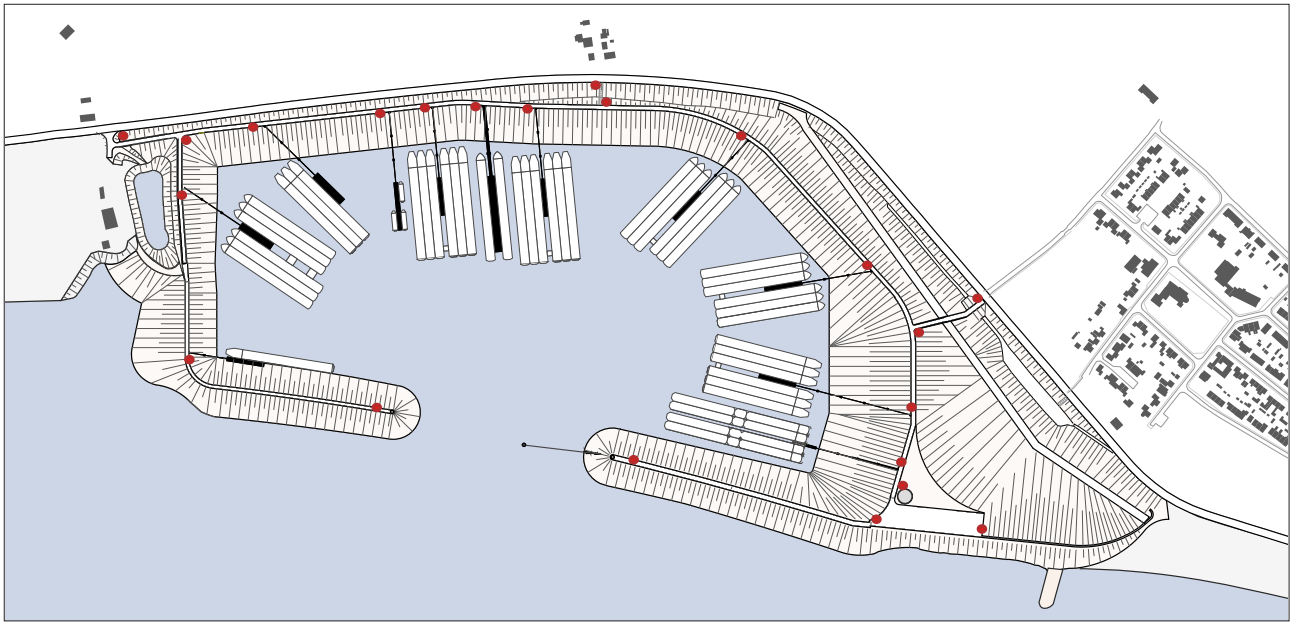

Objectdefinitie
Straatverlichting is gepositioneerd rondom de kruisingen van de Spijksedijk en de havenontsluitingsweg. De westelijke kruising maakt gebruik van de bestaande oprit van de firma A. Wezendonk. Aan de oostzijde sluit de havenontsluitingsweg aan op de Spijksedijk in het verlengde van de Spijkerweg. De lantarenpalen worden geplaatst om een overzichtelijke- en veilige verkeerssituatie te creëren. Tevens worden aan de uiteinden van de loopbruggen lantarenpalen geplaatst zodat de land- en water verbinding altijd duidelijk zichtbaar is.

Ruimtelijke identiteit en ontwerpuitgangspunten
De haven is omgeven door een open landschap. Voor een goede landschappelijke inpassing is het daarom van belang om de haven efficiënt te belichten. Met het plaatsen van verlichtingsarmaturen bij de kruisingen wordt aangesloten bij het landschappelijke ritme in de omgeving. Verlichtingsarmaturen worden ritmisch binnen de havenkom geplaatst zodat het beeld eenduidige en gestructureerde uitstraling heeft.

Bereikbaarheid
De bereikbaarheid van de boten is tijdens avond- en nachturen afhankelijk van een goede verlichting. De begeleiding van de in- en uitgangen van de loopbruggen met verlichtingsarmaturen vergemakkelijkt de toegankelijkheid in duisternis en verhoogt de gebruiksveiligheid van deze land-water verbindingen.

Duurzaamheid
Als lantaarnpaal behuizing wordt gekozen voor hout. Het hout dient duurzaam te zijn of worden gemaakt en dient vaker hergebruikt te kunnen worden.

Esthetische eisen
3.3.3.1 De verlichtingsarmaturen gepositioneerd langs de kruisingen dienen permanent verlicht te zijn vanwege de kruisende verkeerstromen.

3.3.3.2 De verlichtingsarmaturen langs de kruisingen dienen aan te sluiten op de structuur van het bestaande landschapelijke verlichtingsplan om een overzichtelijke situatie te creëren.

3.3.3.3 De hoogtes van de straatverlichting dienen de zichtlijnen van passanten vanaf de Spijksedijk niet te belemmeren en waar de Spijksedijk en de havenontsluitingsweg parallel lopen is de straatverlichting niet hoger dan 1.2m boven maaiveld.

3.3.3.4 De verlichting rond de loopbruggen dient LED-verlichting te zijn met een kleurtint tussen de 2500K en 3500K voor een natuurlijke uitstraling.

3.3.3.5 Verlichtingsarmaturen rond de loopbruggen dienen bij iedere loopbrug op dezelfde afstand van de brug geplaatst te worden en structureel aan de linker of rechterkant van iedere brug.

3.3.3.6 Voor de verlichtingsarmaturen dienen duurzaam geproduceerd hout gebruikt te worden.

3.3.3.7 De behuizing van de verlichtingsarmatuur dient overeen te komen met het materiaal, oftewel het hout dient niet met een dekkende zwarte coating of – lak overgeverfd te worden. Afhankelijk van de houtsoort (hard- of loofhout) dient een kleurloze coating aangebracht te worden ter bevordering van de levensduur van het hout.

3.3.3.7 De paal bestaat uit duurzaam geproduceerd hout.

Referentiebeeld aansluiting armatuur op de mast.

3.3.3.8 Natuurlijke uitstraling met dekkende lak.

3.3.4 Afvalbakken

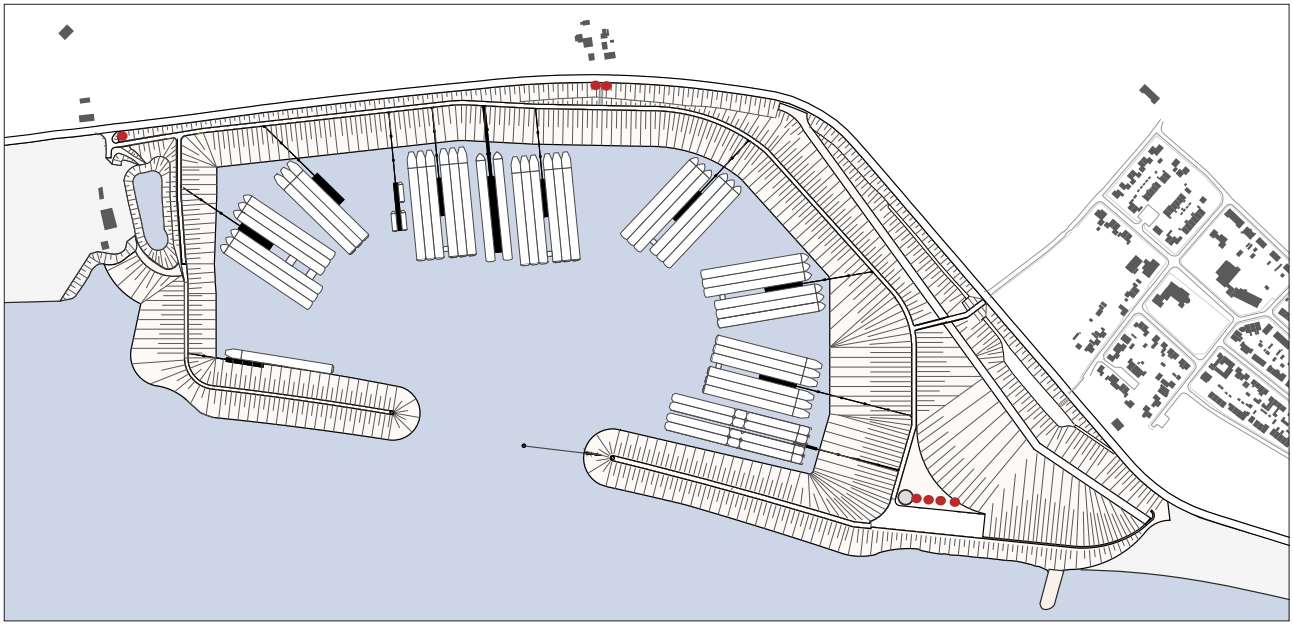

Objectdefinitie
De afvalbakken zijn in het plangebied gesitueerd nabij de banken in het plangebied en op strategische punten op de parkeerplaats. Om mensen te stimuleren het havengebied schoon te houden worden de afvalbakken in het zicht geplaatst. De afvalbakken zijn fraai vormgegeven waarmee ze direct in het oog springen en een aanwinst zijn voor het straatbeeld in de haven. Afvalcontainers voor aanmerende schippers om het grotere afval in te deponeren is gesitueerd bij de ingang van de haven en dient zoveel mogelijk uit het zicht te worden genomen.

Ruimtelijke identiteit en ontwerpuitgangspunten
De esthetiek van de afvalbakken is in overeenstemming met de naastgelegen banken en de andere kleuren in de haven. Dit betekent dat de afvalbakken een robuuste uitstraling hebben en zwart worden gecoat. De afvalbak wordt uitgevoerd in geometrisch hoekige vormen en is daarmee esthetisch in overeenstemming met objecten elders in het havengebied. De vormgeving sluit ook aan bij het industriële karakter van de haven. De omvang en inhoud is royaal zodat overvolle afvalbakken het beeld in de haven niet verstoren. Daarnaast zijn de afvalbakken uitnodigend en ergonomisch om het gebruik ervan te bevorderen. De afvalcontainers stimuleren het scheiden van afval en zodoende ze ook onderscheidend in kleur. De gebruikte kleuren blijven binnen de natuurlijke kleurtinten van de landschappelijke omgeving.

Duurzaamheid
De afvalbakken zijn modulair opgebouwd waardoor de onderdelen eenvoudig en verantwoord kunnen worden gerecycled. De gewenste kleur wordt door middel van poedercoaten aangebracht op de afvalbakken. Poedercoaten is een duurzame manier om metaal van een kleur te voorzien. Er komen geen schadelijke stoffen vrij en de pure grondstof wordt 100% gebruikt.

Esthetische eisen
3.3.4.1 Voor een zo coherent mogelijk straatbeeld worden de afvalbakken uitgevoerd in dezelfde kleur als de voet van de banken.

3.3.4.2 Het metaal van de afvalbakken wordt zwart gecoat om zo de duurzaamheid en eenduidigheid van de havenobjecten te garanderen.

3.3.4.3 Om het gebruik van de afvalbakken te stimuleren is de afstand tussen de afvalbakken en de picknicksets is maximaal 5 meter.

3.3.4.4 Om het gebruik voor iedereen ergonomisch geschikt te maken is de hoogte van de afvalbakken is maximaal 1.1 meter.

3.3.4.5 De constructie wordt zoveel mogelijk opgebouwd uit één soort materiaal.

3.3.4.6 De betonnen fundering waarop de afvalbak geplaatst wordt ligt minimaal 0.1 meter onder maaiveld niveau.

3.3.4.7 De betonnen fundering wordt uit het zicht genomen door een grondlaag met grasvegetatie.

Referentiebeeld van een esthetisch gevormde afvalbak en komt overeen met de andere objecten in de haven.

3.3.5 Banken

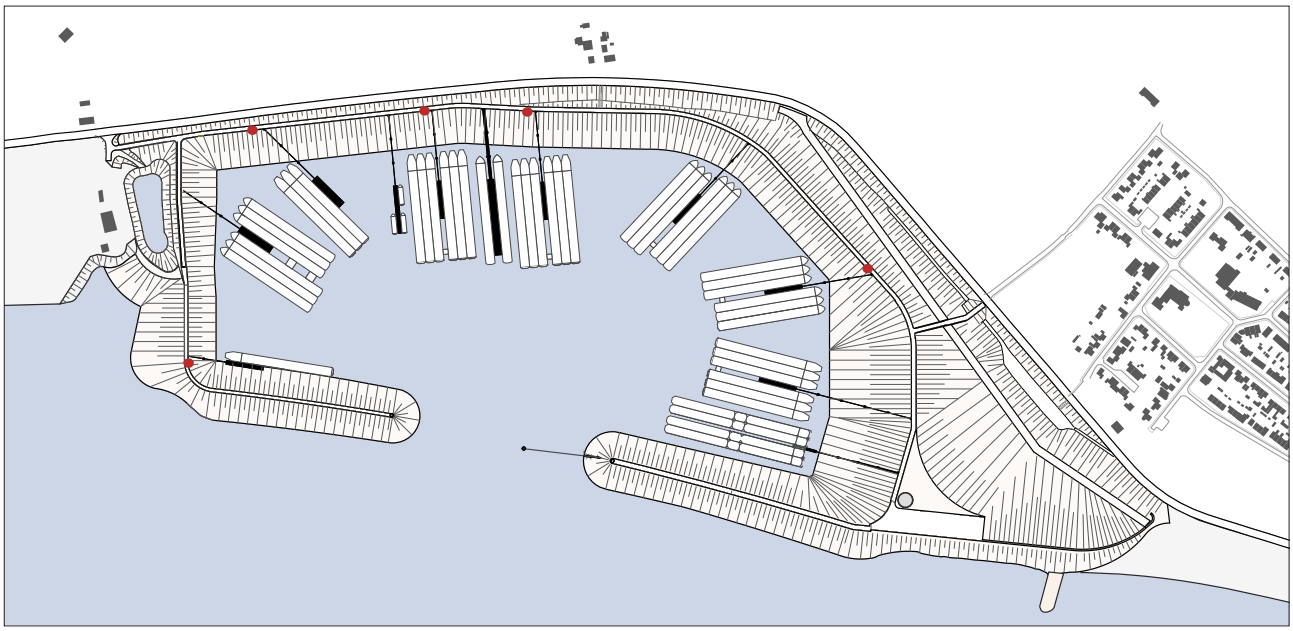

Objectdefinitie
De banken zijn in het plangebied gelegen nabij de aanlanding van de loopbrug op het haventalud en aan de rand van de havenontsluitingsweg. Per 2 loopbrug-aanlandingen treft men een bank aan. Voor schippers en wandelaars bieden de banken rustpunten binnen de haven en de mogelijkheid om spullen in- en uit te laden.

Ruimtelijke identiteit en ontwerpuitgangspunten
De haven wordt gekenmerkt door veel natuurlijke tinten zoals te zien is in de steenbestorting, de zetstenen en het groen op het talud van de Spijksedijk. Het uiterlijk van de banken sluit aan bij deze omgeving en worden uitgevoerd in hout. Om niet weg te vallen bij de zware industriële objecten van de haven worden de banken uitgevoerd in massief hout. De poten worden uitgevoerd in zwart gegalvaniseerd staal en worden gefundeerd in een betonvoet. De betonvoet wordt zoveel mogelijk uit het zicht ontnomen door groen.

Duurzaamheid
Het houten materiaal van de bank bestaat uit duurzaamheidsklasse 1. De bank is demontabel en de materialen zijn geschikt voor hergebruik.

Esthetische eisen

3.3.5.1 De textuur van de bank dient overeen te komen met het materiaal, oftewel het hout dient niet met een dekkende gekleurde coating of – lak geverfd te worden. Afhankelijk van de houtsoort (hard- of loofhout) dient een kleurloze coating aangebracht te worden ter bevordering van de levensduur van het hout.

3.3.5.2 De houtsoort waarvan de bank gemaakt is komt overeen met de houtsoort van de behuizing van de lantaarnpalen en de houten brug over het uitloopgebied.

3.3.5.3 Voor de bank dient duurzaam geproduceerd hout gebruikt te worden.

3.3.5.4 De constructie wordt zoveel mogelijk uitgevoerd in een massief houten blok.

3.3.5.5 De metalen voet van de bank dient in dezelfde zwarte RAL-kleur gecoat te worden als de afvalbakken, loopbruggen, pontons en radarpostconstructie om eenduidigheid van de objecten in de haven te bewerkstelligen

3.3.5.6 De bank heeft een lengte tussen de 4 á 5 meter, zodat het past bij de maat van de overige objecten in binnen de havenkom.

3.3.5.7 Het zitvlak heeft een breedte tussen de 0,4 a 0,5 meter voor een comfortabele zit.

3.3.5.8 De hoogte van het zitvlak ten opzichte van maaiveld is 0,4 meter, zodat het door zowel kleinere als grotere mensen gebruikt kan worden en is voorzien van een rugleuning.

Referentiebeeld de textuur van de zitbanken is puur en zo min mogelijk behandeld. De bank is voorzien van rugleuning.

Referentiekleur de zwarte RAL-kleur van de bankvoet.

Hout correspondeert met het hout van de lantarenpalen.

3.3.6 Picknicksets

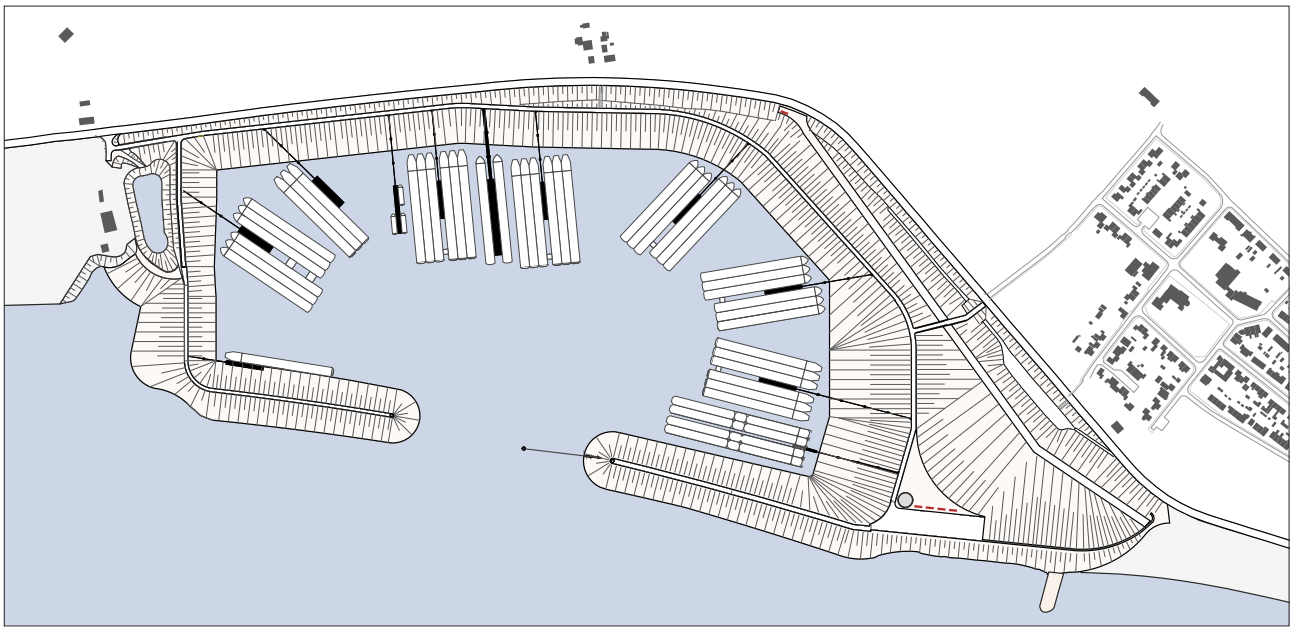

Objectdefinitie
De picknicksets staan verspreid over het oostelijk deel van de haven. Één groep picknicksets staat aan de noordelijke zijde van de camperparkeerplats. En één picknickset op het uitkijkpunt in de bocht van de spijkse dijk. Voor schippers, kampeerders en andere wandelaars bieden de picknicksets in de vorm van zitelementen rustpunten in de haven van waaruit de recreant het landschappelijk verhaal van de omgeving in zich op kan nemen.

Ruimtelijke identiteit en ontwerpuitgangspunten
De uitkijkpunten worden gekenmerkt door veel natuurgetrouwe kleuren, zoals deze voorkomen in de grasland taluds van het uitloopgebied en de het bloemrijk grassig talud van de Spijksedijk. De meest dominante kleur zijn de rood/paarse tinten van de straatbakstenen van de trappen en de aansluitende havenontsluitingsweg. De kleurstelling van de zitelementen sluiten aan bij deze kleuren uit de directe omgeving, zodat de landschappelijke zitelementen nieuwsgierigheid opwekken, maar de aandacht niet nadrukkelijk opeisen. De picknicksets nodigen de recreant uit tot verdieping in de omgeving evenals tot een bijzonder multifunctioneel gebruik door mens en natuur.

Duurzaamheid
Duurzaamheid staat voor het hergebruik van materiaal, de lange houdbaarheidsduur van een product, maar bovenal voor een ogenschijnlijk vanzelfsprekende ingreep die daarmee tijdloos is: een geslaagde ruimtelijke inpassing. Van het materiaal wordt dezelfde robuustheid gevraagd alsmede dat deze een introverte uitstraling heeft en daarmee eerder de omgeving activeert dan ondergeschikt maakt aan het object.

Esthetische eisen
3.3.6.1 De picknicksets dienen naast hun utilitaire functie ook een kunstuiting van het omliggende landschap te zijn. Dit betekent dat het een relatie dient aan te gaan met één of meerdere nabijgelegen landschapsentiteiten, zoals het dorp Spijk, de Spijksedijk, de uiterwaarden, historisch-landschappelijke kenmerken van het plangebied, de flora en/of fauna van de rivier enzovoorts.

3.3.6.2 De picknicktafelsets dienen specifiek geproduceerd te worden. Met andere woorden, het dient een uniek ontwerp te zijn dat aansluiting op de kermerken van de haven en de natuurlijke omgeving.

3.3.6.3 De picknicksets dienen visueel uit dezelfde vorm- en materiaalfamilie te bestaan, maar dienen niet hetzelfde te zijn.

3.3.6.4 De picknicksets dienen een natuurlijke basiskleur te hebben om niet overheersend te zijn ten opzichte van de omgeving.

3.3.6.5 De picknicksets dienen bij de maat en schaal van de andere objecten in het plangebied aan te sluiten. Denk hierbij aan het straatmeubilair en de lichtopstanden.

Referentiebeeld specifiek geproduceerde picknickset

Sfeerbeeld van dezelfde vorm- en materiaalfamilie

3.3.7 Tribune

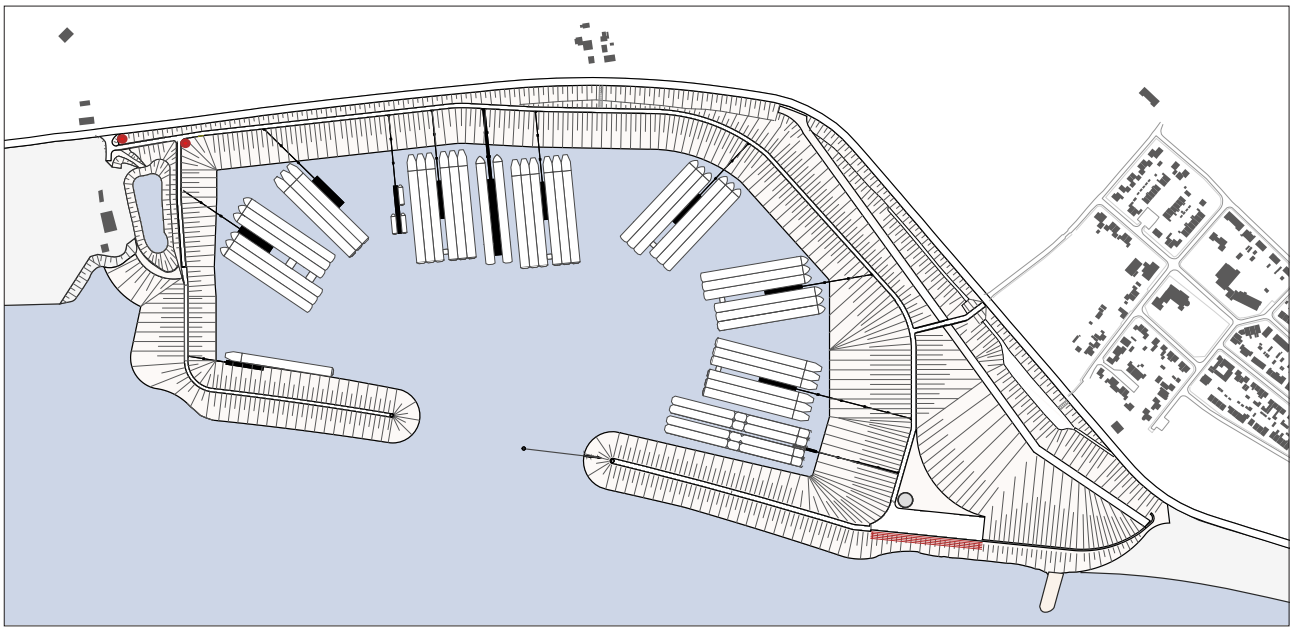

Objectdefinitie
In het Landschapsplan is voorzien in een bijzondere zitplek nabij de camperopstelplaats. Deze zitplek wordt in het Esthetisch Programma van Eisen gedefinieerd als een tribune langs de Rijn. De tribune op het zuidelijk talud van het uitloopgebied biedt bezoekers de mogelijkheid om dichtbij de rivier te kunnen genieten van de passerenden scheepvaart. De tribune strekt zich uit over de lengte van de camperopstelplaats De brede opzet van de tribune biedt zowel aan individuen als groepen de mogelijkheid te recreeren aan het water. Voor schippers, kampeerders en andere wandelaars bieden de landschapskunstwerken in de vorm van zitelementen rustpunten in de haven die de recreant een landschappelijk verhaal vertellen over de omgeving. Op een paar locaties is het mogelijk om via de tribune een trap naar beneden te nemen om zo dichter bij het wateroppervlak van de rivier te kunnen komen

Ruimtelijke identiteit en ontwerpuitgangspunten
De uitstraling van de tribune kenmerkt zich door de vierkante en rechthoekige vormen. Door de ligging van de tribune in de organische structuur van de steenbestorting ontstaat een in het oog springend contrast tussen lange rechte lijnen en natuurlijk structuur van de sortstenen. Vanuit de rivier gezien, voor de schippers en andere opvarenden, is de tribune een opvallend element in het landschap. Het vormt als het ware een landmark bij het binnen- en uitvaren van Nederland. In dit kader is een ontwerp van de naam "Spijk" in de tribune een kans om de tribune als landmark extra kracht mee te geven. Het betonnen element waaruit de tribune bestaat wordt op regelmatige afstand onderbroken door een kopse streklaag van bakstenen. Het materiaalgebruik stemt hiermee overeen met dat van de wandelpaden op de langsdammen (betonnen stelconplaten met een kopse streklaag van bakstenen).

Duurzaamheid
Duurzaamheid staat voor het hergebruik van materiaal, de lange houdbaarheidsduur van een product, maar bovenal voor een ogenschijnlijk vanzelfsprekende ingreep die daarmee tijdloos is: een geslaagde ruimtelijke inpassing. Om dit te bewerkstelligen geldt voor de zitelementen dat zowel zij zelf als hun fundering in de grond bestand zijn tegen de sterke stromingen van het rivierwater wanneer de waterspiegel stijgt. Van het materiaal wordt dezelfde robuustheid gevraagd alsmede dat deze een introverte uitstraling heeft en daarmee eerder de omgeving activeert dan ondergeschikt maakt aan het object. De bakstenen komen zo veel mogelijk uit de baksteenfabrieken uit de omgeving van Spijk zodat de co2 uitstoot minimaal blijft.

Esthetische eisen

3.3.7.1 De kleur van het beton is in overeenstemming met de betonkleur van de wandelpaden op de langsdammen

3.3.7.2 De kleur van de bakstenen is in overeenstemming met baksteenkleuren gebruikt op de wandelpaden op de langsdammen.

3.3.7.3 De kopse streklaag van bakstenen wordt in de breedte richting om de 5 meter aangebracht op de tribune.

3.3.7.4 De zitvlakken van de tribune zijn 1 meter breed. De aantrede van de tribune is 0,5 meter hoog.

3.3.7.5 In de tribune wordt de naam "Spijk" op een esthetisch aantrekkelijke manier verwerkt zodat het voor schippers vanaf 750 meter afstand waar te nemen is (grens nederland-duitsland vanaf de rivier) De tekst "Spijk" dient massief te worden verwerkt in de tribune in materialen die aansluiten op de materialen van de tribune. De tekst dient gerealiseerd te worden tussen +14.00 nap en +16.00 nap.

3.3.7.6 De trappen worden in hetzelfde materiaal als dat van de tribune doorgezet.

3.3.7.7 De trappen lopen naar beneden door tot aan een niveau van +10:00 nap.

3.3.7.4 1 Meter brede aantrede voor recreatie.

3d impressie van spijk tekst op de tribune.

3.3.7.3 Om de 5 meter een kopse straklaag van bakstenen.

Sfeerreferentiebeeld verhouding traptreden tot tribune.

Commissie Ruimte 2018-2022

Dossiernummer	1630
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	4 september 2019
Agendapunt	8
Omschrijving	Raadsvoorstel Begroting ODRA 2020 (Z/19/333662)

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Ruimte 2018-2022	4 september 2019

Toelichting

t.b.v. raad 18-09-19

*Z03547F95
3F*

Raadsvoorstel

Z/19/333662 INT/19/903461

Onderwerp	Begroting ODRA 2020
Zaaknummer	Z/19/333662
Documentnummer	INT/19/903461
Portefeuillehouder	C. Koers-de Graaf
Portefeuille	Milieu
Behandelend ambtenaar/afdeling	O. Peters/VTH
Telefoon	0316 595 240
E-mail	o.peters@zevenaar.nl

1. Samenvatting

Vanuit de ODRA is de begroting 2020 toegestuurd. Aan de deelnemende gemeenten wordt gevraagd daarvan kennis te nemen en daarop eventueel een zienswijze in te dienen.
Eind 2018 is ODRA gestart met de voorbereiding voor de overgang naar outputsturing.
De ODRA heeft bij de voorbereiding van de begroting 2020 van het algemeen bestuur de opdracht gekregen om de overgang naar outputsturing budgetneutraal uit te voeren. De overgang heeft dus geen effect gehad op de totale omzet van ODRA, behalve de volumestijging die eventueel voortvloeit uit de stijgende vraag naar producten en diensten.
De stijging van de kosten voor de gemeente Zevenaar worden veroorzaakt door de indexering van de loonkosten.

2. Raadsvoorstel

We stellen u voor:

1. Kennis te nemen van en een zienswijze in te dienen tegen de begroting ODRA 2020.

3. Waarom naar de raad

In artikel 35 van de Wet gemeenschappelijke regelingen is opgenomen dat de raden van de deelnemende gemeenten bij het dagelijks bestuur van de Omgevingsdienst hun zienswijze over de begroting naar voren kunnen brengen.

4. Doelstelling en beoogd resultaat

De raad de gelegenheid te geven de begroting ODRA 2020 tegen het licht te houden en te bezien op de gevolgen voor de gemeente Zevenaar.

5. Argumenten en alternatieven

Argumenten

De begroting 2020 heeft voor Zevenaar financiële consequenties
De toegenomen kosten zijn het gevolg van een indexering van de loonkosten. Aan de ODRA wordt verzocht om dit najaar te discussiëren over een taakstellende bezuiniging gezien de financiële positie van de gemeente.

Informeren Dagelijks bestuur ODRA
Onder het voorbehoud dat uw raad pas op 18 september 2019 formeel kan besluiten een zienswijze in te dienen is het Dagelijks bestuur van de ODRA reeds geïnformeerd over het voorstel om een zienswijze in te

dienen. De zienswijze dient vóór 30 september 2019 te worden ingediend bij het Dagelijks bestuur van de ODRA.

Alternatieven
n.v.t.

6. Hoe gaan we dat bereiken en is evaluatie nodig?
n.v.t.

7. Klimaat en duurzaamheid
n.v.t.

8. Communicatie
Wij hebben het Dagelijks Bestuur van de ODRA per brief (U19.905655) alvast op de hoogte gebracht van het voorstel aan u om een zienswijze in te dienen.
De ODRA zal worden verzocht om in het najaar van 2019 te discussiëren over een taakstellende bezuiniging gezien de financiële positie van de gemeente.

9. Kosten, baten en dekking
De verhoging van de bijdrage aan de ODRA betreft € 19.000,00. Deze kosten verwerkt Zevenaar in de meerjarenbegroting 2020-2023.

10. Bijlagen
De volgende bijlagen horen bij dit voorstel:

Volgorde	Documentnummer	Naam
1.	INK/19/903458	Begroting ODRA 2020
2.	UIT/19/905655	Brief met reactie op begroting ODRA 2020
3.	INK/19/907079	Dashboard ODRA
4.	UIT/19/912266	Concept zienswijze

Burgemeester en wethouders van Zevenaar

De secretaris	De burgemeester
Michel Tromp	Lucien van Riswijk

Raadsbesluit

Onderwerp	Begroting ODRA 2020
Zaaknummer	Z/19/333662
Documentnummer	INT/19/903461

De raad van de gemeente Zevenaar;

overwegende dat:
- de raad op grond van de Gemeenschappelijke regeling ODRA een zienswijze mag indienen op de begroting van de ODRA;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van Zevenaar;

gelet op artikel 35 Wet gemeenschappelijke regelingen en artikel 1 en 28 leden 1, 5 en 6 van de Gemeenschappelijke Regeling ODRA;

besluit:

1. Kennis te nemen van en een zienswijze in te dienen tegen de begroting ODRA 2020.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Zevenaar,
gehouden op .

De griffier	De burgemeester L.J.E.M. van Riswijk

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

Begroting 2020

Versie 1.0

dd. 16 mei 2019

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1: Inleiding 3

1.1 Inleiding 3
1.2 Transitie naar outputsturing 3
1.3 Ontwikkelingen wet- en regelgeving 4
1.4 Vraag vanuit de markt / ontwikkelingen 4
1.5 Doelstellingen en ambities 5
1.6 Financieel resultaat 6

Hoofdstuk 2: Ontwikkelingen ODRA (meerjarig) 8

2.1 Externe ontwikkelingen 8
2.2 Kwantitatieve vertaling meerjarige ontwikkelingen 11

Hoofdstuk 3: Begroting 2020 12

3.1 Uitwerking kaders van de begroting 12
3.2 Begroting 2020 in hoofdlijnen 14
3.3 Programma's (begroting en toelichting) 14

Hoofdstuk 4: Toelichting op de begroting en balans 20

4.1 Programma begroting 20
4.4 Overhead 25
4.5 Geprognotiseerde balans 2020 26
4.6 Bedrijfsvoering 31

Hoofdstuk 5: Meerjarenbegroting 33
Hoofdstuk 6: Risicoparagraaf 35

6.1 Transitie naar outputsturing 35
6.2 Organisatie ontwikkeling 36
6.3 Stijgende kosten 36
6.4 Risicobeheersing 37

Ondertekening 38
Bijlage 1: Overzicht bijdragen per partner 39

Toelichting op bijlage 1: 40

Bijlage 2: Overzicht van kengetallen en kostprijzen 41
Bijlage 3: Overzicht van diensten 42

Hoofdstuk 1: Inleiding

1.1 Inleiding

Voor u ligt de initiële begroting voor het jaar 2020 van Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA). ODRA is op 1 april 2013 gestart als gemeenschappelijke regeling van de gemeenten in de regio Arnhem en provincie Gelderland. Omgevingsdienst Regio Arnhem bewaakt en bevordert, namens de aangesloten gemeenten en provincie, de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Wij willen een cruciale schakel zijn in het zorgen voor een veilige, gezonde en duurzame leefomgeving en dat doen door samen met onze partners voor burgers en bedrijven passende oplossingen te bieden.

ODRA is volop in ontwikkeling. De dynamiek van het werkveld vraagt om flexibiliteit en wendbaarheid. Samen met onze partners staan we voor een aantal belangrijke veranderingen zoals de transitie van inputfinanciering naar outputsturing, de implementatie en borging van de Omgevingswet, het ondersteunen bij de energietransitie en de overgang naar een nieuw VTH-systeem met betere informatievoorziening.
Deze veranderingen hebben grote invloed op de begroting 2020 – 2023. Ze vormen samen belangrijke uitgangspunten, maar ook de risico's. Bij het opstellen van deze begroting zijn (niet limitatief) de volgende ontwikkelingen meegenomen:

- Transitie naar outputsturing; wijzigingen in de PDC, werkprogramma en kostprijsmethodiek)
- Wijzigende wet- en regelgeving
- Vraag vanuit de markt / trends en ontwikkelingen
- Doorontwikkeling van de organisatie (doelstellingen en ambities)

1.2 Transitie naar outputsturing

Vanaf de start van ODRA is er op basis van inputfinanciering gewerkt. In het najaar 2018 heeft het Algemeen Bestuur besloten om met ingang van 1 januari 2020 een beheerste vorm van outputfinanciering in te voeren. Het 'beheerste' houdt in dat er in de financiering onderscheid wordt gemaakt tussen 3 groepen van producten en diensten. Voor elke groep is een eigen financieringsregime afgesproken:

- Circa 63% van de omzet wordt gerealiseerd door de levering van producten tegen een vaste productprijs. Dit geldt voor producten die veel afgenomen worden en een betrouwbaar kengetal hebben. U kunt hierbij denken aan (eenvoudige) milieucontroles en het afhandelen van vergunningaanvragen bouw en milieu.
- Circa 26% van de activiteiten van ODRA blijft bestaan uit diensten. Deze worden geleverd op basis van gerealiseerde uren.
- 8% van de activiteiten zijn collectieve diensten. Deze worden bekostigd met een vaste prijs op basis van een vaste verdeelsleutel.
- De overige omzet wordt gerealiseerd uit doorberekening van materiële kosten (zoals Wabo).

Eind 2018 is ODRA gestart met de voorbereiding voor de overgang naar outputsturing. In het voortraject is meerdere malen met de partners op ambtelijk en bestuurlijk niveau gesproken over de effecten van outputsturing. Medio april 2019 heeft dit geleid tot een aantal bestuurlijke afspraken die in deze begroting als grondslag zijn gehanteerd. Deze zijn:

- Er is een akkoord op een PDC met 76 items (in plaats van 150 in 2019), waarin producten zijn samengevoegd en herformuleerd. Het resultaat van het product / dienst en het kwaliteitsniveau is expliciet beschreven.

- Er zijn vastgestelde kengetallen voor de 36 producten in de PDC. Deze kengetallen zijn bepaald vanuit een gewogen gemiddelde van de oude producten in combinatie met ervaringscijfers uit 2018 en procesinformatie.
- Er zijn (concept) werkpakketten voor 2020 vastgesteld op basis van de nieuwe PDC. Deze vormen de omzetkant van de begroting 2020.
- Er is een nieuwe verdeelsleutel vastgesteld voor alle collectieve diensten, met uitzondering van klantadvies BRIKS. Deze bestaat uit de gecombineerde verhouding tussen inwoner aantallen (60%) en stemverhouding, zoals in de GR opgenomen (voor 40%). Voor klantadvies BRIKS geldt 100% inwoneraantal.
- Er is een methodiek voor de kostprijs opbouw vastgesteld. ODRA gaat daarbij uit van een referentiekader voor de opbouw van het uurtarief, zijnde de 'Handleiding overheidstarieven'. Dit geeft een vast inrichtingsprincipe en een vaste categorisering in de kostprijsopbouw. Dit structurele karakter leidt ertoe dat ODRA de komende jaren haar kostprijs kan benchmarken met de kosten van de modale overheidsorganisatie.
  In de methodiek is ook bepaald dat ODRA haar begroting indexeert met de CPB-index.

Bovenstaande grondslagen zijn in de begroting verder uitgewerkt. In hoofdstuk 3 wordt daarvan het resultaat beschreven.

1.3 Ontwikkelingen wet- en regelgeving

De omgeving waarin partners en ODRA zich verder ontwikkelen blijft turbulent. Op het gebied van wet- en regelgeving komt een groot aantal ontwikkelingen op ons af die bepalend zijn voor onze werkzaamheden de komende jaren. We staan daarbij gezamenlijk voor dezelfde uitdagingen, die een investering in tijd en geld van ons vragen. Concrete uitdagingen zijn onder meer:

- Omgevingswet
- Privatisering bouwtoezicht
- Asbestdakenverbod
- Energie (transitie)

1.4 Vraag vanuit de markt / ontwikkelingen

In 2016 keerde het economisch tij. Dat werd onder meer zichtbaar door de toename van het aantal vergunning- aanvragen (bouw) en meldingen (milieu). De bedrijvigheid, zowel door bedrijven als particulieren, in de regio nam toe. Dat resulteerde voor ODRA in een significante toename van werkzaamheden die, waar mogelijk, binnen de werkprogramma's en bestaande budgetten zijn uitgevoerd. Voor een aantal partners gold dat het uitvoeren van milieutaken niet meer binnen de inputfinanciering uitgevoerd kon worden. Daarmee is vanaf medio 2017 (in de bijgestelde begrotingen 2017 en 2018) al rekening gehouden. We verwachten dat de bedrijvigheid in 2020 verder toeneemt. Dit geldt echter niet voor alle partners in dezelfde mate. Samen met de opdrachtgevende partners zijn trends en ontwikkelingen vertaald in het werkprogramma 2020.
U kunt hierbij denken aan ontwikkelingen op het gebied van:

- de risicogestuurde aanpak van ondermijning;
- handhaving op illegale asbestsanering en illegaal grondverzet;
- de groei van de circulaire economie;
- doorontwikkeling risicogestuurd toezicht en handhaving;
- de verdere implementatie van de landelijke handhavingsstrategie.

1.5 Doelstellingen en ambities

Omgevingsdienst Regio Arnhem staat samen met haar partners voor het bewaken en verbeteren van de fysieke leefomgeving. Dat doen wij door:

- het in de praktijk brengen van onze kernwaarden: vakmanschap, verantwoordelijkheid, vertrouwen en samenwerken;
- door het kwalitatief goed uitvoeren van taken;
- het leveren van integrale adviezen;
- een expertisecentrum op het gebied van onder meer bodem, geluid, lucht, licht, externe veiligheid, constructieve veiligheid en metingen te zijn;
- de werkprogramma's te realiseren;
- binnen de financiële kaders, gesteld door onze opdrachtgevers, te werken;
- zoveel mogelijk te voldoen aan de KPMG Kwaliteitscriteria 2.2;
- te investeren in kwaliteit;
- een sparringpartner voor burgers, bedrijven en (keten)partners te zijn;
- samen met de andere 6 Gelderse Omgevingsdiensten op te trekken, kennis te delen en krachtig met elkaar samen te werken;
- een goede samenwerking met de Veiligheidsregio, de waterschappen, de politie, het OM, de Inspectie Leefomgeving, de NvWA en andere ketenpartners.

ODRA startte in 2017 met het traject 'stepping stones'. Het betreft een gefaseerde aanpak om bovenstaande missie te bereiken. In 2019 zijn de bestaande 'stones' herijkt en verder geconcretiseerd. Voor 2019 en 2020 heeft ODRA vier speerpunten gedefinieerd.

1. Implementatie van outputsturing / outputfinanciering per 1 januari 2020.
2. Basis op orde (de in gebruik name van een nieuw VTH systeem per juli 2020).
3. Medewerker van de toekomst (koppeling met de Omgevingswet).
4. Faciliteiten van de toekomst (nieuw bedrijfsvoeringsysteem in 2019 en huisvesting mogelijk vanaf 2021).

Hieronder worden deze speerpunten verder toegelicht.

1.5.1 Implementatie van de outputsturing

Deze begroting is het eerste tastbare product van de transitie naar outputsturing. De veranderingen in de Producten en Diensten Catalogus hebben geleid tot herverdeeleffecten in de bekostiging door partners. De wijziging van de verdeelsleutel voor de collectieve diensten heeft eenzelfde effect. Outputfinanciering houdt ook in dat afrekening op basis van afgenomen volumes per product plaatsvindt. Vandaar dat tijdens de voorbereiding op deze begroting veel aandacht is besteed aan het in kaart brengen van het aantal af te nemen producten per partner.

Met deze begroting is de transitie naar outputsturing nog niet afgerond. De tweede helft van 2019 gebruikt ODRA om outputsturing administratief te faciliteren (implementatie van een nieuw bedrijfsvoeringsysteem) en, samen met de partners, een outputgerichte sturingscyclus op te starten. Dit betekent een accentverschuiving in de (account)gesprekken richting kwaliteit en resultaat (outcome).

1.5.2 Basis op orde

ODRA gaat in juli 2020 over op een ander VTH systeem. De voorbereidingen zijn in 2019 gestart met de aanbesteding en een 'proof of concept' (haalbaarheid). De inrichting van het systeem en de migratie van het huidige S4O naar het nieuwe systeem zijn gepland in het eerste halfjaar 2020. Als voorwaarde voor de implementatie geldt dat het gegevensmanagement, archivering en het Digitaal Stelsel Omgevingswet op orde zijn. Met name het op orde krijgen van de startdossiers, de gegevenskwaliteit en het vraagstuk over

archivering vragen nog veel aandacht. We pakken dit samen met de partners op. Zowel partners als ODRA hebben hierin verantwoordelijkheid.

1.5.3 Medewerker van de toekomst

Op 1 januari 2021 treedt de Omgevingswet in werking. Dit heeft grote impact op de werkwijze van medewerkers en organisatie(structuur) van ODRA. In 2020 wordt het project 'Omgevingswet' verder geïntensiveerd. Er zal een opleidingstraject worden uitgevoerd. We ontwikkelen kennis, competenties en vaardigheden. Dit doen we in samenwerking met de collega-diensten van het Gelders Stelsel. De Omgevingswet vraagt om meer integraal werken en denken vanuit initiatieven. De uitvoering van de VTH- en adviestaken wijzigt. Ook de manier waarop processen lopen wijzigen. ODRA zal haar partners veel intensiever bij besluitvorming betrekken.
Het is op het moment van het opstellen van deze begroting nog te vroeg om al de organisatorische consequenties voor ODRA te duiden. We verwachten dat de omgevingsgerichte (locatie gebonden) werkwijze gaat leiden tot synchronisatie van de organisatiestructuur.

1.5.4 Faciliteiten van de toekomst

Onder dit speerpunt vallen onder meer de huisvesting en het bedrijfsvoeringsysteem (ERP).

Huisvesting
In 2023 loopt het huurcontract in het stadskantoor Arnhem af. ODRA moet uitzien naar andere huisvesting. Ook om andere redenen wenst ODRA een andere huisvesting. Knelpunten rond parkeren, bereikbaarheid, faciliteiten en de huidige kosten hoopt ODRA vanaf 2021 te kunnen oplossen.

ERP – nieuw systeem voor financiële en personele administratie
Bij het ERP gaat het om het nieuwe systeem waarin financiën, tijdschrijven en personeelszaken zijn ondergebracht. De implementatie van financiën en urenregistratie startte in 2019. In 2020 ronden we de transitie van het personele gedeelte af.

1.6 Financieel resultaat

ODRA begroot voor 2020 een tekort van € 236.000. Dit tekort ontstaat door de invoering van een nieuw VTH-systeem. Er worden in 2020 en 2021 dubbele kosten voorzien met betrekking tot licentiekosten, afschrijving en beheer. In 2020 zijn er twee systemen actief om de migratie goed te kunnen vormgeven. De eenmalige investering met betrekking tot de inrichting en procesverbetering zal worden geactiveerd.

De businesscase voor het VTH-systeem is positief. De besparing van circa € 400.000 per jaar wordt vanaf 2022 gerealiseerd. In de (meerjaren)begroting is aangegeven dat het negatieve saldo 2020 wordt bekostigd uit de Algemene Reserve. De reserve wordt vanaf 2022 weer aangevuld.

Risico's
De overgang naar outputfinanciering brengt een aantal risico's met zich mee.

Kengetallen nieuwe producten
De belangrijkste betreft de berekening van de kostprijs (kengetallen) voor 2020 van de nieuwe producten. Er zijn voor een aantal producten nog onvoldoende ervaringscijfers om dit goed te staven. We hebben er niet voor gekozen om voor deze producten een marge in te bouwen, omdat de bijdrage vanuit de partners hierdoor verhoogd zou moeten worden.

Ontwikkelingen en onzekere factoren
Daarnaast is er een aantal ontwikkelingen en onzekere factoren in de markt die een risico inhouden voor de uiteindelijke exploitatie. ODRA ziet de druk op de kosten steeds groter worden. Zo zijn de prijsstijgingen hoger dan de indexering die ODRA jaarlijks toepast. Het meest manifest zijn de personeelskosten van externen (duur door schaarste), van salariskosten (hogere cao-eisen door de bonden) en stijgingen van kosten bij huisvesting, stelseltaken en secundaire arbeidsvoorwaarden.

Organisatieontwikkeling
ODRA is een organisatie in verandering. De afgelopen jaren is al een aantal veranderingen in gang gezet richting toekomst. De speerpunten van ODRA (zie volgende paragrafen) leiden er toe dat er veel (interne) capaciteit nodig om dit in gang te zetten. Dit komt de productiviteit niet ten goede. Daarnaast gaat ODRA fors investeren in de Omgevingswet. Naast de opleidingscapaciteit zal er een groter beslag komen te liggen op de coördinatoren en afdelingshoofden om de veranderende werkwijzen en noodzakelijke cultuur (competentie) aanpassingen door te voeren. Ook ziet ODRA dat de druk (vraag naar capaciteit) op de staf en bedrijfsvoering toeneemt. Vraagstukken op het gebied van archief, kwaliteitsverbetering, control en HR moeten worden beslecht en geven een opwaartse druk op de overhead.

Meerjaren risico's
Bovenstaande risico's zijn geen risico's voor sec 2020. Ze manifesteerden zich al in 2018 en 2019. Door maandelijks te monitoren en strak op de kosten en baten te sturen, hebben wij in 2018 een positief resultaat geboekt. Een deel van de extra kosten is opgevangen door incidentele meevallers en door het gebruiken van de marges die over het algemeen in de begroting (zoals de post Onvoorzien) aanwezig zijn. Deze zijn nu in de begroting 2020 niet meer opgenomen.

In hoofdstuk 5 zijn bovenstaande risico's verder uitgewerkt, en zijn de mitigerende maatregelen die ODRA voorstaat, beschreven.

Hoofdstuk 2: Ontwikkelingen ODRA (meerjarig)

2.1 Externe ontwikkelingen

Voor de werkprogramma's zijn de landelijke en regionale trends en ontwikkelingen in kaart gebracht, gekwantificeerd en vertaald in concept werkprogramma's 2020 per partner. Dit zijn ontwikkelingen op het gebied van een risicogestuurde aanpak van ondermijning, klimaat en duurzaamheid, handhaving op illegale asbestsanering en illegaal grondverzet, de groei van de circulaire economie en de verdere implementatie van de landelijke handhavingstrategie.
Op het gebied van wet- en regelgeving komt een groot aantal ontwikkelingen op ons af. Deze trends en ontwikkelingen bepalen deels onze werkzaamheden de komende jaren. We staan daarbij gezamenlijk voor dezelfde uitdagingen:

- Omgevingswet
- Aantrekken economisch tij
- Circulaire economie
- Privatisering bouwtoezicht
- Wet Verbetering VTH
- Asbest
- Energie
- Complexe handhaving
- Risico gericht toezicht

2.1.1 Omgevingswet

Voorsorteren op de Omgevingswet is de grootste uitdaging voor de komende jaren. Zowel voor de partners, als voor ODRA. Het brengt een grote mate van gezamenlijke ontwikkeling met zich mee. De Omgevingswet leidt ertoe dat partners een Omgevingsvisie en een Omgevingsplan moeten opstellen die uiteindelijk om uitvoering vragen, onder meer door ODRA.
Voor ODRA betekent de Omgevingswet dat er (intern) geïnvesteerd gaat worden op de competenties van vergunningverleners en toezichthouders. Dat betekent voor toezicht in elk geval een doorontwikkeling van het klassieke toezicht (op basis van vooraf vastgestelde controlefrequenties en controle op de regels) naar risico- en informatie gestuurd toezicht dat is gericht op het bereiken van de doelen achter de regels (effecten). Voor vergunningverleners geldt dat er integraler naar de aanvraag gekeken moet worden, in relatie tot de Omgevingsvisie van de partner. De samenwerking met de collega's van de gemeentelijke afdelingen Ruimtelijke Ordening en Economische zaken zal intensiever en pro-actiever worden.

2.1.2 Aantrekken economisch tij

In 2016 keerde het economisch tij. Dat werd onder meer zichtbaar door de toename van het aantal vergunningaanvragen (bouw) en meldingen (milieu). Dit resulteerde voor ODRA in een significante toename van werkzaamheden die binnen de werkprogramma's en via aanvullende opdrachten zijn uitgevoerd. We verwachten dat de bedrijvigheid in 2020 stabiliseert, dit geldt echter niet voor alle partners in dezelfde mate. Afhankelijk van lokale ontwikkelingen en plannen kan de vraag toenemen. Hierop is geanticipeerd in de concept werkprogramma's 2020.

2.1.3 Circulaire economie

De komende jaren zullen de implicaties van de klimaatopgave en de groei van de circulaire economie onze aandacht vragen. Vraagstukken zijn bijvoorbeeld de initiatieven die duurzame energie met behulp van biomassa installaties willen opwekken, de impulsen om te komen tot energie neutrale gebouwen , de ontwikkelingen rondom de duurzame recycling van

elektrische apparaten (zogeheten "Wheelabex") en de mogelijkheden in de wet- en regelgeving om afvalstoffen als grondstoffen te gebruiken.

2.1.4 Privatisering bouwtoezicht

Dit wetsvoorstel regelt de invoering van een nieuw stelsel van kwaliteitsborging voor het bouwtoezicht. De verantwoordelijkheid komt nog nadrukkelijker bij de aannemer te liggen. Bij de oplevering van het bouwwerk moet de aannemer aantonen dat aan de regelgeving is voldaan. Aannemers moeten voldoen aan strenge eisen van een publieke toelatingsorganisatie. Dit betekent overigens zeker niet dat het toezicht door gemeenten op bouwwerken verdwijnt. De toetsing tijdens het bouwproces kan in een aantal gevallen minder worden, bij oplevering van een gebouw blijven gemeenten een nadrukkelijke rol spelen.

2.1.5 Wet Verbetering VTH

De wet Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (Wet VTH) is op 14 april 2016 van kracht geworden. In 2017 is deze wet geëvalueerd met een besluit verbetering vergunningverlening, toezicht en handhaving als uitkomst. Daar is een aantal uitdagingen uit voortgekomen, zowel voor de partners als voor ODRA. Zoals het verbeteren van informatiebeheersystemen. Er is aandacht nodig voor een goede verbinding van de beleidscyclus met de uitvoeringscyclus, oftewel tussen het bevoegd gezag en de omgevingsdiensten. ODRA maakt hier – samen met de andere omgevingsdiensten in het stelsel – reeds volop werk van via I-GO en samenwerkingsafspraken met de Veiligheidsregio, politie en OM. De Wet VTH zal, samen met het onderliggende besluit en de onderliggende regeling, via de Invoeringswet opgaan in de Omgevingswet. Hierbij is het uitgangspunt dat dit beleidsneutraal plaatsvindt.

2.1.6 Asbest

Asbest blijft een prioritair thema waarvan afgelopen jaar nadrukkelijk is aangegeven dat de regulering van asbest hoort bij omgevingsdiensten. ODRA deed op dit punt al het nodige; opsporing van illegale saneerders en regulier toezicht op gemelde saneringen. ODRA continueert deze activiteiten in 2020.
Daarnaast is er een verbod op asbestdaken per 1 januari 2025 aangekondigd, waardoor dak-eigenaren er een grote opgave bijhebben om voor verwijdering te zorgen. ODRA gaat de coördinerende rol bij de uitvoering van de regionale versnellingsaanpak op zich nemen. Het succes van de uitvoering is mede afhankelijk van de actieve participatie van de gemeente. De gezamenlijke versnellingsaanpak ambieert een versnelling van 31% (huidig tempo) naar 60%. De provincie bekostigt de versnellingsaanpak in 2019, de gemeentelijke partners gezamenlijk de aanpak in 2020.

2.1.7 Energie

Vanuit het Rijk en binnen de Provincie Gelderland (Gelders Energieakkoord – GEA) wordt richting gegeven aan de energietransitie. In Gelderland wordt met het GEA ingezet op 'klimaatneutraal zijn' in 2050. Voor de doelgroep 'bedrijfsleven' is de doelstelling geformuleerd dat per jaar 1,5% energiebesparing met een totale energiebesparing van 7,5% in 2020 gerealiseerd moet zijn. Een ambitieuze doelstelling waarvoor een samenhangende aanpak nodig is van gemeenten, provincie, omgevingsdiensten en bedrijven.
Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA) kan met haar VTH-takkenpakket en vanuit haar positie in de samenleving (de oren en ogen in het veld), een belangrijke bijdrage leveren aan de geformuleerde doelstellingen. Een rol die ODRA samen met haar opdrachtgevers en partners in de regio invulling geeft, bijvoorbeeld door:

- signalering van het energieregime bij bedrijven;
- werken aan bewustwording bij bedrijven;
- het stimuleren van bedrijven tot energiebesparingsmaatregelen;
- middels toezicht en handhaving energiebesparing afdwingen;

- fungeren als kenniscentrum in de regio.

Programma Energie 2020
In 2020 zal de kern van het Programma Energie bestaan uit de laatste fase van de versnellingsactie EML-controles, waardoor 20% van de midden- en grootverbruikers gecontroleerd is. Verder wordt gewerkt aan het breed borgen van de in 2019 ontwikkelde producten en competenties, zoals het toepassen van BENG-normen bij VTH-taken, energie als onderdeel van milieuvergunningen voor bedrijven en toezicht op bodemenergie. Tot slot staat 2020 in het teken van het intern voorbereiden van de organisatie voor de toename van vergunningsaanvragen voor duurzame energieopwekking en infrastructuur als onderdeel van de Regionale Energiestrategie (RES).

2.1.8 Complexe handhaving
Omgevingsdienst Regio Arnhem heeft in het Gelders Stelsel de taak om de complexe handhaving te coördineren. In het kader van deze taak voert ODRA in elk geval de volgende werkzaamheden uit:
- Afstemming binnen het stelsel over de complexe handhaving;
- Coördineren programmatisch toezicht complexe handhaving (melden en registreren, meten en registreren, E-PRTR en het project bouwen en RO);
- Coördinatie stelsel-brede handhavingsprojecten;
- Uitvoering toezicht complexe inrichtingen.

Net als eerdere jaren, voert ODRA in 2020 toezicht uit bij complexe bedrijven bij drie omgevingsdiensten in De Vallei, Noord-Veluwe en de regio Veluwe IJssel.

Ontwikkeling stelseltaak complexe handhaving
Naast bovenstaande taken, werkt ODRA aan de ontwikkeling van de stelseltaak. Ter verbetering van de complexe handhaving, hebben het AB Voorzittersoverleg en de Opdrachtgeversboard in 2019 hun voorkeur uitgesproken om te gaan werken met 'programmasturing voor provinciale en gemeentelijke complexe inrichtingen'. Na besluit van Gedeputeerde Staten van Provincie Gelderland, is begin 2019 de implementatie van programmasturing voor provinciale complexe inrichtingen gestart, onder leiding van een kwartiermaker. Doelen van de implementatie zijn verbetering van kwaliteit -waaronder een beter level playing field voor bedrijven- en efficiëntie.

In praktijk gaat dit betekenen dat er één programmamanager onder de verantwoordelijkheid van één directeur, één uitvoeringsprogramma, en één pool van toezichthouders komt waarbinnen geprioriteerd wordt. Tevens zal er gewerkt worden met één PDC en zaaksysteem. Ook wordt geïnvesteerd in kennisuitwisseling. De ambitie is om vanaf 1 januari 2020 daadwerkelijk met programmasturing voor provinciale complexe inrichtingen te gaan werken.

Voor wat betreft de gemeentelijke complexe inrichtingen, is de verwachting dat er na 1 januari 2020 met implementatie gestart wordt, om vervolgens vanaf 1 januari 2021 ook voor deze inrichtingen met programmasturing te gaan werken. Concreet betekent het voor ODRA een verzwaring van de provinciale stelsteltaak complexe handhaving.

2.1.9 Risico- en informatie gestuurd toezicht
In de huidige informatiemaatschappij is het kunnen beschikken over goede data van grote waarde om (dreigende) omgevingsproblemen te ontdekken en daar op te kunnen handelen. De problematiek rondom ondermijning is daar een goed voorbeeld van. Door slim en effectief gebruik te maken van diverse data kunnen we een hoger rendement voor de omgeving bereiken. Het gaat hierbij vooral om de verschuiving van reactief en incidentgericht handhaven naar proactief delen van kennis. Vaak is de informatie die we nodig hebben al

beschikbaar, maar wordt die informatie onvoldoende gedeeld met collega's of handhavingspartners die actie kunnen ondernemen. Door meer en betere informatie te verzamelen, krijgen we meer inzicht in de kansen en risico's. Dan kunnen we de beschikbare handhavingscapaciteit effectiever en preventiever benutten.

Onderdeel hiervan is een actueel en volledig inzicht in risico's van bedrijfsmatige activiteiten. In 2014-2015 hebben de partners daartoe een gezamenlijk beleidskader vastgesteld, met een looptijd van 4 jaar. In 2019 wordt het geactualiseerd. Ook geeft het bestaande kader onvoldoende ruimte voor innovatie, flexibiliteit en maatwerk.
De actualisatie voorziet in meer ruimte voor innovatie, flexibiliteit en maatwerk. Immers, alhoewel het 'klassieke', toezicht aan de hand van vooraf bepaalde controlefrequenties altijd noodzakelijk zal blijven in verband met de preventieve werking die van dit toezicht uit gaat, zal het accent wel worden verlegd naar andere vormen van toezicht: meer keten- en informatie gestuurd, meer recherchematig. De beschikbare middelen zijn echter niet oneindig. Voorbeelden: branchegericht toezicht, thematisch toezicht en vormen van zelfcontrole.

2.2 Kwantitatieve vertaling meerjarige ontwikkelingen

De afgelopen jaren heeft ODRA een geleidelijke groei gekend in het aantal medewerkers en omzet. Deze groei zet zich in lichte mate voort in 2020 door bovenstaande ontwikkelingen, en zet zich naar verwachting ook tot in 2021 door. Een deel van de groei komt voort uit de toename van nieuwe taken en opdrachten die partners bij ODRA neerleggen. Het inrichtingenbestand heeft sinds de oprichting in 2013 ook een substantiële groei doorgemaakt, maar is nu gestabiliseerd.

Hieronder is aangeven welke impact, in kwantitatieve zin, bovenstaande ontwikkelingen hebben voor ODRA en de meerjarenbegroting.

- Bij voortzetting van de huidige groei van de Nederlandse economie zal het aantal initiatieven (vergunningaanvragen, ruimtelijke initiatieven etc.) een kleine groei per jaar geven. De aanvragen zullen meer en meer multidisciplinair worden, er is een groei in de vraag van adviezen op basis van expertises geluid, bodem, lucht enz.
- Het aantal zienswijzen, bezwaar- en beroepzaken zal in lijn met de verwachte economische groei eveneens een zekere toename van enkele procenten laten zien.
- Er is een trend zichtbaar waarbij sprake is van een groei van het aantal complexe/maatschappelijke relevante dossiers die vragen om een projectmatige en integrale benadering. Reële verwachting is dat een groter deel van ODRA-werkzaamheden bij zogenaamde aandachtsbedrijven komt te liggen.
- Voor asbest zal het aantal controles de komende jaren stijgen gezien het aangekondigde verbod op asbestdaken en het feit dat ODRA in toenemende mate gevraagd wordt (en in staat is) om illegale asbestsaneringen op te sporen.
- De aandacht voor duurzaamheid en energie leidt tot een toename van energiecontroles.
- De inschatting is dat de komende jaren meer projecten voor ODRA-partners gezamenlijk uitgevoerd gaan worden, en dat er specifieke projecten (zoals de ontwikkeling van bedrijventerreinen, verlenging van snelwegen (A15)) worden opgestart.

In de bijlage zijn bovenstaande ontwikkelingen op ODRA niveau gekwantificeerd. Het is op dit moment nog niet mogelijk om op partnerniveau dit inzichtelijk te maken.

Hoofdstuk 3: Begroting 2020

3.1 Uitwerking kaders van de begroting

In de inleiding zijn de uitgangspunten en de grondslagen voor de begroting 2020 geformuleerd. Hieronder zijn deze uitgewerkt en vertaald in concrete kaders en normen voor de begroting en bedrijfsvoering.

3.1.1 Werkprogramma's 2020

De batenkant van de begroting wordt nagenoeg geheel bepaald door de (concept) werkprogramma's 2020. In maart 2019 zijn hierover met alle partners de gesprekken afgerond. De werkprogramma's zijn gebaseerd op alle volume ontwikkelingen, de transitie naar outputfinanciering en de herverdeling van de collectieve diensten.
Bij het vaststellen van de volume ontwikkelingen is nauwgezet gekeken naar de realisatie 2018 en de verwachte veranderingen op product & dienst niveau voor 2019/2020.
De ambitie is om ook de meerjarige ontwikkelingen te kwantificeren. Dit is maar ten dele gelukt. De input is nog te weinig concreet om dit door te vertalen in een meerjarig programma's per partner.

3.1.2 Kostprijs en uurtarief

Voor het vaststellen van de kostprijzen van de producten en uurtarief (voor diensten) heeft ODRA haar methodiek consistent gemaakt op de principes van outputfinanciering en de vastgestelde kostprijsmethodiek.
De kostprijs van een product wordt bepaald door het kengetal (= verwachte gemiddelde tijdsbesteding voor de realisatie van het product) te vermenigvuldigen met het standaard uurtarief. De vastgestelde kengetallen en de begrote aantallen producten, zijn in de bijlage opgenomen. Tot en met de begroting 2019 werd het uurtarief van ODRA bepaald door het totaal van de kosten te delen door het aantal productieve (= declarabele) uren. Vanaf 2020 hanteren we een kostprijsopbouw vanuit het referentiekader 'handleiding overheidstarieven' met een vaste indexering. Er wordt in 2020 met deze methodiek gestart met het uurtarief 2019 als beginpunt. Voor 2019 geldt een tarief van € 89,-. De index voor 2020 is 2,24%. Voor 2020 is het uurtarief € 91,-.
ODRA past in 2020 nog geen tariefdifferentiatie toe, dat zou de overgang naar outputfinanciering extra compliceren. Dat betekent dat alle producten en diensten tegen hetzelfde uurtarief worden aangeboden. Nadat er meer ervaringscijfers zijn opgebouwd over de kengetallen en in te zetten expertises per product, kan ODRA onderzoeken of tariefdifferentiatie per product nodig wordt.

Tarief opbouw	begroting 2020	Handleiding	Verschil
Directe loonkosten	€ 61	€ 53	€ 8
- huisvesting & facilitair	€ 6	€ 7	-€ 1
- ict	€ 8	€ 3	€ 4
- overige kosten	€ 2	€ 1	€ 1
Overhead	€ 15	€ 11	€ 4
Ondersteunende organisatie	€ 15	€ 3	€ 11
Beleidsruimte		€ 23	-€ 23
Totaal	**€ 91**	**€ 91**	**€ 0**

Vanaf 2020 gaat ODRA werken met de referentiemethodiek. Vanuit de benchmark met de 'handleiding overheidstarieven' ontstaat er inzicht in de tariefsopbouw op onderdeelniveau,

bijvoorbeeld de huisvesting -en ICT kosten per fte/werkplek, en kosten van het salarisgebouw. Dit biedt voor ODRA aanknopingspunten om beleid te formuleren op de onderdelen waar ODRA afwijkt van de benchmark.
De afwijking met de benchmark is in de bovenstaande tabel opgenomen op de regel 'beleidsruimte'.

3.1.3 Indeling van de begroting / normeringen

De uitgangspunten bij de totstandkoming van deze initiële begroting 2020 zijn:

- De transitie naar outputfinanciering leidt tot drie productgroepen in deze begroting: producten, diensten en collectieve diensten. Voor elk van de drie productgroepen geldt een specifieke financieringsafspraak: producten op basis van de kostprijs, diensten op basis van nacalculatie van de uren, collectieve diensten met een vaste prijs (op basis van een algemeen geldende verdeelsleutel).
- De programma-indeling die in het Gelders Stelsel van omgevingsdiensten wordt gebruikt, is leidend. Daarnaast wordt er per programma onderscheid gemaakt per taakveld.
- De BBV richtlijnen zijn toegepast, ondermeer inhoudende:
  - de personele en materiele kosten worden direct toegerekend aan de programma's en taakvelden op basis van verrichte activiteiten;
  - de kosten voor de overhead (kosten van de afdelingen 'staf' en 'bedrijfsvoering', het team 'ICT/administratieve ondersteuning' en het Management Team) worden separaat in de begroting vermeld, en toegerekend aan de programma's op basis van de verhouding van de directe kosten;
  - de kosten van coördinatie van productieve teams worden niet tot de overhead gerekend en worden toegerekend aan de programma's op basis van de verhouding van de directe kosten.
- Er is een normering gehanteerd voor de kosten:
  - de loonkosten zijn gebaseerd op de gemiddelde loonkosten per functie. Daarmee is een relatie aangebracht tussen het werkprogramma en de daarvoor benodigde capaciteit en kwaliteit/ functieniveau en de loonkosten;
  - de opleidingskosten en algemene personeelskosten zijn begroot als percentage van de loonsom, respectievelijk 3% en 3,5%;
  - voor de overheadkosten (huisvesting, facilitair en ICT) geldt dat deze zijn begroot op basis van de werkelijke contractwaarde (voornamelijk met de gemeente Arnhem/De Connectie), met de afgesproken CPB index.

3.1.4 Meerjarige ontwikkeling

Ten opzichte van de begroting 2019 (1^{e} wijziging) is in deze begroting wel meer accent gelegd op de meerjarige ontwikkeling van de kosten. Er is een aantal organisatorische ontwikkelingen in gang gezet die gaan leiden tot kostenreductie in de overhead. De belangrijkste zijn de nieuwe aanbesteding van het bedrijfsvoeringsysteem (medio 2019), de vervanging van het zaaksysteem in 2020, en mogelijke andere huisvesting.

3.2 Begroting 2020 in hoofdlijnen

Hieronder treft u de initiële begroting 2020 van Omgevingsdienst Regio Arnhem weergegeven in productiedoelen per taakveld. De toelichting en de indeling op de programma's is vanaf paragraaf 3.3 weergegeven.

Totaal baten / kosten x € 1.000	aantal producten	uren diensten	omzet prod & diensten	materiële baten/kosten	totaal
- bouw	5.685	3.806			
- milieu	6.843	30.056			
- algemeen (milieu en bouw)	766	13.988			
Totaal producten en diensten	13.294	47.850	€ 14.754	€ 1.783	€ 16.537
Compl vergunningen				€ 59	€ 59
Totaal baten			€ 14.754	€ 1.842	€ 16.596
Kosten					
directe kosten personeel			€ 11.308		€ 11.308
directe kosten materieel (Wabo en bur milie				€ 390	€ 390
toegerekende overhead				€ 5.134	€ 5.134
Totaal kosten			€ 11.308	€ 5.524	€ 16.832
Saldo			**€ 3.446**	**-€ 3.682**	**-€ 236**

Het totaal overzicht van de begroting (programma's / taakvelden en categoriale indeling) leest u in hoofdstuk 4.

3.3 Programma's (begroting en toelichting)

3.3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk leest u per programma:

- wat we willen bereiken
- wat we ervoor doen
- welke indicatoren gelden
- welke kosten de uitvoering met zich meebrengt

De programma-indeling van de begroting (en werkprogramma's, tussentijdse rapportages en jaarrekening) is:

- Programma: Vergunningverlening
- Programma: Handhaving
- Programma: Advies
- Programma: Stelseltaken
- Programma: Algemeen & projecten

3.3.2 Programma Vergunningverlening

Voor alle partners van ODRA verzorgen we de vergunningverlening milieu. Vergunningaanvragen en meldingen beoordelen we op juistheid en volledigheid. We zorgen ervoor dat ze binnen de wettelijke termijnen worden afgehandeld. Wabo-procedures behandelen we zoveel mogelijk integraal. Als schakel in de keten zoeken wij daarbij nadrukkelijk aansluiting op de 'loketten' van de partners.

Voor de gemeenten Arnhem, Lingewaard, Renkum en provincie Gelderland verzorgt ODRA de meldingen en vergunningverlening die te maken hebben met bouwtaken. Daarbij geven we ook adviezen op het gebied van constructietechniek, de welstandstoets en monumentenzorg. Bij planologische afwijkingen zoeken we afstemming met de partners. Voor de gemeenten Renkum en Lingewaard behandelen we ook de bezwaar- en beroepsprocedures.

Ons uitgangspunt is dat we de burger en ondernemer professioneel en effectief willen ondersteunen bij de voorbereiding van zijn (bouw)planontwikkeling. In de voorbereiding leveren we advies over de te zetten stappen. Vervolgens beoordelen we de aanvragen op juistheid en volledigheid. We zorgen ervoor dat deze aanvragen binnen de wettelijke termijnen afgehandeld zijn, meldingen beoordelen we op juistheid en volledigheid.

Te bereiken resultaten - output en kosten / baten

Programma Vergunningen	Beoogd resultaat	Bereikt resultaat 2018	Doel 2020	
Productie	95-105% van de werkprogramma's + aanvullende opdrachten gerealiseerd	130% :producten 110% uren	95-105%	☺ ☺
Tijdigheid	Verlenen vergunningen (Wabo) binnen de wettelijke termijn	89,1%	90%	☺
Klanttevredenheid	ODRA heeft tevreden klanten en scoort minimaal een 7 bij interview of 80% (zeer) tevreden bij digitale bulk uitvraag	84,0%	80%	☺
Financiele realisatie	Binnen budget		Ja	☺
	- kosten (x € 1.000)	€ 4.419	€ 4.076	saldo
	- baten (x € 1.000)	€ 4.022	€ 4.008	€ -68

1. Vergunningverlening baten / kosten x € 1.000	aantal producten	uren diensten	omzet prod & diensten	materiële baten/kosten	totaal
- meldingen (o.a. sloop/vuurwerk/enz)	1.883				
- vergunningen en besluiten Briks	1.891				
- vergunningen en besluiten milieu	223				
- vooroverleg bouw en milieu		3.973			
- overig (beoordelingen/beroep/advies)		2.544			
Totaal producten en diensten	3.997	6.517	€ 3.949		**€ 3.949**
Wabo en milieu Metingen/ compl vergunningen				€ 59	**€ 59**
Totaal baten			€ 3.949	€ 59	**€ 4.008**
Kosten					
directe kosten personeel			€ 2.777		**€ 2.777**
directe kosten materieel				€ 59	**€ 59**
toegerekende overhead				€ 1.240	**€ 1.240**
Totaal kosten			€ 2.777	€ 1.299	**€ 4.076**
Saldo			**€ 1.172**	**-€ 1.240**	**-€ 68**

Toelichting

De belangrijkste producten in dit programma zijn de behandeling van diverse meldingen en het verstrekken van vergunningen, met name bouw. Daarnaast worden er voor cira 4,5 fte (advies)diensten, het merendeel in de vorm van 'vooroverleg' .

In het Gelders Stelsel is afgesproken dat de complexe vergunningverlening wordt uitgevoerd door Omgevingsdienst Regio Nijmegen (ODRN). De kosten daarvan worden doorbelast op outputbasis conform de kostprijs van ODRN.
In de werkprogramma's specificeren we de de te leveren producten naar partners en op activiteitenniveau. De realisatie van programma Vergunningverlening is vooraf niet eenduidig aan te geven. Het maken van vergunningenproducten is vraaggestuurd en grotendeels afhankelijk van de economische situatie in de regio en in Nederland.

3.3.3 Programma Handhaving

Voor al onze partners voeren we het milieutoezicht bij bedrijven uit en behandelen we eventuele klachten over bedrijven. Het toezichtprogramma, zoals opgenomen in de werkprogramma's, is leidend. Toezicht en handhaving is een cruciale schakel in de

reguleringsketen. Preventief toezicht op (bedrijfsmatige) activiteiten in de leefomgeving, verkleint de kans op ongevallen, incidenten of zelfs rampen aanzienlijk. Onze inzet is erop gericht om het naleefgedrag van bedrijven te verbeteren. Daarmee zorgen e voor een verbetering van de veiligheid en leefbaarheid. We toetsen de wettelijke voorschriften, zijn oplossingsgericht en bij een overtreding volgen we de vastgestelde sanctiestrategie.

Naast werkzaamheden voor onze ODRA partners voeren we ook toezicht uit bij complexe bedrijven voor drie andere omgevingsdiensten (Omgevingsdienst Veluwe IJssel, Omgevingsdienst Noord-Veluwe en Omgevingsdienst De Vallei). We zijn gespecialiseerd in de uitvoering van toezicht bij complexe bedrijven binnen het Gelders Stelsel. Vanaf 2020 is ODRA eindverantwoordelijk voor toezicht en handhaving bij de complexe bedrijven die onder het provinciaal bevoegd gezag plaatsvinden. ODRA stuurt het programma provinciebreed aan en is verantwoordelijk voor de kwaliteitsontwikkeling van de provinciale pool toezichthouders.

Te bereiken resultaten- output en kosten / baten

We werken in overeenstemming met de vastgestelde strategie voor handhaving van onze partners. We staan voor het realiseren van normconform gedrag bij inrichtingen die onder toezicht staan.
We zorgen ervoor dat we zorgvuldig informatie registreren. De informatie gebruiken we voor het maken van analyses voor het verder verbeteren van de veiligheid en leefbaarheid van de leefomgeving. We voeren onze controles zodanig uit dat we altijd een externe auditor mee kunnen laten kijken. We volgen trends en ontwikkelingen, zodat we voldoende geëquipeerd zijn om bedrijven aan te spreken en/of te adviseren.

Programma Toezicht & handhaving	Beoogd resultaat	Bereikt resultaat 2018	Doel 2020	
Productie	95-105% van de werkprogramma's + aanvullende opdrachten gerealiseerd	133% :producten 105% uren	95-105%	☺ ☺
Tijdigheid	% van de klachtmeldingen is binnen 2 weken afgehandeld	85,5%	80%	☺
Klanttevredenheid	Nvt		Nvt	☺
Financiele realisatie	Binnen budget		Ja	☺
	- kosten (x € 1.000)	€ 5.059	€ 7.762	saldo
	- baten (x € 1.000)	€ 6.449	€ 7.729	€ -33

Toelichting op onderstaande tabel

De belangrijkste producten zijn de controle rapporten bouw en milieu. Onder de controle rapporten milieu zijn nu 118 rapporten inzake complexe bedrijven opgenomen. Deze zijn vooralsnog geplaatst onder het programma toezicht, mogelijk dat ze 'verhuizen' naar stelseltaken.
Daarnaast wordt er voor circe 3 fte diensten, de balngrijkse zijn de juridische procedures handhaving en beroep en specialistische controles.

2. Toezicht en Handhaving baten / kosten x € 1.000	aantal producten	uren diensten	omzet prod & diensten	materiële baten/kosten	totaal
- beoordelingen	2.487				
- controle rapporten Briks	1.690				
- controle rapporten milieu/asbest/bodem	1.686				
- handh. Besluiten/invorderingen/enz	1.176				
- preventief controle	2.214				
- beroep en zienswijzen handhaving		2.391			
- specialistische controle rapporten		1.080			
- overig (inning/voorl. Voorz.)		619			
Totaal producten en diensten	9.253	4.089	€ 7.397	€ 332	€ 7.729
Wabo en milieu Metingen/ compl vergunningen			-	-	-
Totaal baten			€ 7.397	€ 332	€ 7.729
Kosten					
directe kosten personeel			€ 5.040		€ 5.040
directe kosten materieel				€ 331	€ 331
toegerekende overhead				€ 2.391	€ 2.391
Totaal kosten			€ 5.040	€ 2.722	€ 7.762
Saldo			**€ 2.357**	**-€ 2.390**	**-€ 33**

Om het moment van schrijven van deze begroting is er nog geen besluit genomen over de financieel administratieve afhandeling (onderling tussen de betrokken omgevingsdiensten) van de complexe handhaving.

3.3.4 Programma Advies

ODRA beschikt over bijzondere expertises om partners en andere opdrachtgevers gericht en gedegen te adviseren. ODRA levert adviezen op basis van expertise op het gebied van geluid, trillingen, licht, emissies naar lucht, luchtkwaliteit, externe veiligheid en integrale omgevingsadvisering.
ODRA verstrekt adviezen aan partners veelal op basis van concrete adviesvragen (vraag gestuurd). Een deel van de advisering voert ODRA op programmabasis uit. Te denken valt daarbij aan de uitvoering van emissiemetingen bij bedrijven met een zware milieubelasting. Een deel van de advisering door experts betreft interne advisering (binnen ODRA). Dat betekent dat een expert indien nodig over bodemaspecten, geluid etc. in relatie tot aanvragen omgevingsvergunningen adviseert en inbreng levert in zaken rond toezicht en handhaving. Deze uren maken onderdeel uit van het kengetal van de betreffende producten.

Te bereiken resultaten- output en kosten / baten

Programma Advies	Beoogd resultaat	Bereikt resultaat 2018	Doel 2020	
Productie	90% uren is geleverd	94% uren	90%	☺
Klanttevredenheid	ODRA partners beoordelen de kwaliteit van adviezen gemiddeld met een zeven		Cijfer 7	
Financiele realisatie	Binnen budget		Ja	☺
	- kosten (x € 1.000)	€ 4.430	€ 1.804	saldo
	- baten (x € 1.000)	€ 1.983	€ 1.703	€ -101

Toelichting op onderstaande tabel

De belangrijkste diensten binnen het programma advies zijn Advisering milieu-expertise Meetadvies en Omgevingsadvies.

3. Advies baten / kosten x € 1.000	aantal producten	uren diensten	omzet prod & diensten	materiële baten/kosten	totaal
- meetadviesrapporten		9.230			
- milieu expertise rapporten		7.360			
- overige adviezen		2.124			
Totaal producten en diensten	geen	18.714	€ 1.703		€ 1.703
Wabo en milieu Metingen/ compl vergunningen			-	-	-
Totaal baten			€ 1.703	-	€ 1.703
Kosten					
directe kosten personeel			€ 1.277		€ 1.277
directe kosten materieel					
toegerekende overhead				€ 527	€ 527
Totaal kosten			€ 1.277	€ 527	€ 1.804
Saldo			**€ 426**	**-€ 527**	**-€ 101**

3.3.5 Programma Stelseltaken

Omgevingsdienst Regio Arnhem is de coördinerende omgevingsdienst als het gaat om de complexe handhaving binnen het Gelders Stelsel. Dit is al toegelicht in paragraaf 2.1.8

Programma Stelseltaken	Beoogd resultaat	Bereikt resultaat 2018	Doel 2020	
Productie	90% van het aantal begrote producten én 90% uren is geleverd (KPI 1 &2)			☺ ☺
Klanttevredenheid	OD's beoordelen de kwaliteit van adviezen gemiddeld met een zeven		Cijfer 7	☺
Financiele realisatie	Binnen budget		Ja	☺
	- kosten (x € 1.000)	€ 498	€ 164	saldo
	- baten (x € 1.000)	€ 488	€ 155	€ -9

4. Stelseltaken baten / kosten x € 1.000	aantal producten	uren diensten	omzet prod & diensten	materiële baten/kosten	totaal
- ontwikkeling en afstemming DAT	geen	775	€ 155		€ 155
- ontwikkeling en afstemming LMA		930			
Totaal baten		1.705	€ 155	-	€ 155
Kosten					
directe kosten personeel			€ 116		€ 116
directe kosten materieel					
toegerekende overhead				€ 48	€ 48
Totaal kosten			€ 116	€ 48	€ 164
Saldo			**€ 39**	**-€ 48**	**-€ 9**

3.3.6 Programma Algemeen & projecten

In het programma algemeen en projecten zijn de belangrijkste projecten van ODRA opgenomen.

Te bereiken resultaten - output en kosten / baten

Programma Projecten, Algemeen en Juridisch	Beoogd resultaat	Bereikt resultaat 2018	Doel 2020	
Productie	90% van het aantal begrote producten én 90% uren is geleverd (KPI 1 &2)	87% :producten 85% uren	90%	☺
Juridische kwaliteit	% bezwaren en beroepen die ongegrond zijn verklaard, danwel zijn ingetrokken.	81,4% beroep % bezwaar	90%	☺
Klanttevredenheid	Nvt		Nvt	
Financiele realisatie	Binnen budget		Ja	☺
	- kosten (x € 1.000)	€ 801	€ 3.026	saldo
	- baten (x € 1.000)	€ 2.277	€ 3.000	€ -25

5. Algemeen en Projecten baten / kosten x € 1.000	aantal producten	uren diensten	omzet prod & diensten	materiële baten/kosten	totaal
- rapportbeoordeling afsteeklijst vuurwerk	25				
- Wob-verzoekafhandeling	19				
- projectleiding		6.292			
- beleids en bestuursondersteuning		3.245			
- besluiten op bezwaar		4.137			
- partner specifiek zaken en overig		3.151			
Totaal producten en diensten	44	16.825	€ 1.549	€ 1.451	€ 3.000
Wabo en milieu Metingen/ compl vergunningen			-	-	-
Totaal baten			€ 1.549	€ 1.451	€ 3.000
Kosten					
directe kosten personeel			€ 2.098		€ 2.098
directe kosten materieel					
toegerekende overhead				€ 928	€ 928
Totaal kosten			€ 2.098	€ 928	€ 3.026
Saldo			**-€ 548**	**€ 523**	**-€ 25**

Toelichting

Het programma Algemeen & Projecten heeft reguliere resultaten en projectresultaten, die zijn vastgelegd in projectplannen.

De reguliere producten en diensten in de PDC 2020 zijn: beleids- en bestuursondersteuning, projectleiding en –ondersteuning, besluit Wob-verzoek, partner specifieke werkafspraken en inbreng en afstemming ODRA-expertises.
De projecten betreffen: Omgevingswet, Energie, Asbestdakenverbod (asbestdaken eraf regio Arnhem), Illegale asbestsaneringen

Hoofdstuk 4: Toelichting op de begroting en balans

In dit hoofdstuk wordt de begroting 2020 vanuit een aantal invalshoeken belicht.

Achtereenvolgens komen aan de orde:

- de programma begroting: hierin worden de opbrengsten per programma / projecten weergegeven in relatie tot de realisatie 2018 en begroting 2019. Het betreft een totaal overzicht van de in hoofdstuk 3 vermelde productie en kosten per programma;
- de staat van baten en lasten en de toelichting op de categoriale begroting;
- de overhead;
- De geprognosticeerde balans 2020 en de toelichting op de reserves, andere balansposten en kengetallen.

4.1 Programma begroting

De in hoofdstuk 2 beschreven output en activiteiten zijn op basis van de uitgangspunten van output financiering omgerekend in verwachte baten en kosten in de zgn programmabegroting. In onderstaande tabel zijn tevens de taakvelden weergegeven en een vergelijk gemaakt met de realisatie 2018 en begroting 2019.

In 2020 is door de transitie naar outputfinanciering (andere PDC) een trendbreuk in de historische opbouw van de begroting. De vergelijkbaarheid met 2018 en 2019 kan daardoor niet volledig worden gemaakt. Met name bij de kosten voor Toezicht en Handhaving en Projecten wijken af van voorgaande jaren.
In de PDC 2020 heeft ook een herplaatsing van de producten en diensten in de programma's plaatsgevonden. Ze zijn zuiverder gepositioneerd, met name diensten in de programma's Projecten irt Advies.

Baten x € 1.000	realisatie 2018	begroting 2019	Specificatie taakveld bouw	milieu	algemeen	totaal 2020	
1. Vergunningverlening	4.021,5	4.665,7	2.727,1	1.189,4	91,6	4.008,1	24%
2. Toezicht en Handhaving	6.448,5	6.576,2	2.320,2	4.243,5	1.165,6	7.729,3	47%
3. Advies	1.982,6	2.032,7		1.702,9		1.702,9	10%
4. Stelseltaken	487,6	151,7		155,2		155,2	1%
5. Algemeen en Projecten	2.277,3	2.440,0	13,8	2.079,1	907,5	3.000,4	18%
Baten	**15.217,5**	**15.866,3**	**5.061,1**	**9.370,0**	**2.164,7**	**16.595,9**	
- verhouding			30%	56%	13%		

Kosten x € 1.000	realisatie 2018	begroting 2019	Specificatie taakveld bouw	milieu	algemeen	totaal 2020	
1. Vergunningverlening	4.418,6	4.666,8	2.731,2	1.247,9	97,0	4.076,1	24%
2. Toezicht en Handhaving	5.058,5	6.410,0	2.335,6	4.223,1	1.203,1	7.761,9	46%
3. Advies	4.430,3	2.037,9		1.803,9		1.803,9	11%
4. Stelseltaken	497,5	144,1		164,4		164,4	1%
5. Algemeen en Projecten	800,9	2.539,2	13,2	2.051,3	961,2	3.025,8	18%
Kosten	15.205,8	15.798,0	5.080,1	9.490,5	2.261,4	16.832,0	
Saldo	**11,7**	**68,3**	**-18,9**	**-120,5**	**-96,7**	**-236,1**	

ODRA hanteert in de begroting 3 taakvelden. Bouw, Milieu en Algemeen. Het taakveld Algemeen is in 2020 13% van de begroting. Het betreffen producten en diensten die voor beide taakvelden gelden, zoals de juridische diensten (handhaving). In de begroting heeft de splitsing vanwege het onvoorspelbare karakter niet kunnen plaatsvinden; in de realisatie zal (op zaakniveau) de splitsing wel gemaakt kunnen worden.

De bekostiging van de programma's vindt plaats door de partners en overige klanten. ODRA hanteert daarbij een tweetal contracttypen:

- Het reguliere werkprogramma (gesplitst in milieu, bouw en algemeen); Voor 2020 zijn met alle partners een concept wp-2020 opgesteld.
- Aanvullende opdrachten: gedurende het begrotingsjaar kunnen door partners in overleg met ODRA extra opdrachten worden ingepland, die niet waren voorzien in het werkprogramma. ODRA stelt dan een opdrachtformulier op. Daarin worden de condities van kwantiteit en kwaliteit van de aanvullende opdracht expliciet beschreven. Omdat het (per definitie) over onvoorzienbare activiteiten gaat, zijn deze niet meegenomen in de begroting.

Voor de omgevingsdiensten geldt dat ook met hen een werkprogramma wordt afgesproken. Dat gebeurt in het najaar 2019. Dit werkprogramma bestaat in hoofdlijn uit twee onderdelen: complexe handhavingsactiviteiten (voor OVIJ- OddV – ODNV) en specifieke dienstverlening.

Baten x € 1.000	realisatie 2018	begroting 2019	Specificatie taakveld bouw	milieu	algemeen	totaal 2020	
Partners	13.508,5	14.823,6	4.886,1	8.531,2	2.103,9	15.521,2	94%
Omgevingsdiensten	835,8	803,1	33,0	673,6	53,9	760,5	5%
Derden	203,5	239,6	142,0	149,4	6,9	298,2	2%
overig / balans	669,7			15,9		15,9	0%
Baten	15.217,5	15.866,3	5.061,1	9.370,0	2.164,7	16.595,9	
- verhouding			30%	56%	13%		

4.2 Staat van baten en lasten (per categorie)

De 11 partners dragen voor 94% bij aan de omzet, totaal afgerond € 15,5 miljoen. In de bijlage is de omzet per partner per product/dienst gespecificeerd.
Samengevat:
- Levering producten; € 9,9 miljoen; 64% van de omzet; aantal producten 12.782
- Levering diensten; € 3,8 miljoen; 24% van de omzet; 41.750 uur
- Collectieve diensten; € 1,4 miljoen; 9% van de omzet

Aan een aantal partners worden materiële kosten in rekening gebracht voor Wabo en complexe vergunningverlening ad € 0,4 miljoen (3%). In de bijlage is de specificatie per partner weergegeven.

De 6 omgevingsdiensten in Gelderland dragen voor circa 5% bij aan de omzet van ODRA (totaal 0,7 miljoen). Het aandeel diensten in relatie tot producten is groter dan bij de partners (€ 0,3 miljoen voor producten en € 0,4 miljoen voor diensten).

ODRA genereert een klein deel van haar omzet bij derden. Dit betreft vooral specifieke diensten op gebied van geluid en emissie metingen. De 'derden' klanten zijn vooral gemeenten en omgevingsdiensten buiten onze regio.

De dienstverlening aan derden is op dit tijdsmoment moeilijk in te schatten. Dit betreft veelal ad-hoc en incidentele opdrachten metingen. Op basis van ervaringscijfers gaat ODRA uit van een omzet van € 0,3 miljoen.

Staat van baten en lasten (categoriaal) x € 1.000	realisatie 2018	begroting 2019	begroting 2020	% tov realisatie 2018
Totaal baten	**15.217,5**	**15.866,3**	**16.595,9**	**9%**
Kosten				
Personeel				
medewerkers ODRA	9.812,7	9.859,4	10.849,6	11%
externe inhuur	1.679,9	1.834,2	1.851,4	10%
opleidingen	210,4	233,9	381,0	81%
alg. personeelskosten	413,4	584,7	427,2	3%
harmonisatie/detacheringen	-143,1	-75,0	-76,4	-47%
Personeel	12.105,1	12.437,2	13.432,9	11%
- huisvesting & facilitair	847,9	955,9	1.084,9	28%
- ict	1.107,7	1.302,0	1.340,8	21%
- stelselkosten bedrijfsvoering	322,1	237,0	327,7	2%
- overige kosten	230,2	365,0	255,8	11%
- onvoorzien		79,3		
Programma kosten	592,8	421,6	389,9	-34%
Totaal kosten	**15.205,8**	**15.798,0**	**16.832,0**	**11%**
Saldo	**11,7**	**68,3**	**-236,1**	

4.3 Toelichting op de kosten

De begrote kosten liggen hoger dan de te realiseren baten. ODRA begroot een negatief resultaat in 2020 van € 236.000. Dit tekort wordt geheel veroorzaakt door de investering en dubbele kosten in verband met de aanschaf van een nieuw VTH systeem. Bij de toelichting op de ict-kosten wordt dit verder toegelicht.

4.3.1 Toelichting personeelskosten

De personeelskosten worden bepaald door de capaciteit in de werkprogramma's te vertalen naar functies en kwaliteitsniveau. Voor elk product uit de PDC is bepaald welke functies dit normaliter uitvoeren, deze corresponderen met de loonschalen.

Salariskosten internen en inhuur derden
Vanuit de werkpakketten is er 129,0 fte (ad 1380 uur per fte = 178.000) geraamd. Daarnaast is de indirecte formatie voor 2020 geraamd op 31,5 fte. Totaal 160,5 fte.

Op basis van de huidige bezetting en de arbeidsmarkt is een inschatting gemaakt van het aandeel extern in te huren capaciteit. Dit betreft 15% van het totaal, voor 2020 verwachten we een capaciteit van omgerekend 19,4 fte aan te trekken op flexibele basis. Een deel van de externe capaciteit bestaat uit 'uitbesteed werk'. Op outputbasis wordt de realisering van producten bij externen belegd.

Formatie bezetting en personele kengetallen	realisatie 2018				begroting 2019				begroting 2020			
	intern	extern	totaal		intern	extern	totaal		intern	extern	totaal	
Formatie bezetting												
Productief	108,8	11,1	119,9	82%	107,6	19,0	126,6		109,7	19,4	129,0	80%
Niet productief	21,7	5,1	26,8	18%	28,7		28,7		31,5		31,5	20%
Totaal bezetting en formatie	130,5	16,2	146,7		136,3	19,0	155,3		141,2	19,4	160,5	
Loonkosten x € 1.000	9.812,7	1.416,0	11.228,7		9.859,4	1.834,2	11.693,6		10.849,6	1.851,4	12.701,1	
Gemiddelde kosten /fte (in €)	75.193	87.407	76.542		72.322	96.553	75.285		76.850	95.653	79.117	
% van de loonsom	87%	13%			84%	16%			85%	15%		
% stijging gemid loonkosten tov 2018					-4%	10%	-2%		2%	9%	3%	

Ten opzichte van 2018 en begroting 2019 zijn de volgende ontwikkelingen te zien:

- De totale formatie 2020 stijgt met 5,2 fte ten opzichte van 2019. Dit vloeit deels vooruit uit volume effecten die in de werkpakketten zijn geraamd.
- De staf/bedrijfsvoering (niet productief) groeit met 2,8 fte. Dit heeft betrekking op de speerpunten (basis op orde) en de ingang gezette verbeteringen in de organisatie.
- De gemiddelde loonkosten per fte stijgen ten opzichte van 2018 met 2%. Er is nog geen rekening gehouden met de looneisen van de bonden voor een nieuwe cao, die enkele procenten hoger ligt, en mogelijk met terugwerkende kracht wordt vastgesteld.
- De loonkosten stijgen met iets meer dan € 1,0 miljoen ten opzichte van de begroting 2019. Hiervan wordt € 0,4 miljoen veroorzaakt door de hogere bezetting en € 0,6 miljoen door aanpassing van het loonniveau.
- ODRA gaat uit bij de raming voor de externe inhuur van een kostenverhoging van 9% ten opzichte van 2018. De krappe arbeidsmarkt en de hierdoor stijgende tarieven zijn hier debet aan.

De loonkosten zijn inclusief de bedragen die ODRA uitbetaalt aan medewerkers die recht hebben op een harmonisatietoelage. Deze toelagen worden conform afspraak of bij de in 2013 latende organisaties in rekening gebracht dan wel onttrokken uit de daarvoor ingestelde voorziening. Deze kosten zijn separaat geraamd. (€ 76.000 begroot in 2020).

Opleidingskosten

De opleidingskosten worden begroot als percentage van de loonsom. Sinds de oprichting van ODRA wordt een percentage van 2% aangehouden. Afgelopen jaren is gebleken dat dit voldoende is om de reguliere opleidingskosten te dekken. De reguliere kosten bestaan vooral uit het op peil houden van de VTH-kwaliteitseisen.
In 2020 is er een extra opleidingsinspanning nodig, namelijk voor de omgevingswet. Met het algemeen bestuur is afgesproken dat (eenmalig in 2020) het opleidingsbudget wordt verhoogd met 1,5% van de loonsom.

Algemene personeelskosten

De algemene personeelskosten bestaan uit een variabel gedeelte gekoppeld aan het aantal medewerkers (zoals vergoedingen, woonwerk reiskosten) en vaste componenten (arbo contracten, werving en selectie). De variabele loonkosten worden begroot als percentage van de loonsom, zijnde 3,5%. De vaste component wordt op verplichtingenbasis begroot.

In 2020 komen de kosten iets hoger uit dan de realisatie 2018. Dit is vooral gerelateerd aan de stijging van het aantal fte's.

4.3.2 Toelichting materiële kosten

Huisvesting en facilitaire kosten (gastheer)
ODRA is gehuisvest in het Stadskantoor van de gemeente Arnhem. In de dienstverleningsovereenkomst die is afgesloten, is een bedrag per werkplek afgesproken. In 2018 huurden wij 101 werkplekken. Vanaf 2019 betaalt ODRA voor 121 werkplekken en 50 parkeerplekken. Deze uitbreiding was nodig om de groei van de organisatie te kunnen faciliteren. De meerkosten voor huisvesting worden ook veroorzaakt door het wegvallen van het kortingspercentage dat tussen ODRA en gastheer gemeente Arnhem bij de oprichting in 2013 is afgesproken.

ODRA heeft ook een huurcontract voor technische ruimtes op de markt voor de meetdienst. De kosten hiervan worden doorbelast aan de provincie.

ODRA heeft een contract met de Connectie voor de facilitaire diensten. Vrijwel alle ondersteunende taken worden door hen uitgevoerd; Hieronder vallen o.a. de taken van de personeels- en salarisadministratie, de financiële administratie, en de postverwerking.

Voor 2020 is een bedrag geraamd van afgerond € 1,1 miljoen voor huisvesting en facilitair. Circa € 130.000 meer dan in 2019 is begroot.
De huisvestingskosten sec bedragen € 0,63 miljoen; deze bedragen € 270,- per vierkante meter en € 5.150 per werkplek. In 2018 waren de kosten respectievelijk € 212 per vierkante meter en € 4.150 per werkplek.

ICT (gastheer en overig)
De ICT kosten zoals de standaard werkplek, licentiekosten, hardware en technisch applicatiebeheer worden, op basis van een DVO met de Connectie, bij ODRA in rekening gebracht.
Daarnaast heeft ODRA ook eigen kosten ICT. Dit betreft licenties voor o.a. het zaaksysteem S4O, Digitale Checklisten, Cyclorama, Cognos en andere specifieke ODRA-gerelateerde licenties. Verder bepaalt de eigen mobiele ICT apparatuur een klein deel van de kosten.

In 2020 ontstaan er extra eenmalige ICT-kosten. In 2019 wordt gestart met de aanbesteding van een nieuw VTH-systeem. Hiervoor is een (positieve) businesscase opgesteld. ODRA verwacht naast grote kwalitatieve verbeteringen een kostenbesparing van structureel € 0,4 miljoen te kunnen realiseren vanaf 2022.

Hiervoor is een investering nodig. Deze investering bestaat enerzijds uit implementatiekosten (herinrichting processen / migratie en projectleiding). Anderzijds uit extra kosten voor licenties en beheer. Extra kosten zijn er omdat in 2020 zowel het nieuwe systeem als S4O draait. Dit is een noodzakelijke randvoorwaarde voor de migratie. Financieel technisch: ODRA gaat de implementatiekosten ad € 0,6 miljoen activeren en afschrijven vanaf medio 2020. Dit is echter niet mogelijk voor de dubbele beheer- en licentiekosten. Deze kosten drukken in 2020 extra op de begroting. Het gaat om € 236.000. Deze kosten worden als negatief saldo in de begroting opgenomen en komen ten laste van de Algemene Reserve. Vanaf 2022 wordt het vermogen weer aangevuld met de positieve baten uit de businesscase.

Stelselkosten
In het Gelders Stelsel is afgesproken dat iedere omgevingsdienst een stelseltaak uitvoert. ODRA voert de complexe handhaving uit (de kosten en baten hiervan zijn begroot bij de programma's), de andere OD's voeren veel taken uit die de (gezamenlijke) bedrijfsvoering faciliteren.

De kosten van deze taken worden opgebracht (via een verdeelsleutel) door alle Gelderse Omgevingsdiensten. Het betreft activiteiten als: Portaal, Ketentoezicht, HRM Coördinatie en kwaliteit en I-GO.

Afgelopen jaren zijn de kosten van de stelseltaken toegenomen. Voor 2020 wordt wederom een kostenstijging geraamd. Deze stijging heeft vooral betrekking op I-GO, ondermeer door afbouw van de investeringssubsidie van de provincie.

Overige kosten en programmakosten

Onder de overige kosten vallen de volgende kosten:

- Accountant en overige advieskosten: de accountant is begroot voor een bedrag van € 30.000. Daarnaast worden hier ook de kosten van adviezen voor organisatie, juridisch en financiële aard begroot. Totaal € 155.000.
- Overige uitgaven: betreft alle reguliere kosten die niet direct onder bovenstaande categorieën valt. Zoals structurele kosten voor wagenpark, representatie, zaalhuur enz. Ook incidentele kosten worden hier op verantwoord, bijvoorbeeld begeleiding van medewerkers in het kader van mobiliteit. Raming € 100.000.
- De programmakosten betreffen de materiële kosten die worden doorbelast. Begroot zijn de kosten voor de partners Arnhem en Lingewaard in het kader van de Wabo en voor de provincie voor het bureau milieumetingen (team meten & advies).
- Ook materiële kosten door meldingen (piket) worden (onder deze post) doorbelast aan de betreffende partners. De kosten zijn incident gedreven en dus lastig te voorspellen. Derhalve als PM in de begroting opgenomen.
- Voorheen werden ook de materiële kosten voor ORM (overleg regionaal milieuplatform) en Rvmk (Regionale verkeer – en milieu kaart) apart bij de programmakosten opgenomen. In het kader van de outputsturing zijn deze onderdelen integraal onderdeel uit gaan maken van de werkprogramma's, namelijk onder het onderdeel collectieve diensten.

Onvoorzien

Conform de richtlijnen (BBV) kan ODRA een post onvoorzien opnemen in de begroting, ter dekking van kosten in de bedrijfsvoering of tegenvallers in het primaire proces.
Voor 2019 is nog 0,5% van de omzet begroot.
In 2020 is de ruimte om een post onvoorzien op te nemen niet aanwezig.

4.4 Overhead

In onderstaande tabel zijn de overheadkosten van ODRA weergegeven. De overhead bestaat uit personele - en materiële overhead.
De personele overhead bestaat uit de kosten voor de indirecte (niet of gedeeltelijk productieve afdelingen en teams van ODRA, namelijk bedrijfsvoering, staf, ICT/ administratieve ondersteuning en management.
De materiële overhead bestaat uit kosten voor de huisvesting, ICT en overige uitgaven, voor zover deze geen 100% causaal verband hebben met de directe activiteiten.

Overhead specificatie (indirecte kosten) x € 1.000	realisatie overhead 2018	begroting overhead 2019	overhead 2020		directe kosten 2020	totaal kosten 2020
Personeel	2.192,2	1.966,2	2.200,0	13%	11.308,2	13.508,1
Overige overhead						
- huisvesting & facilitair	847,7	955,9	1.084,9			1.084,9
- ict	1.096,7	1.302,0	1.340,8			1.340,8
- stelselkosten bedrijfsvoering	238,1	237,0	328,9			328,9
- onvoorzien		79,3	0,0			0,0
- overige kosten	224,0	365,0	179,3		389,9	569,3
Subtotaal overige overhead	2.406,5	2.939,2	2.933,9	17%	389,9	3.323,9
Totaal	4.598,7	4.905,4	5.133,9		11.698,1	16.832,0
totale kosten	15.205,8	15.798,0	16.832,0			
% van de totale kosten	30,2%	31,1%		30,5%	69,5%	

De overhead van ODRA stijgt in absolute zin (van € 4,9 miljoen in 2019 naar € 5,1 miljoen in 2020). In relatieve zijn blijft het percentage overhead nagenoeg gelijk op 30%. De overhead groeit in gelijke mate mee met de groei van ODRA als geheel.

4.5 Geprognotiseerde balans 2020

De onderstaande balans (prognose ultimo 2020) is voornamelijk gebaseerd op de jaarrekening 2018, aangevuld met de verwachte balansmutaties boekjaar 2019, aangevuld met de prognose balansmutaties 2020.

Activa x € 1.000	realisatie 31-12-2018	prognose 31-12-2019	prognose 31-12-2020
Vaste activa			
Immateriële vaste activa		200	512
Materiële vaste activa	66	99	123
Financiële vaste activa	0		
Vaste activa	66	299	635
Vlottende activa			
Vooraden			
Uitzettingen met looptijd < 1 jaar	5.092	557	664
Liquide middelen	509	746	67
Onderhanden werk			100
Vlottende activa	5.600	1.303	831
Totaal activa	**5.666**	**1.602**	**1.466**

Passiva x € 1.000	realisatie 31-12-2018	prognose 31-12-2019	prognose 31-12-2020
Vaste passiva			
Algemene reserve	431	442	442
Bestemmingsreserves	341	269	201
Resultaat boekjaar	**12**		-236
Voorzieningen	676	479	442
Vaste passiva	1.459	1.190	849
Vlottende passiva			
Vlottende schulden < 1 jaar	3.694	312	517
Overlopende passiva	277	100	100
Vooruitontvangen middelen	237		
Vlottende passiva	4.208	412	617
Totaal passiva	**5.666**	**1.602**	**1.466**

4.5.1 Toelichting op de geprognosticeerde balans

Vaste activa

ODRA gaat de investering in het VTH systeem activeren. Verwacht wordt een investering van implementatie en projectkosten van € 585.000 gedurende najaar 2019 en voorjaar 2020. Het systeem wordt in juli 2020 in gebruik genomen, daarna start de afschrijving. ODRA schrijft gedurende 4 jaar de investering af. (in 2020 derhalve € 73.000).

De materiële vaste activa betreffen de bedrijfsauto's. De bussen voor de meetdienst worden in 5 en 10 jaar afgeschreven, de overige bedrijfsauto's niet. ODRA is in 2018 overgegaan op leasing van personenauto's. ODRA beschikt over 10 bedrijfsauto's die voornamelijk worden gebruikt door toezichthouders en de meetdienst.

Categorie	Subcategorie	Afschrijftermijn
Vervoer	personenauto's	5 jaar
	materieel voertuigen	10 jaar
Apparatuur	Hardware	4 jaar
	Meet apparatuur	5 tot 10 jaar
	inventaris	5 jaar
Software	immateriele activa	4 jaar

In 2019 en 2020 wordt geïnvesteerd in de auto's en aanwezige meetapparatuur. Hiervoor is een meerjarig investeringsplan opgesteld. De afschrijfkosten worden conform afspraak met de Provincie ten laste gebracht van het bestemmingsfonds 'provinciale taken'.

De financiële activa betreft het fietsplan. Dit wordt in 2019 volledig afgeschreven.

Vlottende activa
Eind 2018 was er een hoog debiteurensaldo in verband met de afrekening met partners. De voorschotten waren veel lager dan de eindafrekening 2018, mede doordat het aanvullend werk niet met voorschotten wordt gefactureerd.

Door de investering in het VTH-systeem zal er naar verwachting aan het eind van 2020 een lage liquiditeit zijn. ODRA onderzoek nog de mogelijkheden om (samen met de partners) de voorschot facturering (nu begin van het kwartaal) te vervroegen.

Onderhanden werk: De overgang naar outputfinanciering gaat gevolgen hebben voor de wijze waarop de eindafrekening plaatsvindt. Nu wordt aan het eind van het jaar de gemaakte uren afgerekend, ongeacht of het product al is gerealiseerd. Outputfinanciering houdt in dat pas nadat het product is gerealiseerd, de rekening wordt opgemaakt.
Op dit moment is nog moeilijk in te schatten hoe hoog het aandeel 'onderhanden werk' zal zijn dat ultimo 2020 op de balans wordt geplaatst. Het vormt in ieder geval een extra aandachtspunt in de liquiditeit en het werkkapitaal van ODRA.

Vaste passiva
De Algemene Reserve zal door het negatieve resultaat in 2020 dalen naar € 206.000. Het vermogen wordt vanaf 2022 weer aangevuld met de baten uit de businesscase VTH-systeem (zie meerjaren begroting).

Reserves x € 1.000	realisatie 31-12-2018	mutaties 2019	prognose 31-12-2019	mutaties 2020	prognose 31-12-2020
Algemene reserve	430,5	11,7	442,2	-236,1	206,1
BR Provincietaken	91,8		91,8		91,8
BR Bureau milieumetingen	207,5	-66,9	140,6	-68,1	72,6
BR RVMK	41,5	-5,0	36,5		36,5
Reserves	**771,3**	**-60,2**	**711,1**	**-304,2**	**406,9**

In de bestemmingsreserve Bureau milieumetingen vinden mutaties plaats in verband met de afschrijvingskosten van de investeringen bij de meetdienst.

Met de bestemmingsfondsen Provincietaken en RVMK zijn nog geen concrete plannen. Deze zijn dan ook niet begroot.

De voorzieningen betreffen 2 voorzieningen; de harmonisatie voorziening en een voorziening voor voormalige medewerkers. In 2019 zal deze laatste (ad € 160.000) volledig worden aangewend voor de dekking van de personeels- en mobiliteitskosten.

De harmonisatievoorziening, ter dekking van toelagen van medewerkers die bij de oprichting van ODRA zijn overgekomen van de provincie Gelderland, heeft een 'looptijd' tot na 2030.

Voorzieningen x € 1.000	realisatie 31-12-2018	mutaties 2019	prognose 31-12-2019	mutaties 2020	prognose 31-12-2020
Harmonisatietoelage Prov. Ge	515,5	-36,5	479,0	-37,0	442,0
Personele kosten	160,0	-160,0			
Voorzieningen	**675,5**	**-196,5**	**479,0**	**-37,0**	**442,0**

Vooruit ontvangen middelen: op de balans van ODRA staat ultimo 2018 een bedrag van afgerond € 0,2 miljoen. Betreft met name vooruit ontvangen subsidies voor geluidsaneringstrajecten voor de gemeente Arnhem. Met de gemeente Arnhem is afgesproken dat met ingang van 2019 de subsidiegelden via hun administratie loopt in plaats van de administratie van ODRA. Derhalve zal deze post komende jaren richting 'nihil' gaan.

4.5.2 Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft aan in welke mate ODRA in staat is tegenvallers op te vangen. Hiervoor is een risico-inventarisatie opgesteld. In de jaarstukken 2018 is een risico beschrijving in algemene zin opgenomen op basis van het type risico dat kan optreden. Hieronder een samenvatting.

in hoofdstuk 5 wordt specifiek ingegaan op de risico's in 2020 – 2021. Deze zijn in onderstaande inschatting meegenomen.

ODRA onderscheidt vier type risico's:

- Risico's met betrekking tot de exploitatie. Dit betreft tegenvallers uit de normale bedrijfsvoering, door onvoorziene gebeurtenissen, prijsstijgingen die uitstijgen boven de toegepaste indexering in de begroting, dan wel tegenvallende inkomsten. De transitie naar outputfinanciering valt onder deze laatste categorie; minder afname van producten dan begroot, cq een te lage kostprijs.
  ODRA investeert komend jaar in een nog scherpere monitoring en scenario-ontwikkeling rond de kostenontwikkeling in het kader van outputfinanciering. De geschatte omvang van het risico is € 250.000.
- Risico's met betrekking tot de taakuitvoering: ODRA kan aansprakelijk worden gesteld voor fouten in de reguliere taakuitvoering en bedrijfsvoering. Betreft vooral een bestuurlijk en imago risico. De omvang van het financiële risico beperkt zich tot het "overdoen" van het werk dan wel betalen van kleine schade vergoedingen. Geschatte omvang is maximaal € 50.000.
- Het risico van frictiekosten: ontstaat bij majeure aanpassingen in de organisatie (structuur), ingegeven door wets- wijzigingen of majeure wijzigingen in de werkpakketten voor partners. In 2020 is dit een reëel risico (zie hoofdstuk 5). De implementatie van de Omgevingswet zal organisatorisch herschikkingen met zich meebrengen en een omvangrijk cultuur- en opleidingstraject. Ook de capaciteit bij staf en leidinggevenden zal groter worden.
  De omvang van het financiële risico kan oplopen van € 0,1 tot € 0,5 miljoen. Zeker als er ook frictiekosten gaan ontstaan. Er is tijdens de oprichting van ODRA bij het bepalen van het bedrijfsvoeringsmodel geen rekening gehouden met een dergelijke post.
- Het risico om niet te voldoen aan algemene wet- en regelgeving, zoals belastingwetten, AVG en internationale verordeningen. Het risico is vooral bestuurlijk en imago, en niet zozeer kwantitatief.

ODRA heeft op basis van bovenstaande een weerstandsvermogen nodig van € 0,4 tot € 0,8 miljoen.
In onderstaande tabel is aangegeven dat de Algemene Reserve ultimo 2020 naar verwachting circa € 200.000 bedraagt. Samen met de bestemmingsreserves is het weerstandsvermogen gelijk aan de minimale inschatting vanuit de geïnventariseerde risico's.

Weerstandsvermogen x € 1.000	stand 31-12-2018	stand 31-12-2019	stand 31-12-2020
Algemene Reserve	431	442	442
- onverdeeld resultaat	12	0	-236
Bestemmingsreserves			
- Provincietaken	92	92	92
- Bureau milieumetingen	208	141	73
- RVMK	42	37	37
totaal bestemmingsreserves	341	269	201
Onvoorzien	0	0	0
Totaal	**783**	**711**	**407**
Omzet	15.218	15.866	16.596
- percentage omzet	5,1%	4,5%	2,5%

4.5.3 Kengetallen

Het doel van de financiële kengetallen is inzicht te geven in de balanspositie van ODRA en/of de begroting structureel en duurzaam in evenwicht is.

Kengetallen	realisatie 2018	Prognose 2019	prognose 2020
Netto schuldquote	-9,2%	-5,6%	-1,3%
Netto schuldq. (verstrekte leningen)	-9,2%	-5,6%	-1,3%
Solvabiliteit	13,8%	44,4%	27,7%
Structurele exploitatieruimte	0,0%	0,0%	0,0%
Liquiditeit	75,1%	31,6%	74,3%
Grondexploitatie	nvt	nvt	nvt
Belastingcapaciteit	nvt	nvt	nvt

De netto schuld quote (wordt negatief weergegeven omdat het credit is) geeft inzicht in de verhouding van het vrije vermogen (+ reserves minus vaste activa) ten opzichte van de omzet. Het vermogen en de bestemmingsreserves zijn ultimo 2020 € 0,8 miljoen. De investeringen in activa € 0,6 miljoen. De schuldquote neemt door de investering in het VTH-systeem verder af.

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin ODRA in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het percentage is in 2018 relatief laag. Dit komt met name door een hoog bedrag aan kortlopende passiva. De prognose voor 2019 en 2020 is een sterke verbetering.

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Ondanks de inputfinanciering en het commitment van partners in de Gemeenschappelijke Regeling, is er geen meerjarige toezegging van omzet.

Financiering / liquiditeit

Het financieringsvraagstuk van ODRA was de afgelopen jaren van ondergeschikt belang. Door het aanwezig zijn van vermogen en voorzieningen, en door de voorschotrekeningen aan de partners aan het begin van het kwartaal, was er vrijwel altijd voldoende saldo om lopende verplichtingen te betalen.
Door afname van het vermogen, de voorzieningen en reserves én door de investeringen wordt de liquide positie van ODRA een groter aandachtspunt.

Rente risicobeheer / norm
De treasury functie is gebaseerd op de Wet Fido. Een belangrijk element daarbij is het meer zicht krijgen op de ontwikkeling van de financieringspositie, zowel op korte als lange termijn. Dit betreft dan met name het in beeld brengen van de behoefte aan financieringsmiddelen, gerelateerd aan de investeringsplanning en de inzet van vrijvallende dan wel beschikbaar komende financieringsmiddelen.

Schatkistbankieren is eind 2013 in werking getreden. Decentrale overheden dienen vanaf december 2013 banktegoeden, die een vooraf bepaalde drempelwaarde te boven gaan, af te storten naar een rekeningcourant bij het ministerie van Financiën. Voor ODRA bedraagt de drempelwaarde in principe € 250.000, maar middels een specifieke afspraak met het ministerie van Financiën en de BNG is dit opgehoogd naar € 1,75 miljoen.

ODRA zet in 2020 geen leningen of deposito's uit te zetten die de renterisiconorm van de wet Fido zal overschrijden.

Kasgeldlimiet
Met de kasgeldlimiet is in de wet Fido een norm gesteld voor het maximum bedrag waarop de organisatie haar financiële bedrijfsvoering met kortlopende middelen (looptijd < 1 jaar) mag financieren. Deze norm bedraagt 8,2% van het begrotingstotaal. ODRA komt in 2020 niet boven deze norm uit.

4.6 Bedrijfsvoering

Deze paragraaf gaat over de sturing en beheersing van de primaire en ondersteunende processen van ODRA. Van belang zijn onder andere: organisatiestructuur, huisvesting, personeel, medezeggenschap en ICT.

Organisatiestructuur

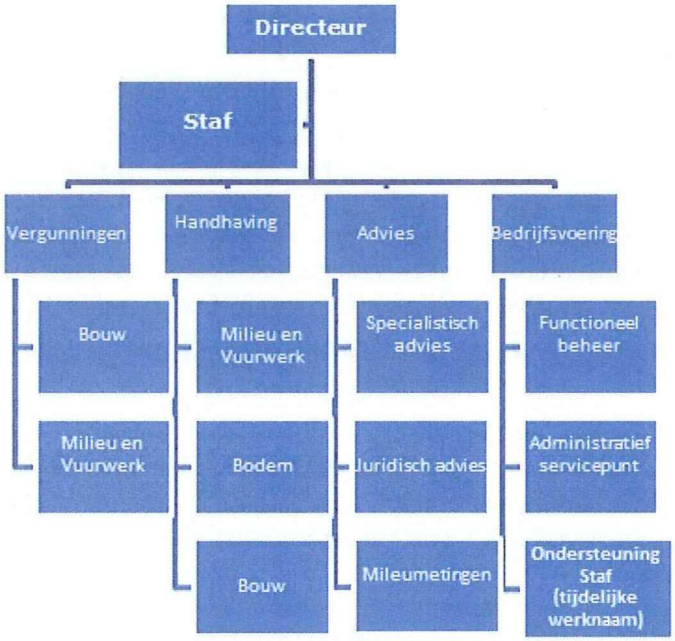

ODRA is georganiseerd in vier afdelingen waarbij de afdelingshoofden integraal verantwoordelijk zijn voor de producten van hun afdeling. De afdelingsstructuur loopt grotendeels parallel aan de programma's, maar zijn niet volledig overlappend; producten in het programma toezicht en handhaving worden ook geleverd door de afdeling advies. De teams Functioneel beheer en het team Administratief servicepunt worden (tijdelijk) aangestuurd door het afdelingshoofd Vergunningen, maar werken voor alle afdelingen. Team bodem wordt tijdelijk aangestuurd door het afdelingshoofd Advies. In het organisatie ontwikkeltraject wordt de structurele positie meegenomen.

Bestuurlijk

Er worden in 2020 op bestuurlijk vlak geen bijzonderheden verwacht. Wisselingen in het Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur zijn in 2018 en 2019 gerealiseerd in verband met de gehouden verkiezingen.

Verbonden Partijen

ODRA heeft geen bestuurlijke en financiële belangen in privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties.

Huisvesting en Het Nieuwe Werken

ODRA is gehuisvest in het stadskantoor van de gemeente Arnhem. Een centrale locatie is belangrijk voor de herkenbaarheid en identiteit van ODRA, voor zowel de medewerkers als voor de opdrachtgevers en externe partijen. Huisvesting moet daarbij een bijdrage leveren aan het werkproces en meer zijn dan een kostenpost. De ambitie van ODRA is om plaats- en tijdonafhankelijk werken zoveel mogelijk te stimuleren en mogelijk te maken.
ODRA onderzoekt in hoeverre de huisvesting beter kan aansluiten bij haar ambities waarbij uitgangspunt is dat zowel de huisvesting zelf, als de dienstverlening er om heen onder betere regie moet en tegen lagere kosten moet kunnen. Met hulp van een externe adviseur loopt sinds 2018 een traject om de mogelijkheden te onderzoeken.

Medezeggenschap
Voor de medezeggenschap is een Ondernemingsraad (OR) ingesteld met daarbij een gemandateerde WOR-bestuurder. Tussen de gemandateerde bestuurder en de OR vindt eens per drie weken overleg plaats. De OR behartigt de personele belangen in de context van de (ontwikkelingen) binnen de organisatie. De OR van ODRA is betrokken bij de organisatie. Er is sprake van constructief overleg.

Medewerkers
De medewerkers van ODRA vormen de stuwende kracht van de organisatie. In hun dagelijkse werk worden ze in meer of mindere mate geconfronteerd met de complexiteit van de leefomgeving, waarbij het werk binnen een politiek-bestuurlijke omgeving voor een extra dimensie zorgt. Medewerkers zijn productverantwoordelijk. Vakmanschap, vertrouwen, verantwoordelijkheid en samenwerken vormen de basis voor de werkhouding van de medewerkers. Het is dan ook van belang dat de taken in een veilige en professionele omgeving uitgevoerd kunnen worden. De kwaliteit van de medewerkers vormt de basis voor het functioneren van de organisatie. Medewerkers moeten voldoen aan de kwaliteitscriteria. In 2019 wordt een medewerkersonderzoek uitgevoerd. Eventuele verbeteracties worden lopende 2019 en 2020 uitgezet.

ICT en I-GO
ODRA hanteert S4O van Centric als zaaksysteem voor het uitvoeren van haar taken. Dit systeem doet technisch wat verwacht mag worden, maar scoort op de punten gebruiksvriendelijkheid, kosten en koppelbaarheid beduidend minder. ODRA startte daarom een aanbestedingstraject voor een nieuw VTH systeem. Volgens planning zal het nieuwe systeem juli 2020 operationeel zijn.

Binnen het Gelders Stelsel wordt het centraal raadpleegbare bedrijvenbestand doorontwikkeld (kernregistratie I-GO). Deze Gelderse kernregistratie is de bron voor het aanleveren van bedrijfsgegevens aan Inspectieview Milieu (inclusief informatie over handhaving en vergunningverlening). De bijdrage van de omgevingsdiensten bestaat voor een deel uit het beschikbaar stellen van capaciteit en voor een deel uit het beschikbaar stellen van een financiële bijdrage

Kwaliteit
De scholingsinspanningen en het selectieve wervingsproces leidden er toe dat ODRA in toenemende mate voldoet aan zowel de robuustheids- als procescriteria van de kwaliteitscriteria. Verder is er volop aandacht voor de kwaliteit van de gegevens in de systemen door digitalisering, toetsing en actualisatie van het inrichtingenbestand. Op de verbeteracties betreffende de kwaliteit, wordt integraal regie gevoerd vanuit een Gelders kwaliteitsprogramma.

Hoofdstuk 5: Meerjarenbegroting

In hoofdstuk 2 zijn de meerjarige ontwikkelingen beschreven. In de onderstaande tabel zijn deze gekwantificeerd op ODRA niveau. Het is nog niet mogelijk de ontwikkelingen op partnerniveau uit te werken.
Bij de berekening is uitgegaan van de volgende aannames (deels ontleend aan de kerncijfers CPB) en beleidslijnen:

- De volume ontwikkelingen zijn als totaal nagenoeg neutraal ten opzichte van het concept werkpakket 2020. Op onderdelen verwacht ODRA wel verschuivingen. Zo is er een toename te verwachten van werkzaamheden rond asbest en energie. In het kader van de

Omgevingswet is er een toename te verwachten van adviesdiensten. Ook is een daling van het aantal (kleine) vergunningen niet uitgesloten. Er wordt meer naar de omgeving als geheel gekeken en er is meer ruimte voor het ontwikkelen van initiatieven.

- Mogelijke effecten van de intensivering van de complexe handhaving zijn nog niet in de meerjarenbegroting opgenomen.
- Aan de kostenkant heeft ODRA rekening gehouden met de meerjarige verplichtingen en de businesscase voor het nieuwe VTH systeem.
- Eventuele nieuwe huisvesting is nog niet meerjarig meegenomen. De plannen zijn nog niet concreet genoeg om dit cijfermatig te duiden.
- De tarieven en de materiële kosten zijn geïndexeerd met de vastgestelde CPB -index.

baten per programma	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**toelichting**
1. Vergunningverlening	4.008	3.903	3.800	3.701	invloed Omgevingswet
2. Toezicht en Handhaving	7.729	7.764	7.799	7.834	invloed Omgevingswet
3. Advies	1.703	2.025	2.407	2.862	invloed Omgevingswet
4. Stelseltaken	155	159	163	167	
5. Algemeen en Projecten	3.000	3.075	3.152	3.231	
	16.596	16.926	17.322	17.795	
% verandering		2,0%	2,3%	2,7%	volume- en prijsindex

kosten	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**toelichting**
Personeelskosten	13.433	13.699	14.019	14.402	
volume		*-0,5%*	*-0,2%*	*0,2%*	
prijspeil		*2,5%*	*2,5%*	*2,5%*	*loonindex*
Bedrijfsvoering	3.009	2.813	2.616	2.631	
- huisvesting & facilitair	1.085	1.074	1.062	1.062	obv marktverkenning
- ict	1.341	1.141	941	941	obv business case VTH
- overige kosten	583	598	613	628	
Programmakosten	390	400	410	420	
	16.832	16.912	17.044	17.454	

resultaat	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**toelichting**
Baten ODRA					
bijdragen partners	15.663	15.975	16.349	16.795	
omzet overige klanten	933	951	974	1.000	
Baten ODRA	16.596	16.926	17.322	17.795	
Kosten					
personeelskosten	13.433	13.699	14.019	14.402	
dir. materieel (proj)	390	400	410	420	
bedrijfsvoering	3.009	2.813	2.616	2.631	
Kosten	16.832	16.912	17.044	17.454	
Saldo	**-236**	**15**	**278**	**342**	

ODRA begroot meerjarig vanaf 2022 een positief saldo. Het saldo zal in eerste instantie aangewend worden om het eigen vermogen aan te vullen dat in 2020 wordt belast voor de investering in het VTH systeem.

Hoofdstuk 6: Risicoparagraaf

In hoofdstuk 1 en 4 is beschreven dat ODRA drie groepen en vier typen van risico's onderscheidt voor de begroting 2020-2022. Hieronder wordt ingegaan op de concrete risico's die ODRA ziet in de bedrijfsvoering. Het betreft:

- risico's voortkomend uit de transitie naar outputsturing en -financiering
- risico's met betrekking tot de organisatie ontwikkeling en veranderende wet- en regelgeving (omgevingswet)
- risico's van stijgende kosten, die uitstijgen boven de gangbare inflatie en gehanteerde index in de begroting.

In dit hoofdstuk worden ze nader geduid en beschreven welke mitigerende maatregelen ODRA gaat uitwerken.

6.1 Transitie naar outputsturing

Het belangrijkste risico betreft de juistheid van de kostprijs. De kostprijs van de producten is gebaseerd op de kengetallen van de PDC 2018. Er zijn nog geen ervaringscijfers voor de nieuwe producten die vanwege de transitie zijn samengevoegd of waarvan het proces is aangepast. Van de 36 producten zijn er circa 10 producten waar dit risico prominent aanwezig is. De overige producten kennen ten opzichte van 2018 een voldoende stabiel niveau. De betrouwbaarheid van het kengetal is daarbij hoger. Het risico bestaat eruit dat ODRA haar producten onder de kostprijs 'verkoopt' en in 2020 eindigt met een negatief exploitatie saldo.

Om dit risico te mitigeren gaat ODRA haar processen via een Lean aanpak bekijken en vormgeven. Deze actie is ondergebracht in het project 'nieuw VTH-systeem'. Voor dit traject is het eveneens nodig om de processen te beschrijven en te verbeteren. Dit wordt in het najaar 2019 opgestart. Het resultaat hiervan is tweeledig: er ontstaat meer kwaliteit in het proces (eenduidig en gestructureerd) en meer zekerheid over de benodigde capaciteit (kengetal), zodat beter op de kostprijs is te sturen.

Het doel van outputfinanciering is de invoering van het profijtbeginsel voor de klanten. De kosten zijn recht evenredig verbonden met de producten die worden afgenomen.
Voor ODRA brengt dat het risico van de wisselende vraag met zich mee. Dalende vraag kan leiden tot frictiekosten als de personele capaciteit moet worden teruggebracht. Een plots stijgende vraag brengt op dit moment, in de krappe arbeidsmarkt, het risico met zich mee dat ODRA de capaciteit niet of alleen tegen hoge kosten kan leveren.

ODRA ontwikkelt als mitigerende maatregel een zogenoemd strategisch personeelsplan, waarin de aspecten van de markt, personeelsbestand, expertises en scenario's rond de vraag worden samengebracht.
In de praktijk betekent dit dat ODRA zal blijven werken met een flexschil van externe expertise. Deze is kostprijs verhogend, maar heeft weer als voordeel dat er beter ingespeeld kan worden op fluctuerende vraag.
Aan de partners wordt gevraagd om in de concept werkprogramma's alle voorzienbare trends en benodigde expertises nauwkeurig op te nemen. Vanaf 2020 is al in het voorjaar 2019 (vroeger dan ooit) inzicht in de benodigde capaciteit. ODRA kan daardoor tijdig aan de invulling van de capaciteit voldoen.

Een derde risico dat in de rapporten over de transitie naar outputsturing is genoemd, betreft de herverdeeleffecten. In de voorbereiding voor deze begroting heeft het Algemeen Bestuur in

diverse vergaderingen alle effecten besproken. In de vergadering van 18 april 2019 zijn de besluiten hierover genomen. Het risico is daarmee grotendeels gemitigeerd.

6.2 Organisatie ontwikkeling

ODRA bereidt zich voor op de Omgevingswet die per 1 januari 2021 ingaat. Er is een aantal elementen in deze transitie die voor ODRA financiële risico's met zich meebrengt.

De Omgevingswet houdt onder meer in dat het VTH-werk van ODRA nog meer multidisciplinair wordt. Participatie van belanghebbenden wordt belangrijk bij (beoordeling van) initiatieven. Er zal ook meer differentiatie ontstaan per partner. Zij stellen Omgevingsvisies en -plannen vast die als kader voor de uitvoering gelden. Voor ODRA betekent dit concreet een verdergaande samenwerking / integratie van specialistische adviezen in het standaard werk. Advisering naar klanten wordt een belangrijke competentie. Immers, er zal meer maatwerk - afgestemd op de omgevingsvisie van de partner - worden geleverd. Er zal veel meer (capaciteit) van leidinggevenden gevraagd worden om deze transitie vorm te geven.

ODRA is in 2017 al gestart met de voorbereidingen voor de Omgevingswet. Er zijn pilots gedefinieerd om ervaring op te doen. In 2020 heeft ODRA een opleidingstraject gepland voor alle medewerkers gericht op het verder ontwikkelen van kennis en competenties. Het opleidingsbudget is hiervoor éénmalig verhoogd met 1,5%.
De hele transitie legt een groot beslag op de organisatie, zowel in het begeleiden van medewerkers en het investeren in samenwerken als in het aanpassen van systemen en sturing van de organisatie. Ook dit verhoogt de financiële druk op ODRA.

In 2018 is het MT gestart met nadenken over de toekomstige organisatie (structuur) en ontwikkeling. Er zijn vier speerpunten zijn geformuleerd: *outputsturing*, *basis op orde*, *medewerker van de toekomst* en *faciliteiten van de toekomst*. Deze speerpunten vergen extra capaciteit van staf, bedrijfsvoering en functioneel beheer/administratieve ondersteuning. Afgelopen jaren zijn er disciplines bijgekomen. De capaciteit is uitgebreid om de speerpuntactiviteiten uit te kunnen voeren. De personele overhead van ODRA is afgelopen jaar in absolute zin gestegen door de groei die ODRA aan de productieve kant heeft doorgemaakt. Het percentage van de overhead in de totale kosten is nagenoeg gelijk gebleven. Het risico voor 2020 – 2023 is dat conform de geschetste ontwikkelingen (hoofdstuk 2) stabilisatie optreedt in de omzetontwikkeling, waardoor de voorziene groei in de personele overhead niet synchroon loopt.

Als mitigerende maatregel gaat ODRA in het hierboven genoemde organisatie-ontwikkelingstraject ook de positie van de staf en bedrijfsvoering herdefiniëren, waarmee er beter inzicht komt in de structurele behoefte aan kader stellende -en ondersteunende staf versus de incidentele capaciteitsbehoefte (ten behoeve van de organisatieontwikkeling). Op basis daarvan kan de financiële sturing beter worden vormgegeven.

6.3 Stijgende kosten

ODRA hanteert vanaf 2020 de CPB-index voor het opvangen van kostenstijgingen. Dit is bepaald in de nieuwe kostprijsmethodiek. Hiermee loopt de indexering parallel aan de indexering van de gemeentelijke budgetten vanuit het gemeentefonds. Bovendien biedt het handvatten om te benchmarken.

Er is echter een aantal ontwikkelingen die kostenstijgingen veroorzaken die boven de index van 2,24% dreigen uit te stijgen.

- *Personeelskosten:* ODRA gaat als gevolg van de WNRA vanaf 1 januari 2020 de gemeentelijke CAO volgen. De VNG en de bonden zijn op dit moment in onderhandeling. De bonden hebben looneisen geformuleerd die procenten hoger liggen dan de afgesproken index. ODRA heeft nauwelijks invloed op dit traject. De eventuele meerkosten vormen een risico voor de begroting. Op korte termijn is er geen ruimte om dit op te vangen.
- *Huisvestingskosten:* In het contract met de gemeente Arnhem is bepaald dat de korting die ODRA vanaf de oprichting heeft ontvangen, wordt afgebouwd. Dit is al gestart in 2019. Pas in 2022 dalen de kosten weer, omdat dan een wijziging plaatsvindt in de algemene huurkosten van het stadskantoor. ODRA oriënteert zich op andere huisvesting. Dit is niet alleen financieel gedreven, maar ook functioneel.
- *ICT-kosten:* In de meerjarenbegroting is uitgegaan van een substantiële besparing door de implementatie van een nieuw VTH-systeem. De businesscase is zorgvuldig en met behulp van externe experts opgesteld. Desondanks is er bij dergelijke trajecten altijd een risico op overschrijding van kosten en tijd. De mitigerende maatregel is dat ODRA een scherpe focus legt op het projectmanagement. Er zijn risicoanalyses opgesteld. De projectorganisatie zal strak worden ingericht en het MT stuurt kort cyclisch op afwijkingen van het projectplan .
- *Kosten stelseltaken:* De samenwerking in het Gelders Stelsel wordt intensiever. Een belangrijke samenwerking betreft I-GO. Er is een gezamenlijk projectplan, waarvoor aan ODRA een stijgende bijdrage wordt gevraagd. ODRA heeft in het directeurenoverleg gevraagd om een beter inzicht in de benefits van I-GO.

6.4 Risicobeheersing

De initiële begroting 2020 is gebaseerd op de door de deelnemende partners geformuleerde vraag en de bestaande begrotingskaders.

Vanuit bovengenoemde risicoparagraaf is echter te concluderen dat er voor de begroting 2020 relatief veel onzekere factoren bestaan. In de begroting 2020 is al een aantal van bovengenoemde risico's gekwantificeerd en opgenomen. Een aantal risico's is goed te kwantificeren en vormen een verplichting (bijvoorbeeld huisvesting). ODRA heeft van het Algemeen Bestuur de opdracht gekregen om de overgang van input- naar outputbegroting in principe budgetneutraal te maken. Dit betekent dat een kostenstijging in principe alleen door een volumestijging veroorzaakt kan worden.
Er is een aantal kostenstijgingen die veelal door externe factoren is ingegeven, desalniettemin heeft ODRA de financiering die hiervoor nodig is, binnen de bestaande kaders gezocht. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de verhoging van het opleidingsbudget met 1,5% voor de omgevingswet. Deze stijging hebben we in onderliggende begroting gehele uit eigen middelen gedekt. Dit betekent dat de ruimte die logischerwijs in een begroting is opgenomen voor (externe) ontwikkelingen, volledig is gealloceerd. Zo bevat de begroting 2020 geen post 'onvoorzien' meer.

De risico's rond organisatieontwikkeling en de transitie naar outputsturing zijn op dit moment moeilijk te kwantificeren, en dus nog niet opgenomen in de begroting. Dat vereist derhalve uitvoering van tijdige en degelijke financiële impactanalyses en bestuurlijke afstemming over financiële effecten.

ODRA zal scherp aan de wind moeten sturen. De budgettaire ruimte is krap. ODRA gaat hierover in gesprek met het bestuur om samen oplossingen voor de mogelijke financiële risico's te vinden.

Ondertekening

Aldus vastgesteld in de vergadering van het Algemeen Bestuur van Omgevingsdienst Regio Arnhem van 16 mei 2019.

De voorzitter

Dhr. J. Maouche

De secretaris,

Mevr. C. Smelik

Bijlage 1: Overzicht bijdragen per partner

Baten per klant x € 1.000	Bouw producten x tarief	Milieu producten x tarief	Algemeen producten x tarief	Totaal producten x tarief	Bouw uren x tarief	Milieu uren x tarief	Algemeen uren x tarief	Totaal uren x tarief	Collectieve diensten: Alle partners *)	Deel partners **)	Algemeen ***)	Totaal	Wabo / Milieu-metingen	Complexe VV	Totaal	%	aantal producten	uren diensten
Arnhem	2.558,2	1.270,4	445,4	4.274,0	109,1	218,8	226,0	553,9	152,8	373,5	69,0	595,3	25,6	4,6	5.453,2	35%	5.353	6.086
Doesburg	0,0	78,4	3,5	81,9		16,6	4,4	20,9	14,1	5,3	6,2	25,7			128,5	1%	119	230
Duiven	16,4	142,8	6,5	165,6		46,5	6,6	53,1	23,9	8,9	11,0	43,8			262,6	2%	200	584
Lingewaard	1.010,6	515,2	214,8	1.740,6	125,4	441,5	375,8	942,7	65,4	119,3	26,1	210,8	95,1	20,5	3.009,8	19%	2.108	10.360
Overbetuwe	12,0	604,0	54,3	670,3	33,6	165,7	37,8	237,1	49,4	18,5	22,9	90,8		13,7	1.011,8	7%	833	2.605
Provincie Gelderland	22,4	1.084,1	30,7	1.137,1		1.097,9	360,1	1.458,0	62,5		17,6	80,1	211,4		2.886,7	19%	1.486	16.022
Renkum	732,1	173,5	68,9	974,5	41,9	51,8	180,6	274,3	46,8	73,0	18,5	138,3			1.387,1	9%	1.224	3.015
Rheden	51,3	291,7	28,0	371,0		39,5	27,1	66,7	47,2	17,7	21,2	86,1		6,8	530,6	3%	773	732
Rozendaal	0,8	9,6		10,4		1,3	1,4	2,6	7,3	2,9	3,0	13,2			26,2	0%	15	29
Westervoort	4,1	45,7	3,5	53,3		10,0	2,3	12,3	16,7	6,3	7,3	30,2			95,9	1%	88	135
Zevenaar	11,2	436,8	3,5	451,5	36,4	119,4	22,7	178,5	46,7	17,5	20,9	85,2		13,7	728,9	5%	583	1.961
Subtotaal partners	4.419,1	4.652,0	859,2	9.930,4	346,3	2.209,1	1.244,7	3.800,1	532,8	642,9	223,7	1.399,5	332,1	59,2	15.521,2	100%	12.782	41.760
% van de omzet				64%				24%				9%		3%				
OD Achterhoek	1,4	5,3	4,9	11,6		46,6		46,6	4,4			4,4			62,5		27	512
OD De Vallei	1,4	154,5	18,7	174,5		81,0	11,3	92,3	6,2			6,2			273,0		140	1.014
OD Nijmegen	28,9	16,7		45,7		110,0		110,0	4,4			4,4			160,1		63	1.209
OD Noord-Veluwe	1,4	11,1	2,9	15,4		50,1	2,8	52,9	4,4			4,4			72,6		13	581
OD Rivierenland						100,0		100,0	4,4			4,4			104,4			1.099
OD Veluwe IJssel		30,1	3,2	33,3		40,1	10,1	50,2	4,4			4,4			87,9		41	552
Subtotaal OD's	33,0	217,8	29,7	280,5		427,8	24,2	452,0	28,0			28,0			760,5		284	4.967
Montferland										7,5		7,5			7,5			
Nijmegen		43,7	2,9	46,6		0,6	4,0	4,6							51,2		33	51
TMA						97,6		97,6							97,6			1.072
Overig	142,0			142,0	142,0			142,0		9,1	6,8	15,9			157,9		195	
Subtotaal derden	142,0	43,7	2,9	188,6	142,0	98,2		244,2		16,6	6,8	23,4			314,2		228	1.123
Totaal klanten	4.594,1	4.913,5	891,8	10.399,4	488,3	2.735,1	1.268,9	4.496,3	560,8	659,5	230,6	1.450,9	332,1	59,2	16.595,9		13.294	47.850
% van de omzet				63%				27%				9%		2%				

gemiddeld kengetal 8,6

*) *betreft gegevensbeheer, ketentoezicht, ontwikkeling en afstemming strafrecht, klantadvies milieu en piketdienst*
**) *betreft RVMK, ORM, asbest en klantadvies BRIKS*
***) *betreft projectleiding/ondersteuning Omgevingswet, Energie, GUOV en asbest*

Toelichting op bijlage 1:

De bijdragen van de partners zijn gebaseerd op de concept werkpakket per partner. Vanuit de realisatie 2017 en 2018 blijkt dat gedurende het jaar er diverse opdrachten bovenop het werkpakket aan ODRA worden gevraagd. Er zijn echter geen stelposten opgenomen voor aanvullende opdrachten, omdat omvang lastig is in te schatten.

De producten en diensten die ODRA levert, zijn verdeeld in driegroepen: Producten / diensten en collectieve diensten.

- De producten worden afgerekend op de kostprijs. Deze zijn in bijlage 2 opgenomen.
- Diensten worden op nacalculatie basis afgerend, conform de bestede uren. Het tarief is vast en bedraagt € 91,- per uur.
- Voor de collectieve diensten/producten geldt een algemeen geldende verdeelsleutel. Dit betreft een mix van de verhouding tussen inwoneraantallen (60%) en stemverhouding (40%). Alléén voor de klantenservice Bouw geldt een uitzondering op de sleutel. De kosten van deze collectieve dienst worden gedragen door de drie bouw-partners op basis van de verhouding inwoner aantal. De kosten worden als materiële kosten in rekening gebracht (itt voorgaande jaaren, waain ze als uren zichtbaar waren)

klant		inwoners		stemverhouding		sleutel 60% inw. 40%	sleutel klantendesk briks	
Arnhem		153.818	33%	22	22%	29%	153.818	67%
Doesburg		11.336	2%	3	3%	3%		
Duiven		25.433	6%	3	3%	4%		
Lingewaard		45.950	10%	16	16%	12%	45.950	20%
Overbetuwe		47.002	10%	8	8%	9%		
Renkum		31.254	7%	12	12%	9%	31.254	14%
Rheden		43.824	10%	8	8%	9%		
Rozendaal		1.498	0%	3	3%	1%		
Westervoort		15.001	3%	3	3%	3%		
Zevenaar		43.135	9%	8	8%	9%		
Provincie Gelderland	*	41.825	9%	16	16%	12%		
		460.076	100%	102	100%	100%	231.022	100%

* gemiddelde van de 10 partners

- Materiële kosten voor de Wabo en Team Meten en Advies zijn apart zichtbaar gemaakt. Deze worden één op één doorbelast, zonder opslag). Dit geldt ook voor kosten voortkomend uit de piket. De personele inzet voor deze activiteiten is opgenomen in het basis werkprogramma. RvmK en ORM zijn onderdeel geworden van het werkpakket.
- Een aantal diensten uit het werkprogramma worden gefinancierd met middelen uit de balans van ODRA; dit zijn (bestemmings)fondsen die in het verleden zijn gevormd cq (subsidie)middelen die in eerdere jaren zijn ontvangen.

Bijlage 2: Overzicht van kengetallen en kostprijzen

Productnaam	Kengetal	kostprijs	Aantal producten	Baten per product x € 1.000
Programma 1. Vergunningverlening				
Actualisatierapport omgevingsvergunning milieu	12	€ 1.092	21	€ 22,9
Beoordeling melding Activiteitenbesluit en BLBI	10	€ 910	413	€ 375,8
Beoordeling melding brandveilig gebruik	2	€ 182	140	€ 25,5
Beoordeling melding slopen	1	€ 91	1.230	€ 111,9
Beoordeling melding vuurwerk	6	€ 546	100	€ 54,6
Besluit ontbrandingstoestemming	19	€ 1.729	72	€ 124,5
Intrekkingsbesluit omgevingsvergunning bouw	4	€ 364	17	€ 6,2
Intrekkingsbesluit omgevingsvergunning milieu	13	€ 1.183	8	€ 9,5
Maatwerkvoorschriften milieu	14	€ 1.274	63	€ 80,3
Omgevingsvergunning BRIKS regulier enkelvoudig	9	€ 819	1.354	€ 1.108,9
Omgevingsvergunning BRIKS regulier meervoudig	80	€ 7.280	10	€ 72,8
Omgevingsvergunning BRIKS regulier meervoudig en uitgebreid	23	€ 2.093	499	€ 1.044,4
Omgevingsvergunning milieu regulier	28	€ 2.548	35	€ 89,2
Omgevingsvergunningen milieu uitgebreid	100	€ 9.100	24	€ 218,4
Overige vergunningen BRIKS	11	€ 1.001	11	€ 11,0
Totaal (+ gemiddelden)	**9,2**	**€ 840**	**3.997**	**€ 3.355,9**
Programma 2. Toezicht en Handhaving				
Beoordeling milieumelding bedrijf	2	€ 182	1.593	€ 289,9
Beoordeling rapportageverplichting milieu	4	€ 364	538	€ 195,8
Beoordelingsrapport saneringsevaluatie bodem	5	€ 455	275	€ 125,1
Besluit handhavingsverzoek	15	€ 1.365	81	€ 110,6
Controlerapport asbest	9	€ 819	224	€ 183,5
Controlerapport bodemsanering	16	€ 1.456	409	€ 595,5
Controlerapport BRIKS Cat. 1 bouwsom < € 100.000	8	€ 728	1.400	€ 1.019,2
Controlerapport BRIKS Cat. 2 bouwsom > € 100.000 < € 1.000.000	23	€ 2.093	200	€ 418,6
Controlerapport BRIKS Cat. 3 bouwsom > € 1.000.000	48	€ 4.368	90	€ 393,1
Controlerapport grondstromen & bodem	9	€ 819	265	€ 217,0
Controlerapport milieu complexe inrichting	25	€ 2.275	118	€ 268,5
Controlerapport preventief milieutoezicht	9	€ 819	2.214	€ 1.813,3
Controlerapport toezicht vuurwerkevenement	12	€ 1.092	115	€ 125,6
Handhavingsbesluit	22	€ 2.002	325	€ 650,7
Handhavingscontrolerapport	10	€ 910	129	€ 117,4
Intrekkingsbesluit handhavingsbeschikking	3	€ 273	206	€ 56,2
Invorderingsbesluit	7	€ 637	106	€ 67,5
Klachtafhandelingrapport	2	€ 182	410	€ 74,6
Vervolgcontrolerapport milieu	6	€ 546	555	€ 303,0
Totaal (+ gemiddelden)	**8,3**	**€ 759**	**9.253**	**€ 7.025,1**
Programma 5. Algemeen en Projecten				
Rapportbeoordeling afsteeklijst vuurwerk	2	€ 182	25	€ 4,6
Wob-verzoekafhandeling	8	€ 728	19	€ 13,8
Totaal (+ gemiddelden)	**4,6**	**€ 418**	**44**	**€ 18,4**
Totaal producten	**8,6**	**€ 782**	**13.294**	**10.399,4**

- Er zijn in het programma Vergunningen 15 producten in de PDC opgenomen. Er worden 3.997 producten (begroot) afgenomen. De gemiddelde kostprijs bij vergunningen is € 840 per product. Gemiddeld een kengetal van 9,2 uur.
- Bij Toezicht en Handhaving: afname 9.253 producten op 19 productitem. Gemiddelde kostprijs is € 759 euro met gemiddeld kengetal van 8,3 uur per product.
- Bij Advies en stelseltaken zijn geen producten aanwezig. Bij algemeen twee; met geringe omzet.

Bijlage 3: Overzicht van diensten

Naam dienst	Aantal uren	Baten per dienst x € 1.000
Programma 1. Vergunningverlening		
Advies vergunningen en meldingen milieu	204	€ 18,6
Adviesrapport zienswijze vergunning	281	€ 25,6
Beoordeling BRIKS aspect	1.068	€ 97,2
Beoordeling kabels en leidingen	80	€ 7,3
Beroep vergunning	617	€ 56,2
Omgevingsvergunning milieu complex ODRA	185	€ 16,8
Voorlopige voorziening vergunning	109	€ 9,9
Vooroverleg BRIKS	2.658	€ 241,9
Vooroverleg milieu	1.315	€ 119,7
Totaal	**6.517**	**€ 593,0**
Programma 2. Toezicht en Handhaving		
Adviesrapport zienswijze handhaving	757	€ 68,9
Beroep handhaving	1.634	€ 148,7
Bestuursdwanguitvoering	338	€ 30,8
Controlerapport milieuincident	100	€ 9,1
Controlerapport specialistisch milieutoezicht	980	€ 89,2
Inning	135	€ 12,3
Voorlopige voorziening handhaving	146	€ 13,2
Totaal	**4.089**	**€ 372,1**
Programma 3. Advies		
Adviesrapport milieuexpertise	7.360	€ 669,7
Beheer kaarten en zones milieuexpertise	474	€ 43,1
Geluidssaneringen weg- en railverkeer	100	€ 9,1
Meetadviesrapport	9.230	€ 839,9
Omgevingsadviesrapport	1.550	€ 141,1
Totaal	**18.714**	**€ 1.702,9**
Programma 4. Stelseltaken		
Ontwikkeling en afstemming DAT	775	€ 70,5
Ontwikkeling en afstemming LMA	930	€ 84,6
Totaal	**1.705**	**€ 155,2**
Programma 5. Algemeen en Projecten		
Beleids- en bestuursondersteuning	3.245	€ 295,3
Besluit op bezwaar handhaving	3.315	€ 301,7
Besluit op bezwaar vergunning	822	€ 74,8
Inbreng en afstemming ODRA-expertises	2.723	€ 247,8
Partnerspecifieke werkafspraken	428	€ 38,9
Projectleiding en -ondersteuning	6.292	€ 572,6
Totaal	**16.825**	**€ 1.531,1**
Totaal uren	**47.850**	**€ 4.354,3**

GEMEENTE ZEVENAAR

Omgevingsdienst Regio Arnhem
Mevrouw C.W. Smelik
Postbus 3066
6802DB ARNHEM

datum 10 juli 2019
zaaknummer Z/19/333662 /UIT/19/905655
onderwerp Reactie op begroting ODRA 2020
contactpersoon Oscar Peters

Beste mevrouw Smelik,

We hebben uw begroting ODRA 2020 op 20 mei 2019 ontvangen. Overeenkomstig de gemeenschappelijke regeling ODRA, stelt u onze raad in de gelegenheid om een zienswijze in te dienen op deze begroting. Daarover gaat deze brief.

Raadsvoorstel
Overeenkomstig onze interne jaarplanning informeren wij de raad in september 2019 over de voorgestelde begroting ODRA 2020. Wij kunnen u mededelen dat wij onze raad hebben voorgesteld om een zienswijze in te dienen tegen de begroting. De gemeente Zevenaar staat de komende jaren voor een grote bezuinigingsopgave. We verwachten van onze partners dat zij daar oog voor hebben en in dat kader willen wij alle Gemeenschappelijke Regelingen een taakstelling opdragen voor de komende jaren.
Wij stellen daarom voor om in het najaar van 2019 nader met u te discussiëren over deze bezuiniging gelet op de financiële positie van de gemeente Zevenaar.

Op 18 september 2019 neemt de raad formeel een besluit over de door u voorgestelde begroting 2020. Kort daarna zullen we u schriftelijk informeren over het raadsbesluit.

Vragen
Heeft u nog vragen? U kunt dan contact opnemen met Oscar Peters. Hij is bereikbaar op (0316) 595 240.

Met vriendelijke groet,
Namens burgemeester en wethouders,

Rob Gerritsen
Afdelingshoofd Vergunningen, Toezicht & Handhaving

Dashboard verbonden partij

Naam: Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)

Samenwerkingsvorm: Gemeenschappelijke regeling	**Samenwerkingspartners:** Gemeenten Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort en Zevenaar. Provincie Gelderland	**Aandeel Zevenaar:** 8 %
Aard van de samenwerking: De ODRA is samenwerkingsverband van de regio Arnhem op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving.	**Belangrijk voor wie:** - College - Gemeenteraad	**Bestuurlijke vertegenwoordiging:** C. Koers Het Algemeen Bestuur van de ODRA bestaat uit vertegenwoordigers van de 11 partners. Het dagelijks bestuur bestaat uit 5 leden. Eén lid vertegenwoordigt de gemeenten Westervoort, Duiven en Zevenaar.
Taken: Uitvoering geven aan wettelijke taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) voor gemeenten uit de regio Arnhem. Ook is de ODRA voor de deelnemende gemeenten het aanspreekpunt voor alle specialistische milieuvraagstukken.		**Risico's:** - bestuurlijk - financieel
Beoogd resultaat: De VTH-taken op het gebied van milieu uitvoeren door middel van een jaarlijks uitvoeringsprogramma.		**Risicoprofiel:** Laag Het werkgebied van het ODRA kent een beperkt aantal financiële en beleidsmatige ontwikkelingen.
Begrote kosten en baten 2019 Begrote kosten € 609.200,-- Geen baten begroot	**Dekking gemeentebegroting Zevenaar:** € 609.200,--	**Bijdrage per inwoner 2019:** € 14,00 per inwoner (bij 43.500 inwoners)
Begrote kosten en baten 2020 Begrote kosten € 628.200,-- Geen baten begroot	**Dekking kadernota Zevenaar:** € 628.200,--	**Bijdrage per inwoner 2020:** € 14,44 per inwoner (bij 43.500 inwoners)
Nieuw beleid: n.v.t.	**Kostenstijging/verlaging**	

*Z0381EA31E
9*

GEMEENTE ZEVENAAR

Omgevingsdienst Regio Arnhem
Mevrouw C.W. Smelik
Postbus 3066
6802DB ARNHEM

datum
Zaaknummer Z/19/333662 /UIT/19/912266
onderwerp Zienswijze begroting ODRA 2020
contactpersoon Oscar Peters

Beste mevrouw Smelik,

Inleiding
We hebben uw begroting ODRA 2020 op 20 mei 2019 ontvangen. Overeenkomstig de gemeenschappelijke regeling ODRA, stelt u onze raad in de gelegenheid om een zienswijze in te dienen op deze begroting. Daarover gaat deze brief.

Raadsbesluit
Overeenkomstig onze interne jaarplanning hebben wij de raad in september 2019 geïnformeerd over de voorgestelde begroting ODRA 2020. Wij kunnen u mededelen dat onze raad heeft besloten om een zienswijze in te dienen tegen uw begroting.
De gemeente Zevenaar staat de komende jaren voor een grote bezuinigingsopgave. We verwachten van onze partners dat zij daar oog voor hebben en in dat kader willen wij alle Gemeenschappelijke Regelingen een taakstelling opdragen voor de komende jaren.
Wij stellen daarom voor om in het najaar van 2019 nader met u te discussiëren over deze bezuiniging gelet op de financiële positie van de gemeente Zevenaar.

Vragen
Als u vragen heeft over de inhoud van deze brief dan kunt u hierover contact opnemen met Oscar Peters van de afdeling Vergunningen, Toezicht & Handhaving. Hij is bereikbaar op (0316) 595 240.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Zevenaar,

Michel Tromp
secretaris

Lucien van Riswijk
burgemeester

GEMEENTE ZEVENAAR

RAADSINFORMATIEBRIEF – Nr. 2019-059

Aan de leden van de gemeenteraad

Datum	21 mei 2019
Zaaknummer	Z/19/330472 /INT/19/900842
Onderwerp	Woonruimteverdeling gemeente Zevenaar
Portefeuillehouder	H. Winters

Contactpersoon	Jan Willem Heijsteeg
E-mail	J.Heijsteeg@zevenaar.nl
Telefoon	0316 595659

Geachte leden van de gemeenteraad,

1. Inleiding

Zevenaar is een prettige gemeente om te wonen. Dit moet ook in de toekomst zo blijven. Daarom kijken we kritisch naar de kwaliteit en leefbaarheid van de bestaande wijken en hebben wij aandacht voor een aantal doelgroepen die het op de woningmarkt lastig hebben. Om prettig en betaalbaar wonen te behouden of waar nodig te stimuleren werken wij aan verschillende instrumenten:

1. actualisatie Huisvestingsverordening;
2. paraplubestemmingsplan Wonen;
3. Algemene Plaatselijke Verordening (APV);
4. huisvesting arbeidsmigranten.

In deze brief informeren wij u over de voortgang. Hiermee geven wij ook invulling aan de belofte u nader te informeren over de voortgang aanpak woonoverlast.

2. Kernboodschap

Door actualisatie van de Huisvestingsverordening hebben wij ook na 2019 weer vier jaar een transparant en eerlijk verdeelsysteem voor goedkope huurwoningen. Met het paraplubestemmingsplan Wonen trekken wij de definities voor "wonen" en "huishouden" gelijk voor de gehele gemeente. Ernstige woonoverlast pakken wij aan met de mogelijkheden uit de APV. In deze brief sluiten wij af met de route naar een goede huisvesting van arbeidsmigranten en de mogelijke effecten daarvan.

3. Context

☑ Actueel maatschappelijk onderwerp/probleem
☐ Collegeprogramma
☑ Motie/amendement/toezegging
☐ Anders, namelijk

4. Actualiseren Huisvestingsverordening

Wat regelen wij met de Huisvestingsverordening Zevenaar2018?
In de Huisvestingsverordening zijn regels gesteld over: de toewijzing van sociale huurwoningen op basis van meettijd, de urgentie voor specifieke doelgroepen en voor onttrekking, samenvoeging en omzetting van zelfstandige woonruimten. Bij de herindeling in 2018 heeft u deze verordening uit 2016 opnieuw vastgesteld voor de nieuwe gemeente.

Waarom actualiseren wij de Huisvestingsverordening Zevenaar2018?
De regionaal afgestemde Huisvestingverordening is inhoudelijk van 2016 en loopt af op 31 december 2019. Alleen bij schaarste in goedkope woonruimten mag de Huisvestingsverordening opnieuw vastgesteld worden. Uit de regionaal uitgevoerde evaluatie blijkt dat er nog steeds sprake is van schaarste. Het is daarom legitiem om opnieuw regels te stellen over de woonruimteverdeling.

Welke veranderingen stellen wij voor?
Er is breed draagvlak voor de huidige systematiek. Woningzoekenden, huurdersverenigingen, gemeenten en corporaties vinden dat de verordening op grote lijnen prima werkt. De hoofdlijnen kunnen daarom hetzelfde blijven. De volgende punten worden naar aanleiding van de evaluatie aangepast:

- Er komt een sanctie voor niet opdagen bij bezichtigingen van huurwoningen en. Dit kan namelijk het proces van verhuur vertragen en leiden tot met leegstand en langere wachttijden. Hiernaast is met corporaties afgesproken dat ze het aanbiedingsproces klantgerichter maken.
- Er komt meer duidelijkheid over de inzet van maatwerk . De definitie is nu zo gemaakt dat ook het labelen van woningen onder maatwerk valt (bijvoorbeeld voor ouderen in specifieke ouderencomplexen of grote woningen voor grote huishoudens). De regeling sluit daarmee beter aan bij de praktijk.

De gemeenteraad stelt de Huisvestingsverordening vast
U heeft de bevoegdheid om de Huisvestingsverordening vast te stellen. Om tot een regionaal afgestemde Huisvestingsverordening te komen volgt er, net als in 2016, een afgestemd voorstel dat uiterlijk 31 december 2019 door uw raad vastgesteld dient te worden. Bijgevoegd vindt u de concept Huisvestingsverordening, die wij voor de periode van zes weken ter inspraak leggen op 23 mei 2019. Dit maken wij bekend in de Zevenaar Post. Inwoners en belanghebbende, zoals huurders en woningzoekenden, kunnen hun reactie binnen deze termijn kenbaar maken.

We handhaven het vergunningstelsel voor het omzetten, onttrekken en samenvoegen van woningen
Het vergunningstelsel voor omzetten, samenvoegen of onttrekken van woningen moet aantoonbaar bijdragen aan een betere verdeling van schaarse goedkope woningen. In recente uitspraken heeft de rechter hierop gewezen. Mogelijk is door deze uitspraken aanwijzing van de gehele woningvoorraad niet houdbaar. Wij werken momenteel aan een paraplubestemmingsplan (zie paragraaf 5) om met name onttrekkingen en omzettingen van woningen vanuit het ruimtelijke spoor te kunnen reguleren. De VNG heeft de minister overigens op 11 april 2019 geadviseerd de koppeling met schaarste aan goedkope woningen los te laten, zodat een vergunningsstelsel voor bijvoorbeeld omzetten tot kamerverhuur ook vanuit leefbaarheids- en volkshuisvestelijke doelen mogelijk is.

5. Paraplubestemmingsplan Wonen

Wij bereiden een paraplubestemmingsplan voor om de definities voor "wonen", "woning" en "huishouden" in alle bestemmingsplannen gelijk te trekken. Gronden bestemd voor "wonen" zijn bedoeld voor bewoning door één huishouden bestaande uit één of meer personen die in een duurzaam gemeenschappelijk verband samenleven en (financieel) voor elkaar zorgen. De definitie is echter nu nog niet in alle bestemmingsplannen goed opgenomen. Hierdoor is handhaving en regulering van kamerverhuur vanuit het ruimtelijke spoor nu niet altijd mogelijk.

6. Ingrijpen bij overlast op basis van de APV

In 2018 heeft de burgemeester geen gebruik hoeven maken om de Wet aanpak woonoverlast. In twee casussen is er wel gebruik gemaakt van het bijbehorende stappenplan, dat is opgenomen in de toelichting van de APV. In beide casussen is volstaan met het voeren van gesprekken tussen de betrokken partijen. In beide gevallen speelde ook dat er een verhurende partij betrokken was, die naar aanleiding van de gesprekken de verantwoordelijkheid nam. In 2019 wordt er met de buurgemeenten gewerkt aan een gezamenlijk beleid om de toepassing van deze bevoegdheid duidelijker en transparant te maken.

7. Huisvesting voor arbeidsmigranten

Groeiende vraag naar goede huisvesting arbeidsmigranten
Zevenaar telt naar schatting minimaal 500 werkzame arbeidsmigranten. Voornamelijk uit Midden- en Oost-Europa. De verwachting is dat dit aantal de komende jaren zal groeien. Zowel uitzendorganisaties als lokale bedrijven als Compaxo en scheepswerf de Hoop bevestigen dit beeld. Deze groei vraagt om een goede en passende (d.w.z. flexibele vorm van) huisvesting. Hierbij willen we voorkomen dat deze flexibele en vaak tijdelijke vraag reguliere woningzoekenden verdringt op de woningmarkt.

Behoefte aan inzicht in vraagstuk en visie op huisvesting arbeidsmigranten
Wij bereiden een visie/beleidskader voor om binnen Zevenaar flexibele woonconcepten voor short-stay op een gereguleerde manier ruimte te kunnen bieden. Voor het opstellen hiervan is het van belang om eerst meer inzicht te krijgen in: het aantal arbeidsmigranten dat in onze gemeente werkt, dat hier ook woont, de te verwachten ontwikkelingen hierin, de woonvraag die zij hebben, enz.

In Liemers verband is afgesproken – gelet op het gemeente overstijgende karakter van het vraagstuk - om een gezamenlijk (verkennend) onderzoek in gang te zetten. In het kader van dat onderzoek gaan wij met andere overheden, werkgevers, uitzendbureaus en huisvesters in gesprek. Wij verwachten dat het onderzoek in de zomerperiode afgerond kan worden en dat wij u in de tweede helft van 2019 kunnen informeren. De informatie uit het onderzoek zetten wij in om een beleidskader/visie te maken.

Actuele initiatieven huisvesting arbeidsmigranten gaan door
Er liggen momenteel meerdere aanvragen om de realisatie van huisvesting voor arbeidsmigranten mogelijk te maken binnen de gemeente. Wij zien hierbij de urgentie van de huisvestingsvraag en het lokale economisch belang. Uitkomsten van het onderzoek of het opstellen van een beleidskader/visie wachten wij daarom niet af. Hierbij hanteren wij de aanpak: in woonwijken niet , tenzij schaal en beheersbaarheid dusdanig zijn dat een prettig woon- en leefklimaat behouden kan blijven. Op bedrijfslocaties en kantoorpanden wel, mits er voldoende draagvlak is in de omgeving, ruimtelijke uitstraling goed is en de beheersbaarheid en het goede leefklimaat verzekerd zijn. Ervaring van deze initiatieven gebruiken wij bij het op te stellen beleidskader/visie huisvesting arbeidsmigranten.

8. Communicatie en vervolgproces

- In 2019 starten wij de formele procedure voor het paraplubestemmingsplan wonen. Wij verwachten u voor het einde van 2019 een voorstel toe te kunnen sturen.
- Wij werken met de buurgemeenten aan een gezamenlijk beleid om de toepassing van de bevoegdheid aanpak woonoverlast uit de APV duidelijk en transparant te maken. Wij informeren u actief over de voortgang in de commissie middelen.
- Rond de zomer willen wij de hoofdlijnen van het onderzoek naar huisvesting van arbeidsmigranten gereed hebben en nog in dit jaar willen wij een visie opstellen over de huisvesting van arbeidsmigranten.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Zevenaar,

Michel Tromp
secretaris

Lucien van Riswijk
burgemeester

Bijlagen

1. concept Huisvestingsverordening 2020, met bijlagen	INT/19/895437
2. evaluatierapport	INT/19/895438
3. onderbouwing schaarste	INT/19/895442
4. info over starters	INT/19/895441
5. verhuisbewegingen sociale huur	INT/19/895443

Huisvestingsverordening Gemeente Zevenaar 2020

De raad van de gemeente Zevenaar;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van Zevenaar, nummer PM;
gelet op de artikelen 4, eerste lid, 5, 6, 21 en 35 van de Huisvestingswet 2014;

besluit de volgende verordening vast te stellen:

Huisvestingsverordening Gemeente Zevenaar 2020

Hoofdstuk 1 Algemene bepalingen

Artikel 1 Begripsbepalingen

In deze verordening wordt verstaan onder:

Aanbodmodel:
Toewijzingssystematiek voor woonruimten die aan woningzoekenden worden aangeboden op basis van het meettijdcriterium.

CIZ-indicatie:
CIZ staat voor Centrum Indicatiestelling Zorg. Het CIZ verleent indicaties voor zorg die vanuit de WLZ (Wet Langdurige Zorg) wordt geleverd.

Corporatie:
Toegelaten instelling als bedoeld in artikel 70 van Woningwet die feitelijk werkzaam is in een of meer gemeenten in de woningmarktregio, met uitzondering van de Stichting SSHN ("SSH&").

Doorstromer:
Woningzoekende die bij verhuizing binnen of naar de regio een zelfstandige woonruimte (huur of koop) in Nederland leeg achterlaat.

Herstarter:
Woningzoekende die een zelfstandige woonruimte verlaat zonder dat deze woonruimte beschikbaar komt; dit vanwege echtscheiding, beëindiging partnerregistratie of samenwoning (minimaal gedurende twee jaar, zoals bedoeld in art. 267 lid 3 van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek).

Huishouden:
Een alleenstaande, of twee of meer personen die hun hoofdverblijf in dezelfde woonruimte hebben, en een duurzame gemeenschappelijke huishouding voeren.

Huishoudinkomen:
Het gezamenlijke verzamelinkomen zoals bedoeld in artikel 1, onder a, van de wet.

Huisvestingsvergunning:
Een vergunning van burgemeester en wethouders als bedoeld in artikel 8 eerste lid van de wet.

Huurtoeslaggrens:
De huurprijs als bedoeld in artikel 13 lid 1 sub a van de Wet op de huurtoeslag. De huurtoeslaggrens geeft de maximale huur van sociale huurwoningen aan en tevens de maximale huur waarbij een huurder nog in aanmerking kan komen voor huurtoeslag.

Inkomensverklaring:
Een officiële verklaring van de Belastingdienst betreffende de inkomensgegevens over een bepaald belastingjaar.

Inschrijfduur:
De periode dat een starter geregistreerd staat als woningzoekende in een register van woningcorporaties in de regio.

Levensloopgeschikte woonruimte:
Woonruimte die geschikt is voor een bewoner met een fysieke woningbeperking, als bedoeld in bijlage 2.

Labeling:
Aanduiding van een woonruimte voor een door een corporatie aangemerkte doelgroep.

Lotingmodel:
Toewijzingssystematiek voor woonruimten aan reguliere woningzoekenden worden aangeboden op basis van loting zonder dat de meettijd hierbij van invloed is.

Maatwerk:
Toewijzing van woonruimte in afwijking van de regels van het aanbod- of lotingmodel door de woningcorporaties op basis van bemiddeling of in de vorm van labeling of experimenten.

Mantelzorg:
Hulp als bedoeld in artikel 1.1.1 van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015.

Meettijd:
Tijd tussen de datum waarop een woningzoekende geregistreerd staat (de registratiedatum) in een register van woningcorporaties in de woningmarktregio en het moment waarmee deze woningzoekende reageert op een woonruimte.

NHG-kostengrens:
De kostengrens voor woningen zonder energiebesparende voorzieningen, zoals opgenomen in de Voorwaarden en Normen van Nationale Hypotheek Garantie.

Onzelfstandige woonruimte:
een woonruimte niet zijnde een zelfstandige woonruimte.

Omzettingsvergunning:
Een vergunning als bedoeld in artikel 21, eerste volzin en onder c van de wet.

Onttrekkingsvergunning:
Een vergunning als bedoeld in artikel 21, eerste volzin en onder a van de wet.

Recidive:
Herhaling van een overtreding van een verbodsbepaling bij of krachtens de Huisvestingswet 2014 door de overtreder binnen 3 jaar ter zake eenzelfde pand nadat de vorige overtreding is beëindigd.

Registratiedatum:
Voor een starter het eerste moment van inschrijving (inschrijfdatum) in het register van een in de woningmarktregio werkzame corporatie. Voor een doorstromer en herstarter de datum waarop deze persoon in de Basisregistratie personen (BRP) staat geregistreerd op het zelfstandig woonadres op het moment van inschrijven in het register van een in de woningmarktregio werkzame corporatie.

Rolstoelgeschikte woonruimte:
Woonruimte die geschikt is voor een bewoner die is aangewezen op een rolstoel, als bedoeld in bijlage 2.

Standplaats:
Kavel, bestemd voor het plaatsen van een woonwagen, waarop voorzieningen aanwezig zijn die op het leidingnet van de openbare nutsbedrijven, andere instellingen of van gemeenten kunnen worden aangesloten.

Starter:
Woningzoekende die bij verhuizing geen zelfstandige woonruimte achterlaat.

Student:
Degene die staat ingeschreven aan een universiteit, hogeschool of MBO instelling (niveau 4).

Verhuisindicatie:
Indicatie afgegeven door burgemeester en wethouders aan woningzoekenden, die vanwege de aard van hun fysieke beperking zijn aangewezen op een levensloopgeschikte of rolstoelgeschikte woonruimte, zoals aangegeven in bijlage 2.

Vergunninghouder:
Vergunninghouder als bedoeld in artikel 1, eerste lid onder g van de wet.

Verhuurdersverklaring:
Verklaring van de (laatste) verhuurder omtrent het woon- en betalingsgedrag van een woningzoekende.

Wbmgp:
Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek.

Wet:
De Huisvestingswet 2014.

Woningmarktregio:
De regio waarin de volgende gemeenten zijn gelegen: Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Duiven, Doesburg, Druten, Heumen, Lingewaard, Montferland, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen, Zevenaar.

Woningzoekende:
Een meerderjarig persoon die in het bezit is van de Nederlandse nationaliteit of van een geldige verblijfstitel en is ingeschreven in het registratiesysteem als bedoeld in artikel 3, en het huishouden, waarvan hij deel uitmaakt.

Woonduur:
De periode dat een huishouden aaneengesloten de huidige zelfstandige woonruimte in Nederland bewoont, conform de gegevens van de Basisregistratie Personen (BRP).

Woonverklaring:
Een verklaring als bedoeld in artikel 10b, vierde lid, van de Wbmgp.

WOZ-waarde:
De op grond van hoofdstuk IV van de Wet waardering onroerende zaken vastgestelde waarde van de onroerende zaak, geldend op het moment van de aanvraag.

Zelfstandige Woonruimte:
Woonruimte, met een eigen toegang, die door één huishouden kan worden bewoond zonder dat het huishouden daarbij afhankelijk is van één of meer wezenlijke voorzieningen (zoals toiletruimte, badruimte en keuken) buiten die woonruimte, dan wel een standplaats voor een woonwagen.

Zorgwoning:
Woonruimte die is aangewezen voor woningzoekenden met een CIZ-indicatie, die minder goed in staat zijn om geheel zelfstandig te opereren op de woningmarkt en allerlei vorm van ondersteuning nodig hebben die alleen in en rond de woonruimte op een passende manier gegeven kan worden. Voor het leveren van deze benodigde zorg- en/of dienstverlening is sprake van een samenwerkingscontract tussen corporatie en zorgleverancier. De zorgaanbieder beheert bij voorkeur zelf de wachtlijst van klanten en bepaalt de voorrangsregels van toewijzing.

Hoofdstuk 2. De huisvestingsvergunning

Artikel 2 Aanwijzing vergunningplichtige woonruimte

1. Zelfstandige woonruimten in eigendom van een corporatie met een huurprijs beneden de huurtoeslaggrens als bedoeld in artikel 13, eerste lid, onder a, van de Wet op de huurtoeslag dan wel standplaatsen in eigendom van de gemeente mogen niet voor bewoning in gebruik worden genomen of gegeven als daarvoor geen huisvestingsvergunning is verleend.
2. Het bepaalde in lid 1 geldt niet voor zorgwoningen.

Artikel 3 Aanvraag en inhoud huisvestingsvergunning

1. Een aanvraag om een huisvestingsvergunning wordt ingediend op het moment dat zekerheid bestaat over de te betrekken woonruimte door gebruikmaking van een door burgemeester en wethouders vastgesteld formulier.
2. Bij de aanvraag worden de volgende gegevens verstrekt
    a. naam en adres van de huurder;
    b. omvang van het huishouden dat de woonruimte gaat betrekken;
    c. huishoudinkomen;
    d. adres, naam van de verhuurder en huurprijs van de te betrekken woonruimte;
    e. beoogde datum van het betrekken van de woonruimte;
    f. indien van toepassing, een afschrift van de indicatie voor een woonruimte met een speciale voorziening rond toegankelijkheid en gebruik;
    g. indien van toepassing, de urgentie van de woningzoekende;
    h. indien van toepassing, een positieve verhuurdersverklaring.
3. De huisvestingsvergunning vermeldt in ieder geval:
    a. adres van de woonruimte waarop de vergunning betrekking heeft;
    b. aan wie de vergunning is verleend;
    c. het aantal personen dat de woonruimte in gebruik neemt.

Artikel 4 Registratie van woningzoekenden

1. Corporaties dragen in het kader van deze verordening zorg voor het aanleggen en bijhouden van een uniform registratiesysteem van woningzoekenden.
2. Registratie als woningzoekende in dit systeem kan vooraf plaatsvinden of tegelijkertijd met de eerste reactie op een aangeboden woonruimte.
3. Uitschrijving als woningzoekende vindt plaats:
    a. Op schriftelijk verzoek van de woningzoekende of diens nabestaanden;
    b. Na constatering van verwijtbare nalatigheid, zoals het niet tijdig doorgeven van gewijzigde relevante gegevens of het verstrekken van onjuiste informatie over de betreffende inschrijving.

Artikel 5 Aanbod van woonruimte

1. Het aanbod van de in artikel 2 aangewezen woonruimte wordt door de corporaties bekendgemaakt door publicatie op een toegankelijk, bij voorkeur gemeenschappelijk, digitaal platform.
2. De bekendmaking bevat in ieder geval:
    a. het adres en de huurprijs van de woonruimte;
    b. de mededeling dat de woonruimte niet voor bewoning in gebruik genomen mag worden als daarvoor geen huisvestingsvergunning is verleend,
    c. en indien van toepassing, de criteria en voorrangsregels voor het verlenen van de benodigde huisvestingsvergunning.
3. Elke woonruimte die op deze wijze wordt verhuurd wordt binnen twee weken na ondertekening van het huurcontact op hetzelfde digitale platform verantwoord.
4. Het aanbod van standplaatsen wordt beschouwd als maatwerk ten behoeve van een bijzondere doelgroep als bedoeld in artikel 9 en vastgelegd in een nader door burgemeester en wethouders vast te stellen regeling.

Artikel 6 Hoofdregel woningtoewijzing

1. Corporaties bieden vrijkomende zelfstandige woonruimten aan volgens het aanbodmodel dan wel het lotingmodel, tenzij het om maatwerk gaat, als bedoeld in artikel 9.
2. De corporaties geven bij de publicatie van het aanbod duidelijk aan welke zelfstandige woonruimten volgens het aanbodmodel worden toegewezen, welke volgens het lotingmodel en voor welke woonruimten aanvullende criteria gelden in het kader van het maatwerk, zoals bedoeld in artikel 9 van deze verordening.
3. Een woningzoekende kan op elk moment voor maximaal twee zelfstandige woonruimten in het aanbod- of lotingmodel waarvoor de reactietermijn nog open is, zijn of haar belangstelling kenbaar maken.
4. Iedere op basis van het aanbodmodel gepubliceerde zelfstandige woonruimte wordt na sluiting van de reactieperiode aangeboden aan de woningzoekende met de hoogste urgentie en vervolgens aan de woningzoekende met de langste meettijd, met inachtneming van het gestelde in de artikelen 8 en 10a en 10b.
5. Wanneer twee woningzoekenden met een urgentieverklaring reageren op dezelfde woning, dan volgt toewijzing conform het bepaalde in artikel 10a, lid 3, van deze verordening. Wanneer twee woningenzoekenden met dezelfde urgentieverklaring reageren op dezelfde woning, dan gaat de houder van de urgentieverklaring met de oudste ingangsdatum voor. Wanneer twee woningzoekenden met een urgentieverklaring die op dezelfde datum is toegekend reageren op dezelfde woning, dan heeft degene met de langste meettijd voorrang.
6. De op basis van het lotingmodel toe te wijzen zelfstandige woonruimte wordt toegewezen volgens een geautomatiseerde lotingprocedure.
7. Van het totale vrijkomende woningaanbod dient jaarlijks circa 15% volgens het lotingmodel te worden aangeboden.
8. Een corporatie mag per jaar maximaal 30% van de vrijkomende zelfstandige woonruimten die volgens het aanbodmodel worden aangeboden uitsluiten voor urgent woningzoekenden als bedoeld in artikel 10a.

Artikel 7 Weigering en acceptatie van woonruimten

1. De woningzoekende die volgens het lotingmodel een uitnodiging voor het bezichtigen van een zelfstandige woonruimte krijgt en hierop niet reageert binnen de reactietermijn die door de corporaties wordt gesteld, dan wel de woonruimte accepteert en er alsnog vanaf ziet, wordt gedurende twee maanden uitgesloten van het lotingmodel. Gedurende deze periode kan de woningzoekende wel blijven reageren op woonruimten die volgens het aanbodmodel worden aangeboden.
2. De woningzoekende die volgens het aanbodmodel een uitnodiging voor het bezichtigen van een zelfstandige woonruimte krijgt en hierop niet reageert binnen de reactietermijn die door de corporaties wordt gesteld ontvangt bij de eerste keer een waarschuwing. Een volgende keer kan de woningzoekende gedurende twee maanden worden uitgesloten van het aanbodmodel. Gedurende deze periode kan de woningzoekende wel blijven reageren op woonruimten die volgens het lotingmodel worden aangeboden.
3. De woningzoekende die een zelfstandige woonruimte accepteert, behoudt de opgebouwde meettijd die vervolgens wordt vermeerderd met de woonduur in de nieuwe woonruimte.

Artikel 8 Voorrang bij woonruimte van bepaalde aard, grootte of prijs (passendheidscriteria)

1. De corporaties wijzen woonruimten passend toe conform het bij of krachtens het bepaalde in de Woningwet.
2. Levensloopgeschikte woonruimten kunnen door de corporaties als zodanig worden gelabeld en worden bij voorrang verhuurd aan woningzoekenden die hiervoor een door burgemeester en wethouders afgegeven verhuisindicatie hebben.
3. Rolstoelgeschikte woonruimten worden door de corporaties als zodanig gelabeld en in eerste instantie verhuurd aan woningzoekenden die hiervoor een door burgemeester en wethouders afgegeven verhuisindicatie hebben. De woonruimten kunnen zowel op basis van bemiddeling worden verhuurd als op basis van het aanbodmodel.
4. Zelfstandige studentenwoningen kunnen als zodanig door een corporatie worden gelabeld. Gelabelde zelfstandige studentenwoningen worden toegewezen aan studenten.
5. In het geval zelfstandige woonruimten vallen onder de woonvorm woongroep krijgen woningzoekenden die lid zijn van de organisatie die de woongroep beheert, voorrang.

Artikel 9 Maatwerk

1. Corporaties mogen jaarlijks maximaal 20% van het totale vrijkomende woningaanbod afwijkend van hetgeen in artikel 6 is bepaald toewijzen. Dit is in de eerste plaats ten behoeve van de huisvesting van bijzondere doelgroepen. Maar daarnaast kan het gaan om specifieke beleids- en toewijzingsexperimenten en labeling.
2. In het geval van beleids- en toewijzingsexperimenten gaat het per definitie om maatregelen van tijdelijke aard. De betreffende corporatie stelt burgemeester en wethouders hiervan in kennis en maakt zo nodig nadere afspraken met betreffende burgemeester en wethouders.
3. Het huisvesten van urgent woningzoekenden is geen maatwerk.
4. Voor de toewijzing van standplaatsen kunnen burgemeester en wethouders nadere regels stellen.

Artikel 10a Voorrang bij urgentie

1. Voor de in artikel 2 aangegeven woonruimten, met uitzondering van de woonruimten die door de minister voor Rijksdienst en Wonen zijn aangewezen bij beschikking van 2 februari 2015, kenmerk 2014-0000661742, wordt bij het verlenen van huisvestingsvergunningen voorrang gegeven aan urgent woningzoekenden.
2. De woningzoekenden worden ingedeeld in de volgende urgentiecategorieën:
    a. woningzoekende vergunninghouders als bedoeld in artikel 28 van de wet;
    deze woningzoekenden worden door een corporatie bemiddeld naar een woonruimte.
    b. woningzoekenden die verblijven in een voorziening voor tijdelijke opvang van personen die in verband met problemen van relationele aard of geweld hun woonruimte hebben verlaten, blijkens een daartoe door deze voorziening afgegeven verklaring;
    deze woningzoekenden zoeken zelf een woonruimte binnen vier maanden na afgifte van deze verklaring. Een corporatie kan toestaan, dat deze termijn met drie maanden wordt verlengd.
    c. woningzoekenden aan wie een mantelzorgurgentieverklaring is verstrekt;
    deze woningzoekenden zoeken zelf een woonruimte.
    d. woningzoekenden aan wie een herstructureringsurgentieverklaring is verstrekt;
    deze woningzoekenden hebben de keuze om zelf te zoeken naar een woonruimte of door een corporatie te worden bemiddeld naar een woonruimte.
    e. woningzoekenden aan wie een noodurgentieverklaring is verstrekt;
    deze woningzoekenden zoeken zelf naar een woonruimte.
3. Als meerdere urgent woningzoekenden in aanmerking komen voor een huisvestingsvergunning wordt de rangorde als volgt bepaald:
    a. als eerste komen in aanmerking woningzoekenden aan wie een herstructureringsurgentieverklaring is verstrekt;
    b. als tweede komen in aanmerking woningzoekende vergunninghouders;
    c. als derde komen in aanmerking woningzoekenden die verblijven in een voorziening voor tijdelijke opvang van personen die in verband met problemen van relationele aard of geweld hun woonruimte hebben verlaten;
    d. als vierde komen in aanmerking woningzoekenden aan wie een mantelzorgurgentieverklaring is verstrekt;
    e. als vijfde komen in aanmerking woningzoekenden aan wie een noodurgentieverklaring is verstrekt.

Artikel 10b Urgentieverklaringen

1. Een corporatie kan een herstructureringsurgentieverklaring verstrekken aan een woningzoekende die vanwege sloop of ingrijpende renovatie de woonruimte moet verlaten en daar niet terugkeert.
2. Burgemeester en wethouders kunnen een mantelzorgurgentieverklaring verstrekken aan een woningzoekende die in de gemeente mantelzorg verleent of ontvangt,
    a. waarbij sprake is van een ondersteuningsvraag,
    b. waarbij sprake is van een mantelzorgrelatie waarin de mantelzorger minimaal 10 uur per week besteedt aan het bieden van mantelzorg, en
    c. waarbij de verwachting is dat de mantelzorgrelatie minimaal een jaar in stand blijft.
3. Burgemeester en wethouders kunnen een noodurgentieverklaring verstrekken aan een woningzoekende die zich in een persoonlijke noodsituatie bevindt, indien deze noodsituatie:
    a. niet door betrokkene zelf is veroorzaakt of kon worden voorkomen, en
    b. niet door betrokkene zelf kan worden opgelost.
4. Een urgentieverklaring kan worden ingetrokken, indien de woningzoekende weigert een door een corporatie aan hem aangeboden woonruimte te aanvaarden.

5. De urgentieverklaringen als bedoeld in de leden 1 en 3 zijn geldig voor het verkrijgen van woonruimten in de woningmarktregio, met uitzondering van de woonruimten die door de minister voor Rijksdienst en Wonen zijn aangewezen krachtens artikel 5, lid 1 Wbmgp
6. De urgentieverklaringen als bedoeld in de leden 2 en 3 hebben een geldigheidsduur van vier maanden. Deze geldigheidsduur kan worden verlengd met drie maanden.
7. De urgentieverklaringen vervallen door het aanvaarden van een aangeboden woonruimte.
8. Een woningzoekende die in het bezit is van een urgentieverklaring als bedoeld in de leden 2 en 3 reageert zelf op aangeboden woningen, tenzij bij de urgentieverlening anders is bepaald.
9. Wanneer twee woningzoekenden met een urgentieverklaring reageren op dezelfde woning, dan gaat de houder van de urgentieverklaring met de oudste ingangsdatum voor. Wanneer twee woningzoekenden met een urgentieverklaring die op dezelfde datum is toegekend reageren op dezelfde woning, dan heeft degene met de langste meettijd voorrang.

Artikel 11 Voorwaarden bij noodurgentieverklaring

1. Aan het verstrekken van een noodurgentieverklaring kunnen voorwaarden verbonden worden. Een urgentieverklaring onder voorwaarden kan worden verstrekt aan personen in bijzondere omstandigheden of aan personen met zodanig ernstige psychische en/of psychosociale problemen dat woonbegeleiding geïndiceerd is.
2. Voorwaarden die opgelegd kunnen worden zijn:
    a. acceptatie van begeleiding;
    b. toewijzing van een specifiek geschikte woonruimte.
3. Het verbinden van voorwaarden aan de urgentieverlening wordt in de urgentieverklaring gemotiveerd.

Hoofdstuk 3. Wijzigingen in de woonruimtevoorraad

Deel 1 Onttrekking, samenvoeging en omzetting van woonruimte

Artikel 12 Aanwijzing vergunningplichtige woonruimte

1. Het verbod als bedoeld in artikel 21 onder a, b en c van de wet geldt voor alle woonruimten, die zijn gelegen in de gemeente Zevenaar.
2. Het eerste lid is niet van toepassing bij onttrekking van woonruimte ten behoeve van kantoor- of praktijkruimte of uitoefening van een vrij beroep indien de te onttrekken woonruimte niet groter is dan een derde deel van de gebruiksoppervlakte van de woonruimte met een maximum van 45 m2 en degene die de ruimte gebruikt zelf als hoofdbewoner in de woonruimte woont.

Artikel 13 Aanvraag vergunning

Een aanvraag om een vergunning als bedoeld in artikel 21 onder a, b en c van de wet wordt ingediend door gebruikmaking van een door burgemeester en wethouders vastgesteld formulier.

Artikel 14 Voorwaarden en voorschriften

Burgemeester en wethouders kunnen aan een vergunning als bedoeld in artikel 21 onder a, b en c van de wet voorwaarden en voorschriften verbinden.

Artikel 15 Weigeringsgronden

1. Een vergunning als bedoeld in artikel 21 onder a, b en c van de wet kan worden geweigerd als:
    a. naar het oordeel van burgemeester en wethouders het belang van behoud of samenstelling van de woonruimtevoorraad groter is dan het met de onttrekking, samenvoeging of omzetting gediende belang;
    b. het onder a genoemde belang niet kan worden gediend door het stellen van voorschriften en voorwaarden aan de vergunning;
    c. het verlenen van de vergunning zou kunnen leiden tot een onaanvaardbare inbreuk op een geordend woon- en leefmilieu in de omgeving van het betreffende pand.
2. Burgemeester en wethouders kunnen een vergunning verlenen voor tijdelijke onttrekking indien de aanvrager aantoont dat een situatie bestaat die een tijdelijke woonruimteonttrekking rechtvaardigt en waarbij vaststaat dat die onttrekking niet langer dan vijf jaar zal duren.

Deel 2 Splitsing van woonruimte

Artikel 16 en 17: gereserveerd

Hoofdstuk 4. Overige bepalingen

Artikel 18 Monitoring en verantwoording

1. De woonruimteverdeling vormt onderwerp van een systeem van monitoring en verantwoording. De informatie wordt geleverd door de corporaties die belast zijn met de uitvoering van de woonruimteverdeling.
2. De rapportage bevat in ieder geval de gegevens zoals weergegeven in bijlage 3. Burgemeester en wethouders kunnen aanvullende gegevens verlangen.
3. De rapportage van de monitoring en verantwoording wordt eenmaal per jaar voorgelegd aan burgemeester en wethouders.
4. De werking van de verordening zal uiterlijk 3 jaar na inwerkingtreding integraal worden geëvalueerd.

Artikel 19 Bestuurlijke boete

1. Burgemeester en wethouders kunnen een bestuurlijke boete opleggen voor overtreding van de verboden, bedoeld in de artikelen 8, eerste en tweede lid en 21 van de wet en voor het handelen in strijd met de voorwaarden of voorschriften, bedoeld in artikel 24 van de wet.
2. De in het eerste lid bedoelde boete bedraagt:
    a. voor de overtreding van artikel 2, eerste lid, van deze verordening het bedrag dat in de tabel 1 van bijlage 4 is opgenomen in de kolom ‘overtreding’;
    b. voor de eerste overtreding van artikelen 12, eerste lid, van deze verordening de bedragen die in de tabel 2 van bijlage 4 zijn opgenomen in de kolom ‘eerste overtreding’;
    c. voor de tweede en volgende overtreding van artikel 12, eerste lid, van deze verordening de bedragen die in de tabel 2 in bijlage 4 zijn opgenomen in de kolommen ‘tweede overtreding’, ‘derde overtreding’ en ‘vierde en volgende overtredingen’.

Artikel 20. Onvoorziene gevallen

1. In de gevallen waarin deze verordening niet voorziet beslissen burgemeester en wethouders, waarbij zij zich uitsluitend zullen laten leiden door overwegingen betrekking hebbend op de evenwichtige en rechtvaardige verdeling van schaarse woonruimte.
2. Burgemeester en wethouders kunnen van het bepaalde in deze verordening afwijken of afwijking daarvan toestaan ten behoeve van experimenten die in het belang zijn van de volkshuisvesting.

Artikel 21. Overgangsrecht

1. Alle genomen besluiten op grond van de Huisvestingsverordening Zevenaar 2020, en haar voorgangers, worden gelijkgesteld aan besluiten op grond van deze verordening.
2. Aanvragen om een vergunning op grond van de Huisvestingsverordening Zevenaar 2020 die zijn ingediend voor het tijdstip van inwerkingtreding van onderhavige verordening en waarop nog géén besluit is genomen, worden gelijkgesteld aan aanvragen op grond van deze verordening. Deze aanvragen worden behandeld volgens het vóór het tijdstip van inwerkingtreding van deze verordening geldende recht, als dit voor de aanvrager gunstiger is.

Artikel 22. Hardheidsclausule

1. Burgemeester en wethouders zijn bevoegd in gevallen waarin de toepassing van deze verordening naar hun oordeel tot een bijzondere hardheid leidt ten gunste van de aanvrager af te wijken van deze verordening.

Artikel 23. Inwerkingtreding verordening en citeertitel

1. Deze verordening treedt in werking op 31 december 2019 en vervalt op 1 januari 2024.
2. De Huisvestingsverordening Zevenaar wordt ingetrokken.
3. Deze verordening wordt aangehaald als Huisvestingsverordening Zevenaar 2020.

Artikel 24. Bijlagen

De verordening heeft de volgende bijlagen:

Bijlage 1 toelichting bij de Huisvestingsverordening Zevenaar 2020;

Bijlage 2 richtlijnen voor levensloopgeschikte en rolstoelgeschikte woonruimten (artikel 8, leden 2 en 3 Huisvestingsverordening Zevenaar 2020);

Bijlage 3 monitorgegevens (artikel 21 Huisvestingsverordening Zevenaar 2020);

Bijlage 4 bestuurlijke boete;

Aldus vastgesteld door de gemeenteraad in de openbare vergadering van ……

De Burgemeester, De Raadsgriffier,

Bijlage 1

Toelichting bij de Huisvestingsverordening Zevenaar 2020.

1. Inleiding
Deze toelichting maakt deel uit van de Huisvestingsverordening Zevenaar 2020 waarin de uitvoering van de woonruimteverdeling wordt geregeld. De verordening is gebaseerd op de Huisvestingswet 2014.

2. Aanwijzing vergunningplichtige woonruimte (artikel 2)
De Huisvestingswet 2014 bepaalt in artikel 7, eerste lid, dat de huisvestingsverordening categorieën goedkope woonruimte kan aanwijzen die niet voor bewoning in gebruik mogen worden genomen of gegeven indien daarvoor geen huisvestingsvergunning is verleend.
In de Huisvestingsverordening wordt nu bepaald dat deze vergunningsplicht geldt voor zelfstandige woonruimten in eigendom van een corporatie met een huurprijs beneden de huurtoeslaggrens als bedoeld in artikel 13, eerste lid, onder a, van de Wet op de huurtoeslag. Per 1 januari 2019 bedraagt deze grens € 720,42. Het bedrag wordt door het Rijk vastgesteld.
In artikel 13, eerste lid onder a van de Wet op de huurtoeslag wordt de rekenhuur genoemd. Volgens artikel 5, eerste lid van deze wet is de rekenhuur de huurprijs, vermeerderd met de servicekosten.
De vergunningsplicht geldt niet voor zorgwoningen.
Op grond van artikel 18 van de Huisvestingswet 2014 kunnen burgemeester en wethouders een huisvestingsvergunning intrekken indien:
a. de houder van de vergunning de in die vergunning vermelde woonruimte niet binnen de door burgemeester en wethouders bij de verlening gestelde termijn in gebruik heeft genomen, of
b. die vergunning is verleend op grond van door de houder van de vergunning verstrekte gegevens waarvan deze wist of redelijkerwijs moest vermoeden dat zij onjuist of onvolledig waren.

3. Aanvraag huisvestingsvergunning (artikel 3)
Zodra een woning door een corporatie wordt aangeboden aan een woningzoekende, kan deze bij de betrokken corporatie een aanvraag om een huisvestingsvergunning indienen, volgens een door burgemeester en wethouders vastgesteld formulier (artikel 3). De corporaties zijn gemandateerd om een huisvestingsvergunning te verlenen.
De gegevens waarmee een woningzoekende geregistreerd staat worden door de betreffende corporatie gecontroleerd op het moment van toewijzing van een woning. De woningzoekende is verantwoordelijk voor het actueel houden van zijn inschrijfgegevens.
In het geval van een duurzaam gemeenschappelijke huishouding moet deze aangetoond worden door middel van:

- de huwelijksakte
- of het samenlevingscontract
- of akte van partnerregistratie
- of een uittreksel van de Basisregistratie Personen (BRP) waarin aangetoond wordt dat men minimaal de voorgaande twee jaar met maximaal 2 meerderjarigen heeft samengewoond.

In de praktijk komen we bijzondere woonvormen tegen. Hierbij kan worden gedacht aan een woonvereniging,
hospita-, en friendscontracten. Aan het college wordt overgelaten om te bepalen in welke gevallen een woonvorm kan worden beschouwd als één huishouden.
Het verbreken van de duurzaam gemeenschappelijke huishouding moet aangetoond worden door middel van:

- een schriftelijke verklaring, ondertekend door beide partijen, waaruit blijkt dat de duurzaam gemeenschappelijke huishouding verbroken is

- of een echtscheidingsconvenant
- of een akte van ontbinding geregistreerd partnerschap
- of een officieel document van ontbinding van het samenlevingscontract.

4. Registratie (artikel 4)
De corporaties zorgen voor het aanleggen en bijhouden van een uniform registratiesysteem van woningzoekenden. (artikel 4).Voor iedere ingeschreven woningzoekende is de registratiedatum de basis voor de meettijd. Bij de eerste inschrijving wordt bepaald of een woningzoekende starter, doorstromer of herstarter is. Voor een starter wordt de registratiedatum gevormd door het moment dat deze zich inschrijft als woningzoekende. Voor een doorstromer of herstarter wordt de registratiedatum bepaald door de datum waarop de woningzoekende woont in de huidige woning volgens de gegevens van de Basisregistratie Personen (BRP) van de betreffende gemeente. Wanneer sprake is van twee herstarters uit eenzelfde huishouden (bijvoorbeeld echtscheiding waarbij beide ex partners een koopwoning achterlaten en willen verhuizen naar een sociale huurwoning) krijgen zij beide de woonduurdatum die op hen van toepassing is.
Voor doorstromers die willen gaan samenwonen en daarbij beiden een afzonderlijke zelfstandige sociale huurwoonruimte in Nederland leeg achterlaten, geldt als meettijd de som van de meettijd van deze twee afzonderlijke doorstromers. Deze optelling geldt eenmalig, in die zin dat bij eventuele volgende verhuizingen qua meettijd wordt gehandeld als ware toepassing van deze regel/deze optelling nooit heeft plaatsgevonden.

5. Verantwoording verhuurde woonruimte (artikel 5)
Elke woonruimte die verhuurd wordt, zal door de corporatie verantwoord worden via voor het publiek toegankelijk media. Dit gebeurt binnen twee weken na afgifte van de huisvestingsvergunning en het tekenen van het huurcontract. Er wordt minimaal verantwoord:

- het adres;
- het aantal reacties;
- de meettijd c.q. code voor wijze van rangordebepaling c.q. manier van toewijzing.
-

6. Onderscheid tussen aanbodmodel en lotingmodel (artikel 6)
Volgens artikel 6, vijfde lid van de verordening dient van het totale vrijkomende woningaanbod jaarlijks circa 15% volgens het lotingmodel te worden aangeboden. De corporatie kan binnen deze verdeling zelf kiezen welke woningen volgens het aanbodmodel worden aangeboden en welke volgens het lotingmodel. In de laatste categorie zal het met name gaan om woningen voor woningzoekenden die snel een woning nodig hebben en niet in aanmerking komen voor een urgentie. Het gaat in het lotingmodel dus niet om het aanbieden van de minst courante woningen, maar om woningen die de beste match hebben met de beoogde categorie woningzoekenden. Uiteraard kunnen de woningcorporaties via monitoring het aanbod via het lotingmodel optimaliseren.
Van het totale woningaanbod dient 15% via loting te worden aangeboden. Omdat de situatie van zowel vraag als aanbod per gemeente en woningcorporatie kan verschillen hanteert de gemeente een bandbreedte van minimaal 13% en maximaal 17%. Dit percentage geldt per woningcorporatie. Jaarlijks wordt per gemeente en per woningcorporatie gemonitord hoeveel woningen via het lotingmodel worden aangeboden, wat voor woningen het zijn en aan welke doel groepen ze worden verhuurd.
Mocht verhuring binnen het gekozen systeem niet tot verhuur leiden, dan is de corporatie vrij in het kiezen van de methode om tot verhuring van de woning te komen.

7. Woningtoewijzing (artikel 6)
De woning wordt aangeboden op volgorde van de kandidatenlijst, zoals die ontstaat na toepassing van de gekozen rangordebepaler (aanbodmodel, lotingmodel dan wel maatwerk).
Binnen het aanbodmodel wordt zowel voor starters als doorstromers en herstarters de meettijd bepaald door de registratiedatum. Op dit begrip is al onder punt 4 ingegaan.
Als het gaat om de meettijd van starters, kan de registratiedatum nauwkeurig worden bepaald (niet alleen door de dag, maar ook door het tijdstip). In het geval van doorstromers is het denkbaar dat twee kandidaten voor dezelfde woning een gelijke registratie datum hebben. In dat geval wordt de rangorde bepaald door loting.
Als een woningzoekende in aanmerking komt voor meer dan één woning, start in principe voor alle betreffende woonruimten een aanbiedingsproces. Dit is ongeacht het model dat gekozen is.
Voorwaarde voor toewijzing is een positieve verhuurdersverklaring en een inkomensverklaring (voor zover van toepassing) en correcte inschrijfgegevens. Een inkomensverklaring kan bij de Belastingdienst worden aangevraagd.
De corporatie verstrekt na acceptatie van de woningtoewijzing namens het burgemeester en wethouders de huisvestingvergunning aan de nieuwe huurder. Burgemeester en wethouders verstrekken daartoe een formulier aan de corporatie.
De woningcorporatie kan besluiten een kandidaat geen huurcontract aan te bieden. Redenen zijn onder andere huurschuld bij de huidige of een vorige verhuurder of het veroorzaken van ernstige overlast. Tevens zal de aanbieding ingetrokken worden indien blijkt dat de relevante gegevens van de woningzoekende in het woningzoekendenregister niet juist zijn of als de woningzoekende weigert medewerking te verlenen aan het controleren van die gegevens. De weigering gebeurt schriftelijk aan de betreffende kandidaat met opgaaf van reden(en) en met verwijzing naar de mogelijkheid daartegen een klacht in te dienen.

Calamiteiten
Corporaties hebben de mogelijkheid om in geval van calamiteiten, zoals brand en bij levensbedreigende situaties, huurwoningen direct toe te wijzen.

Woningruil
Woningruil valt buiten de regels van de Huisvestingsverordening en telt dan ook niet mee als vrijkomend huuraanbod. Het betreft wel een mutatie en moet daarom door de corporaties meegenomen worden in de verantwoording aan burgemeester en wethouders.

8. Toewijzing van levensloopgeschikte en rolstoelwoningen (artikel 8)
De verhuisindicatie voor een levensloopgeschikte woning of een rolstoelgeschikte woning vindt op lokaal niveau plaats en wordt in de hele woningmarktregio geaccepteerd. Het maakt daarbij niet uit of de indicatie binnen of buiten de woningmarktregio is afgegeven.
Het verlenen van een verhuisindicatie is een besluit waartegen op grond van de Algemene wet bestuursrecht bezwaar en beroep kan worden aangetekend. Het college van burgemeester en wethouders dat de verhuisindicatie afgeeft neemt zelf de bezwaar- en beroepschriften in behandeling. De verhuisindicatie is niet gekoppeld aan een financiële vergoeding of aan de Wet maatschappelijke ondersteuning.
Voor de richtlijnen waaraan de betreffende woningen moeten voldoen, wordt verwezen naar bijlage 2.
Levensloopgeschikte woningen zijn bedoeld voor mensen met een (lichte) fysieke beperking. Op lokaal niveau kunnen burgemeester en wethouders en de in de gemeente werkzame corporaties afspraken maken over de toewijzing van deze woningen.
Rolstoelgeschikte woningen die via het aanbodmodel worden geadverteerd, worden in eerste instantie uitsluitend aangeboden aan woningzoekenden met een verhuisindicatie voor een levensloopgeschikte

c.q. rolstoelgeschikte woning. Indien deze woningen twee keer vruchteloos worden aangeboden, wordt de derde keer bij voorrang geadverteerd voor woningzoekenden met de betreffende indicatiestelling. Indien er dan weer geen kandidaten zijn voor deze woning, wordt hij bij de derde keer adverteren op basis van de normale volgordebepaling aan een andere woningzoekende toegewezen.

9. Maatwerk (artikel 9)

Per corporatie mag maximaal 20% van het vrijkomende aanbod onder de huurtoeslaggrens aangewend worden voor maatwerk. De 20% is berekend over het totaal aantal voor verhuur beschikbare woningen. Voor landelijk werkzame corporaties geldt deze in relatie tot het totaal aantal mutaties dat zij binnen de woningmarktregio hebben. Voor corporaties met minder dan 20 mutaties per jaar kan met burgemeester en wethouders een afwijkend, hoger percentage maatwerk worden afgesproken.
Het maatwerk heeft in de eerste plaats betrekking op het via bemiddeling huisvesten van specifieke doelgroepen, zoals:

- De huisvesting van woningzoekenden met een verhuisindicatie voor een rolstoelgeschikte woning. Een woningzoekende met een dergelijke indicatie maakt de keus tussen zelfstandig op zoek gaan naar een aangepaste woning of gebruik maken van bemiddeling. De verhuisindicatie vindt op lokaal niveau plaats en wordt in de hele woningmarktregio geaccepteerd. Het maakt daarbij niet uit of de verhuisindicatie binnen of buiten de woningmarktregio is afgegeven.
- De huisvesting van cliënten via of op voordracht van maatschappelijke instellingen of bij uitstroom van cliënten uit instellingen.
- ‘Tweede kans’ huisvesting na huisuitzetting.

Daarnaast is het labelen van woonruimten voor bepaalde doelgroepen ook maatwerk.
Het huisvesten van urgent woningzoekenden is geen maatwerk. Dit ook geldt voor de vergunninghouders, omdat zij op grond van deze verordening urgent woningzoekenden zijn.
De corporatie(s) verantwoorden achteraf de verhuringen die onder meer zijn gedaan in het kader van bemiddeling via voor het publiek toegankelijke media (bijv. verantwoordingstabel) en in hun jaarlijkse verslaglegging.

10. Urgentie (artikel 10a en 10b)

Algemeen

De deelnemende gemeenten en corporaties in de woningmarktregio hanteren hetzelfde urgentiebeleid. Er wordt overal met dezelfde urgentiecriteria gewerkt.
Daartoe is er in de woningmarktregio één regionale urgentiecommissie werkzaam. De urgentiecommissie woonruimteverdeling is namens burgemeester en wethouders van de contactgemeente belast met het behandelen van alle aanvragen om noodurgentie. De benoeming van de leden van deze commissie valt onder verantwoordelijkheid van dit college. De werkzaamheden van de commissie zijn vastgelegd in het Reglement aanvragen noodurgentie woonruimteverdeling, dat deel uitmaakt van de bestuursovereenkomst die gemeenten in de woningmarktregio hebben gesloten.

Rangordebepaling

Een urgent woningzoekende gaat voor een regulier woningzoekende, tenzij voor de betreffende woning de voorrang voor urgent woningzoekenden is uitgesloten. Dit laatste is in de presentatie van de woning (bijvoorbeeld in de advertentie) duidelijk kenbaar gemaakt. Als er twee of meer urgent woningzoekenden reageren op dezelfde woning, wordt de rangorde van de urgent woningzoekenden bepaald op de wijze zoals bepaald in artikel 10a.

Voorziening voor tijdelijke opvang
Woningzoekenden die verblijven in een voorziening voor tijdelijke opvang van personen die in verband met problemen van relationele aard of geweld hun woonruimte hebben verlaten zijn op grond van de wet reeds urgent woningzoekenden. Deze woningzoekenden moeten dat aantonen met een daartoe door deze voorziening afgegeven verklaring. Deze verklaring moet afkomstig zijn van een voorziening die zich professioneel richt op het bieden van tijdelijke opvang en hulp, zoals een blijf-van-mijn-lijfhuis.

Mantelzorg
Ontvangers en verleners van mantelzorg moeten voldoen aan de volgende voorwaarden om voor urgentie via een mantelzorgurgentieverklaring als bedoeld in artikel 10b in aanmerking te komen:

- Er is sprake van een ondersteuningsvraag
- Er is sprake van een mantelzorgrelatie
- De mantelzorger besteedt minimaal 10 uur per week aan mantelzorg
- Er is sprake van langdurige ondersteuning waarbij de verwachting bestaat dat de mantelzorgrelatie minimaal 1 jaar na de verklaring in stand blijft

Burgemeester en wethouders kunnen beleidsregels vaststellen met betrekking tot het verlenen van mantelzorgurgentieverklaringen. Zo kan daarin worden opgenomen op welke wijze de afstand of reistijd tussen de ontvanger en verlener van mantelzorg bij de beoordeling van een aanvraag om een mantelzorgurgentieverklaring wordt betrokken.
De mantelzorgurgentieverklaring is alleen geldig in de gemeente die deze verklaring heeft afgegeven. Dit is de gemeente waar de mantelzorg wordt verleend of ontvangen.
Het verstrekken van een mantelzorgurgentieverklaring is een besluit waartegen op grond van de Algemene wet bestuursrecht bezwaar en beroep kan worden aangetekend. Het college van burgemeester en wethouders dat de mantelzorgurgentieverklaring afgeeft neemt zelf de bezwaar- en beroepschriften in behandeling.
Woningzoekenden die mantelzorg verlenen of ontvangen worden niet bemiddeld naar een woning, maar zoeken zelf een woonruimte.

Noodsituatie

- Er is sprake van een persoonlijke noodsituatie.
- Een (andere) woning in de regio moet een oplossing zijn voor de huidige noodsituatie.
- De huidige woning is niet geschikt (te maken) om het probleem, waarin het huishouden verkeert, te verhelpen.
- De noodsituatie moet zodanig ernstig zijn dat het onverantwoord is deze langer dan vier maanden te laten voortbestaan, geteld vanaf het moment van behandeling van de aanvraag door de urgentiecommissie.
- De noodsituatie moet buiten de schuld (of nalatigheid) van betrokkene zijn ontstaan.
- Betrokkene is niet verwijtbaar verantwoordelijk te stellen voor het ontstaan of voortbestaan van de problemen. Voor zover er sprake is van verwijtbare verantwoordelijkheid voor ontstaan of voortbestaan van het probleem geldt dit tot een maximum van 3 jaar na het ontstaan van de woonnoodsituatie.
- De noodsituatie was voor betrokkene niet te voorzien, ofwel betrokkene was niet in staat tijdig maatregelen te nemen om de (huidige of aanstaande) woonnoodsituatie te voorkomen.
- Verder was betrokkene niet in staat daarop te anticiperen door middel van tijdig reageren c.q. inschrijven als woningzoekende in de woningmarktregio.
- Van betrokkene wordt verwacht eerst zelf aantoonbaar naar een oplossing van het probleem gezocht te hebben, voordat een noodurgentieverklaring wordt aangevraagd.

Het verstrekken van een noodurgentieverklaring is een besluit waartegen op grond van de Algemene wet bestuursrecht bezwaar en beroep kan worden aangetekend.

Begeleiding en bemiddeling
Aan het verstrekken van een noodurgentieverklaring kunnen voorwaarden worden verbonden (artikel 11 verordening). De voorwaarden kunnen gelden voor personen in bijzondere omstandigheden of voor personen met zodanig ernstige psychische en/of psychosociale problemen dat woonbegeleiding geïndiceerd is. De voorwaarden die opgelegd kunnen worden, zijn:

- acceptatie van begeleiding;
- toewijzing van een specifiek geschikte woning.

Aan woningzoekenden waarbij begeleiding als voorwaarde is gesteld, kan de woningcorporatie bij woningtoewijzing de eis stellen dat zij deze begeleiding daadwerkelijk accepteren. Weigering van begeleiding kan er toe leiden dat de woningzoekende niet in aanmerking komt voor de woning.
Bij de toewijzing van een specifiek geschikte woning wordt de urgente bemiddeld en gaat dus niet zelf op zoek naar een woning.

12. Kosten aanvraag noodurgentieverklaring
Voor de woningzoekende bedragen de kosten voor het aanvragen van een noodurgentieverklaring (€ 55,00). Dit zal worden geregeld in de Belastingverordening van de contactgemeente.

13. Onttrekking, samenvoeging en omzetting van woonruimte (artikel 12 tot en met 15)
Artikel 21 van de wet biedt gemeenten de mogelijkheid om te sturen op het behoud en de samenstelling van de woonruimtevoorraad. De gemeente Zevenaar maakt hiervan gebruik. . In artikel 12 is vastgelegd dat voor het onttrekken, samenvoegen en omzetten van alle woonruimten gelegen in de gemeente Zevenaar een vergunning verleend moet worden.
Samenstelling voorraad

Voor woningzoekenden in Zevenaar is geschikte woonruimte schaars. Zowel in de koopsector als in de huursector. Sturing is daarom in de hele voorraad wenselijk. Daarom geldt het vergunningstelsel voor wijziging van de woonruimtevoorraad voor de gehele woningvoorraad. Uit gegevens van het woningtoewijzingsysteem van Enserve blijkt dat wachttijden voor sociale huurwoningen tot aan de huurliberalisatiegrens lang blijven. Hiernaast zijn koopwoningen tot € 172.000,- schaars, terwijl de vraag groot is. De gemeente wil zelfstandige woningen daarom behouden in de voorraad. Dat is in het belang van de mensen met een laag inkomen, starters, maar ook voor andere groepen die in een vrije markt moeilijk een woning kunnen vinden, zoals medisch- en sociaal urgenten en statushouders.

Boven de huurliberalisatiegrens of koopprijs van € 172.000,- heeft de woningvraag ertoe geleid dat huur- en koopprijzen onder druk staan. In dit segment worden de meeste nieuwe woningen gebouwd. De bouw blijft echter achter bij de vraag. Een tekort in dit segment slaat terug op de sociale voorraad, want dat beperkt de mogelijkheid tot doorstroming naar de rest van de woningvoorraad. Het onttrekken, samenvoegen of omzetten van woningen uit dit segment vergroot het tekort. Vanwege de druk op dit deel van de markt en vanwege de relatie tot de voorraad onder de huurliberalisatiegrens, vindt het college bescherming van dit segment eveneens essentieel.

Naast schaarste is de bescherming van de leefbaarheid een belangrijk aspect bij veranderingen in de woonruimtevoorraad en is bij de vergunningverlening een afwegingscriterium. Onder ‘leefbaar’ verstaan wij in het kader van behoud en samenstelling van de woonruimte op het niveau van een buurt : “een woonbuurt die de bewoners een veilig en vertrouwd aanvoelende woonomgeving biedt in een geordend woon- en leefmilieu.”

De leefbaarheid kan in het geding zijn als woningen op een zodanige manier gebruikt of bewoond worden dat dit een onevenredig grote druk op de woonomgeving betekent. Voorbeelden hiervan zijn extra parkeerdruk, verkeersbewegingen of geluidsoverlast. Om de sociale cohesie en de beschikbaarheid en aantrekkelijkheid van omliggende woningen te waarborgen moet binnen de woonfunctie een duidelijk aandeel zijn van ‘wonen’. Wij gaan hierbij, in lijn met jurisprudentie, uit van ‘wonen’ in de gewone zin van het woord: “huisvesting van een huishouden, waarbij sprake is van een onderlinge verbondenheid en continuïteit in de samenstelling ervan”.

Voor woningsplitsing is geen vergunning vereist. Bij woningsplitsing worden geen zelfstandige woningen aan de voorraad onttrokken. Hierbij ontstaan nieuwe, veelal kleinere, zelfstandige wooneenheden. Dit sluit aan bij de groeiende behoefte aan woonruimten voor één- en tweepersoonshuishoudens. Splitsing kan wel een druk op de omgeving geven. In bestemmingsplannen zijn hiervoor voldoende ruimtelijke waarborgen gesteld. Het stellen van regels om de samenstelling van de voorraad te beschermen is hierbij daarom niet noodzakelijk.

14. Bestuurlijke boete (artikel 19)

In artikel 2 is bepaald dat zelfstandige woonruimten in eigendom van een corporatie met een huurprijs beneden de huurtoeslaggrens als bedoeld in artikel 13, eerste lid, onder a, van de Wet op de huurtoeslag niet voor bewoning in gebruik mogen worden genomen of gegeven als daarvoor geen huisvestingsvergunning is verleend. Het handelen zonder huisvestingsvergunning is een overtreding waartegen een bestuurlijke boete kan worden opgelegd.
In de tabel in bijlage 4 is de hoogte van de boetes, gespecificeerd per overtreding, aangegeven.

Bijlage 2. Richtlijnen voor levensloopgeschikte woonruimten en rolstoelgeschikte woonruimten (artikel 8, lid 2 en lid 3 Huisvestingsverordening Zevenaar 2020)

Levensloopgeschikte woonruimten

1. Goed bereikbare entree
    a. De entree van de woonruimte dient goed bereikbaar te zijn, dat wil zeggen dat een bewoner/ bezoeker die gebruik maakt van loophulpmiddelen de woning goed moet kunnen gebruiken:
    b. De toegangsroute naar een woning dient verhard en voldoende stroef te zijn
    c. Breedte van de toegangsroute dient groter dan 900 mm te zijn
    d. Hoogteverschil dient kleiner dan 250 mm te zijn, te overbruggen met helling niet steiler dan 1:12
    e. De toegangsroute naar een woongebouw dient verhard en voldoende stroef te zijn
    f. Breedte van de toegangsroute groter dan 1200 mm
    g. Hoogteverschil tussen 250 en 500 mm, te overbruggen met een helling niet steiler dan 1:12
    h. Hoogteverschil vanaf openbare weg mag niet meer zijn dan 500 mm
    i. Bij appartementen dient een lift aanwezig te zijn voor woonruimten die niet op de begane grond liggen.
    j. Aan de buitenzijde van de voordeur dient een vrije ruimte van minimaal 1200 x 1200 mm te zijn, op waterpas niveau. Aan de binnenzijde minimaal 1200 m breed en 1500 mm diep met ruimte voor een garderobe.

2. Indeling
   Alle primaire ruimten (woonkamer, keuken, toilet, hoofdslaapkamer en badkamer) dienen op één bouwlaag te liggen. Als er verblijfsruimten op meer dan één bouwlaag liggen, zijn ze onderling verbonden door een veilige trap. Als de primaire ruimten (woonkamer, keuken, toilet, hoofdslaapkamer en badkamer) op meer dan één bouwlaag liggen, moet tevens de mogelijkheid aanwezig zijn om een traplift aan te brengen.

3. Drempels en draaicirkels
    a. In de woonruimte zijn lage (max. 20 mm) of geen drempels. Dat geldt ook voor de toegangsdeuren tot de woonruimte of het woongebouw (in het geval van appartementen e.d.).
    b. Als dat laatste niet mogelijk is, dienen hogere drempels door een hellingbaan te worden overbrugd.
    c. De afmetingen van de keuken, hoofdslaapkamer en badkamer dienen zodanig te zijn dat een draaicirkel van 1200 mm mogelijk is.
    d. In het geval van een afzonderlijk toilet dient de toegangsdeur bij voorkeur haaks op de lengterichting van de toiletpot te staan.

4. De vertrekken
    a. Voor alle vertrekken geldt dat alle deurposten minimaal 750 mm breed zijn.
    b. Een woonruimte van minimaal 19 m2 en een breedte van minimaal 3,30 m, ruimte voor zitten en eten, voldoende vrij uitzicht.
    c. Een privé buitenruimte (balkon, terras) van minimaal 2000 x 1200 mm, met de bereikbaarheid conform punt 1c.

d. Een open of gesloten keuken met een aanrechtlengte van bij voorkeur 2400 mm en een vrije ruimte achter het aanrecht van minimaal 1200 mm diep.
e. Een hoofdslaapruimte van minimaal 10 m2, een breedte van minimaal 2700 mm, een vrije bewegingsruimte aan minimaal één lange zijde van een tweepersoonsbed en naar een garderobe kast van minimaal 800 mm.
f. Een badruimte met een bij voorkeur drempelloze douche, wastafel en toilet, en antislipvloer.

5. Indien sprake is van een woongebouw (zoals bij appartementen) dienen de volgende voorzieningen te worden getroffen:
    a. De aanwezigheid van een intercom/videofoon.
    b. Een goede verlichting in de hal, trappenhuizen, bergingen, enz.
    c. Een goed voor rollatorgebruikers bereikbare entree.
    d. Een goed voor rollatorgebruikers bereikbare berging.
    e. Bij de entree van het woongebouw een vrije ruimte aan de buitenzijde van minimaal 1500 mm x 1500 mm, op waterpas niveau.
    f. In de entreehal een vrije ruimte van 1500 mm x 1500 mm excl. een vaste zitplaats voor 2 personen
    g. Een lift met een binnenbreedte van minimaal 900 mm breed en 1300 mm diep, met schuifdeur of automatische deur .
    h. Verkeersruimten (gangen, galerijen e.d.) van minimaal 1200 mm breed.
    i. Licht of elektrisch bedienbare deuren van minimaal 800 mm breed en drempelloos dan wel met een lage drempel.
    j. Een stalling en oplaadpunt voor een scootmobiel.

6. In de woonruimte dient voldoende comfort (binnenklimaat) te zijn. Indien sprake is van een woongebouw dient dit gebouw voldoende veiligheid (sociale veiligheid, valveiligheid) binnen en buiten de woonruimte te bieden.

7. Corporaties kunnen overeenkomstig certificaat A (rollatorgeschikt) van het Handboek WoonKeur Bestaande Bouw aanvullende eisen stellen.

Rolstoelgeschikte woonruimten
Naast de hierboven voorschriften voor levensloopgeschikte woningen gelden voor rolstoelgeschikte woonruimten de volgende aanvullende voorschriften:

1. Goed bereikbare entree
    a. De bezoekbaarheid van de woning dient goed te zijn, dat wil zeggen dat een bewoner/bezoeker die gebruik maakt van een rolstoel de woning goed moet kunnen gebruiken.
    b. Aan de buitenzijde van de voordeur dient een vrije ruimte van minimaal 1500 mm x 1500 mm te zijn, op waterpas niveau. Aan de binnenzijde eveneens minimaal 1500 mm x 1500 mm diep met ruimte voor een garderobe.
2. De vertrekken
    a. Een privé buitenruimte (balkon, terras) van minimaal 2000 mm x 1500 m.
    b. Een hoofdslaapruimte van minimaal 12 m2, een breedte van minimaal 3000 mm, een vrije bewegingsruimte aan minimaal één lange zijde van een tweepersoonsbed en naar een garderobekast van minimaal 900 mm;

c. De afmetingen van de keuken, hoofdslaapkamer en badkamer dienen zodanig te zijn dat een draaicirkel van 1500 mm mogelijk is.
d. Het aanrecht dient onderrijdbaar en nastelbaar te zijn voor iemand in een rolstoel.
e. Een badruimte met extra ruimte in voor de grotere draaicirkel van een rolstoel en extra parkeerruimte naast closet en douchezitje.
f. Wanneer sprake is van drie of meer slaapkamers een apart tweede toilet van minimaal 1100 mm x 850 mm.

3. In het geval van een woongebouw (zoals bij appartementen) dienen alle deuropeningen minimaal 850 mm breed en drempelloos te zijn. Indien dit niet anders kan, dient een drempel maximaal 20 mm hoog te zijn.

4. Indien sprake is van een woongebouw (zoals bij appartementen) dienen de volgende voorzieningen te worden getroffen:
    a. Een goed voor rolstoelgebruikers bereikbare berging met een bergingsgang van minimaal 1100 mm breed.
    b. Verkeersruimten (gangen, galerijen e.d.) van minimaal 1500 mm breed.
    c. Bij voorkeur licht of elektrisch bedienbare deuren van minimaal 850 mm breed en drempelloos.

Bijlage 3 Monitorgegevens (artikel 21 van de Huisvestingsverordening Zevenaar)

De inhoud van de monitorrapportage bevat in ieder geval:.

1. Een overzicht van de actief woningzoekenden

- Totalen per jaar
- En naar de volgende onderscheiden doelgroepen:
    - Starters
    - Doorstromers
    - Inkomensgroepen
    - Leeftijdsgroepen
    - Herkomst
    - Urgent woningzoekenden

2. Een overzicht van de verhuurde woningen

- Totalen per jaar
- En naar de volgende onderscheiden doelgroepen:
    - Starters
    - Doorstromers
    - Inkomensgroepen
    - Leeftijdsgroepen
    - Herkomst
    - Urgent woningzoekenden

3. Slaagkansen

- Totalen

En naar de volgende onderscheiden doelgroepen:

- Starters
- Doorstromers
- Inkomensgroepen
- Leeftijdsgroepen

4. Toewijzing naar verdeler

- bemiddeling
- meettijd, loting
- direct te huur

5. Verhuisbewegingen

- Weergave verhuisbewegingen (>20) binnen en tussen gemeenten in de woningmarktregio.

6. Weergave kerngegevens voor de woningmarktregio en per gemeente

Een en ander bij voorkeur volgens het vanaf 2018 door Entree gehanteerde model.

Bijlage 4. Bestuurlijke boetes

Tabel 1 Bestuurlijke boete bij overtreding van de artikelen 2, eerste lid van deze verordening.

Overtreding	Grondslag Huisvestingswet 2014	overtreding
In gebruik nemen van woonruimte zonder huisvestingsvergunning (artikel 2, eerste lid van deze verordening)	Artikel 8, eerste lid	Een geldboete van de eerste categorie, zoals bedoeld in artikel 23 lid 4 Wetboek van Strafrecht

Tabel 2 Bestuurlijke boete bij overtreding van artikel 12, eerste lid van deze verordening.

Overtreding	Grondslag Huisvestingswet 2014	Eerste overtreding	Recidive		
			Tweede overtreding	Derde overtreding	Vierde en volgende overtredingen
Een woonruimte anders dan ten behoeve van de bewoning of het gebruik als kantoor of praktijkruimte door de eigenaar aan de bestemming tot bewoning te onttrekken, samen te voegen of om te zetten of onttrokken, samengevoegd of omgezet te houden (artikel 12, eerste lid van deze verordening)	Artikel 21, onder a, b of c	€ 5.000	€ 7.500	€ 7.500	€ 7.500
Een woonruimte anders dan ten behoeve van de bewoning of het gebruik als kantoor of praktijkruimte door de eigenaar aan de bestemming tot bewoning te onttrekken, samen te voegen of om te zetten of onttrokken, samengevoegd of omgezet te houden vanuit een bedrijfsmatige exploitatie (artikel 12, eerste lid van deze verordening).	Artikel 21, onder a, b of c	€ 10.000	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000

Tabel 3 Bestuurlijke boete bij niet naleving van voorschriften op grond van artikel 14 van deze verordening.

Overtreding	Grondslag Huisvestingswet 2014	Eerste overtreding	Recidive		
			Tweede overtreding	Derde overtreding	Vierde en volgende overtredingen
Niet naleven van de in de vergunning opgenomen voorwaarden of voorschriften (artikel 14 van deze verordening)	Artikel 24	€ 5.000	€ 7.500	€ 7.500	€ 7.500
Niet naleven van de in de vergunning opgenomen voorwaarden of voorschriften ten aanzien van een woonruimte die bedrijfsmatige wordt geëxploiteerd (artikel 14 van deze verordening)	Artikel 24	€ 10.000	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000

Evaluatie huisvestingsverordening woningmarktregio Arnhem Nijmegen 2016

In opdracht van de gemeente Arnhem als coördinerende gemeente heeft Enserve drie enquêtes uitgezet onder actief woningzoekenden, woningzoekenden die sinds 1 januari 2018 een woning hebben verkregen via de website www.entree.nu (de zgn geholpen woningzoekenden) en de medewerkers van corporaties die deelnemen aan de gezamenlijke woonruimteverdeling via Entree.

De vragenlijsten zijn samengesteld door de desbetreffende werkgroep met daarin vertegenwoordigers van gemeenten, corporaties en Enserve.

De enquêtes voor corporatiemedewerkers zijn gehouden in de periode tussen 21 augustus en 4 september 2018. Voor woningzoekende stond de enquête online tussen 23 augustus en 6 september 2018. Respondenten zijn via een e-mail verzocht deel te nemen. Voor woningzoekende geldt dat uitsluitend personen benaderd zijn die bij herschrijving vanaf 01-01-2018 akkoord gegaan zijn met de mogelijkheid benaderd te worden voor dit type onderzoek.

Populatie en respondenten.

Groep	Benaderd	Volledig beantwoord	Totale respons	Percentage
Actief woningzoekend	2980	464	509	17,1%
Geholpen woningzoekend	2237	424	441	19,7%
Corporatiemedewerker	560	138	157	28,0%

Voor een schriftelijke enquête is een respons van ongeveer 20% zeer acceptabel en ook de totale hoeveelheid respondenten levert een betrouwbaar beeld van de opvattingen van de betrokken subgroepen.

Resultaten

In de bijlagen staan de antwoorden van de respondenten weergegeven in staafdiagrammen met absolute en relatieven scores. Hieronder worden enkele van de uitkomsten benoemd.

Actief woningzoekenden.

Deze groep kan met recht actief woningzoekend worden genoemd. 79% kijkt tenminste elke week op de website www.entree.nu en zelfs 42% dagelijks.

Opvallend is dat naar verhouding meer doorstromers de enquête hebben ingevuld dan starters. Bij de enquête is de verhouding starter / doorstromer 40% / 60%. Van alle actief woningzoekenden in 2017 was de verhouding 53% / 47%.

Op de vraag in hoeverre deze groep respondenten het een goed idee vindt dat alle 17 gemeenten in de regio Arnhem Nijmegen dezelfde regels hanteren bij de verdeling van huurwoningen antwoord 74% het daarmee (helemaal) eens te zijn. Slechts 7% is het hier mee (helemaal) niet eens.

De manier waarop woningen worden verdeeld in deze regio kan gemiddeld rekenen op een 5.39 op een tienpuntschaal. Daarbij moet opgemerkt worden dat deze score sterk bepaald wordt door 42 van de 457 respondenten die aangeven zeer ontevreden te zijn.

Geholpen woningzoekenden.

Deze groep was nog actiever op de woningmarkt dat de vorige. Maar liefst 99% keek wekelijks op de website waarvan 75% dagelijks.

De verhouding tussen starters en doorstromers bij de respondenten was 32% starters en 68% doorstromers terwijl van alle verhuurde woningen in 2017 41% naar starters en 59% naar doorstromers ging (andere categorieën zoals herstarters en urgenten buiten beschouwing gelaten).

Op de vraag in hoeverre deze groep respondenten het een goed idee vindt dat alle 17 gemeenten in de regio Arnhem Nijmegen dezelfde regels hanteren bij de verdeling van huurwoningen antwoord 79% het daarmee (helemaal) eens te zijn. Slechts 6% is het hier mee (helemaal) niet eens.

De manier waarop woningen worden verdeeld in deze regio kan gemiddeld rekenen op een 6,91 op een tienpuntschaal.

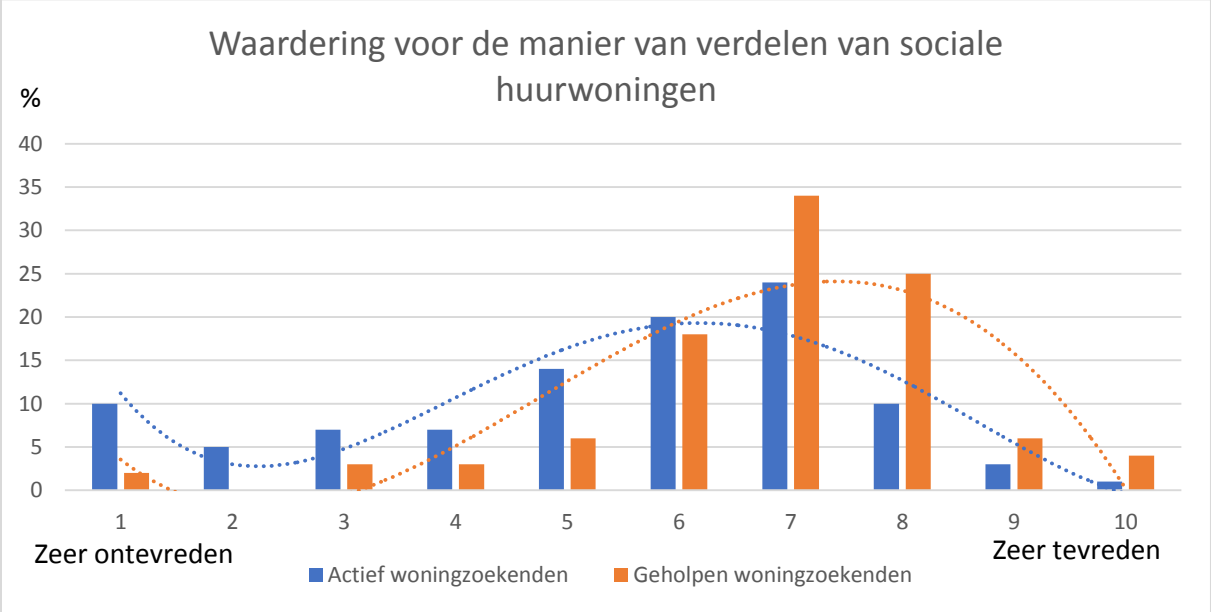

Dit beeld komt overeen met dat uit eerdere onderzoeken in 2013 en 2014

Corporatiemedewerkers

Deze groep heeft aanzienlijk meer vragen moeten beantwoorden en op een veel groter detailniveau dan de woningzoekenden.

Nog steeds vindt 70% van de corporatiemedewerkers het een goed idee dat woningzoekenden bij verhuizing hun meettijd mogen behouden. Slechts 12% is het daar niet mee eens omdat ze denken dat starters dan minder kans maken.

Het verloten van 15% van de woningen vindt 28% te weinig en 6% te veel, de overige 66% staat hier neutraal tegenover.

Veruit het grootste aandeel (79%) vindt de hoeveelheid urgentie categorieën die er nu is goed.

Ook over het schema dat gebruikt wordt op passend toewijzen uit te voeren is 85% positief.

Bij de vraag over het labelen van woningen voor bepaalde doelgroepen geeft 28% van de respondenten aan daar meer ruimte voor te willen hebben. 31% is van mening dat er juist zo min mogelijk regels en labels gehanteerd moeten worden.

Evaluatie verordening actieve woningzoekenden_2018

Status:	**Afgesloten**	Aantal contacten:	**2.980**
Begindatum:	**23-08-2018**	Bounced:	**19 (0,6%)**
Einddatum:	**06-09-2018**	Geweigerd:	**13 (0,4%)**
Live:	**15 dagen**	Gedeeltelijk geantwoord:	**48 (8,5%)**
Vragen:	**10**	Afgedankt:	**0 (0%)**
Talen:	**nl**	Einde bereikt:	**516 (91,5%)**
		Totaal beantwoord:	**564 (18,9%)**

1. Hoe vaak bezoekt u de website van Entree?

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Dagelijks	232		41%
Wekelijks	209		37%
Maandelijks	62		11%
Minder dan één keer per maand	46		8%
Weet ik niet	15		3%
Totaal aantal respondenten: 564 Vraag overgeslagen: 0		0% 20% 40% 60% 80%	

2. Als wat voor woningzoekende staat u geregistreerd bij Entree?

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Doorstromer	264		47%
Starter	181		32%
Weet ik niet	51		9%
Herstarter	39		7%
Woningzoekende met een indicatie	13		2%
Woningzoekende met een urgentie	10		2%
Totaal aantal respondenten: 558 Vraag overgeslagen: 0		0% 20% 40% 60% 80%	

3. Hoe lang is uw meettijd (registratiedatum)?

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
tussen de 6 en 10 jaar	171		31%
korter dan 5 jaar	131		24%
tussen de 11 en 15 jaar	127		23%
meer dan 20 jaar	66		12%
tussen de 16 en 20 jaar	43		8%
Weet ik niet	18		3%
Totaal aantal respondenten: 556 Vraag overgeslagen: 0		0% 20% 40% 60% 80%	

4. Op welke woningen reageert u (meerdere antwoorden mogelijk)?

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Woningen die worden verdeeld op basis van meettijd	444		81%
Woningen die worden verdeeld via loting	357		65%
Woningen die worden verdeeld via direct te huur	99		18%
Ik reageer niet (meer) op woningen	60		11%

Totaal aantal respondenten: 551
Vraag overgeslagen: 0

5. In hoeverre bent u het eens bent met de volgende stellingen over de website van Entree:

Subvragen	Resp.	% van antwoorden	gem	med	SD
Ik vind de informatie op de website duidelijk.	535	3 13 33 42 10	3.44	4	0.93
Ik vind de informatie op de website volledig.	535	4 14 35 40 8	3.36	3	0.94
Ik vind de website makkelijk te gebruiken.	535	7 16 27 39 12	3.33	4	1.09
Ik kan de gewenste informatie op de website niet goed vinden.	535	9 36 32 18 5	2.73	3	1.01
Ik vind de website ingewikkeld.	535	13 40 25 16 6	2.62	2	1.09

Gemiddelde: 3,10 — Mediaan: 3 — Standaarddeviatie: 1,07

- 1. Helemaal niet eens
- 2. Niet eens
- 3. Neutraal
- 4. Eens
- 5. Helemaal eens

6.1. Hoe tevreden bent u over het zoeken naar een woning via de website van Entree (uitgedrukt in een cijfer)?

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
1 Zeer ontevreden	31		6%
2	23		4%
3	28		5%
4	25		5%
5	59		11%
6	111		21%
7	123		23%
8	81		15%
9	19		4%
10 Zeer tevreden	12		2%
- Weet ik niet	18		3%

Gemiddelde: 5,90 — Mediaan: 6 — Standaarddeviatie: 2,15

Totaal aantal respondenten: 530
Vraag overgeslagen: 0

7. Heeft u nog tips waarmee de website van Entree kan worden verbeterd (niet verplicht)?

Respondenten	167	30%
Vraag overgeslagen: 363		

8. In hoeverre bent u het eens bent met de volgende stellingen over de verdeling van huurwoningen via Entree:

Subvragen	Resp.	% van antwoorden	gem	med	SD
In vind het goed dat alle 17 gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen dezelfde regels hanteren voor verdeling van huurwoningen.	517	3 4 21 49 24	3.86	4	0.92
Ik vind het goed dat een deel van de woningen wordt verloot, zodat iedereen een gelijke kans heeft.	517	5 10 21 40 25	3.69	4	1.11
Ik zou het goed vinden als woningzoekenden die worden uitgenodigd voor een bezichtiging, en zonder bericht niet komen opdagen, een paar maanden worden uitgesloten om te reageren. Dit is nu niet het geval.	517	10 14 20 30 26	3.46	4	1.29
Ik vind dat het eerlijk is om een deel van de woningen op basis van de langste meettijd te verdelen.	517	10 14 18 37 21	3.44	4	1.25
Ik vind het goed dat er voorrang is voor woningzoekende die een urgentie hebben.	517	9 14 29 37 12	3.29	3	1.11

Gemiddelde: 3,55 — Mediaan: 4 — Standaarddeviatie: 1,16

- 1. Helemaal niet eens
- 2. Niet eens
- 3. Neutraal
- 4. Eens
- 5. Helemaal eens

9.1. Hoe tevreden bent u over de manier waarop de woningen worden verdeeld in deze regio (uitgedrukt in een cijfer)?

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
1 Zeer ontevreden	46		9%
2	21		4%
3	32		6%
4	33		6%
5	65		13%
6	91		18%
7	108		21%
8	45		9%
9	12		2%
10 Zeer tevreden	5		1%
- Weet ik niet	51		10%

Gemiddelde: 5,37 — Mediaan: 6 — Standaarddeviatie: 2,22

Totaal aantal respondenten: 509
Vraag overgeslagen: 3

10. Heeft u nog tips waarmee de manier waarop de woningen worden verdeeld in deze regio kan worden verbeterd (niet verplicht)?

Respondenten	148	26%
Vraag overgeslagen: 364	0% 20% 40% 60% 80%	

Dit is het einde van de vragenlijst. Als u klikt op voltooien, dan worden uw antwoorden opgeslagen.

Evaluatie verordening geholpen woningzoekenden_2018

Status:	**Afgesloten**	Aantal contacten:	**2.237**
Begindatum:	**23-08-2018**	Bounced:	**58 (2,6%)**
Einddatum:	**06-09-2018**	Geweigerd:	**14 (0,6%)**
Live:	**15 dagen**	Gedeeltelijk geantwoord:	**17 (3,9%)**
Vragen:	**8**	Afgedankt:	**0 (0%)**
Talen:	**nl**	Einde bereikt:	**424 (96,1%)**
		Totaal beantwoord:	**441 (19,7%)**

1. Hoe vaak bezocht u de website van Entree toen u op zoek was naar een woning?

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Dagelijks	331		75%
Wekelijks	96		22%
Weet ik niet meer	6		1%
Maandelijks	4		1%
Minder dan één keer per maand	3		1%
	Totaal aantal respondenten: 440 Vraag overgeslagen: 1	0% 20% 40% 60% 80%	

2. Heeft u uw (nieuwe) woning via loting, via uw meettijd of via direct te huur verkregen?

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Meettijd	341		78%
Loting	65		15%
Direct te huur	18		4%
Weet ik niet meer	13		3%
	Totaal aantal respondenten: 437 Vraag overgeslagen: 1	0% 20% 40% 60% 80%	

3. Hoe stond u geregistreerd bij Entree (voordat u uw nieuwe woning heeft gekregen)?

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Doorstromer	192		44%
Starter	93		21%
Weet ik niet meer	45		10%
Woningzoekende met een urgentie	39		9%
Herstarter	39		9%
Woningzoekende met een indicatie	28		6%
	Totaal aantal respondenten: 436 Vraag overgeslagen: 1	0% 20% 40% 60% 80%	

4. Hoe lang heeft u gezocht naar een huurwoning op Entree, voordat u uw (nieuwe) woning heeft verkregen?

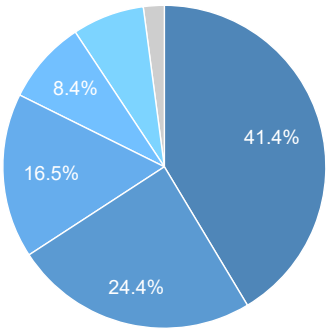

- 41% - Korter dan een half jaar
- 24% - Tussen een half jaar en een jaar
- 17% - Langer dan 1 jaar, maar korter dan 3 jaar
- 8% - Langer dan 5 jaar
- 7% - Langer dan 3 jaar, maar korter dan 5 jaar
- 2% - Weet ik niet meer

n=430

5.1. Hoe tevreden bent u over het zoeken van een woning via de website van Entree (uitgedrukt in een cijfer)?

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
1 Zeer ontevreden	6		1%
2	2		0%
3	8		2%
4	11		3%
5	13		3%
6	43		10%
7	99		23%
8	161		38%
9	53		12%
10 Zeer tevreden	29		7%
- Weet ik niet	4		1%

Gemiddelde: 7,41 — Mediaan: 8 — Standaarddeviatie: 1,65

Totaal aantal respondenten: 429
Vraag overgeslagen: 2

0% 20% 40% 60% 80%

6. In hoeverre bent u het eens bent met de volgende stellingen over de verdeling van huurwoningen via Entree:

Subvragen	Resp.	% van antwoorden	gem	med	SD
In vind het goed dat alle 17 gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen dezelfde regels hanteren voor verdeling van huurwoningen.	419	4 15 44 35	4.04	4	0.97
Ik vind dat het eerlijk is om een deel van de woningen op basis van de langste meettijd te verdelen.	420	5 6 13 45 31	3.92	4	1.04
Ik zou het goed vinden als woningzoekenden die worden uitgenodigd voor een bezichtiging, en zonder bericht niet komen opdagen, een paar maanden worden uitgesloten om te reageren. Dit is nu niet het geval.	418	6 11 14 38 31	3.78	4	1.17
Ik vind het goed dat een deel van de woningen wordt verloot, zodat iedereen een gelijke kans heeft.	418	4 7 21 42 25	3.77	4	1.04
Ik vind het goed dat er voorrang is voor woningzoekende die een urgentie hebben.	420	4 7 26 43 20	3.68	4	0.99

Gemiddelde: 3,84 — Mediaan: 4 — Standaarddeviatie: 1,05

- 1. Helemaal niet eens
- 2. Niet eens
- 3. Neutraal
- 4. Eens
- 5. Helemaal eens

7.1. Hoe tevreden bent u over de manier waarop de woningen worden verdeeld in deze regio (uitgedrukt in een rapportcijfer)?

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
1 Zeer ontevreden	6		1%
2	0		0%
3	11		3%
4	10		2%
5	22		5%
6	68		16%
7	131		31%
8	98		23%
9	22		5%
10 Zeer tevreden	17		4%
- Weet ik niet	34		8%

Gemiddelde: 6,92 — Mediaan: 7 — Standaarddeviatie: 1,59

Totaal aantal respondenten: 419
Vraag overgeslagen: 1

0% 20% 40% 60% 80%

8. Heeft u nog tips waarmee de manier waarop de woningen worden verdeeld in deze regio kan worden verbeterd (niet verplicht)?

Respondenten	118	27%

Vraag overgeslagen: 302

0% 20% 40% 60% 80%

Dit is het einde van de vragenlijst. Als u klikt op voltooien, dan worden uw antwoorden opgeslagen.

Schaarste sociale huurwoningen op de woningmarkt Arnhem-Nijmegen

Volgens de vigerende huisvestingswet kan een gemeente een huisvestingsverordening vast stellen. Daarbij geldt het uitgangspunt zoals verwoord in artikel 2 van de wet lid 1:

§ 2. Toepassing bevoegdheden

Artikel 2

1. De gemeenteraad maakt van zijn bevoegdheden op grond van deze wet slechts gebruik indien dat noodzakelijk en geschikt is voor het bestrijden van onevenwichtige en onrechtvaardige effecten van schaarste aan goedkope woonruimte.

Allereerst moet dus de vraag beantwoord worden of er sprake is van schaarste. In deze notitie is er voor gekozen deze schaarste te meten aan de hand van drie gegevens. De gegevens zijn ontleend aan de verhuurgegevens van de woningcorporaties die samenwerken in Entree. Dat zijn de corporaties in de woningmarkt regio Arnhem Nijmegen met uitzondering van de corporaties Woonstichting Valburg werkzaam in de gemeente Overbetuwe en Vryleve in de voormalige gemeente Rijnwaarden (nu Zevenaar).

De gegevens die gepresenteerd worden zijn:

1. Aantal reacties per geadverteerde woning;
2. Gemiddelde zoektijd in jaren;
3. Positie van de woningzoekende die de woning heeft gehuurd.

In deze notitie worden in eerste instantie de gegevens voor de gehele woningmarktregio gepresenteerd. In de bijlagen worden deze gegevens uitgesplitst per gemeente omdat er duidelijke verschillen bestaan binnen de regio.

Beschrijving van de gepresenteerde gegevens

<u>Reactie per advertentie:</u>

In 2016 werden 5.549 woningen geadverteerd op www.entree.nu . In 2017 waren het er 5.354. Niet alle woningen die vrijkomen voor verhuur worden geadverteerd. Ongeveer 20% wordt door middel van bemiddeling verhuurd aan een woningzoekende. Daarbij gaat het o.a. om lokaal maatwerk maar ook aan verhuringen aan statushouders.

Het getal geeft dus het gemiddelde aantal belangstellenden per geadverteerde woning weer. Deze getallen kunnen vergeleken worden tussen b.v. gemeenten maar ook in de tijd om daarmee verschillen en trends in kaart te kunnen brengen.

<u>Zoektijd</u>

De zoektijd van een geslaagde woningzoekende is het verschil in jaren tussen de datum van het ondertekenen van het huurcontract en de datum van de oudste reactie van de woningzoekende waarbij alleen jaren waarin minimaal 1 keer is gereageerd worden meegenomen. Indien iemand dus bijvoorbeeld in 2010 heeft gereageerd, en daarna pas in 2015 dan wordt de eerste reactie uit 2015 genomen als basis voor de zoektijd. Het gaat dus altijd om de zoektijd van een woningzoekende die er in geslaagd is een woning te huren.

Het getal geeft aan hoelang een geslaagde naar een woning heeft gezocht. Deze getallen kunnen vergeleken worden tussen b.v. gemeenten maar ook in de tijd om daarmee verschillen en trends in kaart te kunnen brengen.

Positie

Na publicatie van een woning met een advertentie worden alle woningzoekenden die gereageerd hebben op basis van de spelregels van de huisvestingsverordening (automatisch) in de juiste volgorde geplaats. In het automatiseringssysteem wordt vastgelegd op welke positie de woningzoekende op de lijst stond die de woning geaccepteerd heeft.

Het getal geeft aan hoeveel woningzoekenden die wel gereageerd hadden op een woning deze niet geaccepteerd hebben. Deze getallen kunnen vergeleken worden tussen b.v. gemeenten maar ook in de tijd om daarmee verschillen en trends in kaart te kunnen brengen.

Gegevens

In deze notitie worden de gegevens gepresenteerd over de jaren 2015, 2016, 2017 en (een deel van 2018). 2015 is het jaar voorafgaande aan de inwerkingtreding van huidige verordening.

Reacties per advertentie:

Reacties per advertentie			
2015	2016	2017	2018
124	126	143	156

Tabel 1: Gemiddeld aantal reacties per geadverteerde woning.

Er is sprake van een duidelijke toename van het aantal reacties per advertentie vanaf 2017.

Zoektijd:

Zoektijd			
2015	2016	2017	2018
1,18	1,23	1,34	1,29

Tabel 2: Gemiddelde zoektijd van woningzoekenden bij een verhuurde woning.

Tot 2017 loopt deze zoektijd op. Dit wijst er op de woningzoekenden steeds langer moeten zoeken voordat zij er in slagen een woning te huren. Anderzijds zijn de verschillen tussen de jaren niet erg groot en nemen ze in 2018 weer iets af.

Positie

Positie			
2015	2016	2017	2018
6,19	5,89	5,92	5,15

Tabel 3: Gemiddelde positie op de volgordelijst van woningzoekenden die de woning gehuurd hebben.

Er is sprake van een duidelijke daling van de gemiddelde positie op de volgordelijst van de woningzoekende die de woning gehuurd heeft in 2018. Vanaf 2018 zijn er twee zaken veranderd. Er is een nieuwe website gekomen en vanaf 01-01-2018 worden woningzoekenden die zonder opgaaf van redenen niet verschijnen op de uitnodiging van een bezichtiging worden (tijdelijk) geblokkeerd. Deze blokkade wordt weer opgeheven na contact met een corporatie. Dit kan het effect hebben dat woningzoekenden iets kritischer zijn in de woning waarop ze reageren en bij aanbod daarvan deze ook eerder accepteren.

Op basis van bovenstaande gegevens lijkt de conclusie dat er sprake is van schaarste te verdedigen. De volgende vraag is of deze schaarste leidt tot een onevenwichtige en onrechtvaardige verdeling van goedkope woonruimte. In dat geval kunnen regels gesteld worden voor vergunning verlening van een afgebakende hoeveelheid woningen op basis van:

- De huurprijs van de woonruimte
- Het woningtype
- De ligging van de woning

Om te kunnen bepalen of er verschillen bestaan op basis van deze kenmerken van een woning wordt daarom hierna gekeken naar de reeds hiervoor genoemde kenmerken.

NB. Als er **geen** sprake is van onevenwichtige en onrechtvaardige verdeling van goedkope woonruimte dan is dat (mede) het gevolg van de systematiek die al sinds 2013 in de woningmarkt regio Arnhem Nijmegen gehanteerd wordt.

Slaagkansen

Een criterium om te bepalen of er sprake is van onrechtvaardige en onevenwichtige verdeling van goedkope woonruimte is de slaagkans van diverse groepen woningzoekenden. Deze slaagkans wordt berekend door het aantal verhuurde woningen te delen door het aantal (actief) woningzoekenden. Een van de kenmerken die daarbij van belang zijn is het inkomen. Tabel 4 laat de slaagkansen naar inkomen zien.

Slaagkansen naar inkomen			
Periode: van 1-1-2016 t/m 31-12-2018	actieven	verhuringen	slaagkans
Gehele Entree gebied			
1. tot minimum inkomen	51.998	9.964	19,16 %
2. minimum - grens doelgroep	27.411	3.616	13,19 %
3. grens doelgroep - Europagrens	22.966	3.454	15,04 %
4. Europagrens en meer	5.015	959	19,12 %

Tabel 4: Slaagkansen naar inkomensgroep 2016 – 2018

Hoewel er wel enige verschillen bestaan tussen de slaagkansen van de diverse inkomens groepen lijkt er geen sprake van grote ongelijkheid. Het lijkt bovendien gunstig dat de laagste inkomensgroepen ondanks de invoering van het passend toewijzen waarbij ze niet langer in aanmerking komen voor duurdere woningen, toch een grote slaagkans hebben.

Slaagkansen naar leeftijd			
Periode: van 1-1-2016 t/m 31-12-2018	actieven	verhuringen	slaagkans
Gehele Entree gebied			
1. t/m 22 jaar	11.741	1.044	8,89 %
2. 23 t/m 27 jaar	22.883	2.507	10,96 %
3. 28 t/m 54 jaar	43.265	9.851	22,77 %
4. 55 t/m 74 jaar	11.209	3.560	31,76 %
5. 75 jaar en ouder	2.627	1.126	42,86 %

Tabel 5: Slaagkansen naar leeftijd 2016 – 2018

Bij deze onderverdeling bestaan er wel grote verschillen in groepen naar slaagkans. Hierbij moet opgemerkt worden dat dit het gevolg is van de keuze om oudere woningzoekenden een grote kans te geven op een andere woning omdat dit vaak een gevolg is van de behoefte aan een woning in combinatie met zorg. Daarbij geldt dat deze ouderen vaak doorstromers zijn die weer een woning achterlaten die aan het eind van de verhuisketen weer leidt tot een verhuring aan een starter.

Rapport 9: slaagkansen naar huishoudgrootte			
Periode: van 1-1-2016 t/m 31-12-2018	actieven	verhuringen	slaagkans
Gehele Entree gebied			
1 persoon	55.128	10.440	18,94 %
2 personen	25.004	4.050	16,20 %
3 personen	11.128	2.282	20,51 %
4 personen	4.818	843	17,50 %
5 en meer personen	3.069	473	15,41 %

Tabel 6: Slaagkansen naar huishoudgrootte 2016 – 2018

Ook hier geldt dat er wel enig verschil is in slaagkansen op basis van huishoudgrootte maar dat de verschillen niet van dien aard zijn dat hier echt sprake is van een onevenwichtige en onrechtvaardige verdeling.

Bovenstaande gegevens leiden voor de werkgroep die de huidige huisvestingsverordening evalueert tot de conclusie dat er wel sprake is van schaarste op de woningmarkt voor goedkope huurwoningen maar dat de wijze waarop de huidige huisvestingsverordening deze schaarste verdeelt niet leidt tot een onevenwichtige en onrechtvaardige verdeling. Dit pleit er voor de huidige systematiek zoveel mogelijk te handhaven.

Bijlage 1: Reacties per advertentie

reacties/advertentie	jaar				
gemeente	2015	2016	2017	2018	Eindtotaal
Arnhem	134	142	158	167	149
Berg en Dal	75	106	102	128	102
Beuningen	115	86	99	94	98
Doesburg	55	63	61	88	64
Druten	42	46	53	65	51
Duiven	78	72	96	101	87
Heumen	84	110	118	147	114
Lingewaard	59	67	69	86	69
Montferland	33	50	49	57	48
Nijmegen	186	190	207	229	203
Overbetuwe	90	108	110	189	120
Renkum	53	63	85	86	68
Rheden	77	82	110	111	94
Westervoort	87	69	144	179	113
Wijchen	109	118	120	137	121
Zevenaar	57	56	60	62	59

De geadverteerde woningen in Arnhem en Nijmegen leveren de meeste reacties op Het minste wordt gereageerd op woningen in Montferland, Zevenaar en Druten.

Bijlage 2: Zoektijd in jaren van geslaagde woningzoekenden per gemeente:

zoektijd	jaar				
gemeente	2015	2016	2017	2018	Eindtotaal
Arnhem	1,29	1,33	1,43	1,43	1,37
Berg en Dal	1,31	1,57	1,30	1,12	1,32
Beuningen	1,01	0,96	1,47	1,19	1,20
Doesburg	0,90	0,93	0,95	0,75	0,90
Druten	0,95	0,73	0,95	0,94	0,87
Duiven	0,92	1,05	1,07	1,07	1,03
Heumen	1,15	1,11	1,43	1,27	1,25
Lingewaard	1,16	1,01	1,23	0,99	1,11
Montferland	0,85	0,58	0,64	0,74	0,71
Nijmegen	1,32	1,43	1,55	1,32	1,42
Overbetuwe	0,90	0,96	1,09	1,37	1,06
Renkum	0,89	0,89	1,16	1,24	1,01
Rheden	1,08	1,01	1,01	1,41	1,12
Westervoort	1,04	1,28	1,09	1,22	1,14
Wijchen	1,03	1,08	1,45	1,43	1,28
Zevenaar	0,80	0,83	0,91	1,05	0,88

De langste zoektijden komen voor in de gemeenten Arnhem, Nijmegen en Berg en Dal. De kortste in Montferland, Druten en Zevenaar.

Bijlage 3: Positie van de woningzoekende die de woning heeft geaccepteerd op de lijst

positie	jaar				
gemeente	2015	2016	2017	2018	Eindtotaal
Arnhem	7,52	6,93	6,50	5,93	6,80
Berg en Dal	5,16	4,71	5,28	3,69	4,74
Beuningen	3,72	4,52	4,61	3,20	4,13
Doesburg	4,76	3,73	4,69	3,93	4,37
Druten	5,88	3,67	4,21	3,37	4,25
Duiven	4,58	4,44	3,52	3,53	3,96
Heumen	2,47	3,90	3,57	4,23	3,52
Lingewaard	3,32	3,34	4,13	2,24	3,35
Montferland	5,64	4,14	4,21	4,99	4,77
Nijmegen	6,59	6,80	7,28	5,81	6,69
Overbetuwe	5,36	4,87	3,90	3,23	4,44
Renkum	5,66	4,73	4,94	4,01	4,90
Rheden	5,62	4,91	5,43	5,78	5,41
Westervoort	3,52	3,95	3,75	2,44	3,51
Wijchen	4,21	4,47	5,55	4,48	4,74
Zevenaar	5,01	5,44	5,33	4,06	5,04

In de gemeenten Arnhem en Nijmegen accepteren met een relatief hoge score de woning. Dat betekent dat er veel woningzoekenden zijn die wel gereageerd hebben op een woning en daarvoor in aanmerking kwamen de woning niet hebben geaccepteerd.

In de gemeenten Heumen, Lingewaard en Westervoort worden woningen relatief eerder geaccepteerd door de woningzoekenden.

Verhuringen aan starters en andere woningzoekenden 2016-2018

1. Inleiding

In een schaarse woningmarkt is het van belang dat er geen onrechtvaardige en onevenwichtige uitkomsten ontstaan vanwege die schaarste . Daarom hebben we in de woningmarktregio Arnhem-Nijmegen als sinds jaar en dag regels vastgesteld voor de verdeling van die schaarste aan goedkope woningen. Die regels gaan over welk deel van de voorraad wordt verdeeld, wie het eerst aan de beurt is bij een vrijkomende woning (het zogenaamde rangorde-criterium), en wanneer je urgent bent en met voorrang een woning kunt krijgen.
Daarbij moet altijd in het oog worden gehouden dat woonruimteverdeling gaat om het verdelen van schaarse woonruimte. Elke groep die voorrang moet krijgen leidt tot minder kansen voor andere groepen. Er komen via woonruimteverdeling geen woningen bij, het is geen oplossing voor die schaarste, en geen duizend-dingendoekje.

Maar het is natuurlijk wel belangrijk om te kijken of de regels leiden tot uitkomsten die we wensen. Een groep die veel wordt genoemd zijn de starters op de woningmarkt. Veel gemeenten en corporaties willen de slaagkansen van starters vergroten. In het portefeuillehoudersoverleg wonen van december 2018 is gevraagd om meer info over deze groep. Daarover, en over andere groepen gaat deze notitie.

In de tabel zijn de verhuringen aan diverse groepen woningzoekend opgenomen over de periode 2016 tm 2018 (bron: Enserve)

	Doorstromer		Starter		Herstarter		Soc/med urgentie		SV-urgentie	
Gemeente	Verh.	%	Verh.	%	Verh.	%	Verh.	%	Verh.	%
Arnhem	2383	45%	2004	38%	483	9%	236	5%	135	3%
Berg en Dal	345	49%	245	35%	81	11%	33	5%	5	1%
Beuningen	270	54%	154	31%	46	9%	32	6%	2	0%
Doesburg	176	56%	73	23%	37	12%	16	5%	12	4%
Druten	160	49%	101	31%	56	17%	9	3%	3	1%
Duiven	222	48%	137	30%	63	14%	37	8%	3	1%
Heumen	113	41%	118	42%	27	10%	20	7%		0%
Lingewaard	209	46%	161	35%	56	12%	29	6%		0%
Montferland	241	53%	122	27%	75	17%	14	3%	1	0%
Nijmegen	2549	46%	2188	39%	513	9%	254	5%	42	1%
Overbetuwe	223	47%	128	27%	76	16%	42	9%	5	1%
Renkum	282	49%	161	28%	70	12%	25	4%	35	6%
Rheden	629	54%	294	25%	143	12%	53	5%	45	4%
Rozendaal	4	57%	2	29%		0%		0%	1	14%
Westervoort	153	50%	97	32%	23	8%	27	9%	4	1%
Wijchen	359	47%	243	32%	94	12%	58	8%	2	0%
Zevenaar	506	54%	279	30%	118	13%	29	3%	2	0%
Eindtotaal	8824	48%	6507	35%	1961	11%	914	5%	297	2%

Verhuringen aan diverse groepen woningzoekenden in de periode 2016-2018 (looptijd huidige verordening)

Voor deze groepen gelden de volgende definities:

Doorstromer: Woningzoekende die bij verhuizing binnen of naar de regio een zelfstandige woonruimte (huur of koop) in Nederland leeg achterlaat.

Starter: Woningzoekende die bij verhuizing geen zelfstandige woonruimte achterlaat.

Herstarter: Woningzoekende die een zelfstandige woonruimte verlaat zonder dat deze woonruimte beschikbaar komt; dit vanwege echtscheiding, beëindiging partnerregistratie of samenwoning (minimaal gedurende twee jaar, zoals bedoeld in art. 267 lid 3 van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek).

Daarnaast worden urgenten onderscheiden die na het succesvol doorlopen van de urgentieprocedure een woning verkrijgen (sociaal- medisch urgenten) en woningzoekenden die in het kader van de "Stadsvernieuwing" (SV urgenten) een woning verkrijgen.

Daarnaast zijn er nog kleinere groepen die een woning krijgen maar vanwege de kleine aantallen niet opgenomen zijn in de tabel (mantelzorgers, verzorgd wonen etc.

2. Duiding

Wat opvalt is dat er toch betrekkelijk veel woningen aan starters worden verhuurd: 6500, tegen 8800 aan doorstromers. Tussen gemeenten zijn er verschillen. Doesburg heeft het laagste percentage starters met 23% en Heumen het hoogste met 42%. Ook Nijmegen (39%) en Arnhem (38%) huisvesten relatief veel starters. De slaagkans van starters is wel lager dan die van doorstromers. Maar toch zijn ze geen concurrenten van elkaar, ook al wordt dat vaak gedacht. Dat komt door de werking van de woningmarkt[1].

Het aantal verhuurde woningen aan starters wordt bepaald door het aantal woningen dat vrijkomt op de markt. Vrijkomende woningen ontstaan door overlijden, vertrek naar een koopwoning, verhuizing naar buiten de regio, samenwonen van twee huurders in een woning en oplevering van nieuwbouw. Ook kan het aantal vrijkomende woningen gestimuleerd worden door huurcontracten die bijvoorbeeld vijf jaar geldig zijn. En aan het eind van een verhuisketen komt altijd een woning vrij voor een starter. De slaagkans van starters is daarmee gelijk aan het aantal startende verhuisketens / het aantal woningzoekende starters.

We kunnen de positie van starters enigszins verbeteren door ze voorrang geven bij een vrijkomende woning. Dan komt een starter rechtstreeks in een woning die vrijkomt. Dat is 1 verhuisketen. Reageren er 10 starters dan is hun slaagkans 1/10 = 10% De verhuisketen heeft ook een lengte van 1. Woningzoekende doorstromers worden niet geholpen. Dit is schematisch weergegeven in model 1.

Model 1

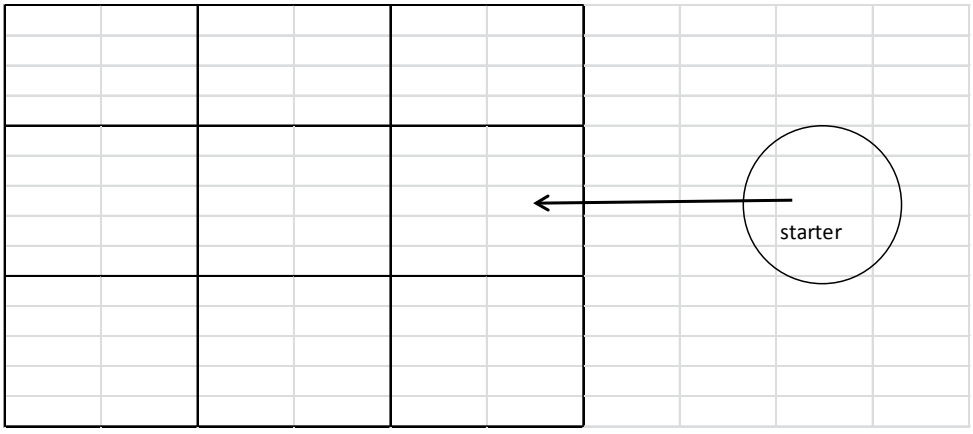

[1] Hierbij is gebruik gemaakt van een artikel van Dr. Henk van Dijk, Adviseur Woningmarkt bij Enserve.
Zie ook https://www.gemeentennl.nl/ruimte/wat-kan-mijn-gemeente-doen-voor-starters-op-de-woningmarkt/

Voor doorstromers werk het heel anders . Daar is de slaagkans bepaald door de lengte van de verhuisketen. Hoe langer die is, hoe meer verhuisbewegingen er zijn en hoe meer doorstromers worden geholpen. En aan het einde dus 1 starter. Zie model 2

Model 2

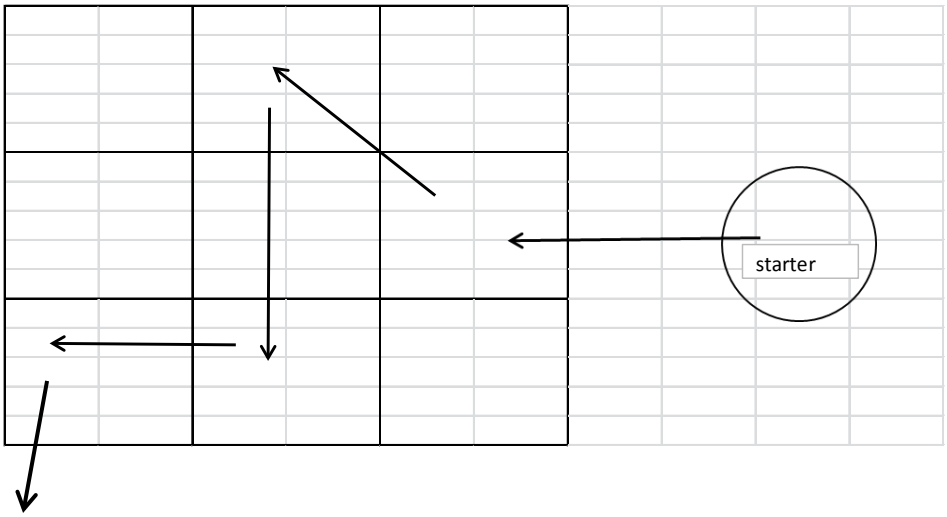

In model 2 is van de 10 reagerende starters de slaagkans nog steeds 10%. Maar de slaagkans van doorstromers is aanmerkelijk vergroot. Als daar ook 10 reageren is die kans 30%.
In model 1 was dat 0 %.

3. Conclusie

De conclusie is dat slaagkansen voor starters niet beïnvloed kunnen worden door de systematiek van woonruimteverdeling , maar die van doorstromers wel. Starters en doorstromers zijn geen concurrenten van elkaar. Starters concurreren alleen met andere starters, en met mensen die wel verhuizen maar geen zelfstandige woning achterlaten zoals mensen die na een scheiding een sociale huurwoning betrekken.
Maar door de doorstroming te vergroten, althans niet te belemmeren, kunnen we wel meer mensen aan een woning helpen. En misschien zelfs meer verhuisketens laten ontstaan. Daarom is destijds behoud van meettijd bij verhuizing ingevoerd. Dat continueren we bij de update van de huisvestingsverordening. Hiermee wordt vanuit de woonruimteverdeling de drempel om te verhuizen kleiner. Al spelen bij die verhuisbeslissing natuurlijk ook andere factoren een rol.
Een betere oplossing is om het woningaanbod te vergroten, goed voor starters en anderen. Maar dat regelen we niet met de woonruimteverdeling.

Verhuisbewegingen sociale huurwoningen Woningmarktregio Arnhem-Nijmegen

2017-2018

Deze rapportage is een onderdeel van de jaarlijkse rapportage ‘Woonruimteverdeling Woningmarktregio Arnhem-Nijmegen’ van de woningcorporaties die regionaal samenwerken in ‘Entree’.

De volledige rapportage voor 2018 is vanaf eind april 2019 beschikbaar via één van de aangesloten corporaties in uw gemeente.

Samenstelling:

Adviesgroep Entree/Woonruimteverdeling in samenwerking met

Verhuisbewegingen 2018 (corporatiewoningen)

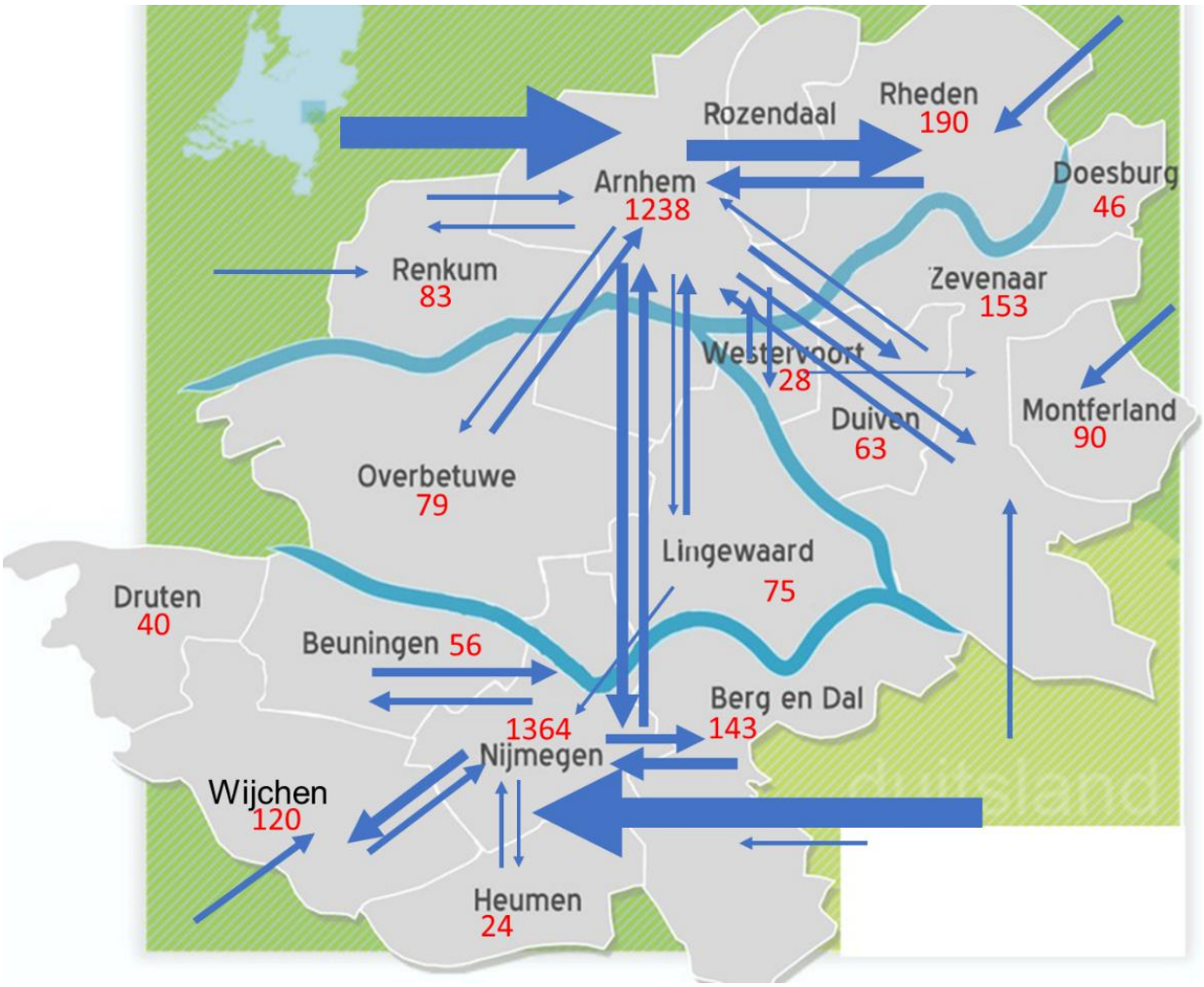

In bovenstaande kaart zijn de belangrijkste verhuisbewegingen tussen gemeenten in de woningmarktregio weergegeven. Ook de grootste verhuisstromen van buiten de regio zijn weergegeven. Per gemeente is in rood is weergegeven hoeveel verhuisbewegingen binnen de zelfde gemeente plaatsvonden. Tussen de gemeenten zijn verhuisbewegingen van 20 of meer huishoudens met blauwe pijlen weergegeven.

Verhuringen 2018	➔ Bestemming																
Herkomst ↓	Arnh	B&D	Beu	Doe	Dru	Dui	Heu	Lin	Mon	Nijm	Ove	Ren	Rhe	Roz	Wes	Wijc	Zev
ARNHEM	1238	10	2	4	2	27		18	12	58	25	25	114	2	27	7	33
BERG EN DAL	5	143	3		2		5	3	1	58					1	6	
BEUNINGEN	5	10	56		6	2	3	1	2	47	2					3	1
DOESBURG	7			46					5	3			13		1	1	8
DRUTEN	4	2	5		40				1	17						4	
DUIVEN	34	2		4		63			5	4	4	3	8		10		17
HEUMEN	1	4	2				24	1		24						4	1
LINGEWAARD	36	3				1	1	75	1	18	10		4			1	3
MONTFERLAND	6			1		2			90	3		1	2		1		11
NIJMEGEN	53	54	38	2	13	1	20	9	6	1364	9	6	11		2	59	9
OVERBETUWE	36	1	2		1	1		7	2	17	79	7	5		1	2	1
RENKUM	31		1	2	1	1	1	2	1	2	3	83	2		6	1	6
RHEDEN	59	1		2	1	4		1	10	3	1	1	190		4	2	7
WESTERVOORT	32	1	1	1	1	16			5	1	1		15		28		10
WIJCHEN	6	6	13		2		2	2	1	36		2				120	1
ZEVENAAR	17	2	1	6		17		2	13	7	1		9		6		153
Buiten de regio	169	23	11	14	17	17	10	15	43	158	15	22	44		8	40	27

Tabel 1.1: Verhuizingen naar een sociale huurwoning binnen en tussen de gemeenten van de woningmarktregio Arnhem Nijmegen (jaar 2018)

In groen is het aantal verhuisbewegingen binnen de gemeente weergegeven in geel de verhuisbewegingen van meer dan 20 huishoudens tussen de gemeenten.

	Eigen gemeente	Regio	Buiten de regio
herkomst			
ARNHEM	71%	19%	10%
BERG EN DAL	54%	36%	10%
BEUNINGEN	41%	50%	8%
DOESBURG	55%	28%	18%
DRUTEN	47%	34%	20%
DUIVEN	40%	48%	12%
HEUMEN	36%	48%	15%
LINGEWAARD	54%	35%	11%
MONTFERLAND	44%	33%	24%
NIJMEGEN	74%	17%	9%
OVERBETUWE	52%	37%	11%
RENKUM	55%	30%	15%
RHEDEN	45%	44%	11%
WESTERVOORT	29%	62%	8%
WIJCHEN	48%	36%	16%
ZEVENAAR	48%	43%	10%

Tabel 1.2 Herkomst van nieuwe huurders in percentages per gemeente 2018

Het aandeel woningzoekenden dat afkomstig is uit de eigen gemeente varieert van 74% in Nijmegen tot 29% in Westervoort. In Westervoort vestigen zich juist wel veel woningzoekenden uit de regio (62%). In deze categorie scoort juist de gemeente Nijmegen weer laag. De gemeenten met een relatief grote instroom van buiten de regio zijn Montferland, Druten en Doesburg, allen gelegen aan de rand van de regio waarbij het logisch is dat woningzoekenden uit de buurgemeenten zich in deze gemeenten vestigen.

Verhuringen 2017	➔ Bestemming																
Herkomst ↓	Arn	B&D	Beu	Doe	Dru	Dui	Heu	Lin	Mon	Nijm	Ove	Ren	Rhe	Ro	Wes	Wij	Zev
ARNHEM	1296	10	3	19	3	39	3	30	8	48	37	28	80	3	37	5	37
BERG EN DAL	2	143	4	1	2	2	9			65	1		4			4	
BEUNINGEN	3	5	106		2		1			49	2	1			1	12	1
DOESBURG	9	1	1	54					2	4			11		1		6
DRUTEN	2	2	6	1	52		1			12	1	1	1			4	1
DUIVEN	26			1	2	93		1	4	1	2	2	11		14	1	21
HEUMEN		4	1				66			31						8	
LINGEWAARD	35	2	1	2	1	6		98	1	13	9	1	8		4	2	2
MONTFERLAND	7			2	1	3		2	57	3	2	1	3		6	1	4
NIJMEGEN	59	64	58	4	17	7	29	7	2	1457	14	3	8		4	61	8
OVERBETUWE	35	3	3			1	1	9	1	24	81	7	3		1	3	6
RENKUM	23	3	1	4	1	2			1	11	2	109	6		5		2
RHEDEN	66	5	2	15	1	10			1	10	1	5	208		4		9
RIJNWAARDEN	1			1		2		1	2								13
WESTERVOORT	24			1		14		5	2		1		1		35	2	12
WIJCHEN	2	3	17		5		3			53		2			1	207	4
ZEVENAAR	21		1	6		11		1	17	5	1		7		6		167
Buiten de regio	151	36	18	21	21	19	4	18	21	198	31	30	45		10	25	34

Tabel 2.1: Verhuizingen naar een sociale huurwoning binnen en tussen de gemeenten van de woningmarktregio Arnhem Nijmegen (jaar 2017)

In groen is het aantal verhuisbewegingen binnen de gemeente weergegeven in geel de verhuisbewegingen van meer dan 20 huishoudens tussen de gemeenten.

	Eigen gemeente	Regio	Buiten de regio
herkomst			
ARNHEM	73%	19%	8%
BERG EN DAL	50%	38%	12%
BEUNINGEN	47%	45%	8%
DOESBURG	41%	43%	16%
DRUTEN	48%	33%	19%
DUIVEN	44%	47%	9%
HEUMEN	55%	42%	3%
LINGEWAARD	57%	33%	10%
MONTFERLAND	47%	36%	17%
NIJMEGEN	72%	19%	9%
OVERBETUWE	43%	41%	16%
RENKUM	57%	27%	16%
RHEDEN	52%	37%	11%
WESTERVOORT	27%	65%	8%
WIJCHEN	61%	32%	7%
ZEVENAAR	50%	40%	10%

Tabel 2.2 Herkomst van nieuwe huurders in percentages per gemeente 2017

GEMEENTE ZEVENAAR

RAADSINFORMATIEBRIEF – Nr. 2019-075

Aan de leden van de gemeenteraad

Datum	27 juni 2019
Zaaknummer	Z/19/335104 /INT/19/906816
Onderwerp	Raamovereenkomst prestatieafspraken Zevenaar 2020-2024
Portefeuillehouder	Hans Winters
Contactpersoon	Jan Willem Heijsteeg
E-mail	J.Heijsteeg@zevenaar.nl
Telefoon	0316-595 659

Geachte leden van de gemeenteraad,

Inleiding

Wij hebben samen met de woningcorporaties: Baston, Plavei en Vryleve en hun huurdersverenigingen afspraken gemaakt voor de periode 2020 tot en met 2024 over de bijdrage aan de uitvoering van het gemeentelijk volkshuisvestelijk beleid. Via deze raadsinformatiebrief informeren wij u daarover.

Kernboodschap

De in de gemeente Zevenaar actieve woningcorporaties dragen voor een belangrijk deel bij aan de gemeentelijke volkshuisvestelijke opgave. Elk jaar doen zij een bod, waarin zij aangeven met welke activiteiten zij het volgende jaar hieraan bijdragen. Op basis van dit bod maken de corporaties prestatieafspraken met de huurdersbelangenverenigingen en de gemeente. In de bijlage vindt u ter informatie een terugblik op de resultaten van de prestatieafspraken in 2018.

De betrokken partijen hebben op 27 juni 2019 een raamovereenkomst prestatieafspraken voor de periode 2020 tot en met 2024 getekend. Deze overeenkomst vormt een kader voor de jaarlijkse prestatieafspraken. Hiermee voorkomen partijen herhaling van onderhandeling voor afspraken, kunnen zij beter een strategische koers uitzetten en kunnen de jaarlijkse prestatieafspraken zich hoofdzakelijk beperken tot concrete werkafspraken. De afspraken zijn onderverdeeld in vijf hoofdthema's: voorraad sociale huur, de bereikbaarheid hiervan, bijzondere doelgroepen, duurzaamheid en leefbaarheid.

Context

✓ Actueel maatschappelijk onderwerp/probleem
☐ Collegeprogramma
☐ Motie/amendement/toezegging
☐ Anders, namelijk

Inhoudelijke boodschap

De raamovereenkomst sluit aan op en geeft invulling aan ons woonbeleid dat is vastgelegd in de "Woonvisie Zevenaar 2015-2025" en "Woonvisie Gelders Eiland 2018". Elk hoofdstuk in de raamovereenkomst start met een weergave van de gezamenlijke visie, waarna de afspraken voor de periode 2020 tot en met 2024 staan opgesomd. Voor de complete weergave verwijzen wij naar de bijlage "Raamovereenkomst prestatieafspraken Zevenaar 2020-2024" . Hieronder kort de hoofdlijnen:

1. *Voldoende en bereikbare woningen.*
   Met de afspraken zetten wij in op een groeiende voorraad sociale huur om slaagkansen te verhogen en blijvende betaalbaarheid en bereikbaarheid voor alle doelgroepen te garanderen. We zetten in op een gematigd huurbeleid en een eerlijke en transparante woonruimteverdeling.
2. *Inzet voor doelgroepen, die zelfstandig moeilijk een woning kunnen vinden.*
   Hierbij hebben wij aandacht voor de huisvesting vergunninghouders, het beschikbaar houden van aangepaste woningen voor haar doelgroep en langer zelfstandig thuis wonen.
3. *Verduurzaming vastgoed corporaties.*
   De opgave voor een toekomstbestendige woonvoorraad ligt vooral bij de bestaande voorraad. We focussen daarom op afspraken over verduurzaming van bestaande corporatiewoningen.
4. *Aandacht voor leefbaarheid.*
   Inzet is prettig wonen in de gemeente Zevenaar. De financiële mogelijkheden van de corporaties zijn hier wettelijk ingeperkt. Toch zien wij gezamenlijk mogelijkheden om te werken aan: vitaliteit, veiligheid, armoedebestrijding en buurtbemiddeling als relaties tussen buren toch verstoord raken.

Vervolgproces

Met de betrokken partijen blijven wij jaarlijks prestatieafspraken maken. De nadruk komt hierbij dan te liggen op concrete en goed meetbare afspraken ter uitvoering van de raamovereenkomst. Wij evalueren de raamovereenkomst om de twee jaar. Indien omstandigheden daar aanleiding toe geven is aanpassing in overleg met partijen mogelijk. Het eerste moment van evaluatie is medio 2021.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Zevenaar,

Michel Tromp
secretaris

Lucien van Riswijk
burgemeester

Bijlagen

INK/19/906800	Raamovereenkomst prestatieafspraken Zevenaar 2020-2024
INT/19/906802	Evaluatie prestatieafspraken 2018

Raamovereenkomst Prestatieafspraken 2020-2024

gemeente Zevenaar

auteur(s) werkgroep prestatieafspraken Zevenaar
datum 20 juni 2019
status definitief

1. Inleiding

1.1 Gedeelde ambitie

De gemeente Zevenaar, woningcorporaties en huurdersbelangenverenigingen zetten zich in voor voldoende en goede sociale huisvesting. Dit betekent dat sociale huurwoningen bereikbaar zijn voor onze inwoners, betaalbaar en van goede (duurzame) kwaliteit. We gaan voor prettig samenleven in buurten en wijken. Hierover maken wij prestatieafspraken.

1.2 Raamovereenkomst en jaarlijkse prestatieafspraken

De drie corporaties (Baston Wonen, Plavei en Vryleve), de gemeente Zevenaar en de huurdersverenigingen schrijven samen deze raamovereenkomst prestatieafspraken 2020-2024. Hierin leggen we onze gezamenlijke doelen en afspraken voor de komende 5 jaar vast. Door verder vooruit te kijken kunnen we investeringen in perspectief plaatsen, hoeven we onderhandelingen niet jaarlijks te herhalen en kunnen we de focus meer naar uitvoering verleggen. Het gaat in de raamovereenkomst vooral over het "wat" en niet over de "hoe".

De raamovereenkomst vormt het kader voor de jaarlijkse prestatieafspraken. In de jaarlijkse prestatieafspraken maken we de inzet concreet en meetbaar voor het volgende jaar met een doorkijk naar het jaar erna. De prestatieafspraken evalueren wij jaarlijks. De raamwerkovereenkomst evalueren wij een keer in de twee jaar en stellen deze indien nodig bij. In Q4 2024 stellen wij de nieuwe raamovereenkomst vast. Wijzigingen worden door de corporaties opgenomen in de biedingen en vervolgens geborgd in de jaarlijkse prestatieafspraken of indien wenselijk door aanpassing van de raamovereenkomst.

1.3 Betrokken partijen

Deze overeenkomst is in de "wij"-vorm geschreven. Hiermee willen wij benadrukken dat dit een gezamenlijk product is dat wij samen hebben opgesteld en waar wij samen uitvoering aan geven.

- Baston Wonen
- Gemeente Zevenaar
- Huurdersbelangenvereniging Rijnwaarden
- Huurdersbelangenvereniging De Schakel
- Participatieraad Baston Wonen
- Plavei
- Woonstichting Vryleve

1.4 Uitgangspunten samenwerking

De corporaties Baston Wonen, Vryleve en Plavei hanteren op basis van het aantal gewogen verhuureenheden de verdeling 67% - 26% - 7 % bij afspraken over verdeling van kosten en verantwoordelijkheden op basis van de dVi [1] 2018. Elke corporatie neemt zijn verantwoordelijkheid voor eigen werkgebied. Indien nodig springen de corporaties bij in andere gebieden. In bijlage 1 leest u meer over de uitgangspunten van onze samenwerking.

[1] dVi is de verantwoordingsinformatie die corporaties jaarlijks verstrekken aan de Autoriteit Wonen.

2. Voorraad sociale huurwoningen

We zien tot 2035 de behoefte aan woningen in de gemeente toenemen. Op basis van de laatste prognoses[2] verwachten wij dat de daling van het aantal huishoudens minder groot is dan verwacht. Hiernaast zien wij grote ontwikkelingen, die op termijn mogelijk een positieve invloed hebben op de ontwikkeling van de woningmarkt. Belangrijkste hiervan zijn het doortrekken van de A15 en de ontwikkeling van bedrijventerreinen in de driehoek Zevenaar/Montferland/ Emmerich.

De doorstroming op de woningmarkt stagneert nu, terwijl de vraag momenteel groeit. Hierdoor staan de slaagkansen voor woningzoekenden in de sociale sector onder druk.

We vinden het belangrijk dat er in de gemeente Zevenaar voldoende passende woningen zijn voor de verschillende (sociale) doelgroepen (met een inkomen tot € 38.035, prijspeil 2019). We geloven in gemengde wijken en dorpen en proberen segregatie te voorkomen. Bij in- en uitbreidingslocaties kijken wij daarom naar de huidige samenstelling van wijken en kernen. Om te bepalen of nieuwbouw van sociale huur wenselijk is met het oog op het vergroten van diversiteit in wijken en kernen.

Raamafspraken 2020- 2024

1. Met de bouw van nieuwe sociale huurwoningen dragen wij bij aan toekomstbestendige wijken. Wij bouwen naar behoefte en vergroten met die bouw de differentiatie in wijken en kernen.
2. Het grootste deel van de behoefte aan sociale huurwoningen ligt in de kern Zevenaar. In de andere kernen binnen de gemeente behouden wij ruimte om nieuwbouwwoningen te realiseren passend bij de lokale vraag.
3. De recentste woningbouwbehoefte onderzoeken zetten we in om in met elkaar in gesprek te gaan over de opgave. In de jaarlijkse prestatieafspraken vullen we de behoefte in met concrete aantallen.
4. De gemeente en corporaties werken samen om kansrijke locaties te ontwikkelen.
5. De gemeente hanteert een grondprijzenbeleid op maat voor corporaties, zodat ze kunnen bouwen voor de doelgroep.
6. We streven naar voldoende aanbod van geschikte woningen nabij voorzieningen voor senioren zodat zij op een prettige manier langer zelfstandig thuis kunnen wonen en om de doorstroming te bevorderen. Woningen die uitsluitend geschikt zijn voor senioren worden, indien er in de betreffende kern voorzieningen aanwezig zijn, alleen gerealiseerd in de nabijheid van voorzieningen.
7. Om differentiatie in wijken en kernen te waarborgen, neemt de gemeente een actieve voorwaarde scheppende rol bij de ontwikkeling van nieuwbouwlocaties. Zij zet haar instrumentarium in om bij nieuwbouw van minimaal 20 woningen 25% sociale huurwoningen te realiseren. In de kleine kernen wordt bij uitbreidingslocaties en inbreidingslocaties onderzocht hoeveel en waar sociale huurwoningen wenselijk zijn. De lokaal actieve corporaties zijn de eerst aangewezen partij voor de realisatie van sociale huurwoningen.
8. Versnipperd bezit voorkomen we zoveel mogelijk bij woningen waar nog investeringen wenselijk zijn in het kader van verduurzaming.
9. De toekomstwaarde van te verkopen woningen en uitstraling naar de buurt heeft aandacht bij alle partijen. Corporaties adviseren bij verkoop op maat over mogelijke maatregelen ter verduurzaming en de kosten daarvan. Hierbij wordt ook de mogelijkheid van mogelijke subsidies en gunstige leningen actief onder de aandacht gebracht.
10. We hebben de intentie om samen te werken aan het verbeteren van de brandveiligheid. De corporaties zijn bereid om daarvoor inspanningsverplichtingen aan te gaan.

[2] Primos 2018, Zevenaar

3. Betaalbaarheid en bereikbaarheid

We gaan voor prettig en betaalbaar wonen in de gemeente Zevenaar voor de primaire doelgroep (met een inkomen tot € 38.035, prijspeil 2019). We vinden het belangrijk dat verschillende typen woningen bereikbaar zijn en blijven voor de doelgroep.

De slaagkans van doelgroepen is het gevolg van het aantal geschikte beschikbare woningen en de inrichting van het woonruimte verdeelsysteem in de Huisvestingsverordening. Corporaties hebben hierop beperkt invloed. Het met voorrang huisvesten van specifieke doelgroepen verstoort de woningmarkt en heeft direct invloed op de slaagkansen van reguliere woningzoekenden. We gaan voor eerlijke kansen en wijken zo min mogelijk daarvan af. We volgen de huisvestingsverordening.

Raamafspraken 2020-2024

1. We werken conform de geldende huisvestingsverordening. Corporaties maken indien gewenst individueel afspraken met de gemeente over de inzet van maatwerk wanneer de slaagkans van bepaalde doelgroepen onder druk staat.
2. We bewaken de betaalbaarheid van de voorraad. Corporaties handhaven in principe een gematigd huurbeleid voor DAEB[3] woningen. De gemiddelde huursom[4] stijgt maximaal met inflatie. Indien noodzakelijk, in verband met onder andere de duurzaamheidsinvestering, leggen de corporaties een hogere huursomstijging (van maximaal 1 procentpunt hoger) vast in de prestatieafspraken. Dit sluit aan bij de afspraken uit het Sociaal Huurakkoord.
3. Wij zien dat inwoners met middeninkomens moeite hebben een woning te vinden, omdat hun inkomen te hoog is voor sociale huur, maar te laag voor een geschikte koopwoningen. De gemeente zet in op vestiging van particuliere verhuurders in het middensegment, met een huurprijs van circa € 720 tot € 1.000,-. Dit segment sluit aan op de bovengrens van de sociale huur, zodat er een goede aansluiting is voor woningzoekenden in dit segment. Dit zorgt ook voor een betere doorstroming in het sociaal segment. Indien particuliere partijen dit niet oppakken, gaan we met elkaar in gesprek over de rol die corporaties hierin kunnen spelen.
4. Door omstandigheden kunnen bewoners het lastig krijgen financieel rond te komen. Gemeente en corporaties zetten in op vroegtijdig signaleren van schulden en betalingsachterstanden en werken actief samen in geval van multi-problematiek, waar financiële, sociale en/of gezondheidsproblemen samen komen.
5. Wij zetten in op een goede en evenwichtige slaagkans voor woningzoekenden. Slaagkans definiëren we als het aantal actief zoekenden gedeeld door het aantal verhuringen. Wij monitoren daarom samen de slaagkansen van woningzoekenden, waarbij wij onderscheid maken naar leeftijdscategorie. Hierbij houden wij ook de verdeling tussen huisvesting urgente, maatwerk, loting en reguliere toewijzing bij.

[3] Dienst algemeen economisch belang (Daeb): hieronder vallen alle woningen met een maandhuur onder de liberalisatiegrens van € 720,42 (prijspeil 2019) en alle woningen met een huur daarboven die een gereguleerd contract hebben, waaronder de woningen die bij aanvang een huur hadden onder de toenmalige liberalisatiegrens. Als een woning wordt verhuurd met een huurprijs boven de liberalisatiegrens, dan wordt deze woning als niet-DAEB aangemerkt.

[4] De huursom is het totaal aan huurinkomsten in één jaar van de woningcorporatie van alle huurders van de corporatie. In de huursombenadering mag de huursom niet meer stijgen dan een door de overheid vastgesteld percentage. De huurstijging bij individuele huurders kan hoger of lager zijn.

11. Gemeente en corporaties trekken samen op om oplossingen te vinden voor het probleem van verzakkingen van woningen. Deze problemen vragen uiterste inventiviteit en bereidheid van alle betrokkenen om voor alle partijen acceptabele oplossingen te mogelijk te maken vanuit de eigen rol en verantwoordelijkheid.

4. Huisvesting bijzondere doelgroepen

We vinden het belangrijk dat iedereen prettig kan wonen. We hebben aandacht voor doelgroepen, die zelfstandig minder makkelijk een woning kunnen vinden of hulp nodig hebben bij het wonen naar wens. Dit zijn inwoners met een zorgvraag, statushouders en bijvoorbeeld kwetsbare ouderen. We werken samen met zorg- en welzijnspartijen om voor deze doelgroepen een passende woning in een passende omgeving te vinden. Goede begeleiding op maat is hierbij belangrijk om te komen tot een inclusieve samenleving en de leefbaarheid van buurten en wijken te behouden.

Raamafspraken 2020-2024

1. De gemeente Zevenaar brengt de opgave voor de uitstroom uit beschermd wonen in beeld en maakt vervolgens samen met de corporaties werkafspraken met de zorg- en welzijnspartijen.
2. Corporaties staan door het WMO geïndiceerde en gefinancierde woningaanpassingen toe om langer zelfstandig wonen mogelijk te maken. Beschikbaar komende WMO aangepaste woningen worden zoveel mogelijk via maatwerk verhuurd.
3. De gemeente is verantwoordelijk voor de huisvesting van vergunninghouders conform de taakstelling. Een goede samenwerking is nodig om de taakstelling zo efficiënt mogelijk in te kunnen vullen. Corporaties en gemeente zetten zich maximaal in voor de huisvesting van deze statushouders. De corporaties verdelen de gemeentelijke taakstelling onderling.
4. Wij ondersteunen de mogelijkheid om zo lang mogelijk zelfstandig thuis te blijven wonen in de vertrouwde woonomgeving.

5. Verduurzaming

We gaan voor een energieneutrale gemeente en zetten ons zoveel mogelijk in om de landelijke doelstellingen te behalen. Samen verkennen we de mogelijkheden voor grootschaliger toepassen van duurzame energie in de woningvoorraad. We starten pilots en zetten ons actief in om nieuwe technieken te volgen en we delen kennis en ervaring met elkaar op het gebied van duurzaamheid. We doen op het gebied van duurzaamheid verantwoorde investeringen. We streven bij verduurzaming van onze voorraad bij te dragen aan prettig wonen en gelijkblijvende woonlasten voor de huurder.

Raamafspraken 2020-2024

1. De corporaties verduurzamen hun woningvoorraad en maken de woningen hiermee verder toekomstbestendig en aantrekkelijk voor huidige en toekomstige bewoners. De corporaties zetten in op een gemiddelde Energie-Index (EI) 1,40 in 2021 (Aedes norm). Woningen die binnen 10 jaar het eind van exploitatie termijn behalen, tellen we niet mee in dit gemiddelde. We kiezen voor deze woningen voor: verkoop, sloop eventueel in combinatie met nieuwbouw of renovatie.
2. Corporaties verduurzamen ook hun niet-woningen zoals het maatschappelijk vastgoed en hun bedrijfsonroerend goed.
3. De gemeente doet een onderzoek naar het aanleggen van een warmtenet en betrekt de corporaties vroegtijdig bij dit onderzoek.
4. We verkennen mogelijkheden voor circulair bouwen, zoals het hergebruik van grondstoffen en materialen, en delen kennis op dit gebied.
5. Vanaf 2020 is bij renovatie tenminste Energie-Index 1,20 het uitgangspunt.
6. De corporaties faciliteren en ondersteunen huurders, die komen met initiatieven voor verduurzaming. Dit doen corporaties door deze initiatieven te beoordelen op duurzaamheid, financieel en technische haalbaarheid en houdbaarheid. De gemeente ondersteunt het Liemers Energieloket, waar inwoners terecht kunnen met praktische vragen over verduurzaming van de woning.
7. Bij verduurzamingsmaatregelen van versnipperd bezit geven corporaties particuliere eigenaren via te ontwikkelen programma's de mogelijkheid om op eigen kosten deel te nemen. Mits dit realistisch is en past binnen wet- en regelgeving.
8. De gemeente en de corporaties werken samen met de huurdersorganisaties aan bewustwordingsprogramma's om het gebruikersgedrag van huurders en burgers positief te beïnvloeden.
9. De gemeente onderzoekt en wordt daarbij ondersteund door de corporaties en andere huisvesters welke maatregelen we kunnen nemen m.b.t. klimaatproblematiek (o.a. hittestress, wateroverlast, extreme droogte, luchtverontreiniging: groene daken en gevels, groene tuinen middels de campagne Operatie Steenbreek, ed....
10. Wij werken samen aan een energieneutrale gemeente. Een aardgasvrij Zevenaar is onderdeel hiervan.
    a. De gemeente betrekt de corporaties bij de ontwikkelingen rondom de warmtevisie.
    b. De corporaties borgen binnen hun vastgoedbeleid dat zij uiterlijk in 2050 energieneutraal zijn. Daar waar corporaties kunnen versnellen zullen zij zich maximaal inspannen om dat te doen.
    c. Samen met bewoners en corporaties bepaalt de gemeente per wijk wat de beste alternatieven voor verwarmen en koken met aardgas zijns: warmtenetten, warmtepompen, volledig elektrisch of nog anders.
    d. De gemeente legt uiterlijk in 2021 de volgorde en het tijdpad vast waarin wijken worden aangepakt. Dit kan in overleg worden aangepast. Hierin staat ook hoe bewoners en corporaties worden betrokken.

6. Samenleving

We streven ernaar dat de gemeente Zevenaar een prettige gemeente is en blijft om in te wonen en te leven. Wonen is veel meer dan alleen de fysieke woning. Het gaat ook over hoe mensen samenleven en het voorzieningenniveau. We geloven daarom in gemengde wijken en kernen met een mix aan type woningen en prijsklasse en mensen.

De samenleving gaat steeds meer uit van de zelfredzaamheid van de mens. Dit betekent dat mensen met een zorgvraag steeds langer zelfstandig thuis wonen of weer zelfstandig moeten gaan wonen. We zien een groeiende groep die het zelfstandig niet redt en om aandacht vraagt.

Het aantal kwetsbare huurders dat de corporaties huisvest neemt toe. Als gevolg hiervan zien we landelijk dat leefbaarheid in buurten met veel sociale huur in toenemende mate onder druk staat[5]. Om de leefbaarheid in de gemeente te behouden heeft de gemeente een actieve rol en verbindt verschillende partijen om hierin samen op te trekken. De corporaties en huurdersbelangen verenigingen pakken hierbij de rol op het gebied van prettig wonen voor de huurders.

Raamafspraken 2020-2024

1. We ondersteunen en faciliteren initiatieven van huurders en burgers voor zelfbeheer en andere initiatieven ter verbetering van de directe woonomgeving.
2. We zetten in op leefbare buurten en een sociale cohesie binnen de buurt. Waar contact tussen buren verstoord raakt zien we in buurtbemiddeling als een goede oplossing. Gemeente is trekker hiervan en corporaties nemen deel. De financiële bijdrage van de corporaties is gebaseerd op het aantal casussen met huurders van de corporatiewoningen.
3. We helpen bewoners met schulden door bestaande voorzieningen kenbaar te maken en nieuwe initiatieven gezamenlijk te ondersteunen. Om daarmee armoede te voorkomen.
4. De partijen stemmen wijkverbeteringen of grootschalige aanpakken met elkaar af, zodat werkzaamheden van gemeente in bijvoorbeeld openbare ruimte tegelijkertijd kan plaatsvinden met werkzaamheden van corporaties en afstemming mogelijk is.
5. Onder regie van de gemeente aan we gedurende de looptijd van deze raamovereenkomstonderzoeken wat nodig is om de kleine kernen van de gemeente vitaal te houden.
6. We werken samen met de politie en de brandweer om te zorgen dat onze wijken en buurten veilig en leefbaar zijn en blijven.

[5] Rigo Research & advies, (2018), Veerkracht in het corporatiebezit, kwetsbare bewoners en leefbaarheid.

e. De corporaties doen in regionaal verband onderzoek naar mogelijkheden van toepassingen van hernieuwbare energieconcepten en duurzame energieopslag op straat-, buurt-, en wijkniveau. De corporaties betrekken de gemeente bij de onderzoeksresultaten. De gemeente betrekt de woningcorporaties andersom ook bij resultaten van onderzoeken die door gemeente worden uitgevoerd. Op deze manier kan gebruik gemaakt worden van het collectief leervermogen.

f. De gemeente kiest voor een integrale aanpak per wijk en betrekt daarbij de corporaties, waarbij wij zoveel mogelijk investeringen slim combineren en aansluiting zoeken bij regionale energieconcepten. Investeringen dragen zo bij aan sterkere wijken. Investeringen kunnen hierbij betrekking hebben op: mooiere, veiligere, socialere of schonere wijken. Hierbij kan ook gedacht worden aan een aanpak van hittestress, regenwaterinfiltratie, meer groen in de wijk of duurzame mobiliteit, etc. Een wijk/buurt is een werkbaar schaalniveau gezien de betrokkenheid van vele individuele en georganiseerde partijen. Bij grootschalige activiteiten in een wijk zoekt de gemeente een combinatie met duurzaamheidsprojecten van de corporaties op.

g. De gemeente en corporaties stemmen gezamenlijk de communicatiestrategie af die richting geeft aan de strategische keuzes in de communicatie naar onze inwoners over aardgasvrij wonen. Het beschrijft hoe de gemeente en woningcorporaties inwoners van Zevenaar betrekken in het proces en welke rol de gemeente en de woningcorporaties hierbij hebben.

Ondertekening

Partijen verklaren hierbij akkoord te zijn met de Raamovereenkomst prestatieafspraken 2020-2024 en de hierin gemaakte afspraken.

Aldus overeengekomen op 27 juni 2019.

Huurdersvereniging Baston Wonen

Wil Ankersmit
Voorzitter Participatieraad
Baston Wonen

Huurderbelangenvereniging DE SCHAKEL

Bart Jansen
Voorzitter huurdersbelangen-
vereniging De Schakel

HuurdersBelangenVereniging Rijnwaarden

Jan Wanders
Voorzitter HuurdersBelangen-
vereniging Rijnwaarden

Baston Wonen

Sandra van Zaal
Directeur-bestuurder Baston Wonen

PLAVEI WEET VAN WONEN

Arjan ter Bogt
Directeur-bestuurder Plavei

WONEN & WELZIJN vryleve

Dirk Hoogland
Directeur-bestuurder Vryleve

ZEVENAAR

Hans Winters
Wethouder gemeente Zevenaar

Bijlagen

1. Uitgangspunten samenwerking
2. Jaarplanning
3. Woningbezit 2020
4. Prestatieafspraken

Bijlage 1 Uitgangspunten samenwerking

Van raamovereenkomst naar prestatieafspraken

Deze raamovereenkomst geeft de grote lijnen, ambities en procesafspraken weer op volkshuisvestelijk gebied binnen de gemeente Zevenaar. Deze concretiseren wij jaarlijks in prestatieafspraken. De prestatieafspraken vormen een beknopt actieplan met relevante activiteiten voor het komende jaar en een doorkijk van nog eens een jaar.

- Wij maken jaarlijks gemeenschappelijke prestatieafspraken voor het volgende jaar met een doorkijk van nog een jaar binnen de lijnen en ambities van deze raamovereenkomst.
- Deze prestatieafspraken stellen wij in het najaarsoverleg vast. De corporaties leveren daarvoor vóór 1 juli een overzicht met de voorgenomen werkzaamheden voor het komende jaar met een doorkijk naar het daaropvolgende jaar. De corporaties streven naar een gelijke opzet van dit overzicht.
- De corporaties overleggen met de huurdersbelangenverenigingen over het bod.

Organisatie en samenwerking

Met de prestatieafspraken leggen we vast wat we samen kunnen bereiken, ieder vanuit zijn eigen rol en mogelijkheden. Dat betekent acceptatie van onzekerheden, vertrouwen dat partners aan tafel gemotiveerd zijn om binnen hun mogelijkheden bij te dragen en er samen voor willen gaan.

In onze samenwerking hanteren wij de volgende uitgangspunten:
- Wij respecteren elkaars positie en elkaars inbreng.
- De corporaties Baston Wonen , Vryleve en Plavei hanteren op basis van het aantal gewogen VHE de verdeling 67% - 26% - 7 % bij afspraken over verdeling van kosten en verantwoordelijkheden op basis van de dVi 2018.
- Wij zijn transparant en open naar elkaar toe en delen ook informatie over de mogelijkheden qua menskracht en financiële middelen. We delen relevante informatie in een vroeg stadium met elkaar.
- Wij monitoren de voortgang en werken binnen de kaders van de eigen organisatie naar het bereiken van de gemeenschappelijke doelen.
- Wij zoeken samen naar oplossingen als er knelpunten in de uitvoering of samenwerking optreden.
- Wij houden ons aan de afspraken en we spreken elkaar aan als we deze niet nakomen.

Structureel overleg

Voor het opstellen en uitvoeren van deze raamovereenkomst en de jaarlijkse prestatieafspraken voeren wij structureel en projectmatig overleg. Hierbij hanteren wij de volgende uitgangspunten:
- Tweemaal per jaar is er bestuurlijk overleg tussen de gemeente, de corporaties en de huurdersorganisaties. In het voorjaar en in het najaar.
- Wij vormen een werkgroep prestatieafspraken, die het bestuurlijk overleg voorbereidt en die de raamovereenkomst en prestatieafspraken opstelt, uitvoering coördineert, monitort en evalueert.
- Realisatie van de afspraken monitoren wij. Wij evalueren gezamenlijk en rapporteren hierover in het bestuurlijk overleg die in het voorjaar op de agenda staat. Resultaten van de monitoring gebruiken wij ook voor de prestatieafspraken voor het jaar er op volgend.

Bijlage 2 Jaarplanning

Wanneer	Wie	Wat	Hoe
Februari-april	Corporaties Gemeente	Bod met activiteitenoverzicht voorbereiden	- Opstellen van concept - Streven naar gelijke opzet biedingen - Vooraf afstemming met huurdersverenigingen - Concept bespreken in werkgroep
April- mei	Corporaties Gemeente Huurdersverenigingen	**Bestuurlijk overleg**	Agendabepaling door werkgroep: - Planning - Evaluatie en afsluiten prestatieafspraken - Ambities nieuwe afspraken
Voor 1 juli	Corporaties	Bod met activiteitenoverzicht verzenden	
Juli-augustus		Zomervakantieperiode	
September	Gemeente	reactie op activiteitenoverzicht	- Schriftelijke reactie gemeente op boden - Bespreken boden in werkgroep (sept)
Oktober	Corporaties	Concept prestatieafspraken opstellen	- Regie en onderwerpen in de werkgroep - prestatieafspraken actualiseren - Thematische uitwerking in subgroepen indien wenselijk
Oktober		Informatieavond voor gemeenteraadsleden, RVC's en besturen Hbv's over aan prestatieafspraken rakende thema's.	- Gemeente en corporaties organiseren - zij bepalen de thema's
November	Corporatie	**Bestuurlijk overleg**	Agenda bepaling door de werkgroep: - Concept prestatieafspraken - Evaluatie lopende afspraken
November	Allen	Interne terugkoppeling en besluitvorming	In de werkgroep afstemmen (nov-dec) : - Verwerken interne terugkoppeling - Verwerken bestuurlijk overleg - Verwerken opmerkingen informatieavond - Goedkeuring RvC's en hbv's Bespreken in de werkgroep de interne terugkoppeling
Voor 15 december	Gemeente	**Bestuurlijke samenkomst**	Ondertekening van de prestatieafspraken
Voor 15 december	Corporaties	Definitieve prestatieafspraken opsturen naar de minister en publiceren op website.	

- De biedingen zijn voor 1 juli ontvangen door gemeente en zijn vooraf besproken met huurdersbelangenverenigingen. Op basis van biedingen maken wij een concept van de prestatieafspraken voor het volgende jaar. Dit concept en de voortgang met lopende afspraken staan op de agenda van het bestuurlijk overleg in het najaar. Bijsturing is mogelijk na dit bestuurlijk overleg.
- Minimaal eenmaal per jaar organiseren de gemeente, de corporaties en de huurdersorganisaties een informatieavond voor raadsleden van de gemeente Zevenaar, RvC's en bestuurders van de huurdersbelangenverenigingen over de (voortgang van) de uitvoering van de prestatieafspraken en actuele thema's die raken aan de prestatieafspraken.
- In bijlage 2 staat een jaarplanning van het structureel overleg.

Samenwerking bij onderzoek en beleid

Bij het uitvoeren van onderzoek of het opstellen van beleid hanteren wij de volgende uitgangspunten:

- Wij geven elkaar voorafgaand aan een opdrachtverstrekking voor relevant onderzoek de gelegenheid om eventueel gezamenlijk de opdracht te formuleren en te verstrekken en de kosten te delen.
- Wij betrekken elkaar bij beleidsontwikkeling, waar dat betrekking heeft op de onderwerpen in deze raamovereenkomst prestatieafspraken en de jaarlijkse prestatieafspraken.
- Wij delen relevante (landelijke of regionale) onderzoeken, artikelen en dergelijken waar deze betrekking hebben op de onderwerpen van deze prestatieafspraken.

Financiën

De corporaties dragen naar redelijkheid bij aan het volkshuisvestelijk beleid en zetten hun middelen met voorrang daarvoor in. Het is daarom belangrijk dat gemeente en huurdersbelangenverenigingen inzicht hebben in de financiële (on)mogelijkheden van de corporaties. Het college van B&W (de gemeente) ontvangt daarom financiële informatie over de woningcorporaties. Dat gebeurt via de woningcorporaties zelf en via andere instanties, zoals de Autoriteit Woningcorporaties, het ministerie van BZK en het WSW.

Bijlage 3 Woningbezit corporaties

Baston	2019	%	verwacht 2024	%
Goedkoop (tot 424,44)	468	12	300	8
Betaalbaar (tot 607,46)	2505	66	2700	69
Betaalbaar (tot 651,03)				
Bereikbaar (tot 720,42)	565	15	800	20
TOTAAL SOCIAAL	**3538**		**3800**	
Geliberaliseerd (vanaf 720,42)	259	7	125	3
TOTAAL	**3797**		**3925**	
Overig vastgoed	241		241	

Vryleve	2019	%	verwacht 2024	%
Goedkoop (tot 424,44)	23	2	23	2
Betaalbaar (tot 607,46)	1003	70	1057	71
Betaalbaar (tot 651,03)	237	17	237	16
Bereikbaar (tot 720,42)	138	10	138	9
TOTAAL SOCIAAL	**1401**		**1455**	
Geliberaliseerd (vanaf 720,42)	30	2	30	2
TOTAAL	**1431**		**1485**	
Overig vastgoed	36		36	

Plavei	2019	%	verwacht 2024	%
Goedkoop (tot 424,44)	31	9	19	6
Betaalbaar (tot 607,46)	272	79	306	89
Betaalbaar (tot 651,03)	25	7	19	6
Bereikbaar (tot 720,42)	17	5	1	0
TOTAAL SOCIAAL	**345**		**345**	
Geliberaliseerd (vanaf 720,42)	0	0	0	0
TOTAAL	**345**		**345**	
Overig vastgoed				

Bijlage 4 getekende prestatieafspraken

Aan deze bijlage wordt jaarlijks de getekende set prestatieafspraken toegevoegd.

Evaluatie Prestatieafspraken 2018

versie 19 juni 2019

Inleiding

Voor u ligt de evaluatie van de prestatieafspraken, waaraan de gemeente Zevenaar, de woningcorporaties Baston Wonen, Vryleve en Plavei en hun huurdersverenigingen (Huurdersvereniging Baston Wonen, Huurdersbelangenvereniging Rijnwaarden en Huurderbelangenvereniging De Schakel) in 2018 gewerkt hebben. Dit betreft een evaluatie door de gemeente Zevenaar.

De prestatieafspraken voor 2018 zijn omvangrijk en ambitieus. In een jaar dat de nieuwe gemeente Zevenaar van start is gegaan en zowel de gemeente als corporatie Baston personele wisselingen hebben, staat de uitvoering daarom onder druk. In de praktijk is echter veel samengewerkt, de verbinding gemaakt en veel afspraken zijn uitgevoerd. Niet alle afspraken zijn echter uitgevoerd zoals gewenst. Bij deze afspraken is opvolging wenselijk om alsnog tot uitvoering van de afspraak te komen en het doel te bereiken dat wij samen voor ogen hadden bij het vaststellen van de afspraken.

In dit overzicht staan alle afspraken opgesomd. Met een kleur is aangegeven of de afspraak uitgevoerd is of niet. Zo krijgt u snel een eerste beeld de realisatie van afspraken.

Definitie kleuren

Prestatie gerealiseerd.
Prestatie deels gerealiseerd
Prestatie niet gerealiseerd

Prestatie afspraak	Toelichting	Gerealiseerd?	Opvolging?
1. Baston Wonen, Vryleve en Plavei hanteren een 67% - 26% - 7% verdeling	Basisafspraak voor de verdeling van woningen en verantwoordelijkheden. *Regie: corporaties*	ja	• Met corporaties is afgesproken deze verdeling in het vervolg los te laten met betrekking tot verdeling statushouders over de gemeente. Corporaties coördineren zelf de verdeling.
2. Begin 2018 aangescherpt proces prestatieafspraken	Corporaties gebruiken voor hun bod een zelfde thematische benadering. Het bod is daarbij gebaseerd op de dan lopende begroting. De raamovereenkomst 2020-2024 met een procesplanning wordt vastgesteld in juni 2019. *Regie: corporaties*	ja	

Prestatie afspraak	Toelichting	Gerealiseerd?	Opvolging?
3. Evaluatie gebruik transparantietool bij het bod en prestatieafspraken	De transparantietool geeft inzicht in de financiële positie en mogelijkheden van de corporatie. Het geeft ook overzichtelijk de gevolgen van beleidskeuzes weer. Het gebruik is arbeidsintensief en kostbaar. Jaarlijks updaten is daarom niet wenselijk. Corporaties informeren en verschaffen inzicht aan gemeente en huurdersverenigingen over financiën, mede aan de hand van WSW indicatoren. *Regie: Plavei*	ja	• Onvoldoende bijdragen aan de volkshuisvestingsopgaven door (één van de) corporaties vormt aanleiding om met de gemeente in gesprek te gaan. Financiën kan onderdeel van dit gesprek vormen.
4. Slaagkansen worden regelmatig en samen met de regio gevolgd	Op 30 oktober 2018 heeft een informatiebijeenkomst voor gemeenteraad, college, RvC-leden en HBV's plaatsgehad met de thema's: vraag en aanbod sociale huurmarkt Zevenaar en duurzaamheid en Energietransitie. *Regie: corporaties*	ja	
5. Half jaarlijkse monitoring op taakstelling vergunninghouders.	We hebben 41 vergunninghouders gehuisvest. Dit is 11 minder dan de taakstelling. Oorzaak ligt in lagere doorstroming op woningmarkt, stijging van het aantal alleenstaanden en daling van het aantal aan de gemeente gekoppelde vergunninghouders. Veel gemeenten kampen hiermee en de provincie heeft erkend dat externe factoren oorzaak zijn van niet halen taakstelling. *Regie: gemeente*	deels	• Gemeenteraad is per RIB geinformeerd. • Deze achterstand van 2018 gaat als extra opgave mee naar 2019. Door achterstanden bij koppelingen aan gemeenten door IND is de taakstelling voor 2019 verlaagd. De corporaties verdelen de opgave onderling. Er is een nieuw werkproces om coördinatie tussen vraag en aanbod te stroomlijnen.
6. Partijen hanteren gematigde huurverhoging	Betaalbaar houden van huurwoningen in relatie tot op peil houden financiële huishouding en balans. Baston Wonen: per 1-7-18, 1,4%. Inkomensgroep vanaf 41.056 kreeg 5,4%. Vryleve: "Vergelijkbare woningen hebben vergelijkbare huren", per 1-7-18 tussen 0% en 5,4%, gemiddelde huursomstijging 1,26%. Plavei: alle huurders 1,2% waarbij wordt afgetopt op streefhuur. De totale huurverhoging komt hiermee uit op 0,78%. De gemiddelde huursomstijging 2018 bedroeg 0,78%. *Regie: corporaties*	ja	
7. Protocol opstellen voor zorgvuldig en gezamenlijk laatste kansbeleid	Er is een protocol laatste kansbeleid vastgelegd en geëvalueerd. Doel is om huisuitzettingen te voorkomen. In de praktijk vinden organisaties elkaar, maar is protocol niet altijd voldoende bekend bij de uitvoerende personen van de gebiedsteams. De regie van de gemeente wordt daarom soms gemist en de privacyregels worden, ondanks overeenkomsten hierover, soms als belemmering	ja	• Het laatstekansprotocol is vastgelegd, maar uit de evaluatie blijkt dat het in de praktijk niet wordt toegepast. Er blijkt ook behoefte om (op uitvoeringsniveai) hier beter over af te stemmen. Zowel intern als extern tussen partijen. • Aan deze afspraak wordt een vervolg gegeven in de prestatieafspraken 2019. Hierin is een afspraak opgenomen over de evaluatie van de samenwerking tussen gebiedsteams van de gemeente en de corporaties en er is een afspraak

Prestatie afspraak	Toelichting	Gerealiseerd?	Opvolging?
	ervaren. *Regie: gemeente*		opgenomen over het vroegtijdig delen van signalen van betalingsachterstanden.
8. Onderzoek naar maatwerk bij inkomensterugval	Corporaties en gemeente hebben hun werkwijze bij inkomensterugval van huurders gedeeld. Voor maatwerk zoeken we elkaar op. Er is een discussiestuk opgesteld om tot een protocol te komen door Vryleve i.s.m. HBV Rijnwaarden. Baston stelt beleid in 2019 i.o.m. huurdersvereniging vast. Het komt niet tot gezamenlijk beleid. In het nieuwe Sociaal Huurakkoord (19-12-18) is geborgd dat bij huurverhoging tot boven de liberalisatiegrens de huur verlaagd wordt. *Regie: HBV Baston*	ja	
9. Een business case voor het op korte termijn toevoegen van (tijdelijke) woningen	Vryleve heeft een haalbare case opgesteld op basis van HAB-concept. Vryleve en Plavei vinden het concept interessant en zien mogelijkheden voor toepassing. Aandacht voor snellere ro-procedure behoeft hierbij aandacht. Het concept en tijdelijke woningen passen niet in de portefeuillestrategie van Baston Wonen. Vryleve beschikt over een doorrekenmodel van de HAB-woning, aanpasbaar aan aantallen en locatie specificaties. *Regie: corporaties*	deels	• De gemeente Zevenaar en Vryleve gaan in overleg om te bekijken hoe, in welke getallen en waar het concept van de HAB-woning zou kunnen landen in de gemeente Zevenaar.
10. Corporaties delen hun vastgoedstrategie.	Corporaties hebben hun vigerende vastgoedstrategie gedeeld. *Regie: corporatie en gemeente*	ja	• Uitwerking van een gemeentelijk afwegingskader woningbouw geeft onzekerheid over te realiseren aantallen. Corporaties willen hierop terug komen. • In de prestatieafspraken 2019 is vastgelegd dat de gemeente in 2019 het kwalitatief afwegingskader vaststelt voor de zomer. De corporaties worden betrokken in de voorbereiding.
11. Medio 2018 is maatwerk voor bijzondere doelgroepen in beeld	Maatwerk voor de uitstroom uit beschermd wonen in beeld brengen na regionale afspraken. Regionale afspraken zijn onvoldoende ver gevorderd om hier invulling aan te geven. *Regie: gemeente*	ja	• De gemeente wil regionale afspraken of onderzoek niet afwachten en in 2019 zelf onderzoeken en inschatten welk effect uitstroom beschermd wonen en decentralisatie heeft op woonvraag. • In de prestatieafspraak 2019 is dit vastgelegd.

Prestatie afspraak	Toelichting	Gerealiseerd?	Opvolging?
12. De corporaties en gemeente als verbinder en aanjager bij leefbaarheid	Er is onderzocht of en hoe Plavei en Vryleve bij buurtbemiddeling kunnen aansluiten. Dit kan, maar onduidelijk is hoe de financiering geregeld moet worden binnen de wettelijke mogelijkheden. *Regie: gemeente*	ja	• Deze afspraak krijgt een vervolg in de Prestatieafspraken voor 2019. Alle corporaties zien meerwaarde en doen mee met buurtbemiddeling bij overeenstemming over wijze financiële bijdrage. Gemeente neemt hierbij initiatief om afspraken te maken over de uitvoering.
13. Investeren in verduurzamen woningvoorraad	Het doel is het verduurzamen van de woningvoorraad in de gemeente Zevenaar. De werkgroep duurzaamheid is niet meer bijeen geweest zoals afgesproken en heeft afspraken niet geëvalueerd. Wel zijn er op basis van het Gelders Energieakkoord en de Woonagenda diverse initiatieven gestart en bijeenkomsten geweest. • Baston Wonen heeft 18 woningen verduurzaamd (minimaal 2 labelsprongen). • Plavei heeft 87 woningen verduurzaamd met een een labelsprong naar A. • Plavei neemt deel aan de projectgroep Angerlo van gas los. • Vryleve heeft de 7 geplande renovaties naar minimaal label B verschoven naar 2019 en aangevuld tot 19 woningen. • Vryleve heeft 21 nieuwbouwwoningen, grondgebonden label A, opgeleverd. • Vryleve zit in 1e loopjaar tweejarige pilot IR in Spijk. • Roadmap energieneutraal 2050 is door alle corporaties ingevuld en wordt alsnog gedeeld met de gemeente en de werkgroep. • Vryleve heeft de woningen in Herwen (18) en zelfvoorzienende woningen (25xHAB) in afspraken 2019 op laten nemen. • Baston heeft onderzoek energieneutraal bouwen Tichel nog niet afgerond of resultaat nog niet gedeeld. • Onderzoek CO2 uitstoot huurders Baston is nog niet gedeeld. • Gezamenlijk onderzoek naar hernieuwbare energieconcepten en opslag loopt door in 2019. • Onderzoek naar mogelijke maatregelen tegen warmtestress en waterberging niet gedeeld door gemeente. • Geen gezamenlijke bewustwordingscampagne	ja	• Deze afspraken zijn veelal meerjarig en krijgen een vervolg in de prestatieafspraken 2019.

Prestatie afspraak	Toelichting	Gerealiseerd?	Opvolging?
	uitgevoerd door drie partijen om gebruikersgedrag te beïnvloeden. Dit wordt in vervolgafspraken opgenomen. *Regie: gemeente*		

Gemeente Zevenaar
T.a.v. de heer
Kopie aan de gemeenteraad en college van Burgemeester en Wethouders
Postbus 10
6500 AA Zevenaar

Betreft: Reactie op het voorgenomen besluit van de gemeente Zevenaar tot het wijzigen van de verkeerssituatie in buurtschap De Bem.

Beste

Met grote verbazing hebben wij kennis genomen van het voorgenomen plan van de gemeente Zevenaar tot het wijzigen van de verkeerssituatie in buurtschap De Bem. Wij kunnen ons absoluut niet vinden in dit plan. De koppeling tussen De Bem en de Stede is voor ons zeer ongewenst en om die reden dan ook niet acceptabel. Dit geldt eveneens voor de variant met de ontsluiting via het pad tussen De Bem en De Stede richting de Sleeg. Wij willen middels deze brief onze zienswijze delen en suggesties aandragen. De suggesties hebben we ook tijdens de inloopavond gedeeld.

Zienswijze
Allereerst zijn we tijdens de verkoop niet geïnformeerd over het voorgenomen plan en is ons door medewerkers van de gemeente Zevenaar verteld dat er geen plannen zijn om de verkeerssituatie en/of het bestemmingsplan in de toekomst aan te passen. Voor de meeste van ons is het wonen in een rustig en afgesloten gebied de belangrijkste overweging geweest tot aankoop van de kavel. We hebben destijds een kavel gekocht, waarbij kennis is genomen van en rekening is gehouden met de in het plan opgenomen wegenstructuur. Zo is opgenomen in 'Projectdocument vrije kavels de Bem, d.d. maart 2016', hoofdstuk 2.1: *'Het woongebied Groot Holthuizen bestaat uit vijf te onderscheiden gebieden: een viertal buurtschappen (De Tol, De Bem, Studentenplaats en De Holtkamp), die van elkaar gescheiden zijn door groene velden en één afzonderlijk cluster van woningen (Het Hof).'* Dit document vormt bijlage 2 van de getekende koopovereenkomst. Het voorgenomen plan is strijdig met het gestelde in het projectdocument.

Het wijzigen van de verkeerssituatie heeft nadelige gevolgen voor de woonomgeving en het woongenot. Het maken van de koppeling tussen De Bem en De Stede betekent voor ons een (sterke) toename van het verkeer. Op dit moment is er, met uitzondering van de opening en sluiting van de school, geen of nauwelijks verkeer. Met name de bewoners van Woonpad 1 tot en met 5 zullen veel hinder van ondervinden in het geval het voorgenomen plan wordt doorgezet. Het aanbrengen van een extra trottoir en een groenstrook maken dit zeker niet goed.

Ons inziens heeft de voorgestelde koppeling uit het plan negatieve gevolgen voor de veiligheid, voornamelijk voor de kinderen uit de wijk die nu ongestoord naar het schoolplein kunnen lopen om daar te spelen. Daarnaast lijkt het ons onlogisch om midden in een woonwijk, direct naast een school een doorgaande weg te creëren. Dit komt de veiligheid niet ten goede.

Tot slot heeft het voorgenomen plan voor een aantal bewoners een waardevermindering van hun woning tot gevolg. Aangezien tijdens de verkoop van de kavel niet gesproken is over een mogelijke aanpassing van de verkeerssituatie en/of bestemmingsplan en zij dus geen bewuste keuze hebben kunnen maken voelt dit absoluut niet goed. Door een aantal bewoners is dit bij de aankoop nagevraagd en toen is expliciet aangegeven dat de groenstrook behouden blijft.

Suggesties:

- Wij zijn van mening dat de verkeersintensiteit in 'De Bem' zal afnemen. Enerzijds door het bouwverkeer dat afneemt, anderzijds door de verplaatsing van de noodlokalen naar 'De Stede'. Ook zal de reconstructie van de Bemsingel zorgen voor een verbeterde doorstroming / minder opstoppingen door ouders die hun kind afzetten langs de weg. Ons advies is variant 3 te realiseren en dus geen koppeling tussen 'De Bem' en 'De Stede'.
- Wacht met het aanpassen van de parkeerplaatsen bij het Woonpad, omdat de capaciteit nu groter is dan in het voorstel en realiseer de parkeerplaatsen bij 'De Stede'.
- Evalueer de situatie zodra buurtschap 'De Bem' en 'De Stede' volledig gerealiseerd zijn en bepaal dan samen met de bewoners of aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn.

Uiteraard blijven we graag met de gemeente in gesprek over een voor beide partijen acceptabele oplossing.

Een reactie op deze brief kunt u richten aan

Met vriendelijke groet,

De bewoners Woonpad 1a t/m 19 en Woonpad 2 t/m 8

naam- en adresgegevens kunnen opgevraagd worden bij de griffie

Ellen Hondelink

Van: Griffie Zevenaar
Aan: Griffie Zevenaar
Onderwerp: Verzoek behandeling agendapunt 10 Vergadering Ruimte 4 september 2019

Toelichting D66 inzake agendapunt "Burgerbrief n.a.v voorgenomen besluit van de gemeente tot het wijzigen van de verkeerssituatie in buurtschap De Bem"

Verzoek behandeling wijzigen verkeerssituatie De Bem

Tijdens de raadsvergadering van 3 juli 2019 heeft de fractie van D66 verzocht de Burgerbrief zienswijze bewoners Woonpad van het buurtschap De Bem te agenderen voor de vergadering van de commissie Ruimte op woensdag 4 september 2019.
De bewoners geven in genoemde brief aan het zeer oneens te zijn met het voorgenomen besluit van de gemeente Zevenaar om de verkeerssituatie in buurtschap De Bem zodanig te wijzigen dat er een koppeling ontstaat tussen de Bem en De Stede. Deze koppeling druist in tegen alle gemaakte afspraken die gemaakt zijn en nog worden met alle (nieuwe) bewoners van de wijk Groot Holthuizen. De bewoners geven aan van mening te zijn dat alleen al de gedachte van de gemeente Zevenaar om de genoemde verkeerssituatie zo drastisch te wijzigen getuigt van onbestuurlijk gedrag, immers nu nog verkoopt de gemeente kavels met de mededeling dat de buurtschappen onderling niet met de auto te bereiken zijn (zie citaat). De fractie van D66 heeft ter plekke gesprekken gevoerd met de teleurgestelde bewoners en is van mening dat de verbinding tussen De Bem en De Stede niet noodzakelijk en zeer ongewenst is. Graag wil de fractie daarom dit onderwerp tijdens de commissievergadering met u bespreken om ook te horen hoe de andere fracties tegen dit voor de huidige en nieuwe bewoners belangrijke onderwerp aankijken.

Citaat uit de Gemeente Site:

Buurtschappen
Groot Holthuizen is ingedeeld in vijf buurtschappen met ieder hun eigen karakter: De Tol, De Bem, De Stede, De Holtkamp en Het Hof. De Tol staat voor 'dorps wonen aan de straat', De Bem voor 'zonnig wonen' en De Holtkamp voor 'landelijk wonen'. En wie straks een woning heeft in De Stede geniet van 'het ontspannen wonen in een tuindorp'. Buurtschappen De Tol, De Bem en De Stede zijn volop in ontwikkeling. De Holtkamp en Het Hof gaan na invulling van de andere delen in ontwikkeling.
Groot Holthuizen is een autoluwe wijk. De buurtschappen zijn onderling niet met de auto te bereiken, zodat er geen sluipverkeer ontstaat en fietsers, voetgangers en spelende kinderen alle ruimte hebben. Vanzelfsprekend kunt u met uw auto altijd bij uw woning komen en parkeren. De scholen en het station zijn met de fiets vlot en veilig te bereiken.

DE BEM
nieuwe verkeerssituatie

Zevenaar - 23 mei 2019

drempel constructie

pleintje met beplanting

middengeleider met haag

doorgang voor inrit

geen parkeerplaatsen

drempel constructie

haaksparkeren langs rijbaan

toegangspoort

"BETREKKEN BIJ SCHOOLPLEIN"

P

P - fietsers

SCHOOL

eenrichtingsweg met haaksparkeren

school(woningen)

eenrichtingsweg met schuinparkeren

optioneel haaksparkeren langs doorgaande weg

drempel constructie

Nieuwkamppad

Bemsingel

Ossenkamppad

27 plaatsen

24 plaatsen

Woonpad

26 plaatsen

Stedelaan

Sleeg

0 5 15 m.

URBAN JAZZ

Vragen vanuit de raad aan het college:

A. Schriftelijke vragen ex artikel 36 RvO

B. Schriftelijke vragen ter mondelinge beantwoording in de raad/commissie

C. Technische vragen (s.v.p. datum commissie- en/of raadsvergadering vermelden)

Categorie: / B / (doorhalen wat niet van toepassing is)

Onderwerp: Streekvervoer Rijnwaarden / Spijk

Naam en fractie: Huub Meijer Sociaal Zevenaar

Inleiding/Aanleiding:
De buurtbus van Spijk naar Zevenaar rijdt via Elten in een ochtenddienst van 1 x per uur.
Gezien het aanbod is de capaciteit van de bus in de “ochtendspits” niet afdoende.
Zo kan het gebeuren dat er bijvoorbeeld meer dan 10 reizigers achterblijven bij de halte in Spijk en dat deze nog een uur moeten wachten op een volgende bus.
Volgens eerdere toezeggingen is de Wethouder bezig met deze problematiek.

Vraag/Vragen:

1. Is de wethouder op de hoogte van deze vaker voorkomende situatie?
2. Wat is de status van het overleg / aanbesteding van deze vervoerslijn(en)?
3. Wat kan de wethouder op korte termijn doen aan deze problematiek?